

ספר הישר

לרבנו תם

חלק השאלות והתשובות

מדויק ומוזקק על פי כתב יד

עם תקונים והגהות מר' אפרים זלמן מרגליות

הועתק והוכנס לאינטרנט | ועם הערות

| www.hebrewbooks.org |

סאח

ע"י חיים תשס"ט

שרגא המכונה פייש ראזענטהאל

אביד דיק ברעסלוי יע"א.

ברלין.

בדפוס צבי הירש ב"ר יצחק איסצקאווסקי.

תרנ"ח.

מהדורה חדשה

פעיה"ק ירושלים תובב"א

תשל"ב

מבוא.

הגני נותן בזה מנה אחת אפים. לפניכם היושבים בצל החכמה והתורה מן השמים. את ספר הישר לרבנו יעקב חם בן מאיר חלק שני והוא חלק החשובות מדויק על פי כתב יד ומזוקק על פי הנהגות הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות. ועוד זאת הוספתי הנהגות והערות ממני ונם מראה מקומות בש"ס.

הספר הזה יצא לאור בפעם ראשונה בשנת כעל גמולות אלהים וזה שנת תקע"א לסיק בויעץ ונדפס על פי כתב יד אחר אשר היה ביד הקצין כהר"ר מנחם מענדל בן כהר"ר אברהם מעבין והובא לרפ"ס ע"י הגאון מוהר"ר דניאל ח'ד מבי דינא רבא דק"ק סרעמבורג במדינת אונגארן. והגאון הזה עלה אחר כך להיות ראש בית דין רש"ם והוא חתם עצמו בהקדמתו לספר הישר בשם דניאל בן כהר"ר בנימין המכונה וואלף זצ"ל מק"ק ראביטשווא ונקרא בפי כל דניאל פרוסמיץ. ובשם זה דניאל פרוסמיץ נקרא גם בן בהסכמת הגאונים ר' מרדכי בנעט ור' משה סופר בראש הספר. אכן בוכרי ימים מקדם ימי כהר"ר נאשר הייתי בישיבה בסרעמבורג כהלו נר אפי' הגאון ראשבים בעל כתב סופר זצ"ל עלי ראשי כשהיו מוכי"רין את דניאל איש חמורות הגיל לטובה לא היו קור"ן אותו פרוסמיץ כי אם פרוסניץ, ושמת"י כי פרוסמיץ ופרוסניץ היינו חד שם העיר במדינת מעהרעץ. ובסתת האולם עומדים שני העמודים הגדולים אשר עליהם נשען הבית בית ישראל הגאונים ר' מרדכי בנעט ור' משה סופר בהסכמתיהם. ולפי הגראה מהקדמת ר' דניאל הבאה מיד אחר ההסכמות הגיל חשב הקצין ר' מענדל מעבין בראשונה להביא בעצמו את הספר על מכבש הרפ"ס לזכות בו את הרכי"ם. אך מגדל צדקתו משך ידו אחזר ימים רבים מהרסתו. כי ירא מהלכד בפח הפרושה בגודה תרותה בהקדמת הספר מפי הקדוש המחבר זצ"ל על כל שולחי יד להניח בספרים מדעת עצמם דבר אשר לא ממקומו הוא מוכרע ובלא נימוק עמו ע"ס ספרים מדוייקים הראשונים. ומפעם זה גם מאן לתתו אל יד אחד מגדולי זמנו לסקלו ולעקו מקמשוני מעיות ושבושים שנפלדו בו משניאות המעתיקים. ויהי כי ארכו לו הימים מראנה בדבר מאיזו סבות שיבאו ויתחדשו להסריע עצתו נתן את המשרה על שכמו של ר' דניאל למען יסיק זממו התוצה על יד איש חמורות הלזה. אכן גם ר' דניאל לא עבר על פני כל הספר לחפש בפחדות ובסתם חכמה אחר כל תעלום וברק. וכאשר העיר על עצמו, לא בלבד מטעם האמור, כי אם גם מטעם מניעות רבות, אשר סביב שתו עליו בהתמדת השיעור עם התלמידים. ולכן רק זאת שם לו למטרה לעשות סמנים וציונים בכל שרשי הענינים למצא דברי הפ"ן. אבל גם זאת לא צלחה כאשר חשב, כי חלה המניה אשר העמיד בראשונה ובאה המלאכה ליד מניהים אחרים, והם הוסיפו חמא על שפע להוסיף עוד המעיות והקמשונים בתוך הספר עד אין מספר. ולא זו בלבד אלא שגם מספר הסמנים החליפו פעם אחר פעם ובכללו הסדר, ונם עשו את הסמנים שלא במקומם עד שקרבו את הרדתיקים והרחיקו את הקרובים.

ומתוך זה יצא ספר הישר מתוך מכש הרסום שלא ביושר ובאופן אשר יקשה עלינו להבין את דברי ר' יעקב תם וחידותיו. כי גם את המישור עשו לעקוב, אשר כל לב ידאב, בראותו את הספר בתמונתו כאשר הוא לפנינו. לכן אמינא טבא לגברא טבא היה החכם הגדול והספואר ר' אברהם עשימיין נ"י החונה בוועין הכירה, אשר השאיל לי במוכו ובחסרו כתב יד של ספר הישר טוב ומהודר מתוך נגני כתבי יד אשר הם טמונים באמתחתו, למען אוכל להוציא על פיו את ספר הישר בדרך טוב ומיושר. יהיה הוא ומקורו ברך.

וכתב יד זה בא ליד החכם הנ"ל מידידנו החכם הגדול שלמה זלמן חיים האלבער-שטאם מביעליץ, אשר שמו הטוב נודע בסימן שזחיה בשער בת רבים. והוא כתב לי שקנאו מלפנים מאת הרב ר' שמואל שענבלום מלכוכו, ומסנו קבל כי כתב יד זה היה ביד האדם הגדול בענקים חיים יוסף דוד אוולאי, אשר נפטר בשנת תקס"ו בק"ק ליוורנו. ועל ידו בצירוף בנו וחתנו נעשו גם המפתחות לשים וארבעה טורים, אשר מקומן באיוו דסין כרובין לפני הספר, וצורת הכתב משונה מצורת הכתב בתוך הספר. וא"כ הדברים אז כתב יד זה הוא אותו שהזכירו הרב חיד"א בספרו שם הגדולים בסוף ערך ר' יעקב בר' מאיר וז"ל שם: "ר"ת חבר ספר הישר וזכתי וכו' וכו'". ועוד הזכירו בספרו פתח עינים למגילה דף ב"ה ע"א בד"ה יברוך טובים, והביא שם דברי הרא"ש בתוספותיו שכתב דר"ת היה רגיל לכתוב בכתבים של רשות ששולח לבני ארם ע"כ יברוך טובים. וע"ז כתב הגאון חיד"א וז"ל: "וכזה ראיתי אני השפל בספר הישר של ר"ת כ"י בחלק תשובות שכתב לשון זה לרבנים שהיה משיב להם על מה ששאלוהו ע"כ". ועיין בסימן מ"ו אות ה' צד 89 ובסימן מ"ח אות נ' צד 97. ועיין בהשמטות ותיקונים בסוף הספר.

וכראש המפתחות כתוב וז"ל: "פתיח ביושר אור" מפתחות לספר הישר, תורת ארו אדיר ונאור, בחידושי ותשובותיו חזר וניאור". ואחר זה נכתבו המפתחות לשים. ואחר זה וקודם המפתחות לארבעה טורים כתוב וז"ל: "תשובות וחידושי דינים, מאירים ומזהירים, על סדרי ארבעה טורים, לציון הנה הנם מסודרים, זקוקין דנורא וביאורין". ובסוף כל המפתחות כתוב וז"ל: "אחר אלו המפתחות שתקנום בני וחתני הי"ו אנב ריהטא מה שאני מוצא חידוש היד נותבת והתייתי תיו מכל מלאכת מחשבת בסיד".

והעתקת כתב יד זה עשיתי לי לעמוד הבנין אשר עליו עומד הספר הנרסם עתה ברבו ככלו. אכן בעוד שהייתי עוסק במלאכה כבדה זאת אנה אלהים לידי ע"י ידירנו החכם שזחיה, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, את ספר הישר, אשר היה תחת יד הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות והוא נחתם בחותמו של צדיק בחתימת יד עצמו בעלה הראשון. והספר הזה הוא מלא מתיקונים והגהות שעשה וכחב הגאון בעצמו ע"י מחק או הוספת אותיות ותיבות בנוף הספר או מהגהות והערות שכתב בשולי היריעות. צלל במים אדירים והעלה שרגליות בידו. וחכם עדיף מנביא, כי כמה וכמה פעמים כיון והסכים בתיקוניו והגהותיו ממש לכתב יד שלנו, ואז עברתי עליהם, כי לא לצורך המה. והרבה פעמים מתקן הטעויות ברסום באופן אחר ומשונה מכתב יד שלנו, ולו היתה לפנינו הגוספא הנכונה כמו שהיא בכתב יד שלנו או לא היה הכרח לתקן. גם במקומות כזה עברתי על תיקוניו והגהותיו מבלי להזכירם שלא להרבות המשא בדברים שלא לצורך המה. אכן בכל שאר מקומות הנני מביא את תיקוניו והגהותיו בהערותי בשם "ראויים". וכל ההגהות והתיקונים והפירושים הכתובים בהערות שהן למטה מהקו, אשר לא הבאתי בשם "ראויים", ממני הם ומירי תבקשנה אם תמצא בהם דבר אשמה ושגגה.

(1) לדעת החכם ר' אברהם עשימיין באגרתו אלי רוסו בזה על ברכות דף י"ב ע"א פתח ביוצר אור וכונתו על ספר הישר, ודפח"ח.

ובנוף הספר הנכבד עצמו היוצא עתה לאור שמתי לי את כתב יד עיקר, ובמקום שראיתי ההכרח לנסות מדרכו או רמותי עליו בהערותי ע"י חצי קוץ עגולין ושאינן עגולין, אשר כונתם ידועה. ובוה חשבתי להנצל מגורת ר"ת שלא להגיה בספרים, יען אשר כתבתי הנירסא כמו שהיא בכ"י או ברפוס וגם הנירסא כמו שצ"ל לפי דעתי או לפי דעת הנאון רא"ם, והבוחר יבחר. אכן מלבד זה נראה לי שלא היתה מעולם כונת רבנו תם לנוור נגד המגיהים בספרו או בספרי ראשונים אם יעשו מלאכתם מלאכת שמים בכונה רצויה. כי לא חנר רבנו תם את כלי מלחמתו רק נגד מגיהי ספרים בחלמוד שהוא מקור ההלכה, וכמו שהביא בשם ר"ג מאור הגולה דלט על כל מאן דמשבש תלמודא הכי והכי תהוי, ואם תעיין שם היטב בדברי רבנו בהקדמתו תמצא כי לא דבר רק נגד מגיהים בשים.

ואני נמרתי בלבי להוציא את חלק השני והחלק התשובות בראשונה, ואחר זה אם יגמר אלהי בערי אוציא לאור גם את חלק ראשון שכולל החידושים על הש"ס. ואם יודע אני בעצמי שאין דנין את המלך, ומי ימלא את לבו לבא אחר רבנו שהוא מלכא דרבנן והוא נר בן אבנר (ע"י ריש סימן ס"ג) לכא ולשפוט באור שכלו ההדיוט, הוה או זה בדברי רבנו יותר טוב וחשוב לילך בראש. אבל באמת לא מפני טעם כזה קלקלתי את השורה להקדים את המאוחר בכתב, אם גם לא בזמן, רק מפני שהחידושים הלא הובאו ברבם כבר בתוס' שלנו, בעוד שהתשובות הן בקצתן עוד בספר החתום, ובקצתן מורין גם על תהלוכות הזמן ומפציצים אורה על כמה גדולים אשר היה משאם ומתנם עם הנשר הגדול מכל בעלי כנפים בזמנו. ולכן אמרתי בלבי, הלא יותר יבוקש מחכמינו לראות בראשונה דודם זה המלך במסיביו עם נבויי ישראל סביב לו, אשר כלם יזמרו את ההלחה, אם גם לסעמים לא לחסר רק לשבש יטה אזנו אליהם.

ואלה המה הנבחרים אשר המה בכתובים בחלק התשובות על סדר אי"ב:

הרב ר' אברהם בפריש סימן י"ח ל"ד.

החבר ר' אהרן בר יוסף סימן ע"ח, ע"ט.

הרב ר' אליהו הצרפתי סימן מ"ז אות ה' וסימן מ"ח אות ה'.

הרב ר' אליעזר (בן יהודה?) סימן ל"ד ועיין סוף סימן כ"ח.

הרב ר' אליעזר בר נתן ממיינצא סימן ט"ו, י' מ' מ"א.

ר' אליעזר מפלאיזא חתנו של ר' שמשון הזקן סימן ד', ה' ועיין בתיקונים והשמטות בסוף הספר.

הרב ר' אליעזר בן שלמה סימן נ"ח, נ"ט, ע"ו.

הרב ר' אליעזר בן שמואל מסימן סימן נ"ז ועיין סימן ע"ו הערה ראשונה.

הרב ר' אפרים בן יצחק מרענענסבורג סי' ס"ד, ס"ה, ס"ו, ס"ז, ס"ח, ס"ט.

הרב ר' יום טוב בן יהודה סימן כ"ה ועי"ש בהערה ראשונה.

החבר ר' יוסף בן יצחק מאורליינש סימן ל"ה, ל"ו, ל"ז, ל"ח, ל"ט, נ"ו.

הרב ר' יוסף בן משה סימן י"ד, ט"ו, כ"ג, כ"ח, כ"ט.

הרב ר' יחיאל מפריש הזקן בן ר' מתתיהו (?) קרובו של ר"ת סימן ל"ד. ואולי

הוא חד עם החתן ר' יחיאל סימן כ"ד.

ר' יעקב מטרגא או מטרגאטא סימן ל"ה.

החבר ר' יעקב ישראל סימן מ"ח אות א' צד 94 וסימן נ"ג, נ"ד.

ר' יצחק בר ברוך סימן ע"ג ועי"ש אות ב' הערה א'.

ר' יצחק בן רבנו יעקב תם עיין סוף סימן נ"ח.

הרב ר' יצחק בר מרדכי מרענענסבורג סימן פ"א עד סימן פ"ז.

הרב ר' מנחם בן פריץ מיואני סימן י"ג, צ"ג, ק"א ועיין עוד בהערה סוף סימן ק"ב.
הגריב ר' מרדכי סימן מ"ה אות ו'.
החבר ר' משה בן אברהם מפונמיוא סימן נ"א, נ"ב, ס"פ, ע'.
הרב ר' משלם בר נתן ממלון סימן מ"ג עד סימן נ'.
הרב ר' קרשבין תלמידו של אהרן לבי נירנץ (לבינורין בכ"י) סימן ע"ז.
ר' שלמה ס"י כ"א, כ"ב, אולי הוא ר' שלמה מדריוש Dreux.
הרב ר' שלמה בר יצחק מאורליינס סימן ל"ו, ל"ז.
רבנו שמואל בן מאיר סימן ו', י"ח, י"ט, כ"ד, (ל' ?) ועיין סימן ע"ז.
הגריב ר' שמחה הוא ר' שמחה בן שמואל סוויטרי בעל סחזור וויטרי סימן מ"ה
אות ה'.

הגריב ר' שמחה סימן ע"ג אות ב' נראה שהוא אחר.
הרב ר' שמשון בן יוסף מפלאישיא הנקרא הוקן מסימן א' עד סימן ד' וסימן ו', ח'.
בני בארי סוף סימן מ"ו.
בני פריש סימן ל"ב.

וזאת לדעת, כי מה שכתוב בספר הישר הגרסם דף ס"ח ע"א כאן מתחילין שדות
וכו' הם דברי חסר לב כי השו"ת מתחילין כבר ארבעה דפים קודם לזה וגם נכתבו
הדברים בתוך אמצע תשובת ר"ח סימן כ' בספרנו. ואם תעיין שם אות ו' הערה ו' תוכל
למצא מעם מה שהביא אולי את המניה לידי מעות זאת אבל משם אין ראיה שהגרסום
שלנו נעשה ע"ס כתב יד שלנו. כי אדרבא אלו היה כתב יד זה לפני המניה לא היה
כותב הדברים שנמחקו ע"י העברת קן קולמוס בכתב יד גם כרפום.
וכזה הגני נתן לפניכם את חלק השו"ת גם מסודר בסמינים ואותות וטראה הענין
אשר ידובר בו וכל דבר על מקומו יבא על נכון, ופועל ירי תרצו. וברוך השם אשר
הביאני עד הלום, כן יזכני להוציא לאור בשלום. את חלק ראשון הדירושים תמימים,
מתורתו של ר"ח יקרה הוא מפנינים. ושם נדבר אי"ה גם מאודותיו ותגלותיו של רבנו.
ואסיים בברכה גם לאלוסי ראשי קיק פראג אשר גם הם השאילו לי בטובם מאוצר
הספרים שלהם את ספר הישר שהיה תחת יד החכם הגדול ר' שלמה יהודה ליב
רפאפורט ז"ל. כי גם בזה רישומו של החכם ניכר מתוך תיקוניו אשר עשה בכמה
מקומות. ומה שמצאתי בזה לתועלת כדרך ההעברה, כי בעת אשר היה הספר תחת ידי
מרוד הייתי מאוד בעול הצבור, הבאתי בהערותי בשמו. ועוד יעמר על הברכה תלמידי ידידי
וחביבי הבתור המוסלם ומופלג כמוהר"ר יצחק משה על באגען נ"י, אשר היה לי לעוד
בהגהת מעיות הרפום וגם עשה את המסתחות. השם ישלם פעלו ומשכורתו תהיה שלמה.

מה ברעסלוי יע"א, כחדש אלול שנת תרנ"ח לפ"ק.

הק' שרגא הסטנה פ"יש ראזענמדהאל
אביד דפה.

מפתח השאלות והתשובות כפי הענינים על סדר השו"ע

דינים הנספחים לטור ארח חיים

סימן
ניח, א; ניט, א   דיני תפילין   מקום הנחה תפילין של יד

ציט
סינ, ייב
ח, א   דיני קיש ותפלה   בעי עוסק במצוה שטור מן המצוה
אחת ארוכה ואחת קצרה
ומן תפלה

מיה, ג; מיו, ה; מית, ה   דיני קה"ת ומפטיר   אי מפטיר עולה למנין

ק"א, ג
נינ, ייב; ניד, י"א
קינ
סינ, י   דיני ברכת המזון וברכות   ברכה אחרונה שלאחר כוס בה"מ
התחיל ב"י וברכה על הכוס
הביאו לפניו פתיתין גדולין ושלמין
ברכות עובר לעשותן

דיני שבת   אריסות וקבלנות לנוי בשבת וירוש
דין קבולת בחויה ושבת
ברכת נר בשבת
נר שבת דולק אי מכבה ומרליקה
סעודה נ' בסירות ואם אשה חייבת
איסור אכילה בין מנחה למעריב בשבת
הכרלה במו"ש שחל להיות ביו"ט
מוקצת כלים
מוקצת שופר
בסיס לדבר האמור
מחלוקת בשל מכרות
קשיא דשמואל ארשמואל במלאכה שאצ"ל
בענין שגנה במאי

י
מית, י"א
מיה, ד; מיו, ו; מית, ז
מית, ז
מית, יב; סיט, ד; עי, ד
מיה, ו; מית, ייב
סיו, ד; מית, ד
ב, א
א'; ב, ב
ג, א; ד, א
י
סיו, ב; מית, ב
סיט, ב; עי, ב

מפתח העינים

סימן	אין אונסין בשבת
ע"ה י"ב	עמוד ברשות הרבים
ח' ג	בעי שבתת בהמתו בשבת
ל' ב	קושיא בעי הנוגב כ"ס בשבת
נ"ג, י; נ"ד, ט	

דיני חמץ ומצה

נ"ה, ב	בעי לך לך הרי זמני
מ"ח, ט	חמץ בפסח בששים
נ"ה, ג; נ"ו, ה	קדירות בפסח ייטברו
ס"ג, ב	חמצן של עוברי עבירה

דיני ר"ח וקביעות השנים

מ"ג, א; מ"ד, א	מנה ימים וקדש הרש
מ"ד, ב	מאן דלא ידע בכמה שנין בשבוע הוא

דיני ראש השנה ויוה"כ

מ"ג, ב; מ"ד, ג; מ"ו, ב	שעיר ר"ח בריה
מ"ו, ה; מ"ח, ה	בעי תקיעה וסדר מלכיות וזכרונ' ושופ' במוסף
נ"א, ב; נ"ב, ב	להאביל בנים קטנים ביוה"כ

דיני סוכה

צ"ז	פי תקרה יורד וסוחס
ק'	יד סעודות חייב ארם לאכול בסוכה

דינים הנספחים למזר יורה דעה

דיני שחיטה ומריפות

מ"ג, א	כל מצות שהחזיקו בהן כותים
ט'; י'	מחט שנמצא בעובי בית הכנסת

דיני בשר בחלב ותערובות

ע"ו, ט	בענין חלב קנה
נ"ה, ה; נ"ה, ה	קושיא בענין גבינות נכרים
ע"ו, ח	בעי ריחא מילתא
נ"ה, א; נ"ו, א	בעי מעם כעיקר
מ"ג, א; מ"ח, א	בעי מין במינו בסי
ע"ג, ב; ע"ד, ב	בעי נתערבו באחרות

דיני מבילת כלים וכלים הממאים והאסורים

ח', ב	בעי מבילת כלי עץ
ל"ד, ז	גולמי כלי עץ סמאין
צ"ח	מטה ממטאת תבילה ומטהרת תבילה
מ"ט; נ"י	בעי שובירת כלי חרס

טפת העינים

סימן
 ה' מרות כבלי הרם
 קשיא דר' אשי אדר' אשי בעי כלי זכוכית
 כלי זכוכית דכי נשברו יש להן הקנה
 בעי קדידא בת זמא
 כדן ניעילי עמיהם
 סיט, ג; עי, ג
 סיט, ג; מיה, ג
 סיט, ז
 ייא; ייב; ליט, ב
 עין, י

דיני יין נסך

הימין אם יש בו משום מנע נכרי
 בוסר או מותר במנע נכרי
 כרוא ושנרנד הנכרי ולא יצא ממנו יין
 מנע יין ע"י כח הנכרי והישרי ביהרד
 נעורת שבוין הסרקים או דינה כרוקי דכהנא דארמאי
 הבית ישנקבה וסתמה שפרים
 יין הוצא דרך שוליים
 או הושפין להרצנים של איסור שנשארו בבית
 הרצנים של איסור שנחערבו
 נשאר יין נסך בקנקן מעט וערבותו בבית מחויק יותר מחי מורי
 מיה, א; מין, ד; מיה, ד
 מין, ג
 ניג, א; מיה, א
 מיה, ג
 עין, ב
 ציז
 עין, ד
 עין, ג
 עין, א
 מיב

דיני גדה וטבילה

בעי דם גדות ירוק
 בעי גדה כימי לבונה
 טומאה בפנים ככחיון
 ארובה שלבישה בגד קצרה
 בעי סגדל
 גדה אי מיקרי ערוה
 בעי טבילה גדה ביום ו' לימי נקתה
 בעי להוף בעיש ולטבול בשבת
 בעי טבילה להצאין במים חיים
 גי נטמיות
 הרוחין כחמי טבריא
 כז, ד
 גיה, ב; ניט, ב
 כז, ח
 מיה, ג; כיט, ג
 כז, ז
 פי, א
 מיה, ב; מין, ב; מיה, ב
 מין, ד; מין, ג; מיה, ג; ניז, ב
 מיה, א; מיה, א; מיה, א
 סיט, ייא
 ניג, ח; מיה, ז

דיני נדרים ושבועות

בעי קונמות דבירו לפדות
 בעל מהו שיעשה שליח להרמת אשתו
 פיז, ב
 ייח; ייט

דיני חלה תרומה וערלה

טבל אי מקרי דבר שילימ
 צירוף של חלה ולתרומה
 לתרום שלא מן המוקף
 הכנים שבלין למולץ במלילות
 אסור להרליק בשמן של תרומה טמאה
 זרק כוית תרומה לבית טמא
 כהן טמא שיאכל תרומה טמאה
 גיה, ב; מיה, ג
 עין, ה
 גז, ב; דז, ב; מיה, ד; מין, א
 ציז
 ניא, ד; ניב, ד
 ה, א
 מיה; מין

מפתח העינים

סימן
נ"ג, ו
סימן; ז; ע, ו

קושיא בעי גדולי תרומה
והוא הדין בערלה בשמים

דיני אבל

ו'
כ"ג

מלאכה לאבל
נישואין בתוך אבלות

דינים הנספחים לטור אבן העזר

דיני אישות וסוטה

ס, ג
כ"א, א; כ"ב, א
כ"א, ב; כ"ב, ב
צ"ב
כ, א

בעי למעוטי חליצין
יש חוסה לפסולות
סמך מעומא לפלגא
אין מעידין אלא עד ג' ימים
סוטה שיש לה עדים במדה"י

דיני קידושין ונישואין

מ"ה ה; מ"ג, ו; מ"ה, ה
מ"ה, י
ס, ה
כ, ה
י"ג
ק"א, ב
ע"ה, י"א

ברכת אירוסין ונישואין על בים א
לקדוש בשבת
קדושי ביאה מטעם כסף
בהמה כמעו אשה
קטנה שנתקדשה ואביה במדה"י
תקנת נישואין לקטנה כהו"י אביה אם הלך למדה"י
ק"ו אונס ממסחה

דיני כתובה ומזונות

נ"ז, ג
ק"ב
א; ע, א

מטלטלי דיתמי אי משתעבדי לכתובה ולביה
לאפוקי מדר' אליעזר ומהלקותו
הסוסק מעות להתנו ואין יכול ליתן אם נכסף את החתן לגרש את הני המאורי סימן, א; ע, א

דיני גמין

כ"ד
כ"ה; כ"ז
י"ז
ע"ז
כ"ז
י"ד; ט"ז

ענין מורדת
ענונה ונס של מומר
ערער רבעל
אהר ישקיבל עליו בנידוי ובציווי כ"ד להזקיף את בנו לגרש את אשתו
כל שום זהניכה
בעי גט ארס דר' הצי שנה בעיר זאת והלך לעיר אחרת

דיני יכום וחליצה

ס'
ע"ה; ע"ט

שומרת יכס שנתקדשה לאהר
ג' חדשים אהר מיתה היכס

מפתח הענינים

סימן
ק"א, א
ע"ה

הצרכת חליצה במקום כח
מנעל חליצה

דינים הנספחים לטור חשן משפט

דיני דיינים ועדות

ס"ה, א; ס"ה, א; ס"ה, א

בעי ער זומס

דיני הלואה ושמירת

ל"ג, ד
ל"ג, ה
ל"ה

מלוה למחצית שכר אי דיניה בארס ושוחף
מלוה פסול להעיר ללוה אף במלוה ע"ש
קיום שמר ע"ש עדים

דיני טוען ונמען ושבועת הדיינים

ל"ג, א
ל"ה, ב
נ"ג, ג; נ"ד, ג; ס"ה, ג
ס"ה, ג; ס"ה, ג; ס"ה, ג
ל"א
כ"ז
ל"ה, ג
ל"ה, ד
ל"ג, ו
ל"ג, ג
ל"ג, ב

לוי שקבל מנה משמעון בשליחות ראובן ושמעון טוען שכנסות פרעו אם יכול
לוי להחזיר המעות ללמעון
אי תפיסת עיסקא הוי כחפיסת עיו
טוען וחוזר וחוזר וטוען על ציווי כ"ד
נפכא דר' אבא
שתיקה אי בהוראה דמיא
כוסר שלא בכזונה פסור
מי שקפין ונשבע מרס נחתיב
המחוייב שבועה ואמר נשבעתי בכ"ד פלוני אי נאמן
החזק כפרן לאותה שבועה
שליש נאמן לספור משבועה
הפך שבועה

דיני ערב

ס"ב

בעי ערב שלא בשעת מתן מעות ושהקדים ופרע

דיני חזקת קרקע ומצרנות

ס"א
ע"א; ע"ב
ל"ב
צ"ד; צ"ה

בעי חזקת הבתים אי בעי שלש שנים רצופות או לא
חזקה כישוב
דינא דכר מצרא
דין הלונות

דיני שותפין ושלוחין

ס"ח; ס"ט
ל"ה, ו
ע"ו, ז
נ"ג, ב; נ"ד, ב
ז

בעי מוס של שני שותפין שהוסקר ביד גוי וזה השאילו לאחר כרשות אחר
מהם ונגזל מיד השואל
שבועת שותפין אי דאורייתא
שליחות לנכרי
מעות עכרים עיי של"ה
אם פסק דמים לשליח והמתור יהיה שלו אם המשלח יכול לחזור אחר המשיכה ל"ג, ז

מפתח העינים

סימן

דיני שאלה ופקדון

מתנה שריח להיות פסור משבועה
 ראובן טען לשמעון להשיב לו מעות שהפקיד לו למחצית שכר
 המפקיד אצל הבירו בשטר
 ס"ד, ב; ס"ה, ב; ס"ו, ב
 שמעון שאל מראובן את מרכבת הנשים שהרהינה אצלו שר אלים והגיד לו
 שהשרית צוטה כך ולא היו דברים מעולם והפסיד ראובן את המרכבת ליו עד ליש

דיני ירושה ומתנת שכיב טרע

שכולם צריכים שבועה ואין היורשים צריכין שבועה
 מתנת שכיב טרע נר
 צ"י; צ"א
 נ"א, א; נ"ב, א

דיני אפיטרופוס ויתומים

אם נתחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליה מעצמו
 ראובן אפיטר' ש"י תבעו לשט"י בכ"ד בית שאתה דר בו של יתומים הוא מ; מ"א
 יתומים שנבו קרקע בחובת אביהם
 ע"ה, ו

דיני מציאה והפקר

לצרכו ולצרכה באכירה
 בע"תן כזכי
 ס"ג, ט
 ס"ג, ו

דיני שכירות

דש באוויזין
 ל, א

דיני נזקי ממון

מנינא דנזיקין למעוטי מאי
 פי פרה שאכלה מתוך הרחבר
 וכולהו כי שריית כור בנייהו
 ישלם מדעתו משמע
 מיטב אין מרדי אחרניא לא
 היזק שאינו ניכר
 כ"ה ב; כ"ט, ב
 כ"ה, א; כ"ט, א
 ס"ד, ד
 ס"ג, ד
 ס"ג, ה
 פ"ב

ענינים שונים

דיני מומאה וטהרה

אי מצורע עושו משכב ומושב
 עובדא דר' פסא - תיאך
 הוציאוה שלא המטא
 אוכלין אי מקבלין מומאה בכ"ש
 נ"א, ג; נ"ב, ג
 כ"ז, ז
 כ"ג, ג
 ה"ג, ב

דיני נמשות

מי שנמר דינו לקלה שנירון לחמורה
 הנסקלין בנשרפין
 ס"ג, א
 ס"א, ב

מפתח הענינים

סימן

פ', ד
פ"א, א; פ"ב; פ"ג
פ"ד

פ"ה
פ"ו, ה; ע, ה
פ"ז, ו

פ"ח, ה; פ"ט, ה
כ', ב
פ"י, ר; פ"יא, ר
פ"יב, ז; פ"יג, ו
פ"יד, ט; פ"טו, ח
פ"טז, י"א; פ"יז, י"ב
פ"יח, י"ג; פ"יט, י"ד
פ"כ, ר
פ"כ"א, ג
פ"כ"ב, ה; פ"כ"ג, ד
פ"כ"ד, ו; פ"כ"ה, ה
פ"כ"ו, ו; פ"כ"ז, ו
פ"כ"ח, ז

דיני שור הנסקל

שור מועד שהסקירו קודם שננה
שור שלא נגמר דינו ונתערב בשוורים אחרים
אם שור הנסקל אסור מחיים

בדיני ברירה
בהמה שנמצאת בירושלים
מתנדב אדם נסכים

פירושים

ענלה ערוסה אינה משנה
קושיא על רש"י סופה ט'
קושיא על רש"י ב"ק ק"ר.
משקין הבאין מחמת שרין
סתירא בספרא בעי שתי הלהם ולתם הפנים
חוססתא בעי גילוח נזיר וסומאת מקרש
משנה עדינות פ"ה מ"א
סועל מהו שיהבהב
או לרכות
בעי אשתו של יונה
אוב וידעוני והוכר הכר
גלתה סנהדרין
מן הצאן ולא מן הפלגם ועי' סיבועא מכריו.

מפתחות על סדר חש"ס

סימן	מפתחות	סימן	מפתחות
דף	ברכות	יב	כ בעני וכהן
טז	ה	ח	אחת קורם הנץ
טז	ט	ט	כגאולה אריכתא דמיא
יז	ט	ט	מאימתי קריו שמע בשחריח
יח	יא	ט	אחת ארוכה
יח	יב	ט	רלא מטא זמן יוצר אור
יח	יג	ט	חזן פטור מק"ש
יח	יד	ט	ולקרות עד שלא תנץ החמה
יח	טז	ט	מצותה עם נה"ח
יח	כב	ט	תפלות כנגד תמידין
יח	כו	ט	תרנגול שנסקל בירוטלם
יח	כז	ט	של מוצ"ש בשבחה
יח	כח	ט	לית הלכתא כריב"ל
יח	כט	ט	עם דמרומי חמה
יח	ל	ט	כשיגיע זמן ק"ש
יח	לו	ט	הוא כוסר הוא גירוע
יח	לט	ט	מחזין וטלמין
יח	לט	ט	י"ש יוצא ידי שניהן
יח	מ	ט	טול ברוך
יח	מג	ט	אבל בגילדא לא
יח	מז	ט	נראין כעשרה מצטרפין
יח	נג	ט	והייתם קרושים
יח	ז ר ע י ם		
יח	ה ר ו מ ו ת		
יח	פ"ט מ"ר	נג	שברי תחילת
יח	פ"יא מ"ט	נב	נוטל את הכסוי
יח	פ"יא מ"י	נב	גזי צמר
יח	מ ע ש ר ו ת	נ	חריות של רקל
יח	פ"א מ"ג	נ	דריך לקשור
יח	פ"ד מ"ה	נ	בעפר קרו זזית
יח	מ ע ט ר ש נ י	נא	כסה ברבר שאינו ניטל
יח	פ"ד מ"ה	נא	טמן וכסה
יח	מ ע ט ר מ י"א	ס	עד שחבוא במים
יח	ח ל ה	סט	הכל מורים בשבועת כטוי
יח	פ"א מ"ט	סט	מניא ל"ל
יח	פ"ב מ"י	סט	רש"י ר"ה הא
יח	פ"ב מ"י	מד	הבערה לחלק יצאתה
יח	פ"ב מ"י	ע	זבה כע"ז
יח	פ"ב מ"י	פב	כבליה אוכלין בעינן
יח	פ"ב מ"י	פב	זרק כזית תרומה
יח	פ"ב מ"י	פב	הוציא חצי גרוגרת וחפחה
יח	פ"ב מ"י	פב	תור"ה כגון
יח	פ"ב מ"י	פב	מדלענין יוצא בכזית
יח	פ"ב מ"י	פב	המוציא כפיו ובמרפקו
יח	פ"ב מ"י	פב	המוציא משאוי למעלה מי
יח	פ"ב מ"י	פב	ער שיפחות רובו
יח	פ"ב מ"י	פב	ה מדות ככ"ח
יח	פ"ב מ"י	פב	רש"י ד"ה ער
יח	פ"ב מ"י	פב	זו כנגד זו פטור
יח	פ"ב מ"י	פב	למאי נ"מ לכררב
יח	פ"ב מ"י	פב	בעי מנייה ר"מ מרבא
יח	פ"ב מ"י	פב	מוציא זיז כ"ש
יח	פ"ב מ"י	פב	כל פטורי דשבח
יח	פ"ב מ"י	פב	על עקרב
יח	פ"ב מ"י	פב	ר"ש היא
יח	פ"ב מ"י	פב	רוחצין בחמי טבריא
יח	פ"ב מ"י	פב	שקיל לח וכרוך עילויה
יח	פ"ב מ"י	פב	ר סעורות
יח	פ"ב מ"י	פב	מדיחן לאכול במנחה
יח	פ"ב מ"י	פב	ערבית מדיחן לשחרית
יח	פ"ב מ"י	פב	הציל פת הרראח
יח	פ"ב מ"י	פב	מעלין עגול דבילה
יח	פ"ב מ"י	פב	מעמיר בהמתו ע"ג עשבים
יח	פ"ב מ"י	פב	נוטל ארס קורנוס
יח	פ"ב מ"י	פב	כזמן שמגולה מקצחו
יח	פ"ב מ"י	פב	טלטול מן הצר
יח	פ"ב מ"י	פב	פגה שהטמינה בחבון
יח	פ"ב מ"י	פב	החירו וחזרו
יח	פ"ב מ"י	פב	החירו וחזרו

סט	מד	רש"י ד"ה ויש	א ב
עו	מח	הסל מגדפן	א
צט	נ	דאי מיערמי מימנעי	ב
לז	נב	לא מימני אשמתא	ב
סט	נב	קמדר אסור	ג ד
ז	נב	אוכלין בשל בין הכיפין	ד
מ	נג	הוא בוסר הוא גירוע	ד
ז	נו	מחלוקת בשל מנבדות	ד
נג	סז	שכו טעון פריעה ופדימה	קג
נב	סז	אינו לו חבר בכלי חרס	נב
נא	סז	רש"י ד"ה זב	ז
מח	צט	סמוך למנוחה	ב
מח	קב	מאי דהו"ל אכליה	ר
מז-מח	קב	ינה"ק	ר
סח	קג	לא יוסף על שבע	ד
סז	קד	מעין חתימה	ד
מה	קה	פורס מפה ומבדיל	ג
נד	קו	דאגיד בקדושא רבא	ה
			ב

ר א ט ה ש נ ה

מד	ה	חדש והבא מנחה חדשה	נג נר
מח	ח	וובכנ שנים אתה מקוש	נד
מד	ט	לאפוקי מדרי"י	עו
סט	יב	משביאר שלישי	א
סח	טז	תוקעין כשהו יושבין	א
מד	סז	אמרה תורה הבא עומר	ב
מד	כד	ראב"צ אומר	ב
י	כו	חוץ משל פרה	
סד	כח	הישן בשמיני בסוכה	
סז	לב	סדר בריית אבות	צו
סז	לב	כשעת השמד שנו	צו
סז	לב	רש"י ד"ה השני	סח סו
סז	לג	הא נשים מעכבין	עו
סז	לג	ואח"כ נתמנה לו שופר	קו
סז	לד	התקין ר' אבהו	צו
סח	לד	שמע תשע תקיעות	צו
סז סח	לד	ובמה בשופר	ז

י ו מ א

נא נב	ו	רש"י ד"ה לטמא	ב
ח	לז	לשאר עמא דירושלם	סג
מח	נז	בבלאי טפסאי	מח
נב	סב	מחוי"ז	נב
נא	סד	רחייתו זו היא שחיתו	קג
נב	עז	מדיחה אשה ידה	נה
מח	עח	שחשב עד צוארה במים	צט
מח	עח	שרוחצין בו זבימ	צו
נב	עח	רוחצה וסיכה נמי	צו
נא	עח	תינוקות מותרין בכולץ	צו
ע	עט	השלים במיני תרגימא	צו
ע	עט	פרי לא בעי סוכה	סד סה
סט ע	פז	התינוקות אין מענין אוהן	סד סה
נב	פח	מקוה ישראל ה'	ח
מח	פז	מכתפי ליה בשכחא דריגלא	
צט			

ס ו כ ה

סר	ב	מעשה בהילני המלכה	נו
צט	ג	הדרר בהו רבנן	סג
צט	טו	רש"י ד"ה קצרה	מח
צח	טז	מטה מטמאת חבילה	נג נר
צו	יז	חצר המוקפת אכסדרה	עו
צו	יז	רש"י ד"ה וכן	נו
צו	יח	אכסדרה שיש לה פצימין	סג
צט	כה	פרט לניוסק במציה	נה
צט	כה	רש"י ד"ה שלוחי	סז סח
צט	כו	עיילי בי ריש גלותא	נה
צט	כז	לקיים דברי ריה"ג	ה
סט ע	כז	השלים במיני תרגימא	נא
ק	כז	חזר בו ר"א	יב
ק	כז	רש"י ד"ה חזר	מח
מו	כח	כלי תשמיש	נו
י	לד	שיפורא וחוצורתא	צט
ט י	לד	רש"י י"ה בית הכוסות	ס
			יב

נה נו סט

קבר	לצורך גרופו
קבר	איתחו ליה שותא
קבר	אינו מסיקין בשברי כלים
קבר	הלכה כר"י
קבה	אבן עפ"י חבית
קבה	ולא הצריכון דבי למעשה
קבו	חירות של דקל
קבו	שיש תורת כלי
קלח	ולח"א שרי לכתחילה
קלט	אחי למיסוק
קמא	קש עפ"י הגטה
קמא	הלכה כר"י
קמב	ותיהוי כלכלה בסיס
קמב	מענות שעל הכר
קמב	היתה בין התבנית
קמב	חבית מונחת באוצר
קמד	ותיהוי כלכלה בסיס
קמה	כבישה מבורנת סתור
קמו	שורבי ארס חבית
קמו	רש"י ד"ה ולא
קמו	הרוחץ בחמי טבריא
קמו	דומיא דחמי טבריא
קנה	אינו אוכסין את הגמל
קנו	רב ס"ל כר"י
קנז	הלכה כר"ש
קנז	מוקפה מנחת ח"כ
קנז	פסק רבא כר"ש

ע י ר ו כ ין

ב	צריך למעט
יט	קנה קנה פחות מג'
כ	פסי בידאות
כ	אוכסין אותו מבפנים
כג	במילתא הוא דאפסקיה
כה	דעבידא כי ארזלא
כה	רש"י ד"ה והכא
כח	כפניות
לא	בתרומה שלא הוכשרה
לר	נתנו במגדל
לה	הקיש ע"ג שידה
לה	וסכינא למיפסק ביה
לו	שמן יבקע הנודר
מ	דילמא איקלע ליה כוס
מ	ניתביה לינוקא
מו	הקשנא במקום ר"י ליכא
נ	המורה במעשרות
סה	לא הוה מצלי
פו	קורה ד סתיר בחורבה
פז	גזוזטרא למעלה מן היס
צד	כי ל"ל בשלוש
צה	בגשרים המפולשין
צו	מיכל היתה מנחת תפילין
צו	אשוח של יונה עולה לרגל
צו	דרך איסקופא

פ ס ה י ס

ה	לך לך חרי זימני
ז	רב פפי משמיה דרבא
יז	דחזי להטביל מחטין
יח	משקין ודשץ לא כתיבי
כו	עובד רומיא דעבד
כז	נתערבה כאחרות
כח	כין לאחר זמנו
כט	חמש שלא במינו
ל	אסור במשהו כריב
ל	קדירות בפסח ישכרו
לג	תודיה לאימת
לר	גבל של בית רבי
לד	העגבר צורתו
לד	בבלאי טפסאי
לו	רש"י ד"ה מי
לז	פת עבה
מכ	עבה ולשה מאי
מכ	מיס שלנו
מד	ומה נזיר

ס	מנין שאין קדושים כיבמה	צב			כ י צ ה
מד	דרי' ינאי	צג			
כ	עד שלבלי"ע	צג	ד	בשבת קים לן כר"ש	כ
מד	אמר פירות ערוגה זו	צב	ב	כיו"ס סתם לן כר"י	כ
כו	אם יבוא אליהו	קב	ז	שמן יעלה ויתלוש	ג
ס	ואימא ה"ג	קיא	עג עד	ואחרות באחרות	ג
ס	כופין אותו	קיא	סח	אני ללקולני	ד
עט	יבמחו בז"ד מינה	קיב	ז	אפרוח שנולד כיו"ס	ו
עט	דמוקי אנפשיה בתלחין יומין	קיב	ז	מרוכ' לבהמה	ו
ע	עד שנכופנו לחלוץ	קיב	צז	תרופה שזכאי בהרמחה	יב
נב	כי שקש הס	קיד	צז	רש"י ד"ה הא	יב
נא	דקספי ליה כידיים	קיד	צז	המולד מלילות של חטין	יג
מד	לפנחיא שבקיה	קטו	צט	מכתפי ליה בשבתא דריגלא	כה
טו	הבא מחגרא	קטז	ז	מוקצה שיבש	כו
כב	היתה לו חמות	קטז	ב	חבל שקשר בו דלת	לכ
צב	עד ג ימים	קכ	ז	אסור לחצוץ שניו	לג
צב	אלא על פרצוף	קכ	צז	המעביר תאנים בחצריו	לה
צב	אנסכוה אפומא דשושכניה	קכא			

ת ע נ י ת

				קיימי אפנתא	יכ
			עה	תוקעין ואח"כ מברכין	טז
			סח		
					מ ג י ל ה
				מבטלין ת"ת להוצאת המל	ג
			צט	ימים אתה מחשב לחדשים	ה
			מד	מעותן אחר נה"ח	כ
			ח	לא יאא בפחות מעשרה	כג
			נג	קרו שיתא	כט
			מה מח		

מ ו ע ד ק ט ו

				ימי ספרו	ז
				זיל לגביה דלישרו לך	יב
			נב	מקבלי קבולת	יב
			יח	מקבלין קבולת במועד	יב
			ו	דטבא ליה עבדו ליה	יז
			כד	עד ל יום	ככ
			כג	בתמי"ד כולן בטליו	ככ
			מה	עד ל לישואין	כג
			כג	מתה אשתו של יוסף הכהן	כג
			כג		

ח ג י ג ה

				בטופל	ח
				אפילו מש"ס לש"ס	י
			מד	אקפו דדיכו	טז
			סד	ג גמיות בחבל	יט
			סג	נגזור אטו חרדלית	יט
			צב	לאפוקי כיפין	יט
			מח		
			צז		
			צח		
			קט		

י כ מ ו ת

				מיוחדת שהיא ערוה	ג
			פ	אחות שהיא ערוה	ג
			נד	לאפוש מיא	טו
			עו	חכית שנקבה	טו
			סט	אשת חמיו מותרת	כא
			קא	הנסתן על א"א	כד
			ס	ונמצאת מעוברת	לה
			ס	נתקשה תוך ג	לז
			ס	היבמה לא תחלוץ	מא
			עט	שחלצו לה אחים	מא
			ט	שמן ישא אחותו	מב
			עט	נשואין כלא טעודה	מג
			כג	חתי מנדה	נד
			פ	אירמ"ח	נז
			ככ	ע"כ ל"ק ר"מ אלא כקדושין	נז
			כא	חופה נמי פטלי	נח
			ככ	אין חוששין למנוטא	סז
			ככ	טמא ושהור אוכלין	עג
			טז	לא נעשה מחים כחיים	פז
			פז	דכידו לפדותו	פח
			כא	מטמא לאשתו כשרה	פט
			כא	איתבני ליה לאתמוני	צא
			ס	האשה שהלך בנה	צב
			ס	אין קדושין תופסין	צב
			ס		

ג י ט ין

				המביא גט בא"י	ב
				מפני תיקון העולם	ד
				יחזור ויטלנו הימנה	ה
				מכפר סיסאי אני	ו
				ערער דבעל	ט
				עדי מסירה כתיב	עט
				אפילו שאר שטרות	עט
				האומד תו כאומר זכי	יא
				התופס לבע"ח	יא
				האומד תנו גט לאשתי	יג
				בא לחזור אינו חוזר	יד
				הנהו גינאי	יד
				ר' דוסתאי בר' ינאי	יד
				הנצוק והקטפרס	טז
				ור"י היא	טז
				ההוא דעל לכי כנישתא	יט
				שמן במי מילין כתבו	יט
				שלא תלכי לבית אביך לעולם	כא
				עשאו תרומ"ע	ל
				שלא מן המוקף	ל

לא	בחוזה שהן קימו	ג	כ	גדר כחרם	נד
לא	תורה ומעשדות	ד	כג	הרופה שלא יתקימו נדריו	סא
לב	כפני כמה מבטלו	כו	כז	נדרי אונסין	עז
לד	גלו ידעא בגיטא	כה	כז	נודרין להרגין	עכ
לד	התקנה ר"ג שיהא כוחכ	טו כו	מ	חטת קגרה ושטיח	מח
לד	הוא דאיתחזק	כו	נח	כגון טבל	נה נו
לד	מרים וכל שום שיש לה	כו	ס	לפני הפסח	נג נד
לד	רובא מרים ופורתא שרה	כה	סא	וקישתם את שנת החמשים	מד
לה	דאיתקרי איה מרי	כו	צ	עיינה נתנה כאחר	כד
לה	ומרה רכ כקופצת	לד			
מ	הקדש חמץ ושחרור	טז	ג ז י ר		
מ	המזיק שעבודו של חבירו	פט			
מה	משום נדר	יח	ח	הריני נזיר מלא הקופה	עכ
מח	הניזקין שמיין בעידיה	סג	לח	דכטלוה רכנן	מח
מח	קמ"ל מפני תיקון העולם	סג	מו	נזיר מפורט	נו
מח	וה"מ דלא נחית לפירי	מא	מט	טומאות שנזיר מגלח	נג
מח	בעל צריך הרשאה	מ			
נב	שהוא בנושא שכר	עד	ס ו ט ה		
נב	לחוב ע"מ לזכות	עג			
נב	זה וזה ישבע	עג	ו	ואנהרינהו לעיינין	כ
נג	אחד שוגג ואחד מזיד	פ	ו	נהל דר"ו לא דריש	כ
נח	ועשוק גבר וביתו	עז	ז	מוסרין לו שני ת"ח	כ
סד	בעל נאמן	יז	ט	רש"י ר"ה אשלא	כ
סד	הודא פיו כמאה עדים	לג	ט	עלה סנחריב וכלבל	כ
סה	צורף וזרקו אגוז ונוטלו	יג	יח	ליח הלכתא כרב המנובא	ס
סו	אחד כותב ושניים חותמין	כה	כ	הוציאה שלא תטמא	כ
סח	מקדיה	מח	כ	רש"י ד"ה שלא	כ
עו:	הלכה כר' יוסי	כו	כז	כו בלוס ררע	מט
עו:	לכשתא תמה מנרתיקה	נד	כט	מאחר דא"ל להם טמא	מט
פ	היה כמורח וכתב במערב	מו	סו	ילפינן עול עול	סג
פ	נמצא הצרות אלוניות	ס	מז	משכבו המנאפים	כ
פר	כיון דמסקה פסקה	כו	מז	לא אפקוד עוון כנותיכם	כ
פה	מן יומא דין	כו			
פה	לא לכתוב ודין	כו	כ	א	
פז	כתב חניכותו וחניכותה	כה	כ	א	
פח	גט המנושה כישאל	כד	ג	מבעה זה השן	כט
פח	ותולה עצמה ביד גוי	כד	ה	מ"ט לא תנינהו	כח כט
צ.	מצא אחרת נאה הימנה	עז	ה	כי שדית בור כינייהו	סד
צ	מזכה מוריד עליו דמעות	עז	ז	תנא דידן תנא מנינא	כח כט
			ז	ישלם מדעתו משמע	סג
			ז	מדעתו סוכין	סג
			ז	מיטב אין	סג
			ט	חומש בשור מבבור	סד
		כב	יג	נגח ואח"כ הפקיר	פ
		כא	טו	פ"ג ואומא	סד
		נד	יט	אורחיה נמי לפלוסי סלא	כז
		נא נכ	יט	השן מועדת לאלול	כח כט
		סה	יט	אורחיה נמי לסרוכל	כז
		סד סה	כג	פי פדה	כח כט
		מה	כג	ואכל את החררה	כט
		סט ע	כג	שנחטכה בכוחל להנאתה	כט
		קא	כו	כופר ברגל	כז
		עג	מא	רגל שדרסה ע"ג תינוק	כז
		לג	מג	כופר לא בכונה	כז
		יג	מג	לרבות כופר שלא בכונה	כז
		יג	מד	ותיובתא דרבה	כז
		יג	מה	אחר שנגמ"ד מברו	כז
		סט	מח	רש"י ד"ה דחזא	כז
		סט ע	נת	דדאין רינא דפרסאי	כז
		סט ע	נט	אמר אבדי ריה"ג ור"י	כז
		פד	ס	או השדה	כז
		פד	סא	היה גדי כפות	כז
		כו	עג	ההלכתא שהעידו בב"א	מח
		כ	עג	ע"ז למפרע נפסל	סד סה
		פ	עז	או למעט הוא	סג
		נג נד	פו	בישן ישן ומת	פז
		פז	פו.	המביש את הישן	פז
		מח	קב	הלכתא פסוקתא	עכ
		סג	קה	אגף חציה מהו	צג
		נד	קה	חכית שנקבה	סט
		כב	קיד	אמיצריה דישראל חכריה	לח
			קיד	רש"י ד"ה יתוד	נג נד
			קטז	מחוי מסונג דחבריה	לח
			קטז	המזיק שעבודו של חבירו	פט
		יט	קית.	והלה אומר איי	לט
		יח	קית.	איי אם גזלתך	לד
		יח	קית.	רש"י ד"ה פסוד	לט
		עב			

ק ר ו ש י ן

ה	לא נכתוב בכסף
ה	חופה קונה מק"ו
יב	שנא ש"פ במדי
יז	אין רוח חכמים נודה הימנו
לד	אשה בעלה משמחה
לד	בילף משמחה לחיובא
לו	הזאה כבן עוף
לה	וה"ה לערלה בשתיים
מב	עד שהגדיל ותאמר
מב	לחוב ע"מ לזכות
מג	והשאת דתקון שבועת היסט
מח	אלא דקדשה נפשה
מח	לא סבר להא דשמואל
נא	פלגא פלגא דחיתתא
נה	רש"י ד"ה ה"ג
נה	ואישתבה כן שבה
נה	דמיתו נמי תורה
נו	ממשמע שבאמר סקול
נו	ל"מ כע"ח שאסורין
נט	יוחף דומיא ריתן
סכ	אם ילדה אשתך נקבה
סג	שב עמי בצווחא
סד	לפני הפסח
סד	מיוחדת שהיא ערוה
עא	ארייתן כשרה
עב	מח רב יהודה נולד רבא
עד	באמר הדיין לומר
פ	ומקוט אין מטפחין

ג ד ר י ם

ז.	בגדינא מיזק כו"ע ל"פ
ז.	נידהו בפניו
ח.	הו"ל נידרא לדביחהו
יג	קרנן כשרבן
יח:	ספק נזירות מותר

לד סד סה טו	המפקיד אצל חברו בשטר	ע
לז	כאן בסמטא	פה
לז	כור בשלושים	פו
מא	הכניסה נחייב בה	פח
מא	חמרא ראקדים	צה
מא	חלא סיפּטאק	צו
מא	היה יורע עדות קרקע	קבח
מא	כי אמת פס"ד דידי	קל
מא	הלכה כר"י	קלו
מז	ודוקא אתרוג	קלז
מז	דאיתא בירושה איתא במתנה	קמט
מז	מתנת ש"מ א"צ קנין	קמא
מז	אזירא דא"י מאכיס	קמח
מז	ורב אחא בר ארא	קמז
מז	שהוחזק שמו ל יום	קמז
מז	ההוא ערבא דיתמי	קנד
מז	אפסורי ערבא ליכא	קנד
מז	מקמי דניתבענה ללווה	קנד
מז	מלוה ע"פ גובה מירושתן	קנו

ס נ ד ר ין

נו	ר"ע סבר יש אם למקרא	ד
נו	שמע שמע	ז
נו	תשא תשיא	ז
נז	מכתפי ליה בשכתא דריגלא	ז
נז	בין תנור לכיריים	ז
נז	ואיסוה"נ ניהו	טו
נז	וביבנה ארבעה	ז
נז	משישופם בעור הדג	כ
נז	זה תלמוד בבלי	כג
נז	מי קסטורחנא לך	כג
נז	אכמין שהדי כי קברי	כז
נז	הודאא בפני ג	כט
נז	של מעשר הן	ל
נז	לוציא מנה על מנה	לא
נז	כופין אותו ודן בעירו	לב
נז	מחזירין לזכות	לג
נז	אינם נוהגים בשוה"נ	לו
נז	תשכב תישכב	נד
נז	המדבר משחיו	סה
נז	אוב וידעוני בכלל מכשפה	סז
נז	תמותו לאחר מיתה בשריפה	עו
נז	טרפה שהרג	עח
נז	ונתערב בשורים אחרים	עט
נז	בשור שנגמר דינו	פא
נז	פרה שהמיתה	פ
נז	גמר דינו לעבירה קלה	פב
נז	מי שנחתייב שתי מיתות	פא
נז	לכתח סמא שאכל תרומה טהורה	פג
נז	היוצא ליהרג	פה
נז	ולא כבי"ד שביבנה	פט
נז	רש"י ד"ת ולא	פט
נז	ואפי"ד דקדוק אחד	צט

מ כ ו ת

נז	גברא בר קטלא הוי	ה.
נז	נדוי על תנאי	יא
נז	לוקא חמש	כא

ש ב ו ע ו ת

מד	מלבד חטאת הכפורים	ב
מד	כבר זה הקדש	כב
מד	אסיק לאסקונדי זוזי	כט
מד	כשהשביע משה את ישראל	כט
מד	קניא דרבא	כט
מד	בדרבנן לא מזקנין	מא
מד	בדברים לא יוסר עבד	מא
מד	המלוה בעדים	מא
מד	נסכא דר אבא	מב
מד	והאכלתיו פרס	מב
מד	המפקיד בעדים	מה
מד	צריך להחזיק בעדים	מה
מד	שיכול לומר לו להדי"מ	מה
מד	רש"י ד"ה לישתבא	מז

סג	התוספ לבכ"ח	י
סג	דאמר תנה לי	י.
נג	מציינת פועל לעצמו	יב
לג	הוחזק כפרו לאותה שבועה	יד.
טו	דעל רכיס גהרא	יח.
סא	לבושתנא דשרי בר איסק	כב.
סח	סיכנא מבדוי	כה.
סג	שכן עליה עוף	ל.
לג	איתתי תרי מגו תלתא	לא
נט	אמת השחי	לג.
פט	דל אנת ודל שבועתך	לה
מו	קוצה אדם בקב שלו	לח.
מד	שמא עשאן בע"ב תרומה	לח.
מד	אין מחזיקין בכנסת קטן	לח.
נט	קבורא דאזלי	מד
לד	היה זוזי אשוממי	מט.
נה	לאזורי פרוטות	נג.
מו	שומר אבידה	נו
עו	תולה טעותיו בכנסי	סא
עו	משכנתא באתרא דמסלקי	סא:
לד	מושיב למחצה	סח
לד	איסורא לא הוה ספי	סח
לד	סיבורא ציר	סח
נא	רב עיליש	סח:
לד	ר' מנשיא נטל מחצה	סח:
עו	אין שליחות לעכו"ם	עא
לג	הנותר בגד לארוג	עו:
מח	דלישתחא מיניה תלמודא דבבלאי	פא.
נו	פועל מהו שיהבהב	פא.
ל	דע באוזן ותרנגולין	פא.
לד	להיות טמור משבועה	צו.
לו	לא לאוקמיה בכילתא	צו
לז	שאל בר רישא	צז
לז	אתון שאיליתון לי	צז.
לח	זה אמר א"י	צז
סח	חד אמר להד"מ	צח
כו	דורשין לשון הדיט	קב.
לב	יכול להכניס תלם אחד	קח.
לב	ארעא ודקלא חד	קח:
לב	ארעא חד וביתא חד	קח:
לד	חבל סכינא באשכבתא	קטז.
לד	עזיז דאכלי חושל	קטז.
מו	והבית של שניהם שנפל	קטז.

ב בא כ ת ר א

נט	קיבורא דאינא	ה.
צד	הוא גברא דבנה אשיתא	ז.
צה	חד משייה אספלידא	ז.
צה	ולא חלונות זע"ז	ז.
טו	לפסי העיר	ח.
נב	מנין למצודע בימי ספורו	ס.
צג	או שעלו מאליון	ס.
צד	בין מלמטן בין כנגד ד"א	כב
צו	עולם לא כסדרה דומה	כה
סא	והבורות והשחין והמערות	כה.
סא	שאכלן רצופות	כט
מא	לאו בע"ד דידי את	ל.
מא	דינא קא"ל	ל.
נג	טוען וחוזר וטוען	ל.
נד	רסמבא עלה כאבתתי	לא.
נו	אכלה עולה ושביעית	לו
סו	המוכר שהיה בעדים	מא.
לד	השתפין שיש זל"ז	מב.
עד	שמור לי ואשמור לך	מג.
לז	סחם גוי אנס הוא	מז.
לג	דא"ל ארעא אחריתא	מח.
צא	הני כ"פ דמרתא	נב.
צד	חלון חמטרי אי"ל חזקה	נח.
צה	חלון צורי	נח:
צד	ולאורה כ"ש ההוה חזקה	נט.
צה	רש"י ד"ה אר"ז	נט.
צד	שפת חלונותיו לחצר השותפין	נט
צה	לסתום אלתר הוה חזקה	ס.
צה	ולא חלונות זע"ז	סא.

נד	כ"ש מקדשין מדעת	פח	סו	זו באה בפ"ע ומעידה	מד:
מט	נקבו ונכנס	צד	לח	מגלגלין מדרבנן	מח:
מט	ושנייר בברי מעפורת	צד	לג	האריסין והשותפין	מח:
מט	שנקבו בשורש קטן	צה			
לט	מחזירה לכבשונות	צו			
כ	ג מחיות הן	קטז			

ע כ ו ר ה ז ר ה

		מ נ ח ו ת	ער	הלבנת פסיקתא	ז
		כח	סז	גלוה סנהדרין	ח.
	אכסדרה תבנית אולם	לג	מד	רש"י ר"ה כי היכי	ח
צה	המניח תפילין אחר שקיעה"ח	לו	ו	לחשוב כללי ביוכל	ט
סד	העושה סוכה	מב	עו	אריס אריסותיה קעביר	כא.
מח	א"צ לברך	מב	מה	פירשא הוה	כט.
מח	מנה ימים וקדש חודש	סה	מז	חומש שלנו	כט
מג	שלא יטול פרס	סה	נג	כ שמואל ואבלט	כ
מג	ושתי הלחם בעצרת	סה	נה	ממ"מ אסרו גבינת נכרים	לה.
קג	שלא יפסלו	עז	גד	רש"י ר"ה לפי	לה.
סט	ואם אשם הוא	צא	נג	נתערבה באחרות	מט.
סט	ולא הפלגס	צא	נד	נגע ברישא דלולבא	נז.
סט	מתנדב אדם נסכים	קד	נג	כוחו שלא בכונה	נז.
			נד	גור שקדח במינקת	נח.
			נר	וליתני יוכר	נח
			נד	או שטעם מן הכוס	נח.
			עו	כל רלהרי ברזא	נט.
			נח	ברציה ער דשייפיה	נט
			נח	הווא אחרוגא	נט
			עו	עד הברזא	ס
			נר	נפל לבור ועלה	ס
			נד	או שהתין את הצרעה	ס
			נד	מעשה לבינה קעביר	ס
			נר	דקאזיל מיניה מיניה	סא
			סז	בחר שמא אזלינן	סו
			עו	תנשא חדתא בענבי	סו.
			סח	רש"י ר"ה וכל	סו
			נה	טעמו אסור	סז.
			נו	סרוה מעיקרא	סח.
			נג	נשל"פ מותר	סח:
			סג	רש"י ד"ה ולא	עב.
			עו	נצוק אינו חבר	יב
			נה	קנושקין שרי	עב
			מז	רש"י ר"ה קטרפי	עב
			נה	חומץ מטבל	עג.
			נב	עור הנסקל	ער
			צה	ואוסרין ככ"ש	ער
			סג	ככלי מתכות דמו	עה.
			עו	קנקנים מזופפין מישנן	עה.
			עו	רווקי דארמאי ממישנן	עה.
			נז	הוה אורמ מ סאה	עה
			ח	כלי מתכות אמורין בפרשה	עה.
			ח	כמ"מ סאה	עה
			יב	קדרה בת יומא	עו
			נו	משום בת יומא	עו

ח ו ל ין

סג	דתיבא ולא אחזוק	ר			
סד	מפני שהן מחליפין	ר			
פא	אתיא מהורג את הנפש	יא			
כב	ור"מ היכי אכיל בשרא	יא			
קג	כעי מיניה שמואל מרב הונא	יג			
ז	השחט שבבת	יד			
סט	ואם אשם הוא	כג			
סח	ולא הפלגס	כג			
נ	תוכו א"פ שלא נגע	כד			
לד	כלי עץ טמא	כה			
ט י	נקבה לחוץ	מב			
מה י	רש"י ד"ה היינו	מו			
י	מ"ש ממחט	מח			
י	חלב טהור סוחם	מט			
י	חלחולת שניקבה	נ			
ט י	מחט שנמצאת בבית הכנסת	נ			
ט	אנמצא עליה קורט דם	נא			
מח	שמונה ספיקות הן	עכ			
סג	או לרבות הכלאיים	סז			
נב	נמצא עי שלא נערפה	פב			
נא	ע"כ אינה משנה	פב			
כב	רוב מעשיתו מקולקלין	פו			
מח	כסחו הרוח	פז			
קג	לקדם תברנו שבבבל	צה			
נו	בדידה משערינן	צו			
סז	בששים מב"מ	צז			
לח	ליטעמיה קפילא ארמאה	צז			
פה	נטמא בשר ואח"כ הגוף	קא			
מה	רש"י ר"ה ותו	קט.			
עו	קיבה שנתבשלה בחלבה	קט			
מה	במקומו של ריה"ג	קטז			
נד	המעמיד מעור הקיבה	קטז	נג		
עו	וכ"ש בקיבה טריפה	קטז			
מה	רש"י ר"ה ה"ז	קטז			
מט	כיון שנקרע רובא	קבג.			
ג	ושנייר בכדי מעפורת	קבג.	מח		
צח	סריגי חלונות וחכלי המטה	קבה	מח		
סג	תני תנא ישלם	קל			
נט	איזהו זרוע	קלד			

ב כ ו ר ו ת

פ	טימא את הטהור	כח			
פ	דדאין דינא דגרמי	כח.			
צב	הכרת פניהם ענתה בהם	מו			
			ע		
			מו		
			מח	אוכלין שגבלן בטיס	ג
			קג	שערי עצרת	ו
			קב	קדח בו רביעית	כב
			קא	לקדם תברנו שבבבל	מו.
			נא	עריפתה מטהרתה	ע
			פב	שנתערב בהם שור הנסקל	ע
			פב	משום קבוע למזבח	עג
			עג	ומריבוא לריבוא	ער
			סט	בקרבו נשים עסקינן	עד
			נו	אמור רכנן בטעמא	עט

ע ר כ ין

פז	היוצא ליהרג מקדיש	ו			
מד	דאגלינהו סנהריב	יב			
מד	עד דשליק עזרא ומקדיש	יג.			
נט	מבנים ידו עד הפרק	יט.			
נט	מדאורייתא קבורת כולה	יט			
נט	ודאי דלא כר"י	לג			

כ ר י ת ו ת

יט	פ"ב מ"ה	כ	ז	המפלת לאור פא
נב	פ"ד מ"ב	עב	יא	אצרו לו אכלת חלב
נא	פ"ד מ"ג			
	פ ר ה			מ ע י ל ה
		פג	יט	רכב נ"ג השור
סג	פ"ב מ"ד			ת מ י ד
	ט ה ר ו ת	נד	כח	וחתה מן המעוכלות
עב	פ"ד מ"ב	נג נד	לג	מי שזכה במחצה
	מ ק ו א ו ת			נ ד ה
נד	פ"א מ"א	עו	ח	הסל מצרפן
מז מח נז	פ"א מ"ז	סא	יג	שף איתוב כנהרדעא
מח נז	פ"ה מ"ד	כ	יט	ר"מ אלפורה מג"ש
מח נז	פ"ה מ"ו	כ	כג	קבל בה א"ה קדו"טין
נז	פ"ז מ"ז	מח	כג	הכל מודיט בקדיא
		נא	כד	קובר מחיט הייתי
	מ כ ש י ר י ן	כ	כה	לפני שקיעה"ח
		כ	כו	סנדל דחנן גבי כריתות
כ	פ"ו מ"ו	נט	ל	רש"י ר"ה אציליו
		מה	לג	בעי רמב"ח
	ז כ י מ	כ	לג	ותיפו"ל משום בגדי ע"ה
		כ	מב	יולדת שירדה לטבול
נג	פ"ד מ"ג	כ	מב	רש"י ר"ה וא
נא נב	פ"ה מ"ו	כ	מב	אותו מקום בלוע הוא
		כח כט	נח	ארוכה שלכשה קצרה
	י ר ו ש ל מ י	נט	סו	ואח אמרת מנהגא
		מח	סז	כמוסק זיתים
	ת ר ו מ ו ת	נז	סז	רב י"מר אמר
		מג	סז	משום אריותא
ג	פ"ב ה"א שלא מן המוקף	מז מח	סז	הלכתא כר"ח
קא	פ"י ה"ה בעכברא חד לאלף	מה	סז	נשי דידן ספק זבות
		מה	סז	וליסבלינהו כיום השביעי
	י ב מ ו ת	מז מח	סח	קשיא הלכתא אהלכתא
כג	פ"ד ה"א כנסה לאלתר	נא נב	סט	מאי משא אבן מטמא
	כ ת ו ב ו ת			ט ה ר ו ת
				כ ל י מ
מה	פ"ד ה"י אין מגלין דינו ליחיד	נא	פ"א מ"א	
נד	פ"א ה"ד ויחזור המקח	נא נב	פ"א מ"ו	
		נא נב	פ"א מ"ד	
	ג י ט י ן	כ	פ"א מ"ח	
כה כו	פ"ד ה"ג כשהיה עומד ביהודה	סט	פ"י מ"א	
		סט	פ"י מ"ב	
	ב ב א ב ת ר א	סט	פ"י מ"ו	
		לד	פ"ז מ"ב	
מה	פ"ט ה"ד אין מגלין דינו ליחיד	צח	פ"ח מ"ט	
				א ה ל ו ת
		נט	פ"א מ"ח	

שאלות ותשובות שבספר הישר לר"ת.

סימן א. שאלת רבינו שמשון (א).

(כדבר שופר אי מוקצה הוא).

אלוהי ומיודעי נבברי ושועי מורי הרב ר' יעקב יביני דבר עיי הנדיב הזה (3) וישרש לי הא ראוקימנא לעיל בסוף במה מרליקין (4) הא רתניא שופר משלמל אליבא דר' יהודה דאית ליה מוקצה ואפילו הכי קשרי הואיל וראוי לגמוע בו מים . . . איכ הא מתניתין דכל הכלים (5) נוטל ארם קורנוס וכו'. (נוקמה) אפי' לר' יהודה. ועכשיו מיבעיא לי הא דקתני ר' יהודה אמר שופר משלמל אי חשיב ליה [כלל] שמלאכתו להיתר הואיל וראוי לגמוע בו מים לחינוק ואפי' מחמה לצל מותר, דהא לא קתני שופר משלמל לגמוע בו מים כי היכי דקתני נוטל ארם קורנוס לפצוע בו אנהים אלא סתם קתני שופר משלמל בכל ענינים רמיא רבלי שמלאכתו להיתר . . . חצוצרות אינה משלמלת בכל ענינים אלא לצורך גופו ומקומו רמיא רבלי שמלאכתו לאיסור כגון לפצוע בו אנהים . . . ורי שמעון חצוצרת משלמלת בכל ענינים אפי' מחמה לצל הואיל ואיכא תורת כלי עליו. והא דקאמר רבא בפי' כל הכלים (6) התירו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו [ומקומו] אבל לא מחמה לצל לר' יהודה קאמר — או דילמא הא דר' יהודה שופר משלמל לא מיירי בכל ענינים אלא כגון לגמוע בו מים לחינוק והא דקתני חצוצרת אינה משלמלת אפי' לצורך גופו, רלא חויה כלל. ומימ הא דאמר רבא בפי' כל הכלים התירו דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ולצורך מקומו אבל לא מחמה לצל לר' יהודה ורבא סבר לה כוותיה, דאילו לר' שמעון אפי' מחמה לצל (לר' יהודה) מותר הואיל ואיכא תורת כלי עליו. — והא דאמר בסוף שבת (7) בכל השבת כולה הלכה כר' שמעון בר' שמעון בר' שמעון בר' שמעון כים . . . מבעיא לי (8) אי סוסק הלכה כר' שמעון אלא לשלמל לצורך גופו ולצורך מקומו איכ מאי הלכה כר' שמעון אפי' אליבא דר' יהודה איתא דהא מודה ר' יהודה נוטל ארם קורנוס לפצוע בו אנהים וראיה בידי מרב דהא רב סבירא ליה כר' יהודה במוקצה (9) וקאמר בפי' כל הכלים אייתי' ליי' שותא לכהנא (10).

סימן א. החסונה הזאת נעתיקה עיי החכם גדל' ומסר חסונות גלוונים כ"י סנידו נכנס סמד ומנחת סביעית לד' 25 והללח. (א) הוא ר' שמעון זקן בן ר' יוסף והוא זקנו של ר' שמעון בן אבהו עיין חוב' יצמות דף מ"ג ע"א ד"ה סתם והוא הנקרא ר' שמעון מפלייטא מירובין דף ל"ב ע"א ד"ה רב טעם ועיין לונץ לור געביכטע-לד' 56. (ב) דהפתק גדל' איחא סנדין סזה צט"ו. (ג) סס סנדין סזה סמניח סלגרת לל' נודע. (ד) סנת ל"ס ע"ג. (ה) עיי"ס דף ל"א ע"א דקאמר סל' ר' יהודה. (ו) סנת דף קכ"ג ע"ג. (ז) כלומד איכא ללאוקמי. (ח) סס קכ"ד ע"א. (ט) סס דף קל"ג ע"א. (י) סס קכ"ד ע"ג.

סימן ב. השיב רבינו יעקב.

רב שלום עד בלי ירה למורי הרב ר' שמשון לפני שמש ינון שמו להיות מנוח) ועוצר ומושל כלב קטנו יעקב.

א. (בענין סוקצת כלים).

אמנם על ראשון אשיב, ואשר יראה יקשיב, לנצח על שנינונותי, להשיב על תוכחתי, אם עול פעלתי. הנה פתח שאלתו (מן הצד במנינינו) על דברי ר' נחמיה ששאלני דאמר אפי' תרודו ואפי' טלית אין נישלין אלא לצורך תשמישן... וקשיא ליה (ה) והלא מתיר כלים לצורך גופן ולצורך מקומו (ה). לדברי רבנו שלמה אין קשה כלום כי רבי' ניע פי' בפי' כל הכלים) שצורך גופן דרי' נחמיה והו' תשמיש המיוחד להם כעין סכין לחתוך בו. קערה לאכול בה, טלית ללבוש, תרודו לכתוש (ז) הקדירה, וכבלי שמלאכתו להיתר ולצורך מקומו הכי הוא כמו כן תשמיש המיוחד להו' שכששאלו בקערה נוסלין אותה, וכן כולן לאחר תשמישן וכמו שיחודן [לתשמיש] בן יחודן להסתלק אחר תשמיש... אבל בכלי שמלאכתו לאיסור אין לו היתר לרי' נחמיה (ה). וגופן ומקומו דרי' נחמיה לא דמי לגופן ומקומו דרבנן, ולדברי רבינו צריך אתה (ה) לפרש היא רחבית שנשברה דקחניי) שובר ארס החבית ומקמי' לה בררוסות ואליבא דרי' נחמיה כגון ששוברו במקצוע של דבלה... ורבי' ניע שפי' שסיה) קורדם וסיף אנב חורסיה לא עיין בה, ומעתה לא קשיא היא רבכל מערבין (ז) דאמר נבי נתנו במנדל דקמתרין אליבא דרי' נחמיה דקסיר במיתנא וקבעי סכינא למיססיה, ושם בעירובין הקשה בה רבי' שמואל אחייני) ותירין בה דוחק, דהוה סבירא ליה דרבינו שלמה כל צורך גופו שבעולם הוה שרי אליבא דרי' נחמיה, ומתוך כך סתר פירושו ואמר כי מילתא דרי' נחמיה אינה בתשמיש המיוחד כמו שפי' רבינו... לא דקדק בפחרון רבי' שלמה [נואין קשה כלום דמדובהי) ושופר וחצוצרות ואין מסיקין בכלים (ו) ומתיר אבל לא מסקיע וחותר וסכינא למיססין ביה מיתנא רבכל מערבין (ז) וכלי שמלאכתו לאיסור וצורך היתר כולו לרי' נחמיה לאו צורך גופן קרי להו'. אבל לדידי קשי' לי בפי' רבי' ניע דאמר בפי' כל הכלים איל' רבא לצורך מקומו שלא לצורך קרית ליה אלא אמר רבא לצורך דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ולצורך מקומו שלא לצורך אפי' מחמה לצל והיינו מריוקא דמתניתין, אבל ההוא דקא מסיים ודבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו אין מחמה לצל לא לאו מתניתין דהכא דייק לה אלא מהתירו וחזרו והתירו דפי' רבא לעילית). וניל דלא איצטרך לאתויי

סימן ב'. (א) מנון נהעק שד"ל וכל"ל נמקום מנין ככ"י ונדפוס עיין בהכרעות לכ"ח מחננת חלק שני לד' 30 שכתב מנון פתונו כמו ינון שמו. (ב) נכ"י שאלתי. והשאלה הזאת אינה צלגתה ר' שמשון הקדומה ואולי הציחה השליח הנדיב בעל פה אמנם הקושיא הזאת של רבינו שמשון הונאה נחום) שנת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה. (ג) לטון מושלל ומנינא דנית רני סנהדרין ל"ו ע"א ועיין מה שכתב רש"י שם ד"ה מן סנה, שהיה עשה כן ממני עשה יחיה שהיחה זו. (ד) כן הוא נדפוס אכן נכ"י. ל"ו. (ה) כלומר לדברי רבא נפי' כל הכלים קכ"ד ע"א דקאמר ואתא ר' נחמיה למימר דלפינו כלי שמלאכתו להיתר לנודך גופו ולנודך מקומו אין וכו'. (ו) שם ד"ה אלא אמר רבא. (ז) כל"ל נמקום לכחוש נכ"י לנחום נדפוס. ונדפוס שם ד"ה ואתא איתא לנער צו את הקדוש. (ח) ועיין נחום) שנת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה. (ט) כל"ל נמקום איתא נכ"י ודפוס. (י) שנת דף קמיו ע"א. (יא) שם ד"ה אלא נדרוסות. (יב) עירונין דף ל"ד ע"ב. (יג) הונא נספד הישר נדפוס ענינים שונים דף ס"א ע"ד סימן תקל"ח. (יד) שנת דף קכ"ב ע"א. (טו) שם דף קכ"ד ע"ב. (טז) שם דף קמיו ע"א. (יז) ערונין דף ל"ה ע"א. (יח) שנת דף קכ"ב ע"ב. ועיין נחום) שנת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה נפוסו.

הכא אלא משום רכעי למימר ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ומקומו אין מחמה לצל לא מכלל דבמלאכתו לאיסור מודה נמי ר' נחמיה דלצורך גופו ומקומו מותר, אבל לפי ר' שלמה סיומא דרבא לבאי אחא, ועוד מאי אפי', ועוד ניל מרקאמר בסוף שבת(יט) מוקצה מחמת חסרון כוונת מורה ר' שמעון דתנן כל הכלים ניסלים בשבת חוץ ממסר הנדול וכו' מפני שהוא סתם מוקמי לה אליבא דר' שמעון(כ), ומררי נחמיה פליגי בסופא גרי דברישיא מודי ר' נחמיה. ואציגי דאיכא למימר ההיא דמוקמי לה אליבא דריש כי היכי דלא תיקשי סתמא דשבת אסתמא דשבת(כא) סכל מקום לכאורה נראה דכולי עלמא מודו בה. ועוד תימה דרבי שלמה לחלק מיטרא אחת ממילתיה דרבא בין גופו ומקומו דרבנן לגופן ומקומן דר' נחמיה דנראין הרבנים דלא פליגי אלא מחמה לצל כדמסי' רבא בהדיא ... ואני לפי סברתי ניל דר' נחמיה אפי' לאיסור מודה דלצורך גופן ומקומן מותר וכמלאכתו להיתר כמו כן. ואי קשיא ההוא דעירובין אזור לשלשל סכין לחתוך מיתנא ולשלשל קורדום לשבור חביות ולשלשל שופר וחוצצרות לשחות מים ולשלשל סכין להפקיע ולחתום חותמות ולהסיק בכלים וסדוכה לכל שלשול, דקסבר אין זה צורך גופן דאין כלי ניסל אלא לצורך תשמישו תשמיש שאדם רגיל בו לעשות אע"פ שאינו מיוחד לכך אבל כל אילו אין רגילין כלל אלא באקראי בעלמא ולכך [לא] מסיק אדעתיה עלייהו, לפיכך סתמיר ר' נחמיה דאין זה קרוי תשמישן הואיל ואינו רגיל בו בחול לפעמים. אלא הנך רכל הכלים קודמם לפגיע אגונים, קורדום לחתוך דבלה אורחיה בהכי לפעמים בחול ותשמישן קרי ליה ר' נחמיה, וכל היכא דשרי ר' נחמיה צורך גופן שרי צורך מקומן... והיינו שעמא חבית שנשברה דברוסי(כב) שרי לשלשל לשבור החבית הואיל וצריך לחתוך גם הנורגות הדרוסות ואפי' קורדום שרי ר' נחמיה התם, ורבנן סברי אפי' אינו תשמישו לפעמים, לצורך גופו קרינן ביה... והנותן לב יבין ויוסף לקח.

ב. (בענין שופר אי מוקצה הוא).

ועל אשר שאל ארוני ודרקק על ידי שופר וחוצצרת לאוקמי סתמא רכל הכלים אליבא דר' יהודה, ור' שמעון אפי' מחמה לצל שרי מלאכתו לאיסור(א), זאת לא זאת, דהא סתמא רכל הכלים אליבא דר' יהודה ור' שמעון, ופסק הלכה דרבא אליבא דתרווייהו ומחמה לצל ברבר שמלאכתו לאיסור דרבני הכל אסור. ותדע דלר' יהודה קאתיא(ב) כדמוכח בשלהי ר' אליעזר אומר תולין(ג) דקאמר הניחא לרבא וכו' אלא לאבבי וכו' הא מני ר' יהודה וכו' והדר פריך שעמא דרפוי הניחא לאבבי וכו' שמע מינה דר' יהודה היא, וממילתיה דרב(ד) דאית ליה כר' יהודה ואמר' והא רב

יט) ע"פ ק"ז ע"א. כ) כלומר כדברי הכל וא"כ גם כר' נחמיה אחיא. ומדרי נחמיה פליגי חסיפא תשמע נמי דרישא גם אליבא דר' נחמיה אחיא. כא) כלומר סתמא דמתניתין דכל הכלים ניטלין בשבת. חוץ מן המסר הנדול ויתד של מחרישה דף ק"ג ע"פ אסתמא דשבת דף ק"ז ע"ב דמתכין את הדלועין, ועיין בינה דף ז' ע"א ונחמיה שנת ע"פ ד"ס וסא. אמנם האי סתמא דכל הכלים היא בן נמשנה שנמשניות אמנם נמשנה שה"ס שלנו איחא ר' יוסי אומר ועיין בהגהת ר' יעקב ע"פ. כב) כל"ל נמקום דנאסורות נכ"י דכדאמר דעוס.

ב. א) כלומר בכלי שמלאכתו לאיסור. ב) כלומר פסק הלכה דרבא. ג) שנת דף ק"ז ע"ב. ד) דעוס איחא וינחא, וקאי על הא דקאמר רב עכדות של מילחא וכו' שנת דף ק"ז ע"ב. חס ראיה שניה דמסקא דרבא קאי על ר' יהודה. ועיין חוסי' לעיל דף ל"ו

אית ליה דרבא דבין לצורך נופו ומקומו מותר בכל הכלים. וגם לרי שמעון נמי אחיאת) דאמר בשלהי שבת (ו) במקצה מחמת חסרון כים אפי' רי שמעון מורי, רתנן כל הכלים נישלין בשבת חוץ ממסר הגרול, דאי לא תימא הכי קשיין סתמי רשבת אסתמי רשבת. דכי פרכינן סתמא דייט אשבת [משנין] משום דייט סתם לך כרי יהודה; וכו' שיש סתמי רשבת לא פליגי אדרי שמעון. ותדע שהרי התלמוד מביא ראיה מהאי מעמא דלרי שמעון אחיאת, וזו היא שאנן שומעין ממנה דרבר שמלאכתו לאיסור לצורך נופו ומקומו מותר דקאמר חוץ ממסר וכנון קורדם לחתוך דבילה וקורנם לפצוע בו אנויים דעלה קיימא). ואפי' לרי נחמיה אחיאת לפי פי' שפירשתי(ט). ועוד אציעה לפניך ההלכות שלא תקשנה, דע לך כי רי שמעון לית ליה מוקצה אלא בגרונות וצמקין(י). דאיכא תרתי לרעותא רחיניה וגם נתקלקלו. ועוד יש ענינין אחרים דאית ליה מוקצה כנון מוקצה למצות(יא) וכיוצא בהן, ולפירושי(יב) לרי שמעון ממלשלין שוסר וחצוצרת הואיל וחזי לפצוע בו אנויים או לצורך מקומו, והוא שיעשה בו כמו כן או כיוצא בו, אבל מחמה לצל אסור דהא מלאכתן לאיסור. ולשוין מוקצה מוכיח דמקצהו מצרכיה, וריש כל מידי דחזי ליה לאיניש לא מקצה ליה מבל דבר צורך. ורי יהודה סבר ממלשלין שוסר הואיל וחזי לנמוע לחינוק ולצורך מקומו נמי שרי מהאי מעמא, אבל חצוצרת שאינה ראויה לנמע אפי' לצורך מקומו לא ישלשלנה. דסבירא ליה לרי יהודה ראוי למלאכה חשובה, קצת בעינן כדשמעינן ליה דמחמיר בהכנת כלים היכא דחזי למלאכה, דבעי ראוי למעין מלאכתן נבי שברי כלים(יג), והוי חצוצרת אסירא כמו מטה דאמר משה שיחרה למעות והניח עליה מעות דקאמר רב לרי יהודה דאסור למלשלה לצורך נוף ומקום(יד) ובסיפא(טו) מוקי לה בפ' בירה [הכין] דהואיל והניחה ויחדה אסרה, אבל שוסר כשאר כלים דלא מיחד ליה דחזי למלאכה חשובה כמו נמיעת סים לחינוק, והכא נמי אסר (פעמא) בכרכי דחזי(טז) דרי יהודה אסר דמסתמא מיחד לה ודוחה אותה בירים וכן מחצלת של בדדים(יז). ומטה שפי' שיחרה וכרכי דחזי שלא פיי ומחצלת של בדדי ונר ישן למאן דלא מוקי פעמא משום מיאוס(יח) ומידי אכילה בייט כנון עז לחלבה ותרנגולת לכיפתיה(יט) כולהו חד פעמא הוא ואפי' לצורך נופו ומקומו קאסר להו רי יהודה. ורי שמעון סתיון כולן לצורך נופו ומקומו דסבי ליה לא מקצי איניש מידי דחזי ליה, אבל גרונות וצמקין דרחיניה וקילקל או מוקצה למצותן או כנון כוס קערה ועששית(כ) [אסור, אבל משום דחזי בידים לחוד לא הוי מוקצה(כא) שהרי אסילו חיסין וזרען בקרקע ששים ליה רי יוחנן לרי שמעון בן לקיש דלאו מוקצה נינהו לרי שמעון(כב)]. כללא דמילתא לרי שמעון לית ליה מוקצה שאע"פ שאינו ראוי למלאכה אם כלי הוא ממלשלי ליה לצורך נופו ומקומו אבל אין ראוי למלאכה הרי הן כמי שדחאו בידים והוי מוקצה(כג). ורי נחמיה(כד) סבר בעינן יהא ראוי למלאכה ולאותה מלאכה מותר למלשלין וכן נמי לצורך מקומו אסילו אינו מיוחד לה כנון קורנם לפצוע בו אנויים או סכין לחתוך בו דבלה אע"פ שיחדה במקצוע, אבל סכין לחתוך חותמות וחבל שקשר בו דלת אסר רי נחמיה(כה) דלאו אורחיהו בכך

ע"א ל"ה ס"א רי יהודה. (ה) כלומר פסקא דרבא. (ו) דף קכ"ז ע"א. (ז) צ"ל דף צ"י ע"א. (ח) ה"ל משנה דרי יוסי דף קכ"ג ע"ב קאי על תשנה דכל הכלים דף קכ"ג ע"ב. (ט) לעיל בלוח ח' בלוחה תשובה. (י) שנת דף מ"ה ע"ב. (יא) שנת מ"ה ע"א. (יב) לעיל לוח ח'. (יג) ע"ב קכ"ד ע"ב. (יד) ע"ב ת"ד ע"ב. (טו) כלומר ובסופו צלשון חי שיחמיר זכי שיחמיר. (טז) ע"ב י"ט ע"ב. (יז) ע"ב ע"ב. (יח) ע"ב ע"ב. (יט) ע"ב י"ט ע"ב. (כ) שנת דף מ"ד ע"א. (כא) העלוח נהסגר הן מתיקון דלז"ס. (כב) שנת מ"ה ע"א. (כג) הלשון מנובנס, וחולי חסר כחן ונ"ל והוי חוקנה לטקור מנחם ללל. (כד) כ"ל צמקום נחמן ככ"י דרפוס. (כה) צ"ל ע"ב ע"א.

אלא בהתרה. ושופר נמי לאו לחינוך מסיק איניש דעתיה וכן כולם. וקרובין דברי ר' יהודה (כו) ור' נחמיה להיות שוויין. ובהא פליגי ר' שמעון סבר כל כלי לצורך גופו ומקומו מותר בין דהאן בין לא דהאן ור' יהודה סבר כל כלי לצורך גופו ומקומו מותר היבא דלא דחאו, אבל דחאו בין בסתם בין במפירש אסור, ור' נחמיה סבר כל כלי בין לצורך גופו ובין לצורך מקומו מותר והכי דאיבא למיטר דלא הוה ליה לאסוקי דעתיה לאותה מלאכה אסור. והיינו דקאמר אפי' תרוד אפי' שלית דמלאכתן להיתר מכלל דהוא הדין שמשלאכתו לאסור כדפרי' לעיל גבי אפילו דרבא. ותו לא מירי. כך נראה בעיני, ואם שנית יבינני, ואני על הדרך, ואין לי שגאי להאריך ולדקדק, אם יראה דבר יודיעני, וכמה ראיות בידי עדיין ונלאתי, כי לפי סירושו קשיא דאביי אאביי למדקדק, ושלוס מורי נצח.

סימן ג. שאל הרב ר' שמשון:

מכונה בשם סצל ערמון (א), יריכך פסקון ואטמון (ב), בהבית (ג) והארמון, דברך לי כשל הרמון, ושיחתך שלח רמון (ד), אהלות מר וקנטון, קנה בשם ואפרסמון, יוכני שוכן קרמון, היותה (ה) אצלו אמון, בארץ חי ובית עלמון (ו). הלא על יד מירועי, שלהתיד (ז) דודי ורעי, ספקתי להודיעי, יאם עיות השליח ולא ידע להציע, אני אחזה ואביע.

א. (בענין בסיס לדבר האסור)

אביעה נא לפני מורי את שאלתי: בפי כל הכליות) אפליגי בה רבה ורב יוסף ואליבא דר' יוחנן במניח אבן על פי חבית רבה סבר נעשה בסיס לדבר האסור ורב יוסף סבר נעשה כסוי לחבית. ורבה ורב יוסף הלכה כרבה ועוד ברייתא מסייעא ליה לרבה (ט) טסן וכיסה בדבר שאינו נישל אם היה מקצתן מגולה נושלין ואם לאו אסור, אלמא נכי הטמנה דאיבא לזימר רעתו לאכלו למחר סבידא ליה הנעשה בסיס לדבר האסור ולא אמר נעשה כסוי לקדרה כרב יוסף. ועתה מן הדרך הזה יש לנו לפסוק כרבה ולא אמרינן נעשה כסוי, דהאבין) נעשה בסיס לדבר האסור. . . ומדרך אחרת יש לנו ללמוד הלכה כרב יוסף אמר ר' אסי דנעשה כסוי

(כו) יהודה נהעמק שד"ל וכל"ל צמקוס תאיר נכ"י ודפוס.

ה"שן ג' (ח) רחיים כחז על זה בגליון ספרו ח"ל. ר"ל ר"ת שטונו יעקב כסא יעקב אזינו ספילל ערמון' פי וילא ל' ל' צ' אמנס החכס ש"ר צכרס חמד ונמצת שניעית לד' קרא חת ר' שמשון הזקן נסס ר' שמשון פלל ערמון ותיקיו צלתי ספק השאלה הזאת וכונת הדברים לפי דעתו: המכונה נסס פלל ערמון זה הרב ר' שמשון תנ"ך חת פסקון ואטייון זה ר"ת. אך צלחת ח"ן שחר לדעה הזאת. כי לא יוליגו נסוס תיקוס שכיני חת ר' שמשון הזקן נסס פלל ערמון. והאלמת היא עס רח"ס שכונת השואל צזה לדמות חת ר"ת ליעקב אזינו. (ג) שחי שמות שכיני כהן חת וילאך גבריאל צכנהדרין דף תיז ע"ג. ועס חסח סיפקון ואטיטוון. ועיין צערוך השלס ערך חיעיון. וכונת הדברים שחוללך ינ"ך חת ר' יעקב חס. (ג) צהנית כן הוא צדפוס וכל"ל צמקוס והצית נכ"י וצהעמק שד"ל. וכונתו סינ"ך חסח צהנית וצארמונו כלומר חסח וכל אשר לו. (ד) שיר השירים ד' ג'. וכונתו ששיחתו מלאה מנוות ומעשים טובים כרמון. ועיין נמדרט רבה חס. (ה) צהעמק ש"ל היות. (ו) כלומר שיהיה לו חלק עם ר"ת צעה"ז וצעה"ג. (ז) כלומר שלחתי לך. (ח) שנת דף קה"ה ע"ג. (ט) שנת דף נ"א עי"א ועיין צד"ה ותוס חס ד"ה חו שטון. (י) כן הוא נכ"י וגם צדפוס. והלשון מנומנס, דהאזן לא נעשה נסוס לעולם, ולדעתי נשמות התיבה דהאזן צבעות סופר מלמעלה למטה וז"ל ולא אמרינן דהאזן נעשה כסוי אלא נעשה נסוס לדבר האסור. וצהעמק שד"ל

לקדרה רהא על האי מחלוקת דרבה אמר ר' אמי ורב יוסף אמר ר' אמי נרסינן . . . ואורי למעשה וכו' רסוף הסוגיא מוכחת) דר' אמי סבר במעשה כל דהו נעשה האבן כלי הלכך אמר לעיל נעשה כסוי לחבית(ג). ובפי כמה שומנין(ג) מוכחת מילתא דהילכתא כרב אמי נבי חריות של רקל דא' ישב אע"פ שלא חישב ובמעשה כל דהו נעשה כלי דרב אשיה) שהוא בתרא מסייע ליה התם ממתניתין. ולפי מה שהסוגיא מוכחת דהלכתא כר' אסי(טו) דבמעשה כל דהו נעשו החביות כלי, נראה דנבי אבן נמי הלכה כמו כן דנעשה כסוי לחבית, ואע"פ שיש לדחות ולומר יש חילוק בין חריות לאבן(ט) אין הרברים נר' לחלק, דכיון דמעשה כל דהו מועיל, כל מוקצה חד שעמא הוא. ועתה לפי הדרך הזה הלכה(י) כר' אמי דנעשה כסוי לחבית, ומתניתין דבמה שומנין(י) מסייע ליה דקתני נוטל את הכסוי והן גופלות וכו'. והברייתא שהבאתי למעלה בסוף כמה שומנין דקתני אם היו מגולה מקצתן נוטל ואם לאו אסור לא תקשי ליה לר' אמי דיש לומר תנא קמא דר' אלעזר בן תראי היא דלית ליה(י) האי סברא דקתני בתחלת כל הכלים(כ) נבי סנה שהטמינה בתבן וחררה שהטמינה כנחלים אם מגולה מקצתה נוטל את כולה ואם לאו אסור ולא קי"ל הכי אלא כר' אלעזר בן תראי דפסק רב נחמן בוטיה — כל זה סייעתא לר' אמי — כן סי' לפני מורי, ומשני דרכים יודני העיקר(כ).

ועוד קשה לי אמאי לא מקשה ליה לרבה(כג) ממתניתין דנוטל הכיסוי והן גופלות דמוכח דלא אמר נעשה בסיס לדבר האסור . . . ואית הקדרה נעשה בסיס לדבר האסור ולכיסוי שהוא דבר המותר ותשתרי, זה אין נראה(כד) שעם, דכי אמר בסיס לדבר האסור ולדבר המותר שרי היכי דאין דבר האסור עיקר כי הא דאמר בפי נוטל אדם בנוכד), ותהוי כלכלה בסיס לדבר האסור, ומתריך בכלכלה מלאה פירות דהסירות עיקר והאבן בטל ולא קא חשוב להקצות הכלכלה ולעשות בסיס לו, אבל היכי דהאיסור עיקר וחשוב, ואעינ דאיכא היתר בהריה, נעשה כלי בסיס לו כראמרי בסוף ס' כירה(כ) שוין שאם יש בה שברי פחילות שאסור(כו) לשלמה סי' ואעינ דאיכא קטמא(כ), ואמרי' בגליל שנוכח) אבל לא חשיבי שרי [כהא ד] אמר רבא כי היזן בי רב נחמן הו' סמלסלין כנונא אנב קטמא ואעינ דאיכא שברי עצים רשברי עצים לא חשיבי לעשות הכלי בסיס אבל גיז צמר דחשיבי לכסות בהן קדרה אימא לך דנעשה הקדרה בסיס להן. יראה מורי כל דברי וישיבני נא, ואל יהי נא עליו למשא.

הנוסחא יש לנו לפסוק כרבה דנאבן נעשה בסיס וכו'. (יח) כן היא ה"א הגרסמה בגליון כי וכו"ל אמנם בתוך הכ"י וגם ברפוס איחא: ואין השיטה מוכחת, ונהעמק שד"ל וסוף הסוגיא מוכחת (יג) רלז"ם עשה הסגר למלות מן וחזרי לטעמיהייעד כלן, וכחש בגליון: זה מיותר וט"פ, והוכרח לזה ע"י הנוסחא שאינה נכונה הנזכרת בהערה הקודמת. אמנם לפי הנוסחא שלנו אין כלן יחרת. כי כונה השולל צוה, מאלו שרצה ורצ יוסף לל משמיה דנפשיה אמרו הלי שמענתחא אלל משמיה דרב אלמי ורצ אפי, איכ' ילא מן הכלל דרבה ורצ יוסף הלכה כרבה, כנלע"ד. (יג) שנה דף נ' ע"א. (יד) נכ"י ורפוס איחא ורצ אפי וכו"ל אפי וכן נהעמק שד"ל. (טו) נכ"י ורפוס איחא כרצ, ונהעמק שד"ל כר' אפי. (טז) עיין מגיד משנה סי' שנה פי ל"ה סי' כ"ד מה שכתב ליטש דברי ההלכות. (יז) נהעמק שד"ל נראה דהלכה. (יח) שנה מיט ע"א, (יט) כן הוא כ"א בגליון הכ"י וגם נהעמק שד"ל, אמנם בתוך הכ"י ונדפוס איחא דליכא למועד. (כ) שנה קכ"ג ע"א. (כא) ונהעמק שד"ל: הכי פיישתי שני דרכים, ויודנו מורי העיקר. (כב) נהעמק שד"ל וכו"ל צמקוס לדבא נכ"י. ונדפוס מלי מקפס ליה לדבא, (כג) אלל שד"ל אין נראה לי טעם. (כד) שנה דף קמ"ג ע"א, (כה) שם דף מ"ז ע"א. (כו) שד"ל שנקלה צמקוס שאסור (כז) שד"ל קיטמא מוכן. (כח) שד"ל בגלילא שנו דשברי פחילה חשיבי אלל הא לא חשיבי.

ב. (ענין לתרום שלא מן המוקף).

ועל מה שאמרתי (ל"ה), כי תרומת מעשר נישלת שלא מן המוקף אמנם כן מוכיח במס' חלה (ג) ובס' שני דמס' ביכורים (ג) ובגמ' דבני מערבא (ד) וכן ס"י רבינו ניסים ז"ל ואם טוב בעיניו אשלח לו הראיות ואין לסתור, ומורי (לבו כ'לב האולם יישוב ההלכות לסדר המשנה כי [מה] שאמ'ת) מפרשי עלייהו בחזקת שהן קיימין אין כבלל זה כל ההפרשות אלא הא כדאיתא והא כראיתא. ומה שהביאו לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף דמיירי בתרומת מעשר שמא דוקא נקט חברים אבל איניש דעלמא משנה מסורשת היא נישלת שלא מן המוקף, ואם מוסיף מורי על זה לקח, על זה יבינני (ז).

מי יגלה עפרת) מכין עיניו (ט) רבינו שלמה, והרי בן בתך חונן כלי מלחמה לעומתך, ובזאת תשמח נפש צדיק אשר וזה לצאת מחלציו בן כזה בי אין אדם מתקנא לא כבנו ולא בתלמידו, ואמרי אינשי, דנפק מינד, מעמא לילסך. אמנם ארוני (י) מכתבת רבנו שלמה הועתק זה ימים רבים, ולא היה מורי נותן לבו (י) כי זהו לשונו, כי אין דבור ועריכת לשונו דומה לשאר עריכת שפה (י), ועל מורי ועל כל ביתו שלום כנפש שמשון תלמידו.

סימן ד. השיב רבינו יעקב.

היש טעם בריר חלמון, | כמו ברכה עסיס רמון (ה), | ומה ארבה בקול המון |
לעומת אריה פזמון (ג), | יפה עין ולא אדמוני (ג), | הלוכה ראש כמו אנמון, |
שבינה לו כקול (ד) עצמון, | מקשקשת לו בתוך רמון, | ברכות לו כמי רימון (ה) |
יגברו (לברכת אב המון | באמתחתו יהי משמון, | כל הון חרוץ יקר ממון, |
בחובו ששעי יסמון, | כי מה לשלפלין כמון, | והאיך יגלה מעולה הרעת (ז) | אם

ב. (ח) מוסק על מה שנשאל ונתן כנר עם ר"ת צארת או פה אל פה. ועיין על זה בספר הישר על גיטין דף ל"א בדפוס דף י"ג ע"א סימן ל"ג ועל ג"י דף י"ד בדפוס דף מ"ז ע"ג סימן פ"ח ועוד עיין לקימן בתשובות סימן מ"ד אות ד'. (ב) חלה פ"א מ"ז ד"ס רק על חלה תרומה נשנית ואין נוטלין אלא מן העוקף. (ג) בכורים פ"ב מ"ה תרומת מעשר שזה לזכורים נטלה שלא מן העוקף. (ד) ירושלמי תרומות פ"ב ה"א. (ה) גיטין דף ל"א ע"א. כאלה שכונתו דמתניתין בתרומת מעשר חיירי. ועיין בתשובת ר"ת על זה וצאנשה ז' ס"ט (ו) ס"ט ע"ב ועיין ס"ט בתוס' ד"ה וכן נחשדו. (ז) בהעמקת שד"ל ואם יוסיף מורי לקח על זאת יבינני. (ח) כ"י ושד"ל אצל בדפוס תיגילה עפ"ה. (ט) בהעמקת שד"ל מעל יתפתח (י) כן הוא ככ"י אכן בדפוס והעמקת שד"ל: אמנם אחי וכתבת וכו'. (יא) בהעמקת שד"ל: ולו היה מורי נותן ל"ג יכול להצין כי זה הוא לשונו. (יב) שד"ל שפתיים.

סימן ד' העמקת שד"ל מכ"י תשובות הגאונים תמצא ס"ט ג' 21. (א) רוצה לומר צענונותו, אשר דברי עלמו קפני ערך יהיו מול דברי ר"ש, כמו ריר חלמון מול רקת עסיס רמון, וגלל כן למה ירנה בדברים. (ב) הכונה ומה מצדה פזמון בקול המון לעומת אריה (שד"ל). (ג) רומן על דוד שנקרא (שמאל א' ע"ג י"ב) אלמוני עם יפה עינים והוראת אדמוני כזה הוא כנו נכר אמנם ר"ש הוא יפה עין אצל כל נכר כי אם זקן, ולמה יכופ את ראשו מול ר"ת. (ד) כקול בהעמקת שד"ל וכן ל"ל במקום בתוך ככ"י ודפוס. והכונה שהשכינה מדגרת ותוכו ומקשקשת קצרו כקיל אציון אצל כהן גדול ושמוע קולו. ואמר בתוך רמון שרומן על הלדקים שהם תללים מלות כרעון. (ה) ככ"י וגם בהעמקת שד"ל וכ"ל במקום כמו רמון בדפוס. ורומן על ישעי סיו ע' יי מי דיומן תמצא והכונה שירכו לו כרעת כנר מלא ויגברו. (ו) יגברו ככ"י ודפוס, וגבר בהעמקת שד"ל. (ז) הכונה והיך יגלה

תשובות רית סימן ד

ארוני סתח שפתיו עמי, להשיב על תוכחתו, אחרי דבריו לא שלישיית אלא העמיק ולא שחתת, אך אחרי דבריו אשנה ט) ולא בשאפנה, כי היו לי דבריו לששון ובשמחת לבבי לא יהיו עלי למשא, גם ידעתי כי לא לנסותי בא בחרות מליצותיו).

א. (בענין בסיס לדבר האסור)

א. אשר שאל וחלה ספקותיו בראיות לססוק כרכה סממן וכסה, הא ליחא דאיכ מנולה נמי הוי בסיס כחכיתית) רכמונח דמי והוה מוקצה היין ואפי' בהשייה אסור לשחת היין שנאסר היין משום מוקצה. וכרב יוסף סמשה שלימה דנוטל את הכסוייז) הא נמי ליחא דאם כן בלא נוטל את הכסוי נמי. ואמנם ארוני, המשנה והברייתא טעם אחר לשניהם ורבה ורב יוסף מודין בהן. — ותמה אני על חכם כמותך מדוע לא נתח לכך אחרי אשר הם שנויים בפרק אחד ופסק הלכה הם מאי טעמא לא פריך אהרדי. — אך ידוע תדע כי מה ששנינו נוטל הכסוי והם נוטלות היינו טעמא לפי שדעתו היה ליטלו בשבת יג), ודוקא ליטול הכסוי יד) אבל אם לא היתה יכולה למלטל בלא מלטול האסור לברוטו) היה מותר כדאמי' היתה בין החכיות מנביה וכו' ונבי אבן דעל פי חכית לא שגא, והא טז) דקא פריך רבנו זקנינו) ינביה הקדרה. ושני משום שהניח נעשה בסיס לרבר וכו' . . . הא ליחא דקשיא מסתני' נוטל הכסוי והם נוטלות מאלוהין כדמפרי, אלא היינו טעמא דלא מצי לנער הכסוי דשמא כסויים שלהם כמין כלי חרס שנותנין על נבי קדרות שלנו והקדרה בלועה בחוכה ואי אפשר ליטול הקדרה אלא איכ ינביה במקצת אבל בשמנולה מקצתן נוער הכסוי ונוטל כמו בחררה בזמן שמנולה מקצתית), ואפי' חנא קמא דבן תראי דמחמיר סודי דנוטלו הואיל ומנולה מקצתן, ואם מניח בשבת יט) הוי בסיס ואפי' מנולה נמי דער כאן לא מליני חנא קמא ובן תראי אלא משום ראיית ליה לתנא קמא מלטול סן הצד שמיה מלטול ולבן תראי מנביה המוקצה כמלטול סן הצד אפי' עיי' כוש או כרכה, אבל אם כמלטול סן הצד מנביה המוקצה משום בסיס ליכא. והכי הילכתא בין לרבה בין

דעתו איש אשר גלתה ורחקה עמנו הדעת ורזא"ס תיקון עקלו נמוקס ענולה. ט) רומז על דברי ההסנה עמנו ע"א ע"א קולך לשחת מאלכל לנהנה חמר ר' יהודה חיתמי צונן שמתחיל עד שלא הביאה שליש וכו' עיי"ש ידעת רבינו שדברי הר"ם אינם ויחלל צהנה כמו שלישיית כלומר שלא הביאה שליש. והר"ם חרדנח העניק ולא שחת ולא קל לשחת. היך ישיב על תוכחתו אחרי דברים כאלה, ט) כלומר חלמוד. י) ונהנתתק שד"ל משונה הנוסחא נכל וכל ון והיך ע"כ ח"ל: והיך ידבר ענד ארוני, יפתח שפתיו להשיב על תוכחת שלישיית. כ"אשר העניק ולא שיחה; אך אחרי דבריו אשנה, ולא כשאפנה כי היה דברו לי נשון ולשיחת לנבי, ולא יהיו עלי למשא, כי ידעתי לנסותי צל. יא) הנולות מן דכונתיה עד וכרב יוסף מסרות נעמתקת שד"ל יב) כלומר ומה שהניח הר"ם לעיל בשאלתו לחיה לחידך ניסחא להלכה כרב יוסף ענונה הא נמי ליחא ורזא"ס תיקון נספרו: וזונור דלא נעשה צסית וכרב יוסף וכו'. יג) תיקון רזא"ס ציקוס משום שלפי דעתו היה נוטלו נצנת ככ"י וגם נדפוס אמנם בגליון כ"י יחא: כ"א שאין דעתו ליטלם נצנת, ועוד נוסחא אחרת נהנתקת שד"ל נמוקס הנולות מן היינו טעמא עד כדלמי' ח"ל: היינו טעמא לפי שאין דעתו ליטלם נצנת, ודוקא נוטל את הכסוי, אבל לא היה יכול כי אם נעלטול המוקצה לנדר בלא הקדרה עמו היה אסור, כדתייחא צצתיחא פירקא טוון וכסה צדבר שלינו ניטל אם היה ענולה מתקנתו וכו', אבל אם הקדרה והאיסור היה יכול לעלטל בלא מלטול האיסור לנדר, היה מותר כדלמי' וכו', יד) כלומר ולא גיזי הלמד. טו) הכונה אבל אם לא היתה יכולה למלטל לנדר בלא מלטול האיסור עמה טז) והא תיקון רזא"ס נמוקס והיינו ככ"י ונדפוס. וכל הדברים מכלאן עד והכי הלכתא מסרים נהנתקת שד"ל, יז) עיין דשיי שנת דף כ"א ע"א דיה או טעמן ועיין חסוי' סס ד"ה או טעמן, יח) שנת קכיג ע"א עיי"ש נחוס' דיה הא

לרב יוסף דאיסלנו בהמניח, דרבה אסר למניח משום כסין החם כגון חבית שבאוצר דדחיה דומיא דמענות שעל הכרכ) ולא היה דעתן על החבית ועל הכר לאותה שבת, אבל אם הניח במתכוין כרי ליטול בשבת דבר פשוט הוא ולא נרע משבתא) ולרב יוסף נמי לא תקשי ראעינ דאמר רב יוסף במניח נעשה כסוי לחביתא) אבל גיזו צמר אין אדם עושה כסוי לחבית, דכי מפני שאין לזה קופת תבן עומר ומפקיד קופת מוכיןב). — ונמלאתי עד מאוד שהבאת ממנו ראיה לרב יוסף ומתוכה רצית לפסוק כמותו. ונזחה היא יותר אליבא דרבה מדרב יוסף דאם כן לרברוך לא יטול את הכסוי אלא הגיזין עצמן יטול הואיל אתה קוראן כסוי... ועל אשר פ'שת כי הויה דממן וכסה אתיא אליבא דרבה וקשיא אליבא דרב יוסף ומשום רוחקך אתה מתרין כי אליבא דתנא קמא דבן תרמי אתיא, כמו שפירשתי כן הוא דתריהו מורו בה הילכתא היא, ואפי' אליבא דבן תרמי אתיא הילכתא הכי. דני שרי בן תרמי חררה ופגו דאיפשר בכוש וכרבר אבל קרה וכיוצא בהן ראי אפשר בלא מלטול מוקצה אסור אם אינה מנולה. וישר כחך שהקשיית לפי סברתך מאי מעמא לא פריך ממתניתין דנוטל את הכסוי לרבה, אך יכול להקשות כמו כן לרב יוסף, כללא דמילתא המניח ליטול בשבת כגון כסוי לדברי הכל לא נרע משבת, ושכח מאי מעמא [ד]לא חשיב ליה דחיה כל שכן מחשב ליטול החביתכד) בשבת רלא דחיה, אבל מניח סתמא לרבה בסים ולרב יוסף כסוי בדבר הרגיל לעשות כסוי כגון אבן, אבל גיזין וכיוצא בהן אפי' על מנת ליטולן בשבת אסור למלטל דהא אינה נעשית כסוי לחבית דהשיבי ולא בשלי. ורוקא נוטל הכסוי אבל ליגע במוקצה ולהסירו כגון שהחיתר מכוסה כולי אסור [אם לא] איפשר בכוש וכרבר כרי אלעזר בן תרמי. ועל רבה ורב יוסף קיימא לן ברבה לחומרא, וראיה לדברי בפי' נוטל אדם את בנו ועלה רההיא פסוק רב הביכה) ובגי מעות שעל הכר. ועוד ראיה לדברי מדאמר' בשלהי פ' כל הכליםכו) ר' יוחנן לא סבר ליה כרשב"ג בתריות של דקל אלא כרבנן וכן הלכה. ועוד דרב הילכתא כותיה באיסורי ורבי יוחנן הילכתא כותיה סבר רצין לקשורכו), ולפיכך שנה מחלוקת רב ושמואל ור' אסי בפי' במה פומניןכח) אחריכע) פסק הלכה דפסק רבה בר חיננאג) קמיה דרב לאשמעינן דלא סבר לרב הכי. ורב הילכתא כותיה באיסורי ורבה, דהילכתא כותיה לנביה דרב יוסף, קיימי בחדא שיטתא. ור' אסי נוסיא פליג ארדידיה דאמר משמיה דר' יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן כשילחי כל הכליםג), ומינה שמעינן כי בהגחה אינו נעשה כלי אלא איב עשה בו מעשה וכרבנן דפליגי ארשב"ג, ואי' קשיא דיריה ארדידיה, השני הא דיריה דסבר לה כרשב"ג בפי' במה פומנין, הא דשילחי כל הכלים ררביה, תדע דקאמר התלכו) תנא קמאג) ולא הצריכן ד' למעשה ור' יוחנן כחמיר ואומרד) הצריכן ר' למעשה, ועלה קאי ר' אסי מאי מעשה צאו ושמשומו, ר' אסי למעמיה דאמר לא בעלת) מעשה רב. דאית ליה

פוגלל. יע) כלומר אם דעתו להניח נשנת. כ) שנת דף קמ"ג ע"ג. כל) ועיין בתוס' שנת דף קכ"ג ע"א ד"ה האי פוגלל. כז) נהנתקת שד"ל יש כלן חוספת דניס: והיא נמנה ניטלת, היינו בני חנן דרגילין לעשותה כסוי לחול ולשנת אצל גיזי לנול וכי. כח) הולכה פון דכי עד כלן חסרות נהנתקת שד"ל. כד) כלומר האנן. כה) שנת דף קמ"ג ע"ג. כו) סס דף קכ"ו ע"ג ועיין בפסר הישר על שנת נדפוס דף כ"ד ע"ג סימן רכ"ה. כז) סס דף כ"י ע"א. כח) נכ"י ודפוס כל הכלים ונזיה אצל נהנתק שד"ל אחת רק נמנה טוונין וקוס הנכו. כט) נכ"י ודפוס אחרי כן אצל נהנתק שד"ל אחרי. ל) ש"ס שלנו צד בר חנה. לא) דף קכ"ו ע"ג. לב) סימן רלז"ס ניקוס היינו ואלל שד"ל חסר. לג) סס דף קכ"ה ע"ג, וקרי ליה לרי חנינא תנא קמא ללו דוקא אלל מפני שנתמנו נאנדה קודם ר' יוחנן. לד) נהנתקת שד"ל ונדפוס וכ"י חסר. לה) לא נע"י כן הוא נהנתק שד"ל. וכ"ג

בהנחה שני, ונעשה כסוי. ומ"מ אליבא דרב [אסי] לו לא אתיא דהא איתו דאמר יושב אפי' לא הישב [והכא אמר תנא קמא וחשבו עליהן וכי ודי יוחנן מחמיר ואמר דאף למעשה הצריכן] לו ועלה איירי ר' אסי. ובפלוגתא דהסניח רב יוסף דאמר משום ר' אסי ליג איד יוחנן אבל במילתא דרי אסי גרסינן וכן מצאתי בספרים מדויקים ותו לא תקשי דרי יוחנן אורי' יוחנן[לח]. ואי גרסי' ליה נצטרך לתרץ אמוראי ניהולס) משום דרי אסי גופיה דיריה הכא והכא. וכן פסק הלכה בידי: באבן סיתות (כרבנן). בחריות קישור, בעפר קרן זייתא). וכן אני רגיל להורות ובני ביתי היו יודעין, ולאפוקי מספריה דפסק כרשב"ג דודאי אין הלכה אבל אינה אנב אורחיה לא עיין אלא בפי כמה שומנין, ולו נהן לב הוה הדר ביה. ואי משום אף אנן גמי תנינא ררב אשי, אי משום הא לא אריא דההיא רשב"ג היא, ומרלא הקשה לרב דע לך[מח] שכן הוא כמו שפ"י. ואפי' לרבך דסבירא לך הלכה כר' אסי בחריות של דקל אינה ראייה סכא[מז], כי אם תדקדק בהלכה תמצא דההיא דכל הכלים דאודי' למעטייהו לא אתיא כי הא דבמה שומנין אלא כרבנן דמרי' לעיל[מג]. ואל ישיאוך דברי תוספות הרב ר' יוסף[מד] תם פ"י הרב זקני[מח] שפירשונו) דרבה ורב יוסף אאם היתה בין החביות [קאי], ולאו מילתא היא דבפי' נוטל אדם את בנו[מח] מפרש רב הונא משום דרב[מח] ארישא דמתניתין[מח] קאי, שחזר בו התם ופי' כדברי. ורב למעטיה דאמר בהדיא בעצת שעל הכר[נ] אם היו עליה בין[מח] השמשות אפי' נמלן[נ] אמר למלשל הספה אעינ דלא יחרה, ש"מ ררב מקצה חבית אפי' נמל האבן[נ], ואעינ דלא אתיא אליבא דר' שמעון, דמחב"י התם ממכני ומוקמי כר' שמעון ורב דאמר כר' יהודה. ורב נחמן דאמר בביצה בהדי שבת קום לך כר' שמעון, לא[נד] תיקשי ליה דהתם גבי מוכני

וחסר נכ"י ודפוס. לו) דרב חסי כג"ל נמוקס דרב לחודא נכ"י ודפוס. ואלל שד"ל חסר גם דרב, אלל נמוקס אליבא נכתב סס אליבניה. וגם זה נכון. לו) המלות נהסגר הן מהעמק שד"ל וכג"ל, אלל חסרו נכ"י ודפוס. הך קושיל דידיה לדידיה ותירוך על זה עיין נחום' שנת דף קכ"ה ע"ב דיה וחלוד לטעמייהו. לח) עיין רשניא שנת דף קכ"ו ע"ב ד"ה וחלוד שהציא סס דברי רמ' ועוד עיי"ש לעיל עניה ד"ה ה"ך. וז"ע כי דנבי ר"ת כאן נלחין ססותרין את דביו הקודמים. למעלה חמר שהאי סוגיא דמניח לא אחיא אליבא דרב חסי דאליבניה לא נבי אפילו נעשה כל דהו דסנירא ליה יושב אפי' שלא חישב אלל משמיה דרביה חמר לה. וחי לא נרסינן נמילתיה א"ר יוחנן איב משמיה דנפשיה קאלוד והדריה קושיל חרב חסי דידיה לדידיה, ול"ע ועיין לקמן דברי רבנו בסוף הענין. לח) כלומר אליבא דרב חסי משמיה דר' יוחנן. ח) נאבן סיתות כלומר טפסוף כר' חסי נשנת דף קכ"ה ע"ב. ולריך למחוק לדעתיה המלה כרבנן או שג"ל, כר' יוחנן" בחריות לריך קישור כרב עס דף כ' ע"א, ועיין סס נחום' ד"ה ורב חסי. ונעמד לריך שיחל לו קרן זייתא כמר זוטרא עס. מח) נכ"י איחא דע לך שהקשה לרב דע' לך שהקשה שכן הוא ודפוס: דע לך שהקשה לרב שכן הוא. ולריך למחוק מחינת שהקשה עד חינת שכן. וכן הוא נהעמק שד"ל. מח) כג"ל נמוקס כמאלן נכ"י ודפוס, וכן תיקון לח"ס. מח) הדנייס מן אפילו לרבך עד כאן חסריס נהעמק שד"ל. מד) הדנ ר' יוסף המכר כאן הוא ר' יוסף נן משה אשר קראו ר"ת נחשונחו לקמן סימן י"ד נסס מורי, אשר חנר חוס' על שנת ככרלה נספר התרונס סימן ר"ח ול"ו ונכמה מקומות ולודותיו עיין מה שכתוב לקמן נכ"י י"ד הערה ראשונה. מה) רש"י שנת דף קכ"ה ע"ב ד"ה לא שנו. מה) שפירשו כל"ל נמוקס ופירי, ונהעמ' שד"ל חסר. מה) עס דף קכ"ב ע"ב. מח) כן הוא נהעמ' שד"ל אלל נכ"י נעס דרבה כרב. מח) רש"י עס ד"ה לא שנו. כ) נהעמק שד"ל שעל גבי המסס ועיין שנת דף ת"ד ע"ב. נא) שד"ל ודפוס, ונכ"י היה עולה. נב) אפילו נמלן נהעמק שד"ל וחסריס נכ"י ודפוס. נג) ש"מ דרב מקלס חנית אפילו נמל האבן. נהעמק שד"ל וכל"ל נמוקס ש"מ אפילו נימל האבן נכ"י ודפוס. נד) ורב נחמן דלמר נביניה נהדי שנת קיס לן כר' שמעון ל"ה. כן תיקון רחיים וכן ל"ל נמוקס ור' יוחנן דלמר השהא נהדי שנת קיס לן כר' שמעון ולא. נכ"י ודפוס. והך מימלס אליבא דרב נחמן נביניה דף כ' ע"א. ונעמק שד"ל

אם היו עליה המעות בין השמשות קתני (ה) כגון ששכח כדמוקסי לסתמא ראבן שעל סי החבית (הינו) אבל במניה, כיון (מ) שעשאו כסי, היו כנוף האיטור ושויה ככוס, קערה ועששית שמוקצין אפי' לרי' שמעון דאין אדם צובה ומצפה אימתי תפול האבן והמעות... ודרב אדרב נמי לא תקשי דאמר משה שהיה עליה מעות בין השמשות אפי' נוסף, והכא שרי באבן על פי חבית דהכא מוקי לה בשבחה (ה) וההיא דמיטה איירי רב במניה ולא בא אלא למעוטי יחדה בדמוכה התם, ואית אמאי איצטרך רב לשנויי האי דמוכני כרי' שמעון לוקי בשבחה וברי' יהודה, דהא רב נמי אית ליה ההיא סברא. י"ל ניחא ליה לאוקמי במניה וברי' שמעון דאורחא רמילתא הוא דמוכני נותנין עליה מעות וסבירא ליה כרב יוסף אליבא דרי' שמעון דמניה לא הוי כסי... ועוד דסתם תלמודא מוכיח דהלכה כרבה (ט) דקפריך בנוטל אדם את בנוס) ותהוי כלכלה כסיס לדבר האיטור שי"מ דמניה הוי כסיס, דלרב יוסף נהי נסיס (ס) דכיסוי לא הוי שאין כאן צורך כיסוי מכל מקום כסיס לא אשבחין לרב יוסף דאית ליה דליפורך תלמודא הני, ושלוס אדוני נצח (סג).

ב. (בענין לתרום שלא סן המוקף).

אשר אמר אדוני כי בן בת רבנו חנר כלי קרב לעומתו הם ושלוס אין משיבין הארי אלא בסניו... אך קובלני על חתנך ר' אליעזר (ה) שעלה ובלבל כל העולם וצירף דברי רבנו זקני ודברי רבנו אחי ודברי הרב ר' יוסף ורבינו חננאל ומה שסלפלת, ואין על מי להסמך ואין אנו יכולין לומר דבר בשם אומרו ולא לפלפל ולדקדק על דברי שום נאון... כי אם ידעתי שפי' זה רבנו, חס ושלוס שתעלה על דעתי לדבר על מלאך יוצרנו... אך אמרתי אחר מן המסלפלים היה... ואף גם זאת יש לי להשיב, ודברי עמו אנידנו... ועל דברי רבנו נסים יודע אני ראיותיו ונכוחות הן, אך מוקשה בהן אני, ומה שאמר אדוני (ז) לא כל הפרשות שוות, הא בהדיא תנן

איחא נתקומו, ורז דהכא דלמרה רנה ושמייה קיס ליה כר' שמעון לא. (נה) על זה כזז לחזים צבלין ח"ל: אין מונין, מאי קושיא ומכיש לפי מה שכתוב לפנינו לדברינו יוחנן קאי. ולהדיא אמרינן לקמן דף מ"ו ע"א דר"י אמר הלכה כרי' ופריך ליה ממוכני ומשני ר' זיבא דמשנתנו שלא היו עליו כל נה"ש שלא לטנור דבריו של ר"י. וגם לפי מה שהגהתי לדברינן קאי תימ' אין תקום לקושיא זו לדבריה משם מוכח דמוחר ככאין עמה עליו ולפסד דקשיא ליה לר"ש גם צעורן עליו לשחרי ולזא כחז דהנן סתמי דק"ל כ"ש נשכח איירי דוניה דסתמי דלנן שע"פ חציות, אבל צמנית מודה ר"ש, ואיך שפיר אחי הן דמוכני קריש וצמנית מיירי ולכן צעורן עליו אסור ע"כ. (נו) כן הוא בהעתק שד"ל צוקוס דמוקמי' ליה סתמא דלנן שע"פ חציות דהכא ככ"י דרפוס. וזוה הגיה לחזים ומוקמי' צמקוס דמוקמי', כסתמא צמקוס סתמא. וזה נוסכים צכונה עם נוסחא כ"י של שד"ל. (נז) כיון בהעתק שד"ל וכן הגיה לחזים צמקוס כאן ככ"י ודפוס. (נח) דהכא מוקי לה נשכח בהעתק שד"ל וכל"ל צמקוס דהכא ר"א מוקי לה נשכח ככ"י וגם דפוס. (נט) צמקוס, ועוד דסחם תלמודא מוכיח דהלכה כרנה' איחא בהעתק שד"ל: ושז מפרש התלמוד היתה בין הצמנית והדר מפרש רב חייל צר אשי תשמיה דרז בני מעות טעל הכר כרנה. (ס) שנת דף קמ"ז ע"א. (סא) נתי נתי הגהה לחזים צמקוס נתי נתי. (סב) אלל שד"ל לעד

ב. ח) אלל שד"ל חתק חליעז חגיני והמכס גראסם נספרו (Gallia judaea p. 478) מושב שהוא אחד עם הטובל חליעזר בן שלמה לקמן סי' מ"ז. אך אין לזה ראיה נכונה. אבל זוה נראה שהדין עמו נחשנו שהיינו חד עם הריד חליעזר תפלירא המוצא צחוס' צ"צ דף ע"ט ע"ז ד"ה אימר צענין קנין דצר שלא נא לעולם. כי הישב הוכיח החכם הג"ל אשר פעמים רבות קלקלו עם העיר פלאיחא לכתבו גם פלירא עינין לעב"ל ריש סימן ח' הערה ח' איכ שני עדים צדקה, עם העיר פלאיחא וגם עם האיש להוכיח שחליעזר הגזז היה חתנו של ר' שמעון הזקן מפלאיחא הנזכר פה. (ז) כחז לחזים צבלין ספרו על זה: נראה שריש רז"ה ליישב דמתניתין דגייטין צדמות מעשר וע"ז כחז דמתניתין איחא צדמות ומעשרות ולא

תרומה ומעשרות וכוונת תרומה מעשר ואגמ' פריך ג) ואמתי' לא פריך... ועל לשון חברים שאמר ארוני אינה ראייה, דהאד) בשמעתתא תנינא דחולין פריך וכו' נחשרו חברים אע"ג דהוא מן התורה, ושלוש תורת ארוני וכויתו נצח, ואשר עלה ברעת ארוני כי מעל השליח לכבי לא כן ידמה, כי אני המסקתיו למען כי היה מסורת בידי כמו שפי' ולא חשתי וכו' התמהמהתי) עד כלותו הרבר לשלוש. ושלוש לארוני וכויתו.

סימן ד. תשובת רבינו יעקב לר' אליעזר.

א. (בענין זרק כזית תרומה לבית סמא)

אשר הקשית לשאול על פי רבינו ג) יפה הקשית וכמה תשובות אהרות יש שהרי מסעם תרומה אינה ראוי ג) להחמיר ולמעט בשיעורו וכן נבי יוצא דשתי הלחם. וכל מה שפירשו התוספות לא יפה כיונו שמועתם דכלא צירוף הוה ג) מצי למבעי וכלמטה מני כלבוד רמי... ומה שאמר רבנו ונס אתה דחוקד) בדבר, רבשעת עקירה לאו חשיבותא היא, ואומר רבנו משום דור לזקה) ואת אמרת משום עבודת תרומה) דאי לאו הכי קשיא לן בו אעקירה אמאי מחייב דהא הוי כהוציא חצי נרונות ותסחה) רכולי עלמא מסור... זו אינה קושיא דהתם בעקירתו לא היה ראוי להנחת לבשיעור. אבל כבר משום ותלמוד ערך בידי שכל מקום שעקירה לרעת הנחה היא אם ההנחה חשובה עקירה שלאדרכה חשובה היא, וכן נבי יוצא דלחם הפנים דקאמר תלמודא מדלענין יוצא בבית) וכו' אע"ג רבשעת עקירה ליכא שיעורא כיון דהנחה יש שיעור לחייב, עקירה בתרה נירא. ודחי תלמודא) הכי השתא וכו' ועיקר תלמודא דשמעת' הכי איתא לעולם לענין שבת... וכןן דאיכא וכו'. ודווקא תרומה מהורה לבית סמא והצירוף שבבית חולין, ותרומה מהורה זרק, אבל תרומה סמאה לא דלא מכשר לה בוריקתו לשום מומאה ולשום דבר המשתנה בה, ובמהורה אם הוציאה כנרונות וכן בסמאה נמי כנרונות, דבכלל כל האוכלין הוו, אבל במהורה שזרקה לבית סמא החשוב בוריקתה לשעתה לחייב האוכל אותו הכזית, הואיל והחשיבה לכך גם לענין שבת יתחייב בעקירתו, שלצורך כך עקרה. דהוי כמו העוקר להצניע סתות מכשיעור והוציאו שהוא חייבי) והיינו דקאמר שרמזרפי וכו'. ובסתות מכזית לא מצי

פריך וכו' נחשרו ובגמל דף ל' איתא תרומה מעשר ופריך, וכלפי לייח דאמתניתין תיקסי ספי, דהא בגמל דמיידי נתרומה מעשר ספי ים לומר שניטלת סלח מן המוקף מנתכרועה ומעשרות ונלחא שדעת ר"ה לייטב מחיי' דמיידי נצי' ויי' וכמ"ס תמוס' סס. ע"כ. ועיין תמוס' גיטין דף ל"א ע"א דיה המניח ונתוס' יצמת דף ל"ג ע"ג דיה חלל. ג) וכו' נחשרו גיטין דף ל' ע"ג. ד) כהעמק ע"ל איתא: דהא גבי מעשר. ועיין חולין דף ז' ע"א. ה) כהעמק ע"ל ולל' חטטתי להתחמתה.

סימן ה'. השאל' ר' אליעזר לא כדע מי הוא משנים הנזכרים נסם אליעזר סהם כחטנות ר"ה. האחד הוא חטנו של ר' שמעון כסיומן ד', והשני זה אליעזר מנין עיין לקמן כסיומן ע"ו הערה ראשונה. ח) כל התשובה שייכת לכתב דף ל"א ע"ג על הא דנצי' רבא מדכ נחמן זרק כזית תרומה נזית סמא וכו'. רבנו זה שהקשה עליו הוא לפי הנלחא רבנו שמואל אחיו של ר' יוחנן שהניח דהסניח כלן דיה זרק, וגם סם הובלח קושיא זו נסם רמזין. ז) הנהת דלחיס במקום הוא נכיי ודפוס. ג) הנהת דלחיס במקום הוא נכיי ודפוס, וכוונת דרנדים, דלדברי רבנו שמואל חשיבת התרומה היא מלד עלמה אף בלל לרוף, א"כ ל"ל לננצי' גזירוף וזרק, אפינו מכניס נמי אפי' שחיונ' שבת נח קודם ללירוף בלמטה מני' ועיין תמוס' סס דיה כנון. ד) כן הוא נכיי ונדפוס דמוק' ודלחיס תיקן דחקת. ט) כן הניח דשניח' סם נסם רבנו שמואל. ו) כ"ל דכוננו כמו שכתב דהסניח' סם למחן דכיי רבנו שמואל שחשיבת תרומה מפני שמחייבת להם הכתוב ושמתם את משמרת תרומותי. וזוהי ל"ל כלן משמרת תרומה במקום עבודה תרומה. ז) שבת סס. ט) כן הניח דלחיס במקום נס' נכיי ודפוס. ט) שבת סס ע"ג. י) שבת דף ל' ע"ג.

למיכע דבפתות מכות לא מחייב האוכל תרומה . . . ותדע דנבי יוצא אעיג דבפתות מכות מיספיל ביוצא, נחית תלמודא למימר מדלענין יוצא בכות וכו', ואם היתה פטמה מקורם או יוצא מקורם פשיטא בנדרות . . . (ומה שאומר רבנו דבשעת עקירה בעי חשיבותא דאי לאו הכי קשיא עקירה אמאי מחייב הא הוי כהוציא חצי נדרות ותפחה רכולי עלמא מודו דמסור . . . זו אינה קשיא דהתם בעקירתו לא היה ראוי אבל דבר פשוט ותלמוד ערוך הוא שכל מקום שעקירה לדעת הנחה היא אם ההנחה חשובה עקירה שלצורכה [נמין] חשובה היא, וכן נבי יוצא דלחם הפנים . . .) (ה) ודבר זה בלא נמנום.

ב. (בענין אכילין או מקבלין פוטמה בב"ש).

וכן ליטמא בכביצה) נבי בצק שבחדקי עריבה שאי אפשר לפרש בענין אחר כאיסורו (חשוב) וגם בכאן) ההלכה מוכחת כן, וגם נבי הכשר בחכיתו) שנשברה אין הכשר לפחות מבכיצה . . . ומתורת כהנים אין לנו לסתור התלמוד, דליטמא בכל שהוא. דרבנן וקרא אמסכתא בעלמא(ה).

סימן ו'

(ענין אריסות וקבלות לגבוי בשבת וי"ט וענין מלאכה לאכל).

אהבת אלופי ומורי ר' שמואל(ה) הזקיטני לעבריני על דעתו, כי בקושי גדול אני חולק על רבותו, אך ענותנותו הרהיבתי להשיב מה בלבכי. כי גיל דמותר ישראל להניח לגוי המקבל קיבולתו לעשותה בשבתות ובימים טובים, דהא אמר ביציאת השבת(ג) נותנין כלי לבן לכוכם. ואית הגי מילי בדברים דלא מפרסמא מילתא ומשום האי מעמא לא נתיר אלא כנון אוהן יריעות שנחתין לארוג וכיוצא בהן, הא לאו מילתא היא, צא ולמד מרחיים של מיסג) שאסרו בית שמאי משום שביחת כלים ובית הלל לית להו שביחת כלים ושרי להניח בהן חסין והן מחונין כל השבת . . . וכיש שאם עיי גוי בקבלות שהוא מותר, ורבוחינו שפוסקין בכל מקום שביחת כלים דאורייתא הא ליתא. וכן בריה דרבוי המקיל בשביחת כלים אבל ברחיים פליג עלאי, ולא ידענא מעמא דמשמיעת קול לית לן ועד שיתברר לי מעצא לא אאסור אוהן(ד). — ועוד נראה לי להתיר קבולת מראמרינן בשלהי ס'ק רעיוה) דמשבירין שדות אבל לא מרחין, ומעמא מפרש בנמרא דנבי שדה אמרי אריס אריסותיה קעביד, איכ אריסות

(ה) המלות נחמנר הן הן הדברים שכנז נאמרו לעיל והן נאמרו נכאן וכן ע"י טעות סופר נשתדננו הדברים לכאן, ולכן נחמנר גם לחזים.

ב. (ה) השוין קלרה, אך זה תוכן הדברים. וכן לענין ליטמא אוכלין בענין כביצה כמו נבי צק שבחדקי עריבה נפסחים דף ע"ו ע"א, והין לחלק צין לקבל טומאה וצין לטמא אחרים נצי אוכלין. וזה נגד דעת רש"י נפסחים דף ל"ג ע"ב ד"ה כביצה דסיל דאוכלין מקבלין טומאה אפילו ככ"ס. ועיין דברים אלו בחורן נפסח הישר על ערונין דפסח דף כ"ו ע"א סימן רמ"ב ונחום; פסחים דף ל"ג ע"ב ד"ה לתינת ותוס; שנת דף ל"א ד"ה חו לענין. (ג) כלומר שמה דליחא שם נבי צק שבחדקי עריבה נפסח דליסורו חסונ מלמדף אי אפשר לפרש בענין אחר אלא שחלמדף לחית לענין קבלת טומאה. אבל עיין שם נפסח ד"ה נפסח פסחים לענין לטמא אחרים. (ג) שנת דף ל"א ע"א דליידי ציה לעיל קלאמד שם אי לענין טומאה כביצה אוכלין בעינן ועמיש נחום. (ד) כלומר נפסח חנית טענברה שנת דף קומי ע"א. ועי"ג נחום' ד"ה כביצה. (ה) היבאה נכ"י ותוס' פסחים דף ל"ג ע"ב ונמקומות אחרים.

סימן ו'. (ה) ר' שמואל אפיו על ר"ת. (ג) שנת דף ע"ו ע"ב ועיין שם חוס' ד"ה אין נחמין. (ג) מה דף י"ט ע"א. (ד) שם עיין חוס' ד"ה וספתא. (ה) ע"ו דף כ"א ע"ב

נוי בשדה והוא מפרסם טובא שרי יהוה ליה קבולת. ואפי' ריש בן אלעזר דמלינ
 בנמרא ומפרש מעמא דארים אריסותיה קעביד ליה ליה, ואוסר שדה משום הנקראת
 על שמו, גם משם נמצינו למרין, כי אם לא היתה נקראת על שמו של ישראל אלא
 בתורת אריסות שהיה מותר. וכל היכא דידעו אריסותיה לא צריכנן למעמא דר' שמעון
 בן אלעזר דשרי נבי נוי משום דאמר ליה וציית אלא משום אריסותיה היה שרי ועוד
 שהלכה כתיק רסתם סתניחין כוחתיה, וכולה שמעתתא רמיק פי מי שהפך (ו) דאוסרת
 קבלנות היינו בימי אבלו, שנראה' כמסור מלאכתו לעשותה ובאבל החמירו, אבל קבולת
 נוי אמר נוי ארעתיה קעביר. ועוד דקבלנות אי אמר ליה מי ציית, דנהי דציית נבי
 שדה ישראל כרי שמעון בן אלעזר, נבי קבלנות לא ציית, והכי פירושא דשמעתתא
 אמר שמואל מקבלי קבולת דאבל בתוך התחום אפי' מקודם אבילותא אסור חוץ
 לתחום מותר. אמר ר' ספא וכו'. אמר ר' משרשיא וכי ליכא מתא דמקרבא לתחום לא
 אמרן אלא בשבתות וימים טובים שאין ישראל רואה מלאכת האבל הנעשית עי' נוי
 אבל בחול המועד דשכיחין אינשי דאולי אסור, וכיש בחול שהוא אסור. והא דנקט
 תויה הא קמיל, אע"נ רלא שכיח דאולי כולי האי אסור, ועוד איירי דתנא שבתות וימים
 טובים נקט תויה. . מר זוטרא בני ליה אפרנא בימי אבלו חוץ לתחום ובשבת וי"ט
 איקלעו וכו'. . ולא רצו ליכנס וקסריד והא שמואל וכו'. . . וכרמסקינן ובשבתות
 וי"ט מותר ומשני איהו סיוע מסייע בהרייהו בתיבנא כלומר לא היתה קבולת נמורה
 שדרי הוא היה נותן להם תכן התבני והיטם ובכל (יה"ז) אסור. . מכאן למדנו שיותר
 קבולת לכבדי בשבת וי"ט וחזיה. . והא דתניא בשילהי שמעתתא מקבלין קבולת במועד
 לעשותו אחר המועד ומסרי רבותינו בני המקבל אינו נראה דהא לא קתני נותנין
 קבולת אלא מקבלין קבולת ואמסקבלין קאי, ואי בניו איירי הוה ליה למיתני מותר
 ליתן קבולת לגוי אי נמי נותנין קבולת. . והי"ט) דברייתא מקבלין קבולת בין ישראל
 בין גוי בעומד לעשותה לאחר המועד, ובמועד לא יעשה, בין ישראל משום שהוא
 מיוחד על המועד ובין גוי מפני שסמרו לו במועד אינו עושה ואינו אוסר לגוי ועושה,
 אבל מסרה קודם המועד לגוי מותר בלא אבילות. ותני מקבלין משום ישראל המקבל
 ותני במועד לא יעשה מפני ישראל המסרה לגוי המקבל, ולרבו רבותינו שמשרשים
 כולא שמעתתא בשבתות וי"ט ולא משום אבל, כמה תשובות דלבריהם חדא דשמואל
 דאמר מקבלי קבולת בתוך התחום. . עיקר דבריו לא פירש. ועוד כולי פירקין באבל
 סידי ומילתא דשמואל גופיה מאכל סליק ובקבולת דאבל סידי הוה דסליק מינה. .
 ועוד קשיא היא דבשילהי ס"ק דע"ז דמוכתא דאריסות נוי בשבת שרי ועוד לכאורה
 נראה כפי' קמא דשבת שמלאכת ישראל נעשית ארעתיה דנפשיה דגוי מותרת ואמרינן
 נמי נבי ספיהט) דפוסק ע"ס לשכות ואינו שוכת אליבא דרבי ואבוהי) סליג עלה ראינו
 צריך, דמשמע דגוי אינו מניח בשביל ישראל טלעשות קבלנותא, ולשוין אחר מצאתי
 בפירוש שמשרש דשמעתא דשמואל באבילות מיירא, אבל לא נתיישר בעיני רבותינו
 לפי שלא העמידוהו על עיקרה, ומתוך כך נראה להם שבוש. ואני מדעתי פירשתי כן
 ואין בה גמגום, ואלו דקדקו בה רבותינו עמדו בשמעתתא כי ידעתי לשון זה של
 שמועה היא עיקר, אך לפי שהקשו בהלכה שינו אותה, וידע אדוני כי לפי דברי דבר
 משום הוא שבשבת וי"ט ומועד מותרת קבולת לגוי אם אינו אבל (א) אם מסרה קודם

ועיין ס"ט תוס' ד"ה חריסא. (ו) מועד קטן דף י"ג ע"א ועיין תוס' ד"ה אמר שמואל.
 (ז) וכלל זה כלל צנקוס וכלל למודא צ"י, ונדפוס עמו וצנכל צנקוס וכלל ולח"ס הגיה
 כס"ג צנקוס וצנכל. (ח) וס"פ כן הוא צ"י אלל צנפוס חיסא אפי"ס ודלח"ס הגיה אפי"ס.
 (ט) צנכ דף י"ט ע"א. (י) כפ"ג. (יא) כלומר יסלל המוסר.

המועד, דהואיל ובאכל מקמינא לאיסורא ומסרי ר' משרשיא דלא נאמר אלא בחיה אבל בשבת ויש מותר, רואין אנן הדברים קיז דאפי גבי אבל דאמר בחול בשבת שרי, שאר בני אדם לא כל שכן. וכל השמעה מוכחת דלא מסלני בין קבלנות שדה, בית ומסלסלין דקתני וכלכר שלא ישקול ולא יסדרו ולא ימנה, וכל הגי במסלסלין איתגיהוינן) כן נראין הדברים בעיני קמנו ואלו בא מצעה לירי הייתי מודה לעצמי.

סימן ז.

(ענין מחלוקת בשל מבדחת).

השובב רבנו חם להרב ר' שמשון: אמר עולא מחלוקת בשל מבדחת) אשר אמר ארוני כי התאנות הגדילות בכיפין הן מין תמרים רעים ובשעת נשירתן אינן ראוין לאדם עד לאחר זמן אלא לעורבים... ומשום הדי סריך והא מוקצות הן לאדם... זאת לא זאת, כי אם בשנתלשו קודם שבת ודראי הן מתרות, שנלג) דבר שמכון לבהמה הוא מוכן לאדם לענין שבת, אם אינו מחובר או נולד כדאמרינן כותיה שקיל גמי לח וכרזן עלוויה רחוי למאכל בהמהנן): ותו אמר קש שעל המטה וכר ואם היה ראוי למאכל בהמה מנענע כידוד) ודבר זה הכל יודעין ואין צריך דאיהיה) שימלט אדם לבהמתו ויאכל מהם אם ירצה ככל דבר המוכן לבהמתו אם ראוי לאכילה. ואם נחלקו בלחצין שינאו), דקא משוי ליה מגא ואינו אוכל, אבל מי הוא שומע שיכין לבהמתו ויקצה לעצמו, דאם כן אף שלולא יאמר... ועוד הרי הן כבינין?) שפור של עץ לאכול בשר... ובלשון עולא) [לא] דרק מורי דקאמר בשל מבדחת ולא [קאמרן] בשל הביסין אלאם) ודאי דקאמר בשל בין הביסין) שנשרו מן המבדחת לבין הביסין ולפי פירושו איני יכול ליישב הא דמקשי השתא מוכן לאדם [לא] הוי מוכן לכלבית). וההיא דרי יהודה בכסניותי) במקומן הוא דהבריע דהויא מוקמינן לה בכסניות הגדילה בכיפין ובאילן טובי) שהיא נסור עדין והן חייבות במעשור [ומחלקן] בין הכסניות שנקראו בוטר וסופן להתבשל כאילן. ואיני יודע מסני מה דחק ארוני לוטר שני ענפים ברקל גי מינים. דכי קאמר אוכלין על

(יא) ועיין עוד לקמן בתשובת ר"ת אל רבנו תתלם סימן מ"ח אות י"א שכתב שכן מדוקס סחיר.

סימן ז. א) סמכים דק היו עיני נחום' פס דים מתלוקת. ב) מותרת שכל כן סוף נכיי. וסוף סכנון. חלל נדפוס איתא נתיבות של כל ורחוים חיקן נסמיתות נמקוס נתיבות. ג) סנה דק קייב ע"א גבי מעטס דל' חנשו דחיספק ליה לועיה דמגוליס. ד) מנענע נידו נכ"י, חלל נדפוס ונעטס נידן ורחוים חיקן ונעטס מוכן לדבר. עיין סנה דק קמירא ע"א. ה) כלומר לדבר זה מילתלס וכר. ו) גילס דק ל"ג ע"ג. ז) כן גמיה רחוים נמקוס מוכין נדפוס וגם נכיי. גילס כ"ס ע"ג. ח) כן סוף נכיי וכו"ל נמקוס למש נדפוס. ט) לרין לטוסקף לפי דעתי סעלה, ל"א סמכר נכ"י ונדפוס או סגריך להגיה לל נמקוס למת. זה סנה רבינו לועי, שהיה ר' שמשון לא דקדק בדברי עולא שאמר שכל בין הכיפין ולא בשל הכיפין. והוא רחיס סלין דעתו על חלפות הגדילות נכסין אלא על חופן שנסרו מן סמכדות לבין הכיפין. י) אלא כן הגיה רחוים נמקוס חלל נדפוס וגם נכיי. יא) כלומר. יב) גיל סמקוסה לר"ס, כי לפי פירושו ר"ס אין הכדון דומה לרחיס, יען לפי פירושו מייירי עולא נענתלסו מלסעל, אבל סכא כנסתנכלה נענת לא סחיה הנעטס מוכנת ללחם בין הסעטוס. ועיין בתרבי סס דים דתמן. יג) עובדין דק כ"ס ע"ג. וכלא סעטס סניא ר"ס רחיו דכסניות סן סלסות שעת סלל נעמרו נכסל. יד) הלשון נעונעמס. וכלא סעטס ר"ס לועי, סלסרנל עמס רחיס נגד דעם הר"ס, יען אמר סס נקדלו כסניות בין ענדלו כביעין וזין ענדלו עילין סוד. וללו ענדלו נכסיין נעמרו וסייעין נענטס, וללו ענדלו עילין סוד נקדלו נוסר וסופן לסחעבל

של בין הכיסין וכו"ק) היה לו לומר אוכלין על שבכיסין ועל שבשיצין דלא אשתמיט תנא למיתני בין בין . . . ופי' דשמעתתא הכי הוא, אמר עולא מחלוקת בשל מכבדות ששם נשארו תמרים כשנתלשו וגו"ה שמה יעלה בשבת, אבל באותן שנאלו בין הכיסין למטה מן ספחים סמוך לקרקע ד"ה מותר, והא מוקצות ניהו, שהיו מחוכרות בין השמשות ונשרו אחרי כן, הרי שאין דעתו עליו מאתמול, שאינו יודע אם יהו נושרין אם לא, ולא דמי לרבה בר רב הונא דאמר באין צדין טו) מוקצה שיכש ואין הבעלים מכירין בו דמותר, דהתם כגון נרונרות וצמקין שהיה להם כבר שעת הנושר אבל הבא לא, אי נמי התם מדעתו מוקצה ודעתו עליה ליכש, אבל הבא הוקצה מחמת איסור חיבור לא מהני דעתו, ואתרווייהו פריך טז), ועולא אית ליה מוקצה כ"י יהודה אפי' בשבת, וכי תיסא הואיל וחזו לעורבים דעתו של אדם אם ימצא שעת היתר לעצמו שהבנת עורבים תעלה לו, ומשעם זה נתיר כל מיני חיבור הראויין לכהמה שאדם רוצה שתאכלם בהמתו, דכל רחוי לכהמה אפי' מחובר אם דעהו של אדם להאכילו לכהמתו, בהתלשו מיחוי לאדם מוכן הוא כמו השוחט לתולה ואם לא יראה) בהתלשו לאדם, אפי' לכהמה אסור למלטלו הואיל והיה מחובר, ומשום כך עשבים הנתלשין לא ישלטם לכהמתו, ואותן חיבורים דאדם מקפיד עליהם שלא תאכלם בהמתו הם אסורים משום מוקצה, שלא הוכן אפי' לכהמה בדאמר נבי נבלה שנתנבלה בשבת, והיינו דקאמר וכי תיסא הואיל וחזו לעורבים שמוכן לכני ירחו שיאכלו בניית) עורבים מהם אי חזי להו, וכ"ש שאר בהמות, דרוכ תמרים הוה להו, השתא מוכן מאתמול, שבהמה עומדת לשחיפה לא הוה מוכן לכלבים מאתמול, שכשהיא חיה ראויה לכלבים כמו נבלה אם הוא מכינה לכך, ואעפ"כ לא תחשוב למחר כשנתנבלה כאילו מוכנת לכלבים מחייתה מאתמול, ולא מהניא להו בין השמשות הבנת אדם להיות כמו פרסה בדאמרינן בביצה יט) מוכן לכהמה שאדם רוצה שתאכלנו בהמתו כשתהא שעה ראוייה כגון הכנת אדם, לא כל שכן שלא תהניא לו הבנת בהמתו, . . . ומשני מדי רחוי לאיניש לא מקצי ליה, שעל כל דבר שיש בו הכנה אפי' לכלבים דעתו של אדם לכשיבא לו שעת היתר שיאכלנו ע"י אותה הכנה, וראיה לדבר דאמרי' בשמעתתא קסייתא דביצה כ) אפרוח שגולד ביום טוב רב אמר אסור ופריך ליה וכי מה בין זה לענל שגולד מן הפרסה ביום טוב שהוא מותר אמר ליה הואיל ומוכן אנב אמו לכלבים דפרסה מאתמול חזיא לכלבים ועוברת היה ראוי כמו כן, עכשיו שגולד בייט באת עליו שעת היתר לאדם הועילה לו הבנת הכלבים של אתמול דרעתיה דאיניש בדפרישיית לעיל, ופריך השתא מוכן לאדם, שהיא הכנה חשובה, לא הועילה לכהמה, מוכן לכהמה שהיא הכנה גרועה וכו', ובי מניות הללו אחת הן ופתרון אחד להם, וההיא כח) דקאמר בביצה כג) סירות הנושרין מאי טעמא נזירה שמה יעלה ויתלוש, ולדברי מורי שאומר דהא לא קפריך והא מוקצה ניהו אלא משום דאינן ראויות לאדם עד לאחר זמן והא מסיק שמעתא הואיל וחזי לעורבין שרי איכ התרת גרונת וצמקין משוית להו, והאי דקא פריך וכי תיסא ואייתא ראייה

ופטורין מן המעשר, יד) פסחים דף ק"ג ע"ג, וכונת ר"ת דלפי דעת ר"ט שאומר ע"י ענפים יש צליגן עם ג' מיניס, הוהכדות והכיסין והסיצין איכ למה תניא ע"ס אוכלין על של בין הכיסין ואין אוכלין על של בין הכיסין, מה בין בין דקחני, לימתי אוכלין על שבכיסין ואין אוכלין על שבכיסין, טו) צילה דף כ"ו ע"ג וע"ס איחא רב כהנא, טז) כלונדל חנבל מוכדות דלחמשי ירישו ונתרין וגם לנבנן אין אסורין רק משום נזחה, יז) כלונדל יחי לאוי, יח) צ"י, חנבל דפרסום איחא לנני, יט) צילה דף ו' ע"ג, כ) ע"ס ע"א, כא) ניל של ציל והיינו עמקום והסיא, כב) צילה דף ג' ע"א.

מבמה שנתנבלה ב"ש ובשבת לא ידענא סאי קסריך לדברי אדוני דחנן ר' יהודה
אומר אם נתנבלה מערב שבת, מוכן לאדם חשיב ליה רבן בידו לשחוט, אבל פירי
שהוא מחובר לאילן אינו מוכן דליכא הכנה כלל, אבל בבהמה קצת הכנה [איכא]
כיון שהיא כרשותו אעינן דלא נשחטה מע"ש כדאמר' השוחט בשבת יאכל לאחרים
ולא לוג] אלמא כיון שנאכל לאחרים מוכן הוא.

סימן ה. השיב רבנו תם להרב ר' שמשון:

אנכי הצעיר לא עצה ולא נבורה,   אכן הוא המשיב מלחמה שערה,
אנכי רש ונקלה אמרתי נמורה,   אכן הוא המביא כשרון הטהרה,
אנכי בור נשבר מימי מי מערה,   אכן הוא כבוד סיד, משה לא נחסרה,
להשיב על תוכחתו וחלתי ואירא,   כי ערום אנכי ואין כסות בקרה,
אם כהה הברזל קלקל פנים וצורה]   ישיב על שנינוגות ואל יזרוק בי מרה.
כי ידעתי כי עסקן שאלותיו ולא נסלאו ממנו אך לנסותי בחידודיו גלה לי סודו,
ואשרי עבדיו ותלמידיו חתומי למודיו], כי גם אני ביום ובלילה הגני עליהם] מן
ושמש הרב ר' שמשון בן רבנו ר' יוסף מנה בן מאתיים) השוכנים בין שפתים. ולי
אני הקי יעקב ישא אחי פניו, לכל פשוט וקבל ועניו], כי כאשר מרשתי לפי
[שכלי] ו) המעט, אחבונן הבא בירי.

א. ענין זמן חפלה.

אשר יאמר] מורי על קרית שמע לזמן ותיקין, נראה בעיני שהקדמת ותיקין לאו
משום זמן קרית שמע אלא משום חפלה, כדאמרינן תפלות כנגד חמדין קהנות],
והם היו מסהרין עבודה התמיד לפי שנאמר בו בקר. ואע"פ שהיו מסהרין קודם הגין
החמה בשחיטתה, אי אפשר להקדים כל כך זמן קרית שמע וחפלה, לפי שנא
יידאך עם שמש" ועה רצון מילתא היא]. ומכונן היו להתפלל סמוך לעבודתה
ועם דמדומי חמה. והיינו דקאמר בתפלה השחר עד חצותי) ורמינהו מצותה של קרית
שמע עם הגין החמה כדי שיסמוך נאולה לחפלה ונמצא מתפלל כיום, שמעינן מינה
חפלה עם הגין החמה מצותה ולא עד חצות, דקרית שמע מקדיסין משום חפלה

ב) מולין דף י"ד ע"א.

סימן ח' ה) וזרחה כ"ל נמוקם וזרחה כ"י ועורה נדפוס. ג) מלשון מחוס תורה נלישדי
ישיעה ט' ט"ו). וכוונתו תלמידיה, אשר מחוס תורתו כדלח נחס. ג) כן סן
הדברים כ"י ודפוס וקשים להגין. ואולי ל"ל, כי גם תמיד ניום וזבילה הנסו עליהם עין
וטמא, ועל כן מלמד מלמד אחרים. ד) כלומר שגדול כח האב יותר מהבן. וזוהו בזה על
מלמד כ"י טענית כ"א ע"ב יבא מנה בן פרס אל מנה בן מנה ואל יבא מנה בן ענש
אל מנה בן פרס. וגם על מעשה דרבי צערוצין דף פ"ו ע"א פנו מקום לבן מלח מנה
וכי ופנו מקום לבן מלחמין מנה עיי"ש. ה) לכל פשוט וקבל עניו כן הוא כ"י ואני
הגהתי וקיס נמוקם עניו. וזוהו על מיינאל דר' אלעזר סנהדרין דף ל"ב ע"א לעולם הוי
קבל וקיס ופדע"י עס קבל לטון חפל ופפל והודלתו כמו עניו. וכוונת ר"ת בזה שיטת ר"ת
אח פניו לו, אשר הוא איש פשוט ושפל ועניו לכל. ונדפוסו ח"ת: ישא אחי פניו לכל פשוט
וקבל עני". ועל זה כתב רז"ס צבלין ח"ל: לכל פשוט וקבל עינים (הוא רומן למ"ס עגינה
דף ג' ע"ב פשט ידיו וקבל עניו) ע"כ. ולי נראה כמו שכנחתי. ו) כ"ל סלריך לחוסין
ז) מלמד יאמר (בשעתקת סד"ל חמר) ולהלכה כמלא גם חסונה זלח צכרס חמד מסכנה
טעינית ל"ד 30 ולהלכה אשר העתיק סד"ל מ"כ ספר חסור הגוונים שנידו. ח) נדכח דף כ"י
ע"כ. ט) ועת לטון מילתא היא כן הוא כ"י ודפוס וחסר בשעתקת סד"ל. י) עס דף כ"י ע"א.

ומשני ההוא לוהיקין דאמר ר' יוחנן וכו' וכדי שיסמך וכו', מוכיח דהוה לן לאתורי קריח שמע [אם לא] ית' מסג' הסמיכה, ונמצא מתסלל ביום ולא קודם הנג' החמה דהא לאו יום נגזר הוא. וכולא שמעת' מוכחת דמיירי בסמיכת נאולה לתפלה ולא בחביבות קריח שמע ובעונתה. תדע שהוא כן דכי אמר בסיק מאימת קורין שמע בשחרית י' התם לא פריך ורמינהו דמעמייהו דותיקין לא משום קריח שמע ולא מצי לסימך מינה אקריח שמע דלמא ותיקין נמי היו מקדימין י' קריח שמע או מאחרין לולי בשביל התפלה. ועוד מדאביי נילף, דאמר רב הונא הלכה כאחרים ואמר אביי לתפלה כאחרים לקיש כותיקין. אביי לא אמר הלכה כאחרים בתפלה ולא הלכה כותיקין י', משום דאחרים וותיקין לא איירי לא בתפלה ולא בקריח שמע י' אלא אחרים בקריח שמע, וותיקין מטעם תפלת השחר, והיינו דקאמר תניא נמי הכי ותיקין היו נוטרין אותה וכו' מאי קרא אמר ר' זירא ייראוך עם שמש, [ואי] אתפלה קאי כדאמר ר' זירא נוטריהו נבי העושה תפלתו קבע, מאי קבע כל שאינו עושה תפלתו קבע עם דמדוסי חמה אמר ר' זירא מאי קרא וכו' ייראוך עם שמש י'.

וגם כשהביא ראיה למאי דאמר ר' יוחנן תניא נמי הכי ותיקין וכו' ולא הביא ראיה מהויה דתפלת השחר י', דותיקין סבירא להו וזן קריח שמע כהך תנאי דמתניתין דהוא קודם הנג' החמה הרבה והויה דמאחרין ליה משום תפלה כדמרישית. וראיה לדבר קאמר נמי במי שסתוי י', אם יכול לעלות ולהתכנסות ולקרות עד שלא תהא הנג' החמה דקאמרי י', לימא סתמא כר' אליעזר דאמר עד הנג' החמה ולא מהנג' ולאחריה, ומשני אפי' תיסא ר' יהושע, [ואי] ותיקין אקריח שמע קסרי איכ' כריי לא אתיא אלא היק' כה' דלמא כותיקין ואפי' הכי עד הנג' החמה ומשום תפלה דאמר ר' יוחנן וכו', ועוד דקאמר נוטרין שים קודם הוא, ועוד דקאמר לימא האי סתמא, ולא פריך ורמינהו כדפריך נבי תפלה בתפלת השחר. והאי דקאמר עם לא סיני ולא סתירה, דעם תרתי לשונות משמע, אחר כדאמר עם דמדוסי חמה כה' בית הלל מתירין עם השמש כה' ייראוך עם שמש י'. ומשחמע בסמוך עם חשיכה וענין כה' עם בסמוך הוא למניו או לאחריו . . ועוד ראיה לרברי מהלכות גדולות, דהיג בהדיא כו' עד חצות ורמינהו מצותה עם הנג' החמה עד שיקרא קריח שמע מקודם הנג' החמה ויסמך נאולה

י' אם לא, כן לריך להוסף ומסר נכיי ודפוס. י' ס' דף ט' ע"ג. י' תן ועם דמדוסי חמה לעיל עד כאן מסר דהעתק ע"ל. י' כן הויה הנוסחא נכיי ספר תשובות הגאונים שהעתיק ממנו ע"ל. וכו' ע"ל. וכונתו ע"ל הויה ראייה מלאניי מדלל קאמר הלכה כאחרים לתפלה והלכה כותיקין נק"ם, אלמא דנאמת לית הלכתא כווחיה לא כאחרים ולא כותיקין משום דאחרים לא איירי בתפלה וכותיקין לא איירי נק"ם, אלמא עממא דנפשיה קאמר חזינ', ועיין לקמן דכיי רבנא. וכיי אימא אחר דלמך רב הונא הלכה כאחרים בזה הלשון: והלכה כוותיהו קיימא משום וכו'. ועיקר מסר מן הספר. ונדפוס סיני נאלות ועשו מן וותיקין, וותיקין' או, כותיהו' וגם תיקון לאחרים וקלקול נכל וכל. ונחנס ערה הגאון רח"ס לקמן את המעוה שאין יכול לתקן. והגבון על פי טוסתא ע"ל וכמו שנאמר. י' כ' לכוונ' דאחרים לא איירי בתפלה וותיקין לא איירי נק"ם. י' ס' דף כ"ט ע"ג. י' תן והאי אתפלה קאי עד כאן מסר אלל ע"ל. י' כ' לכוונ' דנכרוב דף ט' ע"ג לא הויה ראייה לדברי רבי יוסתן מהנבייתא סמוכה נפי תפלה הסמך דף כ"ו ע"ג מלוכה עם הכן הסתמא. ח' משום דנאמת אין מלוכה ק"ם וותיקין עם הכן הסתמא. אלמא דותיקין סבירא להו וכו'. י' י' דף כ"ג ע"ג. י' ס' דף כ"ט ע"ג. י' כ' העלות נחסבר חסרות נכיי והם דהעתקת ע"ל ונדפוס י' עם כ' אלל ע"ג. י' כ' לכוונ' דנכרוב דהיה. דותיקין לא קפדי נק"ם על הכן הסתמא. דל"כ לא אמיא כריי דלדידיה מלוכה מקודם הכן הסתמא ועד ג' עשות. כ' ענת קיימא ע"ג כ"ט ע"ג. כ' ענת י' ע"ג. כ' תהלים ע"ג. י' כ' הוא צה"ג דפוס וולטרס ריט פי תפלת וענין אחר, ורמיא ממך כדן סגלס. אחר. כ' כן הוא צה"ג דפוס וולטרס ריט פי תפלת

לחפלה עם הנגן החמה ונמצא מתפלל ביום ס). ומצותה קשרין, ואנו כשפירשנו מצותה אקריה שמע לפי קוצר גרסת ספרים דילן. — וזמן קריית שמע לא קאי כותיקין אלא אהא סמכינן וכן ססק ההלכה בסיקת) אמר ר' שמעון בן יוחאי וברי אחת קודם הנגן החמה ואחת לאחר הנגן החמה וכו' אמר ר' אחא בר חנינא אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כר' שמעון. אע"ג דאמר במסקנא (ט) כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק, מכל מקום אקודם או אאחר הנגן החמה הוי קבעי זמנין). ואב"י דאמר כותיקין לקריית שמע, סימנא הוא דיהיב לל) ואפי' אם היו מאחרין לא היו חוששין ואין קפידה באיחורו אבל בהקדמתו יש איסור. והיינו דאמר"י ביומא (ג) הקודא שמע וכו' לשאר עמא דבירושלים שאול) יודעין שוראי הגיע ולא הקדימו, ואפי' מקודם זה אין קפידה (ד). וגם בהלכות גדולות (ה) פוסק הלכה כר' שמעון בן יוחי. ועוד דאמר במנילה (ו) במצות יום אע"פ שמצותה כל היום עיקר מצותה אחר הנגן החמה. ועוד אמר במאימתי (ז) שאע"פ שעלה עמוד השחר ושחפו התמיד וקראו קריית שמע לא היו אומרים יוצר אור עד דמטי זמנו, ומסתמא כהנין (ההמה) על הארץ (ח) ולפי דעתי המסרה לקרותו קודם הנגן החמה לא יצא ידי חובתו כל כך, ואע"פ שמצינו מקדימין תפילין לקריית שמע בתפלת השחר (ט), שעת הדחק שאני כדאמר"י (י) רבי התפלל של מצואי שבת בשבת ותו לא מירי. כללא דמילתא כותיקין לא קיימא לן. ואע"פ דעם דותיקין משמע להו קודם, אב"י דנקיט סימנא בירייהו משמע ליה עם עם מש. דרקק בברכות ככל השמועה וחמצא כדברי, אך לא פירשתי ככל הצורך, בי לא נסתי.

ב. (בענין סבילת כלי עץ).

ואשר (ח) שאל ארוני על סבילת כלי עץ קתם שאלתו) כי ידעתי כי תלמוד ערוך

השחר אבל זה"ג שהניח א"ר הגי' ר' עזריאל הילדעסהיימער כ"י ליחא. (כ) עיב לטון זה"ג (כח) דרכות דף ח' ע"ג. (כט) שם דף ט' ע"א. (ל) כן הוא בכ"י שלנו, אבל בהעמק שד"ל ח"ת: ו"מ אקודם קאי. דלחך הנן החמה סמוך לו ולאחריו שרי. וגימרא זו כ"ל יותר נכונה, והכוונה, דהך מיימרא דריצ"ל, דיש לסמוך על ר"ש רק נשעת הדחק, לא קאי אלא על אחת קודם הנן החמה שיוצא בה בשל לילה לדברי ר"ש, אבל לאחריו יוצא לכתחילה בשל יום. ולפי הכתב יד שלנו הכונה, שאף לריצ"ל דאין לסמוך על ר"ש אלא נשעת הדחק, מ"מ נשעת מיכה, שלא קצנו זמן ק"ש על הנן החמה, אלא אקודם לו או לאחריו, ונוסחת שד"ל נראה יותר. ועיין בתוס' יומא דף ל"ז ע"ב ד"ה אחר אב"י (לא) מן ואב"י עד כאן נוסחא אחרת בהעמק שד"ל ח"ל: ואב"י לקצנו זמן לק"ש נא, אבל ותיקין לא נכתובו לק"ש, ואב"י סימנא בעלמא יריב, ע"כ. והנוסחא הזאת והנוסחא שלפנינו לדבר אחד נכתובו. (לג) יומא דף ל"ז ע"ב ועיין הי"ט שם בתוס' ד"ה אחר אב"י. (לד) שאל, כן הגיה ר"א"ס במקום שכן בכ"י ודפוס, ובהעמק שד"ל ח"ל: (לד) דפוס: ואפילו וקודם זמנו אין קפידה, ועל זה הענין ר"א"ס קולמסו ומחקו. (לה) על פ"ק דרכות ונחולא של ר' ע"ה ל"ד 19. (לו) מגילה דף כ"י ע"א וכו'. (לז) דרכות דף י"ב ע"א ועיין תוס' ד"ה משום. (לח) כהן על הארץ כן הוא בכ"י, אבל דפוס: כהני לועי הארץ ור"א"ס חיקן נמקומו ככר הן החמה וכ"י של שד"ל: . . . על הארץ. (לט) נפקת חפלת השחר דף ל"ז ע"א ועמ"ש בתוס' ד"ה אהו דשמואל ור"א"ס עמק חפילה (כן הוא דפוס נמקוס חפילין) והגיה, נעמוד נמקוס בתפלת. ולפי זה הנוסחא מקדימין לק"ש נעמוד השחר. (מ) שם דף כ"ז ע"ב.

ג. (א) גם תשובה זו העתיק שד"ל מכ"י ספר תשובות הגאונים שלו בנכס חמד שם ל"ד 32. ושם נראה שהיה תשובה נפטי ענמה לרי' שמשון ולא נכפחה אל התשובה הקודמת. וגם נחללת נגלת אשר, אבל בכ"י שלנו ונדפוס נחללת נחללת, א"כ היא מוזכרת לתשובה שלפניה בזמן ונמקוס, אם גם לא בענין, (ב) בכ"י שלנו ואלל שד"ל כן היא, אבל דפוס סתם

בפיו) כלי מתכות אמורין בפרשה(ד). ואי משום דכתי' בהווא קרא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים(ה) אפי' בהנעלת כלי עין משתעי קרא, ושהר ואך כמי נדה יתחטא המסיק הענין, ומיניה דרשינן במ' סאה(ו), ואכלי מתכות קאי ולא אכלי שפמ, ופרשה עליונה דמייורי בכלי עין ומעשה עיוס(ז) הכא לא שייכא כלל דלא כתי' ושהר אלא בכסף זהב כרול ועופרת. ואם יש בידו להשיב יודיעני.

ג. (בענין עמוד ברה"ר).

(ההיא ח) דבעא מינה רב מרדכי מרבה(ב) שמא אין בידו תוספות הרב ר' יוסף, שפירש בהן אחי פירוש אהרן(ג) ואין בו קושיא(ד). ואעפ"י נראה לי דרב מרדכי קא מבעיא ליה דהנותן ונושל או זורק על גבי עמוד גבוה עשרה ורוחב ארבעה דרך מקום פסור אם הוא פסור אם לאו. דאע"ג דזורק מרה"י לרה"ר דרך צדי רה"ר משימא לן דהייבט(ה), התם דחקינן משום דאיכא לא תמצא חיוב חסאת כמוציא מרה"י לרה"ר רכל מקום יש צדי רה"ר, אבל למקום גבוה ממקום נמוך(ו) שמא לא(ז) תמצא. ואע"ג דאמר ר' אלעזר(ח) המוציא משאוי למעלה מעשרה וכו' דרי' אלעזר מיטרא היא ועור דהתם מארון ילף(ט). ואע"ג דאמר רבא(י) המעביר חפץ מתחת ארבע לסוף ארבע אע"פ שהעבירו דרך עליו חייב ההיא נמי מיטרא היא, ודילמא מה דפשיטא ליה לרבא מבעיא ליה לרב מרדכי שהיה קודם לו ורבא בתרא(יא). ואע"ג דסדרבא מחייבין בערובין(ב) בהמוציא תפילין מרה"י לרה"ר דרך איסקוסא כרמלית מכל מקום התם הכי אורחא דמילתא בדרפישית [לענין(ג) (משום) צדי (רה"ר) יד], אבל על ראש העמוד לא מחייב אם מנביהו למעלה מעשרה דהוי מקום פסור קודם שיניח, דלאו אורח ארעא עיולי ואפוקי כי האי נווגא ויכול לעשותו בהלכת איסורו. והלכות שבת כהלכות כותים והלכות טרפות דאין אוסרין זו דומה לזו, שתייהן בריווא אחת

שאלתו פתס. ורז"ס מחק פתס האחרון(ג) נפיו חסר ככ"י נפנים, ועל הניזון ככח: לא נפיו, וכן הוא בהעמק שד"ל אבל בדפוס כעין ורז"ס מחקו. (ד) ע"ז דף ע"ה ע"ב. (ה) נמדבר ל"א, כ"ג. (ו) ע"ז ס"ג. (ז) נמדבר ס"ג פ"כ.

ג. (ח) התשובה הזאת הובאה בכרם חמד נמחנרת שביעית ל' צ"ג והללא כמו שהעתיקה החכם שד"ל מתוך כ"י חסרות הגאונים שהיה צירו. ושם הוא מחוברת עכ התשובה אודות עבילת כלי עץ ל' שמשון שהיא לפנינו ככ"י ודפוס. אמנם התשובה הזאת נענין עמוד ברה"ר וכו' חסרה ככ"י ודפוס ספר הישר שלנו במקום הזה, אבל נמלח נספר הישר על שנה בדפוס דף כ"ד ע"ב סימן ככ"ג ושם מלאה עיוות וקמטונים. והחכם שד"ל לא ידע מה. (ב) שבת דף ל"ט ע"ב. (ג) ועיי"ש בחוקי ד"ה או דילמא, כי שם הובא הדין הזה, פרומו עליו ר"ח נזקק האות ושפירש רבנו אחי ר"ח שהוא רש"ס בחוספות הל"ד יוסף נכס הרב פורת. ועיין לקמן סימן י"ד הערה לחסונה. (ד) כלומר שקושייתו אינה קושיא מלאך שכבר חילנה רש"ס, ולאע"כ מתרנה ר"ח באופן אחר. (ה) דחייב כן הגיה לח"ס במקום דמוח דפוס שם וגם ככ"י שד"ל. ועיין בשבת דף ו' ע"א. (ו) מקום גבוה ממקום נמוך כן הגיה רז"ס במקום ממקום גבוה למקום נמוך. (ז) בדפוס איתא שמה תמלא וככ"י שד"ל לא תמלא וחקר בתוך השיטה תיבת שמה, אבל ככ"י כחוב למעלה בין השיטות שמה. ולי נראה ש"ל שמה לא תמלא. וכוונתו כי זה תוכן האידיעא. (ח) שבת דף ל"ב ע"א. (ט) כן הוא ככ"י שד"ל ולא אדע כונתו דמה לי אם מארון ילף. והמלות דהתם מארון ילף חסרות בדפוס. (י) שם דף ח' ע"ב והללא. (יא) ודפוס יש כאן שינוי לשון ותוספת דברים והכי איתא שם: ורבא נחזר דבעי רב מרדכי הדר פשט כדפסע ליה, אצ"י ודיחוייא דרב מרדכי ליחא ועוד שאני החס דכאותרו רשות עצמה מניחה וכן דרך בני אדם לעבור ע"כ. (יב) עליונין דף ל"ה ע"א. (יג) לענין במקום משום, כן הגיה לח"ס יד' רח"ל הנהח

חייב זו כנגד זו פסורטו) עמד במקומו וקבל חייב עקר מסקומו וקבל פסורטו), שבטעם מעט מתחלקין זה מזה, גם זה אם יישר בעיניו יודיעני. ולפי פירושי [הא] רפשיטא ליה ממתניתין שפיר, דלאו לזורק דווקא קא בעי, דהוא הדין לנותן ונוטל. אבל לפי פירוש רבנו אחי זורק דווקא קא בעי מיניה וקא פשיט ליה נותן ונוטל דמודה בהויה). מצאתי בהלכות גדולות (דקאמרו והיכא דורקט) גמי מרהי לרהיר או מרהיר לרהי תולדה דהוצאה היא ומחייב במשהו דתנן הזורק מרשות וכו' והני מילי דורק בתוך עשרה טפחים אבל למעלה מעשרה פסורטו דתנן הזורק ארבע אמות וכו'. ואע"פ שראיה שלהן אינה ברורה כירי, דהא לא נח כחור דאית ביה ארבעה, מימ פוסקות הן לפסורטו ודוק ותשנח בתחלת הלכות שבת ושלומך וברכתך הצעיר (כ)...

סימן ט. ובענין כחט שנמצא בעובי כה"כ

[ישאלה מהיר ר' אליעזר בר נתן].

הישיבילוני (ה) על כחט שנמצא בעובי בית הכנסת (ו) וחקרתי וראיתי כי אותו עובי הוא בפנים לצד הריעי כמו שפה סביב לאותו מקום שדבוק מחוץ להמסס. ומכעני ליה האי מצד אחד היכי דמי, אם תחובה המחט בתוך העובי מבפנים ואינו יוצא חוץ לחלל הנוף, מאי איריא בשתחובה במקום העובי, בכל מקום של בית הכנסת גמי אם תחובה מצד אחד ולא יצאתה לחוץ כשרה, שהרי שנקבה לחוץ תנג' ותו מאי אשמעינן מבי צדדין טרפה נכח העובי, ככוליה גמי הכי דיניה דאם נקב לחוץ טרפה. ואם נפרש האי מצד אחד כגון שתחובה המחט מצד אחד של עובי, ומבי צדדין היינו שעבר כל העובי והכל בפנים שאין המחט יוצא לחלל הנוף ואשמעינן דמטרפה כהיר). אם כן ההוא מעשה שבא לפני רבי (כ) כחט שנמצא בעובי בית הכנסת מצד אחד והסכה ר' ומצא עליה קורט דם מבחוץ וטרפה, ואמרינן מתני' היא המסס ובית הכנסת שנקבו לחוץ, אלמא בעובי בית הכנסת בעינן שנקבו לחוץ. ומצאתי בנימוקי רבינו הגדול ר' שלמה במסכת סוכה (ו) שפיר' בעובי בית הכנסת מצד אחד כשרה, אבל השאר כל הכוס אידי דקליש אפי' מצד אחד טרפה, ולא נראה לי דהא נקבה לחוץ תנן. והוא עצמו פי' במסכת חולין דכל נקב הוה מפולש. לכן לא ידעתי לטרשה.

לא"כ. טו) שנת דף ל"ו ע"א. טז) שס דף ה' ע"א. יז) עייש דף ל"ט ע"ג נחום; דיה או דילמא שתיילנו קושיא זחא. יח) ריש הלכות שבת. יט) והיכא דזרק כן הוא בהלכות גדולות וכל' נזקקס והכא דייק ככיי. וזדפוס 'שנזש כל העניין. כ) ואלה דברים הוסף החכם ש"ל נחתימת התשובה מעלמו וז"ל: חסר כלן, ויש ככיי שתי ספות פגיוות ונבליין כתיב מיכ' כלומר חסר כלן. עכ"ל.

סימן ט. השאלה הזאת והתשובה לאתריה אין נתן הזכרת שם השואל. אבל התשובה של ר"ת תובנה כפטר הדא"ץ דף קנו"ח ע"ג בלא השאלה. ולזה נמכיס גם דיבורו של ר"ת בתשובתו בדרך כבוד גדול. שהשאלה הזאת היא מלאצין, ועליה הטיב ל"ת. ועיין לקמן סימן ל"ט שגם שם קורא אותו ר"ת בשם אדוני כמו בתשובתו כלן. ח) זדפוס תקוניוני, על זה הגיה רא"ס תניני, אבל ככיי השכילוני, וזלתי שלח לאצין את שאלתו לאציו וחמיו של ר"ת ועיין לקמן סימן י"ו ולכן כתב לשון רבים או ש"ל השכילני. ז) חולין דף ג' ע"ב. ג) נזששש שם דף וי"ג ע"א. ד) כן שירש נחום שם כ' ע"ג ד"ה נחט. ח) שם דף י"א ע"א. ו) סכה דף ל"ד ע"א ד"ה בית הכנסת ועיין שם נחום ד"ה בית הכנסת.

סימן י'. [תשובת ר"ת אל הראב"ן].

(בענין חניל).

על עובי בית הכנסת ששאל ארזני והקשית סב' צדדין פרסה מאי חידוש. נראה בעיני מסוים רישא נקמיה והים [מצד] אחד כשרה שנמצא המסמ לצד הריעי, שאם לצד החלל אמרי דרך בית הרשט באה וניקב הושט, ופרסה מחמת נקובה ה) כדמוכח שמעתתא נבי חיתוכא דכברא ז), דמריך עלה מאי שנא מסמט שנמצא בעובי בית הכנסת, ואעינ דבשאר בית הכנסות שאינו בעובי כבר היה נקוב לחוץ בנקב כזה, אמרי הכי הכא עור החיצון מנין, כראמריי דחלב סהור סותמג) כמו בן זה העור סותם (דהוי האי כחיטי דכרכשא דלא סתמי אי נקבה הכרכשא ד), אבל סב' צדדין פרסה דהוי כשאר בית הכנסות שאין בו עובי דבעינן נקבו לחוץ. ופי' דצד אחד כלומר דופן אחד, ואם באה למצא חידוש סב' צדדין יש לך לפרש, אעינ דהוא סמוך להמסס ולחשבו כנקבו זה לתוך זה, וניקבו לחוץ דמתניחין דתולין שלא במקום עובי קאי שהרי במשנה לא הזכיר מקום עובי ס), דהבי אמר לחלולת שניקבה וירכיס מעמידות אותה כשרהו), קמלין דבי צדדין פרסה, דאין המסס מעמידו), ומה שפי' זקני בשבתה) ובסכהה) לפום ריהטיה מירש ולפי דחקן. והים דשבת ודסכה, הובלילא בי כסי בי כסי הובלילא נפקא מיניה לעובי בית הכנסות, פי' שלא יסעה אדם לומר צד אחד ושני צדדין בהמסס כדאמר בבית הכנסות, דבית הכנסות מצד אחד כשרה ובהמסס מצד אחד פרסה, והיכי דמי בנגן אצל הכפולות שבו שיש בו כסה עורות, שאפי' אצל דיבוק העורות אם ניקב החיצון לצד חלל מעבר לעבר פרסה, ואם לא שגלה לנו אביי שנשתנו שמותן היה הפכה ההדיוט שונה משנתנו דצד אחד כשרה בהמסס והיה מכשיר ההמסס אי ניקב עור החיצון בלא עור פנימי שאצלו במקום דיבוק העורות והיה סוכר שהוא העובי, דבי היכי רחנינן מסמ שנמצא בעובי בית הכנסות הכי נמי הוה חנן, לפום מאי דאישתנו, מסמ שנמצא בעובי המסס דמיקרי ליה עובי דההוא סוכמא מכלל דאית ליה קולשי. . ואית זכי פעות כזה יסעה האדם, נראה לנו שזו הוקשה לזקני, ואינה פרכא, וכי יש לך פעות גדולה משיפורא (וחצוצרתיה) שאם לא הודיענו היינו מכשירים חצוצרת לראש השנה, והלא זכרון עקדה היא וכמה משניות מפלנייה) בין בשל טרה בין בשל איל חכרים וכאוסים ושופרות היובלים כתיב, אלא יש לנו לומר דכל אותן דברים דאישתנו שמייהו לכל מסורים ופעו בהן ההדיוטות, אלמלא שהכריוו והודיעו רבותינו שנשתנו שמייהו, והאמת דכבר ארזני הוא ודכל נקב ספולש הוא ולחוץ משמע מעבר אל עבר וכמו שפי' זקני במסכת חולין. ושלוש.

סימן י"א. שאלה.

(בענין קדרה בת יומא).

יפרש לי ארזני קדרה אסורה שאינה בת יומא שנתבשל בה היתר וקיימא לן דנותן פעם לפגם מותר, אם חזר ובשל בה היתר אחר בו כיום, מי אמר ביון שהקדרה

סימן י'. א) כלומר נקובת סוסט. ב) חולין דף מ"ח ע"ב. ג) ט"ס דף מ"ח ע"ב. ד) המלות נהפגרו כותמין למה שקודם לכן. והוא'ם חיקן דלא הוי. ולי נלמס סלין כלן מקומן, אבל מקומן הוא לקנות אחר המלות, דלין הנוסס מעמידו, ועל זה נותן טעם למה לין מעמידו דהוי וכו'. ה) נכ"י שהרי מקום למשנה לא הזכיר עוני. ו) חולין דף כ' ע"א. ז) עיין לעיל הערה ד'. ח) שבת דף ל"ו ע"א. ט) סכה דף ל"ד ע"א. י) ט"ס נשנת וסוכה. יא) משלגי כן חיקן דלא'ס נמקום פלגי נכ"י ודפוס.

אסורה נותנת עתה בתבשיל השני מעם לשבח אסור או דילמא כיון שהטעם לשבח מכה היתר בא מותר. ועוד ירש רבנו מההיא קדרה שאינה בת יומא אי בעינן מעת לעת כרי לסנן או דילמא אפי' בישל בה איסור סמוך לחשבה אם בישל בה לאחר שקיעת החמה מיר מותר דניירת הכתוב היא, הכל ירש לי רבנו.

סימן יב. [תשובת ר"ת על הנ"ל].

(בענין הנ"ל).

אשר שאל אחי על קדרה שאינה בת יומא שנתבשל בה בהיתר, אם נתבשל בה לאחר אותו היתר היתר השני מה דינו. ערפ) שאתה שואלני [על זה] צא ושאל על ראשון אם נשתהה הקדרה אחר ידיעתך מהו. אלא כי [היבין] הפשים לך ראשון ביום או ימים יעמד דשרי, כך הוא התבשיל השני, וכי סומאה שבטלה חורה וניעודה אפי' על ידי איסור, כל שכן עיי' היתר נמור. ועל קדרה בת יומא פירשו כל רבותינו דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא שלינת הלילה סוגמת התבשיל הגבלע בקדרה, וגרי לפי סירושם שאם בישל בה ביום ראשון לערב איסור וחזר ובישל בה ביום שני לבקר הדיו פגם. וגרי דבריהם שאין דרך לבשל בלילה בימים קדמונים, כדאמר"י נבי ומנים יקבעו בקרית שמע, ערביה בזמן שכיבה בכהנים בעניים וככל אדם בשמעתא קמיתא דרבכות ג). והוה שאסר להם הכתוב באותן שבשלו שחרית גוים איסור אל יבשלו בהם ישראל היתר ערבית, אבל באותן שבשלו איסור ערבית דאחמול, יבשלו שחרית היתר היום. ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לרב, דלינת לילה קרי עיבור צורה כמו תבשיל שעוברת צורתו כדאמרין תעובר צורתו ויצאו לבית השרפג) והרבנים קל וחומר, אם האוכל תעובר צורתו בלילה, כל שכן איסור המובלע בדופני הקדרה וגם הלשון מוכיח דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא, דהיינו שבישל בה שחרית ולא קאמרד) לא אסרה תורה אלא קדרה מעת לעת, דקיס להו דלילה מיפגמא פורתא, משאיכ משחרית לערבית בדרך מבשלים, ואם באת להתיר מערבית ללילה הסמוך לזה, אי אפשר שהרי מספק יש לנו לחלוח, שגם אותו אסרה תורה אלא שלא הוזכר לכך אלא להוזה כדפרישית, ואפי' שיעור לילה בשחרית יום לא נחירי) כי מי יודע אם ענין הלילה גורם הפגמת הטעם, תחלחה או מוסה, כדאמר נבי מים שלנו) דבעינן נמי לינהת). אע"פ דאיכא החס טעמא, הואיל והטעם מכוסה מכני אדם יש לנו לאסור לעולם כל קדרה בת יומא אם לא עמדה כל הלילה בלא בישול היתר, ולא בעינן מעת לעת, ועל רא אנא סמיך, והמחמיר תבא עליו ברכה ויש לחוש מפני החסרון ט). ועל רבותי ברכת טוב ושלוס.

סימן יג. תשובה.

נשאל לרבנו יעקב על קטנה שנחקרשה ואביה במדינת הים והשיב: עמל הוא

סימן יב. ח) נכ"י על ג) נכוח דף ג' ע"ג. ג) פסחים ל"ד ע"א וזמנים ע"ז ע"א. ד) כ"ל לפי דברי רבנו שהינלו נחום ע"ז דף ע"ו ע"א ד"ה נת יונאל וזלד"ש סס כמעט מלה נמלה אמנם נכ"י חסרו המלות, ולא קאונד" ונמקונם נכתבו: אצל שניצל זה אחמול. ח) כלומר אם תקדקק המלות נת יונאל, משום דגם זה אינו נת יונאל והל"ח תיקן משמרת צוקוס מערבית ואין לר"ך לתקן, כי כונתו מערבית על סמוך לחסיכה קודם הלילה. ועיין בשאלה לעיל. ו) כן הוא דפוס וכ"ל נמקוס כתיב נכ"י ז) פסחים דף מ"ג ע"א. ח) כלומר לילה. ט) כלומר חסרון ידיעה.

סימן יג. הסתובה הזאת הוצאה בקיבור נחשונות מהס"ק שורש ק"ן ועוד עיין לקמן בסוף

בעיני להשיב תשובות על דברי ריבנות (א) שעברו (ב) אך אהבת אחי הכניסני לפני משורת דעתי. ועל קפנה שניסת ואביה במדינת הים נראה בעיני קידושין מרבנן היו וצריכה מיאון וכן מוסק ר' יהודאי (ג). ומה שכתוב למעלה מספק זה בסוף הלכות קידושין וקפנה שקדשה עצמה (ד) או שהשיאה עצמה בחיי אביה אין קידושה קידושין ואין נשואיה נישואין. היינו לנבי שאינה צריכה גם כדמוכחא מילתא דפסיק רבינא ולא חייש לשמא נתרצה אביה, אבל מיאון צריכה דקרושין דרבנן איתגהו. אבל גם מספיקא לא מכעי דכפירוש אמר רבינא לא סבר לה להא דשמואל (ה) דמספיקא בעי גם, אבל במיאון לא סליג רבינא ולא הלכות גדולות. ולי נראה כמו דקרושי דרבנן הוו ושפיר עבדה עד שיבא אביה ויסתה. דקא סריכין עלה דעולאן (ו) דאמר אפי' מיאון אינה צריכה, מהא דתנן וכולן שמתה או מיאנו ופרכי' בתו דמיאנה כמאן אילימא דקדשה אביה וכו', אלא דקדשה נפשה. ועל כרחי' כי עיינית בה שפיר, הא סירכא נמי לשמואל דחייש לשמא נתרצה האב דאי חיישי' היכי תני צרותיהן מותרות, הוא ספק צרת בתו דהא שמואל נמי גם מצריך ליה (ז). אלא ודאי במיאון נירא קפריך והיינו כרבינא דלקמן דלא חייש לשמא נתרצה האב אבל מיאון צריכה, דהא לא אמר רבינא סבר לה כעולא, ולשמא נתרצה מסיק ליה אבל (ח) לא ממיאון. והאי דמשיני ביתומה בחיי אביה הוא שינוייא דחיקא, והאי דמוקי כר' יוסי כר' יהודה אשינויי לא נסמוך, אלא אששתא דתלמודא וארבי ושמואל בר סמאי דסליג רבינא עליהו, דהיינו שמא נתרצה האב ולהצריכה גם והא ליתא (ט). והאמר יש לחוש שמא קידשה אביה במקום אחרי (י) אותו מועה מאוד, דאם כן אם סת אביה תשב עולמית. ועוד הא דתניא האשה שהלך בעלה הוה ליה למיתני הבת שהלך אביה שאין לה היתר עולמית דהאי (יא) עברי אינשי דמקדשי בנותיהן, וכל בת שמת אביה אמרה דלבריו, אלא אחווקי באיסור לא מחוקינן ואשה זו בחוקת פנוייה עומדת, אבל אם אמר קדשתי בתי נאמן, ואם לא אמר העמידנה על חוקתה. ומאן דאמר דלא תקנו רבנן קדושי במקום אב הבל הוא כמו שפיר, דאפי' למאן דאמר אפי' מיאון אינה צריכה תקנו לה קידושין (יב) אלא דהוי כי הדיא דאמרינן (יג)

הספר בתשובת ר"ת לרב מנחם מיוחזי סימן ק"א. (א) נדפוס דברי ריב"ט שאמרה. ולאחז מצנלי הדרי היה הר"ר מנחם מיוני עיין תוס' קידושין מ"ה ע"ב ד"ה בפירוש ובתשובה האחרונה לקמן סימן ק"א. (ב) שעברו כן הגיה רל"ס צמקום שאמרו ככ"י ודפוס שאמרה ע"פ מהרי"ק ס"ט. (ג) יהודאי כן הוא במהרי"ק צמקום יהודה ככ"י ודפוס וכו"ל. וזה ר' יהודאי גלון בעל הלכות פסקות שכללו בהלכות גדולות. ועיין דה"ג דפיס ווארשא דף פ"ד ע"א. (ד) ככ"י ודפוס וגם במהרי"ק איתא שקדשה חזיה חזל דה"ג סס איתא שקדשה עלונה וכו"ל. (ה) קידושין דף מ"ה ע"ב. (ו) סס דף מ"ד ע"ב. (ז) וכן הקשה צמק' סס ד"ה חלל. (ח) ככ"י וככ"י איתא חזל לשמא נתרצה מפיק ליה ולא ממיאון. והסופר חילף הדברים. כי המלה חזל שייך קודם ללא ממיאון והיו שייך לעיל קודם לשמא. (ט) כלומר האי שינוייא ליתא. (י) זאת דעת הר"ר מנחם מיוחזי צמק' סס. (יא) דהא הגהת רל"ס צמקום דלא נכחי ודפוס. (יב) על זה כתב רל"ס בגליון ח"ל ו"ע דלעיל משמע ומדבריו דלהך מיד ללא הוה אמרינן הכי, חלל דכ"ל דלא קיי"ל כעולא. ואפשר ז"ל ואפשר אפילו למיד וכו' ועיין במהרי"ק שאין סס לשון זה וע"ס. ולי נראה שהדברים נכונים ואין לריב להגיה וכונתו נזה לחלוק על דברי ר' מנחם שהנולד כדכ"א יצמות דף ק"ו ע"ב ד"ה השיאוה סס'ל דכל שאינה נדריכה לנאן אינה מתקדשת והרי היא כפנויה. חזל דעת ר"ת היא כדעת הרמב"ם בפירוש המעניות סס, שאף שאין זה דין מילון מ"מ מקודשת היא וכמו שתייך השג"ח סס. יח"כ גם כן יש לומר דאף לעולא מקודשת הקטנה אף שאין לריב מילון נמור. וע"כ הגל הם דברי המאן דאמר דלא תקנו קידושין לקטנה צמקום האב. (יג) גיטין דף ס"ה ע"א.

צדור וזרקו אנו ונוסלו מתקדשת לסיאון הא בציר מהכי מתקדשת אכל יד) מיאון
אינה צריכה.

סימן יד.

שאל הרב ר' יוסף בר משה על פי מעשה בנמ אחר אל ר' יעקב וצ"ל: און
חיקן וחיקר, כל תעלומות מבקר, למיס ביר מוקרה), שחון צורים ועוקר,

יד) רא"ש יוסף מתקדשת והגיה חפילו נמקום חנל. ואם תראה לעיל הערה י"ב חזין כונתי
בזה וגם למה החזקתי נגד דעת הגאון דברי כ"י ודפוס ומהרי"ק

סימן יד. אודות הרב ר' יוסף בר משה כתב דברים נכונים החכם ר' חיים נתן דמצינר
ז"ל בהנהגותיו על ספר ראשית המסכת נרכות שהוליא לאור דף כ"ג ע"ב. ועוד
עיין דבריו בהנהגת הגיבור צמ"ע החוקר ש"צ נד' 48 והלחה. ומתוך דליותיו אם נראה
בעליל שהר"ר יוסף המזכר סתם נחוספות שלכו אינו הר"ר מאורליינג אשר היה נון ילחק
אצל זה המזכר בשם הר"ר יוסף סתם הוא ר' יוסף נון משה. כי כזה פעונים הובאו בראש
ובתוס' ר"י שיל"חון ובהנהגת מהר"י וגם בספר התרומה בשם ר' יוסף נון משה הדברים
בעלמס אשר הזכירו בתוס' שלנו בשם הר"ר יוסף סתם. ועיי' ש' והדברים צדורים ורק פעם
אחת הובא בתוס' ע"ז דף ס"ז ע"ב נד"ה אחר ר' יוסף נון רבנו יוסף סתם וכדבריו לענין
בעם כעיקר, אשר שם חזויה בלתי ספק ר' יוסף נון ילחק מאורליינג היה כדמוכח בספר
הישר לקונן סימן ניה אוח' ח' ובתוס' חולין דף ל"ט ע"א ד"ה רבא אונר, וא"כ רק ע"י
לענות סופר חסד המלה מאורליינג בתוס' שלנו צמ"ע סס. אכן גם זה הוכיח החכם הג"ל
דליות נכרות שאין עליהן תשובה שגם הרב פורת הידוע היה נקרא בשם יוסף ון משה
וכי גם הוא אחר עם רבנו יוסף המכונה דינצריט (נרש"ל סימן כ"ה) דנצריט (הגמיי"ח ה'
אבל פ"י) דלנצריט (בתשיבת חיים אור זרוע סימן קס"ג) ובכמה מקומות דון דנצריט אשר
חי בזמן ר"ח ושמש לפני רש"י (רש"ל סס) ולצי אומר לי כי הבינו דינצריט או דנצריט
או דלנצריט הוא העיקר, ואולי נערה על שם יוסף מולתחו אשר לא נודע לנו, ואולי מזה
נשתרצב העשות לקרותו בשם דון דנצריט, אשר אין נראה לעין בלל, כי לא נולדו שקראו
איש ארפתו בשם דון, ודברי הרב פורת בתוס' שנת דף ס"ה ע"ב ד"ה הקיטע הובאו
בפירוט בספר התרומה סימן ר"ם ובהנהגת מיימוני סוף פ"ט ית' שנת בשם הר"ר יוסף
נן משה המכונה דון דנצריט א"כ הרב פורת והרב ר' יוסף נון משה היוכונה דנצריט או
דון דנצריט היינו חד. וזה הרב ר' יוסף נון משה אשר נקרא כמה פעמים גם ר' יוסף סתם
הוא אשר חרב חוס' לפני רבנו שמואל כאשר העיד עליי הר"ר צמ"ע נחוספות מיימוני סוף
ספר שופטים, ואשר הזכירו ב"כ ר' ת' לעיל בתשובתו לרי"ש הזקן סימן ד' ח"ל: .ואל ישאוך
דברי חוס' הרב ר' יוסף. ועוד זאת ראה בתשובה שהבאשי לעיל מהעתק שד"ל סימן ח'
אוח' ג' שכתב ר' ת': .שגא אין צידו חוספות הרב ר' יוסף שפירש בהן אחי פירוש אחר.
הרי לך שציונו של ר"ת היו החוספות של הרב ר' יוסף כנר ידועים ונפורסמים. אולם
החכם גרלסס בספרו Gallia judaica 343 מתחלל נגד ספר היוחסין שכתב שהרב פורת
היה בנו של רש"י. והחכם הג"ל עשה יין בנו נון אונר ששני יוסף נון משה היו.
הראשון הוא ר' יוסף נון משה מצדוים נון בנינו של ר"ת הג"ל והשני הוא הר"ר יוסף מתקדש
נן בנו של רבנו שמואל, אשר מלא נון מוכר נכ"י מוויינן נפירוט יסן על התורה, ולדעתו
הוא הר"ר יוסף מתקדש, והוא הרב פורת והוא היוכונה דון דנצריט אצל החוס' הנשולב הזה
במהרה ינחק. חדא כי לא נאמין להחכם הג"ל שרבנו שמואל המוכר נכ"י, אשר היה זקנו
של הר"ר יוסף מתקדש, הוא רש"י עד שיוכיח לנו בליות דנצריט שכן הוא כי כמה רבנו
שמואל היו וגם אצ"ו של ר' יוסף טוב עלם נקרא בשם רבנו שמואל. ועוד זאת נר"ד נמי
להוכיח שהיה לרש"י נן ששני משה אצ"ו של ר' יוסף אכן ילכד זה לא נדקו דבריו כי
מה שהביא ר"ת לעיל סימן ח' אוח' ג' מתוס' הר"ר יוסף שפירש בהן אח"ו רבנו שמואל
הוא מונח בתוס' שנת דף ל"ט ע"ב ד"ה או דלננח בשם הרב פורת. א"כ תראה שהר"ר
יוסף נון משה הנזה מצדוים הוא הוא הנקרא הרב פורת. ועיין לקמו סימן ל"ו בהערה
ראשונה. (א) ציר מוקר כלי"ל לדעתו נמקום ציד מוקר נכ"י ודפוס ורומז על רימיה ר' ז'

תשובות ר"ת סימן יד טו

מאורי³) המאיר לדורו, יושב בצלו אשרו, והשוחה מי בורו, והרודה דכשג⁴) יערו, והושבג⁵) באהל עמו יבורך, משוח ורך, ראש עם הרב ר' יעקב, יפרחו צאצאיו להניין לגמול שרי מאושר, פקוד יפקוד משרתו בספר נלילי ידיו המכשרות צבא רב, ומעלה⁶) הכושרות לשבענו, כי צמאה נפשי לרחיצת מי רנליו, ושחם כזו ישמעניו⁷) מחדשים לבקרים, כי ננחיו⁸) ישנים לו צפנתו, יצאה⁹) נפשי בדברו, כי נוכחתי כמה ששעתי, ירדות רחמתי, נכספתי אל מקום מנוחתי¹⁰), וארצה נלותי.

(בענין גם אדם דר חצי שנה בעיר זאת והלך לעיר אחרת).

אנא. חכמנו בזאת על אדם שיצא מהעיר שהיה דר בה כחצי שנה והלך לרור בעיר אחרת וביום לכתו נירש אשתו מהו מקום עירו לכתוב מאחר שבין לילה היה ואינו לא מיושבי העיר ולא מבני העיר, וכל לבי¹¹) על אותו נט שכתב ר' אבינודר לאשתו שביום שכתב הנט נשחקע בבית אביו ודעתו ולבו לצאת אל מקום מושבו אלציראית¹²)

סימן טו. תשובת ר"ת על הנ"ל.

אני ישן ולבי ער, לתאות דודי כאש יבער, בדברי בו הלא¹³) יסער, ונוע כעץ יער, ואנכי מאיש בער, לעומת יושבי שער, חרוי אם מעט מוער, יהיו בעיני לאין משער¹⁴).

יען כי נפלא¹⁵) מורי הרב ר' יוסף, למען ממהרים שלוחים, ומירי בואם לפני טרדי רב ומלאכת אחרים עלי ועבורת המלך. ועתה ארוני הגראה בעיני

כהקיר ציר מנייה. וכוונתו שרית חופר נצר ונקוד למים להסקות את המלים לתירו. (ג) מאורי כן חיקן ראזים במקום מארי נדפוס וכי נני. ג) נכ"י והדועה דשא ונדפוס ודועה דשא, חה אין לו סחר וכי יש דשא ניצר וגם לא מלינו דועה דשא אלא דועה דוח. ולכן הגהתי והרודה דבש יערו. ד) והיושב נהל כליל לדעתי במקום וציוצו אהל (ה) אולי רומז על המאמרים צילקוט תהלים ס"ח שדושים בכושרות כמו בהכשרות ו) ישוניעני כן הוא דפוס וכ"ל במקום שנעני ככ"י וכוונתו שנפשו חפזה לשמוע ומנו שחם צבורות טובות וגם כושרות דבריו הטהורים צפונות. ז) כלומר נגר עיני הישנים שנפתי לו בקרבי. ח) ככ"י ילחתי. ט) מקום מנוחתי כן הוא ככ"י וכ"ל למען יחלים המרוז עם ואלה נלותי. ולפי הנראה הונדך או הוכרח השואל לשים לדרך פעמיו ולגלות מנוקומו ואולי לרדק להיות מנוחתו כלומר מקום מנוחה ר"ת שהשואל חושב הרחקתו מר"ת כמו גלות, אבל אז לא יחלים המרוז, ונדפוס יחתי ונקומי מנוחתי. י) וכל לבי על אותו נט כן הוא ככ"י ולפי זה הכונה על השואל. שלבו על אותו נט, שדודאי היו מאורעות שלו נודעות לר"ת. אבל דפוס יחתי לנו, ועל זה הגיה ראזים בגליון של"ל: לנו על מקום שנדעתו לקצוע שס. וזה אירע בלוחו נט שכתב וכו'. יא) אלצירא זה Auxerre. כן כתב החכם שיר בפסרו על הגליון. והוא ככ"י עיין Gallia judaica 60.

סימן טו. התשובה הזאת הובאה בשלבי הנצורים על מרדכי גיעין פרק המגרה, וכתוב בתחלתה: "תשובת ר"ת להר"ר יוסף מאורלייניץ". וזה עמות, כי הר"ר יוסף הלז אינו מאורלייניש עיין בהגהות ר' חיים נתן דעתניער על ראצ"ה עיין לעיל בשאלה הערה ראשונה. ובמקום המרוזים הנאים כחן יחתי צהיג שס רק בזה הלשון: אני ישן ולבי נוער, לאהבה דודי כאש נוער... לרור הכסף, הר"ר יוסף ע"כ. והתשובה הזאת הובאה גם כן בתשובות מהר"ם צ"ב דפוס פראג סימן ר"יג בלא המרחים בתחלתה. אבל בראשית נכתב רק תשובת ר"ת להר"ר יוסף צ"ב ונשה. ח) צנוקס הלז חיקן ראזים הלצ ללא לורך, כי בלאו הכי נמשך אל ל"ני לנועלה. צ) לאין משער כן הוא ככ"י. ולפי הנראה כונתו שמרוזים הנעשפים יהיו נעניו כמו לאין משער אותם צקטנוחם. אבל אין נפשי נוחה בזה. ונדפוס: לעין מיסור. וגם זה לא ארע " להלש ואולי ל"ל מלעד במקום משער. ג) הלשון

אשיב לך. כי הכותבך) נט צריך להזהר מכמה דברים שאין עולין במחשבה
 אם אין תלמוד ערוך בסוטה). ומי שכותב מקום האיש והאשה (יש לו
 לרקדק ולכתוב) דיתבא על נהר פלוני כראמרינן דעל רבים נהראת) וכו',
 ובאתי לרור במקום פלוני, והוא מקום שעומד בשיקוע, ואם אינו יודעט) מקום
 שיקועו יכתב מקום שעמד בו בשיקוע, ואם אין לו מקום שיקוע וכתוב אותו שעומד
 בו בתוכו) באותה שעה, ואז הוא יוצא מכל ספק העיר, ואם בא לחסר מקום עיר
 מולדתו אין בכך כלום (י) [ואם בא לחסר מקום] (י) שעומד בו באותה שעה, טועה
 הוא והנש פסול דאין שנינו גדול מזה. והיבא והחוקי ב' יוסף בן שמעון איבא
 חששא טובא כראמריי בהאשה שלום בינו לכינה ושלוש בעולם נבי הבא מחנראיני)
 ואם אין שם עירו נכתב, כמה נדע אם החוקי אם לא, ועוד דאמר בהמביאי) ההוא
 דעל לבי כנישתא וכו' ובכספא אמרי דלא הוי ניטא דלא כתב שם עירו ושם עירה
 ושמה, וליבא למימר ריהטא דתלמודא [אלא] האי טעמא כדפ. [ומקום כתיבתו)
 הנש [נמין] צריך לכתוב שהוא מקום שהסופר כתבו שם כראמריי היה במורה וכתב
 במערב וכו' ומקי לה כסופר בפ' הוורקטו). וזה בחור שהיה עומד באלצירא ויצא לו
 לחלוטין והלך לו ליואני להשתקע, וכיום לבתו כתב הנש, כמרומה לי כך היה לו
 לכתוב אני פלוני בן פלוני שנולדתי במקום פלוני [דיתבא על נהר פלוני ובאתי
 לרור באלצירא והנני היום ביואנין] דיתבא על נהר פלוני פטרית ותרובית וכו' ותו
 לא הוי ספקא. דטעמא מאי התקין רבן גמליאל שלא ישנה שמו ושמה כראמרינן
 בהשולח פ"ד במשנה (ה). היינו שיש לו שני שמות אחר בגליל ואחד ביהודה וכתב
 האחד, והתקין רבן גמליאל שיהא כתב שניהם, שלא יאמרו בגליל לא גירש את
 אשתו כשגרשה בשמו שביהודה וכינה ממורים, וכשגמרש בשניהם ליבא ספקא ונס
 אם היה יודע שהיו שם שני יוסף בן שמעון בעיר אחת, יאם כתב בנט זה הבחור
 יואני לבדו (י) ולא אלצירא) הרואה זמן ושם העיר יואני אומדנא) לא גירש זה
 אשתו שהרי באלצירא היה עומד באותו זמן, וזה שביואני אחר הוא והיה ליה שינה
 עירו דפסול ואע"פ הוה כונתו להשתקע ביואני לאו בתר דעתיה אולינן אלא בתר
 קלא דידעי אינשי מקום שיקועו. דכי הכי דאי הוי (כ) דעתו כהזור דחשבינן ליה שינה

ומזמנא ותוכן הדברים ש"ה המלל ענינו על סליה א"ח תשיבה נהסוף ואמר כי זה נסיה
 ענור שהלוחם ומהרי"ם לשוב ולא לא היה בו פנאי נהסיו ופני רוב עירותו ועצלות המנך
 ומלחכת אחרים עניי (ד) צנהרי"ם הניחן צוקוס הטות (ה) צפיו כלל וכן הוא צנהרי"ם צוקוס
 צפיוס צכ"י ודפוס. (ו) צנהר"ם הוכיך כלן וירא לשנות (ז) צנהר"ם הוכיך כלן: אינו פלוני
 צ"ר פלוני שנוצרי צוקוס פלוני דיתבא וכו' (ח) צ"ו דף י"ח ע"א. ט) ולינו יודע ויקוס
 קן הוא צנהר"ם וכו"ל, אלל צכ"י ידפוס וחינו ויקוס (י) ותוכן הדברים כי ותחילה יש
 לקדק לכתוב ויקוס ונולדו ונקוס דיתי עתה צביקוע, ואם אין יודע אם ישתקע צוקוס
 טעונו עתה, יכתוב ויקוס טעמד בו עד עתה צביקוע, ואם לא היה בו גם ויקוס נכן
 ויקוס שיקוע, אז יכתוב רק שם ויקוס טעונו צו צהיה שעה, וצנהר"ם יש כלן כונה
 טעונו סופר (יא) ואם צא לחסר ויקוס עיר וינלחו אין צנך כלום, קן הוא צכ"י ידפוס
 ומסר צנהר"ם. (יב) ואם צא לחסר ויקוס קן הגיה רצ"ם יכן היל צנהר"ם ומסר צכ"י
 ודפוס (יג) יצוונו דף קע"ז ע"א (ד) גיטין דף כ ע"א (טו) כתיבת קן הוא צנהר"ם
 וכן הגיה רצ"ם צוקוס נתינת צכ"י ודפוס. (יז) גיטין דף פ ע"א (יז) הנולות נהסר
 חסרות צכ"י ודפוס והן צנהר"ם ועל פיו היסופן יש רצ"ם. ועיין צנהר"ם ריש פ' הטי"ח
 שהציג שם דעת ר"ת קן (יח) גיטין דף כד ע"ב (יט) צנהר"ם וחינו נגדי צביקוע יואני
 לנדו וכו"י ודפוס. (כ) צכ"י יש כלן עוד הוספות דברים: ל"ג ולא על שם יואני
 הדברים האלה נלתי ספק ומזמנא איזו טעונו סיפר צלו ונגליון הספר לתיך הפנים והם גם
 נדפוס ורצ"ם ונקס. (כא) אונר צנהר"ם צוקוס אחר צכ"י ודפוס (כב) צכ"י הבא

שם עירוב) הכי נמי השתא, דמה איכמת להו לסהרי ברעתיא לאו בתוך לביה יתבי, וכי אחי סהרי ומסהרי דבאלצירא היה שוקע באותו זמן(ד) הגוכר בעל ברךך אסהרי שמעינן ליה למימר דהוה ליה שינה שם עירו כדאמרינן(ה) שלום בני לבינה גבי חגן סהגרא, אחי סהרי אסהירו דהאי יוסא נבן הוה בנהרדעא, והתם מוכחא דלאו הוה ההוא שכתב הגמ בסורא(ו) אלא דרחינן התם משום ספר מילי, הרי לך כי העדים מעידין דבר לכר(ז) עיי זמן הכתוב ננס להתירו או להציא עליו לעו ברין שינה שמו ושמה ושם עירו ושם עירא, ואית הא אודיענהו לסהרי שהיה משתקע ביואני, אין בכך כלום, ואי הני ידעי אחריני לא ידעי, והכי נמי אמר גבי שם יהודה ושם נליל שבשביל שם דנליל לא די לו בשם יהודה, אפיני דבני יהודה ידעי, הואיל ובני נליל לא ידעי יוציא לעו, כל שכן דהיכי ששינה שם עירו דמסול בי הבא, שיראו בני אלצירא זה הגמ לתוך י' שנים ויאמרו פלוני לא נירש אשתו כי באותו זמן היה שוקע עמנו באלצירא וזהו אדם אחר ששמו כשמו שנירש אשתו ביואני ובניה מסורין כדאמר גבי נליל ויהודה, ואין לומר ולהתיר משני שאלצירא ויואני קרובים ומועטים הם וידעו בכיורו הרבה, ולא פלוני רבנן בין קרובים לרחוקים אלף פרסאות בין מועטים לששים רבוא, אלא שינה שם עירו לעולם פסול, ולא יעלה על לב איש דקבעי ייב חדש למהוי כבני העיר, דאין זה חולה אלא ביציאת קול שידעו יושבי העיר שזה שוקע ביניהם שיכולין להעיד עליו, והרי דבהכי ידעי מתוך שנותן בתמחוי חשבינן ליה כאורת, וכי בעינן ייב חודש לפסי העיר כדמוכח בבבא בתרא בפ"ק(ח).

סימן מז.

(על ענין אחד בפירושי).

מז ינור לנו מוקדי עולמ(א), כי בושני(ב) ונכלם, על מקום רבנו שלמה ועיר קברות אבותי אשר הקרו בה ראש(ג), לבייש חתניו ובני בנותיו כי גם אני בושתי בדבר. ועתה רבותי הוציא עשוק מיד עושק ובקשו סני החבר ר' פוררוס תחלה, ואם לא ישמע תכופוהו לעשות שלא יהא מוקדם וקניין אשתו לכתוב תחלה קודם לקנינו וימסרנו(ד) ביד החבר ר' חזקיה כאשר מסרו לו אחר שקראום) דקיימא לן כר' אליעזר אפי' בשאר שמרות דערי מסירה כרתי והעדים שמסרו לו עליהם לתתום מן הדין. אך לזה לא הוזקתי רק לאשר עשק עמיתו באותו כתב שהיה ביד ר' חזקיה ובפני אותן עדים או אחרים שמסר בפניהם בתחלה, ואותן דברים שאמר בפני עדי מסירה הראשונים יאמרו בפני האחרים ואחר כך יקוב הדין את ההר. כדבבא(ו) בהשולח גמ דאמר רבא הקדש חמין וכי. עד והני מדאורייתא כמו שכתבתי למעלה.

(ג) נכ"י נוסף ושם עירא הס. (ד) כן הוא נכ"י, חזל דרפוס יש כלן הוספת דגלים: ונת מוכיח שניואני היה עומד נאותו זמן המכר. (ה) נפרק האשה שלום. (ו) כלל נמקום חלליתא נכ"י ורפוס, וכן הוא נמלה"ס. (ז) נמקום דנר לנד איתא נמלה"ס לנדר הדנר. וזה יותר נכון (ח) כ"ט ז"ט דף ח' ע"א.

סימן מז. נלחא שגם התפונה הזאת היא להכ"ר יוסף זיר משה הנ"ל, כי מקום מושבו היה נטרובייס מקום מושבו של ר"ש. אכן גוף השאלה ותוכן הדבר ומה היה הדין והעושה אשר ידורנו פה, לא נודע לנו. (א) ישע"י ל"ג י"ד. (ב) דרפוס נטעו. (ג) דרפוס קילקלו זה (ד) וימסרנו כלל נמקום וימסרנו נכ"י. (ה) סקלחו כן הוא נכ"י ובלפוס שהלכה ורואים תיקון. שהולח"ה" והוסף. יולח"ה. (ו) זה ענין בפני עלמו שסעי' ר"ת לשאל לנפוגיה דהקדש חמין ופיסודו וכי. והתפונה הימה ממש כמו שכתבנו למעלה

סימן יז.

(בענין ערער דבעל).

מן השמים יפתחו לך מעיינות חכמה, כאשר סיעוהו) כבא ליטהר . . . ועל שאלותי
אלה נתתי לבי על ההיא משנה דהמביא נפ בארץ ישראל שאין צריך לומר
כפני נכתב ובפני נחתם ואם יש עליו עוררין יתקיים כחותמו. ומסקינן בנמרא סיע
דבעל ז) וקשיא לך ואם אמר בעל לסקרוני) סאי מהני עדי קיום, דהא אמר רב
הונא ס' התקבל ד) דבעל נאמן ולא שלישי.

תשובתך בצידו דשלונתא דרב הונא היכן דשלשתן בעיר אחר דרשם שלישי מוכיח),
ובשמעתא קמיתא) הוא כהריא, מדקאמר התם רב הונא אמר בעל נאמן
דאם איתא רלנירושין לדירה הוה יהיב לה, אכנז) בסרי קמא בשליח דמייתי ניטא
והכא מודה רב הונא דשלישי נאמן, ואי אתי בעל ומערער לא משניחין ביה אם
אמר בפני נכתב אסילו מעשה דכפר סאסית) דקאמר שלא תיוקק לעדים, כל שכנ
קיום חותמין דמועיל ולא משניחין בבעל.

סימן יח. מכתב רבנו שמואל.

(בענין בעל מהו שיעשה שליח להרפת אשתו).

שלח רבנו שמואל להרב ר' אברהם: אמר לאחיה) כי בסקנ) דגדריס) רבינא
הוה ליה נררא דרביהו אתא לקמיה דרב אשי וכו' אי אפשר להעמידה בנדר
מכמה תשובות שבידי. שמשנה שלימה בניסין ס' השולח נמד), שהכל מודים שצריכה
ללכת לבית דין ולהתבונן להתיר נדרה ושליח לא יועיל לה... וכמה תשובות עוד והכל
סידשתי. ומחקתי נררא בכל השמועה וכחבתי גדוייא, שגידוה) בחלום מיירי,
כדמכתבא רישא וסימא דשמעתא, וקרב לעמוד חצינו) כתבתי ראיות שבנידוי מיירי
וזו אחת מכמה וקלה שבקלות . . . וכך כתוב ז) בספרים רבינא הוה לי גידוייא)ת
לדביתהו אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה בעל מהו שיעשה שליח להרפת איתתיה,
כלומר אם תוכל להתיר נדרה שאינו של עיני שלאס) בפניה על ידי שאומר אני
שליחך להרפתה) שלך איל אי מבנסיין אין אי לא מבנסיין לא, שים חלת שים לא

נספר הישר על גיטין דף מ"ב"ג נדפוס דף י"ג ע"ג שמיים עם והני מדלורייתא והכוח
לא רנה לכפלה לכך רוח על שם כניל.

סימן יז. א) כלומר כמו ססישו מן השמים לנא ליטהר. ורלז"ס הגיה מסייעין את הכא
נמקום סיישו נכא. ב) נדפוס: מ"ט דייק נעל, ובכח יד: מאי טעמא דין נעל.
ומקור של שתי טעיות כ"ל נחלוף עי עם ט'. והכחן כמו שהגהתי פניס. ועיין גיטין דף
ס' ע"א. ג) נכ"י ונדפוס: לנעל הפקדון. ד) גיטין דף ס"ז ע"א ועיין שם נחום' ד"ה
נעל נאמן וברין שם. ה) כלומר מדלל קרי ליה שליח. ו) כלומר נחלת השמועה שם.
ז) אכן כניל נמקום והכי. ח) שם דף ו' ע"ג ושם איתא כפר סיאלי.

סימן יח. א) אחי כן הגיה רלז"ס נמקום לחני נדפוס וגם נכ"י וכלל. ב) נדפוס
כנפיק. ג) נדרים דף ח' ע"ב. ד) גיטין דף מ"ה ע"ב ועיייש בנמלא דף מ"ו ע"א.
ה) נכ"י שנידוהו ונדפוס שנידוי ורלז"ס הגיה שנידוי. ו) כן הוא נכ"י והוא הכחן ונדפוס
איתא ואני. וכונתו על ראיות רבות שמחוקות עמוד וחני ז) כלומר נספרים אחרים. ואולי
לכך לנקד פת"ב וטנתו לרין לכתוב. ח) נידויא כן הגיה רלז"ס נמקום נדרא נדפוס וכ"י וכלל.
ט) שלל כניל נמקום אלא נכ"י ודפוס. י) אחי שלחך למרעה כלל נמקום אחי לך מרעה.

שרי למשרי נדוי באתרא דרביה מצוי וכו'. וה"ס רבינאי) הוה ליה נדויא לדכיתוהו, שנדו אותה בחלום והיתה צריכה לעמוד בפרשת דרכים כראמרינן לעיל עד דמיקלעי בי עשרה, וזה הרב נגאי לאשה להביא י' אל ביתה, ולהתיר לה לא היה רצה כדלקמי, ובמקום שיש גדול הימנו אין מתירין היכא דאין המגדה לפנינו כי הכא שנדרה בחלום, דאפי' אם יודעת מי נידה אותה, הא אהרריה רב אשי לרבינא נפא לעיל ואמר ליה לשמותיה שווייה שליח משמים למישרא ליה לא שווייה ליה שליח. וצריך שיהא הגדול שבעיר מתיר לו הנדוי הנאיל ואין יודע מי נידהו, וכדאמרינן לקמן ש"ס לא שרי למישרא באתרא דאיכא רב מיניה, וכדאמרי' במועד קס"ג.) אמר ר' אלעזר אמר רב נידהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו ואמרינן ריש לקיש הוה מנפר סרסא אתא האי נכרא וקאכיל תאינו, ומסקנא אמרו ליה שנדויו שלך אינו נדויו, מאי תקנתיה ויל לנביה רלישרי לך, לא ידענא ליה, ויל לנבי נשיא רלישרי לך, דתניא נידהו ואינו יודע מי נידהו ילך אצל נשיא ויתיר לו... אלמא במקום שאינו יודע מי נידהו או שהלך לו המגדה לעיר אחרת, צריך שיתיר גדול שבעיר אם אין כאן נשיא, והלכך רבינא לא רצה להתיר לאשתו כננוסיא בי עשרה לביתו, ולהביא אשתו בפני רב אשי לא רצה ושאל אם אפשר לעשות ע"י שליח. והכי קמבעי' ליה לרבינא מאחר שנדויו של חלום אינו חזמה לשאר נדויו. ראי' בהו נדהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו, מי לימא דבעל הוי שליח במקומה להפרי' החכם בפני הבעל, דרמי נדויו של חלום לנדהו שלא בפניו שמתירין שלא בפניו או דלמא לנדהו בפניו מרמינן ליה וצריך להתיר בפניה ולא יועיל לה שליתות. ומשום דמתמרנינן בה לעיל בשאר נדויו קא"ד) מבעיא ליה הכי. אמר ליה אי מכנסין או מהני ההיחר שלא בפניה ובכך מתכפר לה נדויו חלוטה, אבל לא תחזור אחריהם לכנסן דרמיא לכפרה דבעל כרחיה. וכי האי נונא אמר לעיל דלתיב אפרשת דרכים וינרום שישבינו לו שלום ע"י הערמה, שישאיל תחלה בשלוםם וככי האי נונא קים להו דמסתייע מילתא להנצל מאותו נדויו שביד שמים... ש"ס תלת ש"ס לא שרי נדוייא כוה של חלום והרומה לו שנדרה חברו והלך לו, אם אין יודע מי נידהו, באתרא דרבה מיניה, במקום שיש גדול הימנו, כי הכא שלא רצה רבינא להביא עשרה(טו) לביתו ולהתיר לה בפני רב אשי שנדרול הימנו וכדאמרן לעיל ילך אצל נשיא ויפר לו, וש"ס כי מכנפי שפיר דמי להיות הבעל שליח ולהפרי לה שלא בפניה ולנדהו שלא בפניו מרמינן ליה, הרי שניים: אין מתירין מפני שיש גדול ממנו, והשנייה שהבעל השליח ויתירו לה שלא בפניה. והשלישית אבל לכנופי לא(טז) אפילו(י) להתיר בפניה, דלא מסתייע מילתא להנצל מעונש נדויו חלום אלא ע"י שמתא מכנסין ממילא כדמוכח לעיל. ושמתא. אפי' באתרא דרבה מיניה וכו'... כלומר והני מילי דאמרן דאין מתירין אלא ע"י גדול העיר או נשיא כדתניא במועד קטן לענין נדוי ואין המגדה בפניו, אבל שמתא שאינה חמורה כל כך, שאינו אלא קללה בעלמא, אפי' במקום שיש גדול הימנו יכול חכם להתיר לו אי יחיד מומחה שרי שמתא. גם לשון כנופיא משמע דכנינה' י' מיירי ולענין נדויו. כדפרישית, דאי לענין דרר בני סני, ומאי לשון כינוף בני ותו לא מיריית).

(י) כ"ל נזקוק רב צכי ודפוס. (יג) סך מיימלא דרב ליחא נמועד קטן אלף נדורים דף ז' ע"ג. ועס אימא רב אילא אונר רב. (יד) נמועד קטן דף י"ג ע"א. (יז) כן טוה דפוסם אלף צכ"י דקא. (טו) עשרה כ"ל ומסר צכ"י ודפוס. (טז) כ"ל נזקוק לחו צכ"י, אלף נדופוס; אלף לא יכניפו. (יח) צכ"י ודפוס ואין לנמייר ולח"ס מוסק לחו. (יט) ועיין בסופי' יטנים נדרים דף ט' ע"ג ד"ס ויסוד סהנילו סס דגרי טעניס.

סימן ט.

השיב רבינו יעקב אחיו הור והרד לבשת, עמרת תפארת הכשתא, על פי' תהום
 כבשתא, צללת במים אדירים, העלית נוסף ספירי'ד. אך בואת צריכין אנו
 נדו' לסיר' רבנו, דהא אמרת הוה ליה נידויא למישרי הוה ליה למימר הוה עלה
 שמתא, של' אצינו לשון שמתא בלשון עברי ולא לשון נדו' בלשון ארמית כבולא
 שמעתא, דלא לישתמיט ולימא נידוי' סנדינ' ליה אלא שמותי משמתי ליה, ולא
 שמתיהו אלא נדוהו' כדמוכח שמעתתא דלעיל דקתני מנודה אני לך ה' עקיבא
 היה חונך בזה להחמיד ומס' בנמראו) נדינאו) מנינך] כולי עלמא לא פליגי דשדי
 כי פליגי במנודה אני לך שהוא לשון עברי דמשמע הרהקה בדינא) דארמית
 ומשמע שמתא בלישנא דרבנן כנידוי דעברי, ואכן נמצינו למדין נידו' הוי שמתא,
 ואם כן לפי רבנו בשמעתא דרבינא דקאמר שמתא אפי' באחרא דרביה, לא ידענא
 מאי ארון כה דהרא היא, ואם ירצה לחלק בין שם נידוי דעלמא ובין שם נידוי
 דחלוס, אין שלום, וקשיא לרבנוס) מאי ענין חרטה אצל נידוי? וכל טעמי ההלכה
 לא נתישבו לפי נידוי חלוס עד שיכרס רבנו, וההיא סיבא דנסיין לא מסקי מינה
 אפי' כדמסקי תעלא מבי כרכא) וההיא דרי אלעזר לגבי מוציא אשתו משום נדר
 וקסבר אין אדם רוצה שתתכווה אשתו בכי'ד? היינו בזוונה שהיא זקוקה לכי'ד ממללין
 מילין עילות, ונלמדנו מההיא) דאלמנה ניוונת בין מן הארוסין בין מן הנשואין
 מוכרת שלא בכי'ד, וקבעי בנמרא בשלמא מן הנשואין משום מזוני אלא מן הארוסין
 מאי טעמא, וקספריש לפי שאין אדם רוצה שתתכווה אשתו ובעל כרחו דבר זה
 אפשר עיי' שלוחו, כמו כן נבי נדרים, אלא בעל כרחו ואפילו בדבר שאפשר עיי'
 שליה אין אדם רוצה שתתכווה אשתו בכי'ד, ואל יעמיק רבנו לחלוק בין הפרקים
 הללו ולשינוי דחיק, כי מוחקני בו שהוא בקי בלשון חכמים, ומתוך הלשון יעמיד
 הירסא על מכונה, ואשר כתבת בנידוי כ"י אבל בנדרים כ"י ולא שייך לשון כי'ד
 כ"י הא ליתא דאמר בסנהדרין) הודאה בפני נ' כ"י) ואמר האי אוריתא זמנין
 כתבינן זמנין לא כתבינן כנופי ויתבי לא כתבינן כנפינוהו אינהו כהבינדי) ופי'
 דשמעתתא דרבינא הכי איתא שי'ם תלת שי'ם לא שרי למישרא נדרא באחרא דרביה,
 דאי שרי, רבינא הוה מייתי בי נ' אצל אשתו, אבל רבו לא היה מוליד אצלה, ולא
 כמה שפירשו רבותינו דרבינא הוה שרי לה אי לא משום אהרא דרביה הוה דהתגו
 פי' דננעיסו) כל הננעים אדם רואה חוץ משל עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי
 אשתו שבינה לבין אחרים, וסיל לרבינא דהלכה כרי', ושי'ם בי מנכפי שפיר דמי
 דאעני דלא מהימן למישרי, למהו שליה מהימן שלא יוסף בחדמא, ושי'ם לכנופי

סימן יט. א) כמו פלדך חנוס תליך יחזקאל כ"ד י"ז. ב) כן הוא בכ"י ודפוס וזולי ז"ל.
 פני. ג) עמנו דלכת. ד) ספירי'ם כן הוא בכ"י, אצל דפוס ספירי'. והסמך
 שיר הגיה נמקומו שפיר יאה. ה) כלומר נידוי ושמתא חדל הוא. ו) נדרים דף ז' ע"א
 ז) כן הוא בכ"י וגם דפוס. ח) אמנם זה נגד הסמך דילן דנדינא מייך כ"ע לא פליגי דאסור
 אצל כנפיתנו מייך שני לכ"ע וזולי ז"ל משינתא נמקוס נדינא) ח) כן הוא בכ"י ודפוס
 כריכו כסדין טעם, וזולי ז"ל, גלישנא, כי נאמח כן הוא הנלה נד נאמית מינה נודה
 רק הכתקה. ט) לרננו כן הגיה רחיים נמקוס לרי אהא דפוס וגם בכ"י. י) יומא ע"ג
 פ"ג. יא) כחזונו דף ל"ז ע"א וכו'. יב) סנהדין דף כ"ט ע"ג. יג) מנחה בפני ג' אין
 זו הודאה בפני ג' וכו' כן הוא בכ"י ודפוס. אמנם מנחה בפני ג' לית מילן דכר טמיה סס
 ולכן לדין למחוק התנוח מנחה בפני ג' אין זו, כי רק עיי' סגרות לשנא דכנא נחלא דף
 ל"ט ע"ג נפא נטעה סנה, וגם מן התנה האחרונה וכו' לדין למחוק היינו וז"ל כ"י לומ'
 כותבין. יד) אהא דנא סנהא שייך לישנא דכנופי. טו) פי' עיי'.

לא, דאנן סהרי שלא היתה מתחרטת אי הוה לה לכנופי, מפני שהוא בושה לחזור
אחר בני ארץ, ובולא מילתא דרבינא משום שמתא דסיפא נקמה. וקרנבי מפייסה (פ).
יתקן השיטה, ויאר בעלפה, ולו תהיה סלפה, והיה קודש.

סימן ב.

תשובה. (בענין סוטה שיש לה עדים במדינת הים).

אשר שאלת סי'א דסוטה דאמר לן רב ששתא) ואנהרינהו לעינין וכו' אי אמרת
מים בודקין אותה תנלי מילתא למפרע דסהרי שקרי ניהו, וקשיא לך דלמא
לעולם אימא לך מים בודקין אותה והא איתמר (ב) בא עליה בעל לאחר קנוי וסתירה
ראין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין (ג) ותו הא מסיקנא בפ' בתרא לא אפקודר)
עון דבנותיכם וכלותיכם ואילו דפנויה — תשובתך בצדו רהא שנוי'א דמשני ורחי
רב יוסף אימר זכות תלי לה עריפאה) ועור שדחויך אינו ריהוי דאפו) בשופטני
עסקינן שאינן מנוקין ומשקין והלא מאיימין (ז) ולא מבעיא לרבנן (ח) דמסרינן שני
תיח סיר לאחר ערי סתירה, דמה לי בדרך ומה לי בהאי שעתא, אלא אפי' לרי
יהודה דאמר בעלה נאמן לפי שהן מאיימין (ט) איתו שאם בא עליה לא ישקנה, אבל
זכות שתולה לא ירוע לא לו ולא לה, ולדברך אתה סוציא לעו על הפהורות
ששתו שיאמרו פטאות הן אלא שבא עליה כרפרך בהאי שעתתא נבי שיש לה
עדים, וליכא לשנויי סרוכות לא תלי בעילת בעל בכללא ומציי) למברוק, רהא קרא
קדריש כרפרך החם בשילהי שמעתתא לרי שמעון מרכתב קרא (י) וההוא קרא רב
ששת לדרשא אחרינא כרלעילינ), הלכך ואנהרינהו לעינין ראי לאו הכי ויהודה ועוד
לקראינ), אלא ווראי קים לן אם בא עליה בעל לא היה משקה, דלאפדושי מאסורי
קסבוינ, והשתא הוי באיסורא כל ימיו במחיקת השם שנכתב בקדושה, וההוא דשילהי
מסכתא (י), הרא דלאו שינוי'א היא כרפרישית ועוד שאין גירסת ספרים כדברך דהתם
גרסינן משרבו המנאסים בגלוי לא מנורת הכתוב אלא מחקנת ר' יוחנן בן זבאי שהססיק
שלא לקנאת, והים וכי תיסא עין ריריה בגלוי אבל רבניה ובנתיה לא וכו' ואפי' עון
דפנויה והכל בגלוי והכי מפרש ר' אלעזר בוסן שאתם מקפדין וכו' דהיינו בגלוי.
ודברי קבלה ואסמכתא היא בעל כרחך, דאילו משום פנוי'א אין האיש מנוקה מעון (טו)
הא סדאורייתא שרי, וחמה על עצמך לפרש כדברך, ואולי לחדדינהו לרבנן קבעית.

(ט) נראה שנתכו: ואם קרנבי מה שאקרינ ואניא לפניך הוא כמעשה פטיט שאין נו ממש,
לא יתקן הדברים ויאר נאופל, והיה נעניי ר"ת קודש מה שיאמר לו אחיו רבנו שמואל.

סימן כ. לא חזר עם שמואל, ולדעתי לא היה אחיו רבנו שמואל אף שנאמר כ"י
ודפוס לתשובה הקודמת. כי אופן דיבורו של ר"ת לקמן אינו כאופן דיבורו לגיבל
כדבר לפני אחיו הגדול מוננו. (א) סוטה דף ו' ע"א ועם איתא אמר רב עמיס הא מילתא
אמר לן רב ששת וכו'. (ב) עם צמתיתין. (ג) אין המים נודקין כן הגיה רח"ס וחסר
כ"י ודפוס. (ד) לא אפקוד כל"ל נמקום לא שגא נכיי ונדפוס ל"ס ורח"ס מחק נדפוס
ועיין סוטה דף מ"ז ע"ג. (ה) כן הגיה רח"ס, אמנם כ"י איתא מרינן ונדפוס מרינן
(ו) כן הגיה רח"ס נמקום ואכן כ"י וגם נדפוס. (ז) מלכא נראה שלפי דעת רבנו חס
מאיימין גם על הנעל, אף שלא נמלא כן נשים ועיין נדפוס"ה סוטה ס"ג ה' י"ח שגם
עם נראה דעת רבנו. (ח) כן הגיה רח"ס נמקום רבינא כ"י ונדפוס. (ט) עון מאיימין
כן הוא כ"י, וננקומים נדפוס שתי מלמין ורח"ס מחק. (י) כן הגיה רח"ס נמקום
בעלת בכלל נעל ולא מלי נכ"י ונדפוס. כלומר לזיכא לשנויי לרי שמעון גם נעילת
נעל לא חולה כמו שאין עדי שוממה חולין. (יא) סוטה דף ו' ע"ב. (יב) עיין רש"י ו' ע"א
דיה ולאנהרינהו (יג) קדושין דף ו' ע"א. וכנתו דלי דרשא רועד אין זה מוכחת לרב ששת, לא
היה לר"ך עוד לראיה וכמ"כ רש"י ע"ס. (יד) סוטה דף מ"ב משנה ובמלא. (טו) כלומר נחמיה.

ב. והדין דקשיא לך על פי' רבנו שלמה (ה) דר' עקיבא עיקר הא ליחא (ועיקר)
 ואני פי' זה ימים רבים והא לך פירושי בתפלת השחר מאותו היום היא
 נתיבה (ו): וההיא שינוייה רמסכת יריסג) שלמצרים נתן הקביה קצבה שנאמר סקן
 ארבעים שנה (ד). והיא שינוייה לפי שמת ר' עקיבא להשיב על שמיפתוס) דאפי'
 היא שמיפה חורה, ובהלכות גדולות) מייתי לה להורא שינוייה דמס' ידים. ומאבים
 דגרסינן בההיא ברייתא דמסכת ידים אנב שיטפא הוא, ורר' עקיבא ליחא, שהרי נסה
 ברייתות קמועות בתלמוד שלנו ובתוספתא היא שלמה ולא מרכינן ומסייעין מינה
 לתלמוד שלנו כיון שמוכיח התלמוד שלא נודעה בימיהם, אבל מאותן שאינן קשות
 לתלמוד שלנו יש לתמוד. והך דר' עקיבא שלא הובאת לא היישינן לה, ומגמין אית
 ליה הא דאמרן עלה סגוריי וכלבל נבי שאר אומות בר מצצרים ומאב, שאפילו
 לשמיפתן נתנה תורה קצבה, ומשום האי טעמא הדר ביה רב חיננא בר ספא מדרישא
 ראין הקביה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה דאקשינן עלה ממגמין והדר ביה
 בפירקא קמא דטושה (ז). ותו לא מידי.

ג. (בענין הוציאתו שלא תמסא).

ואשר שאלת בסיני נבי הוציאוהו שלא תמסא (ה) משמע שבקצת נשים מותר ליכנס
 בה סמא מת לפי רבנו שלמה (ג) וקשיא לך הראג) החיל מקודש מסנו שאין
 סמאי מתים נכנסין לשם עזרת נשים מקודשת שאפי' מכול יום אין נכנסין שם לא
 דייקת מילי דקתני סיפא ואין חייבין עליה המאת עזרת ישראל מקודשת הימנה שאין
 מחוסרי כפרה נכנסין לשם וחייבין עליה המאת, אלמא עזרת נשים ודר הבית מעלה (ד)
 דרבנן הילכך פסור, ובעזרת ישראל מתחיל מחנה שכינה הילכך חייב, ולכתחילה לא
 מעיילין לעזרת נשים משום מעלה אבל להוציא שלא תמסא ליכא למיחש, וראה
 לדברי בפי' דתוספתא דטהרות) שמתחיל תומר בשרץ ר' שטעון אומר החיל ועזרת
 נשים מעלה יתירה בבית עולמים ומסמין שנכנסין לשם פסורים, ודאנמרך מס' כלים
 ד"י קדושות הן לא אנמרך אתחלתא דמסרי (ו). ושלהי ובהי"ם) דתני התם סכאן

ב. (א) טוונתו על רשיי סוטה דף ט' ע"א ד"ה אפי' לזניי סכתו מס מניינן ליה ליה סא
 דאמר צנכרות וכו' והכי נניי קתני צנר דהך עילתא צתוספתא דקידושין ח"ל ריע
 מניינן פניה סכנר עלה סכחוינ וצנבל וכו'. ועיין צחוקי' מס ד"ה מניינן. (ב) כלומר לעיל
 נקטר הישר על צנכות דף כ"ח ע"א צדוק דף ל"ד ע"ד סימן ע"א ד"ה צו גיוס נא
 יהודה גר עמוני וכו' וסס כחוב סיכות ר"ה על אחרו ענין, ומסס העתיקו כלן צתוספתא לטולא.
 אכן הכתוב לא רנה להכפיל הדברים ומסני זה העמיטס כלן צתוספתא צדוקו על מה סכתוב
 מס. (ג) מנהה ספייס צקטר הישר מס גומר ומעליס כלן. והסופר הישר סדריס צענין זה
 כי מה סכתוב מס העמיטס כלן ומה סכתוב כלן העמיטע מס וסס רומח על מה סכתוב כלן.
 ח"ל מס דף ל"ה ע"א צסוק אחרו סימן: הסול פניוויי ידיס וכו' כחוב צתוספתא סללה סיק דטוטה
 דלחתיקין לן רב טעמ וכו' ותו לא קשיא מידי ע"כ. (ד) צסוק חוספתא ידיס סיל טענייה אמר לטן
 רבן ננלילא אף מלרי רינלס צוח אמרו לו מלרי נתן לה כחוב קננה סמלעל עקן פלרנעיס טנה
 סאף לריע לא צילבלו את מלריס אלס טעטוס, וקאמר סאפילו סיל טענייה חרה על דעמיטו
 דרנן. (ו) צה"ג טלנו לא מללחי. (ז) ועוד עיין צחוקי' יצנח דף ע"ו ע"צ ד"ה מניינן.

ג. (א) סוטה דף כ' ע"א. (ב) ח"ל רשי' מס ד"ה סלס חסמח וכו' ולקמייה פדין וסא
 אמרינן צנלמל דעמרי נקטרו לא נחקדשו וכ"ס צורה נעים ומח ונחר ליכנס למסנה
 ליה. ועוד עיין יצנח דף ז' ע"ב צדשי וחוקי' מס. (ג) צדוקי' סלס. כלים סיל סית.
 (ד) צב"י וסס צדוקי' סר סנייה ומעלס. (ה) כלומר דסדר סהרות וסיל נעמכת כלים צ"ק
 סיל. (ו) ספרי נסא סיסקא ח' על ולא ימלחו את מנתיסס. (ז) זכריס דף קס"ח ע"ב.

תשובות ר"ת סימן כ

אמרו ג' מהנות הן מן פתח ירושלים עד הר הבית מחנה ישראל. מן פתח הר הבית עד העזרה, מ"י פתח עזרה ירושלים, מחנה לוי, פתח עזרה מבפנים מחנה שכינה, אלמא עזרה עצמה מחנה שכינה, ואין בו עזרת נשים ראשה בעזרה מניין, ופתח העזרה דהכא חוצה לה שער ניקנור, והיינו דקא חני בההוא סירקא רחומר כשרץ דכל המסמין הנכנסין משער נקנור ולפנים אפי' הם מחוסרי כפרה הרי אלו חייבין על זרונג כרת ועל שגגתו חטאת וני' מהנות נמי מנו התם ויהיב סימנא דמחנה שכינה ובשער נקנור ולפנים הדא הוא.

ד. * (בענין דם נדות ירוק).

ודקשיא לך כפי' כל היר (דקאמר) רבי מאיר אלפיה מניורה שוה הדישר רבי' ש"ג (שלחך ושולח מים) דם) נרות השלוח מן האשה, וקשיא לך אי הכא אפי' דם ארום נמי ודרשה של תוספתא שבת(ה) שדורשת מנין לדם נרה שהוא מכשיר נאמר כאן את מקורה הערה) ונאמר להלן יהי מקור נפתח לבית רור לחטאת ולנדח, בעל כרחך לאו ר' מאיר הוא רהא מניש נפקא ליה ורבנן מליני ולא אשכחן תנא דאמר דם נרה אינו מכשיר אלא ר' אלעזר בסוף מכשירין?) ? כבר הורעתין שוין להשיב מן התוספתא(ה) וקורם שאלתך תמצא ברוב מקומות שפירשתי (כ"פ). ועוד שאינו כדברך, דהני פירושא ודלעיל קאי וקאמר היכא דחזיא דם ארום והדר חזיא דם ירוק תמסא וכי' זרין ליה ומשני אלא היך להו וליהוי כמסקה להכשיר את הורעים היכא דחזייה בתר דם ארום רכיין דנרה היא כבר ודם נרה מכשיר כדתנן במסכת מכשירין אי טעמא נרקתני בתוספתא דשבת אי טעמא משום חומרת טומאתו, כדמרך נם דם המה שרביעית בשילהי השוחט בשחיטת חולין). ולהוי האי ירוק דבהריה(ה) משקה מניש דכתוב הכא שלחך דאתא לפסויי שילוח דם נדות ירוק שהיא נדה כבר, ולא דם ארום דההוא חיק נמי מורי, ורבנן לא ילפי' ג). אבל דם ירוק כשהורה כיע מורי דלא מכשיר, דלא אמר ר' מאיר אלא שילוח ירוק של טומאה ולא של מהורה חרע שרבנו מ"י פירס רמונים מכלל שהוא נעול, מכלל דבשאינה נעולה דם ירוק לא מכשיר אפילו ר' מאיר, ומסקנא דשמעתין דם ירוק כשהורה לא מכשיר לדברי הגיל (בר מר' אלעזר בן עזריה דשילהי מסכת מכשירין) ג) דם ירוק דבתר דם נדות שהיא טמאה סבר לרי' דמכשיר לרבנן לא מכשיר.

ד. (בענין בהמה במעי אשה)

והדיא(ה) דהמסלח דבעי מניה ר' ירמיה מר' יורא לרי' דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא קבל בה אביה קדושין מהו למאי נפקא מיניה לאחסורי באחרתה, ואע"פ שכתבת(ה) למאן דאית ליה חסותו לאחר מיתה בשריפה(ה), לדברי

ר. (ה) כלומר הס"ס טס נדה דף י"ב ע"ב. (ג) כן הוא בכ"י וגם בדפוס. ולפי זה היתה החסונה הזאת כחונה כפ"י רש"י, ויותר נראה ע"ל ש' נמקום ט"י וכלומר טלמח. (ג) זאת היא הגזע' כחזי הכל' טלמך פירס רמונים וכחזי החס וטולח ימי' על פני חזנות. (ד) כ"י ודפוס זה. (ה) תוספתא נוקדעמלנדל טנה פיה. (ו) בתוספתא טלמינו ליחא טנלמד מקור דמיה. (ז) פ"י ע"ו ל' אלכרין נן עזריה. (ח) דומה על מה שכתב לעיל בלוחה חסונה לוח ג', ומכלן ליחא טהחטונה, הזאה עם כל פ"יניה ודכריס טוניס טנה טלח רכנו בפעס אחת ליד הטולח. (ט) הלשון מנועס וכוונתו כמו ותמלח נרוג מקועות טפירכתי כן קידס טללחך. (י) טלמין דף ל"ו ע"ב. (יא) כ"י האי ירוק דנחריה ולסוי. (יב) כלומר טבחה טוח (יג) כן טלח נכ"י ווס גירסו ולפי דעתי נר"ך למתוק או חין כלן מקומו. (יד) דם דף כ"ג פ"א. (ט) לפי טבחה לחוים, טענר כ"י ודפוס: טכטטט. (ג) כטלדין דף פ"ו ע"ב טלגתח דר' יטחלל ור"ת לחינולח דנח. דעה טטוי'.

הכל יש לשאל רנהי דמיטעה רחמנא משריפה מאיסורא מי מיעטה. לא זה זה שיש בהן רוח חיים(ד), וכי מפני ששכחה את השנויה(ה) בקדושין משווית לרבנו שלמה טועה. הא תנן(ו) פ' האומר לחכירו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר ולא כלום, ואפי' לדי' דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו כשוא לעולם, אבל כשוא בא לעולם לא אמר כלום, כדאמר רב הונא עד שלא בא לעולם יכול לחזור בו משבא וכי' רב הונא כרב, ורב כרי' ינאי ורי' ינאי כרי' הייא ורי' הייא כרבי ורבי כרי' מאיר(ז). והי' לממרא רחיי, דאי לא היי' לא תססי קדושין בנפל וברבר שהוא כאבן, ורבנו לפי דרכו שלקח התלמוד לאיתסורא באחותה ס"י דין אשה אל אחותה, ומה שאמרת רהיה ליה למבעי כוית ממנו מהו שיטמא? משיטא דמטמא בתורת נפל כיון דאמו טמאה ומיש הא בכל זכר ונקבה איתיה, והי' אי הוה היי' הוי סיתפר בקרובותיה, והיינו חוכא דלא היי', ואי היי' לא איצטרך למבעי.

ו. (קושיא בענין סנדל דתנן גבי כריתות).

ובהך פירקא דקאמר(ח) סנדל דתנן נבי כריתות למאי הילכתא, ומפרש תלמודא שאם תלד בנייתה וכי', ואתה חושבו תירוץ דחוק, רהיה ליה לשנויי שאם תלד לפני שקיעת החמה של מלאת וכי' ברמפלינ לעיל בין [לסנין] שקיעת החמה ולאחר שקיעת החמה(ט). ועוד(י) תירוץ שלך איתא פלונתא בין ביש לביה פיק דכריתות(י) בהמסלת לאור שמונים ואחד וביה איבא לאוקמה בקודסה(י) שקיעה ולאחר שקיעה וכיש בקודסה(י) הנץ ולאחר הנץ. ושינוייה דתלמודא עדיף.

(אלא משום גזירה אטו בת יומא דקיל גיט לפנמ מותר כמאורש בסוף עין אי הכי לבתחלה נמי וכי' ויש ספרים דלא נרסינן ליה וסיל דלכתחלה מותר שאינה בת יומא וכי' מצריכינן שהרה לבת יומא...)

אלופי ומיודעי נבכדי ושועי טורי הרב ר' יעקב יבינני דבר על ידי הנדיב הזה בשונו ויפרש לנו הא דאוקימנא לעיל בסוף כמה מדליקין הא דתניא שופר מטלטל אליבא דר' יהודאי(י).

זה שהיא נקדה אחיא לפי דברי ר' חזל לפי דעת ר"ע למה נקט נפקא מיניה דוקא גבי אמותה, הא אף אמותה אינה נכרייה רק נכרייה. ועי' חידן רבנו כי הקושיא למאי נפקא מינה יש לישראל אף אליבא דר"ע. דהא איסורא מיהא איבא. (ד) כלומר לא נקושיא דלאשונה שפירין רבנו זהו ולא נקושיא דהאש אחר כן יש בהן רוח חיים ומעשות. או יש לומר לא זה אליבא דר' ישמעאל ולא זה אליבא דר"ע. (ה) כן הגיה ראו"ס הדברים במקום וכי מפני ששאל כהנה את סיטי נכרי ודפוס שאין להם סמך. (ו) קידושין דף ס"ב ע"א. (ז) יבמות דף ל"ב ע"א.

ו. (ח) נדה דף כ"ו ע"א. (ט) לעיל דף כ"ה ע"ב. (י) ל"ע מאי ועוד. ולאפשר סמך חידון ראשון כי נאמר לו שניין להניה אצל נמקום ועוד. (ד) כריתות דף ז' ע"ב. (ה) נקודם כ"ל נמקום, נמקום" נכרי, ונדפוס סמך. (ו) כל הדברים הללו נהסגר נכתבים נכ"י בלשם הגליון ואחר כך עבר עליהם קן קולנום לומר שנייכים ליימקו, ונאמנה אין כלן נמקום, כי אם לעיל נכתילת סימן' ו' וקודם לו נדפוס דף ס"ד ע"ב סוף סימן תקפ"א וריש סימן תקפ"ב, כלן היו וכלן נענאו, אונם עיי' סינה אשר נענאו מיינו כהן הסופר את הדברים הללו מהסיינים הכ"ל כלן בלשם הגליון אשר נמקם אח"כ בלוחות כי אין כלן נמקום. אונם נדפוס עשו שלל כדת להדפוס הדברים הללו ועוד תופסו עליהם בלשםם הגליון ואשר שאלת הנכתבים נענאו הענוד שלפני זה נכ"י, לטעות עלל ההמשך עם השאלה נבנו כוחים שאמר זה. ונמטעם סולח עשו גם כן סיכוד גדול בין הדברים.

ז. (בעבודת דרב ספא איקלע לחיאך).

ואשר שאלת בכנות כותים) ברב ספא דפריך ותיסוק ליה משום בנדי עם הארץ דאמר מר בנדי עיה מדרם לפרושים, ולא ידעת) סיי הקונטרס שכשעלה מן המבילה ועלה ולבש ואימתי ליה משום בנדי ליטמא בנדי החבר במדרם דאמר מר בנדי עם הארץ וכו'. דקשי' לך מדרם אב הטומאה והגונע בו ראשון ואין ראשון מטמא אדם וכלים. לפי פירושוך נראין רברך. אבל רבי' שלמה אימתי ליה דקאמר אתחזונו קאי והיך אימתי ליה התחתון בסנדלו של עם הארץ או בבגדיו שהן משלשלין ומשני בכותי ערום שאין לחוש לא) לסנדל ולא לשילשול בבגדים. והגושא את המדרם נושא את התרומה היינו כפשוטי כלי עץ) אי נמי בכלי חרס ומבנו. והיה לנושא את הגבלה שנושא את התרומה.

ח. (בענין טומאה בפנים כבחוץ לענין נדה).

והאי דיוצא דופן) ריולדת שירדה לסבול מטומאתה למרהה ונעקר ממנה דם ומבעי לך כנגדה בנדה מהו כגון שנעקר ביום ראשון ואחר שקיעת החמה עודנו שם כרואה סיום ראשון הוה) אפי' לתקנת) ר' זירא ויום שני עולה לפסידתה, או דלמא ע"ז לא קאמרינן דרם שבפנים כבחוץ אלא לחוסרא. אבל יולדת [למה?] לשמענין) נדה דאורייתא שירדה לסבול בשביעי שלה ונעקר ממנה דם בירידה לפני שקיעת החמה ומבלה לאחר שקיעת החמה מהורה לבייתה בין יצא דמה בין לא יצא דמה, ואמרה לאכול בתרומה מיהא לכשיצא. ועוד אי ס"ד לא חשיבא לה רואהה). כי מבעי לון) אותו מקום של אשה בלוע הוא ומסיק נפקא מינה כגון שתחבה לה חברתה כות נבלה וכו' והוה ליה לטינקט כגון שנעקר בשביעי סמוך לשקיעת החמה והרם עודנו שם. אי אמרת בית הסתרים הוה נהי דבטשא מיהא לא מטמאה במגע מיהא מטמא) ואי אמרת בלוע הוי הטומאה הבלועה לא מטמא. וההיא אי כרבנו שלמה תפרש לא קשיא לך מירי ראייהו תפרש לה משום גונעת לכשיצא לנמרי לחוץ, ובפנים כחוץ לנבי רואה ולא לנבי גונעת, ואם כדברי ר"ח דמשוי לה רואהה) כולה שמעתא ענין אחד דמפרש לכשיצא לחוץ לבית החיצון ולא לחוץ לנמרי.

סימן כא. שאלת ר' שלמה מרת.

א. (בענין יש חופה לפסולת).

שאל ר' שלמה) מרב"י חם. עברך עוסק עם ריעיו ביבמות וכשבוע זאת הוקשינו

ז. ה) נדה דף ל"ג ע"ב. ז) הגהת מרחיית. נמקום ידעמי ככ"י ונדפוס. ג) הגהת הפל נמקום אלא ככ"י ודפוס. ד) כלומר צחותן שאין לחוש לנגע צדדים פגומ.

ח. ה) נדה דף מ"ב ע"א. ז) כרואה מיום ראשון הוה כן הגיה מחזיק נמקום כשהוא מיום ראשון מודה ככ"י ודפוס. ג) פצריכה פנעה נקיים ונקי חסנין ליום שני כי לא צא דם ממנו, וחולי גיל. לפי דברי נמקום אשילנו לתקנת וכוונתו על ר' זירא דאמר שם הו דייגה דיוולדת. ד) אכל יולדת למה? לשמענין. ככל להגיה נמקום אכל יולדת לשמענין, ככ"י. חכן צדוקס איחא אכל יולדת לא לשמענין. ועל זס הגיה רח"ס צללין אחר התנה לא גיל כן נדלין הדברים מללא לשמענין. ולי נדלח כמו שסגסתי. ולפי זס מלס אכל חמילת הסוכה ר"ח על אינעי דשוול וכוונתו להציל רחיה שאין דין יולדת ונדס טרין צלחית פנים כחוץ. דל"כ למה ליה לאשמעינן הלי דיכא גבי יולדת, לשמענין נדס דלחיימא וכו'. ח) כלומר לאחר שקיעת החמה. ו) נדה מ"ב ע"ב. ז) צדוקס נתי דמגע לא מטמא נמסא ויהא ממלא. ט) נדפוס להרואה נמקום לת רואה.

סימן כא. ה) לפי דעת החכם איחיק הידס ווייס צנית תלמוד ה"ג 227 הוה חולי ר' שלמה

כפי הנבא על יבמתו בסוגיא דיש חופה לספולות³ דקאמר התם עיב לא קאמר ר' מאיר אלא בקידושין דקני לה אבל בחופה רלא קנה לה לא, והוקשינו סהא דאמר' בס"ק דקידושין⁴ חופה קונה מקיו ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שגומרת אינו דין שתקנה, ומסקנא הכי היא התם, ותרצנו דחופה דספולות אינה גומרת אחר כסף כדאמר' בהאשה רבה⁵ מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מיטמא לאשתו ספולה וגם אינה יורשה, דאי יורשה מצי ליטמא לה כדאמרינן התם גבי קטנה דכיון דלא ירתי לה קריא ולא ענו לה, ובהפסד נרריה גמי אינו זכאי כדאמרינן התם, אמנם אחרי כן הוקשינו דמרינא אמרינא קניא חופה דספולות ומה כסף שאינו גומר אחר כסף אפי" בכשרות קונה אפי"ת⁶ כפסולות, חופה שגומרת אחר כסף ככשרות אינו דין שתקנה כפסולות?

ב. (בענין סמך מיעוטא לפלגא).

והיום הוקשינו בהיה שמעתא דפי אלמנה לכינא⁷, המניח בניס אלו ואלו אוכלין וכו' זכרים יאכלו והאיכא עובר, קסביר אין חוששין למיעוט, היכי קאמיר סמך מיעוטא דמסילות למחצה נקבות⁸ הא רבנן דסברי אין חוששין למיעוט לית להו הך סברא דסמך מיעוטא, אבל אמרי מיעוטא כמאן דליתא ולא אמרינן סמך מיעוטא לחוקה.

סימן כב. תשובת רית על הנ"ל.

השוב רבינו: על אשר הוקשית מדרב הונא דאמר חופה קונה על יש חופה לספולות וכי העלה על דעתך שרבינו הוכירה⁹ ושכח? אך דרב הונא ליתא, תרא דקאמר תלמודא רוב הונא כסף מיהא וכו' סכלל רליתא דקאמר ורבי מאיר¹⁰ היכי אכיל בישרא, ועוד דרב הונא פליג אישיתא דלעיל דכי אתי למילף כסף משטר¹¹ וביאה לעיל בסמך¹² סריך לא תילף מיניה דמה הצד השווה שבהן שכן לתגוהי בעל כרחו, וכן דרך להקשות מה לצד שווה שבהן שכן ישנה לבעל כרחא בעלמא, והואיל ואינו מוצא כסף באישות [בעיב] זה אין דרך להקשות כדי ללמדה¹³ ותמצא כן בכל התלמוד ברלא למילף סרכינן אבל למילף לא סרכינן הואיל והצד השווה הוא במקצת, וכשאני עוסק בקידושין מסריקנא דרב הונא פליג¹⁴ אישיתא

מדריש (והיל Dreux) הנזכר בתום ימות סיה ע"א ד"ה לי ופסחים כיג ע"ג דיה דהא אמנסי מה שכתב החכם הנ"ל שם שהונא צמדכי צינמות סימן כ"א ששאל ר' שלמה מדריש את ר"ת ילמדנו רבנו, זה אינו כי צמדכי שלפנינו איחא רבנו צדוק צמקוס ר"ה וגם חתם שם המשיב את שמו צדוק רבני שמואל. ועיין Gallia judaica p. 173. (ג) יצמות דף כ"ז ע"ג וכו'. ועייש בתום דיה רב אמר. (ד) קידושין דף ה' ע"א וכו'. (ז) יצמות דף פ"ט ע"ג ועייש בתום דיה כיון. (ה) נכ"י, נדפוס שאפילו. ב. (ח) יצמות דף ס"ז ע"א וכו'. (ז) עיין נרש"י שם ד"ה איך חוששין דעיי כן הוה רונא ועוד עיין צינמות דף ק"ט ע"א.

סימן כב. (ח) עיין רש"י שם דף כ"ח ע"א דיה חופה (ג) כ"ל צמקוס רב נכ"י ורבי נדפוס. חולין דף י"ח ע"ג ועייש בתום דיה לר"י, דדייק ומה הלשון דלא קיימא לן כרי מליר. (ג) כ"ל צמקוס וסער נכ"י וגם נדפוס (ד) קידושין דף ה' ע"א. ועייש בתום דיה שכן ישנן. (ה) כונת רית צוה דלפי הנ"ל יש פירכא למה הלך שלו דלין מיינה דחופה קונה שכן ישנה גם ככסף נע"כ צעלמא צלמא הענדיה אכן הא דאמר לגייל כמו לרב הונא כסף צלישות מיהא לא אשכחן נע"כ, זה שאני דהתם נדלא למילף איירי ולכן פרכינן, אבל הכל גני חופה קונה דלמדו ולמילף איירי ליכא למימר כסף צלישות לא אשכחן נע"כ כיון דאשכחן עכ"פ נע"כ צעלמא. (ו) כן הגיה דלזיס צמקוס פריך נכ"י ודפוס

תשובות ר"ת סימן כב בג

רלעיל רס"ל כל מה הצד לא פרכינן כל דרוא, ועוד דרמי בר חמא סברין) כרנא דלית ליה דרב הונא, ועוד שמעתתא ריבמות כדשני"ת) לאחר כסף, והא דאמרי לרימ קידושין פסלי חופה נמי פסלי מוקמינן שפיר אחר בספ"ט, דלית ליה דרב הונא אפי' לפסולות.)

ב. ועל קושיה בת יומא), אם חיסצת אשריך. דמיעושא דמסילות ומחצה נקבות הוי רוב המתיר ונבי חמותו נמי בפרק האשה בחרמא) מיעושא הוא מסילות ומחצה נקבות רוב המתיר ומיעושא אוסר, אבל חוקה דעיסה ומיעושא דאין טפסחין), וכן בכיסוי הדם מיעוש מעשיהן מקולקלין) וחוקה דבהמה) האיך יצטרף לרוב, וכיין שאין רוב מיעושא כמאן דליתא.

סימן כג. תשובה לרב יוסף.

(בענין נישואין בחוד אבילות)

אני אינו כראי ששלחתם לי כך, אבל כך דעתו נוסה שמוחר לכנוס לאלתר, ואפי' בתוך ל' יום למי שלא קיים פריה ורביה רק ימתין אחר שבועה, ולמי שקיים לאחר ל' יום מותר ואפי' מת אביו, מדקאמרינן) על כל המתים אינו נכנס לבית השמחה עד ל' יום על אביו וכו', ותניא בברייתא בשילהי האי שמעתתא) כל ל' לנישואין, ולא קמפליג אלא במתה אשתו, אבל מת אביו לא קמפליג, דודאי נישואין שרי אחר ל' יום דמצוה קעביר אפי' יש לו כמה בנים. ואי נישואין כבית השמחה דמי אמאי תני ליה, תיסק ליה משום דהוה ליה בית השמחה, אלא ודאי לא כבית השמחה דמי, דהתם רשות ספלינגין בין אביו ואמו לכל המתים, אבל בנישואין מצוה היא ולא ספלינגין, ולהכי איצטריך למתני, וליכא למימר דבנישואין בלא סעודה מירי, דהא אמרינן בהחולצין) בנישואין בלא סעודה איכא) שמחה ועוד אין נישואין בלא

ז) צינמות דף כ"ז ע"ב. ח) כדשני' כ"ל לדעתי במקום לד שני כ"י ודפוס וכונתו כדשני ופירש ר"ת האי שמעתתא דינמות דליירי נחופה לאחר כסף ועיין בתוס' שם שהוצא פירושו ורמזים הגיה פירשין נחופה במקום לד שני, וזה שלא כדת אף שהכונה אחת היא. ט) ועיין בתוס' צינמות דף כ"ז ע"ב דיה רב אמר החירון על זה. י) כלומר דלית ליה דחופה בלא קידושין קונה כלל ואפילו לפסול למדונה, ואפילו לדריה דלית ליה קידושי ענייה פסלי לבה כהן בתרומה.

ב. ח) רויח על מה שכתב השולח והיום הוקשינו, ולכך קרי לה קושיה בת יומא ועיין לקמן סימן פ' אות ח' ובהערה שם, ואם חמת כלומר לו המתנת עד שחמתיך אז אסרין. ג) יצמות דף קי ע"ב ג.) קידושין דף פ' ע"א, ד) מוליך דף פ"ו ע"א. ה) כלומר חוקת שאינו זנוח עם מיעוש מעשיהן מקולקלין אינם עושין רוב וכן חוקת עהרה דעיסה עם מיעוש דאין יעפמיין אין מלטרפין לרוב, רק שהמיעוש יסייע לחוקה נגד הרוב, לזה אמרינן דאין למיעוש כח לסייע נגד הרוב דמיעושא לנבי רובא כמאן דליתא, אבל בני מחלה זכרים ומחלה נקבות המיעוש מפילות עושה נחמת רוב המחיר, וזה ליכא למימר מיעושא כמאן דליתא.

סימן כג. התשובה הזאת הוצאה במחזור ויטרי הלכות אבל סימן רע"ה דף 237 ושם כתוב גדלשה תשובת רבנו יעקב גד' מחיר לדב יוסף, וכן יוסף הלוח הוא הרב ד'

יוסף בן משה הלשון הנזכר לעיל סימן י"ד ולאשר כתבנו חרותיו שם בהערה לחסונה. אכן כ"י ודפוס של ספר היסוד לא נכתב גדלשה רק המחלה, תשובה ולא נזכר שם השולח.

והתשובה הזאת נעתיקה גם כן ע"י החכם גד"ל זכרם סמוך ונחמה שניעית לד 15 מכ"י תשובות הגאונים ושם נכתב גדלשה תשובה מהרב ר' יעקב ז"ל, וגם שם לא נזכר שם השולח.

ח) מ"ק דף כ"ז ע"ב. ג) שם דף כ"ב ע"א. ג) יצמות דף מ"ג ע"ב דקאמל החס בשלמא

סעודה. ומדקאמר ואם אין לו בנים מותר לבנום לאלתר נראה לי בתוך לי מותר למי שאין לו בנים, ומצות עשה היא ולא דחינן לה כלל, ואפי' לי יום דכל המתיים) דחינן משום הכי. וכי היכי דמירדו לי יום דכל המתיים מירחי נמי דאביו ואמו, דלא אשכחן שנים עשר באביו ואמו אלא היכי דאיכא לי יום לכל המתיים ועוד דבאשתו איכא נ' הנלים ושרי' משום הכי לאלתר, וממעשה דיוסף) הכהן נמי איכא למשמע דאפי' שלשישין) דאחות אשתו ונ' הנלים רידיה דחו משום בנים קשנים דהוו ליה, וכיש היכי דלא הוה ליה כלל. ולאלתר דקאמרינן היינו בתוך לי, דקאמר לא בא עליה אלא לזמן מרובה וספרי' מאי לזמן מרובה לי יום, מכלל דלאלתר לאחר ו' ימי אבילות יבנום. אבל בתוך ימי אבילות לא קאמרינן, מדקאמרינן בכתובות) מי שהיה סבחו סבוח ויינו מזוג וכי' והתם מוכיח שפיר. ולא יעלה על לב איש לומר דהאי לא בא עליה היינו כניסה) היא דבא עליה קתני. ומשום דהוו ליה בנים לא בא עליה, דהא נם היא היתה אבילה לי יום ספני אחותה שמתה, ומספני) נישואין נרדא איתוקמא פרנסת הקטנים, ובתלמוד ירושלמי) מפרש הכי כנסה לאלתר ולא הכירה עד לאחר לי יום, ועוד נרמק) מותר לישא לאלתר ובביאה נקט זמן מרובה, סכל הני סעמא שמעינן דמי שאין לו בנים מותר לישא לאלתר וביאה לאחר לי יום, ומי שיש לו כל בניו גדולים וקיים פריה ורביה מותר לישא לאחר לי יום ליש מי שמתה אשתו וליש ככולהי מתים דכתיב בבקר ורע ורעך ונו' ומצוה קעביר. אבל באשתו תקנו נ' הנלים משום רעות המטה כי היכי דעל ידי שמחת נ' הנלים מנשי לה לרחימא קמיתהא ולא הויה איכה) ויוונן שני צריך חיזוק. ודבר ששום הוא רבית השמחה רשות, ונישואין רידיה מצוה, ומרשות אין לנו לאסור מצוה אי לא פריש בהדיא.

סימן כד. תשובה לרבנו שמואל ורבנותינו שבפריש.

(עיין מורדת).

מקול מחצצים שניהם הנית והצים, ונוצצים כנהלים) היוצאים ממדרות אש ועצים, יראתי) להעמיד עצמי ולחות דע, את מדעי' מודיעי רבי שמואל ורבנותינו שבפריש) סן יוציאו רבה אויבים עד שנים עשר חודש להוציא לעו על הנט

וכ"ל צוקוס ליכא ככ"י ודפוס וגם צמחור ויטרי עיין בהערה שלפני זאת. ה) ככ"י ודפוס וגם צויטרי והעתק שד"ל איחא דנישואין. וראז"ס הגיה צמקויו לצנילות, ולי כדאש כמו שהגהתי שג"ל דכל התמים ועיין לקמן. ו) ככ"י דרזי יוסי ונדפוס דר"י ונויטרי ומועשה דיוסף ובהעתק שד"ל וישום ונעשה דלמרינן צוקוס הכהן. ונניק שס איחא יוסף הכהן. ז) שלשים כן הוא בהעתק שד"ל צוקוס שיחה לו ככ"י ודפוס וכל"ל. ונויטרי איחא עוד טעוה אחרת. ח) כחצות דף ד' ע"א ועי"ש צתוס' ד"ה אגל איפכא. ט) כלומר שלא כנסה יוסף הכהן עד לי יום. וזה אינו חדא דלא קתני לא כנסה אלא לא נא עליה וכו'. י) ומפני נישואין כן הוא ככ"י וגם דפוס וראז"ס מתק ומפני והגיה וננישואין. והטכון הוא כמו שכתוב ככ"י ודפוס וכוונתו, הי מפני הנישואין נרדא שהיתה לאלתר, אף שלא נא עליה עד לאחר לי יום אחוקאש טעמא של פרנסת הקטנים, דקאמר לה לבי פרנסי את בני אחותך. ובהעתק שד"ל איחא ומשום נישואין. יא) ירושלמי יבנות פיד ה"א. יב) דנקטו כן הגיה ראז"ס ומסר ככ"י ודפוס. ובהעתק שד"ל: ועוד מותרת לינשא לאלתר קתני. יג) אינה כ"ל צוקוס אצטו ככ"י ודפוס וראז"ס הגיה אצלס. ובהעתק שד"ל ולא הויה לה אינה. ושס נריך למחוק לה.

סימן כד. א) כן הוא ככ"י אמנם דפוס כמה שנוטים יש כאן. ב) דפוס ראיתי. ג) כן הוא ככ"י, אמנם דפוס חסר ורבותינו. ועיין פירוש רש"ס על התורה שהג"א

המעושה, כי יודעים כל יודעי דת ודין הלכה כרבא דפסקי הלכה כחכמים ד), שאומרים שאין כופין איש שנולדו בו מומים וכ"ש שהי' בו, רבהא נמי אין הלכה כחייא בר רב דתני שהיו בו, אבל נולדו כופין אלא כמאן דתני נולדו. וכשני אלות) ספק ר"ח כמו כן, ואני כן מסקתי, ומעמא דידי דבשל תורה הלך אחר המחמיר. אבל אם היו יכולין לברר דגם מעושה בישראל שלא כרין פסול מדרבנן, או יהיו יכולין לברור) ולפסוק כחייא בר רב, דבשל סופרים הלך אחר המקילי). ואפי' הכי הואיל ופסקי ר"ח לאיסור שצריך להרחיק לזות שפחים, וכ"ש שאין אדם יכולת) לברר אם אינו מן התורה, ומה שכתב רבי' שמואל שתקנו הגאונים דלא משהינן תריסר ירחי שתא אנישא אלא כופין אותו, הלילה לרבנו להרבות ממורים בישראל דקיל רבינא ורב אשי סוף הוראה, ונהי דהגאונים יכולים לחקן כתובת אשה על המסלמלין או על פי הלכה או על פי דעתם דהיינו ממונא, אבל להתיר גמ פסול אין כח בירינו מימות רב אשי ועד ימות המשיח. וזה גמ פסול שאנו שנינו בתלמוד שאין כופין עד תריסר ירחי שתא) והם הקדימו מרם דיך כפיית הגמ [ששיטא ש] הגמ (פסול, אפי' יאמר רוצה אני, דהא אמר רב נחמן בשילהי ניטין י). גמ המעושה בישראל כדין כשר שלא כדין פסול ופוסל, וזה בתוך י"ב חודש שלא כדין, אפי' לפי פי רבי' שלמה במורדתי). ומה שכתב רבי' שמואל שכתוב בהלכות גדולות הרב ר' יצחק אלפסי ומשהינן ליה תריסר ירחי שתא אנישא ובהדין תריסר ירחי לית לה מונוי מבעל הדין הוא דינא דנמראי). גיל זה פתרונו הדין הוא דינא דנמרא במורדת דעל ידי פחיתה וכו'. ומה שכתב ר' יצחק אבל האינא בני דינא דמתיבתא הכי דיני במורדת בראתיאידי) ואמרה לא בעינא להאי גברא ליתב לי נישא יהוב לה נישא לאלהר. וגם זה פתרונו במורדת בלא פחיתה, אבל מוחלת ורוצה(טו) מניש לה בלא(טז) כתובה, ולא חש לפרש רצון הבעל דפשיטא ליה, והמפרשי(י) בענין אחר משינין ליה טועה נמור ומרבה ממורות(י). שכן אני מורה ובא נושא דשמעתתא המורדת על בעלה פחתין לה מכתובתה וכי, ורבתינו גמנו וגמרו שמכריון עליה ד' שבתות,

למוד ידידנו החכם עוה"ר רוד לחזין זגיל דך קע"ח, שרבונו שמואל דגם נפלים, ועוד עיין נאוד זרוע ח"א סימן ע"ו שכתב רש"י נהפנתו ונשאלתי ונחתי נדנר נפני זקני פלים הגאון ר' מתתיהו וסי' יהודה נר' אנהם וקרובי ר' יחיאל וסי' רבי' יהודה נר' יוס סוג ועמדו ולא ענו עוד, ועוד עיין במנוח לפידות רש"י על התורה להחכם הכ"ל נד' XI ובהערה ס. אהנס דעת החכם לחיך הידע ווייס צניח תלמוד חי' 227 ובהערה סס טוסה טח הוא ר' שמואל אזיו של ריי הסקיד. עיי"ש. ד) כתובות דף ע"ז פ"א. ה) כלומר נשא דלמד נדא הלכה כחכמים ונהא דרב יהודה דתני נולדו. ו) ולפסוק כגיל נמקום לפסוק נכ"י ודפוס. ז) ולענין דלמד שמואל צגיטין דך פ"ח ע"ב גט מעושה נישאל שלא כדין פסול, ומדלא קמני חינו גט ח"כ נעמע דמדאורייתא גט מעליא הוא, זה חינו דליכא למימר דקטע פסול נעמו ופוסל, אזל נאמת מדאורייתא חינו גט כלל חך שאמר רולס חני דהו נשאל כדין נמו הלוח ויחייב לחינו מהנה עיין נהוס' צ"ב דך ח"ח פ"א דיה למר נדא. וכו' מעוסק ר"ת. ח) יכול כן הגיה לחיים וחסר נכ"י ודפוס. ט) כתובות דף ס"ד פ"א. י) הוספה ע"פ הגהה לחיים. יא) גיטין דף פ"ח ע"ב. יב) כ"ל שכיין רננו על פי רש"י נכתובות דף ס"ג ע"ב ד"ה לא כייפיק לה להשהותה אלא נתון לה גט ויולדת נלא כתובה ע"כ אלא דלא כפיין ליה, ח"כ הכפיה שלא כדין, ועיי' נהוס' ד"ה אזל אמנה. יג) הרי"ף נכתובות סס ונאר זה דנריי שהיאל ר"ת לקמן אזל האינדא וכו'. ופתרונו של ר"ת על דברי הרי"ף כאן הוצא נמדכ"י פ' אע"פ סס. יד) נרי"ף כד אחי'. טו) לחיים הגיה מלונה נמקום וכו'ה נכ"י ודפוס. טז) כגיל נמקום נע"כ נכ"י ודפוס ע"פ הגהה לחיים. זח) והמפרש כן הוא נמדכ"י וכל"ל נמקום ולס פירש נכ"י ודפוס, וכן הגיה לחיים. יח) ורידריי זה חינוח דברי רננו נזה הלשון: והמפרש נענין אחר נעוין ליה טועה נמוד

ופעמים שולחין לה מכיר ומססידין כל כתובתה נאחת. וסלונתא דנמלכין כה אחר כל זה, דאיכא דאית ליה אין נמלכין. ובתר הכי מפרש אמר היכי דמי מורדת דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה, בעינא ליה אם לא ירצה לנרשני וליתן כתובתי בעינא ליה כדי לצערז ולענגז עד כלות כתובתי עיי סחיתה (שפירשנו ותוספת) יס) כד דינן בשבת לפי משנתנו ולפי רכותינו כראיתך לה, וויסנין דהוי כלין לפיכא) משנתנו בעשר שנים או יותר, וכל מה דאנירא ביה לאכנ) היבין ליה אחריתא והיא מתבונת לצערז ולענגז, אולי ינרשנה ויתן כתובה, והיינו פי דמורדת רמתניתין ואפי' הוא רוצה לנרש צריך ליתן לה כתובה עד שחפחות, אבל אמרה מאיס עלי לא בעינא ליה לא הוא ולא כתובתי, כן פי' רבי זקני זצ"ל ג), והכל אני מחלת, לא כפינן ליה כדן מורדת להשהותה כדן משנתנו עד שחפחות או לרכותינו עד אחר ד' שבתות וכרוז והמלכה וייב ירחי שתא דלקמן, דהא לא הוה מורדת נמורה כיון שרוצה לצאת בלא כלום אם הבעל רוצה לנרש. מר זוטרא אמר כפינן לה, כלומר גם זו הוה מורדת נמורה, שאיכ לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה, דמצער לה עד דאמרה הכי כ). ולית הלכתא כמר זוטרא דלא הוה מורדת, והכי מלקא שמעתא. ובתר הכי מסיק דין מורדת דכלתיה דרב זכיר אימרד ולא במאים עלי אלא בשאמרה בעינא ליה וכי כס). והכי [פירושא] כו) אימרדא ואמרה בעינא ומצערנא ליה, ומפרש דין בלאות, ובתר הך מיסרא מפרש דמשהינן למורדת תריסר ירחי שתא אנימא לאחרי) כרוז ד' שבתות והמלכה למאן דבעי המלכה, אבל לסאום עלי ליכא שהייה כיון שמחלת וכנגן שהבעל רוצה לנרש. ועל זה ירוו כל הדוים, איך ישעה חכם לומר שכופין הבעל לנרש באסירת מאום עלי, הלא בהשמים ביני לבינך ובנפולה אני מן היהודים חזרו לומר שמה עיניה נתנה באחרות), ועוד אמרינן שלא יהא כל אחת ואחת הולכה ותולה עצמה ביד נוי וספקת עצמה מיד בעלה בהנכנס) תתלה) בעברים אם מורדת [ועוד] ג) דאיכ מציעו חומא נשכר. ובלא שום פירכא בעולם כפייה לבעל לא אשכחן בכלוא שמעתא. וראיה נרולה שפי' ריה בריא, ואם אמר הבעל אתן לה גם משהינן ליה וכו', וכל [מבינן] ג) שמועה יבינו מתוך הלכה, ישמעו ויאמרו אמת, ואפי' מה שכתב בהיג דיהבינן נימא לאלתר הכל צריך לנרש לדעת הבעל. וכך אני מורה ובא, וכעשה היה מהחתן ר' יחיאל לפינך ודנתי לסניך. ואם שנינו מנהג עוקר הלכה, חלילה ג) נבי איסורא חנק וממורות. ואשר כתבו רבותינו שבפריש: והגנו סמכמים על יריכם לכל אשר תעשון להכריח את האיש בכל צירי הכרחות שתוכלו להכריחו ולכופו עד שיאמר רוצה אני, גם זה לא ישר בעיני. ואולי משנה הוא בירי, שהרי זה לא מציעו שכופין אותו להוציא כדמסק לעיל רית, וכיון שאומר כן בשילהי ניסין גם המעושה בישראל כדן כשר שלא כדן פסול ואסל, ולא ידענא רווחא דמילתא אי פסולא דאורייתא כנגן עיי ניים אפי' אמר רוצה

הרבה מעוררת. ונחידוסי אנשי סם דסק לפרש דברי מרדכי. וסנכטן סהמלות סרנה ימורדת סן סטת סופר ונ"ל ומרצה ממחזה כמו לפיניו. יט) כן סוף כ"י ודפוס, ולפי דעתי לריך למסוק. כ) סגסח רלזים כלזים' נמקום כלזים. כל) כלין לפי, כן סגיה רלז'ס נמקום לפי ככי רדפוס. כג) לא נמקום ולא, כן סגיה רלזים. כד) רשיי סם ריה סלל חומה. כד) כלומר מלזום עלי כדי לפסוד ומכתומה. כה) בעינא ליה וכו' כן סגיה רלזים וכל"ל נמקום נסאל כמו ספי' ככי' רדפוס. כו) סוספס מלזים'. כז) חגיסל ללזר כל"ל נמקום ללזר חגיסל ככי' רדפוס. כח) כלדים דף ל' ע"ג. כט) גיעין פיה ע"ג ל) תתלה נמקום חתלס סגסח רלזים'. וכלומר חל"כ ומ סועילו סכמים נמקנתן. לה) ועוד סוספס מלזים'. ג) סוספס מלזים'. ג) סלילס נמקום וחלילס סגסח רלזים'. ג) מדכנק נמקום רכנק.

אני לא מהני כלל, אי מדרבנן (ל). ואם אומר האומרת) לא נכסינן בשוטי אבל
 בניירות וחרמות נכסינן, זאת לא זאת דאמרינן בדרבנן (ל) לא מזקינן ליה אבל
 משמתינן ליה וסריך האי נקטי בכובסיה רלישבקי לגלימיה הוא ותו אמרינן במערבא
 מימנו אנגרא רבר בי רב ולא מימני אשמתא, רב יוסף אמר דמכא ליה עבדו ליה
 ותברא תברי בתי רמי, שמתא שם מיתה ושמתא (ל). הרי לך רחמיר מנגרא ואין
 כפייה נרולה מזו, וכן גבי כלבא ראכל וכו' שמתיה וכו' איתלי נורא כננכותיה וכו' (ל)
 טוב ללקות מלהתנות, ועל ירי היה מעשה על אחר שקידש כח ר' שמואל מקפושל (ל)
 וגורו על המקרש לנרש ועשיתי שהתירו לו והשחירוהו כמסן וכדברים עד שנירש.
 והמעשים ידועים וכתובים למען לא יאמרו עלי חולק על רבותיו, שהרי כך אני מורה
 ובא, ויש לשמוע לך. ועור שאני מחסיר ומכטל קול, וכני פריצי עמנו מתנשאים
 להעמיר קול לתח בכך אסמ' רופי, ואין לסמוך בשום דבר אפי' בשעת הרחק.
 והיום הוא ירחק (ל), יסיפו על בית ישחק (ל). אך אם כל רבותינו שוין בדבר תגור
 כאלה חמורה על כל איש ואשה מזרע בית ישראל הנלוים אליכם, שלא יהו רשאין
 לדבר עמו לישא וליתן עמו להאריחו ולהאכילו ולהשקותו וללוותו ולבקריו בחלוותו,
 ועוד יסיפו חומר ברצונם על כל אדם, אם לא ינרש ויתיר אותו האיש את הילדה
 הזאת, שכזה אין כפייה עליו, שאם ירצה מקיים, והוא לא ילקה בנוסו מתוך נדויו
 זה, אך אני נתפרד מעליו, וכל שיהא זכור בנעתם ונורתנו ישמור אותה, ואם יעבור
 שוננ לא תחול על השוננ, ואם כך יעשן רבותינו נראה דרך הישרה, כי טוב להניח (ל)
 אותה בעיניה מלהוציא לעז על בניה, שכבר ששם האיסור עיי המאורעות הנארעות.
 וצור ישראל יוסף אומין ושנים רבות, יתירות על העוברות, ולרבותינו שבפריש
 שלום שלום (ל).

סימן כה. תשובה לר' יום טוב.

(בענין עגונה וגם של מומר).

נפלאות ממני ורחוקה היא דעת החיצונה ורוח אחרת, אשר לקחת לענין בת ישראל
 לתלות ברבר הכאי, ולא טוב הרבר אשר אתה עושה קרובי ר' יום טוב,
 על הנש אשר אמרת שהעירו לפניך שלאחר שניתן ליד האשה נחתם, מה בכך

מהכ"ל. (לה) נכ"י ודפוס איתח' ואם האומר ודל"ם חיקן תלמדו נמקום האומר. אכן נלמתי
 שהנבוא דברי ר"ת נחטובה זאת ונחלן ולהלכה נחטובות מה"ק שרש כ"ט. וסמ' איתח' ואם
 אומר האומר, ועפ"י הגהתי. (ל) נכ"י ודפוס וגם נמהרי"ק איתח' לנדב' מדנקן. ועמדת
 הוא ולנדן למחוק לנדב' ולהגיה נדנקן. עיין טעויות דף מ"א ע"א. (ל) ע"ק דף י"י
 ע"א וע"כ. (ל) סס. (ל) קפס לפי דעה החכם גדלסם נספרו. Gallia judaica p 601
 הוא Chappes סס מקום לא רחוק מטרוייס (Troyes). ועיין נכתב העתי, R. E. J. II,
 247 כי סס מזכר יהודי בשם שמשון שהיה יושב נמקום סס. (מ) נכ"י ודפוס חמס רופי
 ודל"ם הגיה ודופי. וני כלה סלנדן להגיה חמס נמקום חמס. (מ) ירחק נכ"י ודפוס.
 ואולי ל"ל ירחק. (מ) עמוס ז' ט"ז ולא הע"ף על בית ישחק. וכונתו כזה על בית רש"י
 שהיה בן ישחק. (מ) להגיה הגהת רח"ס נמקום למות נדפוס וכ"י. (מ) ועיין עוד דברי
 נכנו נענין מורדת נספר הישר על כתובות נדפוס דף ס' ע"א ס"י מ"ד.

סימן כה על ענין החטובה עיין עוד לקמן סימן כ"ז. ועוד עיין נספר הישר נדפוס דף
 כ"ט ע"א סימן רע"א. וס"ר ר' יום טוב סיה אז כנר זקן ונא צימים סכן קודל
 ר"ת אותו לקמן "הישי"ס". ונחטובה ר"ת אליו נחטובות חכמי לרפת ולוחר סטוליה סמס
 יואל מילנער סימן ח' כחז: אלופי ומיודעי מורי הכז ר' יום טוב אזי איני כדאי ססלמת
 לי אלא כך דעת תלמידך נוסה". וסס נסלמנו קרל גס סכז ר' יום טוב לר"ת, קרובי ר'

הא ק"ל הלכה כר' אלעזר (א) וחתימה לר' אלעזר מפני תיקון העולם, ויש תיקון העולם לאחר קבלה כלפני קבלה, ואי משום דאמר לסופר כתוב ולעדים חתומין, תלית לאסור משום שמה לא נמר בלבו שתתגרש ער לאחר חתימה, וכי ערי החתימה היו שלוחיו, דאיכא למימר חתומו והבו לה קאמר, ועור אפי' שלוחיו היו, מי קאמר כתובו וחתומו והבו לה בלשון קסירא, רבכי האי נוונא לא תלינן, רהא תנן אמר לעשרה כתבו נט לאשתי אחד כותב וישנים חותמין (ב) ולא תלינן שמה לא נמר שתתגרש אלא ע"י כולן, רהתם איכא למימר משום כיוונה ואפי' לא תלינן וכיש הכא רהא איתא לביוונה שהרי חתמו העדים, מימ ואפי' בנילו דעתא לא תלינן רהלכתא באביי (ג), ועוד הלא הוא נרנו מירו לירה או מירו ליר שלוחו וכי היכי רהוה כתיב, הכי ירביה, ויש עדים שמיר המשומר בא לירה, ואפי' אין עדים כשר, ראינן זה דומה לשמא לא נמר להקנותו אלא בשמיר, וסועה אתה מעות גדולה, וקולר תלוי בצוארך, ובקש רחמים על עצמך, שאותם העדים שהעידו לפניך רשעים היו שלא היה לך לקבלן אלא בסני בעל ריגס וע"ס החרסה (ד), ואפי' כן לא היה בהן ממש, ועל שלא כתבו שם המשומר אתה פוסלן, בדבר זה נראית במלקט שבליים בעמק (הפאיס), שאם נכתב בשם (המומר) (ז) היה פסול יותר, שלבי ולכן יודעים, כי כל המשומרים בין היהודים סגנים אותם לגנאי יהודה יהודה, אברהם אברן (ח), אשר אשרה, מנחם מלחם, וכל יודעיו מיום שנכנס לברית היו קורין אותו מנחם כי אין מכירין בשם גילמא, ואפי' יודעין, הם כי לא להוכיר, וכמה משומרים גירשו נשותיהם,

יעקב וכו' שגם ר"ת קודם אותו כאלן, קרוני ל' יום טוב, זה הרב ל' יום טוב היה נן יהודה כמו שנקרא שם, ועיין צלור זרוע ח"א דף כ"ו ע"ג סימן קנ"ה שגם הובא ל' יום טוב נן הרב ל' יהודה חתנו של רש"י ז"ל, איכ נלתי ספק שרי יום טוב הלז הוא נן ריב"ץ חתנו של רש"י ומנעלי החום' הראשונים וההגהה של ה' יום טוב נחשבות כחמה לרפת ולתור סימן ז' שהניח שם דברי רש"י חוכל נלמת ליהוה מנ' יום טוב נן יהודה הלז וכו' שמועז ר' יואל מיללבר שם, אכן לפי זה אי אפשר לומר שהרב ל' יום טוב הלז הוא אפי' ל' יהודה זיר טוב שרש"ס נשא ונתן לפניו כמו שכתב נח"ז ח"א דף ס"ט ע"ד סימן חע"ה וכו' שמועז החכם גראסק צפירו Gallia judaica p. 509 ובשאר מקומות, ח"ל רש"ס נחשבותו שהובאה נח"ז שם: ונשאלתי ונחתי דבר לפני זקני פריש הגאון ל' מחתיה והר"ר יהודה נן אברהם וקרובי ל' יואל והרב רבנו יהודה ז"ר טוב, ועמדו ולא ענו עודי, והנה אם גם נכסים להחכם גראסק כי ז"ר טוב' היינו ז"ר יום טוב, ואם גם לא נפקק על שלל קרא רש"ס את רבנו יהודה ז"ר יום טוב קרובי, כי נלמת נוכל לומר שהמלת קרובי קודם ל' יואל מוסך ענינו ואחרת ענו וגם יש לנקד וקרובי נפתח תחת הצי"ח; עם זה לא נוכל להאמין שמו"ד אחד ל' יום טוב אפי' לרבנו יהודה ז"ר לפני רש"ס כלפני גדול מוננו ויכנה אותו נשם רבנו שמואל וישא ויתן גם לפני ר"ת, אשר היה לעיר מחור ליינים נלחמי רבנו שמואל, ומנ"ד אחר אותו רבנו שמואל נעלנו ישא ויתן לפני ננו של אותו ר' יום טוב ויסקוד אותו נחוק זקני פרי"ש ועוד זאת גם יכנה נשם רבנו יהודה, אלו דברים שאין הדעת סובלתן, ע"כ לא נוכל להסכים עם החכם הניל דענה הזאת שרבנו יהודה ז"ר יום טוב המכר נח"ז שם הוא ננו של ל' יום טוב ננו של ריב"ץ וחולי לדין להגיה שם רבנו יום טוב ז"ר יהודה, וזה היינו מד עם ל' יום טוב הישיש שלפנינו, ח) גיטין דף ד' ע"א, (ז) כן הוא זכ"י, אבל נדפוס יש כאלן ערנוב הדברים ע"י עמות סופר, כי שם איתא: הא ק"ל הלכה כר' אלעזר ואי משום דלמר לסופר כתוב ולעדים חתומו וחתימה לר' אלעזר מפני תיקון העולם ויש תיקון העולם לאחר קבלה כלפני קבלה תלית לאסור מכו, (ג) גיטין דף ס"ו ע"ב (ד) ציביל קב"ס וזו אחת מהן, גיטין דף ל"ד ע"א, ה) וגי'ע מחין לרבנו שם קרא את העדים רשעים? ונ"ל שזה היה אחר שגזר רבנו נחידושים סימן רע"א נלמה ושמתא שלל לערער אחר נחיתת הגט, ו) ישעיה י"ז ה', (ז) הוספה מנח"ס, ח) חולי משום שמתמע כמו ענכן, ט) דלא נרע מחיכא וכן העשים,

ומעולם לא כתבו אלא שם יהודית, דרובא ישראל הבי קרו ליה, ולא נרע מחניכא (יכן מעשיס) בכל יום, וכשנירש ר' אליעזר קרובי את מרת רחל דודתנו והיה שמו ושלין ושמה בילאשיין, וכתבו אליעזר ורחל שהם שם יהודית, והגיהו הכנייים שרוב ניים קודין אותם, שרוב קריאת של ניים אינו רוב, אבל רוב ישראל הוא רוב שמבני ישראל הוא המגריש). המימד ידעת שם משומר של אשר מקולוניא ושל אברן משינין? דבר ברור דרובא ישראל שם יהודית קרו ליה, דאע"ס שהמא ישראל הוא, ושנור כפי כל לקרותו בשם יהודית, דאפי' לא היה אלא בנוי כשר הוא אסרינן כתב חניכחו וחניכתה כשרי(3) ופירש בערוך(ג) אע"ס שלא כתב שם המוכהק כשר, וכהני של אספמיא מפרש וכך היו נקיי דעת כותבין חניכחו וחניכתה(ד) ונדולה מזו שנינו בתוספתא דרשב"א(ו) נר ששנה את שמו לשם ניים כשר, כ"ש משומר ששינה לשם ישראל, ועוד ראה נדולה שלא אמרו דכותינו היו לו ב' שמות ביהודה או ב' שמות סתם שנידש בשני שמותיו, אלא כשיש לו שני שמות א' ביהודה ואחר בנליל ולו שתי נשים וכו', אז צריך לכתוב שם ביהודה ושם בנליל עמו, שהרי החוק כבי השמות, ואותם שביהודה לא יכירו שם בנליל ויאמרו לא גירש ויציאו לעז על בניה מן השני, אבל כשהחוק בבי השמות במקום אחר די באחר אפי' בחניכה, וסירושא דברייתא רהו לו ב' שמות א' ביהודה ואחר בנליל היינו בשעומד בנליל ומגרש את אשתו שביהודה או בשעומד ביהודה ומגרש את אשתו שבנליל, אבל אם עומד ביהודה ומגרש ביהודה די בשם אחר, והכי תנינן בהדיא בתלמוד ירושלמי על דך (ברייאא ז:), ומתניתא כשהיה עומד ביהודה וכתב לגרש את אשתו שבנליל או שהיה בנליל וכתב לגרש את אשתו שביהודה, אבל אם היה עומד ביהודה וכתב לגרש אשתו שביהודה או בנליל וכתב לגרש וכו' הרי זו מגורשת, ולשון התוספתא מוכיח, שכן הוא שנויה יש לו שתי נשים א' ביהודה וא' בנליל וגרש אשתו שביהודה בשם שבנליל ואשתו שבנליל בשם שביהודה, וכך היא שנויה כמו כן בתלמוד ירושלמי, ש"ס דבמגרש בנליל אותה שביהודה מיירי, ותלמוד שלנו הבי משמע מדנקט שני שמות ביהודה ונליל, אבל ב' שמות של יהודה לא היישין, והא ראמינן ח) רובא מרים ופורתא שרה רמשמע בחד מקום, והוא לתתלה, וכך מפרש בירושלמי לתתלה בעינן כל שום וחניכה משום שני שמות שביהודה אבל כיועבר שפיר דמי, אינ דרובא קרו לה מרים ופורתא שרה בנליל, וביהודה כולהו מרים, אמרי נהרדעי מרים וכל שום וחניכאית) דאית לה, כשעומד ביהודה ומגרש את [אשתו] שבנליל דקרו לה התם פורתא שרה כי מתנתא דלעיל, וראה נדולה היא מתלמוד ירושלמי במקום שאין סבחי' תלמוד שלנו כ"ש במקום שהוא מסייע, ור' יהודאי נאון מביא סמנו ראיות הרבה, ואם באת להררר על ראה זו ולהצריך ביהודה ב' שמות של

כן הגיה רל"ס במקום ללא גרע מנעמיס נכ"י ודפוס. י) הכי ליחא נכ"י אמנס נדפוס כ"ל סין, והסבן כמו דליחא נכ"י, גילאסיין כמו Bele-Assez. עיין Revue des études juiv. 1, 67 ותמלא סס כמה וכמה פנים האקולות ק צמנו סל ר"ת נמדינ' לפתח, והכולחו: יפה מאלו. יא) ע"פ הגהת רל"ס, אמנס נכ"י ודפוס ליחא סמנס ישראל הוא מנרס, יב) גיטין דף פ"ז ע"ב, יג) ערך חק ליחא זזה הלשון פי' סס לזוי ולא הזכיר שמו מננס, ועי"ס בערוך הסלס, יד) זה לטוס הגהת רל"ס על הגליון: כן הוא גם כן לעיל סימן רע"א, ימה תלסס ע"ס נתוספתו גיטין דף ל"ד: וכסינ' מננסין צנרק צמלל וכו', וכן צמסי סס הוא סיס ונ"ל ונ"ג מננס וכו' וכן הוא צמלכי סס. — ור"ס הר"ן סל"ס גורס צמתיחין להיסך, עי"ס צנרק המננס, לא נמלא כן כלן, אך הרעב"א כחז כהר"ן ע"ס. — וכן הגיה אל"ז מננס"א עי"ס, עכ"ל, סו) פ"ס, חז) ירושלמי גיטין פ"ד ה"ג, ח) גיטין ל"ד ע"ב, יס) נסיס עלנו סס ליחא ומליכא.

יהודיים) אין לך גם כשר לעולם. אך על זה יש לסמוך ודבר ברור כל גם שנכתב בשם משומר ססול אפי' סורתא קרי ליה (כ), הכי, אך יש לכוללו בהדי כל שום וחניכה, ומאוד מאוד אני מבקש סניך לחזור בך, כי כמה בני אדם הוציאו דבה ולא יכלו לחקן עוותתם, ואין בנמ זה שום דופי, ואתה סרקרק כדברים שאין בהם ממש. ונראה כי טינא טמונה יש בלכך עליהם, ואני שלחתי אל החתומים הנה ראיתי בהעברה, ובקשו ממנו לסדרם ולשלחם לך והתמו מתחת ותמהו עליך, אך אמרת שגוען לכתוב שם ניות עיקר ויותר מעשרים נימי משומדים נעשו בסריש וצרפת וכתבוכא) שם יהודית וגם בלותיר עי'ם הגאונים, וגם ראיתי בעיני גם חתנו של הגדיב ר' יעקב פרנס ז"ל שנסתמר שהיה כתוב שמעיה הסכונה וְלְרִמֵן ושמו של ניות היה גוֹטְשֶׁלֶק ולא נכתב בו כלל, כי חלילה להוכירו בתורת משה וישראל. ולולא שהודיע קרובי הרב ר' יום טוב ששמו ניללמא, לא היו יודעין כל בני מלכותנו רק שם של יהודית והיו סכנים אותו מלחם. ולא מצי' מחזיק שמו לאחר שהחזק שמו הראשון שהוא חוקה כראמרינן בגמ' פשוטכז) כל שהחזק שמו בעיר שלשים יום לא חיישינן דאיהו אחזקיה אלא כן היה שמו, מכלל דאי אחזקיה לית חוקה אלא רמותא, והאי אעינ דלא רמותא הוא לא כל כמיניה אלא חזקתו לפי רגילות רוב ישראל, ושלום על ישראל.

ואתה הגדיב אבי הבת תשיא את בתך להגון לה, כי אין לחוש לדברי הטליוין ולא ימצאו ידיהם ורגליהם וכשלוכז) במיעוטם, כי אין תליתם תליה ויצא הדבר להיתר, וגם העדים אשר אמר קרובי שהעידו לפניו ראויים הם נידוי, ויכדוק מי הם ואכינה לאחריהם. ושלום.

ואשר כתבתי כד) יתנו לב וימצאו דברים אמיתים נכתיים ופולתיים וידקדקו יפה, וראיות החבר ר' אליעזר מתלמוד ירושלמי אינה, כי פריח הביאה בקוצר ועניין אחר הוא בתלמוד, אך אני בלא תלמוד ירושלמי הייתי מסרש כן וכיש עתה. ואתה הרב ר' יום טוב אתר אשר חזרת בך להתיר נהסכת לאיש אתר לתלות בוקים סריקים על שנינות, פרושים חדשים מקרוב באו, אשר אין להם על מה שיסמכו.

סימן כו. תשובה לאבי העגונה הגיל.

שלושים הרבבות, לגדיב על גדיבות, זכרתי ברוב חבות, קשורות משולבות, אחוזות וענבות, ברשפי שלהבות א), להודיעו טובותכז), הלכות קבועות, כאשר הן ידועות, אלי יושבי דעות, ליושבים לפני ה' . .

יט) על יהודה כן הוא נכ"י ונדפוס מסר. כ) קרי ליה כן הגיה נדפוס ל"א קרי נדפוס וגם נכ"י. כא) ומצו כלל נדפוס וגם נכ"י ודפוס. כב) נכלל נדפוס דף קס"ז ע"ב. כג) כן הוא נכ"י וגם נדפוס ודפוס הגיה ונפלו. כד) לפי הנראה כחז ר"ת הדברים הללו אסר סה"ט לו ר' יום טוב על אגרוס.

סימן כו. התשובה הזאת כחז ר"ת לפני האגרה העגונה הגיל אודות גיטת סקבלה מנעלה שנחטמה. והכז ר' יום טוב ערער על הגם ופסלוה ועיי' זה טולד הי"ב. וכ"ח עמד ליעין העגונה להכחיר את הגם, אסרי אסר אזי סערה סודיע את ר"ת ענין הדברים וסעמו על הכז ר' יום טוב לנפול. והתשובה זאת קדומה לתשובה שלמינה ששלל ר"ת אל הכז ר' יום טוב נעגמה כאשר תראה עתה הדברים. והתשובה הזאת אינה כמינה נמוך סלר תשובות ר"ת כספר הישר נדפוס. רק לעיל נמוך הסיחומים נדפוס דף ס"א ע"ב סימן תקצ"ז. ולפי העמדותיה לנפול עמתי עמיתת לתשובה ר"ת נסיען שלפני זה. א) שלסנות כליל נדפוס שלסנת עמתי ססר. ב) עונות כליל וכוונת נשורות עונות לסמך הסיען ולל כעו סמכים נדפוס עיגם

ולמה בראשונה לא השיבותיו דבר? כי לא ראיתי שלוחו, אך אחיו שבפרויש הרצה
 סכתבו לידו, ועד עתה חכתי ואמרתי בלבי שמא עוד ישלח פעם אחרת.
 ובראותי כי נתעצל כתבתי שורותי להשיב רווחו אליו ולבשרו על קורותיו כיש את
 לבי, כי על כל צרותיו צר לי ובהדאנו נפשי רואנת, ובהגחתו תשיב רוחי.

(כענין ענונה הניל ובענין כל שום והגיכה).

אלי צעקת הריב הבא אלי, וגם ראיתי את הלחץ אשר הגערה ענונה, ואתן את לבי
 לדרוש ולתור, סכותי וכינותי בספרים ואראה לפי הענין כי דברי הישיש ר' יום
 טוב לא יתכנו, ולפי מה שהודיעני ואמרני, הרב ר' יום טוב פוסל הנג בשביל שלא
 נכתבו בו שני שמות בהדיא, אותו השם שהיה לו ביהדות ואותו השם שנתכנה לו
 בהמירו, וכיון שדלנו שם כינויו פסלו הרב ר' יום טוב ואעפ"י שכתבו וכל שום והגיכה
 וכו', לפי שהיה צריך לפרשו בהדיא. איך איסור שאין בו פסול אחר מזה המעשה,
 אינו נפסל, (דא רחננד) התקין ר"ג שיהא כותב בפירושו כל השמות היינו משום
 דשלחו בני מדינת הים בני אדם הבאים משם לכאן שמו יוסף וקוראין לו יוחנן,
 יוחנן וקורין לו יוסף, היאך מנרשין נשותיהן ועמר ר"ג והתקין שיהא כותבין איש
 פלוני וכל שם שיש לו, ואמרינן נמי קבולת נישא מן ידא דאחא בר הדיא דאיתקרי
 איה מריה, סכלל שהיו נהוגין לכתוב שני שמותיו וכן הרב, אמנם תקנת ר"ג לא
 היתה אלא באותו ענין שמצינו, שפירש שהיה הבעל הולך למדינת הים והיו מוקיין
 את הבעל לנרש בע"כ לפי שלא היה רוצה לחזור, אל אשתו והיה משנה שמו,
 בהאי ודאי תקן מה שתקן דחייש ללעז כיון דשני מקומות הן ובע"כ הוא, אבל
 במגרש במקומו וברצונו לא תקן בו כלל. ראיה לרבר ממרא רבני מערבא, ראשכחן
 בה הכי. ומתניתין דקתני וכל שם שיש לו, במגרש בעל כרחו או במגרש במקומות
 אחרים. (והיכ"ט) שמכריחין אותו לנרש וסן יאמר היום ומתד מחמת כעמו אין זה שמי
 אלא זה שמי לסיכך הווקק לפרש ולכתוב כל שמותיו, שלא יוציא לעז על נישא וכן
 אם מגרש במקומות אחרים שאין מכירין שם זה אלא האחר, לסיכך חש והוקיק
 לכתוב כל שמותיו, הא אם מגרש מרצונו או אם מגרש במקומו לא תיקן ולא הוצרך
 לכתוב כל שמותיו ולא חייש ללעז דמילתא דלא שכיחא היא ולא נזרו ביה רבנן,
 וכיש שאם כתב סתם בנש וכל שום וחניכא דאית ליה שאין לחוש כלל, שהרי
 בכלל שמותיו נרשה בסתמ'ט). ובגמרא דילן נמי אמרינן אמר רב אשי והוא דאיתחוק
 האי מגרש בתרי שמא תיקן שיהא כותבין כן, אבל לא איתחוק לא, והבא לא
 איתחוק באותו שם של ניות אלא בשם יהדות שנרל בו כל ימיו עד עכשיו, ומפל
 אחר העיקר כדאמרי נהרדעי, מרים וכל שום שיש לה ולא שרה וכל שם שיש
 לה, ומצאתי בשם רבינו שמאל ואפי' הכי אי כתב שרה וכל שום כשר וכיש שאם
 כתב שם של יהדות וכתב וכל שום וחניכא דאית ליה שווי ודאי מגורשת, שהרי כל
 שמותיו כלל בכתבו וכל שום דאית ליה. ולפי ס' הירושלמי אין צריך לכתוב וכל
 שום דאית ליה אלא באותן שפירש, ועלמא דנהיני למכתביה להרוחא דמילתא עביר
 ולא שצריך לעשות כן, ואחרי אשר הורגלו הראשונים לכתוב וכל שום הרי הוא

וכותו סינת הלכות. ג) ואע"כ כלל נמקס סלמרי. ד) גיטין דף ל"ד ע"ג ועיי"ש נמוס' ד"ס והוא
 דליתמקס סהנילו סס הסלמרי הזאת וגם סמכות ר"ת עליה לפי ענינה. ה) סיה מדי כ"ל
 נמקס סלמרי. ועיין גיטין דף ל"ה ע"ב. ו) חולה למור כן בגינה כלום נמקס לו לומר.
 ז) הונא נמוס' סס ועיי"ש. ח) והיכי כלל נמקס וס"ט. ט) כלומר סס כחן כן נדיענד
 כדעת נס"ג. כי ר"ת נעלמו עמדת דהפי וכל שום וסניכה היינו סמכמו נמכות סס סניכה
 סלו ועיין נמוס' גיטין דף ל"ד ע"ב ד"ס וכל סס. י) נגמלס סס. יא) נ"ע דף ק"ד ע"ב.

כמפורש בהרי"א דאמרינן הלכה כר' יהודה ור' מאיר שהיו דורשין לשון הרי"ט בין שהיה מנהג לעשות ולכתוב כך וכך היו סוסקין הלכה כמותו, כדאמרינן בבי"מ (ו) ואמרינן גמי ביבמות (י) אם יבא אליהו וכו' אין שומעין לו שכבר נהגו בו שים מנהג מבטל הלכה, ועוד תנן דיעברך הניכו והניכתה כשרי"ג) דמשמע בלא שמו ושמה, דאי כתב עם החניכה שמו ושמה מאי קמיל פשיטא כיון דאיכא שם והניכה מאי ליבעי, אפי' לכתחלה גמי וכיש הוא ולא נכון לענן בנות ישראל על לא דבר, ועוד שנינו לא ליכתוב ורין וכו' (יד) ומצאתי בשם רבינו (טו) אם כתב ורין אינו שינוי מטבע לענן בנות ישראל בכך לספול את הנש בכך, כי תקנות הללו הרווחא בעלמא עברו להו ולכתחלה הוא דהזקיקום אבל בדיעברך לא מעכבי, כדאמרינן בסוף גיטין (א) איתקן רב (טז) בנישין וכו' מן יומא דין לאפוקי מדרי' יומי דאמר ומנו של שטר מוכיח וכו' ופריח לאו משום דרחה דרבי ר' יוסי לנמרי דהא אמר הלכה כר' יוסי בס' יש גזולין (ת) ובס' מי שאחזו קורדייקיסי' ולהרווחא בעלמא קאמר שלא לנכנס כלל, וברי שיצא הדבר כהיתר תיקן הכי, וכן לאפוקי מדרכי מיניה רבא מרב נחמן, ואעינן דאמרינן לעילי' (י) דיה בין דססקה ססקה, אלא הרווחא בעלמא הוא, כי מעתה אין שום חשש, ולכתחלה הוא דתקיני כן ולא בדיעברך, ועוד תנן גופו של נש הרי את מותרת לכל אדם ועד כאן לא פליגי ר' יהודה אלא בידים שאינן (כ) מוכיחות אבל אי איכא ידים מוכיחות ואיכא עדים וזמן כשר בדיעברך לפי הענין, ועוד אף לרברי המקנתה אותם העדים שכתבו נש הראשון יחזור עוד ויכתבו נש אחר ברצונה, שהרי כל זמן שלא ביטל שליחותו, אם טעו כותבין והולכין ונותנין, ומילתא דשכיחא ופשיטא היא, שאם אמר לשנים כתבו ותנו נש לאשתי והם הולכין וכותבין שלא כרינו שחזרין וכותבין אותו כרינו, ובעין ששינוכח) מי שנתן נש לאשה ולא אמר בסני נכתב ובסני נחתם ביצר יעשה יחזור וישלנו המינה ויאמר לה וכו', ואין לנו לחוש לומר שמא ביטלו, דנליו דעת בנישין לאו מילתא היא, ואמרינן בסני כמה מבטלינן (כ) רב נחמן אמר בסני שניים וכו' ועד שיפרש ויאמר לעדים ביטלתי אותו אינו בטל, והדברים ברורים נכוחים צרוסיים ובחונים ומוקקים בעליל לארין.

סימן כז. תשובה לרבינו ישמואל.

(בענין טור שלא בכונה).

יישר כחה) רבינו ומצאתי בדבריו (ג) בספר ישן ריתא לדרב כלל ולא רבה בהך שמעתתא (ג), דהא תיובתא דרבה היינו דשמעתא דלעיל דאמר רבה

(י) יצאנו דף ק"ג ע"א. (י) גיטין דף ס"ז ע"ב. (יד) גיטין דף ס"ה ע"ב. (טו) זה נש"י, כי כן נדלס דעת רמ"י סס ל"ה ען יומא דין ודף ס"ו ע"א ד"ה ולסוקי. חלח דעת הלכ"ד צבסנות נגד הרמ"ם סוסול אף דיעבד וכלל עבדור דנפל הלכות גירוסין ס"ד הי"ג. וכן רב כפי גלון ונפל הפיטור ממכתיים עם דנט כמו סוכנאו דלסוטיס. (טז) גיטין סס איתא רבא. (יז) ג"ד דף ק"ו ע"א. (יח) גיטין דף ע"ב ע"א ועי"ם בחוס' ד"ה הכי אמר רב. (יט) סס דף ס"ד ע"א. (כ) סלין כליל וספר כפי ודפוס. (כא) סס דף ה' ע"ב. (כב) סס דף ל"ב ע"ב.

סימן כז. (א) כס כן סול כפי נמקיס כסן דמסוק (ג) כדכתיב כפי' ידפוס, וכל"ם סגיס כדכתיב, כדי סיכיס עם יישר כסך. וכל"ם כסן דגלין ח"ל: ד"ל דף מ"ד ע"ס בחוס' ד"ה הכי נתי ודנט סנוול מלל כספר יסן וכי, אך לפי משמעות סטוטי דכתיבס כסן סס דכתיב ר"ח הכוזב סמלל כדכתיב רבנו סנוולל כספר יסן עכ"ל. יס לומר סכנו סנוולל מלל חסר סטודיעו ר"ח סיס כספר יסן כדכתיב לו סמלל מנלנו קודס סטודיעו ר"ח לו כסן ססר. ועיין לקסי' הכרס ס'. (ג) כלומר כסן סממסלל דכ"ף דף מ"ד ע"א לל חסר לל רב

כופר שלא בכונה סמור שנאמר השור יסקל ונודל, ובקרבן מידי, דאי בשן ורנל אין השור בסקילה וחייב בכופר ברמזכה בשילהי כיצד הרנלה (ולכאן) מאן רסלינ. ואעינ דאמרינן בההוא פירקא דשור שננחז) דאמר רבא רנל שדרסה עינ תינוק בחצר הגיזק סמור מכופר פריח דאליבא דר' שמעון קאמר ברמזכהא שמעתא נראין דבריו. ואההוא רבה קאי האי ותיוכתיה דרבהה, דשמואל ורבה לא אופלי בשום מקום. ומי שלא ידע מהו תיוכתיה דרבה הגיה מילתא דרב בהך מילתא דשמואל. תדע דאההוא רבה קאי, דכי היכי דקאמר תניא כותיה דשמואל הוי מצי למיתני לעיל נבי פלונתא דרבה וויש לקיש ור' יוחנן, אלא נטר תלמודא עד סופא, ומה שהקשה רבינוט) ונס רבינו זקני) דקשיא רב אורביו) לאו פירכא הוא ולא מידי, דשמעתא דשור שננח ד' והי' ככופר שלא בכונה כדמזכה בתניא נמי הכי. ובההיא פליגי אמוראי, והרי משנתנו שנתכוין להתחכך בכותל ונפיל) בארם והרנו דהוה שן שלא בכונה, ופסור מכופר לדברי רבה ולשמואל חייב כדילפינן מאם כוסרינ) ושמעתיא דשור שננח את הפרה לאו בכופר שלא בכונה מיירי אלא כדמפרש רב יוסף דחזא יורקא ונפל. וזה פתרונו דחזא יורקא בתוך הכור והפיל עצמו על הארם ודרסו דהוה רנל בכונה שלא היה יכול לאכול את הירק אם לא נפל על הארם, ובכופר רנל כיע מודי דמחייבינן אפי' רבה דמפר בכופר שלא בכונה. ורבינו שלמה שיבש את פתרונו בפרשו דחזא יורקא על פי הכור ונפל שלא במתכוין בכור. כדבר זה קלקל את השיטה אבל ר"ח סי' דחזא יורקא בנויה דבירא וכן עיקר. וזהו רנל מסש דהכי אמרינן) לעיל דכיון דאורחיה למיכל נהמא אורחיה נמי לפלוסי סלאיד) ותוב אמרינן כיון דאורחיה למיכל ליפתא אורחיה נמי לפרוכי ולמיסלקטו), ועל שבירת החבית הוי רנל בחצר הגיזק. היג כיון דאורחיה למיכל ירקא אורחיה נמי ליפול על הארם שאי אפשר לו לאכול בענין אחר. וכן ראוי לפרש דכופר של רנל בכונה מיירי הך שמעתא, דאי בכופר שלא בכונה מיפ מוקי לה שמואל במילא אוחראטו)? ההיא דפירקין דלעיל דדיק ומוקי לה בחיובא דכופר שלא בכונה והא דמסייע ליה הוה מוקי לה במילא אוחרא. דבר זה רוסה לההיא דוקנו מגודלה). והיגית) אי הכי בר קשלא הוא ונקסליגיה, אבל לשמואל לא קשי דהתם מיירי דחידוש כופר בא ללמדנו.

ולא כנס דפליגי עלה דשמואל. ונעמד נ' סס לל ותינחז דרבה נמקס דר. (ד) ז"ק ד' ע"ג ח"ל נמוק סס ד' ע"ד ע"ג ל"ה סיג וכנז שמואל עלה כנסר ימן ללל נמקינן מילתא דרז דמסור עזא ועזא ולקמן נמקינן סכיל סוחיה דשמואל ותינחז דרבה דמסר לעיל נמוקס כמלין מסר נמקילה. (ה) ז"ק ד' כ"ז ע"ג. (ו) וליכא כן הגיה רלוס' נמקוס ליכא נכי ורשם. (ז) ז"ק ד' מ"ג ע"ג. (ח) סס מ"ד ע"ג. (ט) נמקאן נלסה שמכס חוזה קוסיס דרז חרז עסק נמסלה נכיס שמואל פנתחל דרז חלמנעול. וע"ז כנז לו ר"ח שפולל כנסר ימן כדנכיו. ועמס סוזר על הקוסיס עלנה ולמזר דלי נמוס סל לל אריס דללו פירכס סיס. ועיין נמוס' סס דיס סיג סהנילו קוסיס זלח וגס פידוט סל ר"ח. (י) סס ד' ע"ג ע"ג כפ"י ד"ה דסוז ירוקל. (יא) ונפל כ"ל נמקוס ונמסך נכי ורשם. (יב) לנכות כדנכי ר' יומקן לעיל ע"ג ע"ג. (יג) דככי חזריקן כגהס רלוס' נמקוס דכי חנוקן נדפוס וגס נכ"י. (יד) ז"ק ד' י"ג ע"ג. (טו) סס ד' כ' ע"ג. (טז) כלומז האי מילתא דשמואל לקין ע"ס ע"ג דקאוזר היג ר"י בגליג' ולמס נמס נמחלוט סל רז ורז יוסק נמקייס לדעמו אי הוה פלג נכסיה. סלל חלי נכסיה סוס. (יז) נכות ד' י"ג ע"ג. סלין ז' דך סעולס. (יח) נלסה שפסר כלן ע' סהנילו נמס ר"ח נמוס' ז"ק ע"ד ע"ג ד"ה סיג סלף שטיקרי רנל נכסיה מ"ג חנו נמקילה נמכי סלין נמוטו להזיק, וע"כ חנו נר קסלס היכס דסוז ירוקל. ועי"ס חנוס' סס לל חנילו גניסס ונקסליס. עי"ס.

תשובות ר"ת סימן כח במ

סימן כח. שאלות הר"ד יוסף ב"ר משה לרבינו תם.

א. (ענין פי סרה שאכלה מתוך הרחבה).

כיצד הרגל) ראינו להו פי סרה וכו', לא ידענא מאי קאמר, דהא בכמה משניות אשכחן דמחייב בשן משום אכילה דתנן (בסרס והג) שן מועדת לאכול פירות וכו' אכלה מתוך הרחבה משלמת ולא הוכיח מהני סתמי דסתיתין.

ב. (ענין מנינא דנויקין)

ובשמעתא קמייחא פיקא) בשלמא הנא דירן תנא מנינא למעוסי דרי אושעיא ודרי הייא, לא הבנתי מאי אתי למעוסי, הא לא פליגי, אלא שאמר (בתחילת הסוגיא) ותנא דירן מיט לא תנינהו, בשלמא לשמואל בנוקי טמונא קא מיירי אלא לרב ליתני תנא אדם וכו'. לבי דעתי הבנתי דלא עלינו עיב קשה לי מאי דקאמר תירג) מנינא למעוסי וכו'.

ג. (ענין ארוכה שלבשה בגד קצרה).

והא דאמרין בפי הרוואה כחם על האי משנה היתה פושטתו ומתכסה בזה) וכו' תירג) ארוכה שלבשה בגד של קצרה וכו' תניא אידך בדיקא הלוקה והשאלתו לחברתה. ופריך ומיש מהא דתניא בי נשים שנתעסקו בצפור וכו'. לא ידענא מה פריך דמה חבן דומה לבר, מאי ראייה צפור לברקה ומאי זה טעם נשמא זו שברקה משום ראייה שצפורג) ששתיהן טמאות. יוסף בר משה.

סימן כמ. תשובת ר"ת על שאלות הגיל.

א. (בענין פי סרה).

השיב רבינו יעקב ולהיה) עלה דכלב שנמל את החררה. אמאי קשיא ליה משנה מסודרת, היה לו להקשות מסמוק מסורש דכתיב ושלח את בעירה וכער? אלא כרשנין שנתחככה בכותל להנאתה) ואמאי נקט ליה לשון אכילה משום רישא דסתיתין דקתני כיצד השן מועדת ולגבי שן שייך למימר אכילה, ולכך אין להביא ראייה מאותן המשניות, אבל הכא גבי החרה קתני ואכל את החררה והיה לו לומר ונהנה מן החררה, אלא זדאי שיב אכילה ממש קאמר.

ב. (בענין מנינא דנויקין)

ודקשיא לך מנינא דסתיתין דרי הייא ודרי אושעיא מאי קאתי לאשמעינך) תריץ

סימן כח. א. ה) זיק דף כינ עיב ועי' פיל צמוס' ד"ה תפוט. ג) טס דף ייס עיב.

ב. ה) טס דף ה' פיל. ג) טס דף ל' עיב. ד) נדפוס ח"ק.

ג. ה) כ"ל נמקס סטיטו מתכסה בו צ"י ודפוס. ג) נדה דף ניש ע"ל ג) יגהס לחז"ל נמקס ומאי? נממלה נדקה משום ראייה של לצור.

סימן כמ. ה) זל"הס כן הוא צ"י נמקס ז"ס נדפוס ורז"הס גייה מה שכתב ג) כלומר חלף מקרא ליכא להקשות משום דהוה משנין תעיקרא כדמשני פס לנמקס דליירי שנתחככה בכותל להנאתה. חבל הכי נתי הוה משנין על ותחנין, דשן והאי דנקט לשון אכילה נמתיתין, משום רישא. ועי' צמוס' טס ד"ה שפוטו שתיך, נלוסן חזר.

ב. ג) זל הגהה לחז"ל נבלין: לענין ל"פ דקשיא הר"י יוסף השולח לפיל גטי' טר"ח (נדפוס) הוא דלמה קאמר לנעוסי דר"ם כלנעיל ועי' לא תירץ כלום ועי' דתוס' שניט' דלשו לנעוסי טס' טל' דל' ליירי צה. וחסר טס' ר"ת טל' כן רק דלכ"י קייל

לרב) לא קשיא כלל דהא מתני' כר' אושעיא ושמואל מסיק מעמיה ממנינא דמתניחין דקאמר סבעה זה השן דאי תימא סבעה זה אדם הווי ליה ספי מארבעה ולא סיל' כדקאמר רב תנא אדם וכל מילי דאדם ולהכי איצטרך מנינא דמתניחין וררי אושעיא איצטרך דאי לא מנינא מנא לן דסבר כר' עקיבא וררי הייא אשמעין דאיקר דבורא רעדים וזמסין מעשה והוה ליה לאו שיש בו מעשה, דאי לא מנינא היא דבורא דלית ביה מעשה הוא.

ג. (בענין ארוכה שלבשה בגד של קצרה)

תוספות הרב ר' יצחק בר יעקב) ודקשיא לך שתי נשים שנתעסקו בצפור, זהו ס' הברייתא שנתעסקו בצפור זו אחר זו, דהא ודאי אלו בדיקה הראשונה ומצאה כסלע דם וכאח לפנינו מיד קודם עסק חברתה היינו מטהרין אותה, הרי שהיתה טהורה נמורה ואח"כ נמצא כסלע על חברתה מטמאין אותה מספק, הינ כשברקה ומצאה טהורה נטמא אותה מספק דאע"ג דהיא טהורה נמורה, ומשני שאני החם דאיכא כסלע יתירה ונמצא ריעותא ויש לחוש על הראשונה כמו על השנייה אבל הכא איכא למיחש על הראשונה דהא בדיקה ומצאה טהורה.

סימן ל. תשובה על שתי קושיות מאחיו של ר"ת.

א. (בענין דש באוויון).

אשר הקשה אחי ברש באוויון) לא ידענא מאי קא קשיא ליה דודאי ר' יוסי נורה שוה דשור שור אית ליה ואדם דומיא דשור בעי, ואע"ג דהבא כתיב בהריא שאוכל בשעת מלאכה, אפי' הכי אימעיט בשעושה ברנליו אבל לא בידיו ולהכי בעי תרנגולין הרשין ברנליהן מי הוו דומיא דשור דבכל כהו היא או דלמא בידים ורגלים בעינן ואי' צריך שירוש העוף ברנליו ובכנסיו דהיינו ידיו קודם שיחתייב החוסמו, אע"ס שחאמר לא יארע כך זו אינו שהרי נסקל בירושלים, ומימי' לא ראיתי מעינה ופריקה בעופות.

מנינא מאי אחי לאשמעינן, וע"ז חיוץ ר"ת שפיר. (ג) שלגחא דרז ושמואל סס דף ג' ע"ג ועיין דף ל' ע"ג (ג) הנהא רח"ס וכ"כ דפוס ספרו המלוח וולא ס"ל.

ג. (א) מה שהוצא כהן בשם חוס' הרב ר' יצחק בן יעקב הוא תירוץ על קשיא השלישית של השואל הכי' יוסף בן משה, וגם הוצא בתוס' גלה דף כ"ט ע"ג ד"ה מאי שנא בשם ר"ת. א"כ גמלי ספק שטייכה למסובת ר"ת להשואל הכי'. ואיני נאכד החלק הזה והשלימותו וחוס' ר' יצחק בן יעקב שהוציא בשם ר"ת אח זה. ור' יצחק בן יעקב כבר סבר שני פעמים נספר הסי'. עיין בדפוס דף י"ד ע"א סוף סימן ל"ט: (חוס' יצחק בן יעקב יוצרי רבי) וגם דף כ"ז ע"א סוף ריבז "חילנ"י" (חוס' יצחק בן יעקב). — אכן לא ידענו מי הוא זה, והסכס איזיק ווייס צנתי תלמוד גל 167 משער שהוא בנו של ר"ת. ולא סבר בן לר"ת בשם זה. ואולי הוא ר"י הלנן שהיה בן יעקב וגם תלמודו של ר"ת ועיין בהערה החכס הצרחה עפשטיין טילאו תחכס נמאלטסשטיפט 1879 גל 474.

סימן ל. הקושיות אשר עלינן תשיב רבנו נכאן נכתבין למעלה מצלי התשובה. עיין בדפוס דף ע"ג ע"ג סימן חס"ו וחלינן כהן וז"ל: נבי רבא (בש"ס שלגי רבא בר רב הונא) דם נחוחין ותרגילין לר' יוסי צ"ר יהודה תסו וכו' וקסה תמאי תיבנעי ליה לרבא אי ר' יוסי יליף סור סור תשנח ובהמה כדלישין צנ"ק שטיטא דלשילו עוף אחיניהו וחי לא יליף חשילו מיה גמי תמיל דליחא נחסיניה דהא סור כתיב. וחי תסקתא ליה לרבא אי גמיר ג"ס חי לא גמיר, הכי הוי ליה למצעי ר' יוסי גמיר ג"ס חי לא. ודלונגיון מעמיד חלם נהמחו על נבי עשזים נשנת קשיא לי והא חלם תלויה על נביחא נהמחו, וכה"ג תשנח כקליה לגבי נהמחו חע"ג דדרכה צכך. עכ"ל לעיל. (א) ננא תניעא דף ל"א ע"ג ועיין בתוס' סס ד"ה דם. (ג) עיין צרכות דף כ"ז ע"א ונכ"ס סס. (ג) ל"ל ועיני נחקס מיחי.

ב. (בענין שביחת בהמתו).

ומה ששאל הריא דמעמיד בהמתו עיני עשבים^א וקשיא לך דארם מצווה על שביחת בהמתו בשבת שביחת למען ינוח? אבל בשביחת דלמען ינוח לא אשכחן. דהא קמן אוכל נבלות לא קחשיב וגוי ששבת חייב מיתה, ובהמה הרי היא כגוי דאינה מצווה. והכי דריש במכילתא יכול לא יניחנו חולש לא יניחנו עוקר ת"ל למען ינוח ואין זה נוח אלא צער ג.

סימן לא.

(בענין שתוקה כהוראה דמיא).

על אחד שהתנה עם בחור ללמד את בן חכרו כמה ששכס עמו והתנה לפני אב הילד ושחק אב הילד ונשאל כפני רבינו אם מה שאמרנו שתוקה כהוראה דמיא הוי כדברים שאומר לאדם עצמו כגון מנה לי בידך ושחק, אבל כהני שאין התנאי עם זה ששחק אבל חברו הלה התנה כשבילו כפניו ושחק, ונראה דהאי שתוקה נמי כהוראה דמיא דאמרינן בסנהדרין^א שהוא דאכמין ליה סהרי בי קברי לחבריה א"ל מנה לי בידך א"ל הן א"ל חיי ומותי להו ע"ך סהרי וכי אמר רבינא ואיתמא רב ספא ש"ס מהא הא דאמר רב יהודה אמר רב צריך שיאמר אתם עדי ליש כי אמר לזה וליש כי אמר מלוה ושתיק לזה. הרי כי המלוה אומר לעדים אתם עדי שזה הלזה חייב לי אלו המעות ושחק לזה אמרינן הרי תורה, ולא ללוה עצמו אמר אלא לעדים, אלא מדשחק אורווי קא מודיי ג.

סימן לב. תשובה שהשיב ר' יעקב לבני פריש.

(בענין דינא דבר מצרא לגבי בתים).

על דינא דבר מצרא, הורנו על כל צדי צדדין ולפני כל יודעי דת ודין ולא מצאנו דינא דבר מצרא לגבי בתים וזולת לבית הבנוי על גבי קרקע חכרו שאינו יכול לומר עצמי ואבנאי אני נוטל איני למכור לאיש אחר וזכותו שבעצים ושכאבנים, כדאמרינן ארעתא דחד וביתא דחר^א זו על גב זו, וראיה לדברי ארעא ודיקלא דחר ג. כגון שלקח אילנות בלא קרקע ועתה רוצה למכרן אבל בבית אצל ארעא לא משתמיט תלמודא דאמרי. ואין ללמוד משרה דהתם איכא למימר טעמא משום סחרישה ברמזכא מילתא בשילתי שמעתא ג. דאמר אם יכול להכניס תלם אחר אית ביה משום דינא דבר מצרא, ואם באת לומר בכל דבר דאיכא דינא דבר מצרא, תיסק

ג. ב. סנה דק ק"כ ע"ל. ג. כן הגיה רמ"ם נמקס והוא זה נוס דנפוס. וכ"י איתא והוא זה נייט. והכונה רמ"ם תלמי ממש הלשון נחום' שם ליה מעמדי נסס כ"ס. אמנם לשון המכילתא למען ינוח עורך ומעורך הוסיף לו הכתוב נייט אמר. להיות מושג מן הקרקע ואוכל וכי' עיי"ש. ע"כ היה נראה לי יותר נכון להגיה והוסיף לו הכל נייט וכי' נמקס והוא זה נייט נכ"י.

סימן לא. א. סנהדרין דק כ"ז ע"ג. ג. ועיין במדכי פ' זה נזכר שהניא פסק זה נסס ל"י. ועוד עיין ס"ע פוסק מטעם סימן ס"ל סעיף ז' בהגה' ועיין בחומים סס.

סימן לב. א. ננא תלמיט דק ק"ס ע"ג. ג. גז"ט ארעא דסד ודיקלי דסד תמי דארעא תמי מעכב אמרי דדיקלי וכי'. ועיי"ש נחום' ד"ה ארעא דסד שכחונ נסיוו וכן ע"ה נחמיה חמה המהפלת מזכנו על כל גדי לדדים ולא מלמני דין מלכות נחמיה. ג. סס ודל הס"ס: אשמיק תשובתא ח' ריכנא דדקלא מזינא חס יכול להכניס זה אשילו מלס אסד

תשובות ר"ת סימן לב לג

ליה משום ריבכא דריקלא ומשום משוניתא אעינ דאין יכול להכניס(ג) ואית לסי שאינו של סוכר ואין דעתו לקנותה) איכ אפי' קרקע ראוי להרישה שיכול להכניס כמה תלמים ליכא דינא דבר מצרא, ולא סלוג רבנן בין הספר מועט להספר מרובה דאיכ נתת דברך לשיעורין. אלא וראי נראין הרברים דאין דינא דבר מצרא אלא בשדה בלבד, רעביד איניש לסחבן, ואיכא ועשיית הטוב והישר משום דלהיון) שדה גדולה חורש חורע בה וקוצר בכת אחת, אבל בית כמו ריבכא דריקלא ומשוניתא דמי ולא שכיח למיזבן, דביתא לא מזבין איניש ומאן ציית לטיעקר סכתו ומשכנו(ז), וליכא מעמא דמתרישה כדפרישית, ועל השרות אנו בושין ואין לגלגל עליהן בתים כיון דאיכא לאימלוני, ומסני שלא הוצרכנו לדינא דבר מצרא אצל בתים לא חשנו להאריך על הטענות האחרונות דמפקי ליה מתורת מצרנות, שלא היה בהם סמך. אלא וראי היה זוכה והרוצה להוציא מחברו בכיר מצרנות עליו להביא ראיה(ס).

סימן לג. תשובה לבני רינגשבורק.

וזה הישיב לבני רינגשבורק(א) יתירי כח ויתירי מדע שבנינגשבורק בור ולא בור ריק, חדש ולא ישן, מה אשיב על תוכחתם, כי כבוד ממני הדבר, אף גם זאת לסי ראות עיני אבינה מה אומר להם אולי יישר.

א. (בענין לסי שקבל מנה שמעון בשליחות ראובן ושמעון פוען שבטעות פרעו אם יוכל לו להחזיר המעות לשמעון).

על דבר לו(ג) שהפקיד אצל שמעון שלא בעדים וראובן בקש מלוי לקבל לו מנה שמעון שנתחייב לו שמעון וקבל לו. ואחר כך בא שמעון ללוי ותבעו להחזיר לו מנה שנתן לו לצורך [ראובן(ג)] כי בטעות פרעו, ואם לא יחזור יעכב שמעון מנה שהפקיד לו לוי שלא בעדים, וראובן תובע מלוי מנה שזכה לו ולוי פוען לא זכיתו לך על מנה שאמסיד סקרונני ביד שמעון. ניל כי מן הדין יחזיר לוי המנה שנתן לו שמעון לראובן שהרי זכה לו כיון שחוב מלוה היה כראמרינן בשילהי פ"ק(ד) הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אומר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו תורה, ותניא כותיה, ואפי' סקרן היה זכה לו ולא מצי למיהדר, דכי פרכינן התם גבי סקרן ליסא

חית זה משום דינא דבר מלגא ופי לא ליה זה משום דינא דבר מלגא. (ד) כלומר מה לי אם יטל להכניס, הלל על רכנא דלקלי ועל משוניתא פלמו חית זה משום דינא דבר מלגא. חי אמרינן ככל דבר דינא דבר מלגא. (ה) כלומר הדי רכנא דלקלי ומשוניתא חית של מוכר ולכן אין זו דינא דבר מלגא ומני מהן משפיקין גין עדה של לוקם ועדה של מוכר. איכ מה לי קרקע של אסר מה לי ריבכא דלקלי של אסר. (ו) הגהה רל"ח נמקס דהיה למיזבן נדפוס גס נכ"י. (ז) הגהה רל"ח נמקס כיסי' ומעט' נדפוס כיסי' ומעט' נכ"י. (ח) ועיין נכ"י ויעיני יוסף עם ונמדכ' פ' המקבל ונניח יוסף סימן עפסס סימן קע"ה שהניחו עוד פעם אסר נכס ר"ח שלל נכסו פ"ה.

סימן לג. (א) נמדכתי והנחת אסרי פ"ק דניסין איהא רינגשבורק, והחכמים הגדולים בני גילו של רינו צרענעשבורק היו רבי יצחק צדכי מדרכי הנקלה ריב"ס נחום דילן ואסר אוחו יהלל הרב"ן נחשונתו סקראו הראשון שנלחטן למטרה (דף קמ"ח ע"ד), והשני הוא רבנו אפרים בן יצחק בן אברהם בעל החוקקות הידוע, והשלישי הוא רבי משה. ועיין עוד ברב"ן דף קכ"ג ע"א ובספר רל"ח והנהגות ליה מן מלח המכס חיים נתן דעמניגער ז"ל סימן קס"ד בתלחור. ואל השלטה כחז רל"ח עם דף קמ"ח ע"ד איהא נכסי לאכול בטובה ולשחוח יין ישן מקינקן סדס. חילי ים טעם לא נודע לי אסר גם רבינו מנחם נחמי צרענעשבורק נכסו צר הדס? (ב) כן הוא נמדכתי ואני אסרי עם, אעגס נכ"י ודפוס איהא נעשע רל"ח. (ג) הגהה רל"ח וספר נכ"י ודפוס. (ד) דניסין דף י"ד ע"א.

ליה אין רצוני שיהא שקדוני וכי ומוקמינן לה בשוהחוק כפרן, הימ היכא דמדעתיה אמר ליה נפקד הולך, אבל אמר לו מפקיד הביא לי שקרון ונפקד נותן לו הוה ליה כזכי ולא מצי למיהדר, כדמוכח המעשה דרי דוסתאי ברי ינאיה) דלא הוחזק כפרן ולא בעי ר' אחאי(לאהרורי דנבי מתנה אסרינן הולך לאו כזכי דמי אכל(ז) נבי מלוה ופקרון אמרינן הולך כזכי ומה שאומר לוי לא זכיתי ע"מ שאפסיד דברים שבלב הם ואינו דברים. ועוד שאין זה רומה לשום מנו דכל מנו תלוי באותו דבר עצמו כדאמרינן מנו דאי בעי אמר להדים כי אמר נאנסו וכו' (ח) ומנו דברישי פירקא דהאשה שנתארמלה(ט), אבל מנו דאי בעי הוי נגב ונשבע לשקר בדבר אחר מי מהימן, והינן לא מהימין(י), לומר טעיתי במנה של אחרים וחשבון טעות הוא, הא לא דמיא אלא למאן דאית ליה ארעא כשישכנתא מראובן ואכלה שני חוקה, וטען על ראובן לומר בית שאתה דר בו שלי הוא, מנו דאי בעינא כבישנא לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי והיית נסכר כמו ששואה בית שאתה דר בו מהימנא למיטר בית שאתה דר בו שלי הוא, האי מנו ליחא, כ"ש זה שזה מציל את עצמו במסון חברו ואין הרין עם לוי. ומהנהו נינאי דהאי שמעתא דהתם(י) דעכיד חושבנא לסוף אשכחן דחשבון טעות הוה ופטרונה ליכא למשמע מידי דהתם כהודאת בעלי דינין הוה או בדבר ידוע ע"פ עדים דאי לאו הכי לא כל כמיניה, וראיות בידנו. ומה שכתבתם שהפקיד בלא עדים, אפי' כעדים נמי קיל המפקיד את חברו בעדים איצ' לפורעו בעדימין(ג)

ב. (בענין הפך שבועה).

ועל ראובן שחובע את שמעון מנה לי בידך ושמעון משיבו לא כי אלא מנה לי בידך תשבע שיש לך בידי מנה או ארע או אשבע שיש לי בידך, ניל אם שמעון מהפך שבועתו בלא תנאי ישבע ראובן ויטול, ועל תביעת שמעון ישבע ראובן ולא ישלם, שהרי ראובן אינו מהפך שבועתו על שמעון, ואם אין שמעון מהפך שבועתו אלא בתנאי שאם ישבע ראובן ששמעון ישבע כמו כן אשכחן שבועה, איכ' לא היפך שבועתו וחייב שמעון שבועת היסוד, ונוקקין לתובע תחלה לפי דברי הדיינים(ה) שמחייבין אותו שבועת היסוד אמנה לי בידך אין לך בידי כלום.

ג. (בענין שלישי נאמן לפסור משבועה)

ועל דברי ראובן ששלח ביד שמעון בתי נפש ללוי וטען ראובן כי צוהו שלא להחזיר הבתי נפש עד שיתן לוי כי זקוקין, ושמעון טוען לא צויתני. ועוד טוען ראובן לשמעון טענה ודאי וברור כי קיבל ב' זקוקין מלוי ושמעון משיב להדים. נראה לי כי אין בזה שבועה על שמעון דהא אמרינן בהאומר התקבל(ו) דהודאת פיו כמאה עדים ושליש נאמן משניהם זה אומר כך וזה אומר כך שלישי נאמן, ולא

(ה) ע"פ ע"ב. (ו) נשים שלנו חימא ר יומי נר כיפ. (ז) כן הלשון בתשובת ר"ת שהובאה במדרכי ע"פ והוא הנכון, חננל נכ"י ודפוס חימא דנבי מתנה חמדינן הולך כזכי. (ח) שבעות מ"ה ע"ב. (ט) כתובות דף י"ח ע"ב. (י) הגהת רמב"ם ודפוס. (יא) גיטין דף י"ד ע"א ועיי' בתוס' ד"ה ולא פס ונל"א ע"ס. (יב) שבעות דף מ"ה ע"ב. (יג) חס הפירוד הזה עשיתי בין הדנקים ומני שהענין החדש המתחיל כלן אין לו המשך עם הניל. (יד) ז"ל רמב"ם בגליון: עיין בשבעות דף י"א בתוספי' שדעת ר"ת נופיה שלא לחייב היסוד היכא דליכא דרכל דמנונא, רק שלא היה מוחה ביד הדיינים שפוסקין שבעות וזה שכתב כלן לפי דברי הדיינים. עכ"ל עיין בתוס' ע"פ ד"ה ומנא. (נ) גם זה נסמך להל"ל כזכי ודפוס ואין לו סמוכין. (ז) גיטין דף ס"ד ע"א. ועיין

מצינו שבועת היסת אצל הודאת בעל דין, דשליש כבעל דין היו ולחוסא ולא לו לא חשדינן ליה, והא ראמרין בהאי מקדש נבי שליה נעשה ערצ) ראמרין התם והשתא דתקן רבנן שבועת היסת משתבענן, הימ דיהיבנא ליה התם שבועתא משום ליה שאומר לא סדעתם לו אלא עיבתם, אבל אם אמר ליה עיב כן נתתם לך ליכא שבועת היסת דהא הימניה ואין ארם הווא ולא לו, אבל אם רוצה ראובן להשביע את שמעון שקבל ב' זקוקין יבול להשביע אם בטענת ברי טעננ, דהא איכא דררא דסמונא או אם ירצה שמעון יהפכנה, אבל ב' שבועות שכתבתם איני רואה שאיב אין לך שמעביר חבית לחברו ממקום למקום, שכל שעה יפיל עליו תנאים וישיביענ, ואין להוסיף שבועות היסת, ואעין ראמרין בהאומר התקבל מי קנסיק ניטא מתותי, דיה דלהימניה התם דשוויה שלישי.

ד. (בענין מלוה למחצית שכר או דינא כארס ושותף).

וסה שתובע ראובן לשמעון שנתן לו המעות, למחצית שכר נתתם בידך) אחרון עסק עיב השבועה, וראיבן טוען שתחלה ישבע שמעון כמה רוח נשתכר) (או יסחול) ג). ועינ שאתם אומרים אם יבול לכופי ולהשביעו תהלה, [נראה שאין לכופו שאין נשבעין אלא בטענה ודאי אבל לא בטענת שמא ובמורה במקצת כדמוכה בגמרא] שהרי שנינו האריסין והשותפין נשבעין יבוי) ה). אבל מלוה ועסקא וסקרון לא שנינו אי טענת שמא היה שאפי' הורה שמעון שלמחצית שכר קיבל לא היה נשבע מסק ראריסין ושותפין ואפי' טוען טעמא רבה אית כמו מה שאין כן במלוה וסקרון ועסקא, דהא עסקא פלגא מלוה ופלגא פקרון ונתתין לו שכרו כשכיר בעלמא).

ה. (בענין ממלוה פסול להעיד ללוה אף במלוה עיב)

ניל אם שמעון חייב לראובן מנה עיב לא ססל ליה לעדות אפי' לית ליה טפי ראמרין אימור פרעיה, אבל אי לית ליה טפי וברור לנו שהייב לו ססול דהא אמרין מלוה מעיד ללוה והוא ראית ליה ארעא אחריתא) ולא סלוג בין בעיב ובין בשטר.

ו. (בענין הוחוק כפרן לאותה שבועה).

ואישר שאלתם על הוחוק כפרן לאותה שבועה) למאי נימ דכלא הוחוק כפרן נמי מצי למימר מנה לי בידך ולהשביעני, ניל לפי דבריבם שאתם מהייבין שבועת היסת אל) מחוייב שבועה שאמר נשבעתי כמו במנה לי בידך ואמר לו נתתיו לך,

צמדכי סס. (ג) קידושין דף תיב עיב. ג) כ"ל חונס כ"י ודפוס איתא לא משתבענ.

ד. גם זה ענין צפני עלמו ונכתב כ"י ודפוס כ"י פירוד עם הכ"ל. ח) עיב הנהח רלז"ס כפסרו וכ"י ודפוס איתא כ"י. (ג) כ"י נשתכר ודפוס נשתכח. ג) כן הוא כ"י חונס כדפוס איתא רק הנהח אי, שמתק רלז"ס כפסרו. וליכ ט"ל אז יחלוק. (ד) טעונת דף מ"ח עיב. ה) כן הנהח רלז"ס כדפוס: שהרי שנינו האריסין והשותפין וכ"י נשבעין בטענות ודאי חבל לא בטענת שמא ונמורה נמקלת כדמוכה בגמרא עיב. וערצוב דרכים הללו ננאל כ"י וגם כדפוס. ו) ועיין בהנהח ניימוני פ"ט מהי טלוחין ושותפין וסס איתא כדמונה ל"י שהסיב ריה כהטענה נמורה לחצרו למחצית שכר וכו'. ועוד עיין בחופי טעונות סס דיה דמורי התיראל וכ"י ח"ת סימן ליג וס"ע סס טעין ד.

ה. גם זה ענין צפני עלמו ולא נפרד כ"י ודפוס. ח) כנל כחל דף תיב עיב.

ו. ח) כ"ל דף י"ז עיב ועיין כ"י ונימוקי יוסף סס וגם צמדכי ורל"ס סס. (ג) כ"י

הא ליתא, דלא אשכחן הכי' בכולא תלמודא, דשבעת היסת אית לה חוקה דחוקה אין אדם תובע אלא איכי יש לו, אבל נבי שבעת לא אשכחן הכי. ועל אותה מנה שחייבוהו שבעת אם טוען נשבעתי ולא הוחזק כפרן אינו יכול לתובעו על אותה מנה עוד. ועוד שאפי' לדבריכם שאתם מטילין שבעת היסת על כל דבר, בימי ר' יוחנן ור' אלעזר ד) לא נתקנה שבעת היסת כדאמרינן מאן תקן שבעת היסת רב נחמן. ולר' אילעא אי לא הוחזק כפרן לא משבעינן ליה כיון דאמר נשבעתי.

ז. (בענין אם פסק רמיס לשליח והכוונת יהיה שלו אם המשלח יכול לחזור אחר המשיכה). ועל ההפך שפסק לו רמיס ונתן לשלוחו למוכרו ואמר לשליח שיהא שלו מה שיוסיף למוכרו על פיסוק רמיו וחזר בו ולא רצה למוכרו, והשליח תובע מה שהוא שוה יותר מדמיס שפסק, שעים בן משך. נ"ל שטעה השליח ומאי חוית דאדיל בטר דעתיה רידיה ליזול בטר דעתיה דמשלח. והוי כנותן כנר לארונן שיכולין שניהם לחזור כדאמרינן בהשובר את האומנין א) ואע"פ שמשכו. התוספת על צ) פיסוק רמיו בשכירות הוה [כתנאי שימכרנו והא לא] ג) קיים תנאי' שהרי לא מכרו. ושלום.

סימן לד. תשובה לשלשה אנשי מופת בפריש.

גם זו השיב ר' יעקב. עניינם הרואות, במראות שרי' א) צבאות, לנוכח א) כיסו, ואורחותם לא יעבשו, קרובי הרב ר' יחיאל והרב ר' אליעזר, וחברנו הרב ר' אברהם צ) שלשת הנפת, אנשי מופת.

אמנם על אשר טען ראובן לשמעון להשיב לו מעות שהפקיד בידו למחצית שבר וחייבתם את שמעון להשיב הבל, יפה דנתם יפה חייבתם מפני נזירת העיקול ד),

אל ודפוס על. ג) הגהת רח"ס ונכ"י ודפוס חסד המלה הכי. ד) אולי ל"ל חילנא.
 ז. א) נ"מ דף ע"ו ע"ב. ב) על כן הגי' רח"ס ומכר נכ"י ודפוס. ג) המלות בהסגר הן ע"פ הגהת רח"ס נמקום עד שלא נכ"י ודפוס.
 סימן לד. א) שרי כ"ל נמקום לדי נכ"י ודפוס. א) לנכח כ"ל נמקום, לנכח' נכ"י ודפוס. ב) משלשה אנשי מופת אלה הרב ר' יחיאל חינו ר' יחיאל מפריש המוכר נחוס' יומא דף י"ח ע"ב ד"ה יחיד שקראו ממזר חוס' יומא, זה מהרי"ם צ"ב. נסמ מורי ז"ל. עיין בית תלמוד ח"ג לר' 228. אמנם ר' יחיאל זה הוא המוכר גם כן בתשובת רש"י נאור זרעו ח"א סימן תע"ו נסמ וקרובי ר' יחיאל. עיין לעיל בתשובה סי' י"ב ובהערה ראשונה ס"ס. ואולי הוא מד עם החתן ר' יחיאל המוכר לעיל בסימן כ"ד. והסכם גרלסם משער Gallia judaica 509 של' יחיאל הלז היה ננו של הגאון ר' מתתיה המוכר בתשובת רש"י הכ"ל כנראה ממחזור ויערי לר' 247 סימן ר"ק. והכר ר' אליעזר אולי היה לחיו של היטיש ר' יוס טוב בן יסודה (עיין בהערה שלי הניל) ולא המלה קרובי נמשכת על שניהם. ועיין לעיל סימן כ"ה שהזכיר ר"ת המזכר ר' אליעזר קרובי, אכן לפי הנדלסם ס"ס לא היה זה אחיו של ר' יוס טוב. והכר ד' אנדסם שקורא אותו חננו נראה שהוא מד עם הרב ר' אנדסם המוכר לעיל בסימן י"ח נמכת ששלח רש"י על ידו לחיו. ג) יוסעפ י"ז י"א. ד) עיין בפסר כלבו סימן ק"ו בתוך תקנות רבינו גרסום וגזרות קדמונים ס"ס איתא וגם אין לנפקד לעכב ספרים אללו בנשיל שום תניעה שיש לו על המפקיד על כל זה יש חסד קדמונים ורבינו חסד הוסיף שלא לעכב כל פקדונות רק מלמד חינוקות שיכול לעכב ספר שלומו. וכן הוא הלשון בתקנות בסוף חסדונות מהרי"ם בר נרוך דפוס פראג ד"ה ג' המעה. אמנם בתקנות שקודם לכן ר"ה כל נמקום איתא שם גזת הלשון: ומכל אלו משנתתי יש חסד קדמונים והוסיף ר"ת על זאת הגזרה כל הפקדונות שאין לעכבם בנשיל שום תניעה רק המלמד חינוקות יכול לעכב הספר שלומו צו בנשיל שכירותו כשעבר זמנו. ועיין עוד בנדר הגולה יורה דעה סוף סימן של"ד שכתב גם כן. עוד הוסיף ר"ת בנדרות שאל דננים שלא לעכב הפקדונות בנשיל שום תניעה וכ"י. וחיימה שאלשון רבינו כאן משמע שגם זה הוא

אבל לא יספיד שמעון בכך מינו שלו אם יש לו אעים שהחזיר מסני תקנת הקדמונים דגורו שלא יעקל אדם סקדון חברו או הלואתו בשביל ה) תביעתו לא יספיד מינו שלו, שהרי עשאוהו קדמונים כי הוא רחבל סכינא דאשכנחא) שהיה מתוייב להחזירו משום דברים שעושין בהן אוכל נפש דכל שעתא עבר עלי' כנויר בביתו) הקבוצה דימים הראשונים ילום) ועברט) כל שעתא ושעתא. דכי סליג רבא עליה ראביי כמאי דאמר אהרריה ותא קום בדינא, בתא קום בדינא איפליג אבל באהרריה לא איפליג [ומיט קאמר רבא ד] יכולי) למעון עד כדי דמינו מנו שהיה יכול לומר מכרתו לי, ובשביל שלא רצה לשקר [לא] ית) הורע כחו, אלא דאיסורא דעבר עבר, ועי' ביד טהרה' משום אוכל נפש ומיט לא הספיד דין מינו, ומראביי שמעינן התם, והבא נבי תקנת עיקול היג, דאיכא לסיחלי תקנת הקדמונים כדתלינן נבי רב עיליש דאיסורא לא הוה ספי' 3). ועל מינו אי אפשר לדון כי כתבתם שאין כאן מינו, אך מה שכתבתם אפי' יש כאן מינו לא הוה מועיל כלום ממני תקנת העיקול הא ליחאיני). גם [מה] שחייבתם שמעון שבועה שלא לקהי) מן העיסקא ומן הריוח כלום מכה שבועת השותפין שנשבועיןטו) שלא בטענה, זו פליאה, היא בעיני, שהרי הורגלו רבותינו להעמיד סמוך על חוקתו או למסור משבועה אם לא יוכלו להוציא או להשיבי

תקנת קדמונים? וחולי יש לומר שדנינו הוסיף לומר שגם כל הפקדונות הן בכלל תקנת קדמונים כמו פקדון ספרים, ועיין בתשובות מהר"ם כיצ' דפוס קיימונה סימן קמ"ד שהובא חוכן תשובות רבינו זענין אחר ח"ל ט: ס: שמעתי דין מיו ה"ר יעקב בר שלמה והייתי סניף עמו זדין כשחפס היר אנדחם פסרו של היר יוסף זיל עזור תניעה ישנה וחלדינו להחזיר לו הספר מכת תקנת הקהלות שאין לעכב ספרים עזור תניעות ופסק שאין [זיל] טעמא נמוקם שאין] לריך להחזירו, ואפי' שמתחר ועומד להחזירו לעי' כן לא יפסיד מנו שלו ויטעון עליו ומשכנחא כאלו הוא נידו, ודאייתו מעי' המקבל (דק קדי) הוא דהנל ומחזיקה סכינא דאשכנחא ואמר ליה אביי זיל אהדר ליה ותא קום דינא עליה, פי' דפי' התנעט לדין אם יודה או אם יש לך עדים ישלם ואם לאו ישבע, רנא אמר לא לריך למיקם עליו דינא, כי אפי' טעמא להחזירו מפני שאסור להכל לדידים טעושים נהם אוכל נפש מיהו יכול לטעון עליו עד כדי דמיו ולא יפסיד המנו שלו מנו דלי בעי אעד לקוח הוא נידו. ומאן ראי' לדיננו, שהמסר נעכז אינו חמור יותר מאלו דלס התנול ריחים, והנה מלמדי שומרי היר יוסף זיל נחלם נהרעם על זיל דהוה חזירי לו מ"ו התם נטלמתי עליך טעמא לחלוק על דברי ר"ת שהיתה נידו קבלת אינו וקבלת רבנו שמואל אחיו ורבנו שלמה זקנו טעמא לחמור דכדו כפגרות. ע"כ לשון החסובה אשר על סיה חסובנ השאלה זענין טעב ספרים נצטיל תביעה, אמנם בתשובות מהר"ם כיצ' דפוס פרחו סימן של"ד הובלח תשובת רבינו כחן כמעט בהלשון שלפנינו ועד עיין במדרכי זימ פי המקבל ובתשובות מייטוני לסדר המשפטים סימן א' וסימן כ"א ול"ב כמו שגרסם ג"כ בהנהות מייטוני פ"ח מה' טוען נפוס, ועד עיין תשובת מהר"ם כיצ' שהוליא הרב ר' משה בלחן סער רלשון סימן ג', ועיין גם בתשובות מהר"ם כיצ' דפ' סימן טל"ה, ועיקול זו איני יודע מה הוא אם המקבל אם לפקלקלח"ת, ולי נראה שליל עיקוב וכן גיל. "יעקב" נמוקם, יעקל", והוראלחו כמו ולא יעקבם איוב ז"ל ד', שחרגומו ולא יעכבנו, ואולי חזרות החנה עיקוב דקוף כובעת טעות הסופר לכתוב עיקול נמוקם עיקוב, אך יען אשר מלמתי הלשון עיקול כמה וכמה ספרים, לכן לא הרהצתי להניח. ה) כן הוא במהר"ם כיצ' דפ' סימן ט"ה נמוקם נעטח כבי' ודפוס. ו) כ"מ דק קט"ו ע"א, ז) כ"ל וכן הוא במהר"ם כיצ' טס נמוקם עמיד ליה נחזיר הקצרות ככ"י ודפוס. ח) ככ"י, ודפוס נופלח ז' ועבר כ"ל נמוקם ועמיד ככ"י ודפוס. י) כן הוא במהר"ם טס ומסר ככ"י ודפוס. יא) הנהת רלח"ס ובמדרכי פי המקבל איחא וכי נצטיל שלל רנא לבקר הורע כפו. יב) כ"מ דק סימ' ע"ב וענינו כמו דחליקן נבי רב עיליש משום דנבדל רנא הוה לומר ולפרש דכדו נשטר מה כעסק וכו', כן תלינן נמי דקדמונים שלל עשו תקנתה למונת אחד ולהפסיד מעטט מנו של אחד. יג) כל הדברים מן ונצטיל שלל רנא לבקר וכו' עד כחן ספרים במהר"ם כיצ'. יד) כן הוא במהר"ם ובמדרכי כל הגעעין איחא שלל עיכז ומסר ככ"י ודפוס. טו) גם

בראיה כדורה, דאוקי מילתא אחזקה. ובעיסקא לא ינהג מנהג שותפין, שהרי חציו מלוה ובמלוה אין נשבעין מספק, וחציו סקרין כדמוכח כפי המוכר את הכית (ט). דאיתמר המפקיד אצל חברו בשטר ואמר החזרתני לך נאמן ובשבועה עיי מינו, ושטר כים היוצא על היתומים נשבע ונוכה כולו, וסרכינן תרתי דהא סקרין הוא עלניה ואי היה אבוהין קייסין) הוה טעין החזרתיו לך וכו', אלמא סקרין נמור הוא.

ופירושים) דמתניתין דשבועות (ט) הכי איתא, אלו נשבעין שלא בטענת כרי אלא בטענת שמה השותפין, ששניהם עוסקין בדבר ומורי היתרא דסמכי אהדרין, והאריסין דמשעבדי למרי אדעא לאחויי ליה רעיא בלא שכר ידוע ומורי היתרא דמדישיה קאכיל כ) והאספרוספין והאשה הנושאת ונותנת וכן הבית המוציא פועלים ומכנים פועלים ומכנים פירות ומוציא פירות ואינן נוטלין שכר ידוע על אלו הדברים, ומורי היתרא, והא דאמרינן דהשותפין שומרי שכר זה לזה (ל), מינה מצינו למילף דלאו שכר משם הוא דאטו את מייתת קרא וכיילית ליה (כג), אבל עיסקא סקרין נמור הוא וצריך שבר ידוע והוה ליה כשכיר יום או כשכיר חודש או כשכיר שנה, כגון אומן או מקבל קיבולת אע"פ דהקילו בשכרן כגון סיבול ציר ומה בכך (כד), דרבית דרבנן הוא ואקילו ביה, אבל שכר ידוע ושם שומר שכר עליו, והיה לו לשנתו במשנה ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין ורש"ש והאריסין, ובלשון משנה מושיבכר) למחצה קרי ליה כדמוכח באיזהו נשך — והא דקרי ליה שותף נבי ר' אלעזר (כה) כשבאמת הוא שותף, אבל ר' אלעזר [מעיקרא] לא הוה עושה בשותפות, ומהכא לא תסייע דבההיא מודה דלא משתבע מספק אם שניהם מודים (כו) — ואספרוספוס לא הוי, דאספרוספוס לדקוני לא מוקמינן, וכל נוטלי חסדים לא ייבעו שא"כ אין לך אדם שמעביר דבית של יין להבירו ממקום למקום (כז). דלא הקנו רבנן שבועה ספק אלא למילתא דשכיחא וליכא שכר קבוע וידוע דמתוך כך מורי היתרא.

ב. (אי תפיסת עיסקא אי הוה כתפיסת עיזו).

ואשר שאלו רבותי אם תפיסת עיסקא כתפיסת עיזו דאכלי חושלא (א), ודאי כן הוא הואיל וליכא (ב) שטר הואיל ויכול לומר החזרתני לך, אבל אי איכא שטר אין יכול לעכב בפלגא מלוה דליכא מנו שנאנסתי.

ואשר כתבתם כי שיתף מעות יתומים עמהם? מה בכך הואיל ולא הוו ראובן ושמעון שותפין, ובחזקת הבתים לא הוו שותפין אלא ששניהם עוסקין בקרקע (ג) דאין מהויקין עיזו, אבל אם שכרו לעשות שדותיו, ולא למחצה ולא לשליש כדון אריס, או שכיר שנה ביקרי ויש לו שכר דלא מצינו שכירות שנה או שתיים משקעת חזקה.

זו עיפ' מהר"ם ומרדכי סס ומסר כ"י ודפוס. (טו) ז"ב דף ע"ג. (ז) קיים הגהת רמ"א ומסר כ"י ודפוס (יח) כ"כיי כסמך עם שלפניו איננס דפוס הוא סימן צפני עלמנו ונרסס צפני חר"ט ז"ב חס"ט. (יט) סבועות דף מ"ח ע"ב. (כ) גיטין ס"ב ע"א תורח מדישיה קאכיל. (כא) צנח צנחא דף ע"ב ע"ב. (כב) עיפ' הגימטא הנכונה ומרדכי פ' כל הנשבעין, וכו': מינה מניני למינע דלח שכר נמש הוא דלח אחית קלח וכיילית לה. (כג) צנח מליעל דף ס"ח ע"ב. (כד) מושיב כ"י, מהר"ם ז"ב שתיין, ודפוס צטעות משום. ועיין נמשנה ז"ב דף ס"ח ע"א. (כה) כ"כיי ודפוס אליעזר ולינו כי הוא ר' אלעזר מהגרוניא ז"ב דף ס"ט ע"א. (כו) כג סדנסיס מן וכה דקרי וכו' עד כלן איננס צנחא ז"ב וכל צנחא ז"ב. ועיפ' מהר"ם צנחא צנחא צנחא צנחא צנחא. (כז) עיין לעיל סימן ל"ג אות ג', ותמלח כהאי לטנח.

ב. (א) צנח מליעל דף קע"ז ע"א. (ב) רמ"א גורם אי ליכא צנחא הואיל וליכא. (ג) רמ"א גורם לח חין צנחא דלחין.

תשובות ר"ת סימן לד

ואשר שאלתם על עיסקא סתם אם קוראד) שותפות או לא לעיסקא וזו? לא ידעתי מה יש בין זו לעיסקא סתם רק מה שכתבתי דלית ביה מינו.

ג. (בענין מי שקפץ ונשבע טרם נתחייב).

ומה שמעין שמעון שקפץ ונשבע טרם) נתחייב? אלו היה חייב שבועה לא היה נסמך בכך שצריך לישבע אחר מעשה ביד, וקשה נול הנאכל, ושמה אחר כך הרשיע ונול ואכל או פשע ומשתמיט או אסיק וזו אסקונדרי או כי קניא דרבא ג). והריא רקפצה ונשבעה שלא נהנית מן כתובתה ומורה רב בקוסצתג), על דעת ביד נשבעה אבל התלמוד לא חש להאריך במילתא דלא צריכא ובעיכ כך השביע משה את ישראל ד).

ד. (המחויב שבועה ואמר נשבעתי בב"ד פלוני אי נאמן).

והמחויב שבועה ואמר נשבעתי בב"ד פלוני והלכו להם למדינת הים נאמן דלא נרע מפרעתי דנאמן, אבל שבועת היסת איכא דלא נרע מאין לך בירי כלום למאן דמחויב ליה שבועת היסת דמפי איכא דררא דממונא הנא מהתם). ובהוזק כספן נראין דברי רבנו ג) מרברי רבנו האי ג) שמפרש שכננדו נשבע ונוטל דסבר מאי שנא מוזק כספן שאומר פרעתי דצריך לפרועו בפני עדים, כספן דנשבעתי נמי צריך לפרוע בפני עדים דאין זה דומה להאי דאכיל תרי מינייהוד) דהאי רועה גולג הוא.

ה. (בענין כתנה שיח להיות פטור משבועה ואם הוא בלא עדים).

ואשר שאלתם מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה) ואם הוא בלא עדים? אמנם בלא עדים נאמן לומר לא שעברתי את עצמי, דאיכ הווא עוברא דשומשמי דהוה ג) היאך יכול לומר בהא ג) ביתא קמך לא מבעיא שיש וכו', אך שבועת היסת איכא דהוי כמזענו מנה לי בידך שקרון דהיני שומר דירי הות, והלה טוען להרים, דהיינו נמי פטרת משבועה, והתלמוד ד) לאות) דוקא נקט, והיה לכולהו). והווא דהא ביתא קמך אם לא שהודה המסקיד היה צריך שבועה, אבל אם יש שטר שקרון אין יכול לומר פטרתו מן השבועה אי ליכא עדים שפטר משבועה דליכא למימר מנו הואיל ואיכא שטראז).

ו. (שבועת שותפין אי דאורייתא).

וישבעת שותפין אי דאורייתא אי דרבנן? פשיטא דמרבנן היא חדא דליכא איצטריך דאורייתא אלא במורה במקצת ועוד הא אמרינן בבולא תלמודא איצטריך

ד) רלוזים גורם קרוי במקום קורא.

- ג. א) נדפוס וכ"י איתא ערס לא נתחייב, ורלוזים חזק מלת לא. ב) עיין נדלים דף כ"ה ע"א וטעוה דף כ"ט ע"א ג) ניטין דף ל"ה ע"א. ד) טעוה סס.
- ד. א) זה כדעת רב סאי גאון ורמנ'ן ננימוקי יוסף ג"ת פ' שנים אוחזין דף י"ג ע"א ולא כר"ף ורבינו שמה הונא נמדכי סס וזהו שאמר רבנו לקמן גבי הוזק כספן שלא נדאין לו דברי רבנו האי, משמע שאין לענין טעוה היסת מודה לדנניו, ותימא טעוה יש סתייה לדברי רבינו לעיל סימן ל"ג אות ב, כי סס נראה טענת רבינו כדעת הר"ף ורבינו שמה. ועיי"ש בהערה א' ולי"ע. ב) עיין רש"י ג"ת סס דיה הוזק כספן לאותה טעוה ועיין נדלים סס. ג) כן הוא בכ"י אונס נדפוס איתא במקומו: שהוזק כספן שאין דברי רבינו מדנני ובהאי, ורלוזים הגיה מעלמו כמעט ממש כדנני הכ"י. ד) ג"ת דף ה' ע"א.
- ה. א) ג"ת דף ל"ד ע"א. ב) סס דף מ"ט ע"א. ג) רלוזים גורם סס במקום נחא. ד) כן נדפס רלוזים במקום התלמוד בכ"י ודפוס ה) כן הוסיף רלוזים, ונדפוס וגם בכ"י ליתא למלת לא, ו) רלוזים נדפס נדפוס במקום לכולהו נדפוס וכ"י. ז) עיין ננימוני פינז ונהל' סכירות הלכה י"א וי"ב ע"פ חסונות הגאונים.

מסכת סוטה פ"ג הלכה ט"ז

תשובות רית סימן לד לה

קרא למעוטי ספקא מכיש דלא ריבחה תורה שבועה לספק ומקרא לא ימצא לכך ה).

ואשר טוען ראובן כי הודה ה) שנמל חלקו כיד ליטרין ושמעון משיבו לא הזכרתי ליטרין אך מודה הוא שנמל חלקו מן הריוח, וראי מאותו זמן אין לו בריוח של מחצית הריוח שמגיע לו ליתן לראובן כלום כדאמרין ג) רי מנשיא נמל מחצה בשלו וחצי מחצה בשל חברו א"ל אב"י מאן פליג לך ועוד מקום שנהנו לגדל וכ"ו. וזו עסקות מלכות זה מקום שנהנו להלוך וליטול נפקד ומפקד חלקם או שלא לחלוק ולהיות ד) רווחא לקרנא משתעבדי, אבל בהמה איא לחלוק והיכי דנהנו שלא לגדל נמל חצי מחצה בשל חברו או איכא דפליג ליה כדאמרין ו) אייתי תרי [מנן] תלתא דסלגת קמיהו, ועל זמן שבוע או שבועות איני יודע, והא ודאי יחזיר כל הריוח שלו מחצי ריח ויתן אל לבו פן יעבור, והרי זה כאומר אינו יודע אם נולדת ה) ויש לו לצאת ידי שמים ולדקדק, בזמן שהוא אימר דלא רמי אנפשיה שוה שתובעו נולתני סמוך שלקחתו) ואנן סהדי שוה שמעון לא נתכוין לנזול אלא להחזיר כפי המנהג, ואשר אמרתם כי לא עשו ציוויכם האמת אתכם ועבר על גירותיכם ואולי משנה. ומעתה אם לא יציית לכם להשיב ליד ראובן תחרומו עליו בהסכמותינו, ועל דיני תביעת שמעון לא נתמצעתים) בדבר עמכם כמשמש.

ז. (בענין גולמי כלי עץ סמאין).

והדיא דלשוף דסירקא קמא דהולין) בבלי עין טמא דלנוי הוא וטמא) והיא דסיב דסנהדרין) משישוםם בעור הדג נבי משה ועריסה להחליק ולתקן הסטה, שלא יסרט בשר היושב עליו וסורו, כדמוכח במתניתין במס' בליס ד), דקתני התם הסל שיחסום וינקטה) והוא תיקון הסל ולא נוייו. משום הכי סריך נבי משה ואי סירוניה מעל גבה למה לי שיפת עור דג להחליק הלא סירונו [אינו] מסרט בשר היושב על המטה שים, ולולי עול כבר ער יעבור ועם וילך זה המושל שלי). הארכתני כלשון צח, אך סירדי דהוקוני ואולי ילכו להם והייתי מוצק וקבעתי עתותיי. בעזרת צור אבותי לחיים ולשלום.

סימן לה. תשובה להדר יעקב מטרנא?

(בענין קיום השטר ע"ש עדים ושטר יוצא מתחת ידו).

תשובה על אשר באת לדעת אם לכך ולכי שוין בקיום השטר, על זאת אודיעך את לבי אם טוב ואם חילוף ה).

1. ה) כלומר ואנן קי"ל ששוחטין נשעין נעענת סמא. טבעות דף מ"ח ע"ב. ז) הגהת רמ"ם נמוקס ניהודה נכ"י ודפוס. א) נ"מ דף ס"ט ע"א. ד) כל"ל נמוקס ולהגיה נכ"י ודפוס. ה) נ"מ דף ל"ז ע"ב. ו) נ"מ דף ק"ח. ז) הגהת רמ"ם נמוקס מן זמן שלקחתי נכ"י ודפוס. וכוונת רבינו שלכך חייב ללאת ידי שמים שתביעה זאת היא כוונת טענה נרי קלה. ח) כן הוא נכ"י ודפוסם נתולעו וכינה רבינו לא הכנסתי את עלזי נדנר.
2. א) חולין דף כ"ה ע"א. ועיין סס נחומי ד"ה להקיש בטובם. ב) כל"ל נמוקס סהור נכ"י ודפוס. ג) סנסדרין דף כ"י ע"ב. ד) כל"ס פ"י ע"ז ו"ג ה) נשנה איתא ויקנב. ו) לא נדע מי הוא המושל הרע הזה.

סימן לה. התשובה הזאת הונחה ברובה ובשינוי לשון קלת נהגהת ומדכי כתובות פ"ב סימן קמ"ו. ועוד עיין חוס' ד"ה דילמא זיופי זיין כתובות דף כ' ע"א ומשמדכי סס נראה שהשואל אשר השיבו לנו נדנו נזה היה ר' יעקב מטרנא. אכן על השואל הלז ונס על סס עירו אם היא ידאכי הידועה לו נמוקס, אחר, לא נודע לנו מאומה. ועיין נספדו של הסנס שמואל קאהן על ר' מרדכי בן הלל, גראטץ ונאלטסטרופט 1878 ל' 84. כי נכ"י B. und W. נקרא הר"ר יוסף מטרנא. ה) לישנא מעליא נקט נמוקס רע.

מקיים ע"פ עדים ושטר אחר יוצא מתחת ידו באוחה חתימה של ראשון, אם יכלין עדים לקיימו אם לאו, כי היכי דאמרינן בקיום חתימה מהחתימה אם היא בידו דכוונתו כיוון (ג), הינן יש לנו לומר בהעדאת עדים, ואם לא נאמר כאן משלש חתימות (ג). אמנם אדוני אם חרקה ותמצא באב ואמר (ד) וטעם גדול כשאנו באין לקיים החתימה מחתימה ודאי בעינן שתי שדות או ב' כתובות, לפי שבשטר אחד אין אדם יכול להכיר ענין כתיבת העדים וימנין דשביק רוחא וימנין דחיק עלמא וימנין דחסרה (ה) לגניה דחית וימנין חלי ליה לכרעיה דידהו וימנין דלא עבד, הלכך (ו) בעינן שתי שדות דרלמא בתרי זמני מכווני ידיהו, ובדין הוא ראשיי בהכי לא סגי לך אלא משום דלא ליססרו בעלי חובין. הלכך ביוצאין מתחת ידו אמרינן דייק, דאילו ביוצא מתחת יד אחר אחרשים אנו בושיין אף כי נגלגל עלינו ישנים, דאיכא למימר כוונתו כיוון. אבל קיום שטרות ע"פ עדים אסוי למלוה אלף שמרות לא אמרינן דייק, שהרי העדים מתוך בית הלב וסביעת עין הם מעידים, דסביעת עינא עדיף מסימנא, וכחוש השער יכירו השנין; משאיכ במרמס חתימה לחתימה, שהרי כמה דברים מצינו שאין מקיפין (ז) משום דעשוין להשתנות גם זה כמו כן, הדע לך סרבעינן שתי שדות, ועוד צא ולמר מראמרינן (ח) היה לו יודע עדות בקרקע ונסתמא וכי ומסקינן כי אסוי כיון מצרנהא בקרקע, מדה בנלימא ומשקלא בנסכא לא מהימנינן ליה דנלוהו אמוראי איתוחב. איכ יש לנו לומר (ט) בסביעת עינא תליא מילתא ולא ברימיו מלחא למלחא. ובדין הוא דבקיום חתימה לחתימה לא היה לנו לומר כן אלא משום דלא לפסדי לקוחות; ומשום דפעה רב אדאי (י) בחתימת ידו, מיס הבין מעצמו מה שלא היינו מבינים מרימיו לחתימה. ובשביל אלו הענינים היה לנו לומר שלא לקיים שטר משטר, כי ידע ויבין המבין על החתימה מה שלא יבין המרמה, וגם יש לנו היכי דאיכא ערי חתימה, מה שאין כן בקיימתי (יא) חתימה מחתימה (ג), דהיינו דמעידין על החתימה אסוי אית ליה כתב ידם של עדים במקום אחר, אית ליה מנו דמצי למימר אין בידי מחתימתו ויכול היה להמצינו וכשר. ואסוי עדים מעדין שיש לו אי נמי משוה ליה ראינה (יב) אין בכך כלום שהרי ערי חתימה מעידים על שניהם וסה

(ג) כחצות דף כי ע"א (ג) ליע טלם חתימות מלן דכר סמיא. ואולי יש לומר שכוונתו מטלם חתימות עם אותה החתימה שלטו רולין לקיימו, כי מנלעדה לדיכין שתי חתימות מטלם שטרות כדאמרי נהדעני סם ולרב שינוי בר אשי דוקא גיולא מתחת ידי אחר. וכונה השואל, אם לא נאמר גם כן שהעדת העדים לא תועיל אם הסער ניד ראובן דהייסין לזיוף ואיכ לדין לקיים ככתב מתוך הכתב ע"י שתי שטרות שיולאין מתחת ידי אחר. ואולי כונתו בטלם חתימות שלדיכין עוד שתי חתימות שיולאין מתחת ידי אחר תלמד הסער שיולא מתחת ידו. (ד) טלפון מנוונם קלח וכוונתו אם חרקה ותצדק צלז ואם, כלומר צמקור הדבר אז תמלא. (ה) נהגהה מרדכי סם איתא דמטן צמקוס דמטר. (ו) כן הוא צמדכי צמקוס הלכא ככיי דעוס. (ז) כמו אין מקיפין צבועי חולין דף מיו ע"ג. (ח) צנא צמל דף קכ"ח ע"א וע"כ. (ט) צמדכי איתא חלמא צמקוס איכ יש לנו לומר. (י) אולי ל"ל בר אדא ורועה על מעסה דרנא ורב אחא בר אדא צנא צמל דף קס"ז ע"א. וכונתו, כי מעס אטו רואין סלף צמניעות עינא איכא למיטעי, אכל מעס אטו רואין גם כן שעי הראיה צא רנא על האמה מאחר טלא חתימת מעולס קמיה דרב אחא בר אדא, מה טלא היו מצנינים ע"י דיעוי. (יא) כן הוא ככיי וצדפוס איתא צמיי ורל"ס הגיה צמקיימי. (יב) כונת רבנו צעור טעם אחר יש לקיים את הסער צעדות העדים על חתימתם, אף שכתב ידם יולא מתחת ידו, מעוס דנלחן צנל הסער מכה מנו דלי צעי מלי להטמין ולומר אין בידי מחתימתו, משאיכ בקיום חתימה מחתימה טלא לדין להיולא אלא הסער ולהלכות את כיי טעדים, (יג) ל"ל שרועה לומר אם גם את הסער האחר לדין לו להלכות ולקיימו ע"י העדים, ואע"ג טלא אין מנו כמו כסעדיס מעידיס

ראיה לסמל את השני ולהכשיר את הראשון שהרי [שמאן הקדמו חייפו, וגדולה
 מזאת נאמר שאפי' (קיימו) יד] שטר בשתי שדות היוצאין מתחת אחד יודיעו ויבררו
 אם [לא] טו) כיוון חויף ויקיים השטרות כולן שבידו ע"י אותן היוצאין מתחת יד אחר,
 אפי' הן אלף בידו, ולא סלון רבנן בין קיום שטר אחד לקיום בי שטרות, יתן לב
 אדוני אולי יישר.

סימן לו. שאלה מאורליינים לרבנו תם.

ביררתי לכת אחר ביד יפה, אחרי רי לבית שערים א) ההרש והמסגר רבינו הקדוש,
 המקום יהיה בערוז ומנו רבי יעקב. וקבל אני ראובן לפני רי על אחי
 שמעון ששאל ממנו מרכבת הנשים שהרהינה אצלי אחד צ) שר וצורר אלס, וידו
 חקיפא על עצמי. ואמרת לא אעשה כי אם עים השר או השרית. חור והלך לו שב
 ובא ואמר, האמת צוותה השרית. האמתני בראש מילה ואמר עתה השאילני אותה
 ותסמור אותה לשלוחי, ומסרתיה לשלוחו כאשר אמר, כי אמרתי שארית ישראל לא
 יעשו עולה ולא ימצא בפיהם לשון תרמית. אחרי שובו מרכבו הוא ואשתו החזירה
 לידי. והגר הוגר לשרית את כל המעשה, כי ראוהו עבדיה במרכבת ושלחה אלי
 להביאה אליה, ראתה כי נכספו פניה ונקרעו שיריה ונשרו קליפת עלי הזב בכסחור
 ופרה מעליה, והחזרתני בכעס ואמרתני לשרית הלא הוא אמר לי היהודי שציוותני,
 אמרה להדים. ועתה שואלין ממני הפחת ומנומין עלי לאמר אצוה אחד מעבדי וישבע
 שנפחתה יותר מבי דינרין. פייסתי לאחי בפני קהל ועדה לפצני מידם פן אפסיד על
 ידו, כי שאלהג) שלא מדעתם כאשר אומרים, ולא אבה לפצני וסולך אותו לבית
 הועד ויקב הרין את ההר, האמת והשלום.

שים לה, שגם אז אין כח ענו. וימי כשר שהרי עדי חתימה מעידים על שיהם. חס עוד
 טעם אחד להכשיר את הסמל הי"ל. יד) כן הוא נכחי ודפוס וליני שרין למחוק. טו) כליל
 ומסר נכיי ודפוס.

סימן לו. השאלה הזאת מאורליינים אשר תכיל את הטענות של שני צעלי הרב היא החומס
 נפוסה נכס שלמה נר ילחק וגם יוסף נר ילחק. לפי הנראה שני החכמים האלה
 לא היו אחים אף שטענות אביהם שווין. כי לא היה נלמי ספק שום דבר על זה בחטונת
 ר"ח כשנכנה את הלאסון נכס הרב, ולא הסני נכס נחור זקן הסגר. וכן נראה מטענת
 שמעון המתחלה במסגרותיו, שכתב עם שים הנה הרב רבנו ועוד אחר ועל השלישי לניד
 ינחין, וכפי הנראה האחר השני הוא החמוס עם הרב חס ר' יוסף נר ילחק. א"כ לא היו
 קרובים שפסולין לדון. ועיין בספר ראב"ה שהוליא לאור החכם ר' חיים נתן דעמנילעד עם
 שירשו לית חן דף כ"ז ע"א שכתב עם נפירושו שהראב"ה נפתח אל הרב ר' שלמה נר
 ילחק החמוס פה הוא דמי ז"ל. וכל רואה יכנים עם החכם הגיל שליחו רפ"י. והחמוס
 השני יוסף נר ילחק הוא הרי מאורליינים הנודע מנעלי החוספות והוא היה תלמידו של
 ר"ח (רפ"ל סימן כ"ט), ועיין לקמן בשאלתו סוף סימן ל"ח שכתב, כמו שלמדתי רבנו.
 ועוד עיין בחטונת ר"ח סימן ל"ח אזה ז' שכתב לו סקן פירש, נחיתו הנס". ועם שקראו
 ר"ח עם אחי זה רק דרך חנה, ולאח שחשבו כי היה גם תלמיד רבנים עמו שהרי ר"ח
 קראו אחר מוח רבנים אחיו הגדול ממנו. וגם לא היה מחנך התופי שהיו כבר לפני רבנים
 ור"ח ועיין מה שכתבתי למעלה בסימן י"ד בהערה ראשונה. אך לפי הנראה הרי מאורליינים
 היינו מד עם הר"י יוסף נחור שור וכמו שהוכיחו החכמים גדלםם ונעלינעד נחמי מאלנאן
 ט"ל נד 94—93, והחכם קופפמאן REJ. IV p. 220 ועוד עיין Gallia jud p. 34.
 וגם מה שכתב החכם ר' לודק הכתן REJ. III p. 6. ח) עיין סההרין דף ל"ז ע"ב.
 ז) אחר כן הוא נכיי ודפוס מאחד. ג) כלומר שאל את המדכנס. ד) הנין כן הוא

ויען שמעון ויאמר הנני ד' שמעון משיב את ראובן כשער בת רבים, אשר הנחליסם), דברי בנים. האומנם נכוחות אדבר, כי לא יתרוך רמיה צדו. אמת באתי אל ראובן לשאול ממנו המרכבת ויעני, לך שאלה מאת השרית ואלך אליה ותרשיני אם יחסוך ראובן כי כידו היא וקנויה כידו כמשכון. ואחזור אל ראובן ואומר לו ועתה הורשתי ממנה עתה השאילני וכא עמי לביתי ונשמרה יפה, ויאבה האיש ויאמר לחיים), ואומר לו איב תביאנה לי ולא אפריח עד המקום אשר היא שם, ויעש כן וימנע מורח, אחר כך שאלתיה ומשכתי(ה) ונסע אני והוא לבתינו שלמים והפצינו, ביום שובי החזרתי לו המרכבת, והוא לא משך אצל השרית ואצלות). עתה כעסה השרית עליו היא ובעלה עיד משכונם שבידו ושותפו, כי לא רצו למחול הרבית ברצון השר והשרית, וכן נודע בעירי, לכן העלילוהו ויעשקוהו במרכבת, וחמסי עליו כי מוליכני הוץ לעירי חנם, ולא המתין עד כואני אל מקום ביד הן פה הן במקום אחר. כי הנה החזרתי המרכבת יפה ולא(ט) נפחתה שוה פרושה, אם לא על ידו וכרשותו, רק מחמת מלאכה, ואנא לאו לאוקמי בכילתאי(י) שאילתיה, ואמתלא לדבריי, כי זה לי ג' חדשים להשובת המרכבת אל השרית ותראני אחר כך סעמים ושלש ולא(יא) קראתני כלום, והוא קראני חנם, כי עדיין לא הספיד מאוטה. ועל אשר דבר כי מנמיץ אותה, ינורתי מן יעשו קנוניא עלי הוא והם, כי אויבנו [הוא] זה מצי ימים ולאחד התנלע ריבנו נקראתי סה(יב). והגני שמעון מתרה אותו לכלתי ימים אותם במרבית כסף רק ברין אבקש לתשלום לכן לא ישטר כלום. וההם המפצל שקתות ברהסי(יג) ירונו על כל מקראינו, ותשובותינו אמת ושלום, ושמא לא יספיד מאומה. ועתה מורח אני חנם, ותובע אני ממנו שבר מורחי וביסולי, ויבאר לנו רבינו הכל באר הישב, גם כי שבר שליח יושלם, כי אני(יד) רוצה] להמתין עד ראותנו עובר ושב וברצונו המתנתי מסני החיסרון.

ויען ראובן ויאמר: מבין ריסי עיניו של זה האיש ניכר מי הוא ומה בלבבו, מה מיבן ומה תוכו כי די תוכו כתיב(טו) אפילו לבר הראשון, ואשיבנו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. על אשר אמר שאמרתי לו לישול רשות מאת השרית ואח"כ אשאלה, רשיון זה למה ומה יתרון לי ומה מיעיל מאת-ה שהשאלתיה ובתורת שאלה באת לידו מירי? אך האמנתיו שנשל רשות משרית ולא חשרתי כי חשבתייהו לאיש תמים כי לא הכרתיהו כי חדש הוא מקרוב בא, ועד עתה לא שמתי אצבעותי בארם בין שיניו. ומה שהוכרתי שם השאילה בעוונותי לסי שהלשון נוסל על כסות וכלים חמור ושור ושה וכל הבהמה דבר החזור. ועל שמוען [שאמר אלי] בא עמי ונשמור חסך יפה יפה, דבר שקר וכזב הוא, ולא היה, אך נודמתן לנו דרך איש לרבו, כל אחד לצרבו ולא איש בשביל חברו. ויחדיו לא שבנו ולא חזרנו, ואפילו היה כמו שאמר שכתורת שאלה בא כידו מה שלא היה, כי ינורתי מסני האף והחמה של שר ועל מיעושו המקפיד(טז), יותר מרבו, המקפיד(טז) משר אחר כי רצון הוא ורב כעם.

צ"י כג"ל נמקום סני נדפוס. (ה) נמקום סמחאספוס סס כל הנחלים. (ו) כנו לחיי נליסנא דגמלא. (ז) כג"ל נמקום ומשכתייה צכ"י ודפוס. (ח) הלפון נמנמם וז"ל והוא לא נעכה אלל סעריה וינה אללו. (ט) כג"ל נמקום ויפה לא צכ"י ודפוס. (י) צכ"י, ונדפוס נמליחא עיין צבא מניעאל דף ל"ו ע"ב. (יא) כג"ל נמקום לא. (יב) כג"ל נמקום נס. (יג) זה רבינו יעקב חם. (יד) צכ"י ודפוס כי יסלם אני להמתין. נחשו טעה ספוסל לכתוב מלח כי מצריכה להיות קודם אני קודם יסלם וממס סגלח דוגל סנדדס אל סענין. ולפי דעתי גם נמלה אני טעה כי ל"ל אינו ומוסך על חזותן סהול אינו דוגל להמתין וכו'. (טו) עיין אצ"ח דף ג' ע"ב. וכוונתו נדך הלגה כי כמה ממשנות נעות יש נקדכו. (טז) כגסס רל"ח' נמקום סמקפיד צכ"י ודפוס. וכלומר ססול קפדן יותל מנז סעריס.

וראיתי בסוף מה שאמרתי בתחלה, ואפי' כדבריו לא הייתי שואל לו לא שכירו ולא לקושו לא במלאכה זו ולא במלאכה אחרת ואפי' להשקותו מי מערה(ה). ועל אשר אמר שנשאלתי אצלו להביאה אצלו להמניעו משורחו, הלילה כי לא הוצאתיה מרשותי ואזור מוכיח עלי אשר מסתה הלווה בו וקשורה, כי איך יכנס בחדר המשותף ויהי פותח וסוגר בתיבתי. אך אל נכון מחרר לבית הוצאתיה למיסר פעוניה ולהראותה לשלוחו. וכשהחזרתיה בו ביום שראתה השרית נפלו פניה ותבער כמו אש ואמרה מדוע כך עשית, ואף קורם שנתגלה הרבר לשרית היתה מנומת, אם אמת שהיהודית היתה יושבת עליה ודוכבת, לא ארכב עליה כל ימי עולם. ועל אשר אמר כי כעסה השרית היא ובעלה עלי על אשר לא רציתי אני ושותפי למחול הרבות ממשכנותיו כרצונם, גם זה הבל, כי לרצונם עשינו ומחלנו כדברם. ואפי' כדבריו, ומה בכך? לא נתן שלנו בעל כרחינו. ועל אשר אמר כי מוליכני חזין לעירו הנם, הבל ורעות רוח, בירדתי בפריש לא רצה, ובעירנו אין מי, כי כלם אחים וקרובים לבר רבינו שלמה ברי יצחק, והוא לא רצה לישב, ובירדתי הרמה(י), מקים שהשבינה שורה. ורמב"א לי עבדית שנתליתי באילן גדול. ועל אשר אמר שהחזירה שלמה כי לא נישחתה ברשותו, ברשותי וראי לא נסתתה, כי לא נשהמשתי בה מעולם. ומה שנסתתה מחמת מלאכה ברשותו ולא לאוקמי כבילתא שאילתיו, ילך וירון בערכאות עם השרית והשר, לאו בעל רברים דירי הוא ברבר זה ויפצני מידם ומפי אריות, ועל שהוציא אמתלא לדבריו, שלאחר שהחזירה ראתה השרית פעמים ושלוש ולא קראתה, באמת יפה אמר, כי ממה תקראנו וממה תשאלנו, כי אמרה מעולם לא נשל רשות הימנה ולא רבר עמה מדבר זה, ועל אשר אמר כי לא הפסרתי עדין כלום, באמת הפסרתי כבר מי דיגרין והי' שפומים שהיה חייב לי השר שאינו רוצה לפרעם ועוד קורא עלי תגר ומומין אותי לדין. ועל אשר אמר שרואנ שעשיתי קנוניא, חזי לזרעיה ראכא למסור מסון ישראל למסיון ולעוכדי עין, וינוור הרב באלה ובנירוי על מי שעשה שיודה והוא יהיה נקי. ועל אשר אמר כי אויבתיהו זה מיו ימים ובהתנלע הרוב נקרא, יש בעירנו נאמן לכל כי מקורם לכן נקרא, וענה זה שילך ויוליך עמו שרים לפצותו ואמר אל המדברים שלא יניח שאפסיד כלום. ועל שמתרה בי שלא לעשות שורה אך אוכל להתגר בו מלחמה, והוא אינו רוצה להציל, ועוד אם צריך הוא מה לו ומה חסרויט)? אך הלב יודע אם לעקלגיט) אם לעקלקלות. ועיני רבינו רואים ומסליא לעשות לשם עקמומיות שבלבבו, והוא השלום.

[ויען שמעון ויאמר] בפלגות ראובן גדולים חקרי לב יראו ישניחו וימצאו (לי'כ) העתק אשר בלבבו ונס(כ) תהלוכותיו אשר בחלקקות המה, לכן ענש יענש במשחה כום מרור ובסרה העורף על מכשלת מערה(כג) מכתבו כאיש(כ) המשתאה ומתעבר על ריב לא לו. ובורה מלבו דברים שהם מרמה ותוך, כי בראשית משנה מענותיו הללו כופר דבריו הראשונים באמרו לא שאלה שמעון. אך אמנם שואל

(ז) עיין מיימדל לדבא ז"ע דף ל"ז ע"א. (ח) זה נדמונו ונקומו של ריח וכן קורא לזניע לזניס שמואל הרמתי. (י) כלומר אם לדיק הוא למה הוא ממנה אומר. (יא) לעקלי כלי נמקום. לעקטי נכ"י ודפוס. ועיין המאמר נסכהדין דף כ"ו ע"א. (כ) לדין למחוק. (כא) וגם כן הוא זכ"י. (כב) כן הוא זכ"י וגם נדפוס וקשה להלמו. ולי נראה שליל הידיעה נמקום מערה וזוהו על סרה העורף זיירעות המשכן מעלנו צו וכפלה וגו'. וטעם הידיעה כמו יריעות סיה וטעם מכפלה הידיעה שפנה והכפיל לאונן את פענומיו. וכוננו סלאון יענש על סהכפיל יריעתו לזוז עוד טעם שניה נענענו, נסרה העורף כלומר טעם שמעון יעדף יריעתו להשיב עוד שניה על טענה לאונן שנייה. והמלה מכפלה חולי הטעה את הסופר לכתוב אחריה מערה נמקום יריעה. (כג) כאיש כלי נמקום זניס זכ"י ודפוס.

הייתי ולא שוכר ומסקיד, ועל כי אכר אשר לא נשאל אלי, אמת נשאל אלי היה כאשר אמרתי. שאלתיה ורצה, ולאחר רצויו נוסיתי להביאה וכל שחתתיה ומכסיה, ומרכבת היתה בנסים קידם וילך ויביאנה אלי ובעדו הולך ובא משכתי, ועל אשר אמר כי ביום השבתה כערה חמת השר לא ידעתי, לא נקראתי לא לדין ולא למלא חסרונו לא מאתו ולא מאת השרים ולא נקראתי עד (כד) כהיום. ומה שקראתה) להביא מעד, העד שנקראתי (כ) יביאנו לפני רבינו, והנה ידעתי כי הפיה כוב, אך האמת לא אאריך. הנה שמעון אחי אשת ראובן מתלונן ומגוס אותי ואותו בעל אחותו לאמר, מה זה עשה ראובן. הלא אמרתי עסק שאילתכם אל השרית והיא לא ידעה, באמרה מפני המגור אותו המגוס כי נושבה (כ) היתה ושאלה סוס והבלימתו ואין שם לה, ושאלתי וזה לפני והוא לא הלוח מאומה מיום בואו מה לכן בפה כדברכם וסיפרו לנו כדבריהם הללו עניתו מרם אך אל השרית ואתי השרים להפיצנה אשר תסידם (כח) רבר רב אם אוכל בענין אחר (כט), אתעתע בו. ואלה הרברים שלא בפני בעל ריבי היו. ועל אשר אמר להפיצו לא אפיצנו רק ברוך, גם אמר) אפצה את אשר לא עויתי, כי לא פנמתיה כלל רק מחמת מלאכתה, ולא עלי לפצותי ברברים בערכאותם. לא כי משע ראובן והיורד בתשובת המרכבת אל השרית ויאחיה אותן ימים והשאלה לאחותו ויקלקלה בידים להעליל ולוועד. לכן לא עלי המלאכה לנמור, ועל אשר אמר כי הפסיד מעותיו לא טוב רבר, כי יש לו משכון בחובו, ואם כה יאמר, אין לי מיהושל). וכי עלי לתקן שמוותו להאמין להם בכרי, כי אברה אמנתם חסה נכרתה, גם ידעתי כי לא בוועד הפסיד כי לא ויעדו אותו עריין, אך מנומו בעל מה בכתבו. ואם כה יאמר, ינורתי מחמת המציק, אין זה אנס אלא יראת האשול הוא ולא אינם איש ישראל עד היום, ועל תשובתו להוליכו חוץ לעירי לוועד, ברצוני היה מסתין עד בא מה שלישי להמציב צעד, כי יש הנה הרב רבינו ואחר (ג) ולא יסתין, אך נמרה עצתו ויקראני לכת לפריש מקום שם אשר הנחלים, ועל אשר אמר למה התריתי בו לבלתי לפשר מאחר שאני זכאי בעיני, הנה לא צרקתי כי בעיני, אך את משפטי חוקי הצעתי לפני רי יעקב בן מאיר (ג) רבינו ובית רינו, ועל אשר השיבני למה תקראני השרית יען לא הרשתי, גם זה הוללות ומכלות, כי היה לה לקרוא לי להכיבני, אך מפני עיקר מענתה הניחה, כי נותנת מעס לפנס היא, ואני לא פנמתי ונפשה יודעת, לכן לא נקראתי, כי השרית [אין] שוה (ד) בנוק השאלה אם לא על איהם, והצור ינסלני מכף כל אויבי.

תשובת ראובן: שתיקה יפה ואימת הרב אל נכון נכונה ולא כחרתי מאומה וארור נוכל, אם לא ימצא כמו שאמרתי, יניר רבינו מה שיהיה. נודע כי הבאיש את ריחי בעיני השר והשרית, ובעצמו הצית אש בנופו של משכוני ושרפו זגם לאבר את שלי בידים ושיסה הכלב האנס את חובי גם יותר, והלכה חזרי מפני

(ד) עד כן חיקן רחיים וטייר נמקוס ענימים נדפוס וגם נכיי. וחולי ז"ל עד כי אם היום. (ה) כלומר מה שאמר. וחולי נתפדו שחי חינוח מתינה חתה וז"ל ומהשקלא, כלומר ומה שנוגע לשקר שאמר להניח סעד. (ו) סנקלחתי ז"ל נמקוס סקלחתי נכיי ודפוס (ז) נדפוס נפשה. (ח) נדפוס תפקו דנה נמקוס תפסידם נכיי. (ט) כל הדברים האלה מן צאמרה מפני המגור עד כאן הם קושי הננה. ונלתי ספק נתקלקלו חתה ידי הסופר ומעוות אשר אין יוכל לתקון. (י) חולי ז"ל אז נמקוס אם. (יא) מיהושט כ"ל נמקוס מי יחוס. (יב) שהם שנים ולהם ינח השלישי לנשות בית דין. (יג) לפני רי יעקב בן מאיר כ"ל לפי דעתי נמקוס והנה לא ידע מאיר נכיי ודפוס. ולחיים חיקן נפסיד לפני נמקוס והנה וחת המלוח לא ידע מאיר חק. (יד) נכיי השרית שוס ונדפוס השרית

שמשלה ומסשים בני מעלי לנוול סרהסיאנה) וסומני ארן) להוליכני בערכאות הנקמי בכובסי הוא. ודסקין לעיל ונחתין לתחת ומזרות בלבנה שמעו, שבא השר ברחובותינו ופגעו ואמר שלוני שקרן בדאי וכזבן, למה אמרת שהשרית השאלתך זה הכומני לך, ונשבע: התלוי! לט, שתלקה בחסר ויתר. ונס בו כיום שהראיתיה את השרית קראתני ובו כיום קראתיו ועניני: או בעצמי אלכה שתידה ותכיר ישהשאלה לי או אפצך מכל הסונך עד סרוטה אחרונה, ועד עתה החרשתי עד בא יום הססרי. ומה שאמר שיש לי עד שקר, אמת קראתיהו ולא אמרתי שיש לי עד, מאחר שהיה קורא עליו תנר, ושלוס רבינו יגדל.

הנני שמעון משיבו, כי תולעתו הכאישה ריהו ולא אני, ולא הצתי אש במשכנו ולא נדמתי לו הססר בידים ולא הסרתיו סרוטה ולא הביאותיו בערכאות ולא הססיד כלום, כי חנם תובעו הצורר, ועל מה שאמר שבא ברחוב וקראני, מקריאתי זאת ועל אשר השיב, קראתי ועניתיו לכת צדיק ותורה ותכיר, אמת קראני ולאחר שלמתי(ה) כמה וכמה ימים כי השרית בידי להורות בעל כרחי, נס עתה אני למלא חסרון שהזקתי שחכתי כתשלומו, ותיי סכת אדוני שלמה במרבית תורתו ...

נתעצמו ראובן ושמעון לדין ובררו לכת אל אהל מועד מקום שמשא לאכסניא של תורה מקום השקאת העררים, אשר משם מעיין נובע מי חיים מתפוצץ ויורד ונפדר לבסה ראשים, להשקות את נהל השימים, להדריכם בדרך ישר, להציל עשוק מיד עושקו ולהוציא סרף מבין שיניו והעושק ליענש, צדק לזה ולזה להיות לסומא עינים ולספס רגלים סומכות לבלתי היות אחד יתום(ה) כלי מנהיג ודבר. והזיקונו ליכנס אל החצר הפנימית בלא בר והושטת השרכים לפני הרב רבינו יעקב [בן מאיר] עיני הגולה, כי בשלו תמידין ומספין השחר והערב(ג). וכירדנו להיות מקבלי פיתקהם, דברי ריבותם לשגרם בפני רבינו ורבותם, והרב יקב את הדין ויברר הרב בשמלה על כל קיץ וקיץ ויברר לנו על מי שבר הדין, הוה או זה או שניהם כאחר. ושלוס הרב ותורתו יגדל ... שלמה בר יצחק, יוסף בן יצחק.

סימן לו. וזאת התשובה.

הן קלותי ומה אשיב על שני(ה) האריאל שרי צנאות ישראל, הרב ר' שלמה ובחור זקן החבר ר' יוסף, אשר באו ליטול קורה מבין עיניהם(ג) ולהניעני שיבא מכשורא(ג) על דברי ראובן ושמעון מים שאין להם סוף, ולולא יראתי לעבור על מצותם נמנעתי ולמדתי לשוני באינו יודע כאשר הוא(ד), אך לכבודכם אענה חלקי. אם שניתיה להיות מבשלה באין לחם ושמלה, ע"ש בן קבלוני(ה), כי המה ידעו אותי ואת שיחי ואת לבי ורוחי כסיבתא בנורא(ו) ולפי המדה(ז) ידוני לבף וכות. ראיתי בדברי ראובן שכתב, כי אמר לשמעון על דבר המרכבת ישיבת הנשים, אשר בקש

נלח. לה) נדפוס פרס גיי. לו) חולי ז"ל אף. לו) עיין שבעות דף וילא ע"ל. לה) ז"ב ע"ה ע"ה מרכבת נכסיה. לה) כלומר נשבע בשם אונתו איש. ה) נדפוס שלמתי(ה). וחולי טעמו הוא כמו פיוס ורינוי. מה) אחד יתום כן הוא נכ"י נתיקוס אחימוס נדפוס. וכונתו כמו נעז. מה) עשו כן ע"פ מנהג קדמונים לנטל את התפלות נזה"כ למען יכופו אנשי הקהל את הנחנע לדין עיין בשלטי נגודים סנהדרין סוף זה נזכר. ועיין תשובת עה"ס נר נרוך דפוס פלאג בקוסו נחנקות ד"ה כל מקום ודיה לן העטה. ועוד עיין צוה מה שכתתי צוה הענין ציונלשעריפט לוס זיענלינגסטען גענורטספלאגע דעם דאקטאלר איזראעל הילדעסהיימעט אייניגעס איבער דיא חקנות לר 49 והללח.

סימן לו. א) זכ"י ודפוס שנת. ב) שם מצניהס. ג) עיין הריכות דף ג' ע"ב. ד) רח"ס הסוף נספרו מלת כדאי. ה) קנלתי נדפוס. ו) עיין ערוצין דף

ממנו שמעון להשאילה לו, שאמר לא אעשה כי אם ע"פ השר והשרית, ושמעון הלך כדבריו אל השרית ואמרה להשאל ונעשה שלוהה בשליחותך) גוי אצל ראובן שנתרצית, נראין הרברים שאם יכול שמעון לישבע כי נתרצית לו שספור הוא בחסרון שמחמת מלאכה, שאם שלחה לו לראובן(ט) בדיוקני ועדים חתומים עליה(י) הלא באמונה האמניה(יא) ראובן ולא היה לו לראובן דין ודברים על שמעון, שהרי ראובן לא אמר לו לשמעון לא אשאלך אלא איב תפצני, אלא באמירת השרית כלכד תלה את דבריו, וגם שמה שמעון לא היה שואלה לתנאי לפצותו ודברים שבלב אין לנו לרון אלא מה שמוענים, ואפי' במכיר בה שהיא בת חמורו אמרינן שהם גוי אנס הוא ושהם נכרי שקרן הוא כדכתיב אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקרי(יג) יודע היה שמעון שאפי' מאה עדים יספור גוי וישבע וימול, לפיכך לא שאלה זולתי על מנת שתתצא השרית וחאמר הן, ואחרי כן אם תספור תספור הלא ראובן לא תבעו סיצוי נגד השרית רק שתאמר הן, אך לנבי ישראל השואל דבר בשם חברו אין לנו לדמותו שאם מתה מחמת מלאכה ישלם למשאל אם יספרו הבעלים דהתם לתקוני שדרתך ולא לעיותי, ודין ישראל חלוק מכמה דאיות, ולפי הענין נראה שספור שמעון מחמת מלאכה, ודברים ניכרים שאם השרית עצמה הלכה אל ראובן ואמרה לו השאילה לשמעון, הלא [אם] היתה משקרת נשבעת ונוטלת בדיו, וסתמא רוב גוים חמסנין ונולנין, ודברי ראובן טוביחין, כי אמר לא חשרתיו רק האמתותי, שאינו תובעו אלא סמה שסוכר ששמעון משקר, ותמה על עצמך מדוע ישבע, כי אם כא עבד השרית או השרית עצמה, מה ישבע שמעון אז? אך לפיכך הוקקנהו שבועה, הלא גרע ממאן דאמר לחבריה מנה לי בירך והלא אומר אין לך בירי כלום, הנהוג דייני אפי' היכא דליבא דררא רממונא משיבעין ליה(יג), אך אם לא ישבע או ביהר מחמת מלאכה [אסיר] יד) ישבע לא יספור שמעון בשביל שאלה כבעלים, שמה ששמעון טוענת(טו) שנתרצה לבא עמו, לא למלאכתו הלך(טז) דאי בעי מצוי לאישתמושי, בדאמר ויבא אתון שאילתי(יז), שאע"פ שנתרצה רבא ללמס שמועות(יח) או מסכת אחת מצי לאישתמושי ושאלו ליה להנריכו ולחורו בשמועותיו שלא ישתכחו, גם זה שחודי שחדיה במילי יהיה צריך ללכת שם כאשר הוא טוען, ונתרצה ללכת לא לכבוד שמעון רק להנאתו של ראובן עצמו להיות טובים השנים מן האחד, ומה שטוען שמעון כי בהביאו הלברי(יט) משך המרכבת, זו אינה טענה מכמה דברים שכיון שמשכה ולא הנביה משיכה בביתו של ראובן לא קניא, אי נמי אפי' ברשות הרבים, ואתה מענת משיכה ולא הנביה ולא תחזור ותטען, ואפי' אם הנביה מי צוה לך להנביה בהלך(כ) ראובן אל הלבד? או מיד בפניו היה לך להנביה או לאחר שהביא לך הלבד, רדעתו של ראובן לא היתה לאשקויי, מיאכא(כא) והרר לישולכ(כב) אלא סיקח היה

יג ע"א דכרי אנוי שס ז) ככ"י ודפוס חמדה, ח) נדפוס כסליחות, ט) ככ"י ודפוס רלוונ, י) ביק דף ק"ד ע"ג, יא) תיקון רלז"ס במקום האמניה נדפוס וגם ככ"י, ותוכן הדברים, לו טלחה הסרית לרלוונ סימן צעלמל לרלוונ ועדים חתומים עליו שהוא ממנה, לו גם רלוונ האמין שנתלית ולו לא היה חיצע אח שמעון, איכ רק צוה תליל מילתא אס נאמין לשמעון נגד הסרית, יב) כ"ז דף מ"ה ע"א, יג) עיין לעיל סימן ל"ג אות ז' הערה א' וגם סימן ל"ד אות ד' הערה א', יד) הוספת רלז"ס נספרו וחסר ככ"י כמו נדפוס, טו) ככ"י ודפוס טמא שמעון טועה, טז) כלומר לא למלאכתו של שמעון הלך רלוונ, יז) כ"ז דף ל"ז ע"א, יח) ככ"י ודפוס טעוה, יט) כן הוא ככ"י, ונדפוס חלכה ורלז"ס חקן הכל, כ) ככ"י רלוונ אל הלנד ונדפוס בלנד רלוונ חלה לנד, ורלז"ס מחק נספרו מלות חלה לנד, ולפי דעתי הכתן כמו טחקתי בהלך במקום בלנד, כא) תיקון רלז"ס במקום חלל טקונין מילא נדפוס כמו ככ"י, כב) ככ"י ודפוס נקמי דליומני לך מילא

ואושלך ברישא מקמי דלימטי לך מיא. ומה שמהרת כנ) להגביה לא היתה רעתו של ראובן להשאלך לכך בעורו הולך ובא. ועוד נראין רברים דאין זה דומה למאן דבעי למישאל מידי וליסמר רנימא ליה אשקין מיא, דמשקין מילתא אחרית, אבל משאל נ"י פרות כד) אם הביא האחת להשואל והולך להביא האחרת הכל שם שאלה אחת היא ואין לו שאלה בבעלים אם ימשוך בנתיים בראשונה. ראמי' בסימטא כה) הוי ככור כו) דיכול לחזור בו אפי' בסאה אחרונה, הינן לא נמרה משיכה עד בא הלכד וכל צרכי האוכף, ששאלו בראשונה האוכף בתקונו. ומכל הראיות האלו נראה שאינה שאלה בבעלים ואפי' שכועה אצל ראובן אין כאן. ואם האי תובע מן ההפסד שקילקל שמעון את המרכבה, אין לשמעון לפרוע הקנס והגילגול, ולא נרע משואל שלא מדעת דאינו לוקה בקנסות ונילגולים אלא כשעת הניולה, דגרמא כו) בנוקין קל דפסור מדיני אדם ודיני דגרמי לא הוי כי האי נוונא. — ועל שכר השליח נראה כי על שניהם הוא מדאמרין אמר ר' אלעזר מי שנושה בחבירו מנה יוציא מנה על מנה כה). איכ"מ מה לי הוא מה לי שלוחו. ואם בשביל שזה שוען אינך מלוא כי אם על פה השרים אשבע שהשאלתני כט), מכל מקום כל זמן שלא הוברר מלוא היא, שכשמלוא כזאת הולכים למקום הועד, וכי אם יפסול שטרו של מלוא או מזוייף יחזור הלוא ויתבע יציאתו? ועוד הואיל ושניהם מורים כי אין ביד בעירס) מסתמא למקום שיתרצו שניהם הולכים אפי' אין בית הועד אלא הדיוט כמוני היום. וראיה לרבר מתחילת סרק זה בורר לו אחר דמוקי בערכאות של סוריא שזה בורר לו ביד בוררין לו עור אחר אפי' הוא רחוק סרקא משני בסיפאל) אפי' הן מוסחין דאמר ליה מי קא מסרחנא לך מכלל דרישא במיטרח עלויה בין לזה בין מלוא. ואעיני דלא קם האי שניינא מסעמא אחרניא אידחי. וראיה מהא ראמרין נוסין אותו ודן בעירו לז). וכל נוסין או בשושי או בשמתא דכרברים לא יוסר עבה. כראמרין בשבועות לז) ובכתובות לז) דשמתא כי נקמינן בכובסיה רמי, ואמרין נמי במערכא מימני אנגרא דבר כי רב ולא מימני אשמתא לז). ואותו המלוא שכספה לז) את הלואה הפסיד אם לא הלך לבית הועד, מאחר שלא כפאוהו. אפי' אמר על מנת שאלך לז) שעל מי שיהיה הדין

ואין כלן תקומם אלא אחר המלות ואושלך נרישא כמו שתקנתי בפניס. כג) ככ"י ודפוס סמננת. כד) כלומר להשאל נ"י פרות ומדינין לה. כה) כלומר דאפילו לא היה נרשות המשאל אלא בסימטא דאמרין דליכא קנין משיכה נ"ב דף פ"ה ע"א. כו) דהוי כבוד כן הוא ככ"י וגם דפוס. ולי נראה שצריך להגיה הוי כבוד וכונתו על מיימאל דרנ ושוואל צ"ב דף פ"ו ע"ג כור נשלים אני מוכר לך יכול לחזור אפי' נקאה אחרונה. ואפילו בסימטא יכול לחזור ומכ"ש נרשות משאל. כז) חיקון רחיים נמקוס דינמל נרפוס כמו ככ"י. כח) כנהדרין דף ל"א ע"ב. ועיין נחוס; סס ד"ה ויוליא ועיין נמדדי סס סהציה דכ"י רבני נסם ר"י. כט) כלומר אשנע שהשאלתני על פי השרים. א"כ אין אחת לא מלוא ולא משאל שלי. ל) ככ"י ודפוס; נעידס ולא נעירו. לא) שנייל דרנ פפא סס כינ ע"א. לז) כנהדרין דף ל"ב ע"ב. לז) שבעות דף מ"א ע"א. לד) כתובות דף ע"ז ע"א. לה) פסחים דף כ"ב ע"א. כלומר מדכופין אותו משנע שאין צריך למלוא ליתן לו שכר יניאוחיו אף אם יזכה הלואה דדין. לו) כן הנוקחא ככ"י רק שכ"י אחת ספסר אח הלואה. ונמקוס שכפר ג"ל מליל שכפה. ונראה שכונת רבנו זזה לומר שלא זו כלנד שהלואה הפסיד יניאוחיו שהכי כופין אותו נשופין אלא אף המלוא נמי יפסיד יניאוחיו שכפה אח הלואה. חס ען הדין מחאר שלא כפאוהו שאין כופין למלוא לדון. ובאמת הדברים דמוקיס קלת. ונדפוס הכי איהא: ואותו המלוא שכפר נלוה וכו' ורז"ס הגיה כפסרו הלואה נמקוס אינלוה, נמלוא נמקוס נלוה ומקא להלאה המלוא לא. והנוקחא לפי הגהתו; ואותו הלואה שכפר נמלוא הפסיד אם הלך לבית הועד וכו' חס יוחר דומק גדול כי כפירת הלואה מלאן דכר שמייה ועוד שפנש הספריס. לז) הלשון מנוונס ואולי ג"ל אשלת.

לשלם השכר שישלם וזה נתרצה, והו הדין לשלם שניהם מאחר שלא בפארהו, כמו (נ) בלא תנאי שהייב לעולם מי שעליו לשלם ותנאיה לא מהני ולא מירי.

סימן לה. שאלה מהר"ד יוסף בר יצחק מאורליינס עוד בענין הנ"ל.

עוד שאלו זו מרינו תס: אמנם אשרי הנתלה באשל רב, עין ה' ועין משפט ארץ נחלי מים מעינות עמקי תהומות, אחר ב"ד יסו: רבינו הרב ר' יעקב ב"ר מאיר, אשר היציא דיננו לאור בעסקי הלכות וראיות מתיחות על כל קוץ וקוץ תלי תלים, אך עריין צריכין אנו למודעי במיעוט שכלננ, וילמדנו רבנו, אם לא ירצה שמעון לשבע ולאמת את רבריו שהשרית צותה לו לקחת את המרכבת מיד ראובן אם צריך [לפצות] (א) מיר הגוי אשר נמסר על יד שמעון, מי נרע מסאן דובין ארעא לנוי אמיצרא רישאל חבירו ראמר רב אשי בפרק הנוול בתרא (ב) דמשמתינן ליה ער רמקבל כל אונסא ראתיא ליה מחמתיה, ואונסא שמשע אפי' אונסא ועקסין, ואעינ דלית ביה משום דינא רבר מיצרא אל'א משום דאמר ליה אריא הוא דקא מרבעית עלי וכיש הכא שעבר שלא כדון ררך הרמאית, כי נראין הרברים שהשרית טעולסנ) לא צוותה, כיון שאינו רוצה לאמת רבריו, ומי נרע סמחוי סמונא דחבריה (ד) רחייב משום דנמסר ממון של ישראל ביד נוי, רבשלמא אם נשבע שמעון ודאי ראובן הוא שלקה, ואיצה) שיפצנו מיד גוי כיון רנשבע ודאי אין הגויה באסתו, דסתם גוי אנס ואפי' איני מכיר בה שהיא בת חסורו וכמו שספרש רבינו, שידעו) שאין כאן שמאין שיורעין לשום המרכבת ולא הכירוהו) ופחתה כי לא ראוה מקודם לכן, ואינן בקיין. ואף ראובן ושמעון ראמרין שאף הן אינן יורעין אצל מי נפתחה ואי מחמת מלאכה אם לאו ולכמה עלה פחתה. וילמדנו רבינו כיון דאיא בשמאי ישראל מי סמכינן אשמאי גוי כמו שסמנו רבותינו נבי איסורא דמיערבא בהיחרא ראמרין ליטעמיה קפילא ארמאה כיון דאי אפשר בישראל, ואם אפשר בגוים ילמדנו רבינו אם יש כאן דין חלוקה, כיון ששניהם אינם יודעין משלמין) חצי סחת המרכבת לפי שומת הגוים, כראמרין בס' השואלי) זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו ומוקמינן לה כסומכוס, ואם אי אפשר בגוים דליבא הכא רין חלוקה דאינן יודעין מה לחלוק, מי סצי ראובן לנלנל שבועה על שמעון עיי אותה שבועה שהוא חייב לו סן השרית וישבע שאינו יודע, כמו שלמדתנו רבינו ואפי' בררנן כגלגלין בס' כל הגשבעין יא) ושלוס יוסף בר יצחק:

סימן ל"ט. תשובת ר"ת להנ"ל.

השיב לו רבנו יעקב: שאלת אחי ר' יוסף מים שאין להם סוף. כי יודע אחי דלא ילפינן קנסא מקנסא וכיש הכא שתדירות אריא) אמיצרא דחבריה גדול מהיוק העובר ולא קבוע, ואם אין שם שמאין מה יכול שמעון? (ב) ישבע הלא הספרו

(ג) כמו כן הוסיף רלזיס נספרו וחסר נדפוס וגם נכ"י.

סימן לה (א) תקון רלזיס וחסר נדפוס וגם נכ"י. (ב) נ"ק דף קי"ד ע"א. (ג) כ"ל נמקום הערתה שפעולס נכ"י ודפוס. (ד) עיין נ"ק דף קס"ז ע"ב וכו'. (ה) שלקה וד"ל כ"ל נמקום שלמה ועד. (ו) חולני ל"ל כאלמנה. (ז) ט"ד נכ"י וידע נדפוס והכונה ידע דבנו. (ח) כלומר המרכבת קודם שנפתחה. (ט) כלומר כל אחד. (י) צ"ע דף ל"ז ע"ב. יא) סוף סי' כל הגשבעין.

סימן ל"ט. (א) כ"ל נמקום טוה נכ"י ודפוס וחולני צ"ל טוהה אריא. (ב) כלומר מה יכול

שלא סתמח עקיסין ויטול. ואם שמעון אינו רוצה להורות לשומא שלו אם ראובן ג) אינו רוצה לישבע בשמותו ליפטר, דשומת גוי אינה שומא דימינס ימין שקר. דאין זה דומה לקפילא שאנו בודקין אחריו מה טעם תבשיל אי חלב טעם בה וכן פי' רבינו שלמה זקני ד). ואיני יודע דשמעון טוען, דומה למנה לי בידך והלה אומר איני יודע דספור לרב נחמס), ואפי' מאן דמצדיך לישבעו) ראינו יודע התם, הכא ספור דקא מודה בחיוביה. אלא שיטומו בית דינו, ואם אין בעירו ששאין ילך לביד אחר שיודעין לשום. וכי תעלה על דעתך ככל שומא דרייני אית ליה לבעל לישבע דאינו יודע. מה עמא דבר בדוק שכמו השורא ואומרן דעתא על הדיינים כן השומא על הדיינים. ונלנו שבועה בספור עצמו מן השבועה מה סיבה לכאן, הלא כיון שאמר איני נשבע סופרין אותו ואין יכול לחזור ולשמעון שישבע שכבר הודה שאיני לישבע.

ב. (בענין קריה בת יוסא).

ועל קריה בת יוסא) הלא ידע אחי שכן פירשתי בהיותו הנה, התורה העירה על כלי חרס שאינו יוצא מדי דפיו לעולם לבו כיום, שכלי סתבות ומרוק ושופף אבל כלי חרס אינו יכול למרוק ולשפוף, ואם ישנהו ער למחר יהיה נותר. לפיכך העירה עליו שישבר ואין לבשל בו גם המצאת דלמחר הוא נותר. תדע דהא תקנה יש לו אם מחירה לכבשונות כראמרין בנחמס), אלא אין זה יציאה דריינו כעין חדש שמבטלו. ואינו דומה לליבון אסבלא דהתם מקלקל והכא מתקן. — ואין מבטלין איסור אין ענין לכאן כרחוק מזה מסערב, דאין מבטלין איסור אבל מבטלין היתר דנסם מותר בנבלה מסרחת הנעשית שחושה כר' שמעון ג) אבל משום בת יוסא גורנין. יעקב ביד מאיר :

סימן מ'. שאלת הרב ר' אליעזר בר נתן מסינינצא.

שאל הרב ר' אליעזר בר נתן מסינינצא): הוצרכתי לשאוב מים מבאר שבע) אשר בשער יהודה מקום שבט ומחוקק, משם בארה שיקוי הצאן יין ישן ובבושם, מים חיים גזולים), הישיש הרב ר' מאיר ומשלני מימיו החביבים והנעמים המתפלגים מעין החיים לארבעה ראשים, והנהר הרביעי הוא פרת ד), אנכי אליעזר בר נתן

שמעון לעסוח? ג) המלה לאונן חסר ככ"י וגם נדפוס והלגתיה נפנים ע"פ תיקון רלז"ם נספרו. ד) נרשיי טלפטינו לא נמלא. כי לדעת רשיי שלנו נלמנו הקפילא לאו משום דלא מרעי נרשיי אלא משום שהוא נפיש לפי תומו עיין חולין דף ל"ז ונחמס' ורין סס. ה) ציק דף קייח ע"א. ו) זה דעת רשיי סס ד"ה פטור ועיין סס נחמס' ד"ה רב נחמן ור' יוחנן.

ב. א) קושיה ל' יוסף חסרה נשאלתו הניל. ולפי הנראה קושיהו הימה אי אמרינן לא חסרה תורה אלא קריה בת יונא. א"כ מה זה שאמרין החורה העירה על כלי חרס שאינו יוצא מדי דפיו לעולם? ועיין חס' פתחים דף ל' ע"ג דיה החורה העירה וכו' נחמס דף ל"ז ע"א אלא. ב) זנחמס דף ל"ז ע"א. ג) ע"ג דף ס"ז ע"ג.

סימן ט. הראב"ן הטועה הפליג מאוד לא לנד נחורה ומכנה כי אם בזקנה, כי היה חי בזמנו של ר' מאיר ממנונו ועודנו חי נשנת חתק"צ עיין נדלצ"ן דף י"ד ע"ג סימן כ"ו. אכן מה שהוכיח נסם הגדולים מטופסי גיטין נדלצ"ן דף ק"מ ע"א שחי יוד נשנת ה' אלפים ושבע זה דבר שאין להאמין. ועיין מה שכנת על זה בספר אור החיים ג' 212 והלכה. א) השאלה והתשובה הזאת הובאה גם כן בספר נדלצ"ן דף קמ"ח ע"א והלכה. ב) כן הוא ככ"י, אמנם בספר נדלצ"ן איחא צית לחס ג) כן הוא נדלצ"ן נמקום עלזים ככ"י ועלזים נדפוס. ד) מנכח נראה שהיו לרי מאיר מלאמנו ארבעה ננים. ורבים חשנו.

תלמידיכם שוחר טובתכם ודרש שלומכם כהדין עליה) לרבותי, ומחלה מניכם להשיבני דבר ולהביני דין זה. ראובן אפי' שרופס של יתומים תבעו לשמעון בכ"ד בית שאתה דר בו של יתום הוא, שהכל יודעין שהיה של אבותי, ואתה דר בו כמה שנים ואין אתה מעלה לוי) שכר והשכר של כל השנים שדרת בו אני? תובעך. ונס צא מן הבית. ושמעון משיב: בית זה שאתה תובעני שכירות, והנף נכסי מלוג אשתי הוא [ולא ליתומים שאביה היה דר בו. והיא אמרה ל'ת) אני רוצה שתוקק לנכסי לשמעון עליהם כלום, אם יתבעני לרון אפי' שרופס היתום]. אני ארד עמו לדין. ואפי' שרופס משיב לא אותה קראתי כי אם אותך, ואני תובעך שכירות ונוף, שאתה בבית היתום. ואם אשתך יכולה למצותך תבא לפני בית דין ותמצך בכל ענין שהיא יכולה. ועל אמרך שהבית נכסי מלוג של אשתך, לא כי של יתום הוא. ושמעון משיב: מכה אשתי אני דר בו קרא אותה לרון ותברר עמה. אם יזכה היתום על הבית או תתבעני על השכירות. ואפי' שרופס משיב הלא בררתי הדיינים ואמרתי לפניכם מענת היתום שתובעך, ואתה רוחהי) אצל אשתך, אני רוצה לפרוח להביאה לכ"ד, אלא או אתה דן עמי או תביא אותה לכ"ד ותמצך. ועוד היאך אתה אומר שהבית נכסי מלוג אשתך הוא, הלא הבית הזה היה בין זה היתום ואחיו, ואשתך קנית מאחיו חלקו המניעו, ועל אותו חלק עצמו הוא תבעך שקנית מצרנתו ורוצה לסלקך. מדינא דבר מיצרא, ואם נכסי מלוג אשתך היה הבית למה קנית מאחיו חלקו? ושמעון משיב, מה שקנתי חלק אחיו באותו בית לא שהייתי צריך, כי ודאי נכסי מלוג, אלא שקנתי מאח היתום [חלקו בכל הירושות שהיו לו במקום אחר עם היתום הזה] כי ומשום ריווחא דמלתא אמרתי לו להקנות גם את זה שלא יחזור ויתרעם כמו תרעומת של זה היתום, ובלא ידעת אשתי עשיתי דבר זה, כי לא היתה צריכה לקנינו, ואם יזכה היתום בבית דין כשידון עם אשתי או יתבעני מצרנותי), והאפי' שרופס משיב הכל גלוי לכל שלא היית נוהג בכל הירושות האחרות חצי כסף שנתת, אם לא מסני בית זה שהיתום תובע מסך. ויש מן הדיינים אומרים שדברי שמעון נכוחים ויכול לדחות האפי' שרופס אחר אשתו משום דבעל בנכסי אשתו צריך הרשאהי) וכיון דלא הרשאו אינו נוקק ויכול לומר כשתברר עם אשתי שהבית של יתום או ידן עמי על

כי עס. פתחי מודה שהיה לנכנו מאיר בן או בן בנו הנקרא נסס יוסף ואשר בנו אותו נסס פורת. והסנו עמי' רמנו הרבנין צלמנו והנהר הכניעי הוא פרת. אך חלה הדברים דמקום מאוד וכמה ספקות וספקי ספקות הלוי' נהן, אם היה נלמח בן לבי' או לבי' נסס' בן ססנו יוסף ושהיה נודע נסס פורת ושהיה כבר בניו מניו ואני אצוי גדול כל כך עד שנמנה בין הגדולים האלה כתי שדומה להם. ועוד זאת הדברים הללו אינם יכולים לעמוד כנגד הודלתי שהיה לנכנו מאיר בן ססנו שלמה. את זה הוכיח גדלסונה החכם דונ גללדערג נניע הלננון סנת ב' ל' 2 ואחריו בלו גדליות ברירות החכם ר"א בערלנינגר נניע מלגלנין ב"א ל' 3 והחכם ר"ד קויפמלמן סס ב' ג' ל' 157 עיי' שהונא פנידשו של ר' אברהם בן עזריאל כמה פעמים פירשי של ר' שלמה בן רצנו מאיר מחי ר"ח. עיי' שלם עדי' הללו יקום דבר. ולפי הנראה הוא ר' שלמה בן מאיר אשר הונא נחום' פקמים דף ק"ה ע"ג דיה שינו. ואיך אין לכפק שפלגני זימיו של הישיש ר' מאיר המתפלגים ללרנעה ראשים הן לרנעה בניו. והנהר הכניעי הוא ר"ח. ומה שקראו פרת על סס שנקרא כמה פעמים הנסר הגדול ונזה לזה רבני' לשנח את ר"ח. ה) נספר רבני' נהדין נמקום כהדין על. ו) גדלנין לו. ז) בן הוא גדלנין וכי' היא. ח) המלכות נחוך הסגנר הן נספר רבני' ומסרות ככי וגם גדופס. ט) היתום חסר ככי' ודפוס וליחא גדלני'. י) דוחה חסר ככי' ודפוס וליחא גדלני'. יא) בן הוא ההמשך גדלני' והוא הנכון. יב) המלכות נחוך הסגנר הן נמלנין ומסרות ככי' ודפוס. יג) המלכות הן והאפי' שרופס על ויש מן הדיינים מסרות גדלני' כל וכל, וכי' ודפוס הן שלא נמקומן לעיל קודם ושמעון משיב, ואני הננתי אותן

שכירות, ויש אומרים הא דאמרין בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה, הי"ט כשמתחין אחר בנכסי אשתו והוא בא לרוח עמו, שאם אין לו הרשאה אין לו לרוח טו) עם הבעל בנכסים שהוא תופס ואוכל, שזה [אינו] טז) טוענו נכסי רידי קאכלת אך יאמר נכסי מלוג הן ולא בעל דברים רידך אנא, והוא הולך ואוכל את שלו. [אבל הכא] יז) אם לא יברר שהם נכסי מלוג או הוא בעצמו או שתבא אשתו לפצותו, איך יצא מכיד בדברים בעלמא אם לא יבררם, הלא הוא טוען לא בעל דברים רידך אנא וכי אין צריך לברר זה שאינו בעל דינו ויפטר, ונא מאתכם רכותי תאמרו, דברי מי גרמין:

סימן ט"א. תשובת ר"ת על הגיל:

השיב רבינו יעקב. גם כי אועק במרצ) רוחי, ומרוב שיחי תש כחיג) ואור עיני גם הסד) אין אחי, אל הלך ארון הקדש עשרת ראשי אחי הרב ר' יצחק שנחבקש לשיבה של מעלה זה חרש ימים), והניח שבעה יתומים) ולכל ישראל חיים), אף גם זאת לא נמנעם) להשיב על דברי הרב ר' אליעזר. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שלא נבוש ולא נכשל. וגם היום מרי שיחונט) חרשים לבקרים רבה אנינותו, ואף לפי אבותינו). מסי אבינו מורנו שיחיה) ואבי יקרא אלי ואני יעקב קסן אחיסיג) כותב בדמע. ביג) בעוד אחינו הרב ר' יצחק בחיים היה דן עמנו והיו הדברים שמחים כנתינתם מהר סיני, ועתה בראותנו כי אין איש עשינו רעם ותרד עיניך) דמעה, ורבינו שמואל אינו סה כי בקאסטו) ישנו עומד, צור ישראל יזכרנו לחיים.

אדוני שאל את אהביו איזה יכשר הוה או הוה ועל עסק הרין טז) לא שאל, לכן לא החקקנו וזלתי על הרין יז) שאמר, שמעון יכול לרחות את האפיטרוסם לבכבוד אין לו הרשאה, הסוכין מיליו, וכי תקנתו קלקלתו! הפך היה לו לומר דכיון דאין לו הרשאה יכול האפיטרוסם לומר לו צא מן הבית), ואע"פ שאתה רוצה לטעון בשביל אשתך לאו בעל דברים רידי אחי, אם לא מסני הפירות ושכר הבית, דכיון דקאמר מכת אשתי אני מחזיק הא קא מודה דהאי ארעא לאו רידיה הוא, ואשתך ואביה נולדים הם ואת לאו בעל דברים רידי אחי. כדאמרין בההוא דקאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא איל מפלגיא זבניתה דוכנה מיך איל לאו קא קא מודית דארעא רידי הוא ואת מינאי לא זבניתה ויל לאו בעל דברים רידי אחי ט).

סח ע"פ חיקון לחיים. יד) גיטין דף תיש ע"ב. טו) כלומר אין רידך לו לרוח. טז) ע"פ חיקון לחיים. יז) המוסכר חסר בכ"י ודפוס ורלזין וכ"ל לפי דעתו.

סימן ט"א. ח) דלזין' השיב לו (ל' ל') הכי ר' יעקב ז"ל תלמידי שמייה ב) כן הוא דלזין' חמסם בכ"י מר נחמת. ג) דלזין' חמסם בכ"י ורז שמייה ותשכת. ד) בכ"י, ודלזין' ואור פני גם הוא. ה) כ"ל' נמקום חרשיים בכ"י וגם דפוס חמסם דלזין' ספרו המלוח זה חדש ימים. ו) בכ"י חלל דלזין' נכיס ז) כ"ל' מפני המרוח נמקום ומיסי לכל ישראל בכ"י ומיסי כל ישראל דלזין'. ח) דלזין' נמנעתי. ט) דלזין', וככ"י שמי. י) ואף לפי אבותינו חסרו בכ"י ודפוס ומלגלו דלזין'. וטעמו וניחור מרי שיחור נשציל אצותינו כלומר אצו וחנו. יא) דלזין' וכ"ל' נמקום ז"ל בכ"י ודפוס. יב) דלזין' קפסם. יג) מכלל עד וחדר חסר דלזין' כי קנר דהעמקה. יד) דלזין' ותידיכה עיינו. טו) Caen מקום בלרפת. ועיין דברים נכוחים סכתב על זה החכם אברהם בערלינגער זריע פלדאקעל מאלטשטייטס שנת י"ז עמוד 185. ועוד עיין להמכס דוד רלזין בספרו על דבנים עמוד 8. ועוד עיין להמכס הזה נמואל לפי רפ"ס אשר הוליא לאור עמוד XI. טז) דלזין' והדין. יז) דלזין' על דברי הדיינין. יח) כן הוא דלזין' וכ"ל' נמקום לזו בעל דברים דידי אחי כאלמן

אע"פ שזה אינו אומר דוכנתה אשתו ואביה מינך, מה בכך עדי אבותך) היו שם ועדיס'כא) (סהודא'כג) בעל דין שהוא אומר דוכנה מינך דכיון דלא אמר כג) קמיה דידי ובנתה אין בדבריו כלום כדמוכח התם, ועוד לדברי הרי"ן שהוא מעשה דההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מסלניא זכינתה ואכלתיה שני חוקה א"ל סלניא נולנא, ומסקנא דשמעתא דינא קא"לכד), לדברי הרי"ן היה לו למחזיק לומר למערער לאו בעל דברים דידי את ותלך ותדון עם סלוני שמכרה לי, ומדתם לא מצי למימר ליה כ"ש בעל בנכסי אשתו דק"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, ואם יבוא אדם לפעון ולומר, מה שזכה אותו מערער באותו קרקע משום דלא סעין ליה המחזיק לאו בעל דברים דידי את, אבל אי סעין פענינך ליה, זאת לא זאתכא), דנראין הדברים כנוץ זאת סתם ס"ך לאלם, שלא יניחו ב"ד להסיר קרקע בכך, מדאמינן בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה מאי לאו הכי קאמינן לאו בעל דברים דידך הוא, ותוב אמרינן ראובן שמכר שדה לשמעון וכו' עד לאו בעל דברים דידי את נראין הדברים דפענינך ליה דאכסל תנא לאשמעינך דאי טעין פענתא היאכא) נבי בעל ולאוכי) פענתא נבי ראובן שמכר שדה, אלא ודאי אפי' לא טעין פענינך ליה לאו בעל דברים דידך הוא כו) ועוד אם יבא ראובן לרן אצל שמעון בלא הרשאה מי מודקקין ליה, ונראה בעיני שאין משש באותו דין אפי' אצל גדול בעלמא וכ"ש אצל יתום דאנן אבוהון של יתומים וכל מאי דמצינן למישען להו פענינך להו, ויכול האפיטרופוס לומר לו לאו בעל דברים דידי את לולי ספני הפירות, אבל סכח הפירות יש לו לאפיטרופוס לרן עמו על הפירות בעל כרחו של בעל האשה ואין הבעל דוחהו אצל האשה בשום ענין מנו דביכח) משתעי דינא אנוסא, ויש מרבתינו שאומרים שאפי' יש פירות ואינן בשעת הדין על נוף הקרקע לא משתעי אנוסא, אבל יש פירות בההיא שעתא בגוף הקרקע משתעי דינא אתרווייהו: ונראין דכריהן מדקאמר כט) הי"ם דליבא פירות אבל אי איכא סירי וכו' דמיז) איכא נכסים שלא יהו בהן פירות לעתם, ואפי' ליבא סירי הוה ליה לאשתעווי דינא משום לתייהולא) אלא קסבר אביי בחיבורין ג) משתעי דינא אתרווייהו, ולדברי אותם הרבנים יכול אפיטרופוס לומר לו עלג) הבית צא מתוכו דלא בעל דברים דידי את, אבל על השכר תדין עמי ושלם לי מיד ולכשתזכה אשתך אחויר לך שכרך שאין [לין] מורשה על הבית לה) ומן הבית אצא ומהדרנא ליה

צעל הניח נכ"י ודפוס, יט) ב"ב דף ל' ע"א וכו', כ) נדלג'ן עדי חזקה אבות והוא יתור ככון, חא) ועדיפי כ"ל נמקום עדיפי, כג) כ"ל כמו נדפוס נמקום להודלח נכ"י ונמקום מלוחו נדלג'ן, כד) נדלג'ן ומסר נכ"י ודפוס, כד) ב"ב ס"ס דף ל' ע"ב, דה) חסר נדלג'ן, כו) דאי טעין פענתא היא בני צעל ולאו, כז) הוא נדלג'ן וכ"ל נמקום דאי טעין פענתא בני צעל לא נכ"י ודפוס, כח) הדברים סתומים וכו' כזכה צערי, טמחון שמי מיימדות דלני יש להוכיח דפענינך ליה, מהך דלני צניטין דף יתח ע"ב דצעל נככסי אשתו לרן דהשאה דאמינן ליה לאו צעל דברים את, ומהאי דכ"ק דף ח' ע"ב בני ראובן שמכר שדה לשמעון צאמחיות וכו' דלא מני אמר ליה צ"ח דלחובן לרחובן לאו צעל דברים דידי את דהיה לו לחניי להכפיל דכיון ולאשמעינך צערי המקומות הללו דצעל לרן דהשאה דאי טעין לאו צעל דברים בני צעל פענתא היא, וגם בני לחובן שמכר שדה לשמעון היה לו לומר דאי טעין צ"ח לאו צעל דברים אין פענתא טענה, ומדלא איכפיל טמע מינה דאי לא טעין אין פענינך, כח) תיקון רחזים נמקום הכל נדפוס ונמקום הכי נכ"י ורחז'ן, כט) צ"ס שלטו צניטין סס הכי נכסין ולא אמרן אלל דלא נחית אפיירי אלל נחית אפיירי וענו דמפתח ידנא אפיירי משתעי דינא אנוסא, אכן כרן סס סוף פ' העולה הגירסא כמו כאלן, ל) נדלג'ן וכ"ל נמקום דאי נכ"י ודפוס, לא) עיין ב"ב דף ק"ו ע"א, לב) נדלג'ן ומסר נכ"י ודפוס, לג) לו על נדלג'ן נמקום לצעל נכ"י ודפוס, לד) הלחון נמנוס וכו' לפי טענין: ולכשתזכה אשתך

לאשתדלנה) וחרון עמי. וזאת הפענה לא ראינו בשאילה לכן לא השבנו עליה שהרי מרבני הדיין השני שא"צ הרשאה אלא למערער על אחרים, אבל למוחק האוכל סירות אין לומר כן, מרבירו למדין שזה המהויק אינו רוצה להוציא עצמו מכח הכית וסירותיו:

סימן מ"ב. שאלה ותשובה:

נישאל לרבינו תם מקרה היא ונשאר יין נסך בקנקן מעט וערכתיו כחכית שהיה מחויק יותר ממי מודיאיות אם הלכה ומורין כן?
השיב רבינו. ערוכת השבת (א) ולא יכולתי להאריך בכרובים, אך אם לא עיי ניצוק (ב) נתערב מותר, ואם היה מים בחכית כדי לכמל מעט יין שהיה בקנקן אפי' נתערב לתוכו מותר, וכן הורגלתי בעירי לערב נ' כרי מים או ר' בכל חכית וחכית כדי להתיר עיי' מילוק מינו כמי שאינו אם יקר מקרוהו כענין זה שאירע לכם, ואע"פ שספקי כי סתם יינם כפי' וסירשתי בספק מין במינו שכתבתי (ג), לא סמכתי על זה להתיר לא לי ולא לאחרים, אך אם הסדר מרובה יותר מדאי התורה חסה על מסוגן של ישראל, ואני לא אחום ולא אודה בו להתיר (ד). ושלוש ואמת לכלנו, ורענן בהיכלנו ורעננה ערשינו:

סימן מ"ג. מכתב רבנו משלם לר"ת:

רבינו יעקב אב גר (א) בן גר זיון ויהרן כבר בתיב (ג), ומבלעדיך אין איש להרים (ב) ידיו ורגליו במרכבת נדיבי עם, כי לך ניתנה [תורה] (ד) למורשה, ועל ש"ך אנו חיים. לכן נשלאתי הפלא ופלא אני הצעיר הכותב על איש כמוך שהכל בזה) הרעת והחכמה והעצה, שבהן נבראו שמים וארץ, איך לא הלכת בדרבי הקונה להרבות עונה עם תלמידך (ההרות) על מדווחך ותליתך (ז) שמועתך) התלמידים ללא דבר, הלא אם שמעת דברים אומרים מפי' ולא ישרו בעיניך, היה לך לזרזי ולחודיעני לאמר, שלוני

ש"ך לי מורשה על הניתן אחיר לך סכך. (ח) בלצ"ן וכל"ל נמקום לאשתי נכ"י ודפוס. סימן מב. (א) ערוכת השנת כן הוא נכ"י, אמנם נדפוס ערוכת השנת, ואולי ל"ל ערוכת השנת. חס לטון כופל על לטון עריכת השנת מונעת אריכות דברים. (ב) כלומר מחננת לקנקן חסירא לנו איסורא. (ג) נכספר הישר על חולין נדפוס דף ל"ח ע"ד והלאה סימן שפ"ג. (ד) נחמיה. ותשובת רבינו זלח הונאה נהנה ינדכ"י פי הסוכר חס הפועלים ועיין ע"ז דף ע"ג ע"א חוס' ד"ה יין ציין.

סימן מג. חוכן המכתבים הנאים תכלן ועד סימן נ' הוא הויכות שהיה לו לרבינו משלם עם ר"ת, ורבינו משלם הלן היה מילידי נרונה ושם היה חיתן מושבו בעלת הרבנים והגדולים אחשי שם שהיו עם ונחוס ר' אברהם אז צ"ד צעל האשכול, עיין בלבוז הלכות קריאת התורה דפוס לבוז דף י"ג ע"א שחם שמו נחוך גדולי נרונה תחת התשובה שהוציאה שם על דבר קריאת התורה נחומש. לכן נעת רינו עם ר"ת כבר י"א מנשם ותקע אהלו צמלן (Melun) כמו שנהא נמה מקומות שרומ ר"ת על שם מקומו הזה וכאשר תראה בהערותי. ואורות רנו משלם צד נתן עיין מה שכתבו החכם לרוק כהן: REJ. I p. 235 ff. והחכם גרלם Gallia judaica p. 352 וכפי הנראה מחוך המכתבים עוד ומכתבים אחרים הרינו זה לזה ובאנרו, ופעמים שחקר נוכחנ על מה שרומנו עליו הנוש"צ, וחלו הן מנשות ש"ך יסולין לחקון. אכן התשובה סימן נ"ה לא העדיך ר"ת לרי"מ אלא לבני עירו ונגדו. (א) נכ"י וכל"ל נמקום אגנר נדפוס. ורומן נזה על תאיר שם אצ"ו של ר"ת ויפה כח הגן כח האנ, כי פני שניהם כפני ושה. (ב) משה (ג) נדפוס לא ירום (ז"ל ירום) איש. (ד) חיקון רלו"ם. (ה) כ"ל נמקום איש שהכל נו כמוך נכ"י ודפוס. (ו) כ"ל נמקום והסלמה נדפוס וגם כ"י. (ז) אולי ל"ל ומשנת. (ח) כן ל"ל נמקום שמת נכ"י ודפוס

כך שמעתי מפיך וכך וכך יש להשיב. ואם שמעת אמרתי. ואם היית תשובתך נגחת אשובה ארעה אחרי דבריך ואוכלם כדבש לפי:

א. (בענין מנה ימים וקדש החדש).

ממדי. הצד העזתי פני כרבותי. והנני משיב יי. לפי עניות דעתי, דע לך רבינו כי נירסת מנה שנים וקדש יובל יי. כך נראה בעיני שהיא עיקר, כי לא מצינו בכל התלמוד נירסא אמרה תורה אלא כדבר ששוט ומפורש שהצדוקים מדין בו, כגון אמרה תורה הכא עומר כפסח ושתי הלחם כעצרת יי. וכו' וספירת יובל היא מפורשת בתורה וספרת לך שבע שבתות שנים וכו' מכאן ספירה לשבתות ולשנים, ואותה ראה שהביא רבינו ממסכת מנחות היא תשובתך. ואם הייתי שכנגד הייתי מחזיק כדאחררו ליה חכריה לרי יהורה כהא, כי אותו פירש שפירשת סמוך לביאתו ניכר בלבנה קטנה, אי אפשר לעמוד דאיכ עיקר הנירסא חסירה היא מן הסדר, והיה לו לומר ניכר בלבנה קטנה, ועוד מהו סמוך לביאתו, היה לו לומר כביאתו ניכר, וכן כעצרת כביאתו, מהו סמוך. ועוד תינה חרש אלא עצרת היאך ניכר בלבנה קטנה. הלא בששה כסיון אינה הלבנה לא כיתרא לא כנפיא אלא כקשתא, ומאחר שהיא כקשת מי יוכל להכיר בה אם הוא חמישי או שישי, אלא כודאי יוכל היא הנירסא וכך הוא פירושה, מה יוכל סמוך לביאתו ניכר כלומר סמוך לביאת התחלת חשבונו ניכר, למה הוא סמוך למחרת שנת החמישים, כי מיד שעבר שנת החמישים מחרתו מיד מתחיל ביאת התחלת השבון היובל האחר שלא ישתנה לעולם, אף עצרת סמוך לביאת התחלת חשבונה ניכרת, זהו מהרת יי. הראשון של פסח שלא ישתנה לעולם או היא ניכרת למה היא סמוכה, ואם ממחרת השנת כשבת בראשית משתעי קרא לא תהא ניכרת ביאתה, כי פעמים שהיא מחרת יי. הראשון של פסח ופעמים שהיא שני או שלישי או רביעי ותו לא מדי:

ב. (בענין שיער ר"ח בריה).

ומה ששמע רבינו אומרים משמי' ששעיר ר"ח דאינו קרב, שמע השומע ומעה, כי לא אמרתי שלא היה קרב אלא כך אמרתי שלא היה נזכר במקום שהיה לו להזכר, אלא כסדר התורה ואיזה זה ראש השנה, כי בחומש הפקודים כשהזכיר במוסף ראש השנה ושעיר עזים אחד להטאת, אמר הכתוב מלבד עולת ההודש. הרי דהוא עיקר קרבן החדש ועוד דהא בהטאת משתעי קרא, והיה לו לומר זה הטאת תקריבו מלבד הטאת ההודש שכבר קרב, כדרך שהזכיר במוסף של יום הכפורים ושעיר עזים אחד להטאת מלבד הטאת הכפורים. ולא רצה הכתוב לזכור וכסדרו שלא רצה להזכירו על שבא הטאת להי על קיטרוג הלבנה ובהכלעה היה קרב א.

ט) כג"ל לפי דעתי נמקום שמעתי אמרתי נכ"י ונמקום שמעתי אמרתי אס (וי"ו של ואס נוסף נטעות על ענין לראשון) נדפוס. והכונה אס שמעת אַמְרָרְוּ כלומר טנאמת אמרתי מה ששמעת וגם תשובתך נגחת אז אשובה וכו' והגאון ש"י הגיה נספרו שמעתי אמרתי י. נתימה כלומר הייתי עושה כן כי מעולם לא העזתי פני נדנתי נשום לך. ודל"ס חיקן מזה נמקום מנה ולפי זה טעמו מזה הלך ומחמת כן שלא נהג דנינו כן עמי הנני מעיז פני נדנינו להשיב על דבריו. יא) מסיב כלומר על מה שמע שדבר ר"ת על ר' משולם קסות. כי לפי הנדלה לא כתב ר"ת אל ר' משולם עלמו על ענין זה. יב) נמקום מנה ימים וקדש ששם נש"ס שלנו ומחמת דף סיה ע"ב. ועיין שם חוסי' ל"ה מה דש"י יג) שס. ב. א) כלן נמסקה האגדה נאלמע ונלנדס חתימת האגדה. ומתוך טעונת ל"ה נללס טעור עסק רימ' נלנדסו נענין חרומה שלל מן העוקף. ועיין לקמן סימן מ"ב אות ד'.

סימן ט"ד [תשובת ר"ת לר"מ על ה"ל].

א. (בענין מנה ימים וקדש החדש).

בר דלא א) מסיק אלא כדמסיק תעלא, מבי עללא א), לישרוף חרדלא א), וליגמע חלא, ואנא ואת שלם ד), הרב ר' משולם, אשר כתבת, עיקר על הנירסא שלא לצורך ולא מחמת קשיות נפלאתי עליך, כי המניהים [שלא א) לצרכה] אינם בכלל ברכה, ולא זכה, לשכר תרומת הלשכה ט), ומניהו חנם, בעיני דנמ, למדורי נהינם. לא דייך [אלא א) שנסחנת מכל שאר המניהים כי הפשוטות לקחת. ויש לך לדעת שמי שכתב מנה ימים וקדש החדש רווקא כתב, ובעל התלמוד כתבו, שתלמידים המניהים אינם מניהים דברים של תימה. ואפי' היתה נירסת מלכותך א) בן, ליסמים שנכתב כיבשוה, וכיש שיורע אני שאינה בן, שהרי ר"ח מאסריק היה וכתב כמותו, וגם הלכות גדולות מאספמיא ברוב הנהוויך לא הסכימו, ועוד כי שיבוש גדול כתבת כי לא יאמר אמרה תורה אלא כבבר שהצרוקים מורין בן, שקר הוא, ושפיל לסיפא רדיה ב) דקאמר מפני מה אמרה תורה הביא עומד וכו' ומפני מה אמרה תורה נסכו לפני כתב, ודבר זה בעיני אין צרוקים מורין, וראה לפתסיג) הגרם באחרונים, ואם מפני שבוה יש מפני מה יד, לא נשתנה בכך, ועוד אמרינו ט) עולת חדש בחדשו אמרה תורה חדש והבא לי (תרומה) קרבן מתרומה חדשה. ופעמך דעת הברם, ואם מפני שהיא חשובה לצדוקים, הא ליחה, דהיא רמנחות ט) לעיקר דרשה נשנית ולא לתשובתם, דטובא נמי איכא התם שאין הצרוקים מורין בו, ועוד שבוה הצרוקים מורין באמרינו במגילה ה) ובערבין יח) מניין שאין מחשבין שעות לחדשים ת"ל עד חדש ימים ימים אתה מחשב לחדשים ואי אתה מחשב וכו', ולא הזקק לדרוש שמחשבין ימים לחדשים דויל קרי בי רב הוא אלא שעות יט) ועוד דרשות הרבה יש להן כ) איתוקים חנא דשבויעיא שחורו בהן עיי' דרשות דתמימות תהינה, ואותה כ) שפירש אמרה תורה מנה ומים וקדש חדש וכו', ימים ימים ומנין מקיש מה חדש סמוך לביאתו ניכר, פירש עיקר וניכר דסמוך לביאתו ניכר, רבי מיכסי

סימן מד. א. כן נראה עתה הענין, שמכאן והלאה תשובת ר"ת וכן הגיהו לז"מ ושייר נספדים. אמנם דפוס וגם כ"י החשובה מחזקת עם השאלה עלי שום פירוד ומגלי רוח תמורה סכאן מתחיל תשובת ר"ת על דברי ר"מ, א) זר ללא שתי תיבות כן הוא כ"י וכ"ל צמקום גדלאל מנה אחת דפוס, ג) עיין יומא דף מ"ג כי הווי ר"י ור"ל נפרה לא הווי עסקי וניהי אלא כדמסיק תעלא מני כרעל וכן הוא המלמד נ"כ נדה דף ס"ה ע"ב ועיין פירש"י ס"ס כ"וויזר דלא הוי ילפי מירי, אלא שרבינו צכאן סינה הלשון קתה ואמר צמקום כרעל עללא ללויך החרו, והענין אחד כי עללא כמו תמורה וזי עללא מכוין על השדה, ג) רוח על פסחים כ"ח ע"א אמר רב יוסף כפא דחפס נגדל צנוויה נישרוף חרדלא, ומההמשך אל וליגמע חלא נראה שרבינו מפרס כמו ליפסא אחרינא דרש"י נישרוף צטין ומינת ד) שלם ללויך החרו עם משולם, דפוס ואשחלם צמקים וחס. ה) כלומר על ויה שכתבת שגירסא, שהיא צמח שלם ללויך, נראה בעיניך עיקר נפלאתי עליך לא מומתת קושיות ו) כ"ל וחסר כ"י וגם דפוס, ז) לנרעה צמקום ללויך ומשעם החרו, ח) זכה בלשון מיר צמקום זכו ומשעם החרו עם ברכה ולשכה, ט) עיין כחוצות דף ק"ו ע"א, י) כ"ל לפי דעתי וחסר דפוס וגם כ"י, יא) כמו מדינתך, יב) ריש דף ע"ג ע"א, יג) כמו לדגדג ובזר ללחות הלשון צמחם הוחלם עם הנגס, עיין סוכה דף ריש ע"ב וברש"י שם ד"ה הנבה, יד) מפני זה וזה אמרה תורה ופס רב חונה חורה, טו) צמקום כדאמרינן כ"י ודפוס ועיין חוב' ריש דף ה' ע"א ד"ה חונה חורה, טז) מנחות דף ס"ה ע"ב, ז) ענינה דף ה' ע"א, יח) דפוס ערוצין ולא מלאתי ויקוונו לא צעדין ולא צערוצין וחלי ז"ל מיר דף ז' ע"א, יט) כלומר למשטי, כ) כ"וויזר לחיחוקם וצמחם שלנו ליחה לחיחוב, כא) וחותה מוסב על הדרשה, וחלי לריך נגדום

סיהרא ידעינן דלמחר בעי לקדושי, וכן בעצרת בלכנהכנ) שהיא בת ה' ימים ידעינן דלמחר בעי לקדושי [בין מלפני שבת] (ג) אי נמי מלאחריו, כראמרינן בסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה, אבל אי אמרינן אחר שבת בראשית וימנין וכו' וימנין ביד וזה כהלכתן. ועל המעות שהנחת, אחר מעשה; כמה מעות יש בו, שפירשת סמך להתחלת השבוע, וחרא דססה מי הזכירו אצל עומר, אם הוא אחר שבת בראשית יותר הוא ניכר הרבה. ויובל בלשון סקרא אינו שבת רק יובל ועוד כמה ניכר, דבכמה שנים חלוק יובל בין ר' יהודה ורבנן (ד) ועוד שניונות במעות הנהותך שהיא לא לצורך ושקר. כל רואי פירושה ילענו לוכס):

ב. (בענין מאן ולא ידע בכמה שנין בשבוע הוא):

ולא דיך שמעית כאחת ביובל, כי גם הוספת בחמתך פשע כמו כן שהגיה שלא לצורך ביובל בהא דאמר רב הונא בריה דר' יהושע שמענו משמך שגירסת בסמוך אמר רב הונא בריה דר' יהושע האי מאן דלא ידע בכמי שנין בשבוע הוא עומד ליחשיב כללי ביובל ופרטי בשבוע וניבצר תרתין שנין וסי' וכו' (א). וחסרת ונישקול סכל מאה תרתי ופירשת אשר יחשוב האדם משנברא העולם וניחשוב כללי ביובלי דרכבנן קים ליה כראמרי' בריה ולאמוקי מדר' יהודה, וניבצר תרתי שנין כמה שאנו מונין לבריאת עולם, בהאידיא התקיינו ניחשוב תחייא לפי שכל שני העולם עד לאחר י"ד כיבוש וחילוק כולו כללי בר מתרתין שנין שהרי משנברא העולם עד מתן תורה אלפים ותס"ח, וניד שנים עד לאחר שחילקו (ב) [ואיכ] התחילו למנות ויבלות אלפים ותק"ב, ומשום הכי כשפחת מן החשבון שנתים היו כאילו התחילו חשבוננו מלאחר שהתחילו למנות ויבלות, ולפי חשבוננו עתה שנת ר' בשבוע, והוקשית לדבריך לא חרב הבית בשנייה בסוצאי שביעית, ועוד שאתה עושה מכל שנים שמיטות ויבלות משחלקו ועד עכשיו והרי (ג) ססקו כל אותן שנים דאנליגרו סנחריב (ד) ועוד גלות בבל. ותאמר דרב הונא לא אויל בחר אותן הססקות. והא דאמר שחרב הבית בסוצאי שביעית בשנייה (ה) לפי חשבון שהיו מססיקין קאמרי' אבל רב הונא לא סבר הכי. גם כמתרוגן מעית גם בניוסתך טעית. כמתרוגן שלקחת חשבונך כששומה טיום שהתחילו למנות לאחר י"ד דכיבוש וחילוק, הא ליתא, דבעיך אי כרברי המקשה בערכין אית לך ובהתחלת בניין עורא התחילו למנות ובשיתא שלמו תיך דבנין הבית קשיא לך. אי כרברי רב אשי' (ו) המתריץ דהוא בחרא והלכהא כוותיה לדבריך בעל כרחך שית שנין עד דסליק עורא לא התחילו ובשביעית שלמו תיך דבנין הבית קשיא

ואתו דרש ומוכח על ל' יהושע מנחות טס. (כ) תיקון רל"ס נתקום נכל טנה דרופס וגם נכ"י. (כ) כ"ל ע"פ תיקון רל"ס וחסר דרופס וכו'. (כד) שחלקו אס טנה האמטס עולה לכלן ולכלן או לא. רה"ט דף ט' ע"א ונשאר מקומות. (כה) נכ"י ורופס אין כלן פירוד זין הדבקים, אבל יען הענין המדובר צו מעשה הוא דבר חדש שמונו לו מקום פנוי. ב. (ח) ע"ז דף ט' ע"ב הגידסח שלפנינו היא גירסת רס"י האי מאן דלא ידע בכמי שנין בשבוע הוא עומד ניטפי חד שחא וניחשוב כללי ביובלי ופרטי בשבועי ונשקל ממלא מרי ונשדי אפרטי ונחשנייה לפרטי בשבועי וידע כמה שני בשבועי וסימך וכו'. וקאי על מנין השנים לאחר החנין לדעת רס"י. ועיין סס נפוס' ד"ה האי גירסת ר"ח האי מאן דלא ידע בכמה שני בשבוע ניבצר תרתין שנין או ניטפי ממש שנין וכמסוד כלל ביובלי ופרטי בשבוע וסימך כי זה שנתיים וכו'. וקאי על טנה מלכות יוניס. ולעומת זה גירסת ר' משולם ופירושו שקאי על מנין טנה העולם, ועיין לעיל בספר הישר הדפס דף כ"ד ע"ד סי' ח"ג. (ז) ארבעים טנה נמדבר וי"ד שנים של כיבוש וחילוק, (ח) כ"ל נתקום והס נכ"י ורופס. (ד) ערכין דף י"ב ע"ב. (ה) טס. (ו) טס י"ג ע"א. (ז) כ"ל ע"פ תיקון

לך, ואחה דלא כחד ומשוית ליה לרב הונא מועה אפי' לפי גירסתך שהיא שלא לצורך ולא מכה קושיות. וגירסתך מועות רבדראי הינ בכל הספרים ובשל אסמא ובשלכם — ואחה מלכך בודה — תישקול מכל מאה תרתי דהלכתא כרי יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן, חרא דהכי פוסק רב הונא דגירסא הכי איתא ועוד כללי (הג) מאיות והיכי לימא ליחשוב סרמי בשבוע והאיכא חרא שתא יתירחא ביתר מחמשים) ואם באת לעשות כלל מחמשים אין כלל כללות שבאותה שמועה כן. אבל לפי האמת כללי מאיות דברי יהודה קיימא לן. ומסקים שאחה מביא מוכרע אשר הרשתם בעגלתו שפירשתי בשמועות תנא רבי אליהו (ט). ואעינ דאמרינן בריהי) לאפוקי מרבי יהודה, במהורוא קמא כתבינן וחזרתו ודנתי מההיא שמעתא דהלכה כרי יהודה, ומשם כמו כן למרנו וקודם מעשה אמרתי שהלכה כרי יהודה, דקתני סתם משנה באחר בחשורי ריה לויבלות ומוקמינן כרי ישמעאל (א). דרדיש הכי, ורבנן סכעי להו לאי אתה מקדש חרשים, והאי רבנן לית הלכתא כוותיהו, חרא דסליני אסתם מתניחין ועוד דכמה סתמי איכא דמקדשין חדשים והכי מברכינן (ג). ורבר ששום הוא דהלכה כרי אלעזר בר צדוקי (ג), ומדרוש לתוספתוי (ד) אבל מתחילתו, איצטרך סיפא (ט) דקרא למעוסי תוספת יובל בסופו לפי משנתנו שהיא סתם והלכה, ורבנן דרשי ליה לשנת ג' שאינה עולה לכאן ולכאן דמייתר להו לפי מאי דסבירא להו כרי אלעזר בריש (ט) אבל ר' יהודה לא איצטרך ליה (י) כרמוכח בגדרים ס' קונס יין שאני מועסי (י) דתניא וקדשתם את שנת החמשים שנה וגו' ר' יהודה אומר וכי ואיהו לא דרש קרא אלא כסתם מתניחין דריה, והאי דלא אמר לאפוקי מדרבנן ורי אלעזר בר צדוק דמתניתא גינהו (ט) אבל ר' יהודה ליחא כמכילתא (כ), ואותה ברייתא דגדרים לסיכך הוכירה בקוצר ולא הוכיר דברי תיק דיליה דלית הלכתא הכי, וכל מי שיש בו דעת לישאל יכול להבין שהלכה כרי יהודה, ועוד דאמר' בשילתי ערכין הא ודאי דלא כרי יהודה (כ). ועוד דאמר רב הונא ונישקול מכל מאה תרתי ונישרי אפרמי, ואחה מניהו ומחסרו שאין זה דבר שיניה אדם מתוך דוחק, וכמו שאחה סחאר זה כן אחה יכול לומר על כל הלכה אין הלכה איתמר, ולולי אחר אמרו גוורני עליו נידוי שזה קרוב למעשה כוחים שהשיאו משואות ושכרו להעיד על הלבנה לקלקל תיקון המועדות, כמו כן חסרת שלא לצורך לקלקל תיקון שמימות וויבלות.

לא"ס במקום כלליהם נכרי ודפוס. (ח) אמנם זה רק אליבא דרי יהודה ול"ע דליכ היינו חן ועלי ועוד. (ט) כלומר מה שהניח ר' משולם ליהו דלין הלכה כרי יהודה מדאמרינן גרי' לאפוקי מדרי יהודה, ע"ז כנר העיר ל"ת לעיל בספרו, ועיין סי' תל"ג בדפוס, וסם תלמא שריים כנר דרבינו לעיל בשנת תתק"ט ומאלת שהשטונה הזאת נכתבה בשנת תתק"ג איכ דברי רבינו לעיל היו כתונים ד' שנים מקודם לזה. אמנם קשה שזכותו סימן כתנ נסופו דף ל"ה ע"א בדפוס ח"ל: ,כאשר השנתי לכני משולם" (כ) הוא נכרי' אלל בדפוס לנני (מלאום), אף שהטונה זאת נכתבה ד' שנים אחר זה. וז"ל שהכנים ל"ת הדברים האלה אחר כך נכתבוהו בתלם בתוך דברייהו הסלשוים. (י) ריה דף ט' ע"א. (יא) סם דף ט' ע"ב. (יג) מקדש חדשים. (יד) ר"ה דף כ"ד ע"ב. (יד) כלומר מיתור לשון שנה. (טו) לפי דעתי ז"ל רישא דקרא שהרי המלות שנת החמשים דרדשינן מיינים למעוסי תוספת יובל נסופו הן קודמין למלה שנה. (טז) לקמן דף כ"ד ע"ב. (יז) כלומר לא איצטרך ליה להך דרשא חלל להך דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן זנוקא. ואלו לריך למחוק התינה לל וכלומר רי יהודה לא דרש כנגדן סם משום דאצטרך ליה ההיא קרא שנת החמשים שנה לדל' ישמעאל ותיני חידך גריה סם. (יח) נדרים דף ס"א ע"א. (יט) כלומר משום שדנתי ל"א נר לרוק ותנא קמא דליה סנויים לקמן בשנת ריה דף כ"ד ע"ב. (כ) נכרי' איתא כמכילתא במקום ליחא נמכילתא בדפוס, והאחרון נכון ונמכילתא כלומר נמנעתא ממכתא דלין. (כא) ערכין דף ל"ג ע"א.

ג. (בענין שעיר של ראש חדש בריה).

ועל שעיר של ראש חדש ששלחתיה) לך שקרב מהיהא דתניא בתוספתא דשבועות
היה ר' שמעון אומר שלשים ושנים שעירים קרבים לישראל בכל שנה וכו' (ג)
ומדברי ר' אליעזר הקליר שפייסג) הן מוספי חדש עשתי עשרה, ונתיישב לך אלא
שמירשת בכמא מתכסה בו שהתורה כיסהו ולא כתיב ביה. בכמא נשרוף חרלא
שנאיה ורכאל). הא את הוא דאסרת בתשובתך שהעיקר חיסר שהיה לו לוטר ניכר
בלבנה קטנה הכא חיסר יתרה) שחמאת לא הזכיר, ועוד אי כתב מלכד חמאת קשיא
שובא רהוה לו למידרש כדרדשינן מלכד חמאת הכפורים כפי קמא רשבועותו). ועוד
לשון חג שהחדש מתכסה בו לא משתמע אלא איוהו חג שהחדש מתכסה, ועוד חג
לא מתוקם שפיר אלא כרשרשי' או תבחר לשון ערוסם כרמשרש בערוך ע"פ מררשו).
ורידך ליתיהם):

ד. (בענין תרומה שלא מן המוקף).

הכל היום יתרוש החורש ויתריש המחרישה) על כל הנהותך, שאתה אומר
שנירסא חיישינן שמא עשאה בעל הבית תרוסת מעשרו). שכך מצאת
הגירסא בפירושו). ושקר אתה דובר שלחה שם ואני אשלח וחצי שכר הדרך עלי
ונשתעה ונראה, ועוד שאתה מודה לדברי שכן הוא כמו שאני אומר כ"ש שאני שונה
תרומה ומעשר ומן התורה אסור ועי' הדחק [שרי] כר' ינאי ביבמותד) וכר' אליעזר

ג. א) כן הגיה רמ"ם במקום ששאלתי. (ז) חוספתא פ"א דשבועות ועס נאמר טעים עטר בטיס
עטר חדסי הטנה. ועיין בתוס' ר"ה דף ט' ע"ב ד"ה סמדת ונצילה דף ט"ז ע"א
ד"ה אחור. (ג) נאופן דמוסף ר"ה והמיות לכר הנה מרובעות כפא. ועיין בתוס' ר"ה עס.
ד) עמי מאלמות חוברו לו יחדיו מדע היינו דלמתי אינטי כפא דמעל נגדל נגווה נפרוק
מדלל נפסחים דף כ"ח ע"א ועוד הך דאמר מר בריה דרבינא מותיבנא תיובתא כלפי כנליה
דדנא חולין דף י"ג ע"ב והאחרון הוא ליטנא מעליא וכונחו טר' משולס נלכד דדברי עמנו.
ה) כלומר המסרן הוא יותר גדול מלא הזכיר שחמאת החדש מתכסה. (ו) שבועות דף ז'
ע"א כלומר שלכך לא זכרו כדי שלא יהי כדש כמו בני מלכד חמאת הכפורים ולא מעוס
שנצלהעט היה קרב. (ז) בערך כס. ח) גם כאן עשיתי פירוד בין הדנקים נכ"י וגם גדופם.
כי לפי דעתי המאלר מן הכל היום וכר' מודה על הענין החדש סינא.

ד. א) מאלר רבו המנוכות וגנין זה. נכ"י איתא הכל היום יתרוש החדש ויתריש המחרישה.
ובדפוס הכל היום ה"ה החדש ויתריש המחרישה. והשלישי הוא חיקון רמ"ם יתרוש
החדש במקום חודש החדש. והוא הנכון. כי נלתי ספק דונה ר"ה זזה צעומק לסונו על
ישעיה כ"ח. כ"ד. וכונחו לומר האם כל היום ובכל עת יהיה מוכרח לסדד אדמחו ולהולך
את המחרישה על מדעו להסך ולסחור את כל דברי ר' משולס ולהוסיף את הקמטובים אלו
הגוחיו ועשיותיו. וגיסי החכם ר' דוד קויפמאנן כ"י אמר לי כי לפי דעמו ל"ל ויתריש
המחריש במקום המחרישה וכונחו האם כל היום יתרוש החדש כהנ"ל או יתריש המחריש
כלומר או ישמוק ויתריש מלדד כלום מאלר שאין אהה שמוע לדגרו ולהוכחותו. ודפס"ח.
ובגליון ספרו של החכם ט"ר שנשאל לי מלמתי העדה רק"ק פראג מאלל ח"ל: מכלל ואל"ך
לא נמלא בתשו' ר' משלס שלפנינו אך נפסקה צאמצע פ"כ. ומכל על דאדנך כי נגלל כן גם
דברי רבינו הס נקושי הצננה צאיזו מקומות. (ג) המלות משך מלאת הגירסא בפירושו"ן הן
ע"פ הגהת רמ"ם ומסריס נכ"י וגם גדופם ולזה הוסיף רמ"ם בגליון בתוך עגולה (ר"ה
או אפשר איה ספר אחר שכתב דבינו משלס שנגלל עס). זה נלתי ספק הנכון כי ע"פ זה
יש להנין מה שכתב ר"ה אחר זה ושקר אהה דובר וכר' עד ונלתי ע"כ שהוא מודה על
הספר שהזכיר ר"ה שנגלל הגירסא עס. (ג) צימ דף ל"ה נתימאל דכ נחמן צר ינאק ועיין
חופ"ט עס ד"ה שאל ועיין לעיל גדופם דף י"ג ע"א כ"י. ורק מ"י פ"י ס"ה תפ"ח דף ס"ה
פ"א כ"י תפ"ח. ורק פ"ה ע"ג כ"י תפ"ח. ועוד עיין לעיל בהפוגה סימן ד' אות ז'. (ד) ינמות

ב"י דסירות ערוגה) ומשחנרום שיבוש תרומת מעשר תצטרך לתרוצם ולא תמצאם, דהיא דניטין) מוקמינן ליה במילי אחדי משום קשיא רמוקף ומיתוקמא מתניתין דבבא מציעא בין כהנים בין בישראלים ואיכא למיתש לדרבנן כמו לדאורייתא כרמוכח בניטין. ובאי קרון תחמינן דרוצה אדם בקב שלו ומובין ליה לכהנים כרמי תרומה הואיל ואמשר לכרדי, דאי לא הא לא קיימא הא, דהא קייל אפילו בא לו בעל החלום ואמר לו של מעשר הן? ואפי' כתב בכלי תרומה כר' יוסי תלינן בחוליקין) דרובא תולין מתוקנין הן ומה שכתב עליהן לפנחייא בעלמא נכתבט). אבל באיקרון יבא בעל הפקרון וירצהו) את פקדונו דרוצה אדם בקב שלו, וחוסי) לא ליגרום עליו [אלא משום] שמא יצטרך או שמא יוקירו או משום דמברכינן, ולבין ולבך יודעין שלא כתבתיו משום שהיית סובר שהוא טעמו של רב נהמן בר יצחק וכך לא כתבתיו מתשעה קבין אלא משום דמברכינן, וברכה וחיים לעוסקין לשמה יזכו לשמה ומשכורתם שלמה:

סימן מד. תשובת ר"ת נגד רבנו משולם.

א. (בדיון חומץ אם יש בו משום טגע נכרי).

לבי ראה מורי הוראה), ולא מיראי הוראה, ואלמלא מראה, שמתים כראי), כי קראו קריאה לבראות בריאה הרשה, למכור ביד אשה, כל פהרה וקדושה), בקול ענות חלושה), וכחומר להמר, היה להם החומר), וכמיט חיצות, אמרות נמרצות, כי החלו ריצות), כגודרי פרוצות, לינפות שיטות, להטות כהושות), טעושות והירושות, להישמות כששוטות שוטות, נשים חטושות), בעלות פטושות), והיום היה תאמרנה לנוים להביא חומץ), לא נבוות ברמץ), גם טובלות שחר בעוד חמה וזרחת, וזכר לדבר סימן לפיתוי שמץ, וטבלת סתך בחומץ), ועל שתייהם בשתהן, כי כל הבא להודות בששוטות יש לו להעלות על לבו כמה טעה זה הנאון או כל הנאונים, כי דבר ששום הוא אפי' לחינוק דתנא עיז בשיח שנין דחומץ שלנו אין משום יין נסך כאשר ששום היתר יין מבושל, כי שניהם למדין מן המשנה), ויש לתת לב אך

דף יג ע"א ועיינן מיצ חומץ ד"ה חלא. ה) סס ע"ב. ו) גיטין דף ל' ע"ב ועיינן חוס' ד"ה וכו'. ז) סנהדרין דף ל' ע"א. ח) מעשר שני פיר מ"א. ט) יצמות דף קט"ו ע"ב. י) מיקון לחוס' נמקום נכ"י ודפוס. יא) כ"ל נמקום וכו' נכ"י ודפוס. וכונה רבינו זוש שחני דבר ולא כל דבר מתחילונו של רב כהנא לינטרין נמי לחיונונו של רבני. כלומר אף שאין אדם רוצה בקב שלו יומר מתשעה קבים של חצרו מימ דולגה הוא בקב שלו מתוס שאל ינטרך או מתוס דמנכין. ועיין לקמן דפוסם דף ע"ד ע"א ודפוסם שלנו סימן מ"ו אות א' ולפי דעמי חיה אדם אשר כתב בגליון הדברים ומו לא לגרום עליו:

סימן מ"ה. והחכם ש"ר כתב בגליון פסרו: גם זה אליו אך צדק רוח אל בני עירו. אבל לדעמי האגדה האלה שלה ר"ת אל מלון לבני עירו מתם. ולפי הנראה שלחו מתם שלים עומד ל"ה לשאל את פיו על הדפוס אשר צדל ר"ת. ועיין לקמן אות ה' בנפש ואות ו' נחלתו. ח) כן הוא נכ"י, ודפוסם עורי הנראה ורחיים מתק מורי. וחולי ל"ל עורי המורה. ז) כדפי כ"ל לדעמי נמקום ראה נכ"י ודפוסם והוא לינפא דקדק נחוס ג' ו' ושמתין כדפי. והחכם דוד קויפמאנן כתב לי שלדעתו יש להחזיק צדלה שהיא אחד מן העופות הטמאים ורומה על נמתהו לאסור מה שהתימר. ג) רומה על ענינת מה מנעוד יוס שהחיר ר' תפלים וגם על החסיפה עניש. ד) כלומר צדליות שליון חקרות. ה) כלומר חומר האיסור הוא להס' כחומר להגד. ו) למלא רון וחפץ. ז) צדויות כמו צדויות וחולי ל"ל צדויות, אלו הענינים גיטין דף ל"ז ע"א. ח) חטויות כן הוא נכ"י וגם דפוסם ולא אדע כוננו כי מה לחטויות עם הכספים, וחולי הוא מלשון חטא או ש"ל שחלוה. ט) חמלויות דרבים צדני העל ודיק. י) רומה על שחטירו חומץ יין נסך יא) שלים עופות. יב) רוח צ' ייד. ורומה על ענין הטבילה והסופון. יג) ע"ז דף ק"ב

טעו הנאונים לאסרו, ואם ישעון הטוען, במלכותו מקילין עליו, שקר מליו, שהרי בכל מקומות עד אספמיה ועד בכלל נוהגין בו הומר והדין עם הממטרין, כי מי יקל לבחילה להורות מהו הלא סיפקאיד, ואם החומין צמית, רפיא וקפיטוס) וכמעט סמית, והלא ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי בקצת נחלקיטו) דמאי דקרי ליה האי חלא קרי ליה האי חמרא ואמוראי קרי ליה יין קוססיה) וחמרא דאקריסית). ולפי שאין אנו בקיאיין בהומין יש לנו להחמיר, ועוד מעשים בכל יום פעמים רבות יש שקורין אותו חומין ויש נמי ישמקדשיין ומכדילין עליו, אבל מבושל ירוע לנו ולא החמירו, ואפילו בשר עוף בחלב לא רצו להחמיר ולאסור במקומו של ר' יוסי הגליליט) כיון שלא מתוך טעות הוא, וכיש בהומרות שרצי להחמיר פן ישעו טועי לבב, ויש דברים שהחמירו לבני מדינה וכוחאי ונשימכ), ואעפ"כ ר' גמליאל קרא למתירין לא יחל דברו, וזה איננו מהן:

ב. (בענין טבילה גדה ביום שביעי לימי נקיתה).

אך לזרעים הן חן נסא) על טבילות (גרה) ביום השביעי שהתירו מבעוד יום והתורה אסרתו מלאו דלא חסור וקבלה מאל תטוש, דקא סריך 3) ולישבלינהו ביום השביעי ולא סריך ולישתרי ביום השביעי, דבעיב אמבילה דליל ה' משום סרך בתה קאי דאיירי לעיל, וקא בעי מכרי ססק: זכות נינהו מה לי אם חסרך בתה ומשני אע"ס דסרך בתה ליחא משום דרי שמעון וכו', וכן סירושו ר' שמעון אומר אחר מעשה דהיינו אחר טבילה תמה, אבל אמרו חכמים אסור לעשות אותו מעשה של טבילה שמא תבעול ויבא לידי חטירה, ואם בא אדם לפרש דאיתא) [דחשמישן קאי טועה הוא, דמה ענין דרב פפא אצל סרך בתה, ומוקנים אתבונן שבין ססק ר' סעריה אצל הלכות גדה ור' אחאי שהיה ראש לגאונים שבדור כמו כן בס' אחרי מות, אע"ס שמביא רביה מגדה ויולדת כ"ל זה בהדיהו משום דרי שמעון ולא חש לפרש, וכן ר' יהודאי נאון 3). וכבר היו מפרשים שנחלקו על רבינו שלמה למנות כגנות כותים משום קשיא דרמי בר חמאד), ורשיי השיב לפי תוספות) דבס' גנות כותים תשובתן בצדן דהתירא דשני ליה רבא תשובה היא ולפום חורפיה לא עיין בה, דהא סרקה רמי בר חמא דאמר שבקוה לקרא וכו' אבל תשובתו מתוך הברייתא דקתני יום שמוסקת בו וכו' ורמי בר חמא כמו שאילה היא ואינה עיקר דרמי בר חמא לא סבר לה, דקאמרינן בס' בתרא דגדה ורב ככותאי אמר לשמעחא מכלל דליתא), ועוד מדקאמר ליה רב פפא דרבא 2) מכרי כולהו נשי ריין ססק זכות נינהו ליטבלינהו ביממא דשבועה, ואם נדבריהם ריום שמוסקת בו סופרתו והיא ראתה יום ראשון וססקה בו ואיכ הוה לה גדה דאודייתא ואיך תטבול ביום השביעי והלא גדה דאודייתא טובלת בליל שמיני, ומתוך שדבינו לא נתן לבו לתשובתו לא חשש לכוון את דבריו, ושכנגדו הוא עליו [להביא ראיה], והדין דומה למה שכתב, מתוך שטועה לפי תוס' בניכם ממזרים הם, וליחא דהאמרינן הכל מורים בבא על הגדה כו' שאין הגדר סמור.

ע"א. ועי"ש נמוס' ד"ה דמי שהניחו שם ממלוקה רבנו משולם ור"ת ז"ה. יד) עיין ז"צ דף ל"ו ע"א. טו) עיין פסחים דף ת"ז ע"ג. טז) ז"צ ס"ג. יז) קוסס כ"ל צנוקס חומס צכ"י ודטום. יח) ש"ס דף ל"ה ע"ב. יט) חולין דף קמ"ז ע"א. כ) פסחים דף כ"א ע"א: ב. ח) לזרעים חן חן גס כ"ל צנוקס גס לזרעים חן חן כ"י ודטום. ג) גדה דף ס"ז ע"ג. ד) כן הוא בטבילות גדולות דפום וזלשט דף ס"ד ע"ד נה' נה'. דה) גדה דף ל"ג ע"א. ה) הונס צפטר סלדס נחלמח דף ג' ע"ג. ו) עי"ש נמוס' ד"ה וליחו ועוד עיין במס' ראשון דף כ"ט ע"ד פתח ס"ד. ז) גדה דף ס"ז ע"ב:

וגם כתב על דבר זה בנות כותים בועלי נדות שיום שמוסקת בו מסרתו למצין ד. ועל תשובתן כצדו ליתא כדפרישית, ומתוך שלא הש אלא לאמיתה של תורה דימו שכנגדו שאינו אמיתי כדפרישית, ועל החומץ ועל המכילה תבא נפשו באלה ויכרת אשר יעשנה :

ג. (ברין או מספיר עולה למצין).

עודה) אחרת היתה לו) להם לנלוותה לעשות שביעי [ששי וחמישי] מספיר [בשבתות ו] ימים טובים. ומדוע ככה עשו, הלא זה דברי אשר אמרת, כי כפשוטו יש לתת לב במה ראו קדמונים הלא תיגוקות שלנו בקיאות במה שאמר במנילה ד) בראשי הרשים קרי שיחאם) בענינא דיומא וחד בריח, ותו שיחא מאתא חצוה וכו'. אך מכת הלכות ומנהג ר' עמרם ו) ורב יהודאי גאון נהגו כן, ופעמא נראה לי סמאי דקיי"ל בשבתות וי"ט מוסיפין על שבעה ששה וחמשה. והורו לעשות ו) כמאן דאמר מספיר אינו עולה למצין שבעה דמה נפשך שפיר עבדי, שאם עולה מספיר למצין שבעה הוה ליה האי לתוספות, ואם אינו עולה כיש דהבי עדיף, וכן סקו רב עמרם בסדר שלו ובהני לקרות שבעה בעניני דיומא ועוד ראיות גדולות מתוך ההלכה. וגם לדברי השמחים ללא דברה) תינה ריח ושבת אבל בשאר ימים טובים מועין לדמותן אליהם, שלא מצינו בכל התלמוד פרשת פנחס למספי רגלים אלא ליי"ט קרבנות שבח"כ). וכל שאינו בקי בסדר רב עמרם ובהלכות גדולות ובספי סופרים ובסרקי דרי אליעזר ובדרכה ובתלמוד ובשאר ספרי אנדה אין לו לדרוש דברי הקדמונים ומנהגם, כי יש עליהם לסמוך בדברים שאינם מכושיין תלמוד שלנו אלא שמוסיפין. והרבה מנהגים בידנו על סיהם. ופרשת פנחס תוספת היא ואין לבלולה עם שבעה, והשבעה) איחקין לקרות בת"כ) אפילו לדבריהם דלא דמי לריח ושבת. וטוב למנותו בתוספת, ולפי דברי האנשים ההמה קללות בתעניות נקראו, שכך שנינו ופי' ויחל לא מצינו ג) כמו שפי' פנחס לא מצינו.

ד. (בענין ברכת נר בשבת).

גם שמעתי שעקרו ברכת נר בשבת וחיללו המקדש וחבת המצוה כי כמה חובות מעונות ברכה) ואינו דומה למים אחרונים שחובה ואינם מעונים ברכת, דלא משום חיבת מצוה הוא אלא משום סנה אעיג דסמיכין אותיהם קדושים ג).

ג. א) גם כן נזכר הכתוב והמדפים העניים ועמם כן קמינה נשני עניים שונים ונקמן פתיחה וסיון נחמנע הענין. ב) כ"ל לפי דעתי נמקום לל כ"י ודפוס ודל"ט חיקן ל'. וכוונתו שכל מה דמו ראה לנלוות לקדמונים עוד מידות אחד מה שלל טרע להם. ג) לעיל נסיון הקודם. ד) ונילה דף כ"ט ע"ג. ה) כ"ל נמקום נלמדה סיה מקומה קדשהל כ"י וגם נדפוס, חקון רחיים. ו) עיין נקדד שסיה לננה של רב עמרם דפוס ודל"ט דף כ"ט ע"ג. ז) כלומר שהורו לעשות כן נחמנות וייס משום דסוי מילמל דסוי' למחוייהו, חלל נלמנה דעה ר"ח דהלכה כמאן דלאמי עולה. עיין תופי חגיגת דף כ"ט ע"ג דיה נשני ומנילה דף כ"ג ע"ג דיה חד אמר. ח) על רחיים ומנילה כ"ט ע"ג. ט) עיין ומנילה דף ו' ע"ג ונמוס' סס דיה וסל. י) מננה וספננה סכי יחיהל כ"י וגם נדפוס ודל"ט נלמל מנסי י"ט עמל לחיות נננה. ויחד נכון לפי דעתי להגי' נמקומם ספננה והספננה. יא) לקרות נח"כ כ"ל נמקום לקודננה נכ"י ודפוס. יב) עיין תופי' ענילה דף ל"א ע"ג ד"ה רלס חדס נפוסו :

ד. א) עיין תופי' שנת כ"ה ע"ג דיה מונס. ב) נזכרת דף כ"ג ע"ג. ועיין נמחור ופירי נד 80 ספנג לנכך נמנכין חנר של שנה נפוס ודפוסה סיקרי ולמנכותה סקרה. ועיין נמלמי גבורים ונמננה מדלכי שנה ס"ג נמננה עוד טפס חמר לננו נמלס נפוס

ובספרי אנדה נמצאה והוא לנשים למען כיבו אורו של עולם כמפורש בבראשית רבה ובסדר רב עמרם איתא: ונדה וחלה והדלקה שלשתן הובה ובושה לשלשתן. וקודמת לקידוש היום ולגר חנוכה (ד) וכמה ברכות מצאנו בסדר ר' סעדיה ברוך המרבה שמחות ובהלכות רב יהודאי אשר צנ אגוז יבוצא בהן הרבה, איני שואין בתובות ובי"ש שבתובה בספרי אנדה ובדרשות שרורשין בשבת וכל השומע ישחק לו וכל העוקרה יעקר.

ד. (בענין ברכת אירוסין ונישואין)

עוד (ח) אהת מעט היא שהרגילו לעשות ברכת אירוסין ונישואין על בוס אחר, ועי' יש תימ"ג) שהרי בבית החנים נהקנה ברכת החנים, וברכת אירוסין בבית אירוסין, והואיל ובשני מקומות נתקנו אי"א לביוללם ובעל ברחינו אם על בוס (א"ד) נתקנו שתי כוסות הם, ואם בלא כוס נתקנו הבא לעשותם על הכוס שתי כוסות יש לו לעשות בנגד תקנתם בשני מקומות ולא לעשותם שתי קדושות על כוס אחר, מדי דהוה אקדושא ואברלתא. והכי שפיר טפי: איני דלא מצינו כוס בתלמוד אלא אמרינן כרך שיתן, יש לנו לתפוס דרך הישרה הואיל ונהנו בוס ורב יהודאי הנהינו. ועוד כי בברכת אירוסין היא במקילה ובברכת נישואין היא בתקן והוא בניסת חופה, וסנהג נאה שהנהינו רבינו שלמה ברורו להסתלק ולהתעסק בשום דבר לעשות הספק בין ברכת אירוסין לנישואין, וימצא כתוב במחזור שתיקן הגרי"ר שמה. שיש בו סירי רוב דברים מסדר ר' עמרם והלכות גדולות ורבינו שלמה ושאר נאונים, ומצוי הוא ברוב מקומות, ולדידן מוגת כוס שני וישפית כוס ראשון ושתייתו הוי הספק, ואף כי חרל אישים אנכי ממני תצא הנראה זו, שכלת) הדברים הפשוטים) ושנו בהם קדמונים להקל, יעשו כדברי רבאין, כי אתא פסק דינא דידי קמיבו לא מינמר תנמרון מיניה, ואם הדברים פשוטים להקל (ינהגו) [ושנו] להחמיר, אל יורו להקל, שאין משיבין את הארי אלא בסנו, ואף באונא כאומא. ובמין במינו. ובניצוק יג).

דלמדין נפי התכלת כל מלוה שאין לעשותה גמר יתלכח מנתה חין ומנכין עליה, ועיין במדני שם חסונה ריי על זה. ועיין לקמן בחסונה ר"ת ל"ר עליו שהניח גם טעם זה (ג) זה הלשון לא מלאתי בקר רב עמרם שלנו. אמנם בחמילת סדר שבת דף כ"ד ע"ג בדפוס הגיל פסק לנדי והוצאו שם ממש דברי מחזור ויטרי הג"ל. (ד) שנת דף כ"ג ע"ג:

ה (א) המשך לחסונה הג"ל, (ב) נכ"י ודפוס חינוא, (ג) כתובות דף ז' ע"ב, (ד) לפי דעת לריך למחוק ח' הכתוב נכ"י ודפוס, (ה) כן הוא נכ"י וגם בדפוס, ומינה דהא נפסקים דף ק"ב ע"ב אמרינן דלדכנה בני קידושא ואצללח גי"ט שחל להיות אחר השנת אומרים יקנה"ז על כוס אחד ופריש שם טעמא משום דהדלה וקידוש חרל מילתא היא, וכל שיש כלן כעוה סופר ולריך להיות נרכת הנוון וקידוש נמוקס ואצללח, ועוד עיין שם בחוס' דיה שאין אומרים ומלאה שהוצא שם דעת רבינו משולם בענין אחר, (ו) עיין כתובות דף ח' ע"א, (ז) עיין מחזור ויטרי סימן חס"ט ל' חקפ"ו וחקפ"ז, ועוד עיין נפדסם לרש"י לקוטרי דפוס קונטעלנדינה דף כ"ג ע"ד, ועיין לקמן סימן ס"ב אות ג' הערה א' (ח) כל"ל נמוקס מכל נכ"י ודפוס, (י) כלומר הפשוטים להחמיר, (י"ג) דף ק"ב ע"ב, (יא) בכל אלו דברים חולק ר"ת על זקנו רש"י ז"ל, באונא הסרוכה לאוונה כסדרן דעת רש"י להקל ור"ת להחמיר, חולין דף ע"ו ע"ב רש"י דיה היינו רנתייהו, ועיין חוס' שם וגם בספר הישר לעיל נפוס סימן טפ"ב דף ל"ז ע"א, (יב) רש"י פסק ככ"י דמניית לא נטיל חולין דף ק"ג ע"א דיה וחו לא ימדי וכמה מקומות, ור"ת חולק עליו חולין דף ל"ז ע"א חוס' ד"ה אחר רנא ובספר הישר לעיל נדפוס סי' טפ"ב דף ל"ח ע"ד, (יג) עי' דף ע"ב ע"ג דיה קטופי פסק רש"י הלכה כר"ה דנינוק מינור ובחוס' שם דיה אחר חולק עליו ר"ת.

ובקביה יד), ובכנינת הגוים לנבי חלב שחלבו גוי (טו) שראינו טעמו של רבינו שלמה מאיזה טעם חולק על רבותינו וידענו עיקר (ח) דבריו שלא בא (אלא ה) להחמיר (י) על בני מדינה, בזה יש לשמוע לדעת נוסה ומה שענינו ראות, אך אל המקילין שבאו להתיר עורבאית (י) היה להן לאסור לפי יונה השפוטה, והיה להן לאסור שכר תלמוד (כ) ולהפריש תרומות ומעשרות (כא) ושוחפות גוי (כב) ומשא ומתן ביזם אידם (כג) ושאלה ומלוה ופרעון בשמור (כד) ולהעמיד בהמה בבית גוי (כה) ולסמור בהמה לרועה שלה (כו), ולסמור להם בהמה נסה עגלים וסייחים וחמורים בלא סרסור (כז), ואחרי אשר באו לדרקק להקל יבראו לדרקק להחמיר לפי השפוטה לאסור אשה שאין לה וסת (כח) דשל תורה היא, ועל ההוראות להקל ועל שינוי גרסאות לקלקל קורא אני חנה, כי האי דשמא ישחוט בן עוף (כט), [שהנהגה שמא ישחוט בן ג], דבה היה ליה למיגרם בחדא (לא), וכל חמסי בני ספרד ורבי (לב) האי וריח גורמים במותנו, ומשולי משל פריח דאמרי אינשי יזבח פרתך ואל יזבח שידך (לג), גם כי לא התרבה ראייתו אלא שכן דרך התלמוד, שהרי למדנו בן עוף מבן צאן להמעין בהן להחיותו (לד), ומנהג רבינו האי תסס רבינו נרשום מאור עיני הנולה ורבותינו שבבארי ושבלוחי, ורבינו שלמה מהן הנהיג, ועליהם יש לסמך, ומבקש אני פני כל תלמידי רבינו שלמה שלא יקילו ראשם כנגד לשער המורח, ואם לא ישמעו, אל ענשם ישאו נפשם, ואני לא ידעתי מי הוא המורה והמסרא, ומי היה למקל לקלקל ולעץ נשאל בחי אל (לז), אך

ועיין ספר הישר דפוס סי' תקרי"ד דף ג"ז ע"ב וע"ד. (יד) נחלז קרום הנמלא נקיצה דעת רשי' חולין דף קפ"ז ע"ב ר"ס הרי זו שחלז נגמר היל ודעת ר"ת ע"ס ד"ס היג סהול כפייה ס' בעלמא. ועיין ספר הישר דפוס סי' ספ"ו דף ל"ט ע"ג. (טו) ע"ז דף ל"ה ע"א ועיי' צחוק; ד"ה לפי ד"ה חול. (טז) כ"ל נמקום סקר. (יז) תיקון רל"ח. (יח) חיימה דגני חונא גלומל רשי' ז"ל אינו מן התמחייין ואלדכנה מכפיר. (יט) חולי רוח זה על מין ערע טקורין קורניל שלנו להתיר. עיין חולין דף ס"ג ע"א חוס' דיה תסני ועס עיב ד"ה מלי. וכוחו זה, עד סהם מקילין דגנריס הפסטיס לאיסור יוחר טוב היה לאסור דגריס הפסטיס להסיר, אך גם מהם וגם מהם תחנ ידך, ולודת הדגריס מקודה נכנסה דין דף ק' ע"א סקלול אפיקורם בנון הני דני צינון אפיא דלמרי מלי אחני לן רבנן מעולס לא סרו לן ערע ולל אסור לן יונה. (כ) שהנהגה פשוט עכשיו להקל אף שנגד דיאל דגמל נדלס לאסור. עיין חוס' נכודות דף כ"ט ע"א ד"ה מה אני נחמס. (כא) כלומר סהיה להן להפריש תרומות ומעשרות נחולה ללרץ אף בזמן הזה. סג"כ הנהגה פשוט להקל אף שמדינא דגמל ים להספיר. ועיין טעמו של ר"ח נחום; ע"ז דף כ"ט ע"א ד"ה נל. (כב) סג"כ טעמו לסקל נגד מלמדו של אהוה דעומל ועיין טעמו של ר"ח נחום; פנסה דין דף ס"ג ע"ב ד"ה אסור יכבדות דף ז' ע"ב ד"ה טמא. (כג) עיין ע"ז דף ז' ע"א חוס' ד"ה אסור. (כד) גם זה ע"ס. (כה) עיין חוס' ע"ז דף כ"ב ע"א ד"ה חוס' ונעמידין. (כו) גם זה ע"ס. (כז) עיין נחום; ע"ז דף ס"ז ע"א ד"ה אימור לשחוט. ועיין חכמי ה' שנת פ' עשרים ט"ה. (כח) עק דעת ר"ת לאסור אסו שאין לה וסת גלל ונעמל לבעלה, וכן דעת רמב"ם ע"ד ע"ס' איסורי גילס הס"ו וכנלס גם דעת רשי' נדה דף י"ב ע"ב ד"ה מלן דמחני ועיין ר"ן טעוטה ר"ס פ"ג פסיעה דברי רשי' להקל, ועיין דברי ר"ת לעיל נספר הישר נדפוס דף י"ז ע"ב וע"ד סינן קע"ח. דעת רש"ס ר"י ור"א וספר התרומה להקל עיין הגהות מיימוני ומגדלי וטלמי הגנריס ע"ס. (כט) נחוצות דף ה' ע"א ועיי' נחום; ד"ה טמא יסמוט. (ל) תיקון רל"ח; נספיר. (לא) רל"ח; מחק מלח נחל נספרו וטוב כחז עלה נגליון ור"ל: אספר טל"ג נחל דסייט לענין שנת הר"ל לנגרם זה סהול לשון קנהס כח"ס חוס' טו ר"ל דווקא זה הר"ל למיקס זה מטל"כ מלי דקלמד נחז הכי לענין יס"י אספר נרמט טו סהול לשון זכר. ועיין לקמן דף ע"ה ע"ד שכתב דגני שנת הר"ל לנגרם זה דכתיב שנת הוא כ"ו וסייטו כ"ט ע"כ. (לב) נכ"י וגם נדפוס מרז"י. (לג) כ"ל פסדו אס אחת זוכס חונת דנר סיניל לך סהול מרובה ככו פרתך ט"ס לה נספר הכנה, אכן מה סיפנת לעשות אס חמוק נן ותגדום נן נעקומו. (לד) קדושין דף ל"ו ע"ב. (לז) כ"ל נמקום נחלל נכ"י ועומל נדפוס ודוח

מפי אדם אחר שמעתי הרברים ולא יכולתי לסכול פן אחשב בעורכי שלו ציון לה), ואלו הן הנחנקים, החולים בוקים טריקים, באנשים גדולים, והבלי הבלים, לא האמנתי להם כי תלו דבריהם ברבינו ר' משלם, ואי אפשר לומר כן. וכי היאך יאמר מה קדוש דבר זה להקל שלא לצורך בדברים שכבר ששם איסור המנהג ונוח וקל לשמור ולהחזיר בדבר. כי אם היה הדבר שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בו ודבר שיש בו חסרון כים לא היה הדבר קשה כל כך. ועוד נוסיתי לשליח הלא יש הגה מבני נרבונא (נרבונא) שאוסרין בנרבונא מנע גוי בחומץ שלנו. וסרהא ליחא הא נמי ליחא (נ) וחלילה לי מעשות זאת. אך על הנהגות הנידונות לעשותן נוסחאות מבלעדי ראייה (ל) האמנתי כי הניה מנה שנים וקדש יובל ושמא ישחוט בו עוף ותרוסת מעשר ומבלעדיהן וגם מבני עירו קובלין על הנהגותיו, ועל הרבר לא אשא פני איש, שכן אמר רבנא גרשום כל מניה ספרים הכי והכי תהוי, וכל עושין סעריט) צריכין ראייה ולא שמיעה, כי יש עושין סגורין דהכי אמר גברא רבה פלניא והכי גרם פלניא חיימין רלא משתבח הכי.

1. (בענין איסור אכילה בין מנחה למעריב בשבת)

עוד זאת אדרוש לבני מלאים יאמץ) כי יתחמץ לבבני) על] חופרי נוסף ופדצי גרר לאכול בין תפלת המנחה לתפלת ערבית ומפיקים מן בנאוה) והלא לא כן עשו אבותיכם. ויש ללמוד מבריות וממרש אנרה דארימין התם השותה מים בין השמשות נוול את החיים ואת המתים, ומעשה אירע בלוותי וכא מעשה לירי סכנה וכן שמעתי מאבא מורי ניע. ויש ברשים שכתוב בהן מעייד) ואיתא להא ואיתא להא, ובקושי החירו ערב יהיכ לאכול סמוך לתפלת ערבית ותקיננו וירוי קורם שאכל וישתה משום שכרותה) גם כפי באב שחל להיות בשבת ונרחה החירו בקושי. וראינו שכתב רב שר שלום גאון מתא מחסיא שחקנו לומר צידוק הדין על שם שנפטר

על הושע די יי. עמי נעלו ישאל ותקלו יגיד לו. וכונת המלמד לא חידע מי היה להמורה למקל אשר נשען עליו לתקלתו ולעץ אשר נשאל מחתו. וזלתי ספק נחר רבינו במקל עטור דמיונו נהנה עם מקיל. וכלז"ס תיקון המקיל במקום למקל. לה) כן הוא כפי ונס נדפוס וכוונתו לפי דעתי פן יחטוני גם אחי מליין כלמי עעחו אשר מהם לקח את הדברים. והמסס שייר נספרו הגיה נגליין נערכי סליון. עיין ינמות דף קיט ע"ג. לו) הנהגת המסס שייר על גליון ספרו חי"ל: נראה ח"כ. שמלואן ננרננא וכן לקמן דף ע"ד (נדפוס) שמסס ילאו רי משס הדקטן ור' לוי אחיו וכו' והס היו מנרננא ח"כ הוא Meulins עכ"ל ועיין לקמן אוח וי הערה ח'. לה) כן הוא נדפוס כפי ליחנה. לה) תיקון רח"ס במקום ר"ח כפי ונס נדפוס. וכונת ראייה כאלו כלומר מנלתי אשר ראה את הנוסחאות נספסי קדמונים אף ששמע מאחרים אומרים לו, שהס קבלו ומלאו כן. ועיין לקמן דברי רבינו. (ט) כלומר שניצחין קעד נאמס כי אלל לאשונים מלאו כנר הנרקות סתניה, לא יסמכו על השמיעה דק על הראיה נענייהם:

1. א) נראה כ"ה. כ"ג. וזה דבר המסס שייר נהנהו על גליון ספרו: מלאום סס העיר על רי משלם עיין ומדכי נחוס' סלקע לערכי פסחים ותשובת רש"ל סימן כ"ג, וכ"כ למעלה סימן תקנ"ז וכאשר השיבתי לבני מלאום וכונתו לחשובה נלמעלה. המהלכת נדללא והיא לרי משלם. עכ"ל. אונס נמדכי וגם נדש"ל סס נקרא סס העיר מלאון אשר כמעט לא ידלו ננעטע נלשון נרפת. ואולי נחר ר"ח נכתיבה מלאום נרמו על המקרא. וסס העיר Melun ולא Meulins, כי סס תקע ר"ח אהלו אחרי אשר ענד נרננא, ועיין לעיל סי' תי"ג הערה ראשונה. ב) כן תיקון המסס שייר במקום יתמרא לבני כפי ונס נדפוס, והוא הנכון ועיין חוקי ומדכי סס שסס נאורי סר"ח כעס על ר' משלם. ג) רומ על אייב נילא, כי נאלוה אפיקי מנינים, ועל חוקן החשובה עיין פסחים דף ק"ה ע"א חוס' ד"ה והימי. ונאח"ס נמדכי סס וגם נחשובתה מהר"ס נ"ב דפוס פלאס סי' יוד ו"א. ד) נחשובתה מהר"ס נ"ב סס הכי ליחא ונאח נמדדס ססס סוחין מן מעין אחד נננת ה) כן הוא גם ננהר"ס נ"ב. אמנס נמדכי

מרעיה באותה שעה. וגם אין רילין לעסוק בתורה בין שתי התפלות משום חסם שמת
 [וכר' כל בתיו] מדרשות במליץ) אך אינו אסור אלא מנהג הוא לזכרון ספירתו,
 אלא שקורין מס אבות ונומרין אותן חמשה פרקים כל מנחת שבתה). אבל אכילה
 ושתייה לא תיקנו הקדמונים ומנהגם תורה היא, שלא הכל נכתב בתלמוד, שהרי כמה
 דברים קבלה בירינו כגון עיבור ותיקון תפלות וברכות ודברים הרבה למנהג צניעות
 ופרישות. ואסילו לא היה קבלה בירינו היה לפרוש לכל יראי השם כיש [שלא]
 להנהיג במקום שלא נהגו. ודברים כאלו ע"פ מדרשים ותלמוד ירושלמי כי האי דשרץ
 דמשערין באלףט). וכי האי דאין מליץ דינו ליחיד. ואע"ג דשעו בה לפרושה על
 יחיד הנשאלה. ולא היא דעל המלמד להכריז לעצו קאמר כדאמר ר' יהושע בן
 לוי. על תעש עצמך כעורכי הריינים שלא לנלות דינו ליחיד ומשני ידע בה [שהיא]
 כשירה. ומנהג שלא נהגו לפרוש אינו ראייה, ואי משום נ"י סעודות יכול באספספי
 ומגריג). גם נראה כי נתקנה סעודה שלישית בצעירים סמוך למנחה ואסילו לרב
 חידקא בתחלת המנחה. כדתייא ערבית מדיחין לאכול בהן שחרית, שחרית מדיחין
 לאכול בהן בצעירים, בצעירים מדיחין לאכול בהן במנחה, מן המנחה ולמעלה אין
 מדיחין. ופסקו. דסעודה קטנה מותר לאכול במנחה גדולה. ואיכא שהות טובא בין
 אכילה למנחה קטנה. ואע"ג דאמרינן פורם טפה ומכרילטו) אקראי בעלמא. ובקשה
 טכס אל תעשו מלכותנו אנודות אנודות כי מימי ר' שלמה אנו שותים ודברים שאין
 בהם ממש אל תקדוהו את מקומו ואפו אנן קשלי קני כאנמא אנן שלא לחוש לכבוד
 זקנו. אל נא אחי תרעו. ואל הנדיב ר' מרדכי אהובי ראש המדברים אני מזהיר,
 כאשר הפין בחייו ומאהבתו, שלא יקל קולות שלא נהגו עד עתה כי דבר זה יטיל
 בינינו [מדינים ככרתי] ארמון. ואם ישמע לקיל אהוביו, יהי חן המקום על יושביו,
 ושלוש לו מכל סביביו, וישמע לי ישכון בטח וישאנן משה, ומה טוב ומה נעים שבת
 אחים גם יחד, והיה הצור אחד ושמו אחד.

סימן מז. תשובת ר"ת אל רבנו גישראל.

א. בענין תרומה שלא מן הכסף

תרומת מעשרה) שהגיה שיבוש הוא דאטו [ב]בן לוי קמירי כי האי

תקנים כל הדברים הטובים לערב יח"כ (ו) נתי כל'ל צנוקס בני זכ"י ודפוס. (ז) חיק
 כ"ז ע"ג חסם שמה זיה מדרשו נטל וכו' עד נשיל סונת נתי ומדרשו כולן נעלין. (ח) מלאך
 נראה שהיה הנהגה צניו לזויר כל חושש פרקים בכל שנת ושנת. (ט) וזה נראה שס"ל
 לר"ת כוונת דאוור שהוצא צ"ן סוף פ' ביד הגסה שגריה נעל נאלף ודלחו מירושלמי הורה
 ר' עין הצדיק עכנאל הד נאלף וע"י נקוין ס"י ק"ה חות ג. (י) לא נוולא בתלמוד שלנו נכתובות
 דף ג"ב ע"ג ודף פ"ו ע"יא, בני עשירו עלונו כעורכי היינים, כי חס נירושלמי כתובות
 פ"ד הלכה י' ונצח נחלל פ"ה ה' (יא) כן פירש רב יהודאי גזון הוצא ננדרש שמואל
 על אבות פ"א וי"ז רש"י שם ודעת רבנו כלישנא אחרניא שם ועיין גסטה תקונת
 כתובות דף ג"ב ע"ג. (יב) ר' חני נסס ר' יהושע בן לוי נירושלמי שם. (יג) עיין תמות
 דף ח"ג ע"ג. ועוד עיין נחוס' ברכות דף ו"ט ע"ג ד"ה אי נעו ותוס' סוכה דף כ"ז ע"א
 ד"ה צניו ונראש שם. ועוד עיין אריכות דברים נשנלי הלקט ענין שנת סיון ל"ג.
 (יד) שנת דף קי"ז ע"ג ודף קי"ה ע"א ועיין צ"ן שם. (טו) שנת דף ט' ע"ג עיין תוס'
 ד"ה נחפסות ונזור איש סיון ל"ג. (טז) פסחים דף ק"ה ע"א. (יז) נכ"י צניו וצ"ן
 נכ"י ארתון ונדפוס צניו וצ"ן פתי ארתון והחסם ש"כ הגיה נעלין ספרו צניו וצ"ן ארתון
 ונדיים כנרת ארתון אונס נדעתי אין לר"ך להגיה כיכ רק נתקוס וצ"ן נכ"י ל"ל מדינים
 כנתיח, משלי י"ט. (יח) נחלי ספק נלמה צ"ה החשונה אל בני עירו של ר' ישלם והדברים
 הנאים כנראה אל ר' משלם עלמו ערובים, ולכן עשיתי פירו דין הדנקים נכ"י ונס נדפוס :
 סימן מז. לפי דעתי גם הענין הזה הוא מהשונה לר"י עלמו כמו שזכרתי מלשון ומקום

דנישין ג). ועלילוח רוצה אדם בקב שלו שכתב לסי פשיטת דכריוג, וכי לא ידעתי
דהוא בר מלונתא ואני לא כתבתי יותר ממי קבין אלא מקב של חברו, וכספק שכל
קסיירי ולא בספק מעשר, דהיה ליה למיתני בן לוי בדקתני בנישין ממקום שהכרעת,
ועוד דמשום הך סרכאד) משני ליה שינויא אחרינא ולשמא עשאו בן לוי לא חישינן
משום הך סרכא היג לא ניהוש, ולפיכך שמת ופעות הוא להניה, אלא תרומה
ומעשר [גרסינן] וכן עיקר משום דרוצה אדם בקב שלו יותר מבשל חברו ואין לנפקד
ליגע בו כדאמרינן נבי [שומר] אבירהה) [דהשכת פקדון] מדעת היא וכמצאיה לא
אמרו בן, וגבי ר' יוחנן חקוקהז) [ואציג דילמא] ט), ובורות ושמות הוא לשנות נירסאות
כי נמס) על פמא טהור ועל אסור מותר נגיה ואם רק הוא מכס ומסנו, טוב ללמוד
ללשונוגו אינו יודע, ותורה שלא לשמה וכמשחק בעיני האומר בן הגיה וכו' דאמו
משום דהניה בכיפי' תלו לה, וגם אני ידעתי שרוצה אדם בקב שלו והו טעם ההולק
עליו, אך הוא אמרו לטעם המשנה ואני אומר שלא לטעם המשנה אלא לטעם מה
בין מצאיה לפקדון שאין בעליהן בחיים ובין פקדון שעתידין בעליהן לחזור, דהא אם
[מת] הנפקד היודשין מותרין בו בתורת חולין אפי' אמר לו בעל החלום של תרומה
הן של מעשר הן, ומשום שמה יבואו הבעלים כי מובינן להו לכהנים כדמי תרומה
מובינן להו, אבל אם סתו הבעלים מותרין לשם חולין, ויש ראיות הרבה ולכא
לחלוק אבינוג.

ב. (בענין איזה חרש שהחג מתכסה בו)

גם על שכתבת כי לא אמרת ששעיר של ר"ח אינו קרב אלא אמרת כיסתו תורה
שיש כפרה לשמיסא), דבר זה דומה למה שכתבת כי לא יאמר אברה תורה
אלא לדבר שהצדוקים מודין בו, שאלו המעמים אינן לא מרית ולא מן המקרא ולא
מן המשנה ולא מן התלמוד אלא דעת הכרם ודבר שאין בו ממש כיש שהיה לו

שהכרעת. חלל לא אכחד טעם לפקפק על זה ונלסון ואם רק הוא מנס. חקן יען אשר
הדברים שאחר זה בלתי ספק לר"ת ענמו ערוכין, וגם הענין נחורס שלא מן התוקף
אינו לדינא שכולל לומר שגם זה היה ר"ת רולה להוכיח את בני עירו נגדו. לכן חננתי
גם את זה עם הנא תחת סימן חדש צליון חסונה ר"ת אל רננו משלם. ח) צימו דף לית עיח
צדדרי רנניי טמח עשאן התפקיד תרומה וונעשר על תקום אחר, ועיין לעיל סימן י"ג אות
ד', ונהערה ג' טס ליינתי כל התקומות שדבר כנר רנינו על אודות הענין הזה. צ) גיטין דף
ל' ע"ג. ג) כלומר שריח נתן טעם לדבריו אינאל דננניי שלכך מחמירין נפיקדון עפי משום
דאם רולה נקב טלו והטיב עליו ר' משלם כנראה מדברי רננו שא"כ רנניי היינו ד' כהנא
טהור צד פלוגתיה דרנניי טס, ועי' השיב רננו טהור לא אחר אלינא דינניי טהור מוכר רולה
חס נקב טלו יותר ממי קבים של חברו רק מקב של חננו, ועיין לעיל סימן מ"ד אות ד'.
ד) כלומר משום האי טעמא דאין תורמין שלא מן התוקף והחס נחירוונ מעשר איירי, ח"כ
מש תועלת נהנהתך כאן. ה) כלומר גבי שומר אבירה דפליגי בו רנה ור' יוסף צ"ק דף
כ"ו ע"ג חי טעיה או כשיס. ו) וכן נראה לי להגיה צוקוס ספק אבירה מודעת היא כנ"י וגם
נדפוס שאין לו שחר, וכונת רבינו צה על מיימאל דרי אלעזר טס דף כ"ז ע"ח הכל לדיכין
דעה צעלים חוץ מהשנה אבירה, כי מזה נראה שהחמירו יותר גבי פקדון ונגיני מליאה,
ועיין עוד צימו דף מ"ח ע"ח. ז) לדעתי כונת רבינו צה על האי מעשה שהוצא נפסחים
דף י"ג ע"ח ועיין צמנ"ס פ"ז ה"ג. ח) התנות צהסגר הם צכהוויס כנ"י וגם צדפון, ולא
ידעתי להלחם. ט) כי גם וכו' נגיה כ"ה כנ"י וכונתו כי ע"י שינוי גרסאות שאינן נוגעות
לחלכה נכא גם להגיה על טמא טהור וכו' ונדפוס איחא כי אם על טמא טהור ועל אסור
מוחר הגיה:

ב. ח) צה נראה צעליל ונלור כשמש שהדברים הם חסונה ר"ת לר"ת על מה שהשיב לר"ת
על חסונתו לעיל סימן מ"ד אות ג' ובתשו הזאת שנלצדה ממנו הוסף ר"ת טעם חדש על

להזכירו שיחכמו בו (שא"ר 3) ואשרנ) כתבתד) ש. לו לכתוב מלכד חסאת
 החדוש כדתיב נבי יחכ. דרשה זו אינה מסירה) לכאן ואין ענינת לכאן. אך
 לתנוקת של בית רבן אגן מפרשין שליום הכפירים שניהם לכפרת ישראל והוציך בו
 מלכד. להודיע שיש שתי כפירות לדבר אחר בראמרינן נבי עצרתו) אבל בריה לא
 הוציך שהרי שעיר של ריה כתיב בו לכפר עליכם ושל ריה להיין) כתיב ואין
 כפרתן שזה אלא זה להדיח) וזה לנבוא ולמה יבטל זה את זה אבל בשעיר יום
 הכפירים ובשל עצרת הוציך לפרש שלא יבטל (כפרה) זו את זו, אע"פ שכפרה אחת
 היא, גם בעולות החמור שלא יבטלו משום עולות של יום, ולא יהיו בכללן ליבטל
 בשבילן ולא תהא (תורה) שלימה של רבינו שלמה ושלנו כשיחה בטלה זו. שכל
 דבר סתום בתלמוד שלנו ומדרשי אגדה מאריכין בו, עליהם יש לסמוך, וכמו שפי'
 נביא לבב חכמה) נמצא בכרייתא דרי אליעזר בכסא ביום שמתכסה ובפרשת אמור
 אל הכהנים בויקרא רבה חקעו בהודש שופר וכ"ע) כל החדשים אינן חודש [אלא]
 בכסא (וכל החדשים אינן נכסין.) אלא ליום הגינו והוא ניסן חודש ונכסה ויש בו
 חג. אלא שהיו בן יומן, אין לו חודש שהוא נכסה ויש בו הג וחגו בן יומו אלא
 תשרי. ואפי' בלא שום ראיה פ"י רבינו שלמה נהקו עדן יקליט) פתרונו קשה
 ומקולקל. ב"ש שבין לשמיעה. ואלא השתי להשיב, אך ראיתי ענותותו של רבינו
 שמואל והכמי צרפת היא נרמה לך לשאת ראש להיות מורה להפיל הללים. ואתה
 הודעתני להוכיחך בגני עצמך 3) ובדבריך עשיתי.

ג. יבנין בוסר אי מותר במגע נכרי

גם על כניסת מים לביסרא) להשיבה ע"י גוי מה נהנית 3) מה תתהלל ברעה. הלא
 יש שיפותין ממנו וגם ראינו ישתהמירו הכמים בין אמו יין המתנכך ולא נזרו
 מים אמו מים המתנכסין 2) ומיד) יבחין מהה) הוא אותו בוסר ואע"פ ששיערו חכמים
 הוא בוסר הוא נירועו) ופתרונו מתהיל נרעין יעור בחובין מצינו שהתירו מנע גויז)
 אבל ביסר לא מצינו. יקשה זה הדבר מהיתר הובין לתתלה. ואני ראיתי שנה אחת

שניסתה התורה טעיר של ר"ח לדעתו ופני טיש כפרה לשונים. 3) שאר גיל שהוא ט"ס וההנשך
 עם גלח ואשר שחטיו הטעמו ככתוב את הדווה לו קצת 1) ועלן ועד ליבטל שנינו הדגרים
 הונחו ביחזור ויטרי לד (3:3). 7) נויטרי כחצתי 8) חסורה ככ"י חונס דפוס חמורה
 וזויטרי חסורה 9) שטי טעירי עררת נח"ס נכפר על דבר חלד. עיין ספר פ' אמור
 ותוכפתא שבעות פ"ק וזכרים דף ו' ע"ג. 10) ויטרי וחסר ככ"י ידפוס. 11) עיין צ"צ דף
 י"ב ע"א. חסם ערך הנניח ככ"י ונניח לנכ חמנה. וכוננו על רש"י ועי' נקנון אות ד' שקדלו
 רנו נניח. 12) כן הוא בויקרא רבה בויקוס והא ככ"י ידפוס. 13) כן הוא בויקרא רבה.
 14) דפוס. ביחיקי נפתרוני ועליו הגיהו צנניון ספרים החסם ש"ר יחיקי נמקוס נוחיקי
 ורל"ס נחיק פתרוני ינישב. חונס ככ"י חמח נח יקל פתרוני ועפ"ז כ"ל להגיה כמו סתחתי
 נפנים וזה ונשך על מה סתכח לעיני סכל דבר הסתום בתלמוד יש לסמוך חמדש לידע תולדתו.
 יע"ז חנר שפי' רש"י ז"ל צנניו חף צנח רליה ויהמדש יקל לנו פתרוני והנחנח. ויחיש כלן
 שאף דברי רש"י ותחלימים בעט השמועה והקצנה וכן הנמדש. 15) רזנו עב מה סתכח לו
 רינו בתחלת סימן ו"ג ח"ך לא הנכת צרכי הקונה להדגש עטוה וכו' :

ג א) עיין ע"ז דף כ"ב ע"ג הי"ד ר"ה חי משום ונרל"ס שם ובטור י"ד ס' ק"ג. 3) ככ"י
 חונס דפוס מהני הניה וע"ז הגיה רל"ס ננקונו מהגניית. וחל"י ככ"ל. 4) לפי
 דעתי הן הן הדגרים שמוע רבינו מר ועל"ס לחת ועס לדגריו חדל שראה טיש נוסנין
 להחיר ועוד שאין זה יין אלא וינס. 7) ככ"ל ננקוס ויה. 8) ככ"ל נמקוס ויה,
 9) צרכות ל"ו ע"ג. פסקים כ"ג ע"א. 10) צ"ע ש :

שלא שחו יין אלא ע"י כתישת בוסר ודישה ושחיקה של ענבים קרות וקשות וקטנות ביותר. ולדברך לא נהג נסך באותה שנה. כל דברך אינן אלא חימה אם אתה עושה כן, אך איני מאמין.

ד. (בענין לחוף בע"ש ולטבול בשבת).

גם לחוף בע"ש ולטבול בשחרית באלה ושמתא יהיו כל השומעין לך אם אתה התרת דברים הללו שכתבת, ואם לא ישמעו אלינו ננזור ונחריס ככלא) קהלותינו על כל השומעין לך, והשוכרך ימתח על העמוד. ולבבד שמים ולכבודך אוכיר כי אין לשחף. [אם יש את נפשך] אצא לקראתך עד חצי הדרך או עד יואני אל אשר תודיעני, ונראה דבר מי יקום ממני או מסךך) גם אשלח לחבתי עירך אם יודו לקולוחיך ולגרסותיך, ולמה שאתה אינך בקי בדברי נאוני מלכותך ומלכות כל מקומות ישראל ורב יהודאי ורב עמרם ורב שר שלום ורי אחאי ופי ריח ומסי סופרים וסרקי דרי אליעזר ורבנן סבוראי, כי ידעתי כי אם היית [בקי] בהם לא מלאך לבך להחריס כנגדן, ואחרי שהורית כוש אתה להזור.

וגם על נירסת שמא ישחוש בן עוף ומנה שנים, (ובין אחים) [ובין אחיו] בין תנור לכירים שהם טעיות גדולות ונירסת ריח ורב האי כמנו, ראין אח לשון אש לא בפשט ולא בתלמוד, דלפי הפשט כעין מחתה ולפי התלמוד עצים. ועוד דכתחילה

ד. א) זכאי ודפוס לכל. ב) כן הוא ר"ה דף כיז ע"ז. יאולי ז"ל והסומע זנוקס והסוכך והכוונה כי רק את הסומעין לך נעניש, אם אחרך אין לשתף עמהם צנוגס מפני כבודך וכבוד שמים. ג) המלת צהקגר חסרות זכאי וגם דפוס, וכל"ל לפי דעתו. ד) או מנהך כל"ל זנוקס ומנהך זכאי ודפוס. ה) חיקון שי"ד ורחזים. ו) זין אחיו כל"ל זנוקס וכן אחים זכאי ודפוס ויומו על סנהדרין דף ז' ע"ז, כן כתבו לי מפני הגאון ר' משה חריה בל"ך מנדלשטעטט ניי ואמת אמת. ויען כי הפלוגתא זין ר"ה ור"ח זענין זה לא נזכר בשום ונקוס וגם פה הדברים סתומים ורק מכללל יכולים לנו להבין אופן מחלקותם לכן לריכין אמתנו להרחיב הניחור. והכי איתא בש"ס שלנו סנהדרין שם זין איש וזין אחיו אמר רב יהודה אפי' זין בית לעלים, וזין גרו אמר רב יהודה אפילו זין חנוך לכירים. אמנם ר"ה הפך הגירסא והקדים את המאוחר אפילו זין חנוך לכירים ארישא דקרא וזין אחיו באמרו כי רב יהודה דרש אחיו ונלשון את משמעו את ולכן יורה על חנוך וכירים. ואת הראשון אפי' זין בית לעלים העמיד בחמונה והסמיכו אצין גרו שדרש רב יהודה ונלשון גרו כמו דירה. ונגד זה עמד ר"ת זאמרו מלא שאין את לטון את לא זנוקס (ידימה ל"ו, כ"ג) ולא זנוקס (שנת דף כ' ע"א) ועוד שלפי נוסחת ר"ת דבר רב יהודה זנוקס ודבר קטן כהנוך וכירים ואח"כ מדבר גדול כזית ועליה. זנוקס ודבר דין של פרוטה ואח"כ דין של מאה ונהה, וזה זו ואל"ל זו הוא. (עין שם דף ח' ע"א מאמרו של ריש לקיש) אכן גם בדבר אחר עוד לא נחה דעת דנינו בדעת דנינו משלם, כי ריונו עזז בפירושו גם את דרך רש"י וגם ר' חננאל זאמרו כי רב יהודה זאמרו ופי' בית ועליה מיידי דמתי הבית והעליה שוין, וזאמרו זה ז"ל את עלמו מן הקושיא זנוקס ודבר דין של פרוטה ואח"כ דין של מאה ונהה. זה לפי נירסת ר"ת ופירושו היה עכשיו לא אף זו כלומר לא זו חנוך וכירים זנוקס שאין דמיהן שוין אלא אף הבית והעליה שדמיהן שוין ישפוט הדין זנוקס, וא"כ היה לפי זה חמילה כמו דין מאה ונהה ואח"כ כמו דין של פרוטה ועל זה הוכיחו ר"ת שזנוקס שלל ללורך וגם החמיק את ענינו מרש"י ור"ח שלל ללורך כי גם לנירסתם ופירוטם יש לא זו אף זו כי בית ועליה הם דברים גדולים אבל חנוך וכירים אין גדולים כ"כ, ונקט כירים לטון רבים כלומר כמה כירות לפי שדמי הכירות מופיעים מדמי החנוכים, וגם החנה גרו"י יש לדרוש אתחור וכירים ואכלי חמיהם כמו שדרשינן גם כן חשבו כעין חדורו נסכה דף כ"ח ע"ז אכלי חמיהם. וא"כ גם לנירסת רש"י ופירושו יש לא זו אף זו זעני מואמרים של רב יהודה. אמנם לו יהי שאינו אלא זו ואין לדין לומר זו מה זנוקס אף אחרת מילתא דאיתא נקיו גרמ וכתב לוי קרא כן הוא לפי דעתו חוכן דברי רבינו זנוקס וזנוקס צהויתו לפנינו נילקין זנוקס ויחר זענות הסופרים.

דין של פרוסה ואהיכ דין של מאה מנה, ומה תיקנה בהפוך הנירסאות. אך הנחת סי' רבי' שלמה) שמפרש כמה מפסדה בית עיי' עליה וכמה הרחקת תנור עיי' מעויבה ולקחת פתרון השמועה ברמי הבית והעליה שוין כרתנת) והבית של שנים שנשלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים וכו' ואיכא דניהא ליה בהא, ואם שניהם הפצים כאחד לא יכוסו אלא מעלין ברמים כרין נור או אנדוט). ולא מבעי כרין בית ועליה שהן דברים גדולים אלא אסי' בין תנור לכמה כירות שרמי הכירות [מועטים] אין כוסין ואינן ברשות דין ולא ברשותו [לכוף] אלא יששפו צדק, ונרוי) משמע מנרת-יח) הבית, ותשבו בעין תדרו דרשינן [נמן] אכלי תשמיש אפי' בלא זו אף זו ולא זו אין צריך לוטר זו היא-י) דאמרינן מילתא דאתי בקיז טרה וכתב לה קרא, והיכא דליכא למידרש דרך בקשתא וחוקה שהיא שיכוש שלא לצורך, וכמה דברים ישמעתי משפך נראין הדברים שלחדש אתה מתכוין להטעות העולם, או שמא שכתת שמועות רבותיך, ומיום דעתי אותך לא שמעתי ממך כי אם חמיהות, והלישות של חכמי צרפת וענותנותם נרמה להדיוטים לשמוע לך, ואם היית נותן לב לסי' ר' שלמה היה טוב לך, ודע לך כי צריכין לירוש ברוב מקומות, ובשאתה מוציא דבר מפיך ראה וכוונן בשמועות, וגם תראה בנרס' ר"ח תלמיד רב האי ובנירסת רבינו ר' יצחק אלפס תלמידו, כי נירסתם נבונה ומושרה שמקימות [ישן] שהחמיר ר"ח דלא בהלכתא וגם אין סידוש סברתו מכוון במקומות מועטים, אבל שמועתו עיקר, וחי נפשך הרב ר' משלם שאתה מעורב עם הבריות, שלך-גי) להוסיף על שמועתא טיבה ותהיה מעורב עם ח"ח, ולא תקדיח את המקום, והזור בך ויברוך טובים, והלא כמה רבנים יצאו מארצך ולא הריחו את יושבי עירם, כי יצא הרב ר' משה הדרשינן) והרב ר' לוי אהויד)

(הדברים הנאים אינם מפריש רשי' שלפנינו, כי חס מפירוש ר"ח הוצא נערוך ערך נית העליה, ולפי דעתי ז"ל פירוש רשי' וזי מנחל שופר. ח) ז"ו דף קט"ז ע"ג. טו) כלן השמיני הקופר דברים אחרים אשר כותם היח' שיש נאחז בנירסא שלנו ושלא להפוך הוואריים ועשים לא מעני וכו', י) כ"ל נמוקס וגודו, יח) כ"ל נמוקס מנודת, יג) גם כלן הלסון ומנוגס ולפי דעתי ז"ל וספילו כלל [לא] ז' ח' ז' [אלה] לא זו ואין לדין לוטר זו נמי ספיר דלמדינן וכו' גי) חולי ז"ל שלא נמוקס שלך יג) ר' ושה הדקטן רנו של ר נתן בעל הערוך נקרא כוה פנמיס נערוך מעיר נרנואל, ופעם אחת קראו רשי' (דברים ל"ג. כ"ד) נשם ר' ושה הדקטן מוולוחא, ועיין מה שכתב על זה החכם שייר בתולדות ר' נתן שלו נצנכוד רעמים שנת תק"ד ל' 16 והלאה, ועוד עיין עליו לזן ג'טעטפדיענספליכע פארטיענג 277 והלאה, חונו בתחלת המאה התשיעית לאלף החמישי, ועיין מה שכתב עליו החכם ר' אברהם עפשטיין נספרו היקר ר' ושה הדקטן ומנכונה אכן ונדנדי רנו כלן שונה אח ר"ה' זין אוחס טיאלו יונדנודא המשע שלא היה נרנואל נמוקס מושנו של ר"ה' נסוף ינויו, וילוי הלך נטוולוחא. יד) הדב ר' לוי אחי רמיה נזכר צפירשי דיה א', ר' ז"ל שכתב וכן פירש לי ר' שלמה ז"ר לוי אחי ר' ושה הדקטן, ועיין נונאלגלין שי' ל' 57 ששם הגיה החכם ר' אברהם צפירינגער נוסחא אחת שכתב זה ר' ושלם נמוקס ר' שלמה, ועיין נספרו הגיל של החכם ר' אברהם עפשטיין ל' 12, והחכם הזה כתב לי' ר' לוי נזכר צפירינגער ח"ל דף ע"ו ע"ד ור' ז' כיה ע"א (דפוס לנוד), גם מונחח התשובה ורי לוי ומנכונאל נבלין כתי"ק כ"י, עיין החזק ח"א 84. חולי היה אחד ושני אלה אחי ר' ושה הדקטן עכ"ל, ועיין Gallia ל' 311 וגם ל' 320, כי לפי דעת החכם נאלסם יאל ר' לוי ומנכונאל וחקע אהלי צנוונטוואג אכן נספר היוספין נזכר זין תלמידי רמיה עוד ר' לוי אחד שהיה ננו סג ר' יחזק טו) החכם גרעטץ טעה נספרו ונקורות היהודים חלק ויו ל' 212 נאנרו שרייע הזכר כלן הוא השני הנזכר נמהרים ז"ב דפוס קריונואל כ"י קתיז נחטות ר' שונה נד שונחל חלי, כי ר' שונה הלוח הוא נלחי ספק רנו של ונהר"ס ונכירו של רנציה הונואל כוה פעמים גם נליז והוא היה מלשפירא ולא ר' שמה בעל מחזור ויערי ותלמידו של רשי' כמו שכתב זן יעקב נחוספתויו לכפר סם הגדולים, ומחטונה הגיל נלח שרייע הנזה גם לא היה גדול לכ' כמו שמשנחו ר"ח פה, ע"כ הכוון כמו ששיער החכם רשי"ר צנונואל נחטנות

אחריו ור' יוסף טוב עלם (ט) שהנהיג את מלכות לימורנש ואינוכטן) ושימש חכמים כל ימיו (בפניו) רבינו נביא ואני שמשתי לפניו ומה שכתב מקים דבר עברו (ria) (ששאלתם לא נתקיים בו) (יח) ומהם תורה יוצאת, נהנו כמוני. גם בני בארי שהיו קורין עליהן כי נבארי תצא תורה ודבר ה' מאושרנטיט) הם נוהגין כמוני. ורבינו נרשום מאור עיני הנולה וחכמי נרבונו וספרד שמשו לפניו) כאשר יש מהם שאלות תשובות בירי, כל אלה ערים בצורות ועוד תלתא קראי רב יהודאי ורב אחאי ורב עמרם ומדרש אנדה, אשריך אם תחזור כך גם מאלו גם מאחרות אשר שמעתי ונלאתי לכותבם ואם ח"ו אין, דע כי נקהיל עליך קהלות, גם לנשים בלשון רכה נודיע שלא תהא רעתן קלה להקל בקללה, ואשר בידו לבות בני האדם לפני מים, יטה לבך לתכונה והיית מוצק ויריך אמונה, והיה זה שלום

סימן מ"ז. מר' משלם על הנ"ל.

השיב הרב ר' משלם, אנכי הנבוה והנמאס משיב לרבותי רבי' שמואל (א) ורבי' יעקב על שמועות הרונות הבטן:

א. (בענין טבילה לחצין במים חיים)

בטבילת החצאים) אני לא באתי לדון) הלכה (למעשה) אלא כשהיינו למרין סדר זאת תהיה [תורת המצורע] והגענו אצל זב ואמר הסוק ורחץ את בשרו במים) ובבעל קרי אמר ורחץ את כל בשרו) והקשה המקשה מיש הכא דכתיב כל בשרו ומיש הכא ולא כתיב כל ותירצנו כמו ששנינו במתניתין ובכרייתא) המעיין מטהר בכל שהוא והמקוה במ' סאה ופי' מר רב יהודאי בהלכות טבילה מיגנדר כבינתא) וזהו הילוק שיש בין היים למי מקוה, כי במי מקוה בעינן כל בשרו כבת אחת ובמים חיים אפי' להצאין דמיגנדר כבינתא וזה ששנינו בין ישיבותינו אבל לא בא לירינו הלכה למעשה.

ב. (בענין טבילת יום ח')

[וגם] אני לא אמרתי על טבילת יום אלא ביום ח' משום ליסמין, כי הנהרות היו רדוקין טן הבתים וסכנה לילך ישם בלילה מפני הנוים והתרתו יום ח' כראחקין

גאונים קדושים דף ח' ע"א שריטיע הלזה הוא הזקן שהיה בן גילו של ר' אליהו הזקן בעל אחיהו שג רב האי גאון ותלמידו של ר' הונ'ה כמו שזכר בשבלי הלקט דפוס זלנער סימן כ"ח דף י"ג ע"ב. וזהו שהזכר גם כן ברש"י. ולזה הסכים גיב החכם ר' לודק כהן Revue des études juives I, p. 237. וזהו שזכר כל הגסות של שירי עם ח' לדין. רק במקום דברי נקין לך נהגה בפני (ש Limoges und Anjou) (י) ל"ל לפני כלומר חלו חכמים היו קודם רשיי ואני כושתי לפניו ועיין לעיל הערה ע"ו. וזו כלומר ומה שכתב רש"י נוקים דברי רבנו חס שהוא עזרו ותלמידו ששום לפניו ועיין על זה במנזח. יח) הדברים נהפגרו בלודקס הם קשי' הנגה ואם חתקס או ההונקן יותר נכון. יט) עיין מה שכתב החכם ר' ושה גרעוהאן בפקסו ועשיטע דעם ערליעהוועבועעעעם וכו' חין איטלעיען ד' 17. כ) רבנו גרסום בר יהודה ונאור הגולה נקדס לרפתי בפקס היוחסין ונלתי ספק צהיותו בלרפה שנושו החכמים האלה לפניו, ונשכן כבודו ח"כ היה ונגנא ועיין אודותיו בפקס אור המים ד' 307: סימן מ"ז (ח) חסונה צס רבינו שמואל לרי ושלם לא נמסר לנו בפירוט. וחולי היא כללה לעיל בחסונות חליו. (ג) עיין בשלטי הגבורים ספניצ היורדכי שנת פ' צנה טוונין הובחק ענין זה. חונס בחסונות לעיל לא נמלא שום רמז אודות טבילת חלצין. ח"כ היא צלחת ונן החסרות לעיני. (ג) כליל במקום לירי עיפ' שהי' (ד) נשה"ו. ה) ויקרא ע"ו י"ג. ו) עם פסקו ע"ו ז' (ז) ויקראות פ"א וי"ז, ספרא פ' שייני י"א, ל"ז על פסקו אך ויעין יבור ונקוה וי"ס. ובכמה ונקיות צסיס. ח) כן ל"ל וכן הוא בשלטי הגבורים במקום נכתא וכן הוא צה"ג דפוס ווארשא דף פ"ה ע"א:

רב אידי בנרש משום אריותא) ורב אחא בר יעקב משום ננבי ורב יהודה מפומסריהא משום צינה ורבא כמחזא משום אכולאי. מאחר שהוכיח התלמוד כל אלו העושים בוודאי יש ללמדנו שיש לחוש ולעשות כמו אלו. והאמרים שהתרת יום שביעי שסוסקת בו לעלות לחשבון שבעה, יסבר פי דוברי שקר לא נין לו ולא נכד כעמו לא ער ולא עונה מי שאמר דכד מעולם.

ג. (בענין הסיפה בע"ש וטבילה בשבת).

על דבר הסיפה בע"ש וטבולת כשחריחא) אמר (ג) זה התרתי כדאמרינן בפי תינוקת (ג) דרש מרימר הלכתא כרב הסרא [ואליבא דרב הונא] (ד) דאמר שכן לא אמרינן, אבל מורה שהאשה טובלת חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שבת היכא דלא אפשר, וכ"ש כשבת עצמו והוא יום שמיניה) שהוא סמוך לחסיפה, ואמרינן כסוף הלכהו). הלכתא אשה חופפת כלילה וטובלת כלילה קשיא הלכתא אהלכתא, דקשיא דאמרינן הלכתא כרב הסרא, ותיירץ הא דאפשר הא דלא אפשר.

ד. (בענין חומץ כמנע נכרי).

ובדבר (א) החומץ מי לא ידע בכל אלה דאם נהגו בו איסור כתורת מנהג שאין להתירו בפניהם. ואם הם נהוגים באיסור אני לא אתירנו להם, ואם התרתי לשלשלו ולהביאו ממקום למקום מה דכר (ב) קשה הוא זה [האן כל השנה כולה שוכרין את הגנים להביא את יינם בדרדורין שקורין ירלשג] וכ"ש חומץ שמותר לכתחלה בנגיעה כרכרי רכותינו שבגמדא. מה שאתם אומרים ששפט איסורו ככל ישראל, אנו לא שמענו מעולם לכל נאון שינהג בו איסור, ואם אתם מעידים שכתורת מנהג נהגים בו איסור, וראי הכל כמנהג המדינה. ומה שאתם אומרים כי מחוסרת דעת אדם שאין אדם כפי ויודע מהו חלא סופקאתא, וכי כל הדעת נאכד וכל החכמה נסרחה שאין אדם מכיר מהו חלא סופקאתא. ואם כאנו לדרקק בזה כמו כן יש לנו לדרקק בין מבושל דקשרו שמואל ואבלטד) ושפט התירו בכל ישראל. יש לנו לדרקק מי יודע כמה בישולו, אם נאמר הפשירו זה בישולו כמו שנאמר בשמנה) או נאמר שנים או נ' פעמים, אלא נאמר בוודאי הלך אחר לבות בני אדם, שאומר איזהו מבושל שהרתיה יפה יפה, הלך אחר הדעות שמכירין איזהו חומץ שהחמין מאור.

ה. (בענין אם מפטיר עולה לפני שבעה).

ועל דבר שביעי המפטיר בשבת תיפה [רוחו] נששו תאבל עלינו מי שאמר כן ועל על לבו, מכרי אפי' כי רב לא קרינא אפי' תינוקות של בית דבן יודעין אותה

ב. (א) נדה דף ס"ז ע"ב.

ג. (א) כ"ל ע"פ חיקון דלוא' צנוקס נלשון נכ"י, ונפוס חקרים כל הני ויילי האמורים נכ"י מן צמחית עד צמולאי שנה. (ב) כ"ל צנוקס ומאי צביי. (ג) נדה דף ס"ז ע"ב ועיי'ש צמוס' דיה תמוס שהניח התולוקה דין ריוו ור"ת צנה הלשון. ורצינו ונשלים החיר ללשה בעיר שהיה לחוש לנגעים לחוף צע"ש צצניעי סלה ולצבול ציוס שנה שהוא שמיני ונעוד יום תמוס נגעים ור"ת חוכר דחרי קולי לא חשכמן דחרי הס"כ הרחקה חסיפה ונצילה וסדך צנה. (ד) המלות צהסגר חסרות צכ"י ודפוס, חונס "ל ע"פ חסוצה ר"ת לקמן על זה. ולכן הלגתי חותן פה. (ה) כ"ל צנוקס צניעי עיין הערה ג' שלפני זה. (ו) שם דף ס"ח ע"א. חונס תכאן נראה שהיה לר"י גידסא חסונה וניכרסא הסיס סלנו. ועיי'ש צמוס' דיה כך חונרו. ועיין צמסוצה ר"ת:

ד. (א) כ"ל צנוקס דצב. (ב) כ"ל צנוקס דצב. (ג) ירלש חולי הוא זה שקורין צלסון לצמס jales מן חניס שקורין צאסכנו קיבעל גדוליס. (ד) ע"ז דף ל' ע"א וצלט נכרי חיס. (ה) לענין צישול צצנה עיין צצנה דף ו' ע"ב:

שאינן המספיר עולה למנין שבעה(ה). אלא אמרו לי בשם הרב ר' אליהו(ג), שאין עזרה ננעלה בישראל על אדם כמותו בענוה ובידאת חמא, שהשביעי יש לו לקרות בפרשת מוסף, וכן נוהגין בפריש ואנו אחריהן לקרות שביעי בפי מוסף. ואומר החזן קדיש ואח"כ חזור ומספיר המספיר וקורא מה שקרא השביעי משום כבוד תורה, מידי דהוה אכל השנה כשבתותיה.

1. (בענין ברכת גר שבת).

וברכת גר כמו כן הורה הוא(א) ונהג תחילה, וכן במקומות אחרים הרבה ראינו שאין נוהגין לברך. ופעמא רמסתכר שאין הרלקתה נמר מצותה, ואינה [אל"א] כדי להאיר בלילה. ואם היתה עששית דולקת והולכת אינו חייב לכבותה ולהרליקה כראשכחן לענין גר תנוכה(ג).

2. (בענין ברכת אירוסין ונשואין בכוס אחד).

בברכת אירוסין ונשואין בכוס אחד אמרתי לפני רבינו אליהו שאין מנהג במלכותנו כי אם בכוס אחד ודנתי בפניהם ובפני כל חכמי פריש. ועשו כן(ב) מטעם יקנה"ז שהם ב"קדושות על שני ימים ומאחר ששם קרושה על שניהם מחויקין בקרושה אחת והיבורם בכוס אחד. ומסתברא מדתיקנו בכוס אחד שאסור לאומרם כ"י כוסות דקמכרך בפה"ג ברכה שאינה צריכה, דאי איתא דשתי ברכות מענין אחד יכול לאומרו ב"י כוסות, מאי היו דוחקין (פשוטא) (ג) האמוראין לחלוק חר אמר ינהיק וחד אמר יקנה"ז והנה ליה לברך הכדלה בשני עצמו וקידוש בשני עצמו. אלא מסתברא דעיקר מצוה לעשותן בכוס אחד הואיל ומענין אחד הוא. ואם אתם רוצים לעמוד במנהג כ"י כוסות תהא כרצונכם, וודאי אם הייתם נוהגים כרכינו שלמה להספיק ולהסתלק ולעסוק בענין אחר ולקרות בכתובה ואח"כ ברכת נישואין זה היה יפה מכלם,

ה. (א) ותימה שאין הדבר פשוט כ"כ שאין המפסיר עולה למנין שבעה ונמנילה דף כ"ג ע"א פליגי בו רב הונא ורי ירמיה בר אבא. והר"ף והרמב"ם והר"ם פסקו כמאן לאמר עולה ונמחזור ויטרי יש כחן סתירה שנספיק קב"ל פסק דלינו עולה ונספיק קב"ל פסק דעולה ועיי"ש בהגדה של החכם ר' שמעון הלוי. (ג) נכ"י וגם בדפוס אחא כחן ז"ל. ועל זה הגיה רמ"ס בגליון ספרו ח"ל כלה סתינת ז"ל הוא ס"ס כענואר בתשנת ר"ח סתת היקוס יאריך ימיו גם כתב אמר כך ותחזור כך גם אחת גם הוא ע"כ. וגם החכם ש"ד העביר את קולנתו על האותיות ז"ל נספרו. ועיין לקמן סימן מ"ח אות ה'. והיינו ר' אליהו החסיד נפרים סתת עליו דס"ל ס' כיס שהיה נימיו ר"ח ורי משלם נמילאון ובחוס' קוטה דף י"ז ע"ג דיה כחנה קורין אורו רבי אליהו הלרפתי ואל שלמה אצות בתי דינין הללו המפורסמים זנונם נלרפת הרין רלצין שאלתו צדין חלונות נלצן העור נסופו והס ר"ח רבי אליהו ורננו משלם. ורננו אליהו הלז הונא כמה פעמים בתוס' נמחזר ויטרי ח"ו מהרי"ם צ"ד ומרדכי ועוד. והוא צד פלוגתיה דר"ח נענין חס לרין לקטר תפילין נכל יום מנחות דף ל"ה ע"ג חוס' ד"ה משעת ונכונה ונקמות ועיין משעה פלג על אודות ויכוח שהיה לו לר' אליהו ולר"ה עם משה רבנו על ענין הכ"ל שכתב בתוך ספר ר' עזריאל טרניטו שהגיה נכל סדר הדורות ח"א דף ל"ט ע"ג דפוס וולרשא ושהגיה לאור החכם דוד קויפמאן R. E. J. V. 274 ואודות רננו אליהו עיין צלוד החיים ל"ד 176 והלמה :Gallia Jud. 315

1. (א) הדב ר' אליהו. (ג) שנת דף כ"ב ע"א.

2. (א) כלומר שהיו מנכרין ברכות שונות על כוס אחד. ועיין פסחים דף ק"ב ע"ג חוס' דיה שאין ששם הונאה דעה ר' משלם לא נענין ברכות אירוסין ונישואין כי אם על אודות שנת ברכות וברכת המזון שסן על כוס אחד. (ג) ל"ל שלרין למחוק. ואפשר לישב

אבל בזה אחר זה לברך ולשחות ולברך אין זה נכון כל עיקר. ואפי' על דבר פשוט, אם הייתי יודע שאחם מקפידים כי, לא הייתי אומר כלום, כמו שאברו רבותינו (ג) אפי' ביעתא בכוחא לא לימא איניש במקום רביה. והם לא אמרו אלא ג' פרסאות (ד) כנגד מחנה ישראל ורבותינו שניין אפי' מאה פרסאות כל פרנצאה) עד רמזנו, ומאחר שהם רוצין לשנות כך, אניח חכמי התלמוד מנמרא ואלמוד משנתם וכן למאה וכן לאלף, כי אתם רבותי ואין לי לפרש כלום עד שאשכור שליח לבא עדיכם ולידע אם תסכימו לרברי על הנירסות, ורכב ארוך הוא איני יכול לענות על כלם, אך בזה עמדתי שלא מחקתי ספר מעולם אלא שונה אני נירסא שלכם, ולאחר כן מראה אני להם הנירסא שלי. ויש שכותבין אותה בקונטרס. באחת לברה אשיב עליה שמצאתי מהוק בכל ספרי צרפת דלא נרטי בכבא בהרא ורוקא אחרונן, וגם מכל הספרים החרשים היתה חסירה, מה הייתי יכול לעשות שלא הייתי מניה והלא בכל הספרים היא, והרבה כיוצא בהן שמצאתי מחוקין בין סרבנו שלמה בין מרבנו שמואל ולא קראתי חנר עליהם, אלא שניתי את מעמם ושניתי את שלי וכן בבן עוף וכן במנה. תיתי לי אם לא ללגלגתי על תלמידי חכמים גדולים בעולם, ואתם כתבתם כרצונכם, מה אוכל לעשות, ועוד אתם רבותי ואני הלמיר, ויש לי לשתוק, ולמשפטי אהחנן. אם נהגתי בכס מנהג רבותי ולא טפספתי כלום אפי' כשהעירו לי תיה גדולים שהיית מתיר חמץ בפסח בששים (ז) ולקדש בשבת (ח) ולעשות בנין בחויה בתוך התחוסט) כך התיר הרב ר' יעקב, אעפ"כ כואת וכואת יבא לי אם דברתי שום דבר שלא כהונן, וכן ברין שאתה רבי מובהק ואני תלמידך משלם בכיר נתן:

סימן מ"ח. תשובת ר"ת על הג"ל.

יספת על השמועה להעלות שנת תלמוד לזרון, כי עד עתה תליתי הדברים בבאים ליהנך הגתלים באילן גדול (א) ורגתך לכף זכות, אך מעתה אין לי במה ליחלות ועל ראשון ראשון אשיבך:

א. (בענין סבילה לחצאין במעון).

מה שכתבת שהקשה המקשה בפי זאת תהיה מה שנאמר (ב) בוב לא נאמר כל בשר: ובעל קרי כתיב כל בשרו, ותירצתם כי במים היים מעלת סבילה לחצאין והבאתם ראייה ממשנה ומברייאת המעיין משהר בכל שהוא דהיינו לחצאין, והמקוה במי מאה ולא לחצאין. ורבי יהודאי כן פירש מיננדר כביניתא (ג) על מעיין שהוא בכל שהוא, והתרתם סבילה לחצאין בישיבתכם, כמה טעיות טעיתם. והוה ישכתבתי בכתב הראשון כי לכאורה לקחתם הפשוטה, ותמיה אני ברבר שתינוקות שלנו לא ישעו

הגידתם כלומר למה היו דומקין האנולאים הפשוט לנכך על שחי כוסות ולחלוק. (ג) כחובות דף ס' ע"ג וסס הנוסחא לא לישרי איניש וכו'. (ד) עיי"ש. (ה) נכ"י פרנלא ונדפוס פרינלא. (ו) נ"ב דף קל"ז ע"ב נבי אחים שקנו אחרוב נחפוסת הניח דלחח נש"ס שלנו ודוקא דלחיא אחרוב לכל מד ומד אכל פריש ודמון לא. וע"ז כתב הרש"ס שם ומה שכתוב בספרים ודוקא אחרוב אכל פריש ודמון לא אריכות פירוש של שוטים הוא ולחיו מן הנמלא כן נראה בעיני וכשר. נלמי ספק שהרש"ס רומז בזה נדר ר' משלם. ועיין נחום שם ד"ה אכל פריש ודמון. (ז) ספר הישר נדפוס סימן שפיג דף ל"ט ע"א. פסקים דף ל"י ע"א ד"ה אמר רנא. (ח) נ"ב דף ל' ע"ג חוס' ד"ה וסא. הנהגות מיימוני ה' אישות פ"י וטור ונ"י א"ח סימן של"ט (ט) מ"ק דף י"ב ע"א חוס' ד"ה אמר שמואל:

סימן מ"ח. (א) פסקים דף קי"ב ע"א מאחר ר"ע לרש"י. (ב) כ"ל נמקום שנלמי נכ"י

בכך. המקשה לא הקשה אלא שאל שאילה קטנה, והמתריץ לא תירץ אלא שהשיב תשובה שאינה, אך אלו היה מקשה על תירוץ שלכם, והלא נבי מצורע כתיב ורחץ את בשרו במים) והוא כמי מקוה כראמרינות) וב זה טעון ביאת מים חיים ואין מצורע טעון ביאת מים חיים אלא לשהיטת צפרים, וזה היתה קשיא, ואם באת לתרין לפי שטבילת קרי היא טבילה אחרונה שבאותה פי שכתב בה בשרו, כתב בה כל לכל נוסף לשערו במי) כמי מקוה ולימד גם על זב גם על מצורע גם על כל אותם דנבי ביני שבאחרי מית דבעינן שיעור שכל נוסף עולה בהם), ואע"פ שאין לישאל לפי הפשט) מימ מי שלבו נקפו יכול לפרש. כן. ואתה שהבאת ראייה המעיין מסתד בכל שהוא מכלל דארס טיבל בכל שהוא ומינדרט) במים וטובל לחצאין על זה שנינו התנאים מבלי עולם שמורין הלכה מתוך המשנה). ישך שנינו המעיין מסתד בכל שהוא וצירושו מסתד מחטין וצינורות בכל שהוא, דכריסין א) שכל נוסף עולה בהן בכל שהוא. והמקוה כמי סאה ולא בפחות מכאן) אפי' מחטין וצינורות, וכדין הוא דהוה ליה לכיתני והמקוה ברביעית שכן שיעור מן התורה, אלא בשלוה ואוקמה אמי סאה ואפי' מחטין וצינורות, ומימי התנאים בטלוה כראמרינן פי גי מינן כנורין) ובי עשר רביעית והאיכה מקוה ברביעית בר מההוא דבטלוה רבנן, וחו אמרינן כפיס דפסחים יד) ליש דתתורין משקי בית מטבחיא אלא שיש בהן רביעית דחוי להטביל בהן מחטין וצינורות דאוקמה אראורייתא אבל שחית מרביעית סמאין. יתו אמרינן כפי כל הוכחוסין) אם קדח בו רביעית אעינ דבטלוהו מחיבור שחית משפוסרת אינמי כנוד אחית ע) כטבילין דמהכשירה דמקוה קאתי, ומעיין בכל שהוא לא נישנית לנבי אדם כלל אלא למחטין וצינורות, חדע דתקני) גל שנתלש וכו' מי סאה ונסל על הארס ועל הכלים וכראשון מוקמינן לה בהנינה) לאפוקי מיסין דאורי ניהו אבל משום דלאו אשבורן לא פסל מכלל דלאו בקוה הוא אלא מעיין [ומים] חיים הוא, ואפילו לטיד כל הימים במקוה) דלא קתני הכא גל שנתלש מן הים, ועוד דליכא לאוקמה כוותיה דמקוה אינה מסתד דרך וחילתו וזו היא והילה כראמרינן החסב) כחו דתיכא נגזר אטו הדלית של נשמים קמיל, מכלל דראיכא) לאו מקוה הוא ובעינא מי סאה, ועוד דדרשינן כמדרשכ) יען סאס העס הזה את מי השילוח ההולכים לאט ישמאנו כטבילת מי סאה לאט כנימסר) הכי הוה, ואמר ר"ל הורנו בכל המקומות ולא מצינו מקום) כ) ששמו לאט, ושילוח מעיין הוא והיינו ניהון מעיין שמושחין עליו מלביסכ) ובתורגום שילוחאכא), ועוד דאמרינן כ) כיון שהניע לסתח בית דוד וכו' שרועצין בו ובין, מכלל דמעיקרא לא, וקורם מעשה פירשתי הא דמעין בכל שהוא דהחבר ר' יעקב ישראל כן, ואם לבך לשמים הטצא דברי כנים, ועל זה לא

ונתקום סאמר דלפוס, ג) כלל נתקום כתיבתא, ד) ויקרא י"ד ע' ה) ספסל סס ונפי זכיס, ו) כלל נתקום כתי' כתי' כתי' דלפוס, ז) כלומר כן היה לך למרן דהיפך מועדך סענל קרי ליווד על כל הטבילות כין נתעין כין נתקום שחתייה לזיכות כל נוסף. ח) כלומר שהשאלה אינה, ט) כשנטי הגבורים וכלל נתקום ומינמד כתי' דלפוס, י) סוטה כ"ב ע"א, ושם איחא ומסתחן נתקום המסנה יא) כשהיג וכלל, יב) כשהיג וכלל נתקום יינן יג) מזי דף ל"ח ע"א, יד) כסחים דף י"ז ע"ב ועייש כחוס ד"ה חלל, טו) זכחים דף כ"ב ע"א, טז) כנוד אחית כשהיג וכלל נתקום דנור אחד כתי' ונלפוס, יז) וקולות פיה ע"א, יח) חגיגה דף י"ט ע"א, יט) וקולות פ"ה ו"ד, כ) חגיגה סס, כא) כשהיג נתקום דלי כתי' דלפוס, כב) כסוקתא דנתי פטיז דפוס ווינל דף פ"ב ע"ב, ושם איחא כ) קפחל חונס כערוך ערך לאט הוצא החומר כסס ר' שטעון כן לקיש כמו כן ועיין סס כפי יוליו עין, ועיין גם כנוד פ' ו"ח כ) הנולת כהסגר הס כשהיג וספריס כתי' ונס דלפוס, כד) עיין ככריתות דף ה' ע"ב, כה) מלכים א', ח' סוקו ליב, כו) יומל דף

נמלאתי אם לא רדקת עד כאן, אך על זה נמלאתי שפעית בהלכות גדולות [שאמרת] כו) מנדרר כביניהא והיינו טבילת חצאין [ובמים היים] כח) ופעית שהרי במקרה מיירי בהיג וביתר ממי סאה ובמים היים [לא] טט) קמיירי. והכי כתיב בהו' וצריכין למישבל בדוכתא דאית ביה ט' סאה כרתניא וכו' וכמה הן אמה על אמה ברום נ' אמות וכונפשי מ' למירמא בהו איתתא כולה קומתה מינדררא בהי כבינותא, ושפיר דמי, למירמא סי' לשוט ולאשמעינן דאעינן דתניא ברום נ' דהיינו דהיכא דהם עצורים בככלים ויכול לשבול מעומד כעודר וכמוסק ויתים'ג) קמיל דאעינן דלא מעומד שפיר דמי בפשוט ידים ורגלים ולאפוקי מררי' יוסף ראמר'ג) מיכן רמו' לנדה שהשב במים עד צוארה, והך ישיבה עמידה היא כדמוכח מילתא בכולא'ג) שמעתא ופסקינן דליכא הלכתא כותיה אלא אפי' בפשוט ידים ורגלים לארכו או לרחבו של נהר או בשחוח מעד צוארה שפיר דמי, אלא שצריך מים יותר ממי' סאה כדי להתגלגל ולהתכנסות כולה במים וביניהא כולה במים. ולהכי נקט מנדרר רבקושי ארס מכנים עצמו כולו במים אלא איב' כובשין אותו כרתניא האומר לחבירו כבוש ירך עלי במקיה הרי זה מגונה, דיש לו להנגרר עד שיתכסה כולו במים, והיה נמי מים היים, אלא שרוב התלמוד וכל אותה שיטה מיירי במקוה ולא במעיין כדאמרין'ג) מקוה ישראל וכו' אשריהם ישראל מי מטהרם, ואפי' כשמדבר במעיין קרי ליה בלשון מקוה ברוב מקומות, ושלא חטעה כתבתי לך. וזה דרך החכם המורה, ובא הוא בעצמו להקשות על דבריו ולתרוץ, אך כשהוא אומר דבר ומקשי' עליו והוא דחיק אנפשיה אין שומעין לו, דלא אמרה [תורה] ג) קודם מעשה. ותמיה אני עליך שמה שאינו בהיג'ג) ראת ומה שישנו לא ראת, דכתב בהיג'ג) לאחר מה שהוכיח מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים, דהוא רישא דמעין מטהר ככל שהוא'ג): ונהרא דסביר ואית ביה עקולא דהוה ארבעים סאה כמקוה דמי ושפיר דמי לשבילה: והאי דתלייה במקוה משום דכתב לעיל בהיג'ט) דהיכא דסביר נהרא לא מטבלינן ביה אלא איב' אית ביה ביורא דלייב' למוצא מים ואי לא לייב' אפי' אית ביה מי' סאה לא מטבלינן שיצא מתורת מעיין, והאי דשדרי הכא בדלויס, ומים מי' סאה בעי בעיקול שיהא כל נופו עולה בהן ולא חצאין. וכן כתב רב אחאי בפי אחרי מות'ג) ובתיב'ג) ובמקומות שובא תניא מה ביאת שמשו כולו כאחד אף ביאתו במים כולו כאחד לאפוקי טבילת חצאין ופי' במים יבא כולו כאחת יכול מקצתו ואח"כ מקצתו השני תיל ובא השמש וטהר וכו' לשון כאחת משמע הכי, ואילו טעה אחר בדבר כזה להתיר טבילת חצאין מתוך טעות משנה והלכות גדולות כדי היה לזווד עליו נידוי יצירי יודע כי לשיש נתכוונתו, כי גם על רבינו שלמה כתבת'ג) לשון טעות לפי שאני מצטער בדבר כר' טרסן אלא שלא

ע"פ ע"א. כו) נטהיג וחסר נכ"י ודפוס. כח) נטהיג. כט) כ"ל לפי דעתו. ל) נטה"ג דפוס וולרשא דף פ"ה ע"א, חמנס נטהיג דפוס חמ"ו ה"ג עזריאל הילדעסהיימער ז"ל 627 לא נמלא צוה הלשון. לח) נדה ס"ז ע"א. לז) יומא דף ע"ח ע"א. לו) כ"ל ציקוס כולא. לד) סוף יומא. לה) המלה תורה שהיא נכ"י ודפוס חסדה נטה"ג וכ"ל. לז) כ"ל ציקוס נדה נכ"י ודפוס וגם נטהיג. לו) דפוס וולרשא דף פ"ה ע"ג ודפוס י' עזרי"ה ס"ס. לח) נח"כ שמיני פרעה ט'. לט) כ"ל ציקוס נדה. והוא דפוס וולרשא ס"ס ע"א נשם מר רב אחא ונשכח ונדפוס י' עזרי"ה לא מנלתינו כלל. מ) דפוס ווילנא חלק שני דף י' ועיי"ש בפירוש העמק סאלה פלפול ארוך דנצרי רבינו. נא) תיב שמיני י"א. ל"ב על הפסוק צמים יוצא וטמא. נב) כי גם על זקני רבני' שלמה כתבת, כ"ה נטה"ג וכ"ל ציקוס; לרבינו שלמה כתבתי נכ"י ודפוס. נג) כן הוא נטהיג אלף שני' סם חטאים ציקוס חוטאים לטובת המרחק עם חלאים. אכן נכ"י וגם דפוס איחא אכן ציקוס ארוך,

אקפה, וכל הכתירין טבילת הצאים אני קורא אותן הטאים (מנ) ולא יחצו ימיהם, כי התירו ברת נמור נידה לבעלה (מד):

ב. (בענין אם טונין יום שפוסקת למנין ד).

ועל ישבתבת] כל האומר עליך ישמנית יום שפוסקת בו למנין ד' הכי והכי תהוי, זה לא אמרו שאמרת. אך אמרו שהתרת לסכול ביום שביעי ולשמש בשמנית, ואת הוזהר כך ויזה עשית, ואולי לא אמרת מעולם, אך על זה לא הענשת האומר:

ג. (בענין לחוף בע"ש ולטבול בשבת שחרית).

ועל ישבתבת לחוף בע"ש ולטבול שבת שחרית מקיז ראשה חופסת עריש וטובלת למוצאי שבת וכ"ש שחרית שסמוך יותר, התרת את האסור שזה ק"ז יש עליו תשובה גדולה, שהרי אתה כורה דשכן לא אמרינן, אלא היכא דלא אפשר חופסת בע"ש וטובלת במוצאי שבת שהוא יום ה', ישאי אפשר לטבול ע"ש ולסיכך מותר, אבל זאת יכולה לטבול בליל שבת. ולדברך שאתה סתיר איכ תחוף ערב יום שני וטבול ביום שני שחרית וזה אסור, דהא בעינן סמוך לחפיסה טבילה ושכן לא אמרינן, ואע"פ שזה מנין שיכולה לטבול וזו מפניו) שיכולה לחוף, מה בכך. ומה שכתבת לראיה ראשה חופסת ע"ש וטובלת במ"ש דרריש מרימר הלכתא כרב חסדא ואליבא דרב הונא דשכן לא אמרינן אבל מודה הוא דחופסת ע"ש וטובלת במ"ש, כמה פעות גדולה טעיה, דאליבא דרב הונא לא נרסין אלא כדמתרין רב יימר נרסין, והכי פירושו הלכתא כרב חסדא דשכן לא אמרינן, ואילו הוא עצמו דשני ימים טובים של דיה אחר השבת לא אמרינן. ונרסא אליבא דרב הונא שיכוש נמור [הוא]. ופירושו טובים שאינו [אלא] טעות סופר, דרב חסדא אדרב הונא פליג וארב יימר, ולהכי נקיש כדמתרין, רב יימר לפי שרב יימר אית ליה שכן ולית ליה שני ימים של דיה, ובתירוצו על רב הונא הלכתא ורב חסדא הלכתא דלא אמרינן שכן, ועוד טעיה כראייה שהבאת דאמרינן בשילהי שמעתא קשיא הלכתא אהלכתא ופירשת דאהלכתא דררש גרימר הלכתא כרב חסדא קאי, וזו טעות גדולה היא, והתרת את האסור. דקשיא הלכתא אהלכתא דקא פריך היינו אהלכתא דמתנייה נבה והלכתא אשה חופסת ביום וטובלת כלילה [והלכתא אשה לא תחוף אלא כלילה] אלו תרתי הלכתא קשיין אהרדי ומשני הא דאפשר (וכו') ולא תחוף אלא כלילה למעוטי דלא תחוף בע"ש וטבול במוצאי שבת אלא תחוף כלילה של מוצאי שבת, הא דלא אפשר כגון שחל להיות י"ש במוצאי שבת) והכא הוי מסקנא ושילהי שמעתא ולא כהאי דרריש

הולצין במקום טעאים. (מד) ונשהיג מסיים המסונה דדברים אלו: ואשר נזקק לכות האדם [כ]פלגי ימים יטה לנך למסונה והיית מוזק וידיך אמונה והיה זה שלום יעקב צד מאיר זל"ה. וכמעט צזה הלשון מסיים לעיל מסונה ר"ת סימן מ"ו:

ג. (א) זכ"י ודפוס חיטא מפני שאינה יכולה ולדעתה נראה שגריך למחוק מלת אינה. וכונת הדברים, דהיי טהטבילה נשבת משונה מהטבילה ציום שני שחרית כיון שאי אפשר לחוף ציום השבת משאיכ ציום שני נחול שאפשר לעשות סמוך לטבילה חפיסה ציומו, מ"מ כיון שאפשר להקדים הטבילה נשבת שחרית לליל שבת שלפניה, איכ גם כן אפשר מיקרי כדי להקדים חפיסה לטבילה וז"ע הלא כבר כתב ר' משלם לעיל שהטבילה נמקומו אי אפשר כלילה מפני הסכנה, איכ שני הדמיונות צאמת אינן דומין כלל וכלל, ועיין נדה דף ק"ז ע"ב חובי ד"ה משום סקן, שהניח מחלוקת ר"מ ור"ת צלופח אחר, אונס כן עיקר חסר מן הספר. (ג) כלומר ולא אליבא, כיון דפליגי. (ג) כלומר לך חופסת ציום שלפניו. ועיין

מריסר, דמריסר ורב חסדא סברי כרב חגינא מסורא דאמר חסיפא בלילה (7) ואתנביה רב ארא (בר אהבה) ורבא ורב ספא. ומסקנא דשמעתא סברי לה כמר זוטרא דשרי דהלכתא כוותיה. וכן ספק ר' יהודאי אשה חוספת בעיש ופובלת במיש היכא דאינקלע ייש למיש ולא סצי למיהף בלילה, מכלל דסבר כדפרישית. וכן פירש רב אהאון. הרי לך דקיו שלך אינו אלא הבאי (ולא) ממקום שהכרעתו שפירשת למיש בחול ואינו אלא בייש כדפרישית. ותמיה אני עליך איך אתה שונה לחלמידים כמו ששמעתי, כי לא שמעתי יוצא מבית מדרשך אלא מעיות וקולות לנשים ולמפשיים ועל כל קוץ וקוץ מכאיב לא ארבה לך תילי תילים הלכות אך כאלה המסתהלכות בארץ הרבתי לך מרוב שיחי, ובעבור הראותך את כחי. ודברי אלה פשוטים לכל ומתיישבין על הספר, ושונין לשמה ולא לכופר. וכאשר הוצאת קול להתיר מבילת חצאין. ירחקת חסיפה מן המבילה תוציא קול לאסור ויכרכך טובים, ואם היית למד לעיין ולסרוץ? כרב נחמן בר יצחק בהרי רב ארא מוב היה לך ולא הית בוש לאחר, ודע לך כי מאהבתי אותך) אני מוכיחך ולמען לא יפרצו כמלכותנו פרוצת, כי מקלם יניד להם, והמלך כרב אליהו ותראה לו דברי ושמעת מה ידבר:

ד. (בענין תוסף במגע גברי).

ועל התוסף מוב שאמרת שלא התרת אלא להכניאו כרדור שאף כיון בענין זה מותר, אך דברך סותרים זה את זה, שאמרת שלא שמעת שנוהגין בו איסור שלא נסרחה החכמה שלא להכיר חלא סופקתא שהחמיץ במאר מאר. האמנם [רק] בדבר זה נסרחה ולא נסרחה בעודף שאפי' בתרגולין לא היו נקיאין יש מהם). והחכמה זו מאר מאור שכתבת [היא] להריונות ולשותי שכר, ולא לבעלי תורה. אבל הבישול שהרהיח יפה יפה מסור לכל, וכבר על ידך סעו להתיר מנע נוי בתוסף ולא היה כאר מאר, ומדוע לא שקלת ראיות של כתבי הראשון כנגד שיחה בסלה זו:

ד. (בענין אם השביעי קורא פרשי מוספין ואם הספיר עולה למנין):

ומה שכתבת כי בשם הרב ר' אליהו נאמר לך שהשביעי קורא פרשי מוספין ואומר קריש ומספיר כופל כשאר שבתות השנה, אמנם בעיני כבעיניו, ישנו חסיד ועני, ומגואלנו הוא ובניו, המקום יאריך שניו. אך זו אינה ענה אלא נאור, אם הוא חולק על ישיבת רבותיו ועל תוספתא דמגילה ועל מסכת סופרים ועל הגאונים ראשי ישיבות סוריא ומחסיא וקרב למינות הוא, וברבר שאין בו ממש ומנהג בעלמא ופרהסיא וברבים וברבר שהוא פשוט להורות. שכך כתבתי לך מרם שמעתי ראיחך שמעית בהא דקרו שיתא בענינא דיוסא ודי' פעמים תנינן לה במגילה (8) ותינתקת בקיאין בכך. ויש לו ליתן לב על מה סמכו הגאונים לשנות הפשוטה כגון גבי ויחל בתענית ושנים שקורין בתורה (9) ויש לנו לומר דהני שמעתא כמיד מספיר עולה למנין שבעה. וכן סי' רב עמרם (10), ופרם ראיתי במסרו כיונתי לשמעת, וכן כתב ר' יהודאי (7)

חופי נדה דף ס"ח ע"א ד"ס קך. (7) נשים שלנו הגירסא להיעך מל זוטרא אפר ורב מיננא מסורא שלי. (8) נשים שלנו רב אלא כסם ולא נד אהנה. (9) נפ אחתי נות דף ע"ט ע"ב. (10) ולפון נכ"י נמקום ולרין נדפום. וחלוי ל"ל למום ודומה על רב נחמן נד ילמך נדה דף ס"ח ע"א דלול לפיסקה וסנין מלי קאמטס ליה וכלומר סלו ידעת נס לחה מלי קאמרי לך. ותסדי רב אלא כלומר נהדל ענדל דנן אלא. (ח) כל"ל נמקום מלחנתן לחתי:

ד. (8) מין סולין דף ס"ב ע"ב.

ה. (8) ענינא דף כ"ט ע"ב ודף ל' ע"א. (9) כלומר נמים מלנד סמטסי. (10) נמקד רב

שהיה ראש לשתי ישיבות שאילה מקמיה והשובותיו מצויות אצלכם וכן כתוב: „ודקשיא לך קרו שיתא בענינא דיומא בדלא אפסיק בקדישו, אבל אפסיק אולי לחומרא וקרו ו' בענינא דיומא ושמיני בדיחא“. ומה שכתבת שחשדתך בדבר ששום שהתינוקות של בית רבן יודעין שהמספיר אינו עולה, לא בי אלא יותר ששום שעולה שהרי למנחת יהיכ ולפי באב ולתעניות הוא עולה, ובשל סוברים הלך אחר המקול ועולה, ואי נמי איכא למיטר חומרא הוא רביון דאין מוסיפין עליהן הוי ברכת רביעי ברכה לבטלה למיד מספיר עולה, ושוב לנו לעשות מספיר עולה למנין נ' משנקל לעשות ברכה לבטלה, שאם היא קולה לגבי קריאה חומרא היא אצל ברכות, וכרי שלא תהא ברכה רביעי לבטלה החמירו לעשות כמיד מספיר עולה למנין שבעה ולמנין שלשה (וחמשה) ומספיר השלישי דאין להוסיף עליהם, ומיהו בשבת מוסיפין עליהם, ואם יספיר ה' אין כאן ברכה לבטלה אפי' למאן דאית ליה מספיר עולה למנין שבעה שהרי מוסיפין עליהם . . . והקרבתם שאנו קורין ביום אינו בתלמוד שלנו, ומזקנים נתבונן, וכן כתב רב עמרם בספרו, מקום שאין מקרשין ואין מספיקין מספיר עולה למנין ו' (וקרו ו' בענינא דיומא ושמיני והקרבתם, וכן כתב בבמה מקומות, ואשר הנחת מה שעשו יריך ומנהג עירך והזכרת מעשה נסים של נעילת דלת עזרה על הרב ידעתי כי לא לכבודו אך לשוחרו בדברים, וגם הוא לי לישועה וכו') ותחזור בך גם אתה גם הוא פן תענשו, וכך (ה) התוספתא שכתוב בה ביהיכ [קורין] בפי אחרי מות ומספיר בעשור שבחושש הפקודים וקורא על פיהם). ומתלתא קראי שמיע לי מרב יהודאי ומרב עמרם וממסכת סוברים שהם שרוב ברכות שלנו על פיהם, ובשל מספיר הם [על פיהם, וכן] בשאר ספרים וכן בהלכות גדולות, וכן כתב בסדר רב עמרם בכמה מקומות דבריה ומספיר קורא ובחדש השביעי (ובמסכת סוברים כתב בהדיא בכמה מקומות שקורין ו' בכל שבת והיא קורא ויהי ביום כלות משה כשחל יום ראשון של חנוכה בשבת י) וכן בשאר ימים טובים, וכל סדרים שלנו מהם אנו למדין, ולא זכעו באלו שיש בהם טעם גדול כדברישיית בכתב ראשון, אלא אפילו באותן שאין בהם [טעם] כיכ שחולקין לפי הנראה על התלמוד שלנו אנו סומכין עליהן [כמו שכתבת] בכתב ראשון, ועל מה שהקטן קורא במוספין, מה בכך, הלא לתחילה עולה למנין ו' וכיש לשמיני, ולמוספין של ימים טובים, שלא מציעו בתלמוד, אפי' לפי הוראתכם לא היה לכם להורות אלא בריח ושקלים ושבת, דהני מיתנא תנן אבל מוספי הנגלים שבמנחה לא מיתנן כלל, וכי תקון רבנן ו' לקרבנות שבתורת כהנים תקנו (הם), ואחם פוחתים אחד מתקנתם, אבל אנו מוסיפים, ומה שכתבת [ממה

עמרם שלנו לא נמלא, אמנם הוא צעלנו פוסק צדק שמחית לצנח כמיד ומספיר אינו עולה וגבי חמשה אינו מחיר רק שקורין ויחל ומן המספיר לא דנד כלל, אך גבי קריאת חמשה צלז שמחית ומנחה ציה"כ כתב מהשלישי הוא המספיר, (ד) ועיין צמדס לרשי דפוס קונסטנטינה דף ק"ט ע"ד נפוסו הוצא זה צמס רב נפוליא דלמנ מעמייתו דרבנן סנוריא והכי איחא צדי"ף מנילה פ"ד ועיין גרין סס וצמס"ג סס, (ה) רק צענרות ליסנא הוא דנקט מנין צענע וגם חמשה, שהכי נזה לא עשו כמיד עולה אלל רק צעליפי מצום שאינו רשאי להוסיף וכמ"ס מ"ד אחר זה, (ו) הצננות מקום שחין מקדשין ואין מפסיקין מפסיר עולה למנין ז' לא נמלא צדק רב עמרם שלנו, אך מה שחמרו נמלא חס גם לא מלה צמלה מ"מ לפי ענינו צדק צנח חמיה של פסק ושל סכות, (ז) כוונתו על מה שכתבו חמרו צסיפא דקרא כי לא לפניו חק יצא חיוב י"ג פסוק פ"ו, ודולה לומר כי הוא ר"ת אינו חוקק ומשחד צדקרים, (ח) כג"ל צמקוס לכך, (ט) כן הוא צמקסתא מנילה פ"ד דפוס לוקרמאנדל נד 225 וכ"ל צמקוס צעל פה סס, (י) הכי איחא צדק ר"ש וקורין פן וסי שקד חס שיה ע"ד ויהי אחר וכו' וקורא המספיר ונאדע השניני, (יא) מכתם סופרים פ"א ה"ג

שנהנו] לכסול מספיר בשאר שבתות השנה, וכי מסוק הוא או שנוי בתלמוד להניח השנוי במס' סופרים ולחלות תניא כדלא תניא, ואם אתם מאמינים בתוספתא ומסכת סופרים במ' מוספין האמינו ששפסיד קורא אותה בלא כפולה או אל תאמינו שיקראנו אותה כלל, ואני לא מלאני לבי לשנות ספרי צבור, ונהנתי בדבר הזה ענוה יותר מכס שאפילו בתקיעות של ריה [לא רציתי] לשנות המנהג אע"פ שנראה בעיני שאנו עושין שלא כהלכה, כ"ש במנהג זה שנראה הדבר כמנהגנו והשינוי כרמות רוח ובונה לעבור:

1. (בענין ברכת גר בשבת).

ומה שכתבת שנים הורה) בנר שבת שלא לברך ומסתבר טעמא שאינה נמר מצוה הא ליתא שנמר מצוה היא כנר הנוכה דלפרסומי ניסא היא וה"ז מדרוה שלום ביתו דאיין לו להקדים ולא לאחר). ולא רמי לחפליין וציצית דשטריין ליה מברכת מצוה בהתחלתה) לפי שאחרי העשיה יש לבישה והנחה כאילו מכריינין לעשות כפתילה בשבת, ובנר הנוכה לא היה [לברך] כדברך, דבלעשות קשריך אנמר מצוה) אבל בשוהינו כנון גבי לולב וכן בלהדליק לא קשריך). ותמיה אני עליך שאתה מאמין לפי טעוהך לרב יהודאי להתיר גרה לבעלה שהיא בכרתו) ולרב שרירא שכחב להנכות לבעיה מטילי ריחמי), ואיך מאמין לרב עמרם, שמצונו אנו למרין כל ברכות ותפלות כנון ברכת מספיר ורוב ברכות שאינן לא בתלמוד ולא במסכת סופרים, לברך על הדלקת גר בשבת, הוי פיקת ושתוק ואל ילעינו עליך, וגם לא יעשוך מלאכי השלום) ולפי שהנשים מברכות בלחש וקולם לא ישמעו, שכתת המנהג, שגם אני לא שמעתי מימי, ופעמים שהיתי מדליק היתו שוכח לפי שאינה באנשים כבושים, ועוד ראה לברכה שכן כתב בהלכות גדולות), ההדליק גר הנוכה וגר שבת תחילה מדליק גר הנוכה דאי אדליק שבת ברישא איתסר ליה, מכלל שהוא מברך, שאם אין ברכה קבלה מניין ואם איך מאמין לדברי הקרמונים ומנהגינו, כבבלי אל חאמין כמו כן, שהרי מצינו שחכמי התלמוד בהרו להם תלמוד ירושלמי כדאמרינן ר' יורא הוא יתיב ק' תעניתא דלישתכת מיניה תלמודא דבבלאיט) ור' יוחנן אבא אורייתן כשרה בנתן לא כשרין), ותו אמרינן אין שלום מן הצר זה תלמוד בבלי יא) ותו אמרינן במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי ג). ור' ירמיה דקרי ליהיג) בבלאי טששאייד) ותו אמרינן אורא דאי מחביס טו), אלא מנהגינו תורה היא, ומנהגינו כבבל ע"פ חכמי ארץ ישראל שהם עיקר ההוראה ולפיכך יש לסמוך על גאונינו ועל רבנן סבוראי . . .

יג) המלות נחסגר כלן הן מיקון החכם ש"ר נספרו :

1. א) כלומר ר' אליהו. ב) שנת דף כ"ג ע"ג, ומימלא דההוא סגול לדצימסו דכ"י, ועיין במדרכי שנת פ"ג שהציא טעם זה נכס ר"י ועוד עיין לעיל סימן מ"ח חות ד' הערה ז'. ג) מנחות דף מ"ג ע"א. ד) סס נמנחות גבי נכסה לעשות זינית ומפילין. ה) שנת דף כ"ג ע"א, ודחיים הגיה נספרו גי טעמים קפיד נמוקס קפידך. ו) לעיל שהציאו רחיה מסך ומנכד כנייחאל נמילתא דרז ייהודאי. ז) חין זכר מדנד זה עד עתה צירכוהו של ר"ת עם ר"ז ודין זה הוצא נכס תקנת הגאונים צדמנים פ"א מהי מלה ולוס הי"א ובחשון משפט סימן ק"ז. ח) ראוה על שנת דף קי"ג ע"ג. ט) הוצא נכור חיה סימן קס"ג ועיי"ט ובז"י סס. י) ז"ל דף פיה ע"א. יא) קדושין דף ע"א ע"ג כך אמר ר' יוחנן לך ר' יוצא דלעיל. יב) חגיגה דף י' ע"א והכי איתא חתם המס ליוצא ולצא חין שלום [זכריה ח' פסוק י') וכ"ו ור' יוחנן אמר חסי מש"ס לש"ס ופרטיי מש"ס ירושלמי לש"ס צנלי ועיי"ט נמוקס ד"ה חפילו. יג) סנהדרין כ"ג ע"א, ועיי"ט כמה מאמרים נגד חכמי צבל. יד) כנ"ל נמוקס לך. יו) פסחים ל"ד ע"ג יומאל כ"ז ע"א. טו) צ"ב דף קנ"ח ע"ג:

ז. (בענין נר שבת דולק אי מכבה ומדליק).

ומה שכתבת שאם היה עששית דולקת והולכת אינה מכבה ומרליקה. ומה בכך הלא בכיסוי הדם אם נתכסה ברוח פסור מלככות ואם חוזר ונתגלה חייב (א). וכן כסוכה העומרת ועשויה ואינו יכול לחדש בה דבר אינו סביר אם יעשנה, ואם יחדש בה דבר יבדך ברכה הנוהגת בה (ב). ועוד שנשים שלנו מנהג בידם לככות ולהרליק. ואני ראיתי בעיני ואשאלם ותאמרנה כן. ואם אינן נביאות בני נביאות הן:

ח. (כדין ברכת אירוסין ונישואין על כוס אחד).

ועל מה שכתבת שרנת לפני קציני פריש על ברכת אירוסין ונישואין והודו לך, לא יפה עשו אפילו לדבריך. שאתה מודה שמנהג רבינו שלמה, שהיקן להסתלק כמעט, יפה מכולם, והם תלמידיו יגהוהו ותנהיגו ותניה את שלך כמו שהנחת כשביל הרב מנהג עירך בקריאת המוספין ואותו טעם יקנהו שכתבת כי מענין אחד הם כמו כן ברכת אירוסין ונישואין. הלא זה דברי שאמרתי שאתה נותן טעמים בלא ראיות אלא מדעת הכרס ואין בהם ממש. שקידוש והבדלה חובת הלילה הן וקודם אכילה. אבל ברכת המזון והבדלה היכא ראיית ליה ב' כוסות מסורין, וכיש ברכת אירוסין ונישואין דהו כברכת המזון וקידוש דמסורין, ויותר חלוקין מהן דהו בבית חתנים וזה בבית אירוסין, וזה בחנן וזה במקילה, זה מותר כמועד, וזה אסור כמועד. ובכסי סופרים מפרש שעושין כבי כוסות לפי שאין אומרין שתי קרושות על כוס אחד והן עיקר, ותוספתות וברייתות הרבה ממנה בתלמוד ורוב מנהגנו על פיהם כגון ויחל בתענית שלנו ופרשת מוספין וברכת מפסיר. וכמו שיש בשאר תוספתות וכמשת זועים דברים שאין אנו נוהגין על פיהם ואפילו בתלמוד שלנו, כמו כן כמסכת סופרים. אך בדברים שאנו נוהגין על פיהם אנו צריכין להחזיק, והכוסר בה הרי זה מין. שכך שנינו ואפילו דקדוק אחד מדברי סופרים (א). ולפי שהיא עיקר הוסיפו בה פרושים מתלמוד ירושלמי ומשלנו לכתוב כמנהגנו נבי שתי כוסות בקידוש החורש (ב), וכן לברכת חתנים ולברכת אבלים לפי שאין אומרין שתי קרושות על כוס אחד וכו'. ונהגו לעשות ברכת אירוסין שחרית וכו' מכלל דהיכא דלא נהגו בשתי כוסות נמי עושין (ג). הוי נביא לבב חכמה (ד) שהסכים לשמועה ורב יהודאי אנישואין כתב כוס. ומה שכתבת למה לא תיקנו ב' כוסות ביקניה, תימה גדולה כתבת, כי כל התלמוד המדבר בכוס כפסחים ובעירובין שמוכיח שבקושי מוציאין כוס כרמשני דלמא איקלע ליה כוס (ה) וכל מאי דהוה ליה

ז. (א) חולין דף פ"ו ע"א. (ב) עיין ממכות דף תי"ז ע"א וסוכה דף תי"ז ע"א ונחום' ס"ס ד"ה העושה:

ח. (א) סנהדרין דף י"ג ע"א. (ב) זה הלשון נמסכת סופרים שלנו פי"ט ה"א: מציאין לו כוס אחד (כלומר לחמד הכוס של זרכת הזימון) ומצדך נפתיג ולחזיו אשר גלה וכו' וכן אחת אומר זנרכת חתנים וזנרכת אזלים לפי שאין אומרין שתי קרושות על כוס אחד ונהגו דבחינו לומר זנרק זנרק חתנים וזנרק אזלים על הכוס נעשרם ונעניס הדעות כל שנענה וכן נעצד אחר הסעודה ע"ל. מה זה אחת דואה שהיה לנו לנו נמנעל הסוכה נמסכת סופרים שלו, וכן כחז' לחז'ים זגליון ספרו ח"ל: נמנע' סופרים שלנו לא נמנעל הסוכה זה, וכן כחז' ונהגו דבחינו לומר זנרק זנרק חתנים וכו' וי"ש מכלל ז"ע ואפסר ע"ל ונהגו לעשות זנרק אירוסין שחרית וכו' וכן נעצד קודם סעודה (דחינו זנרק נישואין) מכלל דהיכא דלא נהגו כן נמי עושין נשתי כוסות וז' דהחס נמשע דהך דנשמית אצנכת נישואין קאי דקאלנד ונפניס הדעות כל שנענה וז"ע ע"ל. ועיין גדל"ש כחזנות פ"א סימן י"ב שהביא דברי מסכת סופרים וגורם ג"כ קודם סעודה, אבל זנרק חתנים נמקום זנרק אירוסין. (ג) כלומר נעס כלמד שאף נמקום שלא נהגו לפסוק זנרק אירוסין שחרית וזנרק נישואין נעצד נמי נוחין לעשות נשתי כוסות. (ד) כן קודל ר"ת אח רש"י זקנו גם לע"ל. (ה) עירובין

אכיל ליהו). כל התקנות, שחקנו לפי רוב העולם, ורוב אין להם כוס כרמזיכה כולה שמעתא. ודוק ותשכח:

מ. (בענין חמץ בפסח כששים).

ועל מה שכתבת ששמעת מסי גדולים שהתחתי חמץ בפסח כס' רב אחאי כמו כן (התירא), ולדבריד ולדברי רב שאוסר אם נפל גרניר חמץ לבור הגדול או לחבית גדולה יאמר, ולאפרושי מאיסורא עשיתי ולהתכוין לבשר מלה ועלה בידו בשר מלה. כי ראיות גדולות יש וכתבתים אך אינך רוצה לפרוה ולהעמיק ולהתישב בדברי, כי לדבריכם אין רוב דברים מותרין בפסח. ועוד שחקמי עירך נשאלו בכך עיי אחרים שלא מדעתי והורו כן:

י. (לקדש בשבת).

ולקדיש אשה בשבת [למי] שאין לו בנים בדיעבד התרת, ואפילו לכתחילה אם היה צורך שעה:

יא. (על קבולת בחו"ה ושבת).

ולעשות קבולת מדוחק התרתי שהגונים היו רוצים לטול שבתן כאילו עושין והוי אבר. שאפי' בשבת קבולת בנושאם לדברי הכל מותר ואפילו לכתחילה. ואעפ"כ כל הרוצה להשיב יבא וישיב ואחזור בן, אם יישיבו דבריהם. אך ענהו גדולה היא לכל אדם להניח העין קבולת שלך ופיהס'אות ודברים של רבים וריבם עסקי נשים והדיוטות, כגון טבילת שביעי אם אמרת, וטבילת שבת שחרית, והדלקת נר, וכוס אירוסין ונישואין. שכל אלה הלכות פרהסיא ושל נשים ואפי' אם היו אמת לא היה לך להקל לנשים ולהדיוטות, כ"ש שהן של שקר. אך אני הוריתי דברים התלויים במאורע ובמסקרה בעלמא ולא הפקרתי בעצמי כדי שיקראוני רבין, וזה שכתבת שאין לך לסרש עד שתשכור שליח ותודיענו יזה אמרת, ושכך שנו הביתנו עשה לך רב וקנה לך חב, ואין לך להורות ולהקל ולשנות מנהג ולקלקל עד שתשכור שליח:

יב. (בענין סעודה שלישית בשבת).

ועל מה שכתבתם בסעודה שלישית מהיכן אני אוסר, אני כתבתי לך בכתבי הראשון. מניין, ואם אתה מסיעו מלבך, מה אעשה, ומנהגנו תירה הוא ותרבות טובה, ואתה מודה בכך שכתבת שרוב פעמים אינכם עושים וקל לבטל, ואם תבטלם יפה תעשה, שאתה סמרה לאכול ואחרים מאחרים וישיבה ברים, וקשה במנחת שבת יותר משאר מנחות כמו שפרשת, דשביח הויקא ושכיח שכיח, וזה שכתבת שמעורה שלישית נתקנה במנחה וסעודה גדולה היא, מדהנו בה קעירות. שאין קערה אלא

דף מ' ע"ב, י' כ"ג נתקום ולא כל (ונדפוס ולאכול) מאי דהוה ל' אכילה. פסחים דף ק"ג ע"ב:

ט. (ח) עיין פסחים דף ל' ע"א חוס' ד"ה אינך רנא. (ג) רינגו על גזר דף כ"ג ע"א על מאלמו של ר' עקיבא ומה מיי שנתכוין לעלות בידו כשר חזיר ועלה בידו כשר עלה ומה.

יא. (ח) כן הוא ככ"י ונדפוס בנדים. (ג) עיין לעיל תשובה סימן ויו.

יב. (ח) נתסבת ר' מ' ג'ית אשר לפני לא נולא. ח"כ כתב רי"ת עדי' עוד ויכתב אחר לו שמסרו ונאלצו כמה דברים מתוך התכחש שלפנינו. (ג) לעיל תשובה ר"ת סימן מ"ג אחר ו'. (ג) שנת דף קיי"ט ע"א קערות וכו' מדימן לאכול בהן כנמחה. (ד) נלדים דף מ'

בסעודה גדולה. דבר זה אלו אחר אמרו שחקו עליו, והלא מכלי נולה הוא חמה וקערה (ושפחה). והיינו קודו כמו מקרה (ששמעתי עליך שפרשתו ענין קריא ררך השרים נושאין וליתא דקריא הוא כוס הרבות ומשוקץ שבעוסות כדאמרין) הכל מודים בקריא וקיסוף הואיל ועיניהם הולכות לפנייהם כשל אדם ויש להם לסתות כאדם והוא צואימא (ולא אשרסיר) אלא קודו הוא בלי נולה, ועוד מי אסרה לקערה בסעודה קטנה ושל עניים, ועוד לדברך אינך יודע מהו סעודה גדולה שאתה למד מן הקערה. על זה שמת מימד מי מערה (כי סעודה גדולה היא שרעתי למושכה בחוך מנחה קטנה והיא נ' שעות ומחצה, וגדולה אפילו מסעורת חסה שלנו, רמנחה גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה) וסמוך הוי חצי שעה קודם, ואפילו נ' שעות אסור לרב אחא בר יעקב) מן ימשך עד שתעבור שעה מנחה קטנה כולה, לפיכך יתפלל קודם, ואו ימשך כרצונו עד שתחשך, ומה שכתבת שאפילו סעודה קטנה אסורה ממנחה גדולה, שכן פסקו גאונים ספרד להחמיר, נמצא חומרא קולא, שברוב ימי החורף אפי' בחול רוב סעודות באיסור, שישנן משש שעות ולמעלה, דסמוך למנחה חנן וסמוך הוי חצי שעה כדמוכח בפסחים (וכי' בשבתות וי"ט שמאחרין לצאת יותר). והרי הן מתכונין לאכול בשר איסור ועולה בידם בשר מלה, שהוא מותר למרי כדאמרין בשל סופרים הלך אחר המקיל, ואעינ דאמר רב אחאי בר יעקב לעולם בסעודה קטנה כיון דלא איחבר הלכתא לא כמר ולא כמר, וסוגיא דעלמא דאמרין דלא כרב אחאי בר יעקב, ואפילו לרי' יהושע בן לוי לית הלכתא כרב אחאי, מדבעי לקמיני. דאמר מאימתי התחלת דין ומפרשין משיפתהו בעלי דינין שי"ט בתחילת (דין קאי, והיה נמי דלא בסעודה קטנה קאי דחד שינויא היא, אלא בשינויא קמא מוקי לה בסעודה גדולה ובהתחלת דין ולקולא ועוד רמוכחא שמעתא דהנך שינויא אליבא דריביל ולית הלכתא כותיה, ואי לאו דרי' יהושע הוי סליק תלמודא במנחה קטנה, דקאמרין אי בסעודה גדולה האיבא שהות טובא אלא בסעודה קטנה לימא (ט) תהוי תיובתא דריביל וכו' ולית הלכתא כותיה כדכסקינן בברכות (ט) ואי לאו משום דריביל הוה סלקא שמעתא במנחה קטנה, ואית אם סונין דתלמודא דלא כרי' יהושע ביל איב סעודה גדולה במנחה קטנה אסורה וסעודה קטנה שריא כדמוכחא סוגיא דמשיפתהו בעלי דינין, אמת היא דסברה היא דסעודה אינה מושכת ב' שעות ומחצה דהיינו יותר מהמשיית היום, ואל תנהג עוד מרה זו, וכי לעשרים ראיות שיביאו לך ברורות תרהה האחת, כאשר עשית על החומין ולא תרצת מכל ראיות שהבאתי, אך דחית באחת, ואעיפ' יהודה: שאפי' אין בכללן אלא אחת איתיה די בת, וכן כבן עוף לא חורת כך עי' שלמדנו בן עוף מכן צאן שלא קבע לו כהן לשחיפתו שאינו יכול לגרום בו ועוד שהיה צריך לומר נבי שבת בה דכתיב שבת היא, ועל הנירסא שכתבת שרבינו שמואל חיסר ודוקא אחרוני) וכו' מה עומק בחסרונה ומה דקדוק אם ישנה, אך מה שהגיהתי) והלכתא שהעידו בבת אחת והוזמו פי' כגון שהוזמו על הפכיחה תחילה,

ע"ז ומדעס איכא דכתי פסקא נכה חככה ועיין צערוך שטיח. (ה) גיטין סיח ע"ז ועי"ט רס"י ד"ה גוכו שהניא פירוש זה נכס רב האוי. (ז) נדה דף כ"ג ע"א ועוד עיין נרכות דף כ"ז ע"ב. (ז) זואיטא נל"א chouette ונל"א kurzhörige Eule. אכן נכתי נרכות עס לועז זואיטא על קיסוף וחת קדיח לועז נמלה ייננין hibou ונל"א der kleine Uhu. ועיין לעייווארן נספרי דיה לאלאניע דעס תלמודם נד 163 (ח) נל"א eprevier ונל"א Sperber. (ט) נרכות דף כ"ח ע"א. (י) טעם דף טי ע"ז וכלומר אפילו סעודה קטנה. (יא) פסחים דף ל"ט ע"ז ועי"ט נכסני' ד"ה מחטע שעות. (יב) כלומר מנה"כ. (יג) עס דף ק' ע"א, (יד) נל"א נוקוס גנר. (טו) נל"א נוקוס לל. (טז) נרכות דף כ"ח ע"ב. (יז) עיין לעיל נכסונה מ"ה אות ז' ועי"ט בהעיה וי. (יח) ביק דף ע"ב ע"א ועי"ט

היה לך לרדוף ולדרק מה ראה למחוק ומה היא תשובתו, וכי היא דיבמות ואומר נבעלה למסול לה וכו', שהקשה כמה קושיות, והנהו דובחים ופי' דמנחות (י) ועל מי מנחות ינהלך צורנו אם תתן לב לרדוף אחר השלום, ולא להקדיח בתוראות שאין בהן צורך. ושלומך לאורך ימים לעולמים:

סימן מ"מ. מר' משולם לר"ת.

(ענין שבירת כלי חרס).

וגם שאל איך הצעה (ה) של ברייתא דתורת כהנים וזו שאל ה"ם (ג): מתניא (ב) בסופה פרק כ"ט שהמים בודקין (ד) וגם בתורת כהנים (ה) גשנית בו ביום דרש ר' עקיבא וכלי חרס אשר יפול מהם וכו' אמר ר' יהושע מי יגלה וכו' ואמרינן בנמראו) וכי מאחר דאין לו למה שמא (ז) וכו' כלי חרס (וביח"ט). פי' כלי חרס שמממא וניקב בכרי מותרו יוכיח שמתוך בחולין ובמעשר [שהניקבה והשברה מועלת כשבילה] (ט) ופוסל בתרומה עד הערב שמש. לפי ששתי מדות בנשברין, אם נשברו לנמרי פירורין דקין שאין ראויין לשום כלי בעולם חשובין כעפרא ואין צריכין הערב שמש, אבל אם ראויין לכלי אחר כגון כנף שנקרע רובו ושייר בכרי מעצרת (י) או כלי חרס שניקב במוציא משקה ששהור מלפמא נסמרא ממה שהיה, הואיל וכלי הוא עריין לענין אחר כראמרינן חמש מדות בכלי חרס (יא). אע"פ כשניקב טהור למעריצ (ב) (ממה נפשך) [סימן יג] צריך הערב שמש לתרומה, וביעתיה הדין ברייתא בתיב ואותו תשבורו יכול ישברנו ודיו ח"ל וכל כלי חרש (ד). פי' נאמר בפסוק שלמעלה (טו) הערב שמש וסמך ליה וכל כלי חרש ויו מוסיף על ענין ראשון לימד על הנשבר ששעון [הערב] (טז)

רע"י ד"ה הכי גרסינן והלכתא וחוס' ד"ה שהעידו. (יט) גם לדברים הללו חזק זכר לעיל אהגרתו של ר"נ:

סימן מ"מ. (ח) כ"ל במקום הדיעה נכ"י ודפוס ועיין בחולין דף ת"ט ע"ב הגעה של משנה. (ז) וזה נראה שקולר התעתיק כי לא הזכיר עתה ברייתא דתיב. וזכינו למלחוח את המסרון ע"י חידושי אנשי שם למדכי שנת פי יכיר, כי שם הוציח כל השאלה והתשובה בנוסח יוחזר טוב. וז"ל שם בתמילה: כך נגאלה נכפרי יפן תשינה ששאל רנ"י משלם מר"ת ז"ל. שלם טז לרז טז מרנאל טז הוא רנ"י יעקב נר תליר. הנ"י לעירך ונשלם נחתי להזכיר דלענין מר נאוחה ברייתא השנייה בת"כ ואותו תשבורו יכול ישברנו ודיו, כי בכל הפסדים שגלפת נעשות, וחשלה לנו כמו שכתובה בפירושך ולא לזכיר פירוש שלם לנו פירושך. ודומה נעניי פירושה כמו שכתבתי בכתבי שלום ח"ך בנימואל דפוטה ותן דעתך ליישג ולא לפתור אם ייסב נעניך ותנחיל נאוחה נכ"י כמו שלפנינו. וזה נראה שכבר כתב ר"מ לר"ת על אודות המימרא דפוטה כלי חרש יוכיח ולא נמלא המכחז אלנו. וכאן הכפיל ק"ת את הדברים לזרז פירושו על ברייתא דתיב. ואי אפשר לויר שמתאן וחי"ך הוא הוא הכתב אשר שלם ר"מ ומקודם. שהרי לקמן חזר גם על הנדייתא דתיב, וביעתיה הדין ברייתא בת"כ וכו' עיין לקמן. וז"ל מה זה דבר חרש שהיה כותב ח"ך דלענין מר נאוחה ברייתא וכו'. ועוד עיין בתשובה ר"ת על זה. (ג) נחיד"ל וכו"ל במקום מתניית דפוטה נכ"י ודפוס. (ד) פוטה דף כ"ז ע"ב. (ה) תיב שנייני על הפסוק כל אשר נחזכו יעמא. (ו) פוטה דף כ"ט ע"ב. (ז) לו למה עמא כ"ל במקום לעמא נכ"י. (ח) וזה נראה שהנוסחא לפני ר"מ היה שנותנין בחולין ופסולין בתרומה וביישי נרש"י דיה ה"ל השוה שנהן. (ט) המלות נהפך חסרות נכ"י ודפוס והן נחיד"ל שם. (י) חולין דף קכ"ב ע"ב חנמים דף ל"ד ע"ב. (יא) שנת ל"ה ע"ב. (יב) למעט כן הוא נכ"י ודפוס וגם נחיד"ל. ולפי דעתי ל"ל למעט. (יג) חייב כ"ל לפיך במקום חייב שהיה לפני הסופרים של כ"י דפוס וחידי"ל. (יד) זו גרסת ר"מ חנמס בת"כ שלנו שמיני קאפיטעל י"ח פסוק ל"ג הנראה היא כמו שכתב ר"ת לקמן בתשובתו. (טו) נפסוק ל"ב שלפני זה כתוב נפוסו ועמא עד הערב וטהר. (טז) נחיד"ל

שמש והרי הוא אומר כוב וכלי חרש אשר יגע בו הזב (ישבריו) יכול ישברנו ודיו חיל וכלי חרש ולמעלה(ית) כתוב הערב שמש והיה(יע) שנשבר בעין שפרשנו. ומתבינין אשמעתין מהא דאמרין במס' שבת(ג) בחזרת בלי מתכות לסומאה ישנה רבא אמר גיירה שמה יאמרו שכלית בת יומא עולה אלמא כשנשברו סהרו מיד בלא הערב שמש(כ). ויש לתרין התם כשנשברו וחזר וריתכן וראי סהור מיד בלא הערב שמש, מאחר שעשאן כלים חדשים פנים הרשות באו לכאן, כראמרין(כג) בסגדל שנפסקה אחת מתרסיות(כד) ותיקנה מסאה נפסקה שנייה ותיקנה סחורה פנים חדשות באין לכאן. והיג הוי בכלי שנוצר(כד) עתה מחדש ולא היה עוד בעולם, אבל אם היה הנשבר בעין(כה) שלא חזר וריתכו הרי הוא בתורת כריתו שצריך הערב שמש, ואם להשך ארס לומר מהא דאמרין במס' חולין(כו) במלית שהתחיל לקרעה בין שנקרע רובה סהורה ואמר רב נחמן ליש אלא במלית סבולת יום אלמא לקרוע(כז) לא בעינן הערב שמש. תריין התם רהמלית דאפכלה לא הוה ביה אלא סומאת סכול יום וכשנקרעה במלה מתורתה(כח) וסהורה לנמרי, כי כל קרעה ושבריה כך היא רינה, כשהוא מסא ושוברו השבריה מוציאתו מתורת כליו ראשון(כט) ונשהר ספומאה אכל צריך הערב שמש כרפישית, וכשהכלי סכול יום ושוברו סהור ספומאת סכול יום, ואל יקשה בעיניך לומר הואיל שנשבר למה לא סהור לנמרי, שהרי שנינו בס' דס חטאת(ל) בלי חרס שבישל בו חטאת ויצא חוץ לקלעים ונפסא ניקבו ונכנס ושוברו במקום קרוש, אלמא לאחר שבירתו מותר להכניסו וכן בנר שיצא לחוץ ונפסא קודעו ומכניסו ומכבסו במקום קדוש? תריין גל ההכנסות לאחר הערב שמש, ואל תתמה שהרי לענין רס חטאת עדיין כלי הוא אצ"פ שניקב ונישהר כדפרכינן התם(ל) והא לאו כלי הוא ומתרין כנון שניקבו בשרש קטן, אלמא אצ"פ שיצא מתורת ספומאתו כניקבה עדיין כלי הוא ומשום הכי בעינן ליה הערב שמש מאחר שעדיין חזרת כלי עליו:

סימן נ. וזה השיב הרב ר' יעקב:

מי לא יראך, ולא פנים ישאך, הרב העומר במלוא(א), אנהגך אביאך, להוריעך ולהראך סן יורע בחושך סלאיך, כי עמדת אחרי סוף הוראה לחדש רכר סעתה לעשות מדות בכלים הנשברים, כשבר נבל יוצרים(ב) סהור מכלום(ג), הגם הנסד) סהור ספומאה אחת, עשה מהם כלים סהור [סן] ה) הנותרים. וראיתך מהסורי מיחסרא

וחסר נכ"י ודפוס סלג כדת. י) מנרע קאפיעטעל ט"ו פסוק י"ב. יח) נפסקו י"א סלפני זה ודחן נמים וטהר עד הערב. יט) כלי'ל צמקוס והוא צכ"י דפוס ומיד"א. כ) סנת דף ס"ז ע"ז גני סמעון בן סטח גזר וכי. כא) כלומר דאס גס גני סנייה לריך הערב סמש איכ סיינו סנייה סיינו ענילה וליכא למינזר. כב) משהה כלים פכ"ו מ"ד ועיין סנת דף ק"ז ע"ג וערובין דף כ"ד ע"א. כג) צמיד"א וכ"ל צמקוס חרי סחיו צכ"י ודפוס. אונסס נמשה ונגמל סס איחא מלכניו צמקוס מתרסיותיו. כד) צמיד"א צמקוס סנוחר צכ"י ודפוס. כה) צמיד"א צמקוס נעוביו צכ"י ודפוס. כו) חולין דף קכ"ג ע"א. כז) לקרועה סיקון רח"ס צמקוס לענילה צכ"י, דפוס ומיד"א. כח) צמיד"א מתוחת ענול יום צמקוס מתוחתה. כט) כלומר סהיחה צו ככרלטהנה. ל) זנחיס דף ג"ד ע"ב. לא) סס דף ג"ה ע"א:

סימן נ. ח) לפי דעתי רווח נזה על סס מקומו של ר' מטלס מללון. עיין לעיני סימן מ"ג אות ו הערה א'. ז) ישעיה ל' י"ד. ג) מכלום כלומר לגמלי וחולני ג"ל מכלום ד) הגם הגם כן הוא צמיד"א ונס צלפוס והוא לסון טופל על לסון עס אחת. וככ"י איחא הגס. ה) מן חסר צכ"י ודפוס ונגמל צמיד"א וכ"ל. וכוונת רבינו לומר סר"ת עשה מדות

ש[לך], שהנהגתו) ודויו ת"ל וכל כלי חרש ועוד אחר[ת] ודויו ת"ל וכלי חרש, ופירושך כשיבושך, ואם חשלה קלף, אשיב תשובות אלה, ואל תקפור על דברי כי גם לדבותינו אמרת[ים] מה אל מה, כי יש מהם שראוי לנוור שלא להושיב ישיבה, כי כאשר לא יודעים, העולם טמעים, וכאשר תוהים, הספרים מניחים, ואחה הרעות מהם, כי הם כותבים היג בהנהגותיהם, ולכן ניכר מעבדיהם, ואחה לא כן, אך סותם הנהוהך וסומכים עליך ועושים, ועוד הם מניחים חיבה אחת ושתיים, ואחה עשירים ושחים, ודע אהבהך בתוך מעי, וכפי כן לבי, אך לר"ת אין עצה ואין חבונה, רק להעמיד על האמת ולזרוק מרה במנייה הספרים, ואשר אמרת לי לכתוב ברייתא ופירושה, כי היא משושבת ככל ספרים, [אמנם ישרה היא ולא הסרה, ובספרינו כמו בספרים] וכן היא היציעה: [בפי' ה' שרצים כתיב] ואוחו תשבורו ודאי יכול ישברנו והרי הוא אומר בוב וכלי חרש אשר ינע בו הוב ישבר יכול ישברנו ודאי ת"ל ואוחו תשבורו אוחו אחה שובר ואי אחה שובר כלי חרש של זב, ק"ו ומה אם הנוגע בוב החמוד אינו מעון שבירה הנוגע בשרץ הקל אינו דין שלא ימעון שבירה ואיכ למי נאמר ואוחו תשבורו מלבד שאין לו סהרה אלא שבירתו, ד"א אוחו תשבורו אוחו אחה שובר למהרתו וכו', ופי' הכי: יכול ישברנו ודאי כדן כלי חרש של חטאת שסוצה לשבורו], והרי הוא אומר בוב ישבר כמו כן ישברנו ודאי פי' ודאי ממשגיג) ת"ל אוחו בא למעט חרמו של זב, אמור מעתה כיון שמייעטיר, ק"ו שתשבורו של שרץ אינו דוקא, איכ מה ת"ל תשבורו למהרו ע"י שבירה טו), ואוחו תשבורו דריש טו),

בכלים הנסגרים, אם נשבר כיכ שאינו ראוי כלל כשנר נכל יולדים, אז טהור מכל ואם השבר הוא גם נכ כלומר שהסגרים ראויים ערפ כללי אחר אז הם טהורים רק מטומאה אחת כמו שאמר ר"ת לעיל שהסגירה עומדת רק במקום טבילה או במקום הערצ שמש והמדה השלישית היא אם עשה מהם כלים חדשים כגון עריתכן ופנים חדשות נלו לכלאן אז גם כן טהורין מכל וכל. ו) כן הוא נכ"י וכוונתו כי ר"ת מתייב היא נחמ חסרון שלו ומידו היחה זחה כי הניה מה שלא נכתב בספר ובמיד"א איהא ור"ת מתייב חסרון ממקור במקום ומחוסר ומקור ש"ך. ז) נכ"י ומיד"א איהא, ה"ג אחר, שהנהגת", ולי נראה פליד למחוק ה"ג, שהרי אחר כן מתייב דנינו אחר ע"ל שלא כתב היג אלא סומס. ח) המלות נכסבר במיד"א ומסכתו נכ"י ודפוס. ט) כן הוא במיד"א וכל"ל במקום אחרתי אשיב נכ"י ודפוס. י) המלות נכסבר במיד"א ומסכתו נכ"י ודפוס. יא) במיד"א וכוונתו פרשה ח' של"ים נשמיכי. יב) כלומר ואסור להסתהור בלא שבירה מעוס נוחי. יג) כלומר וכמו כן השאלה צזה שחולו גם שם ישבר אינו רשות אלא מנהג ומנהג. יד) כלומר מאלה שלמדנו מן המיעוב דלוחו שנבי זב הסגירה אינה מנהג ומנהג, איכ אחר הדין ללמד נק"ו שגם גבי שרץ אינה מנהג ומנהג. טו) כלומר להכי אחר קדח השגורו להורות שיש לו עכ"פ טהרה ע"י שבירה. טז) כלומר אח שניהם דיים אותו למעטיו זב, ותשבורו להורות שיש לו טהרה ע"י שבירה ככל"ל לפרש דברי דנינו עיי' הנוסחא שלפנינו נכתב יד ודפוס, אמנם במיד"א יש אחר שינויים קלם וז"ל: פי יכול ישברנו ודאי כלומר שהוא מנהג לשוברו ולא ישברנו נעומאלו אם ישנה כדן כלי חרש של חטאת שמונה לשוברו שלא ינע נוחר כדכתיב וכלי חרש אשר נעושל זו ישבר, והרי צ"ו וכו' כלומר אם נחל ללמוד כן איכ שבירה דכתיב גבי זב נמי ר"ל כמו כן ישברנו ודאי פי' ודאי מנהג מנהג ת"ל ואוחו תשבורו כו' כלומר מדלל כתיב תשבורו לשון דניס משייב דנל למעט חרמו של זב שחינה מנהג, אמור מעתה כיון שמעטנו של זב מנהגו ק"ו שתשבורו של שרץ אין מנהג דוקא איכ מה ת"ל תשבורו למהרו ע"י שבירה ואוחו תשבורו דיים כלומר תשבורו אשמעיעין שאל ידלה לטערו ישברנו ויטהר אף אין מנהג לשוברו ואם ידלה ישברנו שלם נעומאלו וכן דרך וכו' ע"כ, כל דוחא ירחא שכל הענינים שנחמרו בכלומר אינם מדברי דנינו אלא המעתיק הכניסן מגליון אל חוץ הכתב כי אין דרכו של דנינו לטחייב אה הדברים כגון זה ללא גורף, ועוד מה זה שכתב "מדלל כתיב תשבורו לשון דניס", מלל הנוף הנוסף אל מלה תשבורו לא ידנה ומסרתו לא ימעטי אה המספר כי אם תשבורו נפ"ע בלא נון לשון דניס הוא. בלמי ספק דבור כזה לא ינל מקן קולמנו של דנינו,

ובן דרך כרוב מקומות בתיב שעי' סיעוש חזר ודורש ק"ו, ומוקי קרא במילי אחריו
 ופשוטה היא ואם הוכחא בתלמוד היה התלמוד מקשה ואימא ומשני. בן גם אני
 יודע להקשות ואימא ולשנוי. צא ולמד מברייאתא שכצדהינן) תנור וכידיים יותין יכול
 יתצם ודאי ת"ל ופמאים יהיו לכם מקיימין אותן בפומאתן. וכלא שום ראיא תמיה
 אני איך לא יראת להניה, ועוד כי סירושה ככתבה נוח וקליט). ובקשה סמך, שמור
 (ושמרתיע) מלהניה, ואורך יניה, ולמורך יעלה ניה, ואתה שלום וביתך שלום, ויש
 ספרים שכותבי ודי במקום ודאי ויש תשובות לכרייתא(א) ואין לחרש דמייתי קרא
 לאזקי מקרא, ויש תירוצים דהוו האי דינא(כ) כי דינא בשיליה סיך דחולין(כג) ודיש
 מותרות(כד) ואו אינו כרוב מקומות, והני פירכי דשכילה בת יוסא ונדר מי השאת
 (מצאתי) כד) ושלילית שהתחיל לקרעה ומעיל שנשכא הוקשה לך ושנית שנויי דליתניהו
 ולאחר מעשה אמת ואין שומעין לך ושלום שלום לך יעקב בר סאיר ולהיה]:

סימן נ"א. וזו שאל ר' משה בר אברהם מפונטזואי.

א. אם שפתי ערלה, נפשי הוללה, לשון רבינו טרפא ועליהו לתרופה, להחיר פה,
 ואם עשיתי(ג) גולה שיעורה כשק וחילה מדין סלסלה ואלמלי(ג) אחסה כנפשי סלה,
 כי כל נחתי(ד) וכל הבאים ישרש יעקב רבינו שיחיה, יעשה פרהים לתורה, וציצין
 המעכבין את המילה(ה). ועתה לא תאכלנו אשו הנדולה, כי לאהבתו נפשי חולה,
 ודבריו לי ששון ונילה, יזכור נא רבינו כי אשתקד שלחתי לו כתב על אודות נר
 אחד, והשיב לי רבינו בענותו ועדיין [אני] ארוק בתי(ו)]: דע כי אהבתי אותך ואת
 אשר אתך בתורה ובמצותי, ומאותה שעה קיימתי בעצמי וישם דוד את הדברים האלה

שהיא עט סוכר תהיר יודע צטיב חקי לעוננו הקדושה ולא יחליף ולא ימיר את היחיד
 צרכים אין זה כי אם חיזה תלמוד כתב כל הדברים האלה על הגליון והסופר הכניסו אחד
 כך נפנים (ז) צתיכ שם פי שוניי. יח) כלומר פירושה של צרייתא כמו שכתובה בספרנו
 נוח וקל ואין לורך להגיה. וכל"ל צמקום פירושה הכתובה מחוק צכ"י ודפוס וצמקום פירושה
 צכתנן נוח וקל צחיד"א. יט) כל"ל צמקום שאור ששמעת צכ"י דפוס ומיד"א. כ) הלשון
 מנוונס קת וכוונתו שכל התשובות שיש להבינ יש תירוטים. כל) האי דינא כל"ל לפי
 דעתי צמקום האידנא. וכוונתו דהאי דינא דמייתי קרא לאפוקי תקרא נמלא כמה פעמים.
 כג) חולין דף כ"ד ע"ב וכו' גבי דרשות דתוכו. כד) יצמות דף פ"ז ע"ב צמימרא דר"י
 מלמסקרתא לרנא. כד) כאן ובהמלה מנלתי ונסיימת התשובה צכ"י ודפוס, והשאר צמקום
 הוא ומיד"א. ע"כ נראה לי שהמעתיק תשובת רבינו צמקום הישר כך מנא את התשובה
 מקועטת וחסרו הדברים בסופו, ולכך כתב מנלתי כלומר עד כאן מנלתי ולא יחיד:

סימן נ"א. ח) ר' משה בן אברהם מפונטזואי. הנוקם היוו Pontoise על נהר Oise
 בצפונה מזרחית של עיר פאריס ולא דחוקה ממנה ובשם הגדולים ערך ר' יעקב
 בן מאיר (ר"ת) קראו תלמידו של ר"ת ואחריו הלך Gallia לז 444. אמנם זה אינו, כי
 הלא הוא צבתינו אמר בשאלתו זאת: „ואעיפ שלא שמענו לפניו חלא צעמידה, ותמונה לא ראינו
 זינתי קול הצרה, ולא ידענו מאי קאונר רבינו, מהו נראה שלא זכה ר' משה תכיל לראות
 את פני ר"ת, רק הקול קיל יעקב צא חליו. ועיין לקמן הערה ח. ג) כן הוא צכ"י צמקום
 עשית דפוס וכוונתו על יחזקאל י"ב. ג'. שיעורה כשק וחילה (ג"ל וחלא) כלומר אם צלתי
 לפניך דצבר קטן שאינו שווה כי אם כשק וחול חמה סלסלהו יומר מיינו. ג) דפוס
 וחלמלא וצכ"י ולמלה ולפי דעתי ג"ל וחלמלי וכוונתו כמו אם היה ולפאי עיין פירושו של ר"ת
 על כל צנוני(ג) דף כ"א ע"א ד"ה חלמלא. ד) כן הוא צכ"י צמקום כחוש דפוס. ח) ל"ה
 הנועזין את המילה שנת דף קליג ע"ב. וכוונתו נד גינן ופמאים שיעוש דצינו לחרוץ
 לא יעז איש לדבר וללמד מלה. ו) צ"מ דף ז' ע"ב כלומר ועדיין איני מחיק דצברי יחידות

על לבנו, כי ידעתי שלא יצא דברו לבטלה, ויגור אומר ויקם לו, כי הנה על מסן
 אותו הנר בעצמו נפל אחי בידו וישתדל לרונו יפה יפה, ואע"פ שלא שמשנו לפנינו
 אלא בעמידה (תמונה לא ראינו זולתי קול הברה ולא ידענו מאי קאמר רבינו, שמו
 נקרא עלינו, ואל ינחמו, כי הנה נפטר הנר ואין לו יורשים וחיים לכל ישראל הניח
 והיה לו מסן ביד אחי קרוב לזו לישראלים למחצה לשליש ולרביע בעסק רב עילויש) ^א
 כי אחי היה מלמדו מקרא ומשנה לילה ויום, וכאשר ראו העומדים עליו, כי עזה
 חמה ותקיף ליה עלמא, כהוך קנאת איש מרעהו היו אומרים צוה לביתך, והוא היה
 משיב להם לאי) אצוה כי אם מרשות רבי כי אחר דברו לא אשנה, וברקו כמה
 פעמים על זה והשיב על הן הן ועל לאו לאו, באחרונה אמרו לו, אמור שכל נכסיך
 יירשם נר פלוני שאומר עליו שהוא בן אחותו, והורתו של זה וזה שלא בקדושה
 ואין כאן רוח חכמים נחה הימנו, ואמר כן אני רוצה ואמר משום ירושה בין
 בחילה בין באמצע בין בסוף, שנים העומדים שם כך פירשו לו, וכאשר ראה אחי
 שהיה הנר רוצה לעשות צוואה ויקם וילך בבית אחת הנה ואחת הנה, שהרי אבות
 העולם לא רצו לעמוד בזה, דהא רבא אעינן ריהבו ליה מן שמיא עותריה רבב חסרא
 עם חובסתא רבב הונא אפילו הכי אמר לא אולינא, וכששמע אחי שאמר משום ירושה
 אז הלך ושמע בפי' (שאמר) ^ב הנר יירש כל נכסי וכך מעידים כל העומדים שם,
 זה טענת אחי בלי הוספת וכלי נרעון, אך לא אמר לו לאחי ממון שיש לי בידך
 תניהו לפלוני וגם לא אמר יירש פלוני ממון שיש לי בידך, וע"פ אלה דבריו אנו
 עבדיו יערכנו ^ג, וכדין לא יחמנו, אם נושל בראיותינו, כי אם לירשנו, מירושתך
 אשר הורשתנו, לומר דבר כמה שלמדתנו, כי הדין דאמרין במי שמתיר) איסר הוה
 ליה תריסר אלפי זוזא בידא דרבא וכי כל דאיחא בירושה איתא במתנה וכל דליתא
 בירושה ליתא במתנה, וע"פ היה רוצה [אחי] ^ד לזכות במה שבירדו, ויש רוצים להבריה
 את אחי לשרישה, ורוצים לסמוך על מה שאמר בשם הרב ר' יצחק אלפס שאמר
 בשם רב האי נאון זצ"ל מאן דאית ליה משום ירושה כנון רב מרי מאיסר דהוה ליה
 למירת מן הרין דהא בנו הוא אלא אמרה תורה דנר אין לו קורבה הילכך ^ה לית
 ליה משום מתנה, אבל לאחר אם נתן לו כל נכסיו אפי' מתנתו מתנה מאחר שאינו
 קרובו לא בניויתו ולא בניירותו, והרב ר' משלם מחזיק בכך, אך יד ה' היתה אל
 אליהו מורנו ומאורנו ולא הורה לו, וידענו כי מבלעדי אדוני לא ירים איש את ידו
 ואת גולו בבית המדרש, אם ירינו משה והחזיקה כאלקסטר ^ו, ברוחו נתמלטה,
 ומשופטי אחמלטה, ואפי' לנשיא שבישראל לא נשמע לו, שהדבר נראה כמתנה צדוקן

סכח לי דננו כי יקר לי מאד מאד. ז) שמואל א' כ"א, י"ג, ושם כחזו וישם דוד את הדגים
 סלחם בלבנו. ח) כלומר בעמידה מתחוק ולא בישיבה ואולי נריך למחוק מלת סלח. כי ממה
 סכתו חסר זה, וחסונה לא רעיו"ו וכי נלחם שלח ר' משה את פני ר'ת. ט) כ"ל
 נמקום בעסק רב על ים כ"י ונמקום צעמק רב עלי דפוס, ומורה על עיקף דרב עילויש
 כ"י דף ס"ח ע"ב. כלומר למתה לטלם ולרביע גלוסן שיגדו לטובתו אם ישכר או יפסיד
 ומתעשה דרב עילויש. וזאת עשה לפסיו מפני סהיה מלמדו ועיי"ש נחוס' ד"ה אי פלגה.
 י) כ"ל למיד נמקום מה כ"י ודפוס וכוננו כי הגר אמר עלינו רולה ללחם בלל דפוס רבו זה
 פסיו של ר' משה. יא) עיין קידושין דף י"ז ע"ב. יב) שאמר ע"פ חיקון רלזים וחסר כ"י
 דפוס. יג) אולי לל נערכו נמקום יערכו. יד) לירשנו כלומר שמתן לנו הרשאה ודעות
 לומר נפיה שלמדתנו נמכתה הרשונן סכתו לו ר"ת אורות הגר. יו) כ"ב דף קמ"ט ע"א. יז) ע"פ
 חיקון דפוס. יח) ק הוא דפוס והוא הכינוי נמקום הילכתא כ"י. יט) יולשין פירמי והיהלחו
 כחו לזון נפיה ודפוס. עיין נאכרענגע להסכס סלישער נמךך להסכס לפעו 1 נד 280.

ועוד שזה הנר קרובו היה, ונראה כאילו מחקה את העינים(יח). ולואת התצרכתי לפנים, ליקר מפנינים, והוא יראני פנים, ויחיה חיים שתוקנים:

ב. (בענין להאכיל בנים קטנים ביחזכ).

עוד ילמדנו רבינו, כי רבו עובדי אלהים המתארשים במהרה ובפרישות בישראל, ואינם רוצים להאכיל את בניהם הקטנים ביהיב אע"פ שלא הגיעו לחינוך, ועל המאכילים אומרים שהם עוברים בלאו, דכל איסורים שבתורה אמרינן להזהיר גדולים על הקטנים היכא דקא ספי ליה כיריס, כדמוכח ביבמות(ח). ונס רבינו ש"צ(י) סירי כפרק אחרון ריומא כההיא דתניא(ג) תינוקות מותרין בבולס וכו'. ויש מתדיין(ד) בדבר משום דקא מסיים התם כל מילי דאית ביה רכותא לינוקא לא נורו דבנק, ומאן דאמר סבר משמס(ה) ראייה כל מילי דנורינן ומדרבנן הוא כנודולים, אי אית ביה רכותא לינוקא לא נורו, אבל מירי דמדאורייתא גדול מחדר עליו כגון אכילה להאכילו נמי מחדר עליו מדאורייתא וכן על שתייה, ורבינו יפרנסנו מחיפי עלייה:

ג. (בענין אי מצורע עושה משכב ומושב).

מפריקיה דמר שמיע לי דמצורע אינו עושה משכב ומושב לפסא ארם וכלים אלא לפסמאה קלה לפסא אוכלין ומשקין, וניכ פירש רבינו [שלמה] ה. כריש נמרא דאלו דברים כפסחים(ו). ולא הבנתי שנס רבי שלמה חזר בו כמסמי יומא פרק א"ב(ז) עלה דההיא דקתני אלא שחמור סמנו כועל גדה שמשמא משכב ומושב כפסמאה קלה לפסא אוכלין ומשקין, שכן פירש לא לפסא ארם וכלים כשאר כל עושי משכב ומושב כגון זב וזכה ונדה ומצורע שמושכם אב המומאה לפסא ארם וכלים, ואע"פ שאין סדר למשנת רבינו ופירושו, על כורחך הך דב[ת]רייתא(ד), ואם לא איסא אלמה תגן כפי אחרון דנדה(ה) הוב והזכה והגדה והיולדת והמצורע שמתו כפסמאין כמשא וכו' ומסקנא ומאי משא אבן מסמא, ומסמא ממרכבו(ו) אתרכאי דתניא כתיב בניין לעשר מרכבות זו על גב זו ואפילו על גב אבן מסמא תיל וכל המרכב, ואילו מרכב כפסמאה חמורה הוא דאיה ליה(ז). ועוד קתני פי' א' דכלים(ח) למעלה מן הזכה מצורע שהוא מסמא כביאה, וא"כ אדרבה זכה חמורה שכן עושה משכב ומושב לפסא ארם וכלים. ועד עתה כוונתו ושמועתו(ט) מפי רבינו רהא דקאמר תלמודא דוב חמור מסצורע שכן עושה משכב ומושב ומסמא כלי חרם כהיסט מה שאין כן במצורע כימי ססרו קאמר בין תגלחת ראשונה ומכילתה לתגלחת שנייה ומכילתה, והשתא

י(ס) פיין סולין דף תי"א ע"ב:

ב. (א) יצאות דף קי"ד ע"א. (ב) פי' כן הוא ככ"י ודפוס. ופי' שהיה עיקר ספר מן הפסד שלא הניח מה שציינס ר"ח. חתום לפי דעתי ל"ל פי' גלל יוד וכוננו על רמ"י גימטא דיה ח"כפי שהניח ג"כ הך הכספה מינמות להזכיר וכו'. (ג) יומא דף ע"ב ע"ב. (ד) חיקון רח"ס צנוקס חומרים גדפוס וגם ככ"י. (ה) כ"ל לדעתי צנוקס משום ככ"י ודפוס:

ג. (א) כ"ל וחסר ככ"י ודפוס. (ב) פסחים דף ק"ז ע"ב ועיי"פ כדפי' ד"ה זב ומוס' ד"ה סקן. (ג) יומא דף ויו ע"ב רמ"י ד"ה לפימל ועיי"פ צתופ' ד"ה שמתמא. (ד) כ"ל צנוקס דנכ"י ודפוס. וכוננו סלפי דעתו הך דיומא הוא ע"כ עמוסר דעת רמ"י כשמונה מחסר סה"א עונה צוחה, ואם לא איפא וכו'. (ה) נדה דף ק"ב ע"ב. (ו) כ"ל צנוקס חומרים ככ"י ודפוס. (ז) כלומר חמורה מתמכב ומושב. כל"ס פ"א תי"ב. (ח) פי' כ"י. (ט) כווננו ושמועתו, כן הוא ככ"י ודפוס ופי' חסר להלמו. ורח"ס חיקון ומסק ארו מן ושמועתו וי"ל לפי דעתו כוננו שמועתי. אך גם נזה לא היעיל להקל את ההנחה. חתום לפי דעתי ל"ל כונתי קודם לשמועתי עמי ככ"י. והוא לומר שער עתה קודם שעתה ר' עשה שם

נחא שפיר דמשתעי בימי ספרו של זב וימי ספרו של מצורע, רכותה קא מסעט דאילו בוב כל ז' של ספירה עושה משכב ומושב עד שימובל בשביעי ואפילו בשביעי תלוי עד הערב, אבל מצורע ביום ראשון שנתרמא ומבל אינו עושה משכב, כינ בכמה מקומות בחי"ב) (כי ביום ראשון מטמא משכב ומושב) (א). ועוד שהרי יניד עליו רעו רקאמר וכלי חרס בהיסט משא"כ במצורע דאינו מטמא אלא באויר, ואנן כי תגן מצורע מטמא כלי חרס באויר ולא בהיסט בימי ספרו תנן, דתנן בתחילת כלי"ג) אבות הפוסמות וכו' ומצורע בימי ספרו הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינן מטמאין במשא, הא בימי נסרו קודם טבילה ראשונה מטמא במשא. ועוד דתנן בהרי"א פרק אחרון דמסכת זכים"ג) הגונע בוב ובובה ובנדה וילדת ובמצורע במשכב ומושב וכי אחד הנוגע ואחד המסיט. ואחד הנושא ואחד הנישא קתני מצורע וקתני נישא ש"מ מצורע מטמא בהסיטו, וע"כ בימי נסרו קאמר, ועוד זאת ששנינו בפי' אחרון דננע"ס"ד) נמצא נ' טהרות במצורע ונ' טהרות ביולדתו. וכלי חרס על משכב ומושב יורה"ח), ואם אני כיורה צנא מלא ספרי"ה), רבי לצרקה מורה. . .

ד. (ענין זה אסור להדליק בשמן של תרומה).

ואשר שמעתי בשם רבי' שיחי' דור אסור להדליק אף בחול בשמן של תרומה) שנתן לו כהן או שנפל לו סבית אבי אמו כהן והביא ראייה מהאי כהן ששכר שרה מישראל לא יאכילה כרשיני תרומה"ג). ולא זכיתי לשמש כל צרכי"ג) לסגני רבינו דלמא להאכיל שאני כרתיב"ג) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וכי ואפי' נפש בהמה כמשמ"ע) הוא יאכל בו אבל בהמת ישראל אינה אוכלת ואפילו בתרומה טמאה רכן נורת הכתוב דור אינו אוכל ואינו מאכיל אלא לבהמת כהן. ואני משום ואני הנה נתתי לך) דמשמע ולא לזר ההוא לקיים מצות נתינה דסרי"א לו ולא לאורו) כלל לא קמ"ל. והיינו דאמרינן בספחים) אבא שאול גבל של בית רבי והיה מחמין לו וכול' ס). ואבא שאול זר הוה דהא קובר מתים היה כרמט"רש בנדה"י). ואי לכהנים של בית רבי

ר"ת חסדים עם רפי' נפסדים היה כוננו לקדם דכ"י הע"ס עם נלוסן זה. י) עיין חז"ק י"ג ויהי על וכנס בגדיו וסער, ותלרע י"ה, י"ס על וכנס המטכר את בגדיו י"ה) כן הוא בכ"י דטוב וסמתי את המלות נכסג"י, כי למי דעמי לריכין להמתק. י"ג) כלים ס"א ע"א. י"ג) זנים ס"ה מ"ז. י"ד) נעפים מ"ד ע"ג. טו) אלמא דכי הדדי נינהו, וחולי רול"ה נזה להקדים את פני המעיני בחו"מ' ספסדים עם דה"ל דנקט נושא ל"א קפי' תלרע אל"א אסל"א. טז) כלומר כמו ט"ק דקלמר דכלי חרס אינו תמלא זביסם על יתי ספרו של תלרע קלמר הך דתלרע אינו תמלא תשכב ותושב נמי על יתי ספרו קלי. ז) תגילה דף כ"ט ע"ג. ע"ה עם נכ"י ד"ה הי' לנ"א סהדנכ"ס הללו ממי רב נפתן לא לנסת יאלו. ובסנה' זאת נלמרו גם כהן נדקך עטה:

ד. ה) נספר הישר לעיל דנמוס דף ו' ע"א סימן י"א. ועוד עיין חו"מ' יצמות דף ס"ו ע"ג ד"ס לא יאכילה ותוס' שנה דף כ"ג ע"א ד"ה חין תלדיקין. ג) תרומות פ"ח ע"ט. ועיין נ"ל"ם עם סהני"ס עם דכ"י ה"ר תוס' נן אכרס"ס. ג) ומכ"ל היה נכ"ה סתמ"ס ר' עשה את ר"ח עכ"ס תנקל"ת. וחולי כוננו כל לרכי כמו סהיה לריך ל"י. ועיין לעיל בלוחו סימן א"ח ח' ספרה ח' וס'. ד) ריקר"א כ"ב סקוק י"א. ה) זכר"ם עם הוסיף על זה ח"ל: כדלמר נמדק ב' דכ"ה (ד' כ"א ע"ג) אף אס"ר יאכל לכל נס"ס דרמין לה גני נסמה נ"ס' אמור וילידי נישו הם יאכלו נלמנו הם חולקין וזין נהמה חולקת יכול לא חלכל נכרשיני"ס ח"ל נס"ס. ו) נמדכר י"ס סקוק ח'. נשמי תרומות הכתוב תדנר שנה דף כ"ו ע"א. ז) ספסדים דף ל"ג ע"א. וכתנו דעסוס הך דרסה היינו אומרינן טנתרומה עעל"ס סלינס רל"ה אל"א ללוחו חין לריך לקיים מל"ס נתינה קמ"ל. ט) ספסדים דף ל"ד ע"א. ט) כל"ל ננקוס כולו בכ"י ונדעוס. י) נה"ס דף כ"ד ע"ג. אלמ"ס עמ"ס חכ"ס"ס כי סך אל"ס סלול אינו נגל"ל אל צי"ס רכ"י כי מי

היה לו לפרש, ועוד מתניחין) מדליקין במבואות האסלים כרשות כהן, ולא שני דלאו רובא ישראל נינהו דלא קתני במבואות של כהנים, ואם מאסוני הכונים, ישמרנו לראשים סינים, וחמאתי תמה כשאנינים) . . .

ה. (ענין עגלה ערופה אינה משנה).

דרישון משמו של רבינו שיחיה, דהא דאמר ר' יוחנן בפרק אותו ואת בנו) עגלה ערופה אינה משנה לאו דווקא קאמר, דעיב אם ערף את העגלה ואחיב שחט את אמה או שחט וכי עובר משום אותו ואת בנו, דהא אמר רבא בפרק שני שעירי יהיב) בגון שהיה לו חולה בתוך ביתו וכו' רדחיינו לצוק זו היא שחיטתו, והיה דעריפת העגלה זו היא שחיטתה, דעריפתה מותרת מידי גבלה כדאמרנן כשילחי חטאת העוף). והא דאמר ר' יוחנן אינה משנה היק אינה משנה דנימא כי קתני עגלה ערופה אשחיטתה קאי, אלא מתניחין לצדדין קתני השוחט ונמצאת מרפה והשוחט לעזי והשוחט פרת חטאת והשוחט שור הנסקל והעורף עגלה ערופה ריש פוסר וחכמים מחייבין). וכי האי קבלתי מרבינו שיחיה במסכת שבתה, דקחשיב מאי נינהו י"ח דברים כדתנן האובל אוכל ראשון וכו' וקפדין חלמורא) מכול יום דאורייתא הוא ומשני סמי מכן מכול יום, אחושבנא קאי). אף אנן נאמר הך מילתא דעגלה ערופה, שהרי קשה לומר על משנתנו דלא כהלכתא) רבכל הספרים עגלה ערופה . . . ואם אני כמשמרת ולא כנסה, יעשה סלת ונופת צפהט), וורעו בניים ולא כצפצפהי), וירש שער רומה ונסה, ומעל כסאו לא יכרת, יושב על גפי קרתי) . . .

סימן נ"ב. תשובת ר"ת על הנ"ל:

א. (בענין מתנת שכיב טרע גר).

השובי דרב ר' יעקב נ"ע, נחקקת כהוון), ככתוב בנשחוק), ועורי מחזיק כס, לאהבה אוחד ולשמוח בשמך המוכ, ודברי לעו ונתלעו כמעט מחזיק, יען הגיע אנרתך לירי למיש הגדול, ובין לילה השיכותך קצרה ולולאי) נקיי, על הא דרבא ורב מארי בזווי דאיסר נראין הרברים שלא תקנו חכמים מתנת שכיב טרע לגר ולא מצוה לקיים

נדורו של כי טרפון שהיה מניע לכתפו ועיין מה שכתבנו זה ידדי הכב הגלף ל' ישראל לעווי כסדרו אלייניע מלאמתפנטע אויס דער משנה דעם חנא שאולי גר 21 הערה 42. י) תדונת סס. י) כן הוא בכ"י. ודל"ה חיקן בדמות, שהוא עוד יותר מלא קתסוים, ישימוני לראשי מייס, בתורתו חמה ומנינים, וחולי לל ישימוני לראש טוים, לתורתו תמה מנינים. וכונתו: אם יעלסו הנגים את דכריו, אז יהיה נראש הפנים לתורתו של ר"ת שחמה ומנינים, ויבטל דעתו משני דעת ר"ת:

ה. א) סולין דף ס"ב ע"א. ב) יומא דף ס"ד ע"א. ג) זמנים דף ע' ע"ב. ד) חננס בתום' עלט סולין סס ד"ה עגלה ערופה ויומא סס ד"ה דמיתו לטק נאמרו הדברים בשם הכב רבי תמה ומנוכייח ור"ת סולק עליו ועייס היסד, וגם בתום' ישינים סס. ה) שנת דף י"ב ע"ב. ו) סס דף י"ד ע"ב. ז) עיין בתום' סס ד"ה סמי וכוונתו, כי כמו שאמר ר"ת סס טענול יום רק איט עולה כמטנן סמנה עשר דבר חנל המטנה נזנים לא זה ממקומה ונעשר טנול יום דלוייתא בתוך הסולין מדרבנן אף שהוא נכלל מהס, כמו כן גם כאל לא נולח עגלה ערופה מתוך המטנה אף שאיט עולה כמטנן של השוספ. ט) כ"י ודפוס וכלומר סקסה לומר על משנתנו כמו שה"ס למיט בכל הספרים שחיה בטעות ודלא כהלכתא. וחולי טעות פוסר ים כאל ונ"ל נעמה כמקום כהלכתא. ט) כמו נופח טפים ופינה לטרך הסרח י) דונת על יזקאל י"ט, ה' יא) משלי ט' ג', גפי מרומי קרת:

סימן נ"ב. א) טוון חרגוס של חדר וכוונתו כמדרי לכני. ב) עזאל ל' ז' וטעמו אגרת ור"ת נגדה כזה על מה שכתבנו לו סרר עסה כחלפת אגרתו (פ"ל. ג) כן הוא בכ"י

דברי הסה, דרבא נפא אמר דרבנן היא ועשאוהו כשל תורה ולא תיקנה אלא לנכי מת שיש לו יורשים. דמתנת שכיב סרע כעין חידוש הוא דבמקצת בלא קנין לא חשו לשמא תמרף דעתו עליו ולכולהו נכמי חששו ואין צריך קנין. הלכך נבי נר שאין לו אב מוריש לא תקנה דמילתא לא שכיחא היא. ואע"ג דרב סארי לידתו בקדושה הוה והיה לו לרבא להחזיר משום רוח חכמים. שמא ההיא דקדושין נבי מלה הוא דעביד ליה נייה נפשיה אבל בסקרוזן לא אמרינן הכי. דהלוח מעות מן הגר תניא התם ועלה אמרינן רוח חכמים . . .

ב. (בענין להאכיל בנים קטנים ביה"כ).

ועל המאכלים קטנים שלא הניעו לחינוך נראה היתר נמור דאמרינן (ס) מריחא אשה ידה במים ונתנת סת לבנה קמן ועוד נזרו על שמאי להאכיל בשתי ידיו, ואם יבאו לרחות במאי דאמרינן רחיצה וסיכה וכו' בשיליה שמעתתא (ג) דאינו מזכיר אכילה ושתייה דאורייתא, דחייית קנה היא. דמתניתין היא (ג) דאכילה ושתייה שריא להו דאי אפשר להו אבל בלא רחיצה אפשר ואפשר. ולדבריהם (ד) נתנו דבריהם לשיעורין דמותר להניק ואמור ליתן פת דמסוכן אצל חלב, אלא וראי תרווייהו שרו דלא תאכילום להחזיר גדולים על הקטנים לא שייך אלא בדברים שאמורים ואפשר כמו שרצים דם ותרומה ביבמות (ה), אבל אכילה ושתייה אי אפשר דאע"ג דלא סכנה היא חיישינן ולא נזרו ולא דמי לשרצים. וסיכה ורחיצה נמי אע"ג דאיפשר כיון דרבנותא דינוקא הוא לא נזרו. ועוד ראה גדולה דאמרינן בשיליה בכל מערכין (ו) נבי זמן יום הכפורים ניתביה לינוקא לית הלכתא כרב אחא בר יעקב דלמא אתי למיסרך, הא לאו הכי שרי. ואי דחית ליה בדלא קיבל (ז), מאי סרכא איכא. והאי מלחא כבר דעת דאית ליה סרכא כדאמרינן בשבת (ח) נבי כשותא. ועוד תניא בתוספתא (ט) בגנוקות מותרין בכולן, ולכתחילה ספינן להו מוכחא שמעתא. ובשיליה הך מתניי (י) תניא ר' עקיבא היה מבטל תית להאכיל לקטנים שמאי לא רצה וכו' ונזרו עליו להאכיל בידו :

ג. (ענין מצורע מטמא משכב ומושב).

ואשר שמעת משמי דמצורע מטמא משכב ומושב לסמא אוכלין ומשקין והקשית סהאי דשיליה נדה (א) על האי פירושא דהוב והובה והמצורע מטמאין באבן מטמא, האי כריניה והאי כריניה ונכרי נמי מטמא באבן מטמא אבל לא במיתחא (ב)

ולא חזק טעמו, ונדפוס אחת ולולי וסם חיקן לחז"ס וכולתי נתיקמו. (ד) ז"כ דק ק"ל. ע"כ. (ה) ועיין בתוס' ז"כ דק קמ"ט. ע"ל וע"כ ד"ה דקל עגמתי. (ו) קידושין דק י"ז ע"כ ויח ע"ל. ועי"ם בתוס' דק י"ט ע"ל ד"ה כלן סהורכו ונחוס' ז"כ סם ד"ה עגמתי :

ב. (א) יומא דק ע"ז ע"כ. (ב) יומא דק ע"ט ע"כ על הך דתנו רבנן מיטוקות מותרין בכלין סין מנעילת הסנדל דתקטי הס"ס מאי שנא נעילת הסנדל וכו' רסילה וסיכה נמי עי"ם כי תסם מניחיס הויסקין רחיה סאכילה וסמיייה דלורייתא חין נכללין בכלל ססתמיקות מותרין נכן. (ג) דק ע"ז ע"ל סהמיקות חין עגנין אותן זיה"כ. (ד) תכף נלחא סהאוסקיס להאכיל למיטק מרז' את העסקה לדנכיס סמתיג' ייירי צעיטק יונק על שרי חמו שאין מענין אותה, וע"ז אמר ח"כ נחט דנכיסם לסייעורין. (ה) יצמות דק ק"ד ע"ל. (ו) ערוזין דק ע"י ע"כ. (ז) ומנעור יום. (ח) סנה דק קל"ט ע"ל. ועי"ם בתוס' ד"ה וליתן ליה. (ט) תוספתא יומא ע"ה. (י) בתוספתא סם ועי"ם כי הדנכיס נלחמו סם נלוסן חסר וסעיני טוססל. ועיין גם יומא דק ע"ז ע"כ מה סהוצל סם נסם חל דני מנשה :

ג. (א) נדה דק ס"ט ע"כ. (ב) כלומר סהוליס סם נמתיתין רק את הכרי טמת תן הכלל חלל נכרי סי הוא בכלל האכריס סם נמתנה וקף סדיט מוסנה סאיט חלל מדרבנן.

וכדיניה, ואשר כתב רבינו שלמה ביזמא ומצורע(ג) אנכ חורפיה לא עיין בה וסמי
 מכאן מצורע, וההיא דמסכת זבין(ד) אשאר א' נמי נושא מדרס הוא כדאיתא ברוב
 מקומות דקרי לנושא מדרס וכל שאר משניות דאית בהו משכב ומושב כדיניה, וההיא
 דמיתית ראייה חמור ממנו מצורע שמשמא בכיאה(ה) ואמרת אדרבה זכ חמור שמשמא
 משכב ומושב לממא אדם, מה בכך אם פוסאחו של זה מממא יותר משל זה,
 אכתי איכא חומרות בוב שאין במצורע שהיסמו של זכ און לו חבון. חבה דינה
 כעז(ו). ואתה באת לומר שמצורע בימי נמרו מממא בהיסמו הוא ליתא ועוד שזכ
 מעון ביאת סים חיים אבל לא מצורע. ובראותי ס' רבינו שלמה שהקשה בפי' אלו
 דברים שמתתי לקראת דבריו, אלא שהוא הקשה במשנת ת"ב שמתוכה אתה טועה
 ואני הקשתי מתוך הלכה אחרונה של נדה, ואשר תרצת שמצורע מממא משכב ומושב
 לממא אדם וכלים בימי נמרו, וזה שמוקשה חומרא דזב שכן עושה משכב ומושב
 ומממא כלי חרס בהיסמו ומה שאין כן במצורע והו' מצורע במי ספרו, מעית מעות
 גדולה, חרא שאתה סבור שלא העלינו על לב, והו' מצורע בימי ספרו כשהור דמי,
 ובימי ספרו דמממא אדם איבעי לן בהשוחטין(ז), ועוד שאינו מממא בכיאה ומותר
 ליכנס אפי' במחנה לוי, דהא קרא כתוב ואחר יבא אל המחנה(ח), ומתניתין היא סבל
 ועלה מותר בכיאה ומותר ליכנס לפניו מן החומה ומחנה לוי' בכלל נמי, דהכי תנן
 והרי הוא מממא כשרץ(י), ולמה לא נתת לב, ועל מה שתלמודי(י) מדרש הברייתא
 נאמר זכ ואל יאמר מצורע ואני אומר שמצורע אסור ליכנס לשתי מחנות ומפרש התלמוד
 מאי חומרא דמצורע טוב שכן מעון פריעה ופריעה ויש בו איסור תשמיש למר כדאית
 ליה ולמר כדאית ליה לרי' יוסי בר יהודה במועד קטן(יג) כדאית ליה [אף בימי חלומו
 ולרי' יהודה כדאית ליה בימי ספרו דוקא(יג)] ומשא"כ בוב שאין בו איסור תשמיש
 בשום צד דלגבי חומרא כ"ש הוא דחומרא בימי ספרו חמורה, ופרך אדרבה זכ חמור
 שכן עושה משכב ומושב לממא אדם מה שאין כן מצורע בימי חלומו, ואת באת
 לפרש בימי ספרו אבל בימי חלומו מממא איב מאי פירכא כרדינינן חומרא דמצורע
 לצאת משתי מחנות היינו במצורע מוחלם שלא נתרפא, ובההיא לא חמור זכ סגיה
 כדברך דבימי ספרו מודינא לך שאינו משתלח ולא באנו לדוננו לתת לו מחנה
 שלישיית אלא במצורע בימי חלומו, תמה אני עליך איך אתה שונה אותה כי אפילו
 להוציא כשה אי אפשר דקולו מצורע בימי ספרו נפשי טובא, ועל אשר כתבת דהשתא
 אתי שפיר דרמ"י ספירה לספירה ניל ויהאי דמגילה(י) נרבה לך שלא ליתן לב מה
 ענין זכ לספירת מצורע שראיית הוב לאחר שלש ראיות ומסירתן שוין שהרי לא מכל
 וספירתו חרא היא, ומסירת מצורע של מכל ונילח והביא צפרים שהור לגמרי בכיאה
 וממשכב ומפריעה ומשילוח מחנות והרי הוא כשרץ, כללא דמילתא מחומרי דמצורע
 יכול להקשות בין דחליפה בין דספירה דכל שכן הוא, אבל מקולי מצורע דספירה
 אינו יכול להקשות דהא אינו מעון שילוח וכי מרכינן שילוח שלישי למוחלם מרכינן:

(ג) סהאכר ביזמא דף ו' ע"ב ד"ה למתא גם תלודע צהדי אחריתא כהן ז' חנה נדס ועטרפ.
 (ד) זנים ע"ה ע"ז דקאלמ סס אלד הנהגע ולמד הנומטי אלד הניטא ולמד הניטא. (ה) כלים
 ט"ז ע"ד. (ו) ככלי חרס ספמים דף ס"ז ע"ב. (ז) טנת דף ט"ז ע"א. (ח) כ"ב דף ט'
 ע"ב. (ט) ויקרא י"ה ט'. (י) נפעים מ"ד ע"ב. (יא) ספמים דף ס"ז ע"א וע"ב. (יב) ז"ק
 דף ו' ע"ב. (יג) מחנות בהבגר מסדות כ"י ודעוס וכן ע"פ חיקון לח"ס. (יד) הדג
 סתום, ולי גיאה סדווא רבינו צה על האי טקלא ר' עשה נומכנו לעיל את עלונו, גגה תלל
 סארי סתום תנילה דף כ"ט ע"ב, וע"ז כיון רנינו לומר סאך גרמה לך לומר דברים ססס תסוקרי
 סגסס, ועיין לעיל סימן ע' סתם ג' ספסס י"ב:

ד. (ענין הדלקת תרומה ממנה לזר):

הדיא הדלקת תרומה ממדליקין כרשות כהן (א) הכאתי ראייה דנר לאחד נר למאה, ולדברך אסילו בלא רשות כהן. ואשר אמרת היה לו לפרש נבי אבא שאול שהיה עושה לכהנים של בית רבי, אלו הן דברים שאין להם שיעור:

ד. (ענין עגלה ערופה אינה משנה).

על אותה שאמרת עגלה ערופה אינה משנה שפרשתי אפשר להיות, אבל איני זכור. וגם אינו נראה מדקדוק (א) נמצא ההרונן עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר. ואם בא לחלוק בין הפרקים [יכול] לתת חילוק בין דחיית צוק שהוא הכשר מצוה לעריפת עגלה שהיא לכפרת חטא שאע"פ שעריפתה מטהרתה מידי נבלה אסילו הכי עריפתה שהיא מצוה הבאה על חטא אינה דומה לדחיית צוק. ודחיית צוק היא כשחיפה עולת קדשים דאמרה באכילה וכמליקת עוף רמותר באכילה. הלכך חשוב דחיית צוק שחיפה ראם שהט המוכר את אמו אמור לדחותו לצוק דהוי הכשרו כמליקת עולת העוף. ועוד ררבי קרא מחוסר זמן לשעיר המשתלח (א) ולא ילמינן מיניה ערופה. ולא מסתברא לרבא לאוקמיה קרא בהומם וחילולו (א) אלא בתחלת הקדש. נאורך יחדש, וסאתך תתגרש תתגרל ותתקדש:

סימן נ"ג. (א) שאל ר' יעקב ישראל (א) לרבינו תם:

יעקב כי קמן הוא נגד פחת עברי ארוני הקמנים (א). ואבי ראה גם ראה וסתת (א) דלתיו לצעיר כמנין, לא סתתה אבוש ומני לא יתורו ואמרתו אולי נאמר הכתב ושכח ענות וכהמה (א). ועתה מקצתן אני (א) אניד:

א. (בענין ברוא שנגדו הנכרי ולא יצא סמט יין).

ראשונה על היין. הנה היתה הכרוא בחבית של יין תקועה ומהודקת בדרך שאר הברזאות ובבאת ריבה אחת עברייה וכשכשה הברוא להוציא מן היין ולא יכלה, ותבא האמה והניעתה והנידתה (א) ולא יצאה טפת יין לחוץ. ושאלתי את אדוני אם היין כשר. מי סרמינן לאנדרמים נוי שקרה במינקת והעלה (א). ודקדקתי לפני מאור הגולה מעמא [רהעלה] דמיא דנוי שטעם את היין (א) והחזירו הא לא העלה אע"פ

ד. (א) תרומת מ"א נ"י. וענין נידופלמי וזכ"ס ס"ס.

ה. (א) סולין דק ס"ב ע"א. (ב) יומא דק ס"ב ע"א. (ג) כלי לבי דעמי נמקום נבש' וסללו כבי נבש' וסללו נדמס. וסמנו על מירנו של כנעא לפני זה דמוקי לקדש כהומם וסללו על אסר, וכלומר כנעא לא מפתח ליה מירנו של כנעא ולחוקמיה לקדש כהומם של הוקדש תתפלתם: סימן נ"ג. (א) מנאן עד סוף שלק א' של הסאלה עם תפונת ריח על זה הוצא כמפר המים דע"פ להפחיד סימן נ"ד ו"א. (ב) ל' יעקב ישאל הוצא לעיל סימן ע"ו את א' תפונת ריח אל כנע נשלים ובתום' סולין דק ק"ב ע"א ד"א הוי מילי ועוד בתפונת סרשמי לקמן. ועל סם עיני וסודותיו לא טרע לו תפונת. ורש"י זה דבר מדם. של א' מילי לפני זה סלד פון הסכמים נקדש כנעי טעות, וחולי גם זה נקדש ישאל של א' לספיש עם כמה סכמים הנקדשים כנס ל' יעקב הלוי סודפים כזמנו. סוד מלחתי סעד לדברי תפונות סכמי נשם ולוחסי סהולא סכס סימן נ"ו. כי סם סמס ל' יעקב ישאל את סמו יעקב כד יוסף ישאל וכן קדשו גם כנע' תתפונת סם הרי ל' יעקב. (ג) יע"פ ל"ז, ס"ד. (ד) כלי נמקום וסדע כ"י וספוס וסמו נמקום דע"פ. (ה) כ"י איתל וסכס ענות כהמס ונמ"ד סכס סמס עלי כהמס. ולי נכס סיס כפן טעות סודר וסמקו כהמס ע"כ י סעמפו ו"ל ענות נמקום סמס וכן וכהמס נמקום כהמס. וסמנו סעל מם שלל ספינו ר"ח עוד ספסס כספס דבר אסר כנעו סולוי כסנר כהמס או אולי סכס לפטת ולספינו או עמסס סנח סמסס כהמס. (ו) כן סול נמ"ד וסכר כ"י וספוס. (ז) כמ"ד וסוליסס נמקום וסניחוס. (ח) ענדס אס דק ל"ס ע"א. וע"פ סמו' ד"ס סקדס. (ט) כן סול נמ"ד וכלי נמקום סגוי כ"י וספוס

שראש המינקת השני נונע בין והיה מוצצו בנשימתו והגיעו והנידו מותר דומיא דקנושקין. דמתניתין דמס' זבין (א) מסייע דמתניא בערוכין (ב) גבי שדה תבה ומגדל או דלמא ללוליא מרמינן ליה (ג) ואסור בשתייה, והשיב לי שהיין כשר מאחר שלא יצאה מסת יין לחוץ, ולכשימנה ישנה לי דלא דמי ללוליא. ועתה ישנם מתניין (ב) ויבני מיס לא דמי, אם יש חילוק ברבר זה שיש שם בהיתר מתחילה לרבר שתחילתו באיסור גבי יין (טו):

ב. (בענין מעות עכו"ם ע"י שליח).

וגם שאלתי (א): ראובן שלח לשמעון לקבל מעות מתבואה שמכר לעכו"ם ובא שמעון והמעה את העכו"ם או מעה מעצמו עד הי דנירין. מעות זה למי. מי אמרינן לבעל המעות הוא בראשכחון (ב) הוסיפו לו אחת תורה, ומצי אמר ליה. ראובן על ידי קבלת מעותי רוצה אתה להשתכר והלא לתקוני שדרתך, או דלמא מצי מעין שמעון אין בזה חיקון ועוות שהרי קבלת כולך, ואם באה מציאה לירי מה לך אצלה. . . . וגם יורני, אם היה שמעון שכיר ראובן ולא שכיר ליקום מציאות, מי אמרינן מציאת סועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו נבש עמי היום עדר עמי היום (ג). איכ המעות לשמעון, שהרי כששכרו בירר מלאכתו שהמיל עליו לעשות אם ליקם שלא נתבטל ממלאכתו כגון שלא היה מינה המעות וזה בה, או דלמא לא עבד איניש דמהימן ליה גוי דלא למנינהו, ואם מנה שאר המעות ואלו לא היה מונה היה שם על לב ויבין, איכ נתבטל ממלאכתו הוי ולא וזה במעות, מאי (ד):

ג. (בענין סוען וחזור וסוען על ציווי ב"ר).

וגם זו שאלתי: ראובן תבע לשמעון לדין שישלם לו של הנסקר (א) בירו, ואמרו לו ב"ר פרע, והשיב שמעון לכשאפתח תבתי אוציא את שלך, והגאה הרבר לביר, ליסיס הלך ראובן לבית דינו ואמר להם ראיתי שמעון סתת תבתו ולא עשה ציוויכם והלה שמעון סוען: וכי אמרתי לכשאפתח בפתח ראשונה, כל ימי שאפתח תבה עד פתיחה אחרונה לא חל עלי ציווי ב"ר. ועוד יורנו אי דמיא ללפני הספס דסליני ר' יוסי ורבנן (ב). ואם בבית קודם צאתו מען מענה זו, או דמי לשני חוקה סוכא קאמינא דקיימא לן סוען וחזור וסוען (ג):

דפוס. (י) ע"ז ע"ז ע"ז. (יא) זכיס מ"ה, ע"ז (ב) ערוצין דף ליה ע"א. כל סוכתו טעם נני הקים על טהה חיבה ומגדל די נסמיס ור"ס מטהרין וגם רבנן סוענמחין לא חמרו חלל עמוס סיפט ולא עמוס ומגבו חלמח עמוס ומגע הזנ היה סהור וא"כ ממייט טעם לענין מנע נכרי ציין חין לאסור, סהרי נמחל ערוכה היא נע"ז דף ס' ע"ז כל סנצו סהור צנככי חינו עוטה יין נכר. ועיי"ס צרפ"י ד"ס כל סנצו. (ג) ע"ז דף ר"ב ע"א. (ד) כלל צמקום ממחן נכ"י ודפוס:

ב. (ח) עיין חוס' כמזנות דף ל"ח ע"ב ד"ה חמר רב עפא וצמרכי טס. (ז) צכייחא טס. (ב) צנח מניעה דף י"ב ע"ז. (ד) ועל גוף הדין של טעות נכרי עיין דברי הרמב"ם פ"ז מהלכות גנבה וגם עיין צנח הגולה ט"ע חושן משפט סימן שמיח חות ל'. חכן מלכד זל"ז צוננט משפט אחד ליהודים ולאינם יהודים צאלנוחנו ודינא דמלכותא חכא להחזיר הטעות צין יסודי לנכרי וצין נכרי ליהודי, ודינא דמלכותא דינא לדידן, ואם לא יעשה כן ונשא עונו וקולר חלוי על גואדו:

ג. (ח) מכלן היה כדאח דצמנוח איירי סהרי נקיט ציה לצון טילוס ופיעון, חכן ממחזנת ר"ס לקמן מוכח דאיירי צמקון. (ז) כדליס ס' ע"ז. (ג) צ"ז ל' ע"ז.

ד. (קושיא על רש"י ב"ק דף ק"ד ע"א).

הראשונות הנה באו ממה שהזכרתי, ואם ימצא אגרת השאלות ואם יש שם יותר ישיב רבינו עליהם, והרשות אני בניד, בפרק הגולא) תנא ומחזיר לבעלים הראשונים וכו' רבי שלמה מיכ"ג) מתניתין שליגו אברייא. ומנהגאי מבעי ליה) וכי"ג) אפשר לימר כן, והא סוגיא דכולי תלמודא היכא דקאמר תנא או מוסף אמתניתין או פריש מאי דאמר במתניתין:

ה. (קושיא בענין גבינת נכרים)

במסכת עבודה זרה) מפני מה אסרו גבינת של נכרים וכו' אמר שמואל מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה, וקשיא לן אי אית ביה נותן טעם מה אריא טשום נבלה תפוק ליה משום בשר בחלב ואפילו בעור ישחוטא נמי, ואי לית ביה נותן טעם אפילו איסור נבלה ליכא, רקיל בכל איסורין שבתורה בנותן טעם:

ו. (קושיא בענין גדולי תרומה).

אמרי' בתלמודא) גדולי תרומה תרומה ומשום תרומה טמאה ביד כהן, וברישי טהרות) קיל הטבל והמדומע וגדולי תרומה הרי הן בהולין:

ז. (קושיא בענין משקין הבאין מחמת שרין)

ביציאת השבת) נרסינן האוכלין והכלים שנטמאו במשקין, והאוכלין שנטמאו במשקין במאי אילימא במשקין הבאין מחמת שרין דאורייתא נינהו דרתיב וכל משקה האמרינן) בפסחים ומשקין הבאין מחמת שרין לא כתיבינ):

ח. (קושיא בענין הרוחץ במי טבריא).

פרק הבית שנשחברה) תנינא הרוחץ במי מערה ובמי טבריא וכו' הרוחץ ריעבר אין לתתלה לא, ובפי' ח' שרצים) תניא בכל מימות שבעולם רוחצין בחמי טבריא וכו':

ט. (סתירה בספרא בענין שתי הלחם יל"ט).

בספרא תניא) מניין המעלה מבשר חטאת וכו' ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים) מה אלו מיוחדים שיש מהן לאישים) ושירי המנחות שעובר בלא תעשה ת"ל כי כל שאור וכל רבש לא תקטירו כל שממנו לאישים הרי אלו בכל תקטירו, אלמא שתי הלחם ולחם הפנים יש מהן לאישים, ולקמיה) תניא סתות אותה

ד. א) נגזר קנא דף ק"ד ע"א, אמתניתין דנעלו מוכסין את חמורו הניא השי"ס חנא אס נעל מחזיר לנעלים הלשונים, ועיי"ש נרש"י דיה יחוד כתיבתא פליגא אמתניתין.

ב) מנוחתו כבוד, ג) ע"פ תיקון לח"ס נספרו:

ה. א) ע"ז דף ל"ה ע"א ועיי"ש נחום' ד"ה מפני:

ו. א) חרונות פ"ט מ"ד וצנח דף י"ז ע"ג, ב) צמטיות לא נמלא אלא צמטפתא פ"ט דטהרות ועיי"ן נחום' פסחים דף ל"ד ע"א ד"ה יזכרו, על קושיא זאת לא נמלא תירון צמטות ר"ת.

ז. א) ע"ז דף י"ד ע"ג, ב) נכ"י ודפוס ומשקין האמורין ונלתי ספק שנה ססופר גדולה צמטותו את סמלה; ומשקין, ונמקום האמורין ל"ל האמרינן, ג) פסחים דף י"ט ע"א ועיי"ן נחום' שנה שס ד"ה ונשקין.

ח. א) שנה דף קמ"ז ע"א, ועיי"ש נחום' דיה דיעבר, ב) שנה דף ק"ט ע"א ועיי"ש ומלס כי אין דברי הרב מדויקים, ועוד עיי"ש נחום' דיה רוחין.

ט. א) על פסוק כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ויקדח ז', י"א, ב) המלות צמטו צמטו נכ"י ודפוס ומסרות בספרא ומקנן לח"ס, ג) ספרא על פסוק סתות אותה פסחים

סתים וכו' לרבות כל המנחה לפתיחה יכול אף שתי הלחם ולחם הפנים [תיל אותה וכו' מה אלו מיוחדות שיש מהן לאישים וכו' יצאו שתי הלחם ולחם הפנים] (ד) שאין מהן לאישים. קשיין אהרדי:

י. (קשיא בענין הגונב כיום בשבת).

בכתובות (א) אקשינן לר' אבין הגונב כיום בשבת חייב שכבר נתחייב קודם איסור שבת, היה מנדר ויוצא פסור ואמאי היג לימא הנכהה צורך הנהה ואפילו רישא ליסטר ומשני בהגביהו על סנת להצניעו וכו'. אבל כשעוסר למוש לא הוי הנכהה צורך הוצאה, ומבעי לן אמאי לא שני לי כרשנינן לעיל (ג) התם אפשר להוצאה בלא הנכהה דאי בעי מנדר ויוצא:

יא. (שתי קושיות על התוספתא בענין גילוח נזיר וטומאת מקדש).

בתוספתא (בתחילת אהלות) תניא אבל אין הנזיר מנלח אלא על מת ואין חייבין על טומאת מקדש וקדשיו אלא על המת, ואיכא למבעי הא רתנן בנדרות (ג) ומייחנין לה בכמה מקומות על אלו טומאות הנזיר מנלח וכו' ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי קחני מיהת אבר מן החי (ג). - ובטומאת מקדש וקדשיו כתיב או כי ינע בטומאת אדם לכל טמאתו (ד) ותניא בספרא (ה) אדם זה המת בטומאת זה טמא מת טמאתו לרבות זבים וזבות נדות ויולדותו):

יב. (שתי שאלות בענין התחיל בעשרה וברכה על הכוס).

קיימא לן (א) כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, יביני אדוני אם הלכו מקצתן וכבר התחיל בעבודה (ג) אם יגמרו. אי לימא קדושה או אם יספיקו עד כואם, ומי שברך כורא פרי הגפן על הכוס וכא אחר ונשלו והביאו לו אחרת אם יחזור ויברך על הכוס שהביאו או לא:

יג. (קשיא על עריות פ"ח מ"א).

תנן (א) הוסיף ר' עקיבא הסולת הקטורת והלבונה והגחלים שנגע מכול יום במקצתן פסל את כלן, אלמא מרססל להו ש"ס קדשו בכלי, ובמסכת תמיד (ג) תנן מי שזכה במהתה נפל טחתת הכסף ועלה לראש מוכח וסנה את הגחלים והלך וחתה מן המאכלות הפנימיות וירד ועירן לתוך של זהב נתסור ממנו כקב גחלים והיה מכברן לאמה (ג) . . . הרבה מעות יש לי לא נסניתי להוצות (ד), אך עיי' מוקדם אניד לך שאלות אחרות, גם על השיתוף ששני בני אדם משתתפין לחלוק שבה שבא לידם

ויקרא ז' ז' (ד) התלות נחפז חקריות נכ"י ודפוס והן נפסלא, וניחוספו נפסרו ע"י רמז"ס:

י. (א) כתובות דף ל"א ע"א ועיי"ש נחום' דיה הכי נמי. (ג) ע"ס.

יא. (א) פרק ח' דהלכות. (ב) נזיר דף מ"ט ע"ב. (ג) אלמלא שלח על חמת נלנד מיר מנלח. (ד) כ"ז במקום או נפש כי חגע. ויקרא סי' ג'. (ה) כ"ל במקום ספרי. (ו) ועיין נדמז"ס ה' זילח מקדש פ"ג הי"ג והשנה הלאציד ע"ס.

יב. (א) מגילה דף כ"ג ע"ב. (ב) כלומר התפלה נעשרה ודלז"ס חיקן נעשרה במקום נעבורה:

יג. (א) עריות פ"ח מ"א. (ב) תמיד דף ל"ג ע"א, ועוד עיין יומא מ"ד ע"ב. (ג) ועיין נחום' מנינה דף כ"ג ע"ב ד"ה שאם נגע ונחום' יומא דף מ"ו ע"ב ד"ה כי פליגי. (ד) דנרי ר' עקיבא נחפזו על ר"א הכנה נעוה יש לי ואין לי טולמי לסלסון סנהדין דף

שקדה במינקת להחיר או ללוליבא לאיסור. לאנדרמים לא רמיא דהא אמרת (ג) העלה דומיא דטעם מן הכוס (מה החם אם לא טעים לא היה אסור. ודקא דייקת הא אם נדנד המינקת שרי הא ליחא, דאם המינקת רפויה (ד) דלא הוי בגוף החבית לסתום במקומה היה אסור הנדנד בלא העלה בשתייה כדאמרינן מדרו בקנה או שהתיו את הצרעה דאמרינן במתניתין (ה) בשתייה, אבל בהנאה לא מחסר אלא אם כן העלה, והך ברייתא דאנדרמים לאסור בהנאה קאתיא כדמובח שמעתא דסריך וליחני ימבר בדקתני גבי חרסו) אעיני דהא אנדרמים לא לנסך נתכוין, וללוליבא לא רמי לאיסור דלוליבא לא היתה הנגיעה ברישא דלוליבא, אלא בהרי דקא נחית ננע הנוי ביין בידיו ואעסיב נאסר בשתייה ולא בהנאה דבלא מתכוין ננע ביין כדאמרינן גבי נפל לבור ועלה דשרי בהנאה (ו). והיג כפריח ובהלכות ובספרים ישנים בהרי דקא נחית ננע בחמרא, ומעשה שהיה כך היה, ולא משום נגיעה דלוליבא נקט. ואילוח) ברישא דלוליבא ננע בלא מתכוין הוי שרי אפי' בשתייה דחשבינן ליה כחו שלא כבונה (ס). כדאמרינן נטל החבית וזרקה לבור בחמתו דשרינן אפילו בשתייה ומוקמינן ליה דקאזיל מיניה ומיניה (י). ואינו יכול להשים חילוק בין נקט בידיה ולאזיל מיניה ומיניה, ובין היא שמועת הקרמונים, ועל דא אנא סמיך, אבל בהתיו את הצרעה ומדרו בקנה איכא כונת יין לפיכך אסור בשתייה, ואפי' למאן דריס בהרי דקא נחית ננע ברישא דלוליבא לא רמי לנרנד הברוא דהאי לוליבא רשו' היא ונטל בידו והוה ליה כהתיו את הצרעה, אבל ברוא שמהודקת ועומדת הרי היא כנוד מלא יין שביד נוי שהנוי מניח אצבעו עליו ושוקע שלא מצינו לו איסור בכל מקום (יא). ודמי לחביתא דאיסקע לאורכה (יב) דמסקינן אבל לפותיא שריא, אע"פ שיין יוצא דמעשה לבניה קא עבד, כ"ש הכא (יג) דאין היין יוצא לחוץ והוה בגוף החבית וברופנה ומותר בשתייה (יד):

ב. (בענין טעות עכו"ם ע"י שליח).

ואשר שאלתם על ראובן ששלח לשמעון לקבל מעותיו מן הנוי וטעה הנוי ברי דינרין, נראה לי שהולקין בין שניהם דהוו המעות בדבר שיש לו קצבה דאמרינן הוסיף לו אחת יתירה ה' יוסי אוסר חולקין ומוקמי' בדבר שיש לו קצבה, אבל בדבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות, וטעמא דחולקין לפי שבעל המעות כיון שקבל קצבתו מה לו בטעותו או בתוספתו של שליח, אלא אמרינן הואיל שעיי מעותיו נשחקר יהיב ליה פלגיה, והכי נמי נבי (ז) טעות השבון דהא אלמנה שמכרה שוה מנה במתים טעות הוא ומוקי לה תלמוד ירושלמי כגון שקיבל עליו הלוקח (ג).

דף כ"ו ע"ד ס' תק"ה ודף כ"ח ע"ב ס' תקל"א (ז) צת"ד דקאמרי נמוקס חמרת. (ג) צבריתא דע"ז דף כ"ח ע"א שס ח"טא לאנדרמים נכרי שקדה צמינקת והעלה או טעמס מן הכוס והחזירו למינת. (ד) כן הוא צת"ד וכל"ל נמוקס דמיוה צכ"י דמיוה דלפוס. (ה) ע"ז דף ס' ע"ג. (ו) שס כ"ח ע"א. (ז) שס דף ס' ע"ג צמטנה ומיחלל דלכ פפא עלה. (ח) ול"נו כן הוא צת"ד נמוקס ח"טא חי צכ"י ודפוס. (ט) ע"ז דף כ"ז ע"א ועיי"ס נמוקס דיה ה"ג. (י) שס דף ס' ע"ג וס"א ע"א ועיי"ס צמוקס דיה החס ננד רס"י שס. (יא) ועיי"ן צמוקס שס דף ס' ע"א דיה זיקא. (יב) שס צמוקס העמוד ומענד לדף. (יג) הכל צת"ד ומסר צכ"י ודפוס. (יד) ומותר נשתייה מסר צכ"י ודפוס וכן צמוקס דעיס וכל"ל:

ב. (ח) הסעודה הו"ח הונאה צמרת"ו צ"ז דפוס פלוג סימן תמ"ג ועיי"ן צמוקס כחצות דף ל"ח ע"ג דיה רכ פפא וצמדכי פ' אלמנה כונת. (ז) כן הוא צמרת"ס וצמוקס נמוקס גס צכ"י ודפוס. (ג) כן הוא צמוקס וגס צמרת"ס: וז"ע כי לל נמלא כן צידושלמי סהנא ג"כ צמוקס' שלפני זה כחצות דף ל"ח ע"א דיה אלמנה. ועל העקסן ח"ן פוסו לחזור

וטעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה רוויי דאיניש עבדי ליה זולא הא דברך שיש לו קצבה חולקין אפילו בטעות חשבון. איני דאיכא למימר טעמא אחרנא נבי חולקין האי טעמא דפרשיות הוא עיקר. דהמחוק ירו על העליונה וחולקין. ואפי' אם היה שכיר שלו, כיון ששכירים שלנו אינם שכירי יום אין הבעלים מקפדין על הנכה (מציאה עסד) מלאכתם, והוי מציאה עם מלאכתו. הדע דאילי מצא ארנקי בשוק לא זכה משכיר. ועוד דמהדר קא הדר ביה, שהרי הוא אומר אני זכותי מכלל דהדר ופועל יכול לחזור):

ג. ובענין חזר וטען על ציווי ב"ד.

ואשר שאלה על המחוייב להשיב [פקדון] (א) שבידו בציווי ב"ד ואמרו לו כיד צא ותן לו ואמר לו לכשאפתח חבתי אשיב את שלי והנאה הדבר לכ"ד. ופתח חבתי ולא השיב ותלה ציווי ביד בסתיחה אחרונה. -- האיך היה עבר על ציווי ביד מכמה טעמים. שמאחר שאמרו לו ביד צא תן לו ונמרו דינו, אילו חזרו ואמרו אל תתן לו עד שנתיים אין בדבריהם ממש שהציווי הראשון הוא ציווי ביד [ואין מקום לזמן] (ג) בכ"ד [אלא] (ג) או בלילה למלוה או בסידור בע"ח אבל בפקדון [מחוייב להחזיר] (ד) לאלתר אם ישנו בידו, וחזרתו אין בה ממש. דאמרינן (ה) נאמן הדיין לומר לזה זכותי ולזה חבתי וכו' וסריך תלמודא ונחוי וכותא מאן נקיש. וכ"ש [באן] דחייבוהו להשיב, והומן שלקה אחרי כן אפי' שלקה בסתיחה ראשונה אין בה כלום אם לא מדעת המפקד, שיכול הלה להשהות בסתיחה ראשונה שנתיים וכ"ש וה, שסתיחה אחרונה לדעתו ולא לדעת ביד ומפקד, שאינו כלום. דאמרינן (ו) הכל מודים לכשתצא חמה מנתיקה לכו נפקא קאמר ואי מיית בלילא הוי גט לאהר מיחה, הא אי לא מיית היה גט לכשתצא חמה מנתיקה, ולא תלינן ביציאה אחרונה, ואפילו אמר [אחר כך שלכך כיון לא] (ז) בטל הנט. דאם לא כן אנו נמי ניהוי דדילמא הכי קאמר כדחיישינן במילי טובא בניטין, אלא מיגרשא ולא דמי ללא תלבי לבית [אכ"ד לעולם]. היג אפילו אמירת ביד לא תלינן בסתיחה אחרונה אלא בראשונה, כ"ש כשאומר הוא ושחקו הן שלדעתן נתרצו ולא לדעתו. ואפילו לפני נטר דין בטענות לפני ביד נראית דהויא דנפיק לבלאי ולא טען שאינו יכול לחזור ולטעון דהא סתר למילתא קמיהא, דהא והא נתרצה להשיב ולפי טענה זאת של סתיחה אחרונה לא ישיב לעולם וסותרות זו את זו. אבל הוה דסמיכנא עלה כדאבחתו.)

ועוסם תקח טעות חזק עם נידושלמי תפחד שהוקיד המקח. ויש לומר שכוננו שעי' שהוקיד המקח קבל עליו הלוך ולא יחזור. וכוננו לחזיקין תקבלה כתיבתה והטעות ליתומים ולא לה שהיא כונו שלום. (ד) התנות וליאה עסי' חקירות ככ"י ודפוס יהן נתפס וטויר'ס וכמ"ל. (ה) וכלן הוסיף נתייר'ס ח"ל ע"כ תשינת ר"ת שהשיג לבי ישראל יעקב (ג"ל יעקב ישראל) ושון חזר בו בכל טעות בין עיי' ונקח בין עיי' וניין הכל לנעל הנית עמ"ל. וכן ח"מא תחום ונמרדכי עס:

ג. (א) חיקון רלז"ס ומכר ככ"י ודפוס (ב) הדגרים דהסגר חקרים ככ"י ודפוס והס על פי חיקון רלז"ס. (ג) רלז"ס. (ד) רלז"ס וכונת כי חין מקום לנ"ד ליחד זמן אלא נמלוח או נסידור בית. אבל לא בפיקדון, שנכל עת ועונה ונחייב להחזיר. איכ' הזיווי של ניד ליתן מיד הוא כדונו. ואם חזרו אה"כ חין חזרתם ונעלתי. (ה) קידושין דף ע"ד ע"א. תעס ונכח מפיכחא דתלמודא דאם יש זכותא ביד אחר חין לדין לחונות לומר לזה זכותי וכו', שאין הדיין יכול לחזור ונעויוו אחר שנכחו הדין. דאם לא כן מה יהיה זכותא ביד אחר, דלמא חזר הדיין מלאמתו (ו) גיעין ע"ו ע"ב וע"א ע"א (ז) הדגרים דהסגר ויחיקון רלז"ס וכנ"ל. (ח) גיעין דף כ"א ע"ב. כלומר שהרי עס אחר נפידות לעולם. (ט) כל"ל וכ"י ודפוס שלדעמא תכלנו ולא לדעתן. (י) נכל נמלא דף ל"א ע"א. (יא) טענות דף

בין מען מענה זו בין מענה הראשונה לאוקמי בדיה קא בעי, וכל דברי ביד על דעתם, דאי לא תימא הכי כי אמרי ליה פרע מאה וזי אילו אסיק להו לאסקננרי וזייל) ופרעי מי הוי פרעון הינ לא שנא. ולהאי דאיתיה רעד סני הססח רפלונתא רדי יוסי בנדרים(ג) ובקידושין(ג) מיתנין להו לא רמיא, דהתם אם אמר לפסח אחרון מיכונא אסרינא ליה לעולם, ואפילו לקולא מהמנין ליה כראמרינן בסיק בנדרים(ד) נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים ובקרבן אם אמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים מסקינן דלא הוה נדר כ"ש הכא לחומרא כיון דקאמר. והיכ בנדרים, דבדריה תליא מילתא, אבל נפ דברי ביד דלא ברירה תליא מילתא לאו כל כמינה דאנן ניתי באשת איש כדתלינן חיישי' שמא פרוסה במריטו) שמא מי סילין נתבטו(ז) ובמילי אחרונא מוכא:

ד. (ליושב דברי רשי' ב"ק ק"ד ע"א).

ודראמרינן כהנזול בתרא תנא אם נמל מחזיר לבעלים הראשונים ופי' רבינו שלמה רסליג אמתניתין וקשיא לך בשאר תנא לפרושי או לפסויי אחא. הכא שאני דתנאי מוכא סליגי בס' מרובה ובהאי פרקא בייאוש כרי ולהכי נקט כי האי לישנא ולא חש למירמינהו, ועוד משום איכא דאמרי דקתני במתניתא ויש כאן ספרים שמקרימין אם בא להחזיר מחזיר לבעלים דהוי כמתניתין:

ה. (בענין גביטת נכרים).

הא דאמרת דאמר שמואל בע"ז(ה) ספני שמעמידן אותה בעור קיבת נבלה וקשיא לך בעור שחוטפה נמי. אמת הן הרברים אם בודאי העמיד בעור שחוטפה שהוא אסור כראמרינן בס' כל הבשר(ג) המעמיד בעור הקיבה אם יש בה בנותן טעם הרי וו אסורה וזו היא בשחוטפה קיימא, אבל שמואל בשל נויס איירי דלית להו שחוטפה ועדיפא ועוד דבשר בחלב דרך בישול אסרה תורה ואפי' אי תרו ליה כולא יומא שדי אבל נבלה אסורה מן התורה:

ו. (תירוצ בענין משקין הבאין מחמת שרץ).

ודא דאמרת משקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה אשר ישחה וכו' וקשיא לך הא דאמרינן בספחים(א) משקין הבאין מחמת שרץ לא כתיבי. חמיה אני מה שאלתך הא קאמר התם(ג) מקיו אתי. והכי פירושא בשבת משקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה אשר ישחה וכו' ומרבלי מטמא משקה [אתי משקין מחמת שרץ בקיו(ג)] והכי מוכיח בספחים. וכי היכי דמוקי לה בשבת במשקין הבאין מחמת ידים הכי מצי לאוקמי במשקין הבאין מחמת אוד כלי חרס דהוא נמי לא ססיל מראורייתא(ד):

כ"ט ע"א. (ג) נדרים דף ס' ע"א. (ג) קידושין דף ס"ד ע"ג. (ד) נדרים דף כ' ע"א. (טו) קידושין דף י"ג ע"א. (טז) גיטין דף י"ט ע"ב:

ה. (ח) ע"ז דף ל"ה ע"א. (ז) חולין דף קט"ז ע"א. ועיי"ש בתוס' ד"ה המעמיד. ועיין בנעל המאור שם שהצ"ח את הקושיות בשם הר"י מנב"ש וסו"ק עליו כתיובן שני של רבינו נכחן ועוד עיין נר"ן ובמדרכי שם ועיין גם מה שכתב הס"ך יורה דעה סימן פ"א ס"ק ל' על רבינו ועוד עיין בספר הישר על חולין דרפוס דף ל"ט ע"ב:

ו. (א) פסחים דף י"ח ע"א ועסקין הבלין מחמת שרץ וני כתיבי. (ב) שם ע"ב (ג) הסנה דהסנה חסרות כתי' ורפוס והן ע"פ לז"ס. ועיין בנ"י שנת דף י"ד ע"ב ד"ה דכתיב. (ד) לא פסיל כלומר אינו פוסל. ועיי"ש בתוס' ד"ה ועסקין דה"ס שם איירי אליבא דר"ע וד"ה ליה ועסקין לטמא חסרים דאורייתא:

ז. (תירוצ בענין תרוחץ במי סבריא).

הא דקשיא לך בחבית שנשברה דייקינן הרוחץ במי מערה ובמי סבריא דיעבר אין לכתחלה לא וקשיא לך דאמרינן כח' שרצים הרוחץ בהמי סבריא. הא לא קשיא דיוקא דחמי סבריא שהוחמו ע"י האור קמייירי(ה) תדע דקאמרינן בנמרא דחבית(ג) קתני מי מערה דומיא דחמי סבריא מה חמי סבריא חמין אף זי מערה חמין. ועלה קאי הרוחץ דיעבר אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף כל נוסו אסילו לכתחילה נמי סנו ר' שמעון היא וכי' ורי' שמעון בהאי בהוחמו ע"י האור קמייירי ועוד אי לאו לכתחילה בחמי סבריא דשרי' היכי מצי לביטוי ונסתפנו בעשר אלונגות אטו תנא תקנתא לאיסורא קתני. אלא אנב ריהטא דחמי סבריא נקט מי מערה ומשום היתר שיטוף:

ח. (תירוצ על הסתירה בספרא).

הא דתניא בספרא המעלה משתי הלחם ומלחם הפנים שהוא עובר משום כל ששמו לאישים הרי הוא ככל תקטרו, שסור קאמר ששני כבשים שרי להו לשתי הלחם וכיכים שרו ללחם הפנים, וממנו מדבר המעכבו קאמר והקרב בגללו. ומה שמיטע שתי הלחם ולחם הפנים מסתיה מטעם דאין מהם לאישים כשאר מנחות יבן דרך כל דינים שכתב ושכלל מקום מה אחרות מיוחדת שהיא ערוה(ה) וכי' היג מה מנחות מיוחדות שיש מהן לאישים דהיינו מנופו אף כל וכי' יצאו שתי הלחם ילחם הפנים (שהמעלה מן השיריים אינו עובר או היה כדברי) ואלו אבר מה מנחות מיוחדות שיש מהן לאישים והמעלה מן השיריים עובר אף כל וכי' יצאו שתי הלחם ילחם הפנים שהמעלה מהן אינו עובר או היה כדברין(ג) אלא תנא כל הוצרי דאית ליה סריך כיון שאין מנופו קרב:

ט. תירוצ בענין הגונב כוס בשבת).

והא דקשיא בכתובות נבי הורק חוץ מתחילת ד' לסוף ד' בשילוי' ישמעתא דשני הא סני בן עזאי היא(ה) לישני כדשני לעיל אפשר לאכילה בלא הנבחה דהא נמי אפשר להוצאה בלא הנבחה דאי בעי מגיר ויצא כמה תשובות בדבר דהא

ז. כלומר נמי מערה דייקינן נמי עבריא דיידי נחמין שהוחמו ע"י אור ייירי. ז' שנת דף קול' ע"א ועיין דרי"ף ורד"ק ור"מ ור"ש דה"ה ח"ך וד"ה דיענדי. ועוד עיין בשנת דף קט' ע"א תוס' ד"ה דומין:

ח. (ה) יצאה דף ג' ע"ב. ז. המלוה דהקבר הראשון העגול הן גבי ידפים יתירין על דמרון ולגון ועשות. והמלוה דהקבר שני שאינו עגול הן ע"פ חיקין רל"ז. ועל זה כתב הגאון רל"ז ע"ד בגליון ח"ז: ור"ל דאם היה שינה ק"ן היה כדנריך שיש סתירה צח"כ לכן הסתח' דנקט סתם שאין מהם לאישים תנא חומדי דלית ליה נקט שלא יקרב מניף שתי הלחם ולחם הפנים ע"ג המזנה משל"כ שאר מנחות שזקוקות הקרב הוא יניף המנחה אבל כפלאחי על השולל ועל המשיב רית ז"ל שהרי ש"ס ערוך הוא במנחות דף כ"ז ע"ב פ"ר מנין למעלה מנשר התעלה וכי'. ופריך ושתי הנחם ולחם הפנים יש מהם לאישים יתחייב ילאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאישים אחר כ"כ ששח אין מניפו לאישים ועיין בפירש"י שם דמהא דאמר הש"ס לקמן דף כ' ע"ב לענין הנשה הפריך ולפי תירוצ רב ששח מניחל דל"ש נתייך דמיכ לענין פתיחה. והנך רוחה שרית ז"ל כיוון צדקו קדשו להודין רב ששח בש"ס. ועיין דף ע"ה ע"ה לענין פתיחה דמשמע יציאה לפי שאין נעשית כנתי אלל נאפת ועי"ש נחום דיה אינא ולא הזכירו מדברי חורם כהנים יענין צמחה לילך פיי מהי מעשה הקרבנות שהלחין צדכרי רש"י ושם הזכיר גם דלמי תמי. ע"ש עכ"ל:

ט. (ה) כחוצות דף ל"א ע"ב ועיין לעיל בשאלה חוקן הקוסית. ז. כנזיר שקיס קטנים

תשובות ר"ת סימן נד

ראינא למימר דבשלישיה זוטרינ) קמיירי רלית כהו נרירה ולא מחייב עליה ועוד מזריקה (להולכה) לא משנינן הכי אלא לגבי אכילה דאפשר כך בנתינה כמו בהנבחה :

י. (תירוצ על התוספתא בענין גזיר וטומאת מקדש).

הא דתניא באהלות אין הגזיר מנלח אלא על המת וקשיא לך מהא דתנן על אבר מן החי הגזיר מנלח. — ארקשיא לך מתניתא תקשי לך קראא) דכתיב נבי מטמא מקדש או בנבלת בהמה טמאה, אלא האי מתניתא דריש אהלות לא אתי למעוטי אלא דהרב לא הוי כחלל דבחרב מיירי לעיל נבי טומאת אדם וכן בראש משנת אהלות וממעט ליה לענין גזיר ומטמא מקדש. וכן מוכיח בתיכנ) שאין מטמא מקדש כל הרב המקבל טומאה מאחרים לכד מר יהודה הטמא דמרבי למשכב ולטמא מקדש. ואי משכחת תנא דמרבי חרב כחלל לגבי גזיר הוה יהודא רי יהודה היא. ותניא התם וקנים הראשונים הוי אומרים יכול נינע אדם במנע טומאות יהא חייב תיל בנבלת חיה טמאה מה אלו מיזחרים שהן אבות שידש מעצמן בלא מנע אף כל וכו'. וטמא יליף גזיר מטמא בשום מקום. אי נמי הלכה היא בגזיר כדאמרין במילי טובא דגזירנ):

יא. (בענין החזיר בעשרה וברכה על הכוס).

כל דבר שבקדושה אם התחילו מפסיקין אם אינם נראין כעשרהא) ויש מחלוקת ולא נידע מעצמן. — מי שברך על הכוס ינשפך יחבואו לי כוס אחר די לו בברכה ראשונה) כדאשכחן ברב אשירי) דאגיד בקידושה רבה ונחין סבא ושתי ומה לי הוא יתר מי אחר אבל לכתחילה הוואה) עדיף כדאמרין) טול ברוך טול ברוך לא הוי הפסק מכלל דלכתחילה הכי עבד . . .

יב. (תירוצ ער עדות פ"ח מ"א).

הא דאמרת דנחלים שקדשו בכלי שרת הואך מבבדן לאמנא והן יוצאין לחל קדרון.

שאי אפשר לגרסם ועיין שנת קף קניל ע"ז יגרשיי עס (ג) כן הוא בכל" ונס נדפוס ורז"ם וחק וזריקה נהונסה וכחז גוקינן יגרינה נהננה) אכן אין לורך לנחוק חספדים יבנות הדברים כי על קושיה הגמרא יזירק חן לגונז כים ווייליכו צריה אין לשנות כמו על הקשיא בעיל יזירק לגונז יאיכל חלז. דהתם אפשר לאכילה נתינה כונו נהננה ול"כ אין סוס שייכות לאכילה עם ההננה, אכן נבי ננז והוליא הלז סנייהס כחחד זלזן עם ההננה לזו חנ חיונ הננינה ונס אזי ונחמינ חיונ סבת דעקריה לורך חנמה היא ולזן לחוש אס אפשר צורך אחרת. ווי נס סבת הרא"ה הוציח צשעה וקוקולט עס :

י. א) ויקרא ה' יג. (ג) עס. ג) יעיין בריגשים ה צלחת מקדש פ"ג הי"ג ורז"ל וכסף ונשה עס.

יא א) ויקרא לרב הונח נרכות קף ויזי טינז חשעה כרזין כעשרה ונלטרפין ורמיה לי עב דגרי צניו הא כסף עס קף ויית עיז ולית הלכתא ככל הני שיעתתא יעיניש דגרי בית עננו נחוק דה ויית, א"כ לית הלכתא כדנ הונח ויש ליבש שאף שאין הלכה כרב הונח נהחזיו לכתחילה ויזי יס לכמוך עניו שאין להפסיק אס ככד החזיוו נעשרה. ג) יעיין צ"ק פ' היה קורא ויראש וייליה קף כ"ג עינז שטענן וירושלמי. ג) הונח נהגתה וינווני הנכות נככות פ"ד ה"ג ועיין בתוס' נרכית קף ל"ט עיז ליה גלז ונרז"ס ורנינו יונה עס שהניחו דגרי ירושלמי פ"ו ה"א ננז דעת דגרינו ועיין צנור וצ"י א"ת סימן ד"ו ועיין בצנורו הלכות הונח צלצער סימן קכ"י שכתב על חזי ירושלמי ויעשתגדל דלז אישפט צעין. ד) פסחים קף ק"ו ע"א. ועיניש צנור ד"ה דהיה ועוד עיין בתוס' נרכות קף ויזי ע"א ד"ה אין ה) כן הוא בהגו"ל יכנז צנורקס ההוא נכ"י והאי נדפוס (ו) נרכית קף וי ע"א :

נהגו רחמיה מנכרין לאמה לא קדשו דאין כלי שרת מקדש אלא מרעז ומתוכה
 נראמרינן כפי המובח מקדש (ו) ולא פסולין (ז). ומשנת תמיד ליחא כדנרסת לה, שכתבת
 ופינה את הנחלים אילך ואילך והתה מן העובלות, כל זה שיבוש דלענין תרומת
 הרשן תנן לה לעיל (ב) דכתיב אשר האכל האש את העולה על המזבח ושמו אצל
 המזבח, אבל נבי קמרת (א) לא נרסינן לה דנחלים לוחשות, וראיות כתבתי בסרי (ב) תמיד
 שפירשתי לפי עניות דעתי :

סימן נה. ישאל הרב ר' יוסף דאורליינשא.

א. (קושיא על ר"ת בענין טעם כעיקר).

על מה שאמר רבינו שהיה לי לשאל (ב), אמנם כדבריו כן הוא, אבל ספקו רבו
 על מעותי ואין לאל ידי לשכור רין על כל דבר ודבר, ועתה ילמדנו רבינו: הא
 דמקשי בספר הישר של רבינו (ג) מהא דאמרינן בעי (ד) אמר ר' יוחנן טעמו וכו'
 אסור ואין לוקן עליו ובסחיס (א) ילמינן טעם כעיקר מקו דנייר ולר' עקיבא מניעולי
 גוים מפרשת מדין וקא סלקא דעתה דמשום הכי אמר ר' יוחנן אסור ואין לוקן עליו
 דלרבנן ילמינן לה מקו ואין מזהירין מן הדין ולר' דילוף לה מפרשת מדין ליכא
 לאו אלא עשה דכתיב תעבירו באש ואשר לא יכא באש תעבירו במים, ורבינו פירש
 שיש בו מלקות וכתבו) שהמפרש שאין בו מלקות ממש אלא איסורא טעיה בפירושו
 כי לא ידע להבין מלקות הנוכה, וכי האי דמכת (ז) לוקה חמש יפרש חמשה איסורין (א).
 וכן השיבנו ולא יכלתי יותר להתאפק, וילמדנו רבנו מהיכי חיתי האי מלקות:

ב. (א) זמחיה דף פיה ע"א. (ב) כ"ל נמוקס גירושין ועיין נמוקס דף ז' ע"א. ועיין
 גירושמי מניגס פ"ג ה"ב שהקשה קושיא של ר' יעקב ישראל. ועיין מניגס דף כ"ג ע"ב
 חוסי ד"ה שאם ויומא דף י"ד ע"ב ד"ה כי פליגי. (ג) תמיד דף כ"ח ע"ב. (ד) נמוקס דף ל"ג
 ע"א. ועיין חוסי זמחיה דף ס"ד ע"א ד"ה אם סכתנו שם נשם ר"ת לחלק בין יח"כ וכל השנה
 ולא בין תרומת הדשן לקמרת ועיין תייע ויומא פ"ד מ"ג (ה) חולי ג"ל נמוקס נמוקס נפ"א:

סימן נה. א. (א) עיין בהנהוח לוח מן של המכס ר' חיים נתן דעמנילער ז"ל על ספר
 רבנניה דף כ"ג ע"א שהוכיח בטוב טעם ודעת שהרי"ר יוסף דלורליינש הוא
 המחבר נמוקס של רשונים שם דנינו יוסף דנני ינחק ען הנדבי ר' יוסף מקניון. ולפי
 הנראה הוא נחמד עם החתום לעיל סימן ל"ו האורליינש יוסף ען ינחק אשר לפניי חתום
 שלמה ען ינחק ואשר הרין טיב נמחצנו לצדו אל ר"ת נמימן ליח וסם קלאו דנינו נפערס לחטונה
 נחור זקן ונפערס טנייה אחרי וחולי אז היה ר' יוסף עוד לעיר ציננים וחמיי עלה לגדולה
 להיות רב דש. וינחמן כ"חא ג"כ שהטלה הזאת הייתה ציננים האחרונים של דנינו אחרי
 אשר נכר י"א הספר הישר שלו לאור, כי את זה הזכיר כאן כנר הרי"ר יוסף נמחצנו. ואם
 גם אופן הדבור של דנינו לעיל וכאן משוטים זה וזה כי לעיל דנינו נמחה נשמעין וכאן
 דנינו נמנע קשים כנידון וכדצי הגדול לפני הקטן ומנו ציותה. והלא כן דבר דנינו לעיל
 עם דנינו נשלים אחרי אשר עשה שנית כרלונו. ולמה ישא פנים יותר לזה השואל
 כי לפי הנראה היה הרי"ר יוסף דלורליינש תלמידו של ר"ת, ועיין מה שכתבתי לעיל
 סימן ל"ו הערה ראשונה (ב) הנמחצ זה לא נמלא אלנו נמחצנים. ועיין לעיל סימן מ"ד
 חוה ד' שכתב ר"ת גם אל דנינו משנם כדנדים החלה. (ג) נמוקס הישר על ע"ז נמוקס דף
 כ"ה ע"ב סימן מ"ו וגם הנצח נחצ"ן דף קכ"ז (ד) ע"ז דף ס"ז ע"א ועי"ש נמוקס
 (ה) נמוקס דף מ"ג. (ו) לעיל נמוקס הישר שם ח"ל והאי דמפטיי נמוקס לא משום מלקות
 נמוקס אלא משום איסורא דארייתא ענו. (ז) מכות דף כ"א ע"ב. (ח) כלומר נמחיה
 והדברים האלה אינם נמוקס הישר שלנו. וחולי גם על זה רומת ר"ת נמחצנו נמחצנו: אך
 נשינוס נמחצ כחוצ פחרוני ועמית נ"א. עיין לקמן נמחצנה א' הערה ח' :

ב. (בענין סבל אי מיקרי דבר שוליים).

ועוד ילמדנו רבינו מהא דאמרינן (ב) וסבל בסיל וקשיא ליה לרבינו (ג) הא הוה דבר שיש לו מתירין כדאמרינן ב' הגודר מן הירק (ד) ודבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בסיל. ותימה לן כיון שנפל יין או שמן של סבל בשלא במינו כגון יין בין תפוחים או שמן בשאר משקין ולא ידע כמה נפל היכי יש לו מתירין דאי מרבה מעשרותיו מעשרותיו מקולקלין כדאמרינן (ד) המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין ואי מעט, פירוחיו לא מתוקנין ולצמצם אי אפשר, וילמדנו רבינו אי קרי דבר שיש לו מתירין כהני דמקלקל מעשרותיו, ועוד יפרש רבינו מה שתיירן דבאדם שאין לו סבל לתקן מידי, והלא יכול להקנותו למי שיש לו סבל. [יעוד] דהא בכבא מציעא (א) כי פריך עליה דחוקיה ונתי איסור ודחיק ואמר דילמא אתי לאתויי פרוטות אמאי לרבינו לא מתירן דלית ליה איסור. ואעיני דתירין דלית ליה מעות הראשונות התם לא משבח תירוצא אחרינא אבל בכל מה דאשבח תירוצא אחרינא לא ניחא ליה לבעל התלמוד לפי הנראה למיעבד האי תירוצא:

ג. (קושיא בענין קדרות בפסח וישרו).

ועוד ילמדנו רבינו הא דאמרינן בפסחים ב' כל שעה (א) אמר רב קדרות בפסח וישרו דרב סבירא ליה כ' יהודה דאמר חמין לאחר זמנו אסור ומקשה תלמודא ואמאי ל' ישינהו עד לאחר הפסח וליעבד בהו שלא במינו דהא סיל חמין שלא במינו מותר (ג). ותימה לי אלמא דסיל לבעל התלמוד דכלי שהוא נותן טעם לסגס מותר לבשל בו לכתחילה ואיכ' בלי שבישול בו הנוי היום יבשל בו ישראל למחר לכתחילה וזו קולא גדולה היא זו, ואי משום דאין האיסור בעין, הי' אין האיסור בעין. ואי משום דהתרא בלע איכ' קדרות בפסח לשינהו דלא ליעבד בהו קודם הפסח יום או יומים וליעבד בהוג' משום דהתרא בלע, ועוד קדרה חולבת ליעבד בהו כה בשר ושל בשר ליעבד בה חלב כיון שאינה בת יומא לכתחילה. ועוד יש לי מעות להרצותן אך חוששני מן אהיה לפני רבינו כמטריח:

סימן נ"ו. וזה השיבו רבינו.

א. (בענין טעם כעיקר).

שמעת לעצתי חכמת לך, אשר שאלת על אשר כתבתי על טעמו ולא ממשו ודמית בעצמך כי על המלקות הקשיתי ותרצת דאין עונשין מן הדין וכלי מדין עשה הוא דתעבירו באש שתי מעיות טעית, כי כלי מדין שהרתם עשה, ואיסור נכלה מדנלי הנעלה ומדאיצטרך היתר שיט טעמו ולא ממשו דאורייתא (א). ופעות

ב. (א) ע"ז דף ע"ג ע"ב דלמד חוץ מטבל ויין נסך צמינן נמסהו שלא צמינן ננותן טעם. (ב) נפסח הישר על ע"ז נלפס דף כ"ו ע"ב סימן חק"א. ועוד עיין נחום: ע"ז ס"ס ד"ה ט"ל. (ג) נדרים דף כ"ה ע"א ועיין נחום: ימים ונרין ס"ס. (ד) חוספחא דמלי פ"ח ועיין ערוזין דף כ' ע"א ושם נלמא וכוונת הדרי יוסף להכי חיכא לזוקמי בשלל ידע כתיא נפל. (ה) נגל מליעל דף כ"ג ע"א. (ו) איסור כן הנייה דלז"ס נזקוק מעשר נכ"י ודפוס: ג. (א) פסחים דף ל' ע"א. (ב) ס"ס דף כ"ט ע"ב. (ג) כלומר נפסח מתכן נלמא דלית ליה להכ"ר יוסף האי טעמא דנותן טעם לפנס משהו מיהא חיכא דלז"כ לא היה יכול ליעבד בהו נפסחא אליבא דרב ועיין נטור א"ח סימן תמ"ז ונכ"י ס"ס. ועיין נחום: פסחים דף ל' ע"א ד"ה וליטסינהו וחיכונו של הר"ר יוסף ס"ס דליכא דחתי לטינוחא כ"ט לפנס ומשהו: סימן נ"ז. א. (א) ועיין נחום: ע"ז דף ס"ז ע"ב ד"ה אמר ר"י שהסיני ר"ח להכ"ר יוסף כיון דלשדריה קלח אשדריה לדוכחא. חס נלמא משונס קגס מדנכ"ר

שנייה שלא ראית יפה בתרונתי ופעית מראשו לסוסו, שכך כתבתי וקשיא לי הדבא שמסע לקולא קאמרינן לחומרא לא קאמרינן ג). דלעיל היב שיעורא בכרי אכילה פרס ובטעמו ולא ממשו לא יהיב האי שיעורא. ואיכ מדרבנן קאמר, דאי תרווייהו דאורייתא הוה ליה למיטר זה וזה בכרי אכילה פרס איכ מדרבנן קאמר, אבל אמלקות לא הקסרתי דאנא ידענא דאין עונשין מן הדין. והוה דרכי להקשות דברים נראין מעט תחילה ואח"כ עיקר הקושיות. ועיקר הקושיות דאמר רבא בפי התערובותא) אמר רבנן בטעמא אמר רבנן ברובא אמר רבנן בחזותא, וכן ריש לקיש נמי דאמר הפיגול והנוטר והטמא שבללן וכי אית ליה הכיר). ובלא שום קושי יתפרשו ההלכות כפרשיות בעל כורחך, ותתישב על ההלכות ולא מבחוץ ואו תבין. אך בשיבוש מצאת כתוב פירוני ופעית בזה), ודבר תצננה אחת בירדה לך לטעות בפתרון. כי אתה יודע דרכי להקשות להעביר שפוצות ישרות ואיני עושה שינוי דחיקי, כי קושיות תירוץ הן ואינן צריכות תירוץ, כי ההלכות נוחות בלא שינוי דחיקי ורווחא:

ב. (בענין לך לך תרי זימני):

וכן פעית בהאי דלך לך תרי זימניא) שסברת שמחמת קושיא של כיבשתו דחקתי, אך היא הנוחגת פירוש של לך לך תרי זימניא). ותירוץים של לבנים ושחורים שאחה מצריך אינן צריכין, אף מקלקלין השיטה, כי פירושי קצר ונוח הוא. תנא מהדר אהיתרא ונסיב קרא לאיסורא משום שנאמר לך לך תרי זימני דמיניה שמעינן איסור לכיבשתו הואיל וכתיבי תרי לך נסיב ליה של איסורא) [תיל לא ימצא] ד) רמשמע אחריות איסור סכלל רכבשתו שרי. ואית לא ליכתב רחמנא לא וייו ולא היא, פרשינן ליה שפירא). כלל זה היא [בידך] כי מתוך הילוך השמועה ופשוטה אני מפרשה והקושיות סעד כי אפילו כשיש בתלמוד חייב במקום אחד ופסור במקום אחר אנו מתרצים יפה כיש קושיות אחרות, כי האי דתנא פ' ג' מינין) נזיר ממורש ביש אומריין צריך ונותן על מקומו ויצא מסתברא נמי החם, וכן בפסק רב פסא במלוה על פה):

בכאן, שכחז שפעסה רק על הטהרה ולא על האיסור, ועל האיסור אינו כי אם גילוי תלחא בעמלא. ג) רוח על חולין דף י"ח ע"ג אטו אכן לקולא גמרינן לחומרא גמרינן. וכונתו דרכי יוסף דקאמר טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו לא צא לומר דמלקות הוא דליכא אצל איסורא דאורייתא איכא. ג) זנחין דף ע"ט ע"א. ד) הלשון גמורגס וכונתו דמתכותא דרנא על ריש לקיש שס דף ע"ח ע"א וע"ג מוכח דסיל דטעמו ולא ממשו דאורייתא, ועייש נחוס' ד"ה אמר רבנן ועיין נפסר הישר על ע"ז לפום דף כי ע"ג מיון תל"ו. ה) נלחא שרולה לומר שמהדגים אשר הניח השולל נסס רבינו לא היו כלס נספדו אך נשנוס היו לפני השולל. ועיין לעיל סי' כ"ה אוח אי העדה ח':

ב. א) השלחא אשר עליה מושך חלק זה מתשובת רבינו לא נמלא נמכתבו הניל של הר"ר יוסף. וגם מהתשובה לא נדע מוכן דרכי השולל רק זלח נלחא שהריכ יוסף היה דולה לחקן אח קושית ר"ת נחוס' פסמים דף ה' ע"ג ד"ה נחוס ובפסר הישר על פסמים נדפוס דף כ"ו ע"ד סימן ריני, נדפוס דוכחא לא מלריכנא חרי קרלי לכינשחו ולא כינשחו עייש. ג) שאין תכלית דרכי רבינו להקשות רק לפרש דרכי הש"ס והקושיא רק כמו סעד לפירושו. ואיכ לא נפסר הצנין אף אם תמלא תירון על הקושיא כי לא על הקושיא נחיסד ג) כלומר להכי נסבי לך לדעו לאיסורא נכרי שכינשחו נשוס דכתיב חרי זמני, להכי דרש מד להיתרא להניח אח של אחרים וחד לאיסורא לרבות נכרי שכינשחו שאף זה כמו שלך הוא. ד) המלות נפסר כליל וחסרות נכיי ופוס. ה) נפסר הישר שס. ו) נזיר דף מ"ז ע"ג. וכאן רוח רבינו על כמה סוגיות הפוכות נש"ס שהיה ממלן יפה. ועיין נחוס' מנחות דף י"ח ע"ג ד"ה ואיכא דלמרי. ז) ז"ג דף קע"ו ע"א אמר רב פפא הילכתא מלוה על פה גונה מן היורשין כדי שלא תנעול ללח ועקידוסיין דף י"ג ע"ג קאמר טעמא אחריתא משוס

וכן באכלה ערלה ושביעית וכלאים) וטובא נמי איכא, ואני מודה על האמת ולא היחי עושה סניגורין לדברי, כי טוב היה לי למחוק שניוני מלהעמיד בלא רגלים, ולבך אל ימהר לתרץ בסברות שאינן צריכות, שהשמעות מרווחות, ואיצ לתרץ רוחות. וכן ברוב מקומות איני חושש לתירוצים כגון גבי לחם עוניט) דרי עקיבא אסר עני כתיב ופירש רבינו זקני) דרש מסורת והלא ר' עקיבא יש אם למקרא אית ליה(, אלא רבינו ודאי ידע יפה ולא חש להקשות ולתרץ. דעני דהכא ולא תשכב ולא תישכב(ושמע שמעני) ותשא תשיאיל) ויוחן דומיא דכי יתן(ועובר דומיא דעבר(ככולהו מודה ר' עקיבא וטובא כי הני ואני פירשתים ואל תפעה לומר לפי סברתך סבוין להיות תימה בעיניך להחמיר במין בשאינו מינו יותר מבמינו, כי אם תתישב בדבר, ההלכות מוכיחות והסברא טובה, כי הניכר יש לנו לאסור ולא שאינו ניכר. וגזירת הכתוב הוא למאן דאית ליה מין במינו לא בטיל, וסתוך שהורגלת בכך נפלאה בעיניך איסכא:

ג. (בענין טבל דבר שיליט).

על אותה טבל ששאלת הלא אתה מודה לדברי, אלא שאתה אומר שכל שאתה מצא תירוצין אחר לא תתרץ כן. אלו דברים שאין בהם מסש. ועוד לעולם הוא סתרין תירוצין טוב באחרונה וכן דרך תלמוד בכל מקום. ומה שאמרת מעשרותיו מקולקלין כיון דלא ידע כמה נפל הלכך אין לו סתריין, הא ליתא, דחישה אחת פוסרת את הכרי מתרומה, ומשהו משמן ויין יספור כמה סאין מתרומה. ומעשר ראשון יכול לתקן יפה, יסול כשהו ויאמר הרי הוא מעשר של טבל שנתערב לו, ושוב יקח שנית משהו יין ויאמר כן, וכן נ' וכן ר' עד כדי אומדן מה שנפל, וחזר ומערב כל הספק שהוא סובר שלא נפל כיכ ואומר כל סלני דחיטי שישנם של טבל שהם יתירים על המעשר יהיו סלני העשריים מעשר על הטבל ואוכלם, וכן הייתי יכול לפרש בבת אחת, אלא להראותך שיעור קרוב מעט שיש לו תקנה. והכי אמרינן גבי שמעתא דמרכה במעשרותיו בהאיש מקדש(דאי אסר תתקדש סלנא סלנא דחיסתא(קדשה, דכי היכא דסלנא היג בעישור כל חיטה וחיטה. ועוד בשביל קלקולי מעשרות אסילו לדבריך ליתני טבל שנתערב(והלא טבל הזכיר ר' שמעון בן יוחאי וטבל הזכיר גבי ביטול(ולדבריך בגדדים לסלוג ברידיה(, ושינויי דחיקי הוא תתרץ על קשיותך, ועל שלי תחרוש וחכם תחשב, כי תירוצי סתוך ראיות ועוד שאין צריך ברוב מקומות:

שיעגלה דלורייתא ועיין בתוספות עס ד"ה גזנה וד"ה אמר ר"פ. (ח) כתובות דף פ' ע"א אמר רב יהודה אכלה ערלה ושביעית וכלאים הרי זו חקק, וצ"ל דף ל"ז ע"א אמר רב יהודה דל"ז חקק ועיין חומי עס ד"ה אכלה ערלה וד"ה הכי גריס. (ט) פסחים דף ל"ז ע"א. (י) עס ד"ה מי כסיב אמנס צנטי טלפנינו לא נאמר צעירוס של עקיבא דנש מקורא. (יא) סנהדרין דף ד' ע"א ועיין בתוס' עס ד"ה טלסו. ועוד עיין חומי סוכה דף ו' ע"ב ד"ה ורש וחומי זכמים דף ו' ע"א ד"ה לא נלכס. (יב) סנהדרין דף י"ד ע"ב. (יג) סנהדרין דף ז' ע"ב מיעלל דנז מנינא. (יד) עס מיעלל דנז כנאל. (טו) קידושין דף נ"ט ע"ב. (טז) פסחים דף כ"ו ע"ב:

ג. (ח) קידושין דף ל"א ע"א. (ז) כ"ל צמקוס דליחתא כתיב וצדוק. (ג) כלומר שא יסיה ומעטתו שלא ידע כמה נפל, אבל לא צמצל סחס. (ד) כלומר צנ"ל דף ע"ב ע"ב ע"ב וצנדרים דף י"ח ע"א צנתיס לא הזכיר רק טבל סחס ולא חלק צין ידע כמה נפל ולא ידע כמה נפל. (ס) דליירי רק צידע כמה נפל, דלי לא ידע כמה נפל לא סוי דנז ע"ס לו מתייני:

ד. (בענין פועל מהו שיהבהב).

ועל האו הפועל מהו שיהבהב) על חנם הקשית שאין לך בן תרל"ג) כעולם שהיה מועה כמו ששע"ת שאחה אומר שמירשתיה ולא עלתה על לב תינוק בן שש לפרש כן:

ה. (בענין קדוות בפסח ישברו).

ואשר שאלת הא דאמרינן בפסחים פ' כל שעה) אמאי לישנהו אחר הפסח וליעבר בהו שלא במינו וקשיא לך אלמא ס"ל למקשה רבלי נותן טעם לסגס מותר לבשל בו לכתחילה ואיכ מותר לבשל בכלי נויים שאינן בני יומן. מע"ת רהך פירכא משום משהו, ועוד מה בכך ראשילו בנותן טעם ואם כן טובר, אלמלא שיוניא רס"פא טובר כך, ונס בשילהי ע"ז). סריך אי הכי לכתחילה ומשני נזירה משום בת יומא. וכן רהך התלמוד להקשות תמיהות נדולות שהכא לא נזכר בו אמורא, ואס"י נזכר בו אמורא בכמה מקומות ישאל התלמוד רבר אחר ויתרין, וכ"ש הכא דבמשהו לסגס, ומה שלא תירין הכא כדמתרין בע"ז משום רנבי חמין במשהו בעי ועוד ליכא בת יומא אלא יום ראשון של פסח ער הצותג) והילכך מתרין משום מינן. ומיס בהלכה לא רקדקת כפי שאלתך שהמקשה משום משהו סריך דאי נותן טעם כ"ע מדי דישברו מללא סריך ולישהינהו עד לאחר הפסח וליעבר בהו בין במינן בין שלא במינן, אלא בליעת קדירה בחמין חשיב ליה במשהו רהמין בעיניה לא מבשלי ליה ברוב קדירות ואי נמי סמך אמעמא דקפילא, ולא רמי לבחל רבריריה משערינך). ולפירכא דקא סריך בשילהי ע"ז אי הכי לכתחילה נמי ששכחת להביא ממנו ראיה לסי פירושך בנותן טעם) אלא הבאת ראיה מקדירות תולכות ומכלי הנויים ולתמה על השואל) לא רמי להדיא כרפרישית). רהתם מוכח קדירה בנותן טעם רהבי סתמא דהתלמודא למאן ראיית ליה מין במינו לא בסיל ולמאן ראיית ליה בסיל ראכולהו סריך ובין במינו בין שלא במינו. והוה ליה למיסרך מרגניתא הך רכחל דהולין) וקדירה רע"ז ודרב סמפאק ליה אי נותן טעם לסגס אמור או מותר) למאי רמפרשית שמעמא רספחים בנותן טעם, ופרכת חסמא מכלי נויים וממעשים ככל יום לסי השואל ולפירושך נותן טעם שאינו, ומעשים דירן לסי המש"ב, ופירושא דשמעמא הכי איתא אמר רב קדירות בפסח ישברו ואמאי לישנהו אחר הפסח ונעביד בהו שלא במינו, סי' לא מכעיא אי אמרת קסבר רב טעם לסגס רהיינו קדירה שאינה בת יומא מותר רמצי למיסרך ונשהינהו חד יומא וניעבר בהו בין במינן בין שלא במינן רהוה ליה לשוני נזרה משום בת יומא כרמשני בשילהי ע"ז, אלא אפילו אם תמצי לומר סבר רב טעם לסגס אמור רהיינו קדירה שאינה בת יומא, נישנהו לאחר הפסח ונעבר בהו שלא במינן, דהא המין בקדירות קים להו רמשהו הוי ולא יהיב טעמא ולישתי

ד. ה) כנא מליעא דף ט"ז ע"א. גמ מזה לא נמלא נשאלת סר"י יוסף לעיל. וזכר לא דעע לא קדושתו ולא טעמו של סר"י יוסף. ונלתי ספק סובב על מה שהוצא נסס ר"ח נמוסי טס ד"ס פועל. ועיין נכסר סיג"ר דפוס דף נ"ס ע"א סימן הק"ד. ג) עיין חולין דף קל"ד ע"א:

ה. ה) פסחים ל' ע"א. ג) ע"ז ע"ז ע"א ונדפוס הנוסח משונה. ג) שהכי אסור לבטל חמין מוי טעמו ולמעלה נע"ט. ד) שולין דף ל"ו ע"ז. כלומר דנקדירה נמי לא ידעינן כמה נפיק מניה, אלג נכחל אינו מעטו ונס אי אפטר למטעמיה ע"י קפילא. ה) נפסחים טס. ו) המקסן נפסחים. ז) וקדירות טתן נעמטו נינסו וללו חסס נע"ז נותן טעם. ח) כלומר כיון ולרדיים נעמטן טעם איידי אכ"ז סיה לניך לטעבר דרדיים כמו נכחל דלא ידעינן כמה נפיק מניה. ט) ע"ז דף ט"ז ע"ז ועיין פוס' פסחים דף ל' ע"א ד"ס אמר רב. י) לסי ראוט

לכתחילה, דאין מבטלין איסור לכתחילה לא שייך אלא בדבר שהאיסור בעיניה ספק
 סאה תרומה במאה אבל בכליעת קרירה רלא יהיב טעמא לא אמינן דמה לי להחזיר
 אוכלין בשנתערב בדיעבר ומה לי להתיר קרירה שאין לה שהרה אלא שבירה בנתערב
 בה בדיעבר כיון שלא יצא איסורה אלא בהיתר (י). והא דאמינן קרירה שבישול בה תרומה
 לא יבשל בה חולין ואם בשל בה בנותן טעם, מכלל דלכתחילה לא מבטלין, התם
 משום דילמא יהיב טעמא ולא אדעתיה אבל חמץ לא אפשר אלא בלא טעמא דכולהו
 חמץ בקרירה במשהו, אבל ליעבר בהו במינן לא מצי סריך דבמינו לאחר זמנו במשהו
 וטעם לפנס דהיינו קרירה שאינה בת יומא אסור לרב. ומשני נזרה דלמא אתי למעבר
 בהו במינן ולא מצי לשנויי נזרה משום קרירה בת יומא, דכיון דאסרת ליה כל ימי
 הססא לא משכחת בת יומא אלא יום ראשון של ססה ער חצות אם לא באקראי
 בעלמא, אבל אי סבר רב טעם לפנס מותר דשרית ליה בתוך ימי הססא איכא לשנויי
 הכא בדפרישית לעיל ליש יום אחר ליש כמה ימים(ח):

סימן נ"ז. תשובה להרב ר' אליעזר.

א. (בענין טבילה לחציון)

אין ברנלים רהשיין נלאה גם אני מטורח הרך, אצתי להשיב להרב ר' אליעזר(ח)

עין נרלין דברי רבינו נכאן דומין קלת לדברי ר"י נחום, פסקים דף ל' ע"א דיה לישיהנהו.
 חבל נאחמ דחוקים תמה כחזרה למערב, וכונת דברי רבינו נכאן לא סנקאל דיעבר כיון שאין
 לה טהרה אלא שנייה ואין לה חקנה כדברי ר"י שם, אמנם עיקר טעמו של רבינו משום שלא יאל
 חסורתה אלא נהיתר מאחר שהחמץ שנה אינה אלא משהו ונתערבה, איכ הרי הוא כמו אוכלין
 שנתערבו כבר דליעבר, כיון שהחמץ שנקדירה לעולם לא יאל לאסור כי אם נהיתר שהרי אינו אלא
 משהו ולא יהיב טעמא אבל קשה לעבד כיון דחלינא דרב איירי ורב סיל מין נמינו לא נביל איכ
 שפיר יכול המשהו חמץ לנאח נאיסור אם יבשלו נקדירה ממינו וכמו שכתב רבינו לקמן, וא"כ אינו
 דומה לאוכלין שנתערבו כבר דליעבר ונעשה היתר, וא"כ יהיה חסור לבטלו לכתחילה, וי"ל כיון
 שאין רבינן להשתמש חמץ כלומר פת הרבה נידוד שלכך החמץ נקדירה אינו אלא משהו, איכ יהיה
 נקדירה חמיר מין נמינו ודבר אחר דאמינן סליק, אך קשה איכ מה משני הש"ס גזירה דילמא
 אחי למעבר בהו נמינו וי"ל כיון שעכ"פ יכול למיעבר בהו נמינו נלא דבר אחר אע"פ שאין
 גבילין נכך איכ עכ"פ אפשר שילא חסורה נאיסור ולכן גזרו, וגם אין לדמות דברי רבינו
 נכאן עם דברי הר"י יוסף שהובאו נחום' שם, שלדעת הר"י יוסף הטעם משום דהוי חרתי
 לטיבותא נידון טעם לפנס ומשהו לכך מנבלין לכתחילה ודעתו שם שהסוגיא אי סיל לרב
 נותן טעם לפנס מותר, ורבינו נכאן אדרבה לדעתו הסוגיא שם אי סנידא ליה לרב נותן
 טעם לפנס חסור ורק מפני זה יהא מותר להשתמש בה לדעת המקשה, מפני שהחמץ הוא משהו
 ולא יכול לנאח נאיסור, ומכאן נראה שהר"י יוסף הנזכר נכאן נחום' הוא חריב יוסף
 דדורלייטש השואל נכאן והמתרץ שם, י"א) כלומר אי סבר רב נותן טעם לפנס מותר איכ
 נפקא ענינו נמי אינו חסור אלא מוטעם גזרה שאינו בת יומא אטו בת יומא איכ לא שאל
 יום אחר לא שאל כמה ימים דכולהו חזל גזרה וכסגורו לחסור אינו בת יומא אטו בת יומא
 נפקא גזרו כמה יום לחסור אך אחר הפסק אע"פ שאין דינם טוה לרב לנכין שלא נמינו:
 סימן נ"ז. (ח) השואל הנה, אשר אליו הדין רבינו את תשובתו, הוא ר' אליעזר בן שמואל
 ממיץ, אשר היה תלמידו של ר"ת והובא כמה וכמה פעמים נחום', והוא לא היה
 ממונלא כמו שהביא נטעות נעל קדשה, ואשר נעקבו הלך גם החכם ניינויער נפסרו
 Les Rabbins Français p. 444. ועיין נשנלי הלקט להחכם שלמה נאנער נהקדמה
 דף ה' ע"א, והוא נעל מהנב של ספר ידאים כאשר העיד נהקדמה נעל האסור והוא ר'
 ניימן בן אברהם אחיו של נעל נשנלי הלקט עיין נשהיל שם דף ג' ע"ב, ועיין עוד נבימין
 ל"ח הנב נהערה א', וחוכן דברי השואל לא נדע ננידור, כי אינם לפנינו, ולכן גם דברי
 רבינו נחטובתו סתומים כמה פעמים, אך זאת נבין מתשובת ר"ת כי דוח השואל נעיקוד
 נחובו על טעם דברים ננכין מקווצת סודן והולך, נראה שמהו דעת השואל שם לנמיץ ים

מסכת תענית דף ע"ב ע"ב

תשובות ר"ת סימן נו

על קצת דרכיו) אבינה לאשוריו. על אשר כתב על המעין שמטהר בכל שהוא אסילו לאדם מתוך דברי המשנה שנותנת חילוק בין מעין למקוה, חמה אני מדוע לאנן קראת בכתבי שפ"ר שח' ד) כי המעין אינו מטהר אלא ברביעית אבל בכל שהוא לא יטהר אסילו דברים שכל נופו עולה בהן כספוח מרביעית, וכל דברך שכתבת כאילו אני השויתי שיעור מקוה ומעין, ודבר זה לא היה ולא עתיד להיות, ותעודותה) שלך אינן. שכתבת משש מעלות) שכל שש מעלות נהגות ראשונות בשניות וזה לא היה ולא נברא ולא משל היהו). שיש מהן להחמיר ויש מהן להקיל, ואי אפשר ונקל הוא לראות בנירסת המשניות, אך פירושוך סתום. שאם תדקדק בהן תמצא חילוק בין נבאים לביצים ומעין ולברכות ולנהר ולמי תמציות ולים ולמים מכונסין. ועוד שמאותה משנה שכתבת אתה מישב, שהוא אומר) למעלה מהן מעין שמימו מועטין ירבו עליו מים שאובין פי' כגון בהמשכה יזה למקוה לטהר כאשרבורן פי' כמי סאה בלא וחילה הרובה בהמשכה ולמעין להטביל בו בכל שהוא פי' כספוח ממי סאה ומרביעית, ומדקתני לעיל מהך נבי מקוה טובלין ומטבילין דהיינו טובלין אדם ומטבילין כלים והכא להטביל קתני ולא לטבול שים דאין אדם פובל בשום מעין בכל שהוא, ומה שפי' דהך ברייתא) מעין שמימו מועטין מעין עיי

לו שיעור למטה ברביעית לטהרת כלים כמו בני מקוה ד"ח ולזה מסכינים דבריו בספר ידאים עמוד הניחה סיון ק"ג שסס כתב צפירוש בני מעין חזל כל גוף הדגדג שהוא מטביל זו עולה זו אך שיהיה זו רביעית כגון למחטין ולינודיות והמקוה צ"ל סאה. ועיין במדכי פ"ב דשנועות שכתב שר"ס) נסתפק דגדג צפ"י. אך לנפחאל שלפנינו אין וקווס לספק. ולפי הנראה מתשובת ר"ח כחן חלה השואל את דבריו צאינן גדול דבריו ר"ח ששטע או שר"ס. ועל זה אומר ר"ח שלא היה ולא יהיה שנית היחה דעת השואל שגם לטהרת אדם אין לרדך למעין מי סאה רק שיהיה כל נופו עולה בהן וזה דעת הדמנים והראצ"ד ולזה מסכימים גם דברי רא"ס בספרו ס"י שס. ולזה מתנגד ר"ח שדעתו כדעת ר"י בעל חוקי כי לפנימל אדם גם למעין שיעורו צאצבעים סאה כמו למקוה. ועוד שלישיית צא רא"ס השואל להמליץ בעד דבריו משלם שהתיר ענינה לחלוקין. וזה לא היה דעת ענמו כמו שגם ר"ח אמר עליו שהוא כופר בענינה לחלוקין, וגם לזה מסכימין דברי השואל בספרו ס"י שס. (ג) ומה צוה שאינו מטיע על כל שלוחתו. ועיין מה שכתב דבריו בסוף תשובתו הזאת שנמתק כתבו של ר' אליעזר מעבר השני (ג) על זה כתב רא"ס בגליון ספר הישר שלו וז"ל: ליע לבעיל משמע דמעין אין לרדך אפי' רביעית ועיין מה שכתבו הפוסקים צ"ס ספר ידאים ולדברי ל"ע למעין שס וגם לקוין וטעם דמעין אין לרדך רביעית ואולי יש כחן ש"ס וז"ל כי המעין מטהר בכל שהוא והמקוה אינו מטהר ר"ח עכ"ל. ונמתיילת כבוד הגאון לא דק, כי הדברים הללו אינם מנדרי ר"ח בעלמא רק יליעת דברי השואל והם צלחת ממש. כדעת רא"ס צפ"י שלו. וע"ז מתרעם ר"ח צלמרו אליו מדוע לא קראת בכתבי שפירשת (עיין בהערה הבאה) כלומר אלו קראת את דברי בכתבי לא היית יכול לפרש כן. ולפי הנראה סמך השואל את ענמו על דברי ר"ח ששטע או שר"ס. וע"ז אמר ר"ח כי דבר זה לא היה ולא נברא. שיהא הוא משהו מעיין למקוה צוה. וא"כ ליכא פסיה כחן ונברא אנברא קדמית. (ד) נכ"י ודפוס שפי' וזה הערה את הגאון רא"ס שקרא שפירשתי בלתי ספק מפני שהוא נסקמ לכתבי. אמנם ל"ל שפירשת וכן השלמתי התיצה ע"פ התערה שלפני זאת. (ה) תעודות כמו רחיות, ורא"ס הגיה עמידות במקום תעודות. (ו) מקולות פ"א מ"א וגומר. וכונת רחיות ששטע כדלה שכל הקולות והמעלות הנוסגות צלשצרות נוהגות פי"א צלחירות אי"כ כל המעלות שם מקוה צמי סאה וירוגות גם צמעין שהוא ליעלה יוננה צכ"ט. וא"כ כמו שהמקוה מטהר אדם וכלים צמי סאה כך יטהר מעין אדם וכלים צכ"ט. והרחייה הזאת דומה קצת לראית ר"י בעל החוס' מת"כ פסחים דף י"ז ע"ב ד"ה אלא (ז) רוננו על צ"ב דף ט"ו ע"א חיוב לא היה ולא נברא אלא משל היה. וע"ז אומר שכלן אפילו משל אינו ולא שום דמיון. (ח) מקולות פ"א מ"א. וכונת דברי דבריו לא זו נלכד שראיתך אינה מוכרחת שהרי גם צאלך דברים הנלמדים בעמשניות שס יש מהן להקל ולהחמיר, אלא שגם רחיתך מושגת מלוחה משנה ענמה שנלמד שם צפירוש ששטעל המעין היא רק להטביל כלומר כלים ולא לטבול כלומר אדם ענמו. (ט) ל"ל משנה.

צינור שחקקו ולכסוף קבעו לא יפה פירשת למאן דמוסל חקקו תחילה אלא יש לך לפרשו קבעו ולכסוף חקקו אי נמי בהמשכה, וא"ת זה המעין שמימיו מעמין שאני משאר מעין הואיל והמשך לו מים ממקום אחר, הא ליתא דקתני שוה למעין להמכיל בו בכל שהוא, ותו אמרינן בתוספתא דמקואות (י) מקוה שארם טובל, שם כלים וידים שובלין נבי הכשר מים (א), אע"פ ששיעורו חלוק וכל שבילת מקוה מן התורה ברביעית לכלים ומעין בכל שהוא לכלים ולאדם כמי סאה ששיעורו באדם בינוני כמו ששיערו בכזית בינוני וכביצה בינונית וכל שיעורי תורה בינונית, אבל נבי כלים לא שייך בינונית. אבל נבי שורף סרה ושבילת כלים חרשים מן התורה צריך מי סאה כראיתא בעינינו (י) ושורף סרה כראיתא בספרי (ג) השורף סרה טעון כיבוס בנדים ולא שורף בנדים מנונעים, במים במים שני פעמים שהיה בדין הואיל ואדם טעון שבילה וכליו טעונין שבילה מה אדם טובל בראוי לו אף כלים שובלין בראוי להם, והיינו כדי רביעית או יותר עד כדי שנוטף עולה בהן, ת"ל במים במים שני פעמים מקום שארם טובל שם בנריו וכלים שובלין, ועל נל שנתלשד) שהעסרתו לרי יוסי המסדר בוחלין (טו) איב מעין הוא, ומה שאתה דוחק לחלק בין מעין למעין ובין זוחלין לזוחלין טענה של חנם הוא, — ומה שכתבת מהלכות גדולות (טז) שאתה סובר שחרשת לעשות נירסא אין לך תינוק שונה תלמוד שלא הניה ונדלא נפשי נשמעו הרברים ואתה תווספו חידוש וכתבת איתו בתיבה נסה, ואני משחקם בנוסחא חדא דלנבי מקוה קאמר ובמקוה ליכא מאן דפליגי בד סינך ועוד לא היה לו לומר ברלא נפשי מיא אלא וכי ליכא מיא כולא האי דמה ענין להוכיח נפשי ועוד דקאמר כולה קומתה ועוד שרבי יהוראי נאון מודה דבעינן מי סאה בנהר, ועוד שכל מניה ירו על התחתונה, ומכמה ראיות שכתבתי אינך משיב לב אל אחת, ועוד בזמן שאתה כוסר בטבילת חצאין משבוני נמשך למה לך, ותמה אני עליך כי כל הראיות שאתה מכיבא מסקומך אתה מוכרע, שכן שנינו למעלה (י) סמקוה שמימיו מרודדין

וכונחו שמה ספירש לחלק ולומר לא כל המעיטות שוים ונמשנתנו לכן כשר המעין רק להטביל ולא לטבול משום שרבו עליו מים סאזינן, ועל זה אמר הא ליתא שהרי כחונ במשנה שזה למעין להטביל זו ככל שהוא שמעט משמע שזה דינו של כל מעין צעלמח להטביל ככל שהוא ולא לטבול, (י) פ"ח ח"ג וזה הכלל כל מקום שאדם טבול ידיים וכלים טובלין אין אדם טבול אין ידיים וכלים טובלין, (יא) דלגיל מיניה איתא למעלה מתן חתנית שלא סקו שמטבילין זנה את המים, (יב) ע"ז דף ע"ה ע"ב ועיין נחום סס דיה מים, (יג) ספרי פ' חקח י"ט, ס' יד) מקואות פ"ה מ"ו (טו) סס מ"ד דסבר כל הימים מטבירין זוחלין וא"כ מעין הוא ולא עפ"כ לריך לו מ' סאה לאדם, אלמא שגס נבי מעין לריך מ' סאה לאדם, (טז) זנהי דפום וזרשא דף פ"ה ע"א, ח"ג וכד טבלה מחייבל למיטבל דזוכתא דליח זיה חרבעים סאה דתניא ורפח את זשורו נמים זמי מקוה כל זשורו נמים שכל זשורו עולה זנה וכמה הן אמה על אמה זכום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה חרבעים סאה, ונדלא נפשי מיח למימחא זנה איתתא כולה קומתה מינדרלח כנייתחא ושפיר דמי עכ"ל, אך יען אשכ דברי השואל אינן לפנינו כל זרע זכירור חזרו נוסחא של זנהי הים לפני הר"ר אליעזר ומה זה אשכ מרדס גביינסתו, כי זנחת יש כחן נוסחאות שונות דזברי זנהי, וזנהי סהוינח חזרי הנאון עזריאל הילדעסקיימער לא נמלאו דברים הכ"ל כלל, אך זאת נראה צעליל שהשואל הר"ר אליעזר היה רונה להמליך צעד רי משלם לעיל טסנר טבילה עולה לחלפין עיין לעיל סימן מ"ז אות א' ונחשונת ר"ת סימן מ"ח אות א', והר"ר אליעזר עומד ליימן רי משלם אף שהוא עלמו אין מפקים עמו זנה, מה שאמר לו ר"ת לקמן ועוד זמן שאתה כוסר בטבילת חלפין משבוני כפסך למה לך, (יז) מקואות פ"ז מ"ז, וכונחו שמעט שמימיו מרודדין לא היתם לריכה כניסחא סס דא"כ ל"ל טעמא שהמים מקדמין, וכן נבי מקוה שמימיו מרודדין לא היתם לריכה כניסחא סס יש טבילה לטבילין:

שהבאת הטביל בו את המטה אע"פ שרגליה שוקעות במיט העבה מהורה מפני שהמים מקדמין, ולדבריו תיסק ליה שכבר טבלו הרגלים קודם ששקעו במיט, והאי דסקוה שמיטו מרודין שהרי כובש הכילי עצים כדי שינבהו המים ולא יצטרך להתגלגל, ותסה אני אם כי ניים ושכיב מר אמר להא שמעתא.

ב. (בענין לחוף כע"ש ולטבול בשבת שחרית).

על שמועת כרמתיין רב ייסרה) ולא אריך לך (פירש רבינו שלמה, וריח רוב יהוראי פירשו כמו כן, ואני כמו כן פירשתיה ותתן לכ ותבין מעצמך דברי ר' שמעון דאחר מעשה תפיה פשיטא שעל התשמיש עיקרם, אך על הטבילה נזר כמו כן כדמוכחי שמעתא וכן עמא רבר.

ג. (בענין מטללי דיתמי אי משתעבדי לכתובה ולבית).

על המטללי לכתובה ולבעל חוב תראה בכתבי ששלחתי לפרישא, וריח במי שהיה נשוי פ"י כמותי והסכמתי לשמועתו וקודם מעשה אמרתיה, כי נשאלתי עליה ומרגלא היתה בפ"י והלכות גדולות מסייעות למאי שפירשו דהיא כאשלי דקמחניא (ג), אך אין זה תקנת רב שרירא שכתב בכתבו משום אסמכתא היא, ואין לנו לברות מעמים אלא ע"פ ההלכה וכן מוכח דהוה לחקוני מרגניתא וליח לן למיתלי רחיקו הסמא, ובקוצר השיבותיך כי חשתי, אך על יר הקודם אשיבך על שאר דברייך אם תשנה אותם כי נחקק בתך מעבר השני, ואהבתך כמעד איש ולויות (ג) מעורה בכליות, ואתה שלום וביתך שלום.

סימן נ"ח. שאל הרב ר' אליעזר (א) מר"ת.

הַלֵּבֶם מִשְׁלֹם אֶרֶץ גִּשׁוּמָה (ג) אִם אֵין מֵאוֹרוֹת תַּעֲלוּמָה?

ב. א) כדה דף ס"ז ע"ב. גם כזה נראה שרא"ס למה לעמוד ליימן דבינו משלם לעיל כסימן נ"ח אות ג', ועיין לעיל תשובת ר"ת על זה סימן נ"ח אות ג'. (ג) כלומר לא נוח לך ועיין פירוט רש"י סוכה דף ת"ד ע"ב ד"ה אריך:
ג) ספר הישר בדפוס דף מ"ז ע"ד סימן תק"ב. ועיין הגדה"ש כחונות דף ס"ז ע"א ונחום"ס ד"ה גמלים. (ג) כחונות סס. (ג) מלכ"ס ח' ז', ל"ו. ועיין צרשיי ורדק סס שפירשו מעד וליות טיהס לטון דיצוק ומעד כמו מעויה:

סימן נ"ח. א) זה אינו ר' אליעזר בן שמואל מניין, אך ר' אליעזר בן שלמה שמו כמו שנחמס בסוף השאלה בהעמקה של החכם שד"ל זכרם חמד ממצנה שניעית לד ל"ד. ועיין בהערה סס ובספר עמודי העבודה להחכם אליעזר לאנדסהוטה לד כ"ג. וגם אליעזר זה השני היה תלמיד ר"ת ולפי הגדה"ש מכ"י שד"ל היה לומד גם אלל דבינו שמואל אחי ר"ת. עיין לקמן בהערה ח' וט'. וזה אליעזר לא היתה תורתו אוננתו אחרי אשר עזב את דעותיו בדמיון, אכן עסק במלאכת האדמה, ועל זה הוא מקונן בשירו הנכבד, ועתה נפשי יבשה ואין כל וכל היום אני מורע בחלם וכי' וכל כחי אלל לריק והבדל וכי'. ועם כל זה מכבדו ר"ת ביתר שאת עיין לקמן בהשנותו וקראו גדול עינו אשר הויקף ואשר הורס. וחלני גם עמיד ונכבד היס. אכן זאת היתה לר' אליעזר ביתר שאת למנה שהיה יודע בני"ב משקל השירים צמד ותנועה. ורמס זה דבר חדש אשר לא היה לעובדים קודם ר"ת צמדיית לרפת. ועליו חמה ל' אצרהם בן עזרא בשירו הידוע, ומי הביא לרפתו צנית שיר'. עיין בעומר השכחה דף קצ"ז ע"ב ובספר נעדיכטע אונר ריימע דעם אצרהאס איבן עזרא מלת החכם דוד רחין ז"ל לד 144. ומרבו דבינו יעקב למד גם ר' אליעזר בן שלמה את מלאכת השיר. והיה גם מחנך של פוטים עיין בעמודי העבודה סס. (ג) שאלת ר' אליעזר הזאת עם תשובת

ואם נודעו אליכם עקבות אור
 ואם צפון ותימן גן יפוחין?
 כמו עשו ימי חרפי ואמליו?
 ועתה יבשה נפשי ואין כל
 וכל-היום אני חורש בתלם
 ועד ערב אני גרפה וכואב
 קל-כחי אכלי לריוק והבל
 ומה חבל ונתלה לי נתונה
 ואי משקה לשוקק העיפה

ומל אורות לחי הנשמה?
 וניסון שבלי בשם וקמה?
 רבש ארדה ומסתמי קעיה
 והייתי כיונה נאלמה
 אסתח אשדד לי ארמה
 וגוע וחיתי הלומה
 ואי חבל ומשפדת שלמה?
 צפונה לי לנפשי הענומה?
 עמומה מבלי אזנים ועצמה?

בי לא מצאה נפשי מנוח אשר ייטיב לי מיום צאתי מכית אבי רכב ישראל ח.
 ואחלי אליעזר לפני הנביא אשר ברמונט רבינו יעקב אביר הרועים מי יתנני
 לו לעבר ונפשי לו לשפחה לרחוק רגליו כ אשר הייתי באמנה אחר והגני היום א
 באין חזון נסרץ ותאבתי לשחות סים סבור בית לחם בשערי יב.

א. (בענין מקום הגחת תפילין של יד).

[לבי נוקפי] א על מקום הגחת תפילין של יד, כי ראיתי מרבתי שמתחין אותה
 בנובה הזרוע למעלה מפרק האמצעי שקורין קורשי צ שתהא שימה
 כנגד הלב דומיא דכין עינים, ומהן מניחין אותו למטה מפרק האמצעי בנובה [קנה] ג
 הזרוע [התחתון סמוך] ד לפרק ואומרים כי היא הקיבורתם.

ר"ת עליה היא נמסרת לנו עוד עיי החכם שמואל דוד לנלעטו כרכס חמד שם ע"פ כ"י
 מספר השניות הגלוניס שהיה ניד החכם המפולח הניל הזה, ושני כתבי יד אלה הם צלמה
 משונים זה נזה דנדריס רבים וטוב לנו לחמח נשניהם ולנכרוד היפה מהם. ג יחזקאל כ"ב,
 כ"ד, ושם כחזו ג'שקרה, ושינה נלורך החמוז לחמד נשומה. והמרוזים האלה רובם ככולם
 הלגתי פה ע"פ כ"י הגלוניס של שד"ל עם תיקוניו כרכס חמד שם, ומאסתי להניח נהעדות
 השינויים נדפוס וכ"י ספר הישר שלנו, כי הם כמעט רק שינויים. ורק נמקומות אחדים
 הניחוחים אס יש ממש דנדריס. ג מלת הלכס נמשך גם ללחן כלומר ואס לכס אורו
 וכו'. ד שיר השירים ד' ע"ז. ה) כן הוא בכ"י שלנו וכ"ל לדעתי נמקום בקקרה אלל
 שד"ל. ו) לשון גמרא נדה ס"ו ע"ב. ז) כ"ל לסי דעתי נמקום אכל אלל שד"ל אפיל
 בכ"י שלנו. ח) כן הוא בכ"י שלנו, אכן אלל שד"ל מיום לחתי מלח חזות העולם. ט) בכ"י
 שלנו, חמס אלל שד"ל ואחלי נפש אליעזר לפני הנביאים אשר נרמוגו שני בני היגהר (רוח
 על סם אציהם מליר) רכנו שמואל ואחריו יחיר נתיב רבינו יעקב וכו'. י) כן הוא בכ"י
 שלנו, אכן בשל שד"ל מי יתן נפשי חמח אצק רגליו לילוק מים על ידיו כאשר וכו'. יא) בכ"י
 שלנו ובשל שד"ל והנני היום נחרץ מאלפיה ליה ועיף לא רענ ללחם ולא למח למים כי אס
 לשמוע דבר הי ואין חזון וכו'. יב) נמקום נשערינו בכ"י שלנו איחא בשל שד"ל אשר נשערי
 העיר המלויינת נהלכה:

א. א) בכ"י שלנו נסנס נקודות נדלש השורה להורות על החסר. והתיבות, לני נוקפיין הן
 מכ"י של שד"ל. ג) כן הוא בכ"י ודפוס והמלה זיה נענינו. ואולי ל"ל קודים או קודח
 שהוא coude נ"ל Ellbogen נליא ועיין לקמן נחשונה. ג) אלל שד"ל. ד) אלל שד"ל.
 ה) עיין חוסי מנחות דף ל"ז ע"א ד"ס קיצורת:

ב. (בענין נדה בימי לבונה).

ועל נדה בימי לבונה איך אחס נדהים לאכול ולשתות עמה אם ישנה היא בכלל נזירה חוץ ממוינת הכוסף) וכיו אף בימי לבונה, כי יש אומרים שאינה באותו הכלל, וראיתם מדתני רבי אליהו (3) וישן עמי בקירוב בשר. ומדשקלי בה אמרואי סברי למימר דוקא אישן עמי קאי ברוך המקום שהרגו שלא נשא שנים לתורה. ותמיה לן דהאי רשקלי ומרי בישן עמה במספה משום רעלה איכא למשקל ולמימרי אבל באכל ושחה עמה מאי איכא למימר. פשיטא דעל שלחן אחר קאכלי ולעולם כיש דקסיד אאכל ושחה רחמירה אכילה ושחיה על שלחן אחר משינה בסניר כדמוכחא כולה שמעתתא (4). דהתם איכא דיעות ואיכא שינוי והכא דיעות איכא שינוי ליכא. ועוד מאי שנא משום בנדים לבנים שלוכשת סקע איסור כרת מינה הא קיימא לן תהא בנירתה ער שחבא כמיסד.

ג. (בענין סגע יין עיי כח נכרי וישראל ביחד).

ועל הגוי שהיה תוסס בירו מנל והיה רוצה לראות מראות היין בראש המנל אם שלו יפה הימנו וכשהרגיש ישראל ריץ עליו ואחזו בירו עם המנל ומכח אחיות ישראל ודחיסתו נגע ראש המנל ביין בעור ישראל אוחזו בירו וסילקו מעל היין. וסיבעי ליה (5) אם היין מותר בשתייה אחרי שכל כח ראש המנל היה של ישראל. ולא דמי ללוליבא (6) ולאחרונא (7) ולמדדו בקנה ולהתין את הצרעה (8) דהתם כל כח מנע הלולב דחאתרוו והקנה של גוי הוא ולהכי אסרוה בשתיה. ולכרציה עד רשייפא (9) נמי לא דמי דהתם מאי דאצרכינהו בירצה אעיני דיר ישראל וכתו עמו משום חשש שלא יהא הגוי תוקף את ישראל ומשכבש בהוצאת ידו מן היין. [ושלום רכותינו וכיתם ושלום מורי רבי יצחק בן רבינו לנצח כנפש אליעזר בן שלמה (10)].

סימן נ"ט. וזאת התשובה השיבו ר"ת.

לְמִי חִסְדֵּיךָ יִשְׂרָאֵל וְהַדָּרְסִי?
 יִשְׁעֶךָ יִשְׁאָבוּן וְבָךְ בְּאָרְם
 הַלֵּא לְךָ הֵם עֲמַרְתָּ הוֹד פֶּאֶרְם
 לְרַגְלֵם גַּר דְּבִרְיֶךָ וְאֶרְם
 דְּבִרְיֶי לְךָ בַּפֶּעַם זֹאת אֶקְצֹרֵם

א. (בענין מקום הנחת תפילין של יד).

אשר שאלה על רכותך המשנים את הירדע ומנהג אבות, לא ארונים המה כדבר זה, כי הקיבורת הוא העצם למעלה מן האציל הנקרא קורא בלעז. אעים

ב. (א) כחונות דף סיא ע"א. ועיי"ט בחופי ד"ה תמלל. (ב) שנת דף י"ג ע"ב ועיי"ט בחופי ד"ה צינני. וכונת השולל בכלן משום דהיא חמדה לאלוהו אכל עניי ושחה עמי וישן עמי בקירוב נשר והאמודחי שם רב דימי ורב יחסך נר יוסף לא סקלי וטרי אלא חיסן עמה מכלל שנס דנכי אלוהו שחמד ברוך המקום שהרגו חיסן נמשכין אלא על השניה ולא על אכילה ושחיה (ג) שם ע"א. (ד) שנת דף ס"ד ע"ב:

ג. (א) כן הוא נכ"י שלנו וכשל עד"ל ילמדונו רכותינו (ב) ע"ז דף כ"ז ע"א. (ג) שם כ"ט ע"ב. (ד) שם פ' ע"ב. (ה) שם כ"ט ע"ב. (ו) המלוח כהסגד קן מתיי עד"ל ומפרות נביי והשם מלח:

שפירש רבינו בנדה ח) שתי אציליו על שתי ארכבותיו אייטליש צ), ליתא, דאין זה כפנקס אלא הקורא על הארכבות ג). וקיבורת למעלה כדמוכח בערכין ד) דקא משני התם מראורייתא קיבורת כולה, בגדרים עד האציל, בקדשים עד הפרק סהלכתא. הרי שלשה פרקים בזווע. פרק סוף היר לקדשים, לנודר עד האציל שקרוין קודא, קיבורת על גף של יד שקרוין אשפלוך ה) בלעזו לתסליין כמו קיבורא דאהינאו) למעלה בגובהו וכנגד הלב והיינו זווע דמפורש נבי הורוע והלחיים ז) ואיהו זווע מפרק של ארכובה עד הכף של יד. ותסליין בזווע כדאמרינן בכל מקום, ובנוכהו. ובפרק ראשון באהלות ח) מונה סדר האברים תחילת פיסת יד למעלה הקנה ועל הקנה המרסק, היא מקום חיבור, למעלה מן המרסק הזווע למעלה מן הזווע הכתף. והזווע היא הקיבורת דכל קיבורת רבר קרוי קיבורת וכלישנא דרבנן קיבורא דאהינא קיבורא דאוליס ט) ובנוכה היר הוא פ"י עצם גבוה שביד. ומרסק תרגומו של אציל י) ולא כרברי הערוך יח) שמסרשו שחי ולא כרברי מנהם שמסרש אציל גובה הזווע יג). דבי בעי תלמודא למיטר אומר אמת השחיי צ), המדבר משחוי יג) ושער בית השחי, וכי בעי תלמודא למיטר מרסק אומר המוציא בפיו ומרסקויד) שתולה החסין בזווע במקום המרסק. ואם היינו שחי נמי הוה למיתני המוציא בפיו או תחת שחי, מכנים ידו במים עד הפרק טו) ולא אמר עד השחי:

ב. (בענין נדה בימי ליבונת).

על ח) הליבון כבר היו רנילות הנשים למבול לאחר שבעת ימי הנדיות וספרו אחר בן ז' ימי נקיים צ) משום חומרא דרי זירא ואו היו מקילות בליבון משום דאמרינן בשילהי נדה ג) אמינא לך איסורא ואת אמרת מנהגא היכא דאחמור אחמור היכא דלא אחמור לא אחמור. והיו אומרות דמשום חומרא לא גורינן משום הרגל עבירה אלא איסור תשמיש לבדו. אבל היכא דלא סבלו אין בין נרות ללבון ולא כלום. והא דבדקה אליהו להיא בימי ליבון נביא היה וידע ענינם. והא דמסקי עליה רישן עמי אמוראי להשמייען שבך היה טעשה ולא קירוב ממש, ואפילו הכי נענש עליה ואסור לעשות. ואם לא שפירשו אמוראים הייתי מתיר במינר מסטיק וכל אותם ענינם שמסרש שם צ). אבל סרומי שלחו שלא היו מחסירין בליבון קבלה היא בידם בלא טעם ולא ישר בעיני. על היין מה אשיב כי אם לפי ראיית המעשה. ואין בידי

סימן נ"ט. א. ח) נדה דף ל' ע"ב דרש ר' שמלאי ומה הולד דומה זמני אמו לפנקס וכי רש"י דיה אליניו. ועייש בתום דיה שני. צ) אייטליש Achsel=aisselle. ג) כתיב שד"ל יש כאלן הוספה: כדאמרינן במסכת סופרים לא ייית אדם ס"ה על ארכבותיו ויניח אליניו עליו מפני שנוהב בו מנהג ציון ד) ערכין דף י"ט ע"ב. ה) אשפלוך זו איני יודע מה הוא, ולאומרים שהוא כמו épaule בלשון נרפת שהוא כמו שולמער או אכסעל בלשון אשכנז. לא יתכן כאלן מפני שאינו בצף של יד. ו) צנא בנחל דף ה' ע"א. ז) מולין דף קל"ד ע"ב. ח) אהלות פ"ח מ"ח. והדברים מן זכרן ראשון וכי' עד סוף הענין לא נמלחו כתיב שד"ל. ט) צימ דף מ"ד ע"ב. י) יחזקאל י"ג. י"ח. י"ח) בערך מרפק. י"ג) ונמננה מנחם שנרפס ערך אלל אינו כן אלל פירש אליני ידי שהם ערשי מזווע למטה. אך גבי יניב גי הרים אל אלל פירש מקום גבוה. י"ג) צימ דף ל"ג ע"א. י"ג) סנהדרין דף ס"ה ע"א. י"ד) שנת דף ל"ב ע"א ועייש בתום דיה מרסקו. טו) ערכין דף י"ט ע"א. ועייש בתום דיה מרפקו. ועוד עיין בספר הישר חולין בדפוס דף ל"ט ע"ג סי' שפ"ז:

ב. ח) כל הענין הזה של התשובה כבר הוא אמור מלה נמלה בספר הישר נדה בדפוס דף י"ח ע"א סימן קמ"ד. וכל הדברים מתחילת הענין מעל הליבון וכי' עד אין צין נדות חסרים כתיב שד"ל. צ) כלומר תלמוד ז' נקיים. ג) נדה דף ס"ו ע"א. ד) מאלן

לפרש אם לא אראה הענין. ושלושך ארוני ינדל נצה ואהבתך בלבים) יתר לא תמוס
ואתה שלום וביתך שלום:

סימן ס. [תשובה] אחרת.

(בענין שומרת יבם שנתקדשה לאחר).

בא ח מעשה לפני ר' ביבמה שמת בעלה ולא ידעה שיש לה יבם והלכה ונתקדשה
לשוק ולא היה יודע המקדש שהיא זוקה ליבם ובעודה ארוסה נודע הדבר
ולא נשאה המקדש. ושאלו את רבנו אי קנסינן למקדש להוציא או לא:

והשיב כי לא מצינו קנס בשומרת יבם שנתקדשה לשוק אלא איב נשאת ונמצאו
הצרות איילוניות³) והיא דיבמות פרק האשה רבהג) הכי פירושו אמר רב
יהודה אמר רב מניין שאין קידושין ביבמה ת"ל לא תהיה אשה המת החוצה לאיש
וד לא תהא בה הויה לוד ושמואל אמר בעניתינו צריכא נט מסקא ליה וכו'. ופסק
תלמודא הלכתא כשמואל אמר רב אשי אם היה יבמה כהן חלוץ לה הכהן ושריא
לה למקדש דהא כהן לא מצי למיהדר לה דהא גרושה היא, וכפינן ליה לכהן לחלוץ
לה ושריא, ומקשי תלמודא איתגורי איתגר איב מצינו הוטא נשכר, והכי פירושו
איתגורי איתגר, וכי בשביל זאח היבמה שהטאה שקדשה עצמה ואסרה עצמה על
הכהן תהיה נשכרת שנכוף את הכהן לחלוץ כדי להתירה לו. אלא ודאי אם היה
יבמה כהן לא נכוף את הכהן לחלוץ אלא מבקשין ממנו כמו שמצינו בשילהי פרק
בית שמיא^ד) שיש שכוסין ויש שמבקשין. הינ מבקשין ממנו לחלוץ אם ירצה, ואו
לא קרינן לשני הוטא נשכר שכעבור חטאו אינו נשכר כלל. דבלא חטאו נמי היה
כונסה בכך הוואיל וזה רוצה, ואם לא ירצה לא יחלוץ והשני לא יכניס. אלא אמר
רב אשי הינ השתא דאיתמר הלכתא כשמואל אם היה יבמה ישראל נתן השני נט
ומותרת ליבם, אעינ דאיכא למיחש שמתא יאמרו חלין וקידש זה וחזר ונדרשה ונמצא
אירך מחזיר נדרשות), ואנן קי"ל כיון שלא בנה שוב לא יבנה והוא בכרתו, אעפ"י
הותרה לו ולא היישנין בהכי, אלא הותרה לו ליבם לכנס וישאנה אם ירצה. אבל
אם היה יבם רוצה לחלוץ לא קנסינן ליה לשני המקדש למיתב גיטא דאם איהא
דקנסינן ליה הוה לן למיטר^ז) דמוציא בנט ולא כדקאמר נתן לה נט, כדאשכחן נבי
מעוברת^ח) ושאר קנס, ועוד לדירה נמי הוה לן למיקנס ולומר תצא מזה ומה ראמאי
קנסינן ליה לדירה טפי מרודה כמו שמצינו נבי שאר דברים תצא מזה ומה, ועוד
מרישא כי מהדר לאו אקנסא קא מהדר דקאמר אם היה יבמה כהן חלוץ ושריא

עד סוף הענין חסר נכ"י שד"ל. ועיין על הענין הזה עוד דר"ן פ' אעפ"י ונחמדי פ"ק
דשבת. ה) נכ"י שד"ל בחוק מעי במקום כללי והולות יתר לא תמוס חסרות.

סימן ס. ח) השאלה והתשובה כבר הוצאה בספר הישר על יצמות דלפוס דף ז ע"ג סימן
כ"ג. ועוד בחסר יצמות דף ז"ב ע"ב דיה נתן ונדרשתיא ונחמדי שם ועיין
בחסרות ונימוני לה' אישות ק"י ל"ז וסור וביי אה"ע ס' ק"ג. ג) גיטין דף פ' ע"א.
ג) יצמות דף ל"ג ע"ג ד) שם דף ק"א ע"ג, ה) כן היא צכ"י וגם בדפוס. וז"ל
מלי עמזיר גרושתו איכא הכא. חלולתו הוה ליה נתיימי? ועיין בהערה הנאה. ו) עכ"ל
ראה לדעת מהרש"ל גיטין דף פ' ע"ג על רש"י ל"ה זינר לחלוץ שגפלת אסורה ליבם
מעטם אשת אח. ועיין במהרש"ל שם. וז"ל יש ליבם חיימתי בהערה ה', דלכך נקט גרוסתי
משום דעיי השולחין והגיטוסין חלולתו נפלה לפני היבם נחיסור אשת אח שהוה נכרת
ז) כלומר בנימלל דרכ אשי. ח) יצמות דף ל"ה ע"ב. ט) גיטין דף פ' ע"א. י) יצמות

ליה אלא דרמי לית הכא קנסא אלא כספיה כדפרשית, ולא מצינו קנס בשומרת יבם
 אלא כשנשאת ונמצאו הצרות העריות אילונית רמיחלמא באשה שהלך בעלה וכו'
 כדאיתא בנישין בהוורקט), אבל כוונתה וביש נתקדשה ליבא קנס, ומשנתנו רהאשה
 רבהי) האשה שהלך בנה ובעלה למרינת הים ואמרו לה מת בנך ואחיב מת בעלך
 ואמרו לה וכו' וקתני תצא ולא קתני תצא מזה ומה, האי בערים ראנוסה היא וקתני
 תצא בלא נט רהא ר' עקיבא דאמר אין קידושין תוספין וכו' כדאמרין בנמראי(א),
 אבל האי דנישין לאו אנוסה ראיבעי לה לאמתוני אם תהיה צרתה אילונית אם לאו
 כדאמרין בהאשה רבהי(ב), מאי הוה ליה למיעבר, איבעי לה לאמתוני נבי הכונס את
 יבמתו והלכה לה צרתה וכו', להכי קנסינן לה התם, אבל בשום מקום יותר לא
 ניקנס אלא בשנישאת צרת ערוה ונמצאת אילונית כדאמרין מעמא משום רמיחלמא.
 ונישאת נמי והיא יודעת וראי שהיא זוקקה לא קנסינן דהיינו זינתה ראמרין בנישין
 דלא קנסינן, ופי' ר"ח והלכות גדולות(ג) שםפרשין בנתקדשה לשוק בהאי דנותן לה
 שני נט והותרה לו שלא יהא הוטא נשכר, ואסורה לו עולמית והלכות גדולות שפירש
 ברח ליבא קנסא, לפי פירושם יש קנס בשומרת יבם שנתקדשה לשוק(ד), לא יפה
 כיוונו דהא קנס דנישאת צרת ערוה ונמצאת אילונית בין ברח בין לא ברח דלא
 אמרין בכרח לא קנסינן אלא בנתקדשה בתוך שלשה טו), הדיכא ראימך איתמר והיכא
 דלא איתמר לא איתמר, רהא בהאשה שהלך בעלה למרינה הים קנסינן ולא מצינו חילוק
 בין ברח ללא ברח אלא כמקומו נבי נתקדשה בתוך שלשה חדשים, והכי נמי אמרין
 נבי קנסות רפסחים בשיליהי כל שעה(ח) עברה ולשה מאי וכו' ואומר התם היכא
 דאיתמר איתמר וכו', והלכות גדולות דמפרשי דמספלינן בין ברח ללא ברח בין שיש
 בנים לאין בנים, מחומרא רנששיהו, דמרמו לאיסור יבמה שנתקדשה, דסבירא להו
 דלא נרעה מקירש בתוך שלשה ולהכי תלו ליה היתרא בכרח, וההיא דמספלינן בין
 בנים ללא בנים רמרמי להו להנשען על אשת איש(י), ובי התם מספלינן בין בנים ללא
 בנים היג הכא, והאי דשני נותן לה נט והותרה לו לא מיירי אלא בארוסין, דאי
 בנשואין היכא קאמר ברישא השתא ראימך הלכהא כשמואל, אפילו לא איתמר נמי
 אלא כרב אם היה יבמה כהן חולץ לה ואינו ביבם דהא זינתה כשניסת וזונה אסורה
 לכהן ואעינן רבותרת לישראל ולא כרב המנונא, מיס זונה היא ואסורה לכהן דהא
 נבעלה לסול לה כדאמרין כאלמנה לכהן גדול כן תשע שנים ויום אחר גר עמוני
 ומצרי וכו', אלא דראי מיירי בארוסין, ואין להוכיח ממה שאמר נותן לה נט שני
 והותרה לו, דאי בנשואין איירי היאך הותרה לו דהא יבמה שזינתה אסורה ליבם
 כרב המנונא(י) ולית ליה דרב המנונא, ורבינו שלמה זצ"ל פירש כן דהא הלכתא כן
 דלא קיימא לן כוותיה. אלא וראי אם יש להוכיח, ממה שפירשתי יש להוכיח דלא
 מיירי בנשואין, ותו לא מיירי:

דף ל"ז ע"א. יח) ס"ס. יז) ס"ס דף ל"א ע"ג. יג) צהלכות גדולות דפוס וולזשא דף
 יע"ג ע"ג נ"ס גלון ודפוס הילדעסהיימער נ"ל 285 נ"ס רב מר יהודאי גלון והוצא כריף
 ור"ש ציננות ס"ס. יד) הלכות מנוונס. ולפי דעתי ל"ל ואסורה לו עולמית. לפי פירושם
 יש קנס כשזונתה יבם שנתקדשה לשוק, והלכות גדולות שפירש צ"ח ליבא קנסא לא יפה כיוונו
 וכו'. כלומר וזהלכות גדולות מוסף עוד על פי ר"ח דנח ליבא קנסא. חזן לא מלמתי
 נח"ג נשני הדפוסים הדברים האלה. טו) יצמות דף ל"ז ע"א. טז) פסחים דף מ"ז ע"א.
 ז) יצמות דף כ"ד ע"ג. יח) כלומר מהא דהותרה ליבם אחר גטו של שני ליבא להוכיח
 דנחירוסין איירי, דאי בנשואין הלל היתה אסורה ליבם מדרב המנונא, דחזן זה רמיה וליכא
 למימר דרב חשי לית ליה דרב המנונא, דהא נחמת רש"י פירש כן דנשואין איירי ולא חיקטי
 ליה, דלית הלכתא כרב המנונא כדלמתי מערבא קוטס דף י"ח ע"ג:

סימן ס"א. תשובה אחרת.

(בענין חוקת הבתים אי בעי ערות נ' שנים רצופין יום ולילה).

על דין חוקת הבתים שהחוק שמעון בכה סתנה בכית אביו ובלא מחאה נ' שנים רצופות יום ולילה, וכן השיב: קסון מהכיל (ג) דברים שבלבך) על סתרון השמועה אשר על פיה דנים רבותי בין לפיהם בין לפי רבותיהם אשר הדשו וכבשו זה בכה וזה בכה, אך לפי ששתי אשיבם ולפי נרסת הספרים קדמונים מבני שלשים שנה ומעלה של מלכותנו ולפי נרסת רב האי. זאת הנערים יודעתיה) והביאור ליה) כך מסודרת מקורם מעשה, ולעשות סנירון לאירון ברכתי בשערי רב האי בשער מ' ומורה רבא ברוכלין דאע"ג דלא טעין טענינן ליה און דרובלין בימסא לא שכיחי בלילא שכיחי ואינן צריכין אלא לעדות לילות, והצעה של שמועה כך היא, דאמר רב הונא שלש שנים שאמרו שאכלן רצופות אמר רב חמא ומורה רב הונא באחרי דמוכרי באני דבשש שנים מסורות הו חוקה, דפזורין כמו שביעית) אע"ג דבני מעבר ניהו אלא אפקעתא דמלכא, [ואע"ג דאיכא דלא מוכרי] ט), דלא מצי למישרח לנפורה דרא ככולא באנא [אינ אמר בהכי ניהא לי דעכרא טפי] ט). והני תרי טעמי איתנהו, והכא הוה ליה למיכרו, ומורה רב הונא בהנותא דמחוזא דביומי עברי ובלילא לא עברי, והא דלא קאמר היה משום דאכתי לא סלקי שמעתתא דבתי, וכן נמי מודים חכמים לרי יהודה נבי היה נרי כמות ליה וכו' (ה), דלא קאמר עד דמסיק למילתיה, תנן חוקת הבתים והא בתים בימסא ידעי בלילא לא ידעי ומסתמא חוקתן נ' שנים מסורות דהיינו שש, אע"ג דלא מצינן למימר אפקעתא דמלכא וטעמא דלא מצינא דאינטר וטעמא דהכא עכרא טפי, אלא דלא אשכח סהדי אלא בימסא והוי כמו היכי דלא מוכרי באני וקשיא לרב הונא, אמר אב"י מאן מסהיד אבתי שיבבי ורצופין הוי דרא אמר סהדותא דרצופין איכא טובא, ונס רבא ס"ל דמפרש ר' וזרא וכדפרשיש אב"י, דהא חוקת הבתים דומיא דקרקעות שרואין עדים את המחוק יוצא ונכנס מכנים סירות ומוציא סירות מכנים שועלים ומוציא ולא כל שעתא ושעתא, דאטו בכיפה תלו ליה הא נימי בעידנא דנימי אינשי ועיילי בעידנא דעיילי אינשי אלא רבא החסירי) בתירוצו להוציא המקשה מרעתו ולומר שאפילו לכל שעה ושעה יכול למצא עדות רצופין יותר מחוקת קרקעות, ולא לחלוק על אב"י בא דמורה הוא בתירוצו אלא להוסיף על דבריו ולחרץ תירוצא מעליא ולא פליג אדאב"י, כדפירשיש בנדרים (יג)

סימן ס"א. ה) לא נודע שם השו"ל ולפי הנראה מתשובה לל אחד היה כי אם רבים, וכבר רומז על התשובה הזאת הרב צעל העיטור בספרו שער ראשון אות מס ענין מחאה וכן לפירו: ועל ידי היה מעשה במקום של נן הכנסת צדדים שהחוק נז כיה טנים ולא ילא מחוקתו וצלו עדים ואמרו דכל שנה ילא למעפרה שלו פעמים שנה ומכרו עלי נרות ואמרו אינה חוקה ללא נרופין נהו והתמסתי כנגדן וכו' ושאלתי את פי דנינו יעקב והודה לדברי וכו' . כמו שכתוב בתשובה. ג) אולי ל"ל והיזין. ג) כלומר שלא פירשו את דבריהם ככאוי. ד) שמואל א כ"א. ג. ה) כלומר שחפשו ספרים והצילו לו שכן היא הנירסא בכל ספרים קדמונים (ו) כלומר שכן היא הנירסא ששערי רב האי ולפי דעתי ל"ל שזכר. ז) ז' דף ל"ו ע"א ועיין בתוס' שם ד"ה היג. ומדברי דנינו כאן משמע חל"צ חל"ג. ח) ז' דף ל"ו ע"א ועיין בתוס' שם ד"ה היג. וכלומר לפי נרסת הספרים ודיניו דהא דפסקי חלנה שביעית הוי חוקה היינו דלא יפסקי חלל עכ"פ אינו עולה למנין שני חוקה. ועיין בתוס' פ"ג מה' טוען ונטען ה"ג והשגת הראב"ד סס. ט) הוללות זהסגנר הסרות כצ"י ודפוס והס מתיקון רלז"ס ע"פ הש"ס. י) כלומר לפי נרסת הספרים ודיניו שלין נוספין דנדני מר זוטרא מורה רב הונא חלל מורה רבא ח"כ היה לו לומר ומורה רב הונא בתנחל דומחזא קודם לכן. ועיין ז' דף כ"ט ע"פ תוס' ד"ה ומורה. יא) ז' דף ס"א ע"ג. יב) כן הוא כצ"י ודפוס ול"ל לדעתי התכון במקום הסמך. יג) נדלים דף כ"ג

נבי הרוצה שלא יתקיימו נדריו ורכיבו האי בנדה(י) נבי רב יהודה בבנישתא רשף
 איתוב בנהרדעא אמר מר זוטרא אי מעין ואמר לית סהרי ואסהדו בי דדירנא ביה
 תלת שנין ביממא ובלילא מענתיה מענה. ס"י מר זוטרא חברו של רב אשי היה
 בדאמרינן מרימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבישתא למרי בר איסק בבבא מציעא(סו).
 וקאמר אליבא דרבא וביש אליבא דאבבי אי מעין המחזיק ואמר יבאו עדים שאינם
 בקיאיין כמו שיבבי ולא כמו אונרין שיאמרו שראינו יוצא ונכנס בין בימים בין בלילות,
 מקצת מן הימים ומקצת מן הלילות כמו שמירשתי נבי קרקעות רלאו בכיסה תלו ליה,
 מענתיה מענה. ולא שייך למימר ערותן עדות, דלא שייך האי ליטנא שאפילו לא
 היתה חוקה ערותן עדות, ומעולם לא תמצא עדות גרוע בערות חוקה, שאין מעדיין
 בקרקע זו של סלוני היא אלא ראינו שזה דר בה ג' שנים. ומשום האי חוקה מסקינן
 ליה מחוקת אבהתא. ועוד לפי שבלשון(ח) אי מעין התחיל לפרושי ביה בלשנא
 אפקיה. והאי ליטנא איצטרך ליה, רכיון דאיכא לאשבוחי שהרותא רשיבבי או דאמרי
 מיניה ונקיפי אנרא ואי לא נקיפי ישיב להן מחזיק, [ודוקא אי מעין(ח) לית תרי
 סהרי ומיהו אגן לא מענינן ליה ולא סתחינן סה לאלם לאפוקי קרקע מחוקת אבהתא
 ]כמו לקמן בחוקה שאין עמה מענה לא מוקמינן ליה בידן(יח) ע"י מענה אירבם שטרא
 אי לא מעין איהו. וכן נמי לא מענינן ליה למימר לית שיבבי וליסרהי [או(יע)
 בהני דאונריו מגאי רכיון דאיהו ידע ולא מעין לא מענינן ליה. וגם לא שייך הבא
 ]סתח סיד לאלם(כ) דאין בזה גריעות חוקת בתים מחוקת קרקעות. — ומודה רבא
 ברוכלין המחזירין אעינ דלא מעין מענינן ליה, ס"י דאעינ דלא מעין בין ביממא בין
 בליליא דהא בליליא שכחי ביממא לא שביחי מענינן ליה וכגון זה סתח סיד לאלם,
 ראפילו ע"י שיבבי אינן סוברין לברר חוקתן דביממא לא ידע, ונודיעם אנו אם ע"י
 שיבבי יכולין לברר חוקת לילות די להן רהוי ליה כמו קרקע שקוצרין ומניחין עד
 שעת החריש, אפילו עדים ע"י אונרין מיניה די כיון שע"פ חקנת עזרא מחזירין מענינן
 להו. תדע דלא נקיט חמר נמל ומסן והוה חוקתן [של בתים(כא)] ג' שנים רצופות רכיון
 דבני מעבר ניהו בין ביממא בין בלילא לא בעינן שש מסוורת. ומודה רב הונא
 בחנותא דמתווא רכיון דלא בני מעבר ניהו ביממא וליילא דחוקתן מסוורת ובעי שש
 שנים דלילותא רידהו הו כמו אפקעתא דמלבא. ולא מצינא דאינמר דלעיל ובמה
 מעמי איכא בתלמודא כי הנך דלא מצינא דאינשיר והכי ניחא לי דעברא מפ"י(כב)
 דתרווייהו איתגהו ובהר סני אי איתא אעינ רליתא לאירך ואני בקי בחותמים באגרת(כג)
 כי יש בהם מסולסלים ומתוך שלפולם שינו ס"י רבותינו שאם ידקדקו הלכה כמירושם
 לא יתכוונו דבריהם ומתוך שלפול הוקשו ואם יוספו לשפול ימצאו תשובות חבילות
 חבילות על הכל, ולכלהו אית להו פירכא בר מהאי אעינ דליבא פילסלין(כד). ורגלים

ע"כ ועיין תוס' יטנים סס ד"ח רנא אומר. יד) נדה דף י"ג ע"א ועיין תשובות הגאונים
 שערי תשובה סימן ע"א. (פו) ג"מ דף כ"ג ע"ב. (סח) לפי שכלשון תיקון רלז"ס נמקום
 דלי כלשון נכ"י ודפוס. (יז) המלות נהסגר עיפ תיקון רלז"ס. (יח) תיקון רלז"ס ועיין
 ב"ב דף ע"א. (יט) תיקון רלז"ס. (כ) גם זה כן. (כא) גז"כ. (כב) תרי מעמי נט"ס סס.
 (כג) כלומר נאגרת השאלה אשר עליה מעיז רכיבו ולפי הגמלה היה ר' משלם בן נתן ומגלון
 נחותמים, כי כן כתב עליו כמה פעמים כמעט אוח נאות לעיל. (כד) ל"ל שרומז נזה על מגילה
 דף ז' ע"א דקאמר הסם לכולהו אית להו פירכא נר מדשמואל ועלה קאמר רבינא היינו דאמרי
 אינשי טנא חדא פילפלא חריפתא מגני מלא קרי. ונענותותו רולה רכיבו לומר שגם כאן
 לכולהו אית לחו פירכא נר מהאי דרכיבו אעינ דליכא לפללא חריפתא וחלוי נרין לחיות
 פילפלא נמקום פילפלין:

לדבר שקודם מעשה אמרתיה, כי לרואים אנרת זאת הראיתי פתרון שהוסיפו לפני ולא הזכירו השערים בהם ועל פניהם לא אכזב. ומאן דגרים מודה מר זוטרא משתבש ולא שייך מודה רבא באי טעין אלא במאי דאנן טענינן ליה ומסמעינן נמי ימים. ולא מודה רב הונא אלא במספורות, ואם הסברות דחוקות שבקוה לתלמודא ראייהו רחיק ומקרב להו. ואז תמצא חזקת הבתים ברוב ענינים ובי אורחא דמילתא כמו חזקת הקרקעות והבורות והשיחין והמערות ובית הברים דלא כל שעתא עייל לבי דפא ומנירסת רבינו האי דגרים ומודה רבא שמעינן דרבא מודה לאכיי ומר זוטרא אליבא דרבא אמר וכן ברוב ספרים. ואם יש לשמעון חזקת שיכבי חזקתו חזקה אי נמי סהרי דאגרי מיניה כדפרשישית:

סימן ס"ב. תשובה אחרת.

(בענין ערב שלא בשעת מתן מעות ושחקדים ופרע).

ואני שלשת החיצים צדה אורה. כאשר התחילו מקפניס(3) מן הצדג. ברוב ענותם שלחוד(4) אלי על שתוכע ראובן משמעון מ' דיגרים שפרע ללוי בשביל ערבות שהכניסו שמעון, ושמעון משיב שפסוטי מילי הוה, ונראה מתוך דבריו שרוצה שמעון לשעון שלא היה קנין(5), אמנם אין צריכין קנין אם פשרה היה דהוה כשעת מתן מעות הואיל והחזיר לו לוי שטר מ' ליטריין(6) על יד ערבות ראובן, ואם משום שפשרה צריכה קנין, מיס אסילו לא הקנה ובטלה פשרה, כשיעור מ' דיגריין לא נאסר שמעון מתביעת לוי דהא אישתבועי(7) בעי ליה ללוי ולנבי מ' דיגריין עדיף [דהא] קנין נמור יש שהרי קבל ראובן(8). ומה שאמר בלעז ליקח ביד פרגנרא אנמיין(9), והו לשון מעריב דלשון ערבות אינו מהנך דנאמרין בלשון הקדש אלא בכל לשון, ואיני רואה בכל דברי שמעון שמעון על הקנין ולא מערער על הפשרה אלא שמועין שלאחר ההתראה אמר לו להתערב ואינו כוסר שלא היה מחמת פשרה, ומתוך שתיקתו דומה שמחמת פשרה היה, אך לא במקום הביד אלא מרוחק ההתראה, ואיכ מה בכך דמיס מחמת פשרת הדין היה, ונהי שיש עדיין בידו של לוי אונותיו וכחותיו, כנגד המ' דיגריין מיהת פשוור וקניו ופשוור שמעון מתביעת השטר בשוה מ' דיגריין שקבל לוי מן הערב. ומה שהקדים ראובן לפרוע טרם יתבענו לוי לשמעון לביד כדאמרין יפרע מן הלזה תחילה גם כזה לא הפסיד ראובן אלא ילך לו שמעון אצל לוי ויעמידנו בדין להשיב לו מה שקבל מראובן, ראעינ דסליקו למאן דאחתיה למלוה לנכסי רערב מקמיה דליחבעינהו ללוהי(10) מטעם דנתבעין מן הלזה תחילה ונכסיו הם ערבים בו, מיס חוזר ופרעם הלזה אלא שאותה שומא הדרה ואפילו מכרה, ואין כאן סלוקי דינא, ואפילו למאן דמפרש סלוקי דינא, סלוקי דינא איכא אפסודה ערבא

סימן ס"ב. (א) שמואל א' כ' ויגל טכונת רבינו נכלן אורה נלסון הורחא ושלמט חמנים
הס נלטה דיינים שהענינו שלחם אל רבינו. (3) מקטנים תיקון רלז'ם צמקוס
מיסנם נכ"י ודפוס. (2) עיין מנהדרין דף ג"ב ע"א. (4) נכוס ענותם שלחו תיקון רלז'ם
צמקוס נכוס ענותם נכ"י ודפוס. (5) עיין צ"ב דף קע"ג ע"ב חוס' דיה חסורי. (6) ליטריין
הן יותר מדיגריין ואולי ג'ל דיגריין, ואפשר שזאת היחה הפשטה, שהסיב לו טער על מ' ליטריין
חמת הערבות על מ' דיגריין (7) הן הוה נדפוס אצל נכ"י אשמןגלי. (8) הן הוה נכ"י
וגם נדפוס וז"ע מ"ה קבל רלז'ון? ואפשר טכונתו על השטר שקבל רלז'ון על יד ערבותו נעד
שמעון. ואולי ג'ל שמעון וכונתו על אותו השטר שקבל כדלעיל (ט) פכדלס אנמיין = prendre
main en. שזו לשון ליקח ניד. (י) צ"ב דף קע"ד ע"א. (יא) ועיין נכונצ'ס ה' מלוה ולנה
פכ"ו ה'ו וסגנת הרלז'ד' טס כי נחלקו נזס ועיין נהרס הנגיד טס ונעור ח"ע סיון ק"ל.

ג. (בענין או לרבות).

[והא] רמיבעיא [לך] בריש אותו ואת בנו לא מרדך נבי או לרבות את הכלאים (ט)
ואו לרבות או למעט הוא ובמרוכה (ז) מרדך ליה, לא קשיא דמאי דלא מריש
הנא מריש התם, וכן ברוב מקומות בחלמוד:

ד. (בענין ישלם מדעתו משמע).

וששאלת (בהזרוע והלחיים) דנסי' תני תנא ישלם ואת אמרת מרת חסידות שנו
כאן, וקשיא לך דכריש בבא קמא (ז) אמרינן ישלם מדעתו משמע דמי
כתיב ישולם. יכולני לשנויי לך שכן אנו גורסין תנא תני ישלם דברי ר' אליעזר
וסכלל דרבנן סברי לא ישלם ואת אמרת מרת חסידות שנו כאן, דאי אמרת הכי היכי
מצית לסייר דרבנן אמרת חסידות פליגי. ועוד מריוקא דר' אליעזר לא תמרוד אלא
מעיקר מילתייהו דרבנן דאמרי עני היה וכו', מעמא דעני היה וכו' דהא ודאי דינא
משמע, אלא שינוייה דחיקא לא משנינא לך. וכי הך מילתא חשבינן לה מענתא
לדמויניהו, דישלם דהנא חייב תשלומין וישלם דבבא קמא נמי חייב תשלומין, אלא
אף בלא ביד משמע שישלם מיטב החוב המוטל עליו וליתא לישנויא דשני רבהג)
מדעתו בלא ביד טובין, בעיכ עיי ביד מיטב, וליתא דישלם משמע אפילו מדעתו
ישלם חוב המוטל עליו וישלם מיטב (ד):

ה. (בענין מיטב אין מדי אחרונא לא).

ואשר שאלת על הא דאביי בתחילה ב"ק (ט) רמי ליה אביי לרבה מיטב אין מדי
אחרונא לא וקשיא לך הא דאביי נוסא בהכונס צאן לדיר (ז) מוקי ליה לקרא
אליבא דר' ישמעאל דאכלה חזי להיות נידון במשווייר, שזו אינה קשיא, דאביי סבר
בכולא תלמודא דאית לנוקין בעיריה, [וכן] משניות ונמרות כמה וכן ר' יוסי הגלילי
וכיע דמיטב טובא כתיבי, והלכה כר' עקיבא ומתניתין הגזיקין שמיין להן בעדיהן)
מוקי בעדיית רמוק דתניא הכי כר' עקיבא, ומילתא דר' ישמעאל מפרש לה לנידון
במשווייר שבו כדאיתא בהכונס, אבל עדיפא מינה היה לך לאקשוויי מראביי נוסא
ברי' הגזיקין שמיין להן בעדיית מפרש התם בריש פירקא אמר אביי לר' ישמעאל
דאמר בדאורייתא ברניוק שיימינן קמיל מפני חיקון תעולם ברמדיק שיימינן, ומבונס
צאן לדיר מוקי לר' ישמעאל לנידון במשווייר שבו, אבל אני רניל לתרין עלה דהתיא
דהכונס, כיון דאיסלני תנאי היכי שיימינן שימת התלמוד היא דר' ישמעאל סבר כר'
יוסי הגלילי דאמר נידון במשווייר שבו, ומי' תשלומין ממיטב דניוק, ואם בא לשלם
קרקע נידון לפי שווי המשווייר, אבל מדברי ר' עקיבא שלא מי' כלום אלא תלה
בעדיית רמוק לא מצי למידק כמאן מכולהו דהכונס סברא ליה (ד), וזוה הפעם אמרינן
דלכהי דחיק ר' ישמעאל לשנוייה קרא משמיה דקרא דמשמע דהאיך דקא משלם (ט).

ג. (ט) מונין דף ע"ב ועיין נחום ד"ה או לרבות. (ז) ז"ק דף ע"ב ע"ב.

ד. (ח) מונין דף ק"ל ע"ב, ועיין נחום ד"ה חנא מני טעניא סס נסס ריח הך סינוייה
שאלת עליו ר"ה כחן סהוא סינוייה דחיקא. (ז) ז"ק דף ז' ע"א, ועיין תוס' סס ד"ה
ישלם. (ג) נס"ס שלנו רכ"ה ולפי הנדלח כ"ל. (ד) ונלחא שלחן כיון רש"י סס ד"ה מדעתו
מפירם דלא אפריחוס ללעוק עליו זכ"ד עי"ם:

ה. (ט) ז"ק דף ז' ע"א. (ז) סס דף כ"ט ע"א ועי"ם נחום ד"ה ונל. (ג) גיטין דף
מ"ח ע"ב ועי"ם נחום ד"ה אמר לני. (ד) אמנם נחום סס אמרו דלדלחא מדנכי ר'
עקיבא נעמט דנחמי פליגי. (ט) כלומר כר' עקיבא:

דקאמר אהני ניש ואהני קרא משום דמשמע ליה תרתן, חדא בדניוק שיימינן ואידך במשווייר לניוק שיימינן, דמשום נורה שוה שלמד מרבנותיו לא נמורה היא דכל מקום שאנו אומרינן נאמרה למעלה ונאמרה למטה אינה נורה שוה, נמורה אלא כמו נלמוד סתים מן המפורש ועוד רבות בתלמוד. דהרע דתרתו שמעת מינה אביי לרי ישמעאל דקאמר לא תימא כדרב אידי דאמר כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות וכו' ולא אמר לא תימא כדרב אחא בר יעקב דאמר בדניוק ומיזק פליגי דהא אביי ידע לה דמוכח בריש ספקא דהניוקין אלא להכי נקיט דרב אידא דההוא טעמא נמי טצי למהוי בשומא דכיצד שמיין כהדי פלוגתא דעידית דמיזק וניוק, אלא דלא אסתברא ליה שומא דקרא דרי ישמעאל אלא למשווייר שבו ולא כרב אידי משום פירכא דהמציא מחברו דסרכינין עליה דרב אידי . . .

1. (בענין תן כוכי).

אשר שאלת דאמר ר' יוחנן בפי' דנישין א) התוספ לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה ואית משנתנו כל האומר תן כאומר וכי דמי וקשיא לך הא דאמר ר'י בשלהי שנים אהויין ב) המנביה מציאה לחברו קנה חברו ואית משנתנו דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי אלמא תן לאו נוכח. — שאלה זו דומה להאי דישלם לעיל ב) שהיא דרך חיצונה, דאפילו לא פירש ר' יוחנן דומה הוא דהאי לשון זכה, והנדברים יחד יודעים הם אם אומרים משום זכה אם לאו, דבעל כורחך שליח להלכה לא שוויה אי ממילא יזכה בו כרב הונא אי לשין זכיה כרי יוחנן ד). אבל גבי מציאה תנה לי משמע באדם שאומר לחברו תן לי אותו חפץ, ואפילו אמר זכה לי אם לא יתמצה המנביה מה יועיל, וראיה לי מסיפא דספקא דנישין א) האומר תנו נט לאשתי דההוא עיכ לאו זכה הוא, אלא שאין כל הלשונות שוות דיש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן. ונירסא של טעות כתבת שכתבת תנוו) דההיא משנה תן נט לזוכה ולזכות לה קאמר וסיפא דפירקין תנו נט לשון רבים, ולא גרסינן זה דהא תנו לעדים קאמר לכתוב וליתין). — והיז הוה לך למימר מרגינתא ודרשת חספא, דהא ר' יוחנן אית ליה התוספ לבעיה במקום שחב לאחרים לא קנה בריש נישין ופי' דבכא מציאתא) מפרש טעמא דהמנביה מציאה. לחברו לא קנה משום דהוה ליה תוספ לבעל חוב במקום שחב לאחרים ועלה פליגי ר' יוחנן ואמר המנביה מציאה לחברו קנה חברו

1. א) גיטין דף י"א ע"ב ועייש בחוס' דיה כל האומר. ב) גיט' דף יוד ע"א ועייש בחוס' ד"ה ולא אמר. ג) לגייל אות ד'. וכונתו כי שם וכמו כן כלן רק למלאה עין סוכרים הדברים חס דק דרך חילונה, אמנם אם תעמוד על תוכן הדבר אז תמצא שאין כלן סתירה. דאף בלא פירושו של ר"י היה נראה לנו דהאי תן דמשנתנו לשון זכה הוא. ד) ראי' חיקן נספחו או מנילא וכי' או כרי' וכו' במקום אי . . . אי כרי' ודופוס. אמנם אין לך להגיה. כי כן כונת רבינו כיון שדעתו של האלון לשכרו א"כ אין סהדי שטולדי ניחא ליה לבעל שיסיה משומר נמוקדם האפשר ובע"כ לא יהיה נקטן לומר שהוא דוקא שליח לסולכה אם יוכל לזכות לענד מנילא כרב הונא או ע"י תן כוכי וכרי'. וכן פירש נישין יוסף גיט' שם חידולו של חוס' שם ושהוצא גיטין שם נכס ר"ת דדעת אחרת מקנה אותו ולזה הוסיף נישין יוסף לנצל אכן ארדיין לדעתיה, כיון שנגלה דעתו שרולה לשחרר ענדו ניחא ליה לניקני ליה מהשתחא ובע"כ דאמר תנו כאומר זכו דמי, אבל הכל מנביה גופיה מיימר אחר תנה לי אמר לי ולא נכלתיה על דעת לזכות נה לעמך אלל על דעת ליסנה לך כמו שאמרת ועבסיו איני רולה ליתן עכ"ל. ומה חלפה שדברי ר"ת בחוס' שם והדרי' בחסונה כלן לדבר אחר נחטבו. ה) גיטין דף י"ג ע"א. ו) כלומר נמשנה גיטין דף י"א ע"ב ועייש שכן גיטת סריי' שם. ז) ועיין על זה עוד חוס' גיטין דף י"ג ע"א ד"ה האומר ובי' דף קלא ע"ב ד"ה חטו. ח) עיין חוס' גיטין דף י"א ע"ב ד"ה החופס ובי' דף י" ע"א ד"ה

והיה תוסס לכעיה כמקום שחב לאחרים, וייל דסבר ר"י היכא דאיכא למימר מינו דוכי לנפשיה וכי נמי להבריה אמרין תוסס לכעיה ואפילו חב לאחרים קנה כמו מלוה התוסס למלוה אחרט) כמו מציאה, אבל גבי חן נס לאשתי ושטר שחרור לעברי מודה ר' יוחנן דלא קנה:

ז. (בענין כלי זכוכית דכי נשברו יש להן תקנה).

והא דקשיא לך כיון דרב אשי אית ליה בעיזא) דכיון דכי נשברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמי גבי כלי זכוכית, מאי שנא דקאמר כיציאת השבת ז) לעולם לכלי הרם דמי [ודקא קשיא לך לא ליטמי מנבן הואיל ונראה תוכו כבורן], לוקמיה בטעמי כראוקמיה ההם תלמודא ג) לשפויניהו מנבן מהאי טעמא. — הא ליתא דגבי שומאה ניהא ליה לאוקמיה בטעמא דריל ל) דאמר הואיל ותחילת כרייתו מן החול ככלי חרס דמי ולהעמיד תחילת שומאתן בנקבו והסיף לתוכן אבר ושומאת גבן ספני שנראה תוכו ככרו מלאוקמינהו ככלי מתכות על ידי נשברו יש להן תקנה שאין זה גורם שומאה בכל מקום אלא לשומאה ישנה, אבל תחילת שומאה [היא מסני] שתחילת כרייתה מן החול דומה לכלי חרס שהוא מן החולס). תדע דמשום קישיות שומאת גבן אוקמה בהכי ואעיג דלא דמי, כי מה ענין כלי אדמה אעיפ שיש להם תקנה לנזור עליהן שומאה אלא אפי' כי משני הכי הואיל וכי נשברו סמיך על כריית חול עיי התכה כמו חרס עיי שריפת ככשונות, אבל לענין שכיילת כלים חדשים כלי מתכות הניתוכות אמרין בפרשה, וזכוכית ניתוך הוא שתחילתו, ואפילו כסופו לאחר שהוא זכוכית הוא כמתכות הניתוך לאחר שהוא ברזל או נחשת או ברזל או עופרת והלכך נקט תקנה שבירתו ולא תקנת תחילתו:

ח. (בריית ברירת).

דיני ברירה לשון ארוך והנה אחכם ובסקוסא) שתמצא עולא ורב חד מוקי למעמיה משום בקיעה וחד משום ברירה וחד מתני להו וזין, אמוראי נינהו והכל פרשתי לסי דעתך, וקשיא דרב אושעיא ורב אושעיא בפסחים מכאן ולהבא בשילהי ביצה ובמשתתמין ובפרק הדר עם הנכרי:

ט. (בענין לצרבו ולצרבה באכירה).

ואשר שאלת מיס מייתי באלו מציאותא) הא לא דמיא אלא להא שכן עליה עוף כשרה, משום דמינה שמעינן דברעת מנהג עולם תלוי, דלא ניהא לאיניש שישכון עליה עוף, וכן נמי הסכנים פרה לפסס החם קשה לו כשרשה, אבל עלה עליה וכו' אעיג דלא ניהא ליה להאי דמפסיד פרה כיון דניחואת דאיניש הוא בשאר סרות הינ ספול ז). — ומתניתא ג) שהכניסה לרבקה גבי עגלה ליתא דכ"ד) פרה

א"ר יוחנן. ט) ועיין גנימוקי יוסף ז"מ שם שהוכיח כן מנכרל דנפסיה אלינא דל"ת :

ז. א) עיז דף ע"א. ב) שנת דף ט"ז ע"ב. ג) שם ע"א. ד) שם דף ט"ו ע"ב. ה) כלומר ולכך לא נראה לו לרב אשי לומר שטומאת גבן שהיא תחילת טומאה תהא מטעם דאם נשברו יש להם תקנה:

ח. א) חולי ז"ל ונמקומו. ורואו צוה על מה שכתב ר"ת נספר הישר על מסכת ערוזין דף ל"ו ע"ב, והוא נלפס דף כ"ה ע"ד סימן דמ"א. ועיי"ש כי שם דבר דנינו דליכות על כל הענינים שרואו עליהן כאן. ומה נראה שכבר כתב ר"ת את ספרו נמהדולא קמא בימי דצינו שמואל ובעוד אחרו מי:

ט. א) צנא מליעא דף ל' ע"א ועיי"ש בתוס' דיה צעניל. ב) ועיי"ל בתוס' דיה א"ף. ג) תיקון דלזיס צמקוס לינע צכ"י דעוס. ד) דגבי כלי צמקוס גבי צכ"י דעוס.

מתניתא בתוספתא (ספריה) ושכן עליה עוף משנה היא במסכת ספרי. וקרא דענלה דנקים רילסי עול עול מהדרי בסופה. ואני פרשתיה כבר פירוש אריך וישנו במקומכת):

י. (בענין ברכות עובר לעשייתו).

ששאלת מאי ראייה מדרב יהודה לרב ספי משמיה רבא (ועוד הא לא היו בדור אחר ורב יהודה קדים טובא, האיך יענה ראשון על האחרון, בזה צדקת דקדים ליה, רביום שמת רב יהודה נולד רבא נ), ומשום דקדים ליה מביא ראייה מסנו, ואלו אמרו רב פסא ורב ספי משמיה רבא מברכין על המצוות עובר לעשייתו ועל ביעור מברכין וחד אמר לבער, או לא היה צריך להביא ראייה, אך הם נחלקו בלבער ועל ביעור ומתוך דבריהם למרנו שצריך להקדים ברכה למעשה טנא לן, כלומר שמעו משום מקום או משום תנא, ומפרש אין מתרי קראי שמיע לן ורב יהודה משמיה רבא) ותנא נמי הכי:

יא. (בענין שלש נמסיות).

גם כאשר שאלת בחגיגה. ג' נמסיות נחל והוקשית מה הוצרכו לאמצעית שלמה, עד שאתה שואלני מה הוצרכו שלמה, היה לך להקשות האיך עלתה טבילה בשתי החיצונות, דהא אמרינן (ג) הניצוק והקספרם ומשקה פוסח אינו חיבור לא לפוסחא ולא לטהרה, וטהרה היינו עירוב מקוואות. אלא אותה שאתה שואל עליה למה הוצרכה היא הנותנת כח לעשות חיל, רקספרם לא הוה חיבור אלא איב אתי סמי טאה ומשקה טהורה, וחדלית היינו קספרם, רמי מקוה אין מטהרין בווחלין, ואסד) מחברין בווחלין כשבוה עשרים ובוה עשרים וחדלית מחברתן ובלבר שלא יטבול בחדלית נוסא, ובשתי נמסיות ראבועים ועשרים רי, אלא שלש נקט משום עליונה ותחתונה, תרע דבסיסא דהך מתניתא) קתני וחכמים אומרים אין מטבילין אלא בשל ארבעים, ומה שפירש רבינו זקנו בעיון) נבי קספרם בוה ארבעים ובוה עשרים וקספרם מחברין לפוס חורסיה לא עיין בה, רהוי ליה לפרושי בוה עשרים ובוה עשרים, ואם באנו להעמיד דבריו ולומר דברבנן) פריש לא יתכן, חדא דאינה נזכרת בתלמוד ואע"פ שראויה היא למה שפרשתי לא הוה ליה לפרושי עלה אלא איב מוכירה, ועוד דהך מתניתא דהניצוק והקספרם בעל כרחיך מוקמינן כרי יהודה בניסיון) ומרייק לה מטוסח על מנת להטפוח חיבור, וניצוקט) נמי מסרישנא בתרי נוונא ניצוק אינו חיבור למקוה שכל עומת שבא כן ילך, אבל אם סוף המקוה להתמלאות עיי ניצוק

ה) חוספתא דפסח פ"א. ועיין בתוס' ספ"ד הכניסה לנקה. ו) פסח פ"ג נ"ד. ז) סוטה דף מ"ו ע"א. ועיין בתוס' נ"ג ספ"ד ח"א. ח) והוא נספר הישר על נ"ג ונדפוס דף מ"ו ע"ד סימן ח"א:

י. ה) ספחים דף ז' ע"ב. ג) קידושין דף ע"ג ע"ב. ג) נ"ג ספ"ד ח"א נמסיה דשאל. יא. ה) סניגה דף י"ט ע"א ועייש ע"ב בתוס' ד"ה בתחומה. ג) ניטין דף ס"ז ע"א ועיי' ס בתוס' ד"ה הכינוק. ג) עייש נכשי ד"ה אינו מיצר. וכונת ר"ח נזה לתניא מדעת הכי' בתוס' שם שאלו הוא לענין השקה. ד) כ"ל נמקום ונס נכיי ודפוס. ה) חוספתא מקוואות פ"ג. ו) ע"ז דף ע"ב ע"א רש"י ד"ה ולא למטה. אמנם צניטין דף ס"ז ע"א פירש רש"י שני מקוואות שאין גלחוד מהם ארבעים טאה. ז) כן הוא נכ"י וכונתו שרש"י פירש אליבא דחכמים בתוספתא דאמרו אין מטבילין לא נעליונה ולא בתחומה אלא נאלמעיח טל ארבעים טאה, ואלבא דחכמים פירש רש"י חיי דליוק וקספרם אינו מיצר, אמנם נדפוס לחתא נברבנין ונמקומו חיקן לח"ס דעדנכן. ט) טס. ט) עיין בתוס' ניטין ספ"ד ועיין

עד ארבעים סאה כנון רגליו של ראשון נונעית במקוה וסופה להתמלאות הוי חיבור
 דכולה כרי יהודה כדאמרינן בכל הנטי) תנינא. — ואשר אמרת דשני רגליו במים
 שיכול להחזיק היינו גוד אסיק(ה) זה ליתא דהחוק דרבנן ונוד אסיק דאורייתא להעלות
 מטומאה לטהרה ואפילו להחוקק לא הוה עוריהו רגלו במים גוד אסיק אלא הכי תקון
 רבנן החוקק לרי יהודה. על החרשים אנו בושים אלא שאתה מנלל עלינו אחרים.
 ומה ששאל רי יוחנן מהו להטביל בראשו מהטין אפילו בשחת מרביעית שאלוהו
 דמשקה טופס ע"מ להטפיח והוי באלו הוא מקוה שלם ומרודד כאן דסופו להתמלאות
 כדפרישית לעיל. וסוגיא דתלמודא בלישנא(י) דמחלוקת מטומאה לטהרה אבל במעלות
 דרבנן לרבוי הכל השני טהור:

י"ב. (בענין אחת ארוכה ואחת קצרה).

ששאלת לפרש לך אחת ארוכה ואחת קצרה(ה) שאין הדברים לכך(ג). הכי פירושא
 ארוכה וקצרה דתיקנו רבנן השכיבנו לנאולה אריכתא(ג) וקיצורה שלא
 להפסיק יותר מדאי(ד). ואנב הכי תנו מקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך ומפרישין
 לה הכי מקום שאמרו לקבוע בקיצור, אבל לפי שעה כנון חולה בברכת חולים אומרה
 וכן צרכי צבור כנון וזכרנו ולא צרכי יחיד אומרה(ה). אבל לקבוע לא דרמי כשתי
 תורות וחוכא ואיטלולא מילי רבנן לפני עם הארץ. — לחתום אינו רשאי שלא לחתום,
 ולא נקט לסתוח אינו רשאי שלא לסתוח חרא כי רובלא לא ליחשב וליזיל ועוד עיקר
 תתימה הכל הולך אחר החיתום, וחותם לכל הברכות לך ולכל ישראל שלום:

סימן ס"ד. תשובת רבינו יעקב זצ"ל להרב ר' אפרים מרגנשבורג(א).

מדרתי בראשונה, ויותר באחרונה, כי הקרה יי אלהי יעקב לפני בחסרו העמיד
 אדני, המעיר בעלי מדני, ובעיני היה ננאי, לתת מתן ופנאי, על לא צריכות
 לפני ועל כתוב בכתבך, יודעים לבי ולכך, ילדות היתה כך, ואם לכך הוא בקרבך,
 על לבי מה סיבך, ויש ממש(ג) שאל לרבך, העומד בישיבך, או אלי ואשיבך, אך מיום
 דעתך, מודה(ג) לא שמעתך:

נספר הישר על חגיגה דפוס דף ל"ד ע"א סימן סכ"ו. (י) ליל המניח גע. (יא) דברי
 רבינו הלן פתומים קתא, ונלכא שרומז על דעת רש"ס טכונד דהך דרייתא חגיגה דף י"ט ע"א
 עודה רגלו אחת נמים הוחק לרבר קל וכו' הוא משום גוד אסיק, וע"ז אמר ר"ת שאינו אלף
 מטעם חקנה, הגוד אסיק למאן דס"ל הוא לאורייתא. (יב) וזה כליכא דאמרי סס:

י"ב. (א) נככות דף י"א ע"א. (ב) שאין הדברים לכך, כן הוא דפוסם וגם נכ"י. וחולי ליל
 שאין הדברים מוכינים לך. (ג) נככות דף ט' ע"ב מימלא דרב אשי. (ד) מזה נראה
 דדעת ר"ת אלוכה היא אחת וחמונה וקלרה ששכיבנו וזה דעת רש"י סוגיא דתוס' נככות
 דף י"א ע"א דים אחת, ועיי"ש פירוש ר"ת מולק על זה. (ה) ועיין חסונת רבינו האי בשערי
 חסונה סימן קכ"א וסג' אשרי נככות פ"א סימן י"ב:

סימן ס"ד. (א) הוא ר' אפרים בן יעקב, ועל רבינו אפרים הלוי העירו ספר יוספין ואמרי
 נעל קרא הדכות מהיה תלמידו של רי"ף. אך זה אי אפשר שהרי רי"ף נפטר שנת
 תתס"ו ור' אפרים נפטר שנת תתקל"ה כאשר העיד ספר היוחסין. ועיין מה שכתב נעל סס
 הגדולים ערך רבינו אפרים תלמיד רי"ף, שהניח סס נ"כ תקלת וכן המרוזים האלה. (ב) כלומר
 סס יע מעט דנכריך סאל לכרך. (ג) כן הוא נשם הגדולים סס וכלל נמקום מורה נבכי ודמוס.

א. (בענין עד זומם)

עד זומם למפרע (. . . הקשיתוך) משניות שלמות לפי פירוש רבותי ופירשתי לך דאחד קאי וכן בספרים קדמונים דסלהיג) בגולונתא ודעמוך) זומם והיינו דקתני זומם ולא זוממין. ודאסרודו בי תרי בחד ולא גרסינן ותרי בחד. ואם קצרת, שאל לאשר פירשוהו בשמי, אולי שניתה). ועל שאילות ראשונים בא ואראך מעמן ואטעימך ממשן:

ב. (בענין המפקיד אצל חברו בשטר).

וההיא דרבא אדרבא) הוקשו פריה בבבא בתרא ולא פירשו כל צרכו והכי פירושו צריך להחזיר לו בעדים) להפטר בשבועה ונאמן לומר החזרתי בשבועה, והרא היא ודוק ותשכח לישגי) דלא משתמיש למיטר נאמן ואינו נאמן צריך ואינו צריך. אלא צריך ונאמן. וכן ממשן וטעמן, וכן נמצא בשמי מסורשד) וניכר רשומן:

ג. (בענין נסכא דרי אבא).

הדיא דנסכא דרי אבא) פירשה ריה בשבועות ואני פרשתיה בסוף שבועות) ותמצאנה בעולים מכאן לשם:

ד. (בענין וכולהו כי שדית בור ביניהו).

כי שדית בור ביניהו) . . . כל הכתובות להלכותיהן עי"ם רבותיהן תמצא לפי פי' רבותי ואני פירשתי לך ועודי מהויק כס. קרן כוונתה להויק למאן דאית ליה שלנא ניוקא ממונא) והיינו למיד קרן עדישא. ולמיד שלנא נוקא קנסא אי לא כתיבא יוה ספרינן ליה דלא מסתבר רמיהיב, דאעינ דבהיבא אמרינן קנסא הוא, ולא רמיא להנך דהנך מועדין מתחלתן ודינא דליהיבן. וסברא היא דמועדין מתחלתן ולא משום יעידתא דתלתא וימני דקרא, דהא לא כתיבא אלא) אתיא מדינא דשן ויש הנאה להויקה, רגל הויקה מצוי שפי ואדם בר דעת). לבייש שאמילו אם לא נתכוין לבייש אעינ דנתכוין רק להויק במתכווין לבייש [דמי] גם דעת אמרינן הכי אבל הנך

א. ח) זיק דף ע"ג ע"א ועיי"ם בתוס' ד"ה דלספידו וסנהדרין דף כ"ז ע"א ועיי"ם בתוס' ד"ה דלספידו. ועוד עיין בספר הישר על ז"ק בדפוס דף מ"ד ע"ג סימן תל"ז ובשט"ס וקבלת זיק דף ע"ג ע"א. ועוד עיין בספר רמב"ן דף ל"י ע"ג סימן ל"א. ז) כלומר כמנתי י' קושיות והקושיות לא החכרו כלן והניחין ר"ת לקתן כפי' ס"ו. ג) כלומר שהוא מורה על סד, לא דספלינהו כמו בספרים שלנו שהוא מורה על שנים. ד) כליל לדעתי במקום וטעמו ככ"י וטעמיה בדפוס. ה) כליל במקום שנית ככ"י. ובדפוס שנות ורז"ח"ס תיקן שכתא.

ב) נצח נחרא דף ע"ז ע"ב קאמר רבא הלכתא נשבע ונזנה ממנה דס"ל ככז סקדא סס המפקיד אלל סכרו נשטר ואמר לו המזכריו נאמן, ובשבעות דף מ"ה ע"ג קאמר ס"ס"ם גל רמי נכ ממח ונכא דמכוויכו ס"ל נשטר שלניך לסמוכי לו נעדיס. ועיין בתוס' ז"ב סס י"ה סוף סוף וד"ה אמר רבא ובשבעות סס ד"ה נשטר. ז) כליל במקום נשטר ככ"י ודפוס. ח) כמו דוק לישני ותשכח. ואולי כליל. וכונתו כשתדוק בלישני ממנה דלא פליגי, דלא קאמר ססי מקומות נאמן ואינו נאמן או לריך ואינו לריך, אלל נצח נחרא חישא נאמן ובשבעות חישא לריך. ד) בספר הישר על נצח נחרא בדפוס דף ל"א ע"א סימן תל"א.

ה) שבעות דף מ"ז ע"א. ז) עיי"ם בתוס' ד"ה מותך שהניח את פירוש ר"ת בספר הישר ועיין בספר הישר על שבעות סס בדפוס דף י"ד ע"א סימן תפ"ב.

ו) נצח קמח דף ה' ע"א. ועיי"ם בתוס' ד"ה סק מועדין. ז) סס דף ט"ו ע"א. ג) לפי דעתי ל"ל ולא במקום אלל. ד) כלומר עשוס הכי הן מועדין. וכל הדברים מכלן יכלאה סמוי"ם ונלמי סמך עלו דכס קמטוי"ם ע"י טעות סופרים בספר יחזק. ול"ן ניד

אין דעת לבייש ונתכווין להיוק דידהו לא רמי לאדם, והיינו דאמרינן לעיל לא ראי אדם בדי דברים כראי השור שחכר בושתו). אלמלא לא כתיב שור [לא הוה יליף מיניה]. ולא ראי השור שמשלם כוסר כראי אדם בתרווייהו קטלא כתיבי ו(שור) אלמלא ניוקין כתיבי ודאדם לא כתיבי לא נמר אדם מיניה דבתשלומי קטלא הקל הכתוב . . . אש בח אחר מעורב בו, ויש מקום שתוספו חומרא ויש מקום שתוספו קולא וזיל הבא דחי וזיל הבא דחי, דאיכא למימר להאי ניסא ואיכא למימר להאי ניסא, והכי מוכחא שמעתא דפירקא. אי נמי מועדת מיסכרא לאכול הראוי ואינו ראוי מפי מהנדך ולא מיתורא דאו השרה. דיש דברים שאין האש מכלה אותם אלא מקלקלתן ואורחיה לקלקל ולשרוף מפי מהנדך . . . בור תחילת עשייתו לנזק וכן אני מסרש ובא וכן תמצאנה בשמי. וברייתא דלקמן) דנקטא חומרא אחר הרינין האלו וסיוס הלכותיהן פירשתי לך חומרא דכתיבי ושייר פורתא :

ה. (בענין אשתו של יונה).

ועל אשתו של יונה) מעית, וכי תעלה על דעתך שעליית גנל אסור והא חייבת בשמחה. ואין זה רומה למניח תסילין אחר שקיעת החמה) ולא לסי רבא ד) דהישן בשמיני בסוכה ילקה, רבעלייתה לרגל היתה מביאה עולת ראייה בלא תנאים. והילנה המלכה) בלא ברכה היתה — ולדברך והא דירה איש ואשתו בעינין) — וסיכל בת שאול בברכת תסילין, וסומכות רשות באקמו ידייכות) בעל בורחך לרי יהודה כיון דבכל כחו מדאורייתא איכא מעילה, באקמן אימורא ררבנן. והכי פירושא לרי יהודה דסליג דלית ליה למידחי ררבנן מקמי נשים, ברכת תסילין ברכת סוכה עולת ראייה לנשים אסור כמו באוקפי ידא כסמיכה, דבאנשים לאקופי ידי בקדשים שלא בשעת סמיכה דברי הכל אסור מרבנן. ולרי יוסי דדחי ררבנן מקמי נשים כולו שרו. ועולת ראייה דנשים לאו תולין לעורה דהא בסופל איתה) לרשות של עולה ואינה בשאר בכלל לא יראו מני ריקס). וגם תמצא בשמי כן. ונראין למורים . . . ולא למורים . . . ולא נדמיתי לבולל דברים . . . כי לא יכון דובר שקרים . . . אך הדבוקים) בפותרים . . . ותמצא בירורים . . . הן הדברים . . . ושלומוך יגדל :

ללננס ולנצארס. ותתוכן דנצרים נראה שנתקן אלעיל דף ד' ע"א. ה) נראה שכתבו נד רש"י שם ד"ה ותני לא שמיים שם סק לא קטשיט נד דנרים ולמי דעם רבנו דרנצו בושת לא קטשיט. וכעין זה כתב הרשב"א לקמן דף ר' ע"א ד"ה לאחיי. ו) תיקון דלחיים. ז) ב"ק דף ס' ע"א. ח) ב"ק דף י' ע"א.

ה. א) ערוכין דף ל"ז ע"א מיכל בת טוטי היחה ענפת תסילין ולל מישו זה סכעיס ואסחו על יונה היחה עולה לרגל ולא מישו זה סכעיס. ועיי"ש נהום' ד"ה ללמל ועוד עיין נקטר לכאן דף ל' ע"ב סימן פ"ו. ב) קידושין דף ל"ד ע"א. ג) מנחות דף ל"ז ע"ב כלומר מוסר דהסס כתיב ושמרת. ד) למי רנצו כן הוה צכ"י ופעמו דלניצב דרנצו קאמר צר"ה דף כ"ט ע"ב אלא ענפתה היטן צעמיני צכוכה ילקה, דהסס מנחוס כל תוסוף צנר סיונא איכא. ונדמסו אימל למי סגא ונמקונו חיקן רחיס לפטיי סגא. ה) כלומר לא לצד שעלתה לרגל אלא חף הנייח עולה רחיייה וכלל חנחי כלומר למדנה ולניצב דרי יוסי ונפוסל כדליתא לקמן ולמי דעתי ל"ל ונעלייתה צמקוס דנעלייתה. ו) סוכה דף צ' ע"ב ויהס רי יהודס קאמר לה דסיל נשים חין סומכות לכך קאמר דנלל צכוכה היחה. ז) ח"ל רחיס צגלין על ז: זה יצב ועיין נקידושין דף ל"ד ע"א כדיל סגנו כעין תדורו וכו' מה היה מקום לומר דסיינת וקע"ל הארס ועיין נלצ"ץ דף למד סימן פ"ז סכח ג"כ דהילנה נלל צכוכה הוה יסנצו ולכ"י לא מישו וחי מוסוס יסינצו הוה למרינן סגנו כעין תדורו עה דריס חיס וחסונו ועה חסס חנצו נעלס יסנצו חף הילנה חנצו צכוכה יסנצו וכו' עיי"ש. והנצרים יצב ג"כ דחי חסין דמסנו הוה דרעינן סיונא ללמס רק מהאארס סמרינן לה עכ"ל. ח) ענינא דף ט"ז ע"ב. ט) סנינא דף ט' ע"א. דהסס דרעינן דרשות למסל ולערג. י) כלומר נפאל סוסוס

ו. (בענין אוב וידעוני וחוכר חבר)

אוב וידעוני לכלל מכשפה לא תחיה ולמה פרט כירגמו אותם דמיהם כם וכ"א (ואם יש פרט בלאו לאו כללא הוא וההוא עושה מעשה בלאו ושלשה כתובים ויותר לאוהרה ולא למעושי כללא דהנהו אית) בהו לאו נרדא, ומעונן ומנחש מפרשי פתו נפלה מפיו מנחשים בחולדות ולחושש בשנים כחומץ לעיניו. וצורנו ישמות שלום לנו:

סימן ס"ה. עוד שאל הרב ר' אפרים על זאת.

ראיש דברך אמת מיהרת באחרונים, דברים היצונים, לא הצרכו לפני, והיו נכונים. מצאת בפריה נאמנים, ומרכותינו קדמונים, עלושים וממונים ולך רב סגנים, נלוים צמונים, בועם פנים, אך חרונים, מקצרב) פתרונים:

א. (בענין עד זומם).

שאלתי על עד זומם דמשמע דחייש רבא לפסידא דלקוחות דלקוחות הקדמת תשובה הקשיחך משניות שלמות ה). כיש שיספת, ונדעת מן הנירסא דפסלינתו בנולנותא ותרי בחד) ולא ידעינן מאי קאמר מר ומאי קושיא ליה למר ומאי דוחקיה דמר לפרושי דאחד קאי, אי משום דאמר אוקי תרי לכהדו תרי ותרי) כמאה מאי דהנהו קמאי ראו עדותן כאחד דלמא בזה אחר זה ואתי תרי ואסהידו תרי בחד ותרי בחד וליכא חידוש). ואי משום דקשיא ליה דרבא אדרבא). מה עזרת כמה שאמרת דאחד קאי מ"ם מדאורייתא פסול דהא אוקמינן דפסלוהו בנולנותא ואמאי לא פסיל ליה רבא למסרע כדאמרין נו"ך דאורייתא דלא בעי הכרזה ומשמע דלא הייש לפסידא דלקוחות, אי נמי אעד זומם קאי הינן ססולין דאורייתא ולא פסיל ליה למסרע, ושאלתי את הדב בישובי, אשר בקרבי), ועם לכביז) דרבא אדרבא לא קשיא הא דקאמר

פוסל אינו חלל רשות ואינו בכלל לא יראו פני ריקס. יב"י ידעם איתא: ואינה נשאר בכלל לא יראו פני ריקס לרשות של חלה, ולפי דעתי לריך לסדר הדברים כפי קצטיז צגנים. ורזאים במקום חיקן בשפרו ע"ש הרשב"ן: ואינה רק עשה הכל ונכלל נתי לא יראו פני ריקס והיה צגנים רשות של עולה רגל. יח) אינו ליל חזקין.

ו. ח) תכלתא ש' משפטים כ"ג, י"ז. וסנהדרין דף ק"ז ע"ב ודברי ריבנו סתומים נכאן. יב"ז הרח"ה קשיא הסודל היטה על הא דלתיקן בסנהדרין דף ס"ה ע"א ובבביתא דף ג' ע"ב דחוכר חבר הוא רק בלאו הלא גם זה בכלל הגזא היטה צ"ש שצטים יח"י לא יתלא צך וכו'. ונלמד גם כן מאוב וידעוני שיהיה במקילה. יב"ז תיקן שהלאו הוא אינו לאו שבכללות מאחר שצטים צי הדברים הנאסרים וגם יש בהם שפלים כזונים וייתר לאזהרה כגון מעציר צנו מעוקן ונחש וחוכר חבר. ג) נכ"י ודעם איתא הכי לז"ת ורזאים חיקן דהטו אית וכלל. ג) כן הוא נכ"י ודעם ולי נראה שכלל ולאחזו צגנים כחומץ לשינים.

סימן ס"ה. ח) כונחו שמת דברי ר"ת שאמר בתחלת מכתבו האחרון מהרמ"ן, כי צמסירות השיצ דנדיים חילונים שאינן נכנסין לפניו ולהוכיח הדברים, וגם מה שהניח פריח לעיל, הלא לא נודע לכל זולתי לריח. ג) מקצב כני"ל במקום וקצד:

א. ח) כונחו על מה שאמר ר"ת לעיל הקשיחך משניות שלמות, אך הקושיות הללו אינו יודע אחרן כמו שכתב לקמן ולא ידעינן מאי קאמר מר ומאי קושיא ליה למר. ג) כלומר שרים גרם לעיל דפסלוהו במקום דפסלינהו ונחש ותרי חבר. ג) חיקון רזאים במקום צדי מלה. ד) עיין בחוס' בנא קמא דף ע"ג ע"א דיה דלסהידו ס"ס דברי ר' אפרים צפחם, ונחישך זה הניחו בחוס' סנהדרין דף כ"ז ע"א ד"ה דלסהידו רק דברי ר"ת. ה) כלומר רבא דעד זומם כאלו חרצב בסנהדרין דף כ"ז ע"ב דקאמר בנזון לדורייתא מי צעינן הכרזה ועיין בחוס' צ"ק ס"ס ד"ה אי נמי. ו) כלומר בחוד קסלמי או ליל בקרובי.

אורח חיים סימן קכ"ג הלכה ט"ז

לא בעי הכרזה משום רספולין דאורייתא הוא ומיהו משעת העדאת עדים ולא למסרע ועדים הוא דמסקי לקלא בשהעידו עדים בכיד וליכא פסידא דלקוחות, אבל למסרע אינו נפסל משעת גזילה, והיג נבי עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל משעת העדאת עדים, והעדאה אינה משום (ת) פסולי רבנן אלא משום לקוחות:

ב. (בענין המסקיד אצל חברו בשטר).

וגבי המסקיד אצל חברו בשטר (א) אמרת דוק לישנא דלא קאמר אינו נאמן אלמא להיפטר משטר קאמר, אדרבא דוק לאירך ניסא מדלא קאמר המסקיד את חברו בשטר ואמר החזרתיו לך נאמן כדקאמר התם בהמזכר את הבית (ג) ש"מ דהאי צריך להחזיר בשטר היינו שאם לא החזיר ישלם. ועוד אי משום להיפטר משבועה מאי קאמר מכלל דתרווייהו סבירא להו, ומאן פליג בהא שאם יחזיר בעדים (ג) יפטר משבועה ואם לא יחזיר יחתיב שבועה, כ"ע הכי סבירא להו, ומאי ועוד דקאמר המסקיד אצל חברו בעדים איצ להחזיר לו בעדים (ד) ולרברך אף מן השבועה ספור, ואין זה נכון, דהא אמרינן בב"מ (ה) דמוקמינן ליה בני סרות דחדא להדים ומשבעינן ליה וכיש אם אמר החזרתיו לך שהוא חייב שבועה, ועוד אליבא דרב אסי (ו) דאמר המלה את חברו בעדים ההוא צריך שאם לא יחזיר לו בעדים ישלם לו היג האי צריך שאם לא יחזיר לו בשטר ישלם, וגם בזה לא עברתי במצותך ולא שכחתי, ושאלתי את הרב בישובי (ז) אשר בקרבי ועם לבני, ומוקמינן לה דהא דקאמר הכא צריך להחזיר לו בשטר היינו כגון שקיבל עליו אונסין דליכא מינו, ומשום הכי אם לא יחזיר לו בשטר ישלם ולא קשיא מירי:

ג. (בענין נסכא דר' אבא).

וההוא דר' אבא אמרת שהקושיא פריח, יודע אלוהים וכל שער עמי בי פריח אינם נמצאים בעיר הזאת ומימי לא ידעתיים, ובעולים משם לכאן שאלתי

(ז) כלומר והוא תמכיס עמי עיין לקמן תשובה ר"ת על זה. (ח) תסום כ"ל נמוקס אלמא כ"י ודפוס:

ב. (א) שנועות דף מ"ה ע"ב. (ב) ג"ב דף ע"ב ע"ב. (ג) בעדים כ"ל נמוקס צטטר כ"י ודפוס. (ד) שנועות סס ולפירוט ר"ת דקאמר לריך ואין לריך אשנועה קאי, איכ כחן אין לריך שנועה. (ה) בית דף ל"ח ע"א ועייש בתוס' ד"ה משכחת. (ו) שנועות דף מ"א ע"א. דקאמר רב אסי המלה את חברו בעדים לריך לפרעו בעדים, ההוא לריך לא אשנועה קאי. (ז) מכאן נראה שנימיים ההם כבר היו תמכיס את החכם העומד בראש הישוב נסם הרב, וזה הרב דקיק רענענשבורג היה נימיים ההם נלתי ספק ר' יתחקר צן מרדכי הנק' נסם ריב"ם. ועי' בראש"ן דף קמ"ח ע"ד בשאלתו המתחלת ליוחה נפשי וכו' אשר שלח אל הקדושים אשר נלחך הנה ושם קרא ראשון שנמנחה את הרב ר' יתחקר צרבי ומרדכי ואחריו יליך נתיב הרב ר' אפרים והחוט המשולש לא נמהרה יתחקר הרב ר' משה המדנר שלום אל עמו וכו'. מכאן נראה ששלשה החכמים הללו היו בני דינא רבא דקיק רענענשבורג ואז לכולם הרב ר' יתחקר והשלישי היה ג"כ דרשן ומגיד ע"כ קראו המדנר שלום אל עמו. וזה הרב ר' יתחקר נקרא גם כן בראש"ן כמה פעמים נסם ר' יתחקר סתם מרענענשבורג עיין סס דף פ"ד ע"ג. ודף קי"ז ע"ג. ועיין בנספח ראצ"ה שהוליא ר' חיים נתן דעמנילער דף נ"ד ע"ג בניאורו סס. וזה הוא גם כן אחרו הרב ר' יתחקר מרענענשבורג אשר שאל את פי ר"ת לקמן סימן פ"א וצדפום דף פ"ד ע"א ואשר השיב לו ר"ת נכנוד גדול. ורי משה הנ"ל הוא ר' משה צ"י יואל כנו שחכם עגמו בטרף ספר ראש"ן עם יתחקר צרבי מרדכי שלפניו צענין החלונות, והוצא עוד פעמים אחרים בראש"ן, וגם שאל את פי ר"ת ככתוב בראש"ן דף קמ"ג ע"א, והוצא בתוס' יצווח דף ס"ח ע"ב ד"ה כמאן:

ואמרו לי לא שמענו. ואמר לי הרב בישובי ההיא דר' אבא לא דמיא לשכנגרו חשוד על השבועה דמסבינן ליה אכשנדרוה) היינו שזה טוען מנה והלא אומר אין לך בידי אלא המישים ואינו יכול לישבע מצד למימר לזה לכשנדרו השבע שיש לך בידי מנה וטול, היינו להכחיש את הנתבע, אבל נבי דר' אבא הטוען חספתי ודידי חספתי יש לו להשבע להכחיש את העד שלא חספ' ואינו שהרי מודה לזכריו, ושבועה דרידיה חספ' לא רמיא עליה, לפיכך אינו יכול להסך על שכנגרו שבועה ולומר השבע דלאו דירי חספ'. הרי זה נכון [אכן] לא הוצרכנו לזה דהא בשבועות נומא מרמינן לה לשניהם חשודים ואיך ישבע שכנגרו שהוא כמו כן כחשודו(3).

ואינה ראייה לפנים. יכ"חג):

ד. (בענין אשתו של יונה).

ועל אשתו של יונה אמרת שטעיתי שהעלתי על דעתי שעלית הרגל אסור. לא ידעתי שכשעלית הרגל אינה עושה מצוה כי אם כראית ענים בעורה [אם אינה אסורה] (א) בלא קרבן שהיא מצות ראיון אף לאנשים בשאר ימות הרגל ולנשים אף בעיקר הרגל שאינן בני קרבן. ומה שאמרת תיפוק ליה דהא חייבת בשמחה, הא אמר אב"י אשה בעלה משמחה(3). — ומה שאמרת הנחת תפילין משום ברכה לכפלה קאסר ר' יהודה(ג) לנשים, הא מסקינן לה מקרא משום דלא תשא את שם איב איסורא דאורייתא היא ולר' יוסי(ד) נמי אסור. ועוד נבי תקיעות שופרה) אמרינן דדייקינן הא נשים מעכבין ומוקמינן כר' יהודה היינו משום דתקיעת שופר שבות היא ולא משום ברכה, דאי משום ברכה מ"ש נבי תקיעת שופר דנקט הינן לולב ושאר מצוות עשה הנה ליה למיתני אין מעכבין את התינוקות הא נשים מעכבין. ועוד מיכל בת שאול אם היתה מנחת תפילין בברכה, הינן שאר מצות עשה היתה מקיימת בברכה ומ"ש דנקט הנחת תפילין, אלא מסתברא עלייה הרגל היינו טעמא דר' יוסי משום ססי ביראה שהתירו לעולי רגלים(ו), ואשתו של יונה היתה שותה בשבתות ולא היתה חייבת היינו שבות דרבנן. והנחת תפילין של מיכל בשבת היתה מנחת וסיל כמאן דאמר שבת זמן תפילין למי שהוא מחוייב, ולאשה איסורא דרבנן דהא אין הכשיר לה וגם אינו דרך משא דתהוי איסורא דאורייתא:

ד. (בענין חובר חבר).

ומה שאמרת נבי חובר חבר יותר משלשה כתובים הם לא מצאתי בכל המקרא כי אם לא ימצא כך מעביר בנו וכו' ובהרוא קרא אזהרה לשאר מכשפים נמי

ג. (א) מכלל נראה טקסית ר' אפרים סיחה דלמט ודמיין סהוא דל' אבא לטניהס חשודים, אדכנא לטכנגדו חשוד סהוא לן לדמות וישנע שכנגדו ויטול. ועיין נחום' שבועות דף מ"ז ע"א ד"ה מתוך ועיין גר"ן ע"ס. (ב) גיל טכונחו כיון סלמך דידי חטפי איב נס חתונע כמו חתונע נחמד בגזלנחא ול"כ סהוא לכו כטניהס חשודים. (ג) יכ"ח כן סהוא ככ"י ומסר גדשים. ולולי סס דלע"י חתונע חסכ סלמד ונ"ל גי"ח סניה נמקוס כף כמו לקמן בסמינן ע"ה סוח מ' סיננ"י:

ד. (א) העלות נסמך חסרות ככ"י ודפוס. ולפי' כ"ל. וכונחו לל' אדע סס גלמח אינה חסרה רלית פניה נבחה סהיא עיקר מלוח עליות הרגל סס סהוא גלל קרבן וכל ללודך. ועיין סום' ערובין דף ל"ו ע"א ד"ה מיכל. (ב) קידושין דף ל"ד ע"ב ועי"ה נחום' ד"ה חספ. (ג) כ"ל נמקוס ר' יוסי ככ"י ודפוס. (ד) כ"ל נמקוס ר' יהודה ככ"י ודפוס. ועיין נחום' רלס טסנה דף ל"ב ע"א ד"ה סל סכתנו סס דסלי גל טסל אינו סלל דדסה דרבנן. (ס) רש"ע ע"ס. (ו) ערובין דף כ' ע"ב וכו'. ונ"ע ססרי לל סחורו סלל לנחנע עולי רגלים

ואעפ"כ לא יצאו מכלל מיתה כמו כן נבי חובר חבר אעים שהזהיר עליו לא יצא מכלל מכשפים לא ענש אלא איכ הזהיר, ואני אמרתי היינו טעמא דיצאו מכלל מכשפים מעונן ומנחש וחובר חבר דאם איתא בכלל מכשף למה פרש את אלו, אבל הא קשיא אליבא דמאן דאמר הבערה (לחלק יצאתה), ולימא הינ חובר חבר לחלק יצא, ואית אין כרת בשאר מכשפים כי אם באוב וירעוני איכ להוי אוב וירעוני דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לידון בדבר החדש בכרת ובסקילה ולא ללמד על הכלל כולו בסקילה יצא דאיכ לכרת כמו כן מלמד, ולתורתך אני חומר . . . ובכתי אני עומד . . . וללמוד אני צריך . . . ולך לא צריך . . . לדחות בדברים . . . ללכת אחרי הבחורים בשמך פותרים . . . וכי אעלה שברים . . . במים אדירים. ושוב לי תורה פיך וכו':

סימן ס"ו. וזה השיבו רבינו יעקב וצ"ל.

כל חכמי לב וגדולים חקרי לב לא כהל'ין (כ) כתבך למיקרי . . . דאת הוא חכים ואת מסיק פשריה . . . לאין נבון, לו נבון תיקרי . . . ותורה על האמת, וחלקך אשרי . . .

א. (בענין עד זומם).

ולקרא כתבי לא נתת לב, כי נבהלת אחרי שיסתך. כי אני הוקשיתי לפי דברי רבותי מהו עד זומם (ב), שהיה לו לומר עדים זוממים ועוד לגולנותא אך נקרא זומם ועוד תרי בחד ותרי בחד מה מועיל תרי כמאה. ואם כשעוהך שאמרת שלא ראו עדותן כאחד, איכ די בתרי לכל הד וחד, ועוד הלא נולדים אינן צריכין הכרה. ועוד לדברין מניין לך שיחה בטלה זו שעדים בכ"ז מסקי לקלא ולא מצינו אפוקי קלא בעדים בכ"ז כי אם אפילו בלא ב"ד כדאמר רב המוכר שדהו בעדים נוכה מנכסים משועבדים (ג) איכ בשטר (ג) בחתימה ותרווייהו בלא ב"ד, ומה שכתבת שחפרתי ונרעתי דפסלינהו בגולנותא ולא נרסי ותרי בחד, שקך דברת, כי אין דרכי להניה, והבחור הזה הבא עם דואר זה יעירני ישכתוב בספר לוותר דדייק דאסהירו ביה תרי בחד אי נמי דפסלוהו בגולנותא. וכדומה תמצא כן בוקנים (ד). אך זה דרכך שלא להודות, ופירוש שפירשתי בספרי אני כותב לך, ותבין ותראה מה עורת ללא כחה). איתמר עד זומם אב"י אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר סכאן ולהבא הוא נפסל וכו' עד אי נמי דפסליה בגולנותא. וקשיא לי כיון דמעידין דגולנותא הוא לדברי רבא, אמאי אינן נפסלין למפרע, דכי היכי דמעידין על הך עדות מעידין נמי על כל עדיות דאסהירו למפרע, דבשלמא בהומה על הך עדות הוא דאומיניהו אבל להנך עדיות דלמפרע לא הומו ואקילו בה רבנן כגון נבי שתי כתי עדים המכחישות זו באה בפני

לפי המסקנא. ויש לישב דליירי נסתיו נסתיו כדאיתא שם דף כ"א ע"א שהתירו חף לחדם או שנס אשתו של יונה היתה משקם את נסתיה:

ה. (א) שנת דף ע' ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ס ועל. (ב) רומן על מה שכתב ר"ת חלו פישאל נעולים מאלן לנס. וכונתו שלא ידמנו אל הנמורים הסומרים נסם ר"ת כי מהם יקבל רק שזרים ולא חורה שלמה. רק הוא נענמו גלמדנו כי טוב לי תורת פיך וכו':

סימן ס"ז. (א) כהל'ין דניאל ה' מ' ולא כהל'ין כתבך לקרא ופסרת להודעה למלכא. וכונתו לחננו אין יכולים לקרא כתבך, ורק אחת הוא המכס יודע לפתור את דבריך אבל רק למי שאינו נבון. אך אם נאמת נבון תקרא וגם חודה על האמת אז אשרי חלקך:

א. (א) עיין בתוס' סנהדרין דף כ"ז ע"א ד"ה דאסהירו. (ב) ננס נחל דף מ"א ע"ב. (ג) חף נגלות. (ד) נספרי זקנים או ספריס יכניס. (ה) עיין נספר הישר על ננס

עצמה ומעידהו) וכו', אבל בגולנותא כי היכי דמעידין רהך עדות לא מתכשר דסהרי גולני הוה, הינ מעירין בכל הני דלמסרע דההיא שעתא גולן הוה, ועוד רהני לא איקרי עד חמס, וניל רהכי פירושא, איכא בינייהו דאסהירו כי תרי בחד שלא הוימו אלא האחר, דלמיד חידוש אין חידוש ולמיד משום לקוחות איכא, וליכא למימר דעל כל אחד ואחד איכא תרי סהרי דהואיל ותרי ניהו תרי כמאהג), אי נמי דפסלוהו בגולנותא אי נמי שהומו שניהם כרסיד מעיקרא ופסלו האחר בגולנותא עם ההומה דהשתא באותו עד שני שנפסל בהומה ליכא חידוש דלא היי אלא חד דהאחד נפסל בגולנותא ולמיד משום פסידא דלקוחות איכא (ואי נמי ח) דבגולן לא עבוד תקנתא דאית ליה קלא ובהומה עבוד תקנתא דמקמי ההומה בעדות שקר לא ידעו הלקוחות ט), ואעד זומס שאין ססול גולנות עם הזמימה קיימא פלוגתא דאביי ורבא, ולהכי קרי ליה בלשון יחיד, ומשוי רבא ססול ההומה כגולן דרבנן לאקולי ביה למסרע, ויש ספרים דכתיב כהו דפסלינהו בגולנותא, וליחא דכרוב ספרים חמצא דאסהירו כי תרי בחד אינ רפסלוהו בגולנותא דמשמע חד ורוק ותשכח(י). ... ועל גולן דרבנן ושתי כתי עדים שהבאתי אל תמרו להשיב כגולם על דברים(א) הללו שבאין בעליהם דלאו דווקא מרמינן להו אלא ללמדך שבדברים כעין אלו פלוג רבנן, ורבך בישוכך לבו כלבך וטועה בך(ב):

ב. (בענין תסקיד אצל חברו בשטר).

ועל הויה דהמסקיד אצל חברו בשטר פטית פטיות רבות מה שאין עתיד ישרה של רומי לפטות(א) חרא בתירוץ שקר ובורות, דאם קבל עליו אונסין היינו המלוה ולא המסקיד ובמלוה לא איירי דמשניות כמה דהמלוה בשטר אינו פטור, ועוד כל עיקר הלכה אשבועה קיימא, וכמה עדות יש כי לא עסרת על עיקר ההלכה, ואם תשלח קלף אשיב תשובות אלה, ואדמקשת חספא הוה לך לאקשווי מרגינתא גבי שבועות שומרים(ב) אין יכול לומר להרים והא אין ארם מעיו פניו, ואני פירשתיו פירוש מבואר, וזה דרך להקשות פטור אחיוב, ובעיקר שבועה לא תבין, גם על זאת פטית בלשון כתיב כמדרשה אני שעל דבר זה כתבתי לך שהקשה ר"ח וגם רבינו אחי בפירוש בלשון ר"ת, אך אינו זכור בבירור, כי לא יש תשובות בירי, והיפ' רשמעתא אמר רב ליש אלא ששכרו בעדים, שיש שבועה אבל שכרו שלא בעדים ליכא שבועה, ועיו הקשה שבועה שומרים וכו' ומסיק דליכא שבועה אלא בדאפקיד בשטר ואמר נאנסו, מכלל דתרווייהו סבירא להו אליבא דרב אליבייהו (ואליבא דירי): דלא מהייב

קמח וזלפוס דף מיד ע"ג וע"ד סימן תכ"ז ותמלל' ס"ס כמעט מלה מלה דכ"י רז"י סה"כא כאלן. (ו) שבועות דף מ"ז ע"ב. (ז) ועיין בטעם תקונתא דנא קמח דף ע"ג ע"א מה שהקשו על זה חס"י משנן וכו' ומתלמי דלמא ינרע אם העידו חרי רק נחד כלומר שלא הזימו רק האחד אם הסני ומסייעו הלא גם אז נשאר החידוש כמו כן, ועי"ש מה שמילנו על זה. (ח) אי נמי כן הוא בכ"י ודפוס, אך חסר דכפר הישר על דנא קמח ס"ס וכו"ל. (ט) בכ"י ודפוס לא ידע וכו"זים תיקן לא ידעו הלקוחות. (י) עיי' הדברים רק דצ"י ק"ח נחמך ויחד דכפר הישר על ז"ק ס"ס. (יא) בגולם על דברים י"ח תיקן רז"ש דמקום כחגלים דפוס, ובכ"י איחא כחגלים. (יב) אולי ז"ל כמון דמקום דף:

ב. (א) מכות דף י"ב ע"א ש"ס טעיות עמיד לטעות סרה של אדום עיי"ש. וכונתו שטעיותיו של ר' אפרים הן יחד משלש. (ב) כלומר הא דאמר רבא דשבועות דף מ"ה ע"ב איב שבועות שומרים דחייב רחמנא היכא משכחת לה ונתוך שיכול לומר לו להד"ס יכול לומר לו נאנסו, והלא אין זה מנו משום דלחן אדם מעוז לכפור הכל. ועיי"ש דח"ס ד"ה מתוך שיכול לומר לו להדיס. (ג) המלות וחלינא דירי הן בכ"י וגם דפוס. ואולי כונתו על דעת ר"ח

שבועת היסת בכל מילי, ורב נמי לא סבר לה כלל דבימי רב נחמן בתריה תקנה, המפקיד אצל חברו וכו' רמתוך שיכול לומר החזרתיו לך וליכא עליה שבועה ראורייתא בהחזרתו אלא שבועת היסת לתיק ודלא כרב חיבבאד) יכול לומר נאנסו, בשמר צריך להחזיר לו בעדים דליכא אלא טענת נאנסו ואנאנסו היביה תורה שבועת שומרין . . . וסוגיא דכל הנשבעין לפיה) שבועה נשנית לסמור משבועה נאנסו ע"י מנו . . . ותמיה אני על ר"ח איך השוום והקשה והם יסו כיוונו שלא שיבשו לעשות מלוה מספרין כמוך, ועל מקסחי הלכות בשינוי רלישנאן) ראוי לנוור שלא להושיב ישיבה סן ישתו השומעים מים הרעים:

ג. (בענין נסכא דר' אבא).

ועל ההיא דר' אבא מי מפרשא בענין אחר ומי מרמה לכשנדרו, וכן ס"י רבינו זקנו (בשבועותם). ומי האומר שר"ח הקשה? לא אני ולא אחר, כי שקר הוא, ולהכי נרסינן הוה ליה כנולן ולא נרסי הוה ליה נולן) הוריתך דרך תבחר ותעמוד על עיקר השמועה מראש ועד סוף, ולכשתבין סודה תראה דברי ודברין איה יבשר, בי הענין מוכיח פטור וחייב קשיא לך נולן וכנולן קשיא לך, החזרתיו מינו דיכול לומר נאנסו ונאנסו מינו דיכול לומר החזרתיו קשיא, וזה דרך הנמהרים, ודרב נחמן אינו זכור אם הזכרתי ולמה הזכרתי, ותפילין בשבת ופסי ביראות טענות של רוחות וכיש שאתה מסייעני, ועל הובר חבר מעונן ומגחש אע"פ שחלוקין בתורה לא תנחשו ולא תעוננוג). ועל שלשה אלה שלח שאילתך ותשובתי ואשיבה אתהן לשלום, מראש דברך ועד סוף דברך יעריך חברך אין זה לשבחך ד), כי כולא בוכרא ואיכא סירכא למבין הלכה, ולביתך נאוה . . . אמת וענוה . . . אך בנאוה לא תמצא תאוה, רק כך לרעוה . . . תרבה אחוה . . . תעמוד בשלוה . . . ובשלום:

סימן ס"ז. עוד זאת שאל הרב ר' אפרים מרבינו יעקב.

מה טובו אוהליך ומשכנותיך . . . ומה יפו מעמי נעליך) . . . באור סנדך יהלכך . . . יחיו עוד לנצח רואי סנדך . . . ולא יראו השחת . . . ולי ארכו הימים בארץ עיפתה . . . צמאתי לקול צנוריק . . . כי עמך מקור חיים . . . האת חשבת לצדק [לערוך] צ) עריך . . . אמרי במגילת ספר בינה . . . והשיבה לו ששוני רוח) נדיבותך . . . וכי יבא דברו אז יאורו שתי עיני:

ענוה, שריה סנדך נמי להלכתא דלא מחייב שבועת היסת בכל מילי, ועיין מה שכתנו תוס' שבועות דף מ"א ע"א ד"ה ומאן צמס ר"ת, וז"ע שיכלול ר"ת דעת עמנו זין האמוראים, לכך כ"ל סגריך למחוק. ד) וז"ע דאף לרב חנינאל דמתני סס אסיפא מ"ח יהיה חייב שבועת היסת והא בס כאלן איכא דרנא דממונא שהרי הפקיד אלנו צעדים. ה) כלומר צריך לו לא לך להפטר משבועה ועיין בתוס' סס מ"ה ע"ב ד"ה צמטר. ו) דלישנא תקנת ס"ד נספרו צמקוס דליחתיהו צכ"י, דליחנא דלפוס:

ג. א) שבועות דף מ"ז ע"א ד"ה ליטחצב. ב) כלומר שהרי צאמת אינו גזלן שהרי אומר דידי חטפי, אבל הוה ליה כגזלן שהך שבועה אינה מועלת עליו וגם אינו יכול ליטענע שלא חטף שהרי מודה שחטף. ג) כלומר אל חלמרו דנדים שאין צמס ממש. ד) צכ"י ודפוס איחא אין זה לשנך ודלזים תיקן לשנך צמקוס לצנך, אבל ס"ד ס"ד תיקן אין זה כי אם לשנך, והלאשון נלאה יותר נכון, ומצד אשר יעיד עליו הוה סנדך ר' יצחק צן מדלכי:

סימן ס"ז. א) כ"ל צמקוס נעלים צכ"י ודפוס. ב) לערוך חוספה מהמכס ס"י. ג) כמו צמס או כונתו סנדך לי על דברי, כי כוח נדיבותך אשר יפן אלי סוד ססווי:

תשובות ר"ת סימן מז

א. (בענין מין במינו בשישים).

הבאים אחריו, הגידו כה נבחרתי להחיר מין במינו בשישים ככל איסורין שבתורה, ועל פסרו יכתובן ראיותיו(ה). הצצתי לראות להבין עיקר ראיותיו מהדיא רשמיטת חולין(ג) דאמר רבא אמור רבנן בשישים מין במינו וכו'. וכבר הראשונים נלאו כה לפרשה והוקשו כה ונפלאתי מאוד, ומאי קשיא דהדיא רבאמר בשישים מין במינו היינו כמעמא דאיסור והיתר טעם אחד להם כגון המרא חרתא בעינבי דמין במינו הוא כמעמא דליכא להבחין נתינת טעם של איסור, אבל לענין כיוסול מין כשאינו מינו הוא ורבא לטעמיה דבתר שמא אוילג). ויש ספרים שכתוב בהן שמנונית דניד הנשה בכשר דהיינו נמי מין במינו כמעמא אבל לא בשמא, ומהשתא לא צריכנן לשבש נמרא דסחיס(ד) ולמיסמך אשינויי דחיקא דעיז נבי שלונתא דאביי כמין במינו דכולא תלמודא משמע דרבא סיל מין במינו לא בשול, ואם מעיחי הבינה לי:

ב. (קשיא דשמואל אשמואל כמלאכה שאצ"ל).

קל הא דאמר שמואל כל פטורי רשות פטורין אבל אסורין חוץ מצידת צבי ומסים מורסא וכו'(ה), ומשמע הכי הילכתא, ומוקמינן לכל הגי אליבא דרי שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופא וכו' אבל לרי יהודה חייב בפרק ח' שרציב(ג). ואנן מוקמינן בכירה שהסיקו(ה) דשמואל סבירא ליה כרי יהודה כמלאכה שאינה לגופא. איכ קשיא דשמואל ארשמואל:

ג. (דרב אשי אדרב אשי בענין כלי זכוכית).

דרב אשי אדרב אשי ק"ל(ה) בפרק ראשון מוקי רב אשי כלי זכוכית לעולם לכלי חרס דמין ודקא קשיא לך לממי זנבן וכו'. ובשלהי עיז מסק רב אשי כלי זכוכית הואיל ונשברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמי לענין כלי תשמיש הלקוחין מן הגוים, והדעת נוטה לתרץ דהתם לחוסרא קאמר דגזרו עליהם למהו ככלי חרס ואין להם תקנה כשכילה אלא בשבירה הואיל ורמו לכלי חרס והינ שווניהו רבנן ככלי מתכות דרמו אהרדי וצריכין שכילה וראה סמאנא דקוניא(ג) דאעיג דאין להם פהרה כמקוה מצרכינן להו שכילה הינ לא שנא, ואלו הן ההלכות נחלקתי עם חברי:

ד. (בענין הברלה כמי"ש שחל להיות כ"ט).

ועל מנהג המדינות אני חולק ועליך להבחין, סדר הברלה כ"ט שחל להיות כמי"ש נהנין ככל אלו המקומות להכדיל: בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלה ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קרשת הברלה וקדושת את עמך ישראל בקדושתיך כאיי המכדיל בין קודש לקודש(ה). ונפלאתי מאוד על זה דאין זה לא מעין שתיה

- א. (ה) ספר היסוד על מסכי חולין דף ל"ז ע"א דנפוס דף ל"ח ע"ג סימן ספ"ג. (ז) חולין דף ל"ז ע"א ועיי"ש נחוס' ד"ה אונר דנא טהניא טס דכרי ר' אפרים וריט נאריכות. (ג) עיז דף ס"ו ע"א. (ד) פסחים דף ל"ז ע"א נמימנא דנצא דלונר ננעטו ככ:
- ב. (ה) טנת דף ק"ז ע"א. (ג) צריש פ' טנתה טלניס דף ק"ז ע"ג. (ג) טנת דף מ"ג ע"א ועיין צכטנ"א טס.
- ג. (ה) עיין לעיל סימן ס"ג אות ז' נחטונת ר"ח אל אסיו רנינו שמואל. וסמתיח סיל טנתה דף ט"ז ע"ג אדע"ז דף ע"ה ע"ג. (ג) צע"ז טס:
- ד. (ה) עיין מחזור ויפרי הלכות פסח סימן ל"ז נד 204. ועוד עיין כנסר סעיטור ח"ג

סמוך לחתימה ולא מעין חתימה סמוך לפתיחה^ג). ומה שהזקקנו לומר בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלה היינו אליבא דמאן דבעי מעין חתימה סמוך לפתיחה, הלכך, מסתברא לומר בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלה בא"י המבדיל בין קודש לקודש. ומה צריך להוסיף ולכפול את יום השביעי מששת ימי המעשה ואריכות שומים נ"ל:

ד. (בענין תקיעה וסדר מלכיות וזכרונות ושופרות במוסף).

סדר התפילות וברכות של ר"ה נהנין בכל מקום לומר מלכיות וזכרונות ושופרות במוסף ונס תוקעין במוסף ואעיג דבהאי תקיעות שופר מוסף לא נפקינן משום תקנה דר' אבהו^ה), מיהו במה שתוקעין בישיבה קודם תפילת מוסף היינו לאחר קריאת התורה וזו עיקר התקיעה, ונפלאתי מאוד על זה חז"ל דרזיון מקדימין למצוות ובתפלה יוצר היה לברך מלכיות וזכרונות ושופרות ולתקוע. ונהי דבשעת השמך שנו^ג) השתא ליכא שמך. ואם בשביל שלא לשנות את המנהג שבשעת השמך איכ למה תוקעין עיקר התקיעות בישיבה קודם המוסף דאפילו בשעת השמך לא היו עושין כן, דהא תנן^ג) מי שברך ואחיב נתמנה לו שופר וכו' אבל שופר תחילה ואחיב ברכה ליכא מאן דאמר. ואף מלשון הנמרא משמע דאמר רבא^ד) אמר הקביה לישראל אמרו לפני בריה מלכיות וזכרונות כרי שיבא וזכוניכם לפני לשוכה ובמה בשופר, אלמא ברכות תחילה ואחיב שופר. ואנו תוקעין תחילה כל סדר התקיעות ואחיב מתפללין ברכות במוסף. נאה היה לחקן הברכות ביוצר דהא סתמא תנן^ה) סדר ברכות אבות וזכרונות וכו' ולא קתני סדר ברכות של מוסף אלא תוקעין במוסף כדמפרש בקונטרס^ו) וגם בירושלמי משמע דמשום תקיעה היה שמך ולא משום ברכות. וכיך הבת להורות ולהבריל:

ו. (בענין גלחה סנהדרין וכו').

ק"ל ההיא דסנהדרין^ח) דאמרינן גלחה סנהדרין וישבה לה בחנות לומר שלא וכו' ומשמע שלא דנו דיני נפשות בכל איי הואיל ולא היתה סנהדרין בלישכת הגזית. וכן מפרש בקונטרס^ג), מסני שכתוב וקמת ועלית אל המקום מלמד שמקום גורם. ובפ' אלו הן הנחנקים נבי וקן ממרא תנן^ג) אין דינין אותו לא בכ"ד שבעירו ולא בכ"ד שביבנה ומפ' בקונטרס^ד) לא בכ"ד שביבנה אם נשאלו בכ"ד שכלשכת הגזית ואמרו להם וחזרו לעירו ושהה שם ימים עד שנלחה סנהדרין ליבנה ועדיין הבית קיים ואחיב שנה כבתחילה אין סמיתין אותו ביבנה ופעמא משום דכתיב וכל ישראל ישמעו ויראו אבל שאר חייבי מיתות ביד משמע דסמיתין ביבנה. ועוד נפלאה היא דפ' ראשון^ה) משמע דר' עקיבא ור' אליעזר ור' יהושע היו סנהדרין ביבנה, למאי הלכתי הואיל ולא דנו דיני נפשות. ועוד ההיא קרא וקמת ועלית מוקמינן בוקן ממרא אינו חייב עד שימרה ע"פ ביד של שבעים ואחר וכלישכת הגזית^ו):

עשרה הדברים דפום לעונזענד דף ניג ע"ג, טענתו כדעת רבינו אפרים. (ג) פסחים דף ק"ד ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה צני:

ה. (א) ראש השנה דף ל"ד ע"א. כלומר תוס' טלח תקיעין חסרת חסיה תריס. (ב) ר"ה דף ל"ב ע"ב. ועיי"ש זירושלמי וזתוס' ט"ס ד"ה צענה. (ג) ר"ה דף ל"ב ע"ב. (ד) ט"ס דף ל"ד ע"ב וט"ס איתח דנה צנאקוס רנח. (ה) ט"ס דף ל"ב ע"א. (ו) ט"ס דף ל"ב ע"ב רשי ד"ה הטני תוקע:

ו. (א) כלומר ענין סנהדרין ולא מוספת סנהדרין דהאי מילתא לא נמסכת סנהדרין קתני אלא צענה דף ט"ו ע"א ועיי' דף ח' ע"ב. (ב) ע"ז ט"ס ד"ה כי סיני. (ג) סנהדרין דף פ"ט ע"א. (ד) ט"ס ד"ה לא צניל סניצנה, ועיי"ש בתוס' ד"ה ולא צניל. (ה) סנהדרין דף י"ז ע"ב. (ו) ועיי' בתוס' ע"ז ט"ס ד"ה ונלמד ותוס' טענה ט"ס ד"ה ונלמד:

סימן ס"ח. וזה השיבו רבינו יעקב וצ"ל.

רבת צרוני . . . כארבה הנערוניג) . . . בנער הצנן) . . . ובאו עלי הוצנן) . . . לא נשאר בלתי ספרי וניתי . . . ואור עיני גם הם אין אתיד) . . . ואף גם זאת אשיב לך על תמידותך ועליהם אני מתמיה עליך סרוע לא חממתם) שאלתך :

א. (בענין סין במינו בשישים).

במין במינו שאמרת שבתוב בספרך, שמנונית דניד הנשה בבשרי שמות הוא, ולסמיכ שכמותך בבשוה, ולא שמא ולא מעמא. ובהיג כתוב כנון שמנונית דניד הגשר בשמנוניתה). וחמרא חתמא בענבי אינו נקרא מין במינו לרבא, אלא כך היה לו לומר מין בשאינו מינו היבא דליכא למיקם אפעמא איג היבא דליכא קפילא. וכי מי לא ידע שיבול למצא במה דברים שמעמם שוה, אך לא היה לו לקרותו מין במינו. ועוד מעות שאמרת שאני משבש נירסא דססחים, והלא מועים הניהוה, וכן מוכיח בהלכות גדולות דקא מפרש מללא יזיב מעמא שים דבמשהו כרבנן, ועוד שאמרת שינויי דחיקי דעין, אדרבה שינויי דירך דחיקי ניגהו, דאמאי נקיש חלא וחמראנן, ועוד רבותא לסיחשב גברי הלכות גדולות שאלתות דרב אחא רבינו ר' יצחק הלוי רבינו ר' יצחק ביר יהודה) (ורבינו] טוב [עלם] ה) כולם פה אחר פוסקין סין במינו בשישים, ואחרי שפירשתינו נמצאת התשובה בכרך הספריים) [של] שמעיה חמיו של רבינו אחיז) שהביא אחי עמו מרחם וצוה אחר מן הגערים ויעתיקוה לך. וקודם המעשה אמרתיה ושומעין דרך בחמץ בפסח ובין נסך סחם חולקין) באותם שנים לברם. וגם רבינו שלמה היה מורה ובא להחיר בשישים ט) עד שחור בו עיי מעותא דססחים שהיה

סימן ס"ח. א) חלשון נענעתי כארנא הסילים ק"ט, כ"ג. ג) כנוער רומ על נחמיה סי י"ג גם חלני נענעתי וכו' עד נעור וק עיי"ט. ד) הולין כן קורא לנאפים רקיס וזני זליעל אשר נצא עליו רח"ט חיקן ונעלי חילין נמקיס ונא עלי הולין נדפוס. ד) יל שנוכחו על ספריו שסס אור עיניו וגם הם אין אחו לנח עתה. ועיין לעיל סימן מ' נחמלה שם שם ותוקן ריה נלשון זס. ודנדי הקינא הזאת נשא דנינו נצטעח מוסע הלנב הסני אשר סיחה עת לנח ליעקב ולכל ישראל נמדיות נרפח ונשכח. עיין גרענץ ספרי קדמוניות ס"ו נד 212. ונחולדות ר"ח לחמס אייזיק הידע ווייס ציה חלמוד ח"ג נד 295. ה) רומ על נסנהדרין דף ל"ה ע"א אשרי דיין שמחמץ דינו ועיין צפירשי"ט שם :

א. עיין נהיג הולנח הילדעססיינער נד 566 וסס איחא דק, שמנונית דניד הנשט. ואלוי חמלה נשמנונית היא חוספה מרבינו חס ועיי"ט נהערה א מ"ז. ג) חלמח ללא גרסי נפסחים נמשהו כרנ. ג) כנוער מחלן רחיה דניין נסך איידי. ד) ר' יצחק הלוי ור' יצחק ביר יהודה שיהם היו דרשויו של רש"י ז"ל. עיין גביטין דף ל"ט ע"ב ד"ה נחפדה. ה) נכ"י דפוס יצחק דק חמלה עז וסינע חיקן רחיים סניל טונז עלם. ונחתי ספק קרל הסופר כלם יצחק עלם ומחא כל חמלה נעשמו נחשנו טנכתז כלם עפמיס. ו) הספריס כ"ל נמקוס הדברים נכ"י. ז) כן הוא נכ"י חל נדפוס: חמיו ושל"י חויו של חמיו כמחך נעשמו אל חמלה של. ועל אודות שמעיה הלזו שסיה חמיו של רש"י, כי דק אח זס קרל ר"ח רבינו אחי כידוע, כנר כחצו עליו חמסס לונן נספרו לור גנעשיכטע אונד ליעעלאסור נד 64 וחמסס נענלינער נדעע החוכיר חלק י"ח נד 78. ועיין שם נציוני חמסס נענלינער. ולפי דעתי היטב ראו חממים נחמרים כי שמעיה החוכר כאלן היינו מד עס שמעיה הנודע לחלמוד רש"י ולקרנור. אך זס שמעיה חמיס לא היה לא נכדו של רש"י ולא חמך אחוחו של רש"י ולא חמיו של ר"ח ולא חמנו של רש"י, כי אם חמיו של רש"י כלשך חלמח חמסס מדנדי רש"י נכאן. ועיין הדברים החוקקים שכתב אודותיו חמסס עפסטיין נדעע MS. סנה 41 נד 260. ועל אודות שם העיר רחם נחמה הוא פללי ועיין מה שכתב חמסס גדלסס נספרו Gallia jud. נד 179 כי לפי דעתו רחם הוא ס"ס נמקוס דרוס שהיא ג"כ לפי דעתו העיר Dreux נדרפת. ח) כנוער טרק נחורן סנים נחמץ נפסס וסחס יינס חולקין סי גנדי אס נחם ענ"ע נעל לו לא נעל. חל כלל חסורין כולם נמכויים ענ"ע נעל

סבור שהיא עיקר הנמרא והשוה כל אסורין לחמץ בספת, ואשר אמרת כי היא הראי
הגדולה שלי) אמנם היא הקטנה, ודוק בהלכות גדולות ותמצא כן:

ב. (בענין מלאכה שאצ"ל וקשיא דשמואל אדשמואל)

והא דקשיא לך דשמואל אדשמואל דקאמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר
מהני תלת דפטור ומותר והני כריש ושמואל כרי יתודה, בשלהי הלכות שבת
בהלכות גדולות פריך כי האי נוונאח), ולא משני שפיר, אך כן הוא התירוץ שמואל
אית ליה במלאכה שאינה צריכה לנוסא דחייב עליה הטאת, ואיכ בצידת נחש לשמואל
איכא חיוב הטאת, אבל מאן דאית ליה פטור, אעיני דשאר פטורי פטור אבל אסור,
הכא פטור ומותר הואיל ואינו הטאת, דשמואל סיל דכל דברבנן במקום הויקא שרי
לכתחילה כדאמר איהו נופיהו) מכבין נהלת של מתכות אבל לא של עין, וכללא קא כ"ל
לדידי חייב, אבל מתניתין דקתנא פטור איכ סוברת היא דמלאכה שאינה צריכה לנוסא פטור,
ולגבי הויקא כי הכא ישריג), תדע דמייתי ראייה על עקרב שלא תשודך), ואיכ למאן
דלא מחייב לכתחילה שרי, ואני פירשתי לך דשמואל כללא קא כ"ל ולא מני הכא
אלא הני דצריכין ראייה שעל שלשתן מביא ראייה, אבל הגהו דשמעתא קמייתא דשבת
לא חשיב דפשיטא נינהו דלית בהו מעשה, ומשום הכי לא תקשי לך הריאק) דאם
בשביל החולה שישן פטור, ואוקמינן) בחולה שיש בו סכנה, מיס לא מני ליה, דמילתא
דפשיטא היא כמו כן כאילו לית ביה מעשה, דכל הוריו הרי הוא משוכח, והלשון
דשמעתא קמייתא) מוכיח דקאמר כי איצטרך ליה לשמואל, שיס רבצורך תליא
מילתא, וכהנהו דצריכי ראייה קא מפרש בכולהו) ומנא לן דפטור ומותר זכו:

ג. (בענין בלי זכויות).

ורב אשי אררב אשי הן לו יהי כדברך ה). ועוד יש כאלה רבות).

ד. (בענין הבדלה במ"ש שחל להיות ב"ש)

ועל שכאת לשנות מנהג רבותינו שלא לומר את יום השביעי מששת ימי המעשה
קדשת, מי ישמע לך לסתור מנהג תורה, דמה שאמר למעלה את יום השביעי
מששת ימי המעשה ה) סדר הברלות הוא מונה ולא דבר למעלה ב"ש אלא בין קודש

בשנים חוץ מיין נסך גמור שהוא צמחה לכ"ע. ב) ע"ז דף ס"ז ע"א דש"י דיה וכל עין.
י) הדליה מהא דאמר רבא, אשר עליה חמר ר' אפרים לעיל שהיא עיקר דליותיו.

ב. א) עיין בהלכות גדולות דפוס ווארשא סוף הלכות שבת פ' מי שהשתק דף כ"ז ע"א,
אמנם צה"ג של הילדעפס היינער לא כנאל, ועיי' בספר הישר על מפי שנת דפוס דף כ"א
ע"א סימן קל"ו שהביא דברי צה"ג כמעט מלה צמלה, ב) שנת דף מ"ז ע"א, ג) ועיין
חוס' שנת דף ג' ע"א דיה הגד וזמנים דף ל"ז ע"א דיה צמלחה, ד) שנת דף ק"ז ע"א
וע"ז סליג ר' יהודה צמחים סס צמחה דף קכ"א ע"א, ה) שנת דף כ"ט ע"ב, ו) סס
דף ל' ע"א, ז) סס דף ג' ע"א, ועי"ש צמח' ד"ס צר מהני, ח) סס דף ק"ז ע"א:
ג. א) כלומר שאמת סכן יש ליישב סחית דרנ אשי אדכ אשי, ב) כלומר שנס נאוסן
אמר יש ליישב, ועיין לעיל בשאלת ר"א חות ג' הערה א':

ד. א) רבינו צא צמחונה ליישב קושית שלא תחכמה לעיל בשאלת ר' אפרים, ותקושת היא
דמה שהכר שני פעמים הצדלה מש"ב שחל להיות צ"ט אה יום השביעי מששת ימי
המעשה? וע"ז תירץ רבינו ששניהם לריכין, כי צמחונה כונתו על זין קודש לחול וצמחונה
זין קדושת שנת וקדושת י"ט, וחק ששניהם נאמר ימי המעשה צמחונה כונתו על מלאכה
עבודה דחול וצמחונה כונתו על מלאכה אוכל נפש דיום טוב ודנר חוץ דמריס, שנת
ה"ט עם יומי דחול המועד גם כן שנת ימי המעשה כקראים מול שנת, אעי' שעליהם

לחול, אבל באחרונה שהוכרז) בין קדושת שבת לקדושת י"ט ואת יום השביעי מששת המעשה דבתריה היינו סירשו דקדושת י"ט איה ביה מעשה אוכל נפש, ומעשה דנבי חול לעיל מלאכת עבודה ומעשה דסיפא מלאכת אוכל נפש ודבר האבד רחול המועד, ופירושו) דקדושת י"ט איתא, כך יש לפרש קודם שתשנה מנהג אבות, ועוד נראה לפרש להוכיח שבע הברלות תיקנו כאן: קודש לחול, אור לחושך, ישראל לעמים, יום השביעי לששת ימי המעשה, בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלת | ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת] סירוש כאוכל נפש [בי"ט] ודבר האבד כחול המועד שאחר הי"ט, הברלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך סירוש בקדושת ישראל כהנים ולוים ובקדושת י"ט הרי ה'. ומשום חבת היום תקנו שבע ולאפוקי מפלוגתא ד) בדאמרינן והמסוף לא יוסף על שבע ומעין חתימה הוי ונפלאתי עליך אחר שמוחק אני כך שאתה בכי בחדרי תורה ובאת למתור מנהג קרמונים:

ד. (בענין תקיעות על המדר)

ומאן דאתנייך סירקא בתרא דריה לא אתנייך ס"ק שאתה מבקש שאתקן לתקוע אחר תפלת מוסף וכי לא שנית הא דאמר ר' יצחק בפי"ה) מפני מה תוקעין ומריעין בשהן יושבין וחוזרין ומריעין בשהן עומדין, בעיב הך עמידה תפלה היא שבלא תפלה עמידה למה, איך תפלה בישיבה ואחיב בעמידה בתפלה, ואע"פ שיש תשובות שאמרו ליחיד לתקוע לאחר התפלה, ג"ל שקורם תפלתו יש לתקוע דרויזין בקרימין, ולולא משום שמד ביוצר תקעין, ואי במיל חיישינן לקלקולי כרשלחו זימנין דאתי שמרא ואתי לקלקולי. והא דקאמר ובמה בשופר בלוטר שתקעו בוג) וא"נ בשופר שני של עמידה — ואם יש לך לשאל תשאל למה אין אנו תוקעין בעמידה קשריק קשריק קריק) — ועוד מהאם) שמעינן דקורם תפלה יש לתקוע ליחיד ובתוך תפלת מוסף לצבור דקאמרי תקיעות וברכות (אין) מעכבות זו את זו) ולא קאמר ברכות ותקיעות, ועוד דבשער המורה היו תוקעין ואחיב מברכיין) וכן הנהיג ר' חלפתא וכו'. ואע"פ דאמרין לא היו נוהגין וכו', אגן עבדינן הכי. אך על זאת יש לחמוה למה אין אנו תוקעין למלכיות שלשים וכן לזכרונות וכן לשופרות או קשריק לכל הפחות למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות. ונראה רביון דאמר ר' יוחנן) שמע תשע תקיעות במ' שעות יצא ואסילו בסירוגין איב סמוקי תקיעות חומרא בעלמא היא. וכיון דבישיבה עבדינן כולה משום סמוקי בתוך התפלה לא חשו לסמוקי משום שורה צבור. אך קשריק היה צריך סן יחסר:

קדושת י"ט איתא. ועפ"י חז"ן גם כן דזרי המוס' נפסחים דף ק"ד ע"א דיה צני ותסור חלונת המהרש"א שם על דזריהן עיי"ש הי"ט. (ג) זכ"י דמוס' הוס'ף: לאפוקי נפסך מפלוגתא כמו שפירשו דבותינו. ודאיזם מוס' דהזריהן האלו נפסרו. וכנ"ל, כי גלתי ספק הזכרים הסופר נטעות דזריהן האלו הנכתבים אח"כ נמקומם הלאו להם כאלו שלא נמקומם. (ג) כלומר שעליהם קדושת י"ט איתא ונ"מ הם ששח ימי המעשה לגבי שנת שמיטה זו אוכל נפש ודבר האבד. (ד) עיין פסחים דף ק"ג ע"ב:

ה. (א) רש"י הפנה דף ס"ז ע"א. (ב) זי"ט דף ד' ע"ב ועיין נחום) שם דף ל"ב ע"ב ד"ה נטעה גזירה המלכות. (ג) כלומר שתקעו ג' כזר. (ד) עיין לקמן שהקשה כן ר"ת. ואולי שייך גם זה לנ"ס. (ה) מהא שהצי"ל אח"כ. (ו) ר"ה דף ל"ד ע"ב תקיעות וזכרות של רח"ט מעכבות. ומהא נחלש שלא פירש דזינו כפ"י שם אלא כפירוש החו"ט) שם דף ל"ג ע"ב ד"ה פירש ששני עניינים הם כלומר התקיעות מעכבות זה את זה והזכרות מעכבות זה את זה. ולכן דייק מדמתי התקיעות נחלשונם אלמלא שהתקיעות קודמות לזכרות. ועיין היטב נחום) שם. (ז) מעניה דף ס"ז ע"ב. (ח) רש"י דף ל"ד ע"ב:

ו. (בענין גלגה סנהדרין וכו').

בזקן מסרא טעות יש בספרך ראין מסיחין גרסינן, והוא כבר נידון כשהיו סנהדרין במקומן ואפילו נלו אחרי כן [לא] קשלינן ליה. וחיים לכל ישראל — ואשר נפלאה על ריע וחבריו שהיו ביבנה, רע לך כשהיו רואין שעה צריכה היו מושיבין ביר בלישבת הגויה ודנין ביבנה ובשאר מקומות, וליתא בסנהדרין אלא בעיז'ה):

(ב.ז)

מן הצאן ולא הפלגס) הכי פ"י שה בן שנה איל בן שתי שנים כיון שעברו עליו מ"ו חודש או י"ו חורשג) שמו סלגס יצא מכלל שה ולכלל איל לא בא. טיבעא מכריזד), והי"ס דלא מכריז לא כסף ולא מטבע סתם, אלא טבע של מדינה סלוני ושל מלך סלוני:

סימן ס"ט וזו שאל ר' משה מפונטוויישא מרבינו יעקב זצ"ל.

למנצח על איילתא) . . . ומחצות) כנסול עצלת . . . מתגבר כשחלתג) . . . שנת קמח קלוס סולתד) . . . חניכותה) נמשלת . . . למטה ססוצלתו) . . . יסרח כחבצלתז) . . . לו עני טיחלת . . . ענות אותי באולת . . . סן אחכם כקלתתס) . . . בעצתו כג) שוללתס) . . . אם בצירי כעוללת . . . וילדות כי סהוללת . . . כיון קפריסי) כשלוליתית) . . . תהי כחלבנה נשקלתי) . . . כיום הוכשר קף שטאליתית) . . . ולא אווק נחלת . . . אוכלתיד) לא כגובלתטו) . . . ובעקיצת וזחלת . . . אין תעלה מועלת . . . ורבריו פ"י אוכלת . . . כתמרים

ו. א) עיין מה שכתבתי לעיל סימן ס"ז אות ו' הערה א'.

ז. א) שני ענינים הללו לא החכרו בשאלת ר"א, ולפי הנראה לא היו נחשבות ר"ת, רק תמנח אחת סיבה חונדו לה יחדיו. ב) חולין דף כ"ג ע"א. מנחות ז"א ע"ב. ג) פ"ו או י"ו חודש הכי איחא נכ"י ודפוס, וליע שהרי משנה מפוסטת היא צפרה פ"א מ"ג בן י"ג חדש ויום אחד הרי זה אילי, ורק בן שלשה עשר חדש קוראה סס ריע פלגס ולפי דעתי לריד להגיה כיון שעברו עליו י"ב חדש עד י"ג חדש. ד) נצא מצינא דף כ"ה ע"א. ה) נדפוס מטבע:

סימן ס"ט. א) למנח על חילת כונתו על ר"ת שגדול כמו יותר מלינת וחולי רומח בזה על מדרש תהילים כ"ב א' למננח למי שהוא קיפץ כחיל ומאיר לעולם נשעת נחכה עיין זילקוט סס. ב) חסר נדפוס וכ"י ומחזית ולפי דעתי ז"ל ומחזות כלומר מחזות ליל כנסול עללות על האנשים הוא מחגבר כארי. ג) כמו שחל ועשה הזכר קצת ללודך חסרה. ד) כן הוא נכ"י וגם נדפוס, ונלחי ספק רומח על פיקי חנות סיה ממ"ו נשה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת, וחולי לריד להגיה שנותן קמח קלוט סולת וכונתו שמוציא ונותן לתלמידיו ולשואליו תקמח שקלוט חללו ועזא כמו סולת. ה) שנקרא סס. ו) ליעקב חצינו שפלל את המעות. ז) כ"ל צמקוס כחמלות נכ"י ודפיס, ח) כן הוא נכ"י נמקוס סן חכס נקתלת נדפוס, וחולי כונתו על מה שאמר קתלת אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, ורולה לומר סן גם חני חיהה כקתלת שאמרתי אחכמה והיא רחוקה חס רצינו ימנע לי את חסונתו ועצתו. ט) כ"ל צמקוס כחשוללת וחולי ז"ל סן שוללת, וכונתו חס עלתו שוללת, מלשון סליה, מלחסיב לו מענת. י) שהוא חזק שסורין זו את הנסורן כדי שחלף נחה. יא) כלומר כמים רצים ועיין נצא קמח דף פ"א ע"א פלונחא דרז יהודס אמר שמואל ורז ציבי משניה דרי יוחנן מאי סולית. יב) כחלבנה שהיא דבר גרוע ומ"מ עם סממני קסרת מנייה, ועיין כרימח דף ו"ו ע"ב. יג) כלומר כיום הכפורים שהוא יום סליחה וזו סוכשר סוללת הכף נשמאל עיין יונא דף מ"ז ע"א ודף מ"ט ע"א. יד) נחלת אוכלת רומח על דברי ר' אליעזר חנות פ"ב מ"ס והוה זהיר נצמתן וכו'. טו) נטובלת נכ"י

בחולתתה) . . . ולא קוררם למאכולתיו) . . . ולא עשרת סגורלותיה) . . . אף
בסמאיהיט) . . .

א. (בענין הפוסק מעות לחתנו ואין יכול ליתן אם נכופו את החתן לגרש הנערה המאורסה).
ידע רבינו כי בא הלום אותו האיש אשר הפנינו) לפניו על רבר בתו ויבאו אליו
בל יודעו לפניו והראה להם תשובת רבותינו שבפריש והיא היתה ראשונה
לשל רבינו, וגם הראה להם את כל תוקף דברי אגרת רבנו ואמרו לו קיים את האגרת
הזאת השניה ואתה הסכלת עשונ) ולא תהיה מהרפניא) והתרו בו אל תוסף על
דבריו מן תהיה גרוע ועוסר. כי מבלעדי אדוני איש לא ירים ידיו ורגליו בבית המדרש
ולא יפרכם ובקצתו תהא רכסר). ומדאנה בדבר ססר מילין קמן אולי לא יאבה האיש
לגרש ולא לכנוס אלא איכ תבנוס לו מה שפסקו וכי בזה לא נכיסנו להוציא מסני
צעקת נערה המאורסה כי אמרה לאיש, אבא ססק עלי אני מה יכולה לעשות, ואפילו
אני פסקתי על עצמי כסבורה הייתי אבא יכול ליתן, עכשיו שאינו יכול ליתן או
כנוס או ססור, רהא קימא לן כל מקום שאמר רשב"גה) רואה אני את רברי ארמון
הלכה כמותו אף כברייתא).

ב. (בענין שגה במאי)

אשר העמיק רבינו להקשות בתחילת כלל גדולא) ופריך תלמודא לר"ל דאמר ער
שישנונו וכו' והא תנן אבות מלאכות וכו' ואמר ר' יוחנן מנינא למה לי שאם
עשאן וכו' דרחיק לאוקמיה ברע, וקשיא ליה לרבינו מימ מוקי למתניתין ברע לימא
דריי לאו דוקא דעיכ יש לנו להוציא אחת מליש מלאכות שאינו חייב עליה
כדאמרינן בפ"ק) איסי בן יהודה אומר אבות מלאכות ליש ואינו חייב על אחת מהן.
וגם מתוך קושיא זו החזיר רבינו לרובתא קשיא רמנינא למה לי, ואני לא הבנתי
דברי רבנו דלמא כי תניא דאיסי נבי סקילה הוא דמיתנייא וכן פירשי התם בפ"ק)
וכן שמעתא התם דפריך תלמודא התם: אמר מר אם הוציא והכניס בשונג חייב
הטאת פשיטא ומשני במזיר ענוש כרת ונסקל אצטריכא ליה ומקשיה הא נמי פשיטא
ומשני הא קמיל כדרב וכו' ולא קאמר אלא לעילם ששום שונג בחטאת, ואפילו
נימא דוימנא לא דייקי ספרי בהבי מימ מעיקרא מאי סיר ומאי קמבעי ליה לתלמודא
דאמר ענוש כרת ונסקל אצטריכא ולמה הזכירו כלל, ועוד בהדיא אמרינן בריש נטרא
(רהורק) אמר ר' יהודה אמר שמואל מקושש מעביר ר' אמות ברהיר הוי במתניתא
תני תולש הוה, רב אחא וכו' למאי נימ לכדרב דאמר רב מצאתי מנלח סתרים וכו',

ודפוס ולין לו טעם ולפי דעתו ז"ל בשלהבת. (ז) ונלשין חותלות של גרוגרות ותמרים שנת
קמ"ו ע"ל שהורחתו כל. (ז) רומז על אגרות פ"ד וי"ז אל תבטנה עננה להתנדל זה ולא
קדרוס וכו'. וכונתו שחורת ר"ת כחולב נפיו חבל לא כקדרוס. ומאלכת — כז"ל לדעתי
צמקוס למאכולת. — כלומר סקין שהם כלים שנושמשין לזרוק חכילה שהיא להנלח הגוף.
(יח) אולי ז"ל מגדלת. (יט) אולי רומז על חולין י"ז ע"ב, חבל מפני סקרן העלות סגרות
הכונה סמונה:

א. ח) טעקה הנערה חתנוס יונתן פננת עולמתא. (ז) ככ"י ועדה חכלת כשוסל ולפי דעתי
ז"ל ולתח הסכלת עשו. ונדפוס ועד הסכלת כשוסה ולז"ס חיקן צמקומס עד תכליתח
כשיטה. והצומר יצחק. (ג) עיר שהיו זה אגשים שאינם מיוחסין יצמות דף י"ז ע"ל.
(ד) רכיס כלומר נאצל. (ה) ז"ל רנן גמליאל. (ו) כחונות דף ק"ט ע"ל ועיין בתוס' ופילו צברייתא:
ב. ח) שנת דף ס"ט ע"ל ועיין סס בתוס' ד"ה לידע. (ז) שנת דף ו"ו ע"ב ועי"ל בתוס'
דיה הא קמ"ל ובפסר הישר על שנת צדפוס דף י"ח ע"ד סימן קס"ו. (ג) סס ד"ה
אינו חייב. (ד) סס דף ז"ו ע"ב.

מר סבר הא מהנד דלא מספקן ומר סבר וכו'. אלמא כי תניא דאיסי נבי חייב מיתה תניא דומיא דמקושש. והיינו דקאמר הא מהנד דלא מספקן. — וההיא דאמרין (בההיא שמעתתא) אמר אבוי הכל מודים בשבועות כסווי וכו' ומותבינן עלה מהא איזו שבועת ביטוי ונרטינן התם ברוב ספרים מני הא אלימא מונבו פשיטא השתא וכו'. וסתר רבינו שלמה אותה הניחא (א) משום דקשיא מאי פשיטתא הא איצטרך לאשמעינן דחלוקה ישנה זו משאר שנגות דאלו בכל התורה למונבו בין ששננ בקרבן בין ששננ בלאו וזרת שמה שגנה וכאן בלשעבר אם שנג וכו' דכתיב האדם בשבועה. ולא ידענא מאי קאמרי רבנן. דהא לא אשכחן תנא דלית ליה האדם בשבועה פרט לאנוס לישתוק תנא דמהיבא היפוק ליה הלית למונבו האדם בשבועה דאצטרך תנא לאשמעינן דסבירא ליה. והא נמי ליבא למימר דהא קמיל דסיל בהא כר"ע דמחייב לשעבר, דאיכ ליתני שבועת ביטוי לשעבר דברי מונבו אי נמי לישמעני בעלמא כהדי מלתא דר"ע, דהך ברייתא היא נוסא לא קמיל מיד.

ג. (בענין חמש מדות בכלי חרס)

והא דאמר רבא בשילהי (הצניעא) חמש מדות וכו' ולענין צמיד פתיל עד שיפחות רובו. ומפרש רבינו שלמה (ג) מציל על שבתוכו עד שיפחות רובו ומשווי חילוק בין סיו לשוליו. וקיל בכמה מקומות כלי נסדק אינו מציל על מה שבתוכו ולא הוזכר טפח על טפח אלא להביא טומאה מבית לבית אבל לענין כלי כתיב צמיד פתיל משמע אפילו נפתח כמלא נקב מחט סידקית אינו מציל כדתנן בפי עשירי דכליס (ג) בין ספיהם בין מצדיהן בין יושבין על שוליהן בין יושבין על צדיהן וכו' ותנן נסדק במה מקיפין וכו' וכל דבר הסתמרח אין מקיפין לא בעיץ ולא בעוורת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד. ותנן נמי בההיא שראא (ה) ומיתנין לה בכיקון (ו) וביכמות (ז) חבית שנקבה וסתמוה שמרי יין הצילוה סקקה בזמורה עד שיסרח מן הצרדין היו שתיים וכו' ובין זמורה לחברתה, אלמא סדק כל מה שהוא מכיא את הטומאה למה שבתוכו. ועד עתה כיוונתי שטועתי מפי רבינו (ח) דה"ק דכלי שנפחת רובו וחזר וסתמו אע"פ שהקיפן בדבר שמתמרח אינו מציל על מה שבתוכו, וטעמא משום דכתיב וכל כלי סתוח אשר אין וכו' הא יש צמיד פתיל עליו סתוח והוא שיש תורת כלי עליו וכדכתיב וכל כלי, וזה שנפחת רובו אע"פ שחזר וסתמו יצא מתורת כלי ואינו מציל. דהא אפילו לא נפחת חידוש הוא שחידשה תורה ואמרה שהוא מציל, דדא הוה ליה טומאה רצוצה והוה לן למימר בוקעת ויורדת, הלכך אין לך בו אלא חידושו והוא שיש תורת כלי עליו.

ד. (בענין סעודה שלישית בפירות ואם אשה הייבת)

והא דתנן בכל כתבי קודשא (מצילין עגול דבילה והכית של יין. ויש לומדין מכאן דהמשלים שלש סעודות בפירות יצא (ג) וגם אמרו שנס רבינו מורה וכו' [בן] אך לא תלו [בן] ראייה זו. וקיל אי משום הא לא אריא, דהא דקתני מצילין משום

(ה) שס דף סיני ע"א וע"ב (ו) שס דיה הו מני. ועיי"ש בחומ' דיה הא מני: ג. (ח) שנת דף ליה ע"ב. (ז) שס ד"ס עד שיפחות. (ג) כ"ל דמקום דלהלות נכ"י ודפוס. והוא ככלים פיי מ"א. (ד) שס מ"ב. (ה) שס מ"ו. (ו) ציק דף ק"ס ע"א ועיי"ש בחומ' ד"ס הכי אמרו. (ז) יכנות דף ט"ו ע"ב. (ח) עיין בחומ' שנת דף ל"ו ע"א דיה ולעכין:

ד. (ח) שנת דף ק"כ ע"א. (ג) הונח כשנלי סלקט סימן ל"ג נסס גאון אחד וכנס רבינו ילמך צ"ל יהודס והר"ר ישעיהו, וצדן כל כחני ושאר דלשוניס נסס יש אומריס.

רבילה ויין צורך נ' סעודות של לחם הם, ובאים ללפת בהם את הפת או לקינוח סעודת לחם ואעים שכבר הציל סל מלא בכרות ויכול לצאת בהם אפילו הכי התירו לו רבילה ויין משום תענוג, כדתיניאג) הציל פת הרראה מציל פת נקיה, אלמא אעינ ראי אכיל פת הרראה נפק אפילו הכי התירו לו פת נקיה להציל הינ לא שניא, ואעינ רתיא בסוכה(ד) וביומא(ה) אם השלים במיני תרנימא יצא ואיכא למיד התם ביומא מיני תרנימא פירי נינהו, הא ליהא דהא קיל כרבא דאמר בפרק אהרון דיומא(ו) פדי לא בעי סוכה, ואיכ הא דקתני אם השלים במיני תרנימא יצא לא בפירי קאמר דהא לא בעי סוכה, ודקאמר תלמודא פירות נינהו רחוי בעלמא הוא ולא נסמוך עלה, דקאי אהך דקאמר תלמודא נימא מסייע ליה ודחי תלמודא ואמר דלמא מיני תרנימא פירי נינהו ואי משום הא לא תסייעתו, וכיש דלא הוה תיובתא, ועוד נידוק לאירך נימא דאם השלים בפירות לא יצא אליבא דרבא ואפילו בשמיני דאינו זמן סוכה, איכ מסתבר דאם השלים נ' סעודות לא יצא והכי מסתבר בכתובות בפי' אע"פ(ז) דקא חשיב התם סעודה שלישית בכירות של המין ד[ב] סעודות, — גם ילמדנו רבנו אם אשה חיבת בני סעודות כדאשכחן התם(ח) המשרה אשתו ע"י שלישי, דפעמא לא ידענא, דקיל כל מינע שהומן נרמא נשים פסודות, או דלמא התם היינו פעמא דמשום דעולה עמו ואינה יורדת עמו(ט) דכיוון שהוא נזקק להמשיך פסודות(י) לא שניא לכבוד עצמו לא שניא לכבוד קונו תתחייב גם בשל עצמה,

ד. (בענין בהמה שנמצאת מירושלים וכו').

והא דאמרינן בהאיש מקדשא(י) נבי בהמה שנמצאת וכיו זכרים עילות ופריך תלמודא דלמא תודה היא ומשני דמייתי נמי תודה, וקיל והא בעי סמיכה והרי אינו יכול דלמא תודה היא דקרבן חבירה, דתיניא וסמך ידו ולא שלוחו, וליבא למימר ויסמוך ומה בכך, דהא קיל סמיכה בכל כחו בעינן וקעביד עבודה בקרשים. וליבא לאוקמי להא כדאמר רב יוסף נבי קרשים(כ) בקרבן נשים עסקינן, דהא קתני הכא בהמה שנמצאת, — והא דפריך תלמודא התם(כא) בסמוך ודלמא אשם הוא ומשני אשם בן שתי שנים ואשתה בן שנה, וקיל מאי דוחקיה לאוקמי לההוא בבן שנה לוקי דמתני בהדי דעביד לה שלמים ויביאנו זכר בן שתי שנים וישחטנו בצפון ויאכל לזכרי כהונה ליום ולילה, ולומר אם שלמים הוא הרי הוא שלמים ויטעון נסכים ותנוסת חוה ושוק ואם אשם הוא נסכו נרבה כדאמרינן נבי סלנס בפי' דחולין(כב) ובפי' שתי מדות(כג) ואי בריה היא להוי כולא נרבה, ועוד הא אמר רבא(כד) מתגרב אדם נסכים בכל יום, ואפילו לרבנן דאמרי אין מביאין קרשים לבית הסכול הי"ט היבא דאית ליה תקנתא בחייה אבל הכא ליבא תקנתא אלא בהכי(כה), ואי משום דלמא מתו בעליו או המירו בו מי"ט עולה הוי דהלכתא גמירי לה(כו) ואלו עולה הא

ג) שם דף ק"ט ע"ב. ד) סוכה דף כ"ז ע"א. ה) יומא דף ע"ט ע"ב. ו) ס"ס. ז) כתובות דף ס"ד ע"ב. ויעיין בחומ' יומא שם ד"ה מיני תרנימא ובסוכה שם ד"ה מיני תרנימא. ח) כתובות שם. ט) כתובות דף ס"א ע"א. י) כ"ל נזקוס פרדיסאות כתי ודפוס. וכונתו על מה שאמר ר' אליעזר לאפוסדופוס של אגריפס המלך כלל יום ויום אחת ומשך כמה פרסלות לכבוד עמך ועשה לי אחת ומשך פרסות אחת לכבוד קונך. ועיין בשבלי הלקט שם שצייל ונאלץ ליה סיועין בסעודה שלישית כפיפרת וסיינו מיני תרנימא :

ה. א) קדושין דף כ"ה ע"ב. ב) זמח"ס דף ע"ד ע"ב ועיי"ש תוס' ד"ה וסא. ג) יעין דף כ"ח ע"ב ד"ה וסא. ד) נקדושין שם. ועיי"ש בחומ' ד"ה ולגאל. ד) מולין דף כ"ג ע"א. ה) נעמות דף ל"א ע"ב. ו) דף ק"ד ע"ב. ז) ועיין בחומ' קידושין שם ד"ה דעיימי

קתני זכרים עולות, ע"כ הבי קאמר זכרים ססק עולות עם ססק שלמים וססק תורה עליהן, וכן מוכיח פ"י רבנו שלמה ז"ל.

ו. (בענין סתגרב אדם נסכים).

גם זה יבינו רבינו דאמר רבא (א) סתגרב אדם וכ"י אלמא תנן (ב) נבי נסכים אין שם זבח אחר יסללו בלינה, ולימא לב ביד סתנה עליהם שאם אין שם זבח אחר יהיו נרבה, או דלמא בקרבן צבור עסקינן ופעמא משום דכתיב (פני) [נפש] (ג) במנחה מלמד שאינה באה נרבת שניים וכ"ש צבור.

ז. (בענין וחי' בערלה בשתיים).

מפרקיה דמר שמיע לי הא דתניא בפי' דקידושין (א) אמר ר' שמעון בן יוחאי שלש מצוות וכ"י והוא הדין לערלה בשתיים, פירש רבינו ערלה יש היתר לאיסורו כלומר מותר לגרום איסור שמוחר ליפע וע"י הנמיעה בא האיסור (ב), ולבבי לא כן יחשוב כי רוחק גדול הוא, אלא לסדתנו רבינו ערלה יש היתר לאיסורו, כיון דקיימא לן כפ"ו בשבט ריה לאילן והוא שבט דחרשים (ג), והבא כגון אם היתה שנה שלישיית הנכנסת לרביעית אם החרשים הן בסדרן היו פירות אילן חונטין קודם פ"ו בשבט והוי ליה ערלה ואם חסרו ב"ד את כסלו לא היו חונטין עד לאחר פ"ו ולא הוי ערלה, ונסצא איסור ערלה יש לה היתר ע"י חכמים (ד), וההיא דאלו עוברין (ה) מוכחא להאי פירושא דקתני התם ומה נזיר וכ"י ויש היתר לאיסורו ופ"י רבינו שלמה (ו) ע"י התרת חכם, הינ ערלה יש היתר לאיסורה ע"י ב"ד שחסרו את התורש, — אי נמי איסור ערלה כגון כנסן אולינן בתר שלישי או יש היתר לאיסורו ואפילו שלא ע"י קידוש התורש, כגון אם היתה שנה שלישיית הנכנסת לרביעית והיה נפן זה ססדר לר' יוסי ובוסר לרבנן ומאותה שעה חל עליו איסור ערלה כדתנן במס' ערלה (ז) ובספחים (ח) ואי איתרסי דלא הביא ונתבשל שלישי עד שנכנסה שנה רביעית וקיימא לן (ט) הותים והתבואה משיביאו שלישי שהן נידונין אחר השנה שהביאו בה שלישי הרי הותר איסור עצמו והוה ליה רבעי ויצא מדין ערלה, ואע"פ שהיה הנפן הוה חל עליו איסור ערלה לאבד וודאה ולסתום ססקיה (י), ואם תליתי ברבנן ססקיה . . . יצא מפ"ו צדקה . . . לכותבה על לוח חוקה . . .

סלענדו סססוף חלל ס"ל דמניחין (א) ע"י תמורה י"ח ע"א. (ב) דדשום וכן מוכיח פ"י רבי' ס"ח וזכ"י וכן מוכיח פ"י רבינו ס"י ז"ל, ולפי דעתי ז"ל רבינו ס"י (כלומר שלמה) ז"ל, וכן מוכיח דלמנת פירוש רש"י קידושין דף כ"ס ע"א ד"ס הינ סכתנז סס זכר דחוי לעולם, ומפקחל לעולם:

ו. (א) מנחות דף ק"ז ע"ב, (ב) מנחות דף ל' ע"ב ח"ל הננייחל סס: סס יע זנח אסר יקרינו עמו וסס לנו ופסלו בלינה, וסרסי ד"ס וסס לנו, לפי ספין סס זנח אסר.

(ג) כ"ל כסש כמקום פני ככ"י ודסום, ועיין כמנחות דף ק"ד ע"ב:

ז. (א) קדושין דף ל"ח ע"א. (ב) ועיין כמ"ס סס ד"ס והוה הדין ססכילו פירוש זס כסס ר' י"ס ור"ס סקסס עליו, ועוד עיין גס כססרנח ר"ח על זס לקטן. (ג) כלומר ולא למקופה, ועיין כ"ס דף ס"ו ע"א. (ד) ופירוש זס סונב ג"כ כמ"ס קידושין סס כסס סרר נסס עסונסיחל, (ה) סקסס דף מ"ד ע"ב. (ו) גס כסן סעסס סיען קינור סמינח כדלס ס' לכסר ככ"י ס' ודדסום סמיח וז"ל ס' כלומר שלמה, וכן סוף כדע"י סס ד"ס ר"ס לו. (ז) על"ס פ"ל ע"א. (ח) סקסס דף כ"ז ע"ב. (ט) עססרנח ס"ל מ"ג וסס ח"סל עססיכיו סל"ס, וזכ"ס דף י"ז ע"ב עססינילו סל"ס. (י) קידושין דף ל"ט ע"א סל"ס ר' יוסקן על ערלת סולס ללחן כמ"ס סקיקל וסנר דלסס, וססולל סססיל כדלס וק"ס כספיקס למ"ך סענין ולל"ך ססרר ס"סל"ס עם נח סנל אסרי, ונגליון ססר סיסר סל רל"ס כסר; ול"ע ססס נלסר כקידושין לענין ערלה כמ"ס לל"ך ונלסס ס"ס כסן ח"ס ד"ל"ג ע"ל, סק ח"ך כסן ל"ג ד"ל"ג

סימן ע. וזה השיב לו.

בחור נארים . . . חנם הרים . . . צוארו בחרוים . . . צחים ולא פרוים (א) . . .
 נל של אגודים (ב) . . . אחי החבר ר' משה תוסף ימים ושנים ביש נפש
 אוהבך החתום.

א. (בענין הסוסק טעות לתתנו וכו').

על הצועקת או כנוס או פסור, האמת נכוסנו לכנוס, שעד שנכוסנו לפסור שלא
 כהלכה נכוסנו לכנוס כהלכה אף שהכפיה (א) באה בטענת או פסור כדאמרינן (ג)
 עד שנכוסנו לחלוץ נכוסנו ליבם ואעים שבאים עלי' מכה או חלוץ או יבם (ג).
 ואתשכ עד שתלכין פליג אדמונד (ד) ורבנן דפליגי ולית להו כנוס אלא תשב עד
 שתלכין לדיריהו אמרינן כוסין ליתן גטה (ה) אבל לאדמונן עד שכוסין לפסור כוסין
 לכנוס. ואלו [באנו] לכוף [ליתן נת] יאמרו אחרינו האכלתים קסח שעוריים (ו) . . .

ב. (בענין שגגה בסאי).

אשר העמקת בלי' מלאכות אמנם הקשתי ותרצתי דאינו חייב אלא אחת אסקילה
 קאי ולא אחמאת. ורבינו זקני לא הביא ראיות בתחילת המסכת עלה דאיסי
 אלא מינה ובה, ולפנים לא הזכיר רבינו שלמה, ואני הבאתי ראיות אשר כתבת
 דודאי אסקילה קאי ולא אחמאת (א). האי דשבעת כסוי החזרתיה ליושנה יכתבתיה
 בסרי (ב) וכן מוכיח בשבועות שהגירסא שנמחקה עיקר.

ג. (בענין חסש מדות בכלי חרס).

בספרי' שלנו נרסינן ואם הוקף צמיד פתיל עד שיסחזת בנקיבת רמון [ולא נרסינן] (א)
 ולענין (ב) וסירוש דירי הכי, ואם הוקף צמיד פתיל בנקיבת רמון ובסיו (ג).
 עד רובו יציל על מה שכתוב. אבל אם נסחת ברובו לא יועיל לו היקף צמיד פתיל
 והוי כאובלין שנבלן במים דאמרינן בשמעתא קמיתא דובחיס (ד) דאינו מציל, ולהכי

ולא חסרון, כי השואל רוצה לומר שהסמדר או נוסך צפון הוחר אם לא נל לטלש נישורו
 כשכנס רביעית, א"ע שקודם שנכנס רביעית על הסמדר או על הנוסך הזה למד כדאית
 ליה חל עליו חיבור עולה אף נחולה לארץ לאנד ודאה ולכחוס ספקה. ונחר נזה לחשלים
 את אלגתו נמרחים:

סימן עי. (א) משנה נזה את חרחיו. (ב) גם זה רומה על המרחים.

א. (א) אף שהכפיה כ"ל נמקום חגל הכפיה כ"י. וכונתו א"ע שמשענה או כנוס או
 פסור ימא כופין לכנוס ולא לפסור. (ב) ינמות דף ק"י ע"א. (ג) דסממא קתני.
 (ד) כלומר שלא תשב חגל יכנים אותה מיד. (ה) ו"ע דהא דלמד רבא כופין ליתן גט נקטתה
 הוא אליבא דרבנן אלמא דלרבנן אין כופין ליתן גט לדולה. (ו) על זה כתב רש"ם בגליון ספרו:
 דיתא בכתובות [דף ע"ב ע"א] אהא דחזיל ר' אלעזר אמר לשיעמא דרנ קמיה דשמואל אמר
 אכסוה שערי אלעזר עד שכופין להוליא יכפהו לזון. עכ"ל. ודפמיא. אך לפ"ז יל האכילוס
 נמקום האכלתים:

ב. (א) בספר הישר על שנה נדפוס דף י"ח ע"ד סימן קס"ו. (ב) לא נמלא בספר הישר
 ועיין נמוס' שנה דף ס"ג ע"ג דיה הא מני:

ג. (א) מיקף לחדס. (ב) כן היא הגירסא נמוס' שנה דף ל"ו ע"א דיה ולענין. ולי גרסינן
 נדכרי רבא לפיל ולענין למיד פתיל אז הוא ענין נשני עמנו ואינו נמסך על יקב
 כעולא נמוס', חגל דעת ר"ם איש כן. (ג) כלומר שהלמד פתיל מיקף את הנקינה כמו עין,
 שהכל כסוס. (ד) זמנים דף ג' ע"ג. ועיין בספר הישר על שנה נדפוס דף כ"ב ע"ב סימן
 ר"ג טסס מפדע ר"ם כרטי נכדכדי כעולא רשון נמוס' היא שפעא דהך מוקף למיד פתיל

תשובות ר"ת סימן ע

לא מנו ליה לדיריה ששית ט) דהנה חמש נקובין והאי סתום והני חמש לטרה והאי לטמא.

ד. (בענין שלש סעודות).

מהר"א דמצילין לא הבאתי ראיה כי אם מהאי דהשלים במיני תרנימא. ואעינן דסריד לא בעי סכה, סעודה להשלים י"ד סעודות חשבוני, דלא גרע מסמיל בסכה דטיוול לא בעי סכה מימ מצוה קעביד, הינן אעינן דסריד לא בעי סכה מימ מצוה קעביד. תרע דלר' אליעזר הוי השלמה ודבר פשוט הוא בכליה תלמודא סתם שלש סעודות בפת אבל הבא להשלים במיני תרנימא יצא - ונשים אם חייבות, נראה דאף הם היו באותו הגם דמן לחם משנה היה לבלם. וכן חייבות לבצוע על שתי הכרות ט) ועוד דמ' עשהג) דרבנן שוה בכלג).

ה. (בענין בהמה שנמצאת וכו').

אשר שאלת על ההיא דהאיש מקדש דוכרים עולות ומייתי נמי תודה. וקשיא לך דבעי סמיכה ולא מצי סמך. ומה בכך היכא דלא אשור, והיכא דאיכא שינויאי לא סריך. ועוד כל הקרבנות מאותן מעות ט) וכולן שלח בידו ואין מעון סמיכה, וזכין לאדם שלא בפניו ואנן סחרי דניחא ליה לבעל לתקוני ואעינן ששמעט בקרבנו. ועל ששאלת מיט מוקי לה בבן שנה, משום דההיא שינויאי עדיף ליה ולא חסייעיה לרבא דאמר מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום ועל תנאי זה ביד משום נסכים לא קתני.

ו. (בענין והיה לערלה).

אותה דערלה לא כך פרשתי אלא בנשע רבעי מוקי לה דיש היתר עיי חילול ט).

נמשך על כוונתו דמוין, וסולק סם על "רצוני". והך "רצוני" הוא חסוי כ' שמואל שקדוהו כן, ובתוס' הוצא נשם ריי. ה) כוונת רבא לא מנה הך דמוקף למיד פתיל למדה סתים נכח:

ד. ה) הוצא דמרכי פי כל כחני ע"כ. ז) כלל דמקום דמעשה נכ"י דפוס. ג) זה הטעם האחרון לא הוצא סם ולא נשם פוסק. והדעה הזאת דגני מנה דרבנן נשים מייעות אף שהיא זמן גמול היא ג"כ דעת רש"י דנכחות דף כ' ע"ג דיה ומיידין דתפלה. ועיינן דחוק דיה דתפלה שמולק על זה. ועיינן דנל"ם סב. ותמיה לי שכל החכמו לא דברי רש"י ולא דברי ר"ת דביסקים ואדרכה הביא דברי רש"י דעת ח"ס זה שנת סימן רצ"י דנשים פטורות מהגדלה מטום שהיא רק מנה דרבנן ואולי יש לומר שנעל ח"ס ס"ל ג"כ דעת התוס' שנס דמנה דרבנן נשים פטורות אם היא מינע שהזמן גמול. ומעט זה פוסק ג"כ הנשים מעלת ההגדלה. והא דתלה טעמי לפטור הנשים מהגדלה מפני שהיא מדרבנן הוא מפני שס"ל דעת הר"ן דפ' כל כחני שכל מעשי שנת ח"ס ואשה שוין כדלפינן זכור ושעור אח שיעטו דשמיה יטו דזכירה עיי"ם. וע"ז קאמר שהיהקס הוא שייך דוקא דמנה עשה דלמריחא אצל לא דרבנן, כי דרבנן אהדין לכלל דכל מינע שה"ג נשים פטורות. אכן לפי דעת רש"י ור"ם דלית להו הדיא כלל דמעשה"ג נשים פטורות גני מנה דרבנן חמיה לי הא דלמריק גני סוכה שנת דף כ"ג ע"א. גני מגילה מגילה דף ל' ע"א וגני ארבע כוסות סתים דף ק"ט ע"א דנשים מייעות מטום דלף הן היו באותו נס לי"ג האי טעמא חסוק ליה מטום דאי מנה דרבנן ור"ע:

ה. ה) שקלים פ"ד מ"א.

ו. ה) וכן הוצא נשם רית בתוס' קידושין דף ל"ט ע"א ד"ה והוא הדין:

סימן ע"א. שאלה אחרת לפניו.

(בענין חוקה ביישוב).

מעשה בא לידנו על עסק ראובן ושמעון. ושמעון היה תקוע במקומו ובא ראובן לשוכרו ולהביאו ביישובו ללמד לבניו נתיישב שמעון עם ראובן ועסק עם בניו חמש שנים ועוד. לבסוף נתקוטטו ביניהם ותבעו איש את חברו לפנינו לדון כאן בפנינו. אמר ראובן לשמעון צא מיישובי אשר דרשתי ותיקנתי לעצמי. השיב לו שמעון אתה לא תיקנת את היישוב אחרים תקנהו ונתיישובו בו ראשונה והרבה עדים בדבר. ועוד כשהבאתני אצלך נתת לי רשות וכח חוקה לעמוד לעולם. ועוד מה כהך יפה ביישוב יותר ממני. אין חרם ביישוב לכל הרוצה להתיישוב בו, ואני מסובי הארץ הזאת ואתה ואבך נרים ותושבים עמנו. וכבר העמדתי והחזקתי במקום שני חוקה טובה. ונגמר הדין ונפסק והחזקנו שמעון ביישוב. אך לפי כי ראה שמעון את ראובן ידו תקיפה ונברא אלימא נתפטר עמו וקבל עליו להסתלק ולצאת מן היישוב . . . (3). לאחר שתי שנים חמשה חרשים וחצי חרש, ואחר זה אם ירצה לשוב ישוב. הניעו שתי שנים אחר הפרשה, וראובן מזהיר את שמעון בכח ציווי ביד [ושמעון משיב לא כן] (3) אפס ידעתך איש אלם ויראתי לעבור על דבריך ודחיתך בקש קבלת דברים בעלמא ולא בכח ביד משרה, כי לא היה קנין בפשרתנו ולא בכח ציווי ביד . . . אלה מענתם ובידינו ספק אם קבל שמעון לצאת בציווי ביד. ותודיענו רבינו, מה נעשה לאלה היום. כי אפילו אם היה כדבריו ראובן, אנו סהרי כי מחמת פחד יראתו עשה. ועתה הבינני רבינו אם יש שום ערעור נדנוד עכירה בדבר, שספק אם בציווי ביד היתה קבלתו, וזה מחמת פחד ויראה עשה, יחיה רבינו לאורך ימים.

סימן ע"ב. תשובה.

על עסק שמעון אשר איננו מודה, כי בציווי ביד קיבל לצאת מן הכרך ודיינים שופטי צדק תולין הדבר בספק. עיב לא נחלקו ר"ם ור"י יהודה) אלא באמרו לו שניים אכלת חלב ודאי, ואפילו בהא הלכה כר"י בפי אמרו לו, אבל בספק לא מצינו הואיל והוא מכחישן. ועוד תנן דמותר אפילו ספק ביד המושבע כיש הכא דספק ביד המשביע, והמושבע כופר ומכחישו, דתנינן נבי הלכתא פסיקתא בפי הוורק במס' שהרוחג, ובפ"ב דגריסד) מייתי לה, ספק נזירות מותרת) ופריך לה על סתם נדרים דמפרשי התם לא ידע אי חרמי שמים נדר אי חרמי כהנים, ובסוף ההיא משנה דמתלווקת לעיל) סתים בתר הכי כרי אליעזר כרי צרוק דסתם חרמים להקל כגון ביהודה המכירין חרמי שמים וחרמי כהנים. הרי לך מסתם כהלכתא פסיקתא דהוורק סתמא טובא ז), כדאמרינן כל המשנה ירו על התחתונה דתנא נבי הלכתא פסיקתא).

סימן ע"א. (א) נחת כל"ל נמקס ונחת ככ"י ולסוק. (ב) מקום פנוי עם נקודות ככ"י העורה על חסדן, ולי נלפא סל"ל ושלט לחזר עד. (ג) כל"ל ומסרו ככ"י ולסוק:

סימן ע"ב. (א) כדחתה דף י"א ע"ב. נמסנה כל חזק ר יהודה אלם רבנן. ועיין בנמסנה סס דף י"ב ע"א. (ב) סס דף י"ב ע"ב. (ג) סהרות ע"ד מ"ב. (ד) נדרים דף י"א ע"ב. (ה) נפ"ס שלט להקל אכן נמסנה דעהות איתא מותר (ו) סך מנשה דסמס נדרים לסממיר לא נמסנה בפירוט בנמסנה סך היא אליצא דרי יהודה וכו' מאיר המכריס נמסנה. ובסופה סמס כרי אליצור כ"ר לדוק. עיי"ש דף י"א ע"ב ז) כלומר הכי לך פתמי

למינוחא סלד דהאי מנשה דעהות דסמס נזירות מותר היא כהלכתא פסיקתא דנמסמי עוני נמנה סס סמס נלי מנמסנה ועוד דהוי מנמסנה ולמ"כ סמס וסלכה סמס להקל בספק. (ס) צ"ק דף ק"ב ע"א ועי' דף ז' ע"א ועיין נמס' סס ד"ס הי"ג דל"א נכס' נבי אלם

דסתם נזיר וחרם ושבועה לקולא ומסתם דפרק ואלו מותרין שהוא אחר מחלוקת, כ"ש הבא דקא מכחיש להו דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש. ואע"ג דתנן בס"ק (הנדרות) הריני נזיר מלא הקוסה רואין אותה כאלו מלאה חרדל, הא פריך בגמרא וליחיו כאלו מלאה קישואין ומשני משום דנחית לנזירות שקצת נזירות יש עליו אפילו תלית בקישואין, אבל זה אין כלל שבועה, אבל ספק שבועה מותר, ועוד סתמי דקולי עדיפא כדפרישית. ועוד נ"ל החומרא היא למאן דאמר ודברכי סופרים הלך אחר המקיל ועוד שזה כופר שלא קיבל, בוודאי אין נראה לי שם נדנדו עבירה. אבל במה שאחם תולין משום אונס אין כאן היתר דאמרינן דברים שבלב אינם דברים אלא גבי הרג חרם ומוכנסים. ולולי שערינו משובשין בנייטות הארכתי לפי כבודכם לוי"ט יכולתי. ואל יתנני זוחו... כי אם כהולך שחוח... והם ארו לעומת תוד... יריחו מנחתי כניחוח... ושלוס.

סימן ע"ג. שאלה אחרת לפניו.

אחד (ט) שהוסיף על תשובתו שלא (ג) מדעתו לסריש ושלחה (ג) לרבינו לדעת אשר לא טוב עשה (ד):

רבינו ומורינו הילך תוספס הכתב ש(לא) (ה) שלחתי ולא נחתם, כי הבל יודעים שחורתנו שלך היא, ולי אני אחד מיחמי היתומים צוה רבינו שחיה, אם יחסר דבר להשיב השליח אצלו לרטרונ. במכתב אשר כתבתיו) ובין לילה בא ובין לילה שב לביתו ולא השיב על שכר השליח כי לא נזכר ושולחכם לא רצה שוב לרטרונ. ואני להוסיף) על דבריו ולענות באחי.

א. (בענין אם נחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליח מעצמו)

ולמע"ד נ"ל אם מנהג לשם לשלם שכר שליח למי שנתחייב בכ"ד, על האפיטרופוס לשלם כי וודאי אין היתומים חייבין כדאמרינן בניפין (ט) אין האפיטרופוס, רשאי לדון לחוב ע"ס לזכות. ועוד דאמרינן בב"מ נימא ליה לאפוטרופוס זיל שלים

כהלכתא. ומלשנא דלעיל תפסם כהלכתא טסיקתא גילתה טגס ר"ת לא גזים גני. (ט) מ"ד דף ס' ע"א. י) כלומר מהך תרי פעמי דלעיל. יא) ומוכס כ"ל צמקס ומוכה צכ"י ודטום. ועיין נדרים דף כ"ז ע"ג. יב) צכ"י ודטום לא:

סימן ע"ג. (ט) כ"ל צמקס אשר צכ"י ודטום. הדברים האלה עד רבינו ומורינו הם מהמעמיק ולא מהשואל. והמעמיק אשר מהאולה האלה היא עמלד אשר האסיק על הסוגה כ"ח צדנר אסד אודות חיוב סכר השליח על מי, אשר לא דבר תענו ר"ת צתפוטנו למריש. וזה השואל הסיב טלל מדעת ר"ת. כי אדרנא ר"ת טיה עליו טיטלס חליו אם יסכר דבר, יען אשר צמפוזר רב כחנ ר"ת אה תפוטנו ה"ל. אסר כלסר רלס וידע ספולל אשר לא טוד עטה נגד זיווי ר"ת הריץ אה עתכנו לר"ת נאופס הנל. וגם מהנלל אה ענמו צלמרו כי השליח לא ילה לטוב לרטרונ. ויען אשר הגאון רלזום לא הסיק מהות הדברים, לכן צתס"כ חיקן צמקס אשר לא היה לחקן וטינה הדברים צמסר ויחר טלל כח. (ג) כלומר טלל מדעת ר"ת ורלזום חיקן טלל צמקס טלל. (ג) רלזום עסק טלל. (ד) רלזום עסק טלל לדעת אשר לא טוד עטה. (ה) טלל טלמחי קן הוט צכ"י ודטום. ורלזום עסק טלמחיות לא. והוט הכנן כי ל"ל טלמחי כמו ססיים נפוק ענין א' ע"כ טלמחי לטס. (ו) צתכחז אשר כחצתי ונין, קן הגיה רלזום צמקס כי כמו כחז אשר כחצתי ניין נדטום וגם צכ"י. ולי נלס טלל צתכחז אשר כחז ונין. וטנתו אשר ר"ת טיה עליו להסחי לו אה העכחז אשר כחז צתחיות על אשר כחזו השליח לטוב לנחיה. אס יסכר דנר צתכחז. אטננס ר"ת לא מכר וטכס להסינ צתכחז על סכר השליח, והשליח לא רנה לטוב לרטרונ, ולכן טסיק מדעתו על דצרו. (ז) כ"ל לפי דעמי צמקס לא אסיק צכ"י ודטום:

א. (ט) ניסין דף ר"ב ע"א. (ג) ג"מ דף ע"ב ע"ב.

אלמא על האפיטרופ' לשלם אם חב ליתומים ולא אמרינן אתי לאימנועי דהא אמרינן
 בכרייתאג) דר' אליעזר אמר זה חזק ישבע והא דאמרינן בקידושין ד) אפיטרופ' רשאי
 לדון ולהוב עימ לזכות, הימ בחלוקת קרקע, אבל לדון בשבילים אינו רשאי לחוב
 עימ לזכות, ומעתה לשלם על האפיטרופוס כל השכר או חציו כמנהגם, עיב שלחתי
 להם ואם שנית הבינה לי . . .

ב. (בענין נתערבו באחרות).

ועוד תדיעני מה שאמר לי הנדיב ר' שמחה ה) ששאל סמך הא דאמרינן בביצה
 נתערבו באחרות ואחרות באחרות) כלם אמורות ואמר לן כי אינך נורם ואחרות
 באחרות, ואני שמעתי כבר שיש מחזקים אותו, וחרא משנה שלמה ועוד הא הקשה
 יפה דאמרינן לעיל וספקא אמור נתערבה כולן אמורות והא וראי ספק ספקא הוא,
 ומה דוחק למחוק הא, דאימור ר' יהודה היא דאית ליה בתוספתא דתריומותג) ובפרק
 כל הובחיסד) מייתי לה ספק ספקא אמור בכל איסורין דתניא ר' יהודה אומר רמוני
 בארן אמורין בכל שהוא כיצד נפל מהן לריבוא ומריבוא לריבוא אמור ועוד הודיענו
 אם נוכל להעמידו אליבא דר' יהודה.

סימן ע"ד. וזה השיבו.

א. (בענין האפיטרופוס).

על האפיטרופוס אינו נראה בעיני תשובתו, כי אפיטרופוס אינו חייב בנגבה ואברה,
 ומעם של שבועה לפי שאין שם חסרון כים, שאינה שבועת שומרין שאם לא
 נשבע לא היה ה) נראה דאכתי לא אסיק תלמודא לא היא, דכיון דאין אמורא נזכר
 כן דרך התלמוד לפרש, ועוד דמשעה היא אבל בנגבה ואברה פסור דאיכ מסנעי,
 דשבועתא היא שלא נגבו כלום, אבל שאר שבועה לא מצינו, וראיות יש, והא
 דאמרינן סמוי שהוא בנושא שברג) גבי שבועות אפיטרופוס תניא, ולא משתמיט
 תלמודא דליסא הכי לחיוביה בנגבה ואברה בנושא שבר, ואמטי להכי סתמה ברישא
 ואי מייתית קבא וכיילית ליה, ומשום הכי תקנו שבועה זאת לאריסין ולאפיטרופוסין

ג) גיפין סס ע"ג. רבנ"י אומר זה חזק ישבע, ולעיל מניה קאמר סה"ס דלא חתי אסגזשות
 לאימנועי מטום ספוטפה. ד) קידושין דף ע"ג פ"א ועיי"ס נחום' ד"ס אלא:

ב. א) עיין לעיל סימן ע"ה אות ה' שהציג סס גם כן אה הדריז ל' סתפה. אמנם הוא
 ר' סתפה בן סמואל מוירסדי בעל מחבר סל מסאז וויסדי סהיה תלמידו סל רס"י וקודם
 רימ וליכ הדריז ל' סתפה הכזר סה הוא אסר. וחולי הוא ל' סתפה בן סמואל מסיפירא סקבל
 ערמ ורן לסניו ורימ הפכים עמו. עיין כהג' אסרי נ"ב פ' מי סתם סימן ל"ב. ומתפלגה
 סולס יס לכוים סתפולס סיה ל' ילסק זכ צירק סזכר נחום' גילה דף ג' עינ דים וססרות
 סגס הוא קיים סס הגירסא וססרות זלסרות. והוא סיה תלמידו סל ר"מ כעוצא זמסנות רס"ל
 סימן כ"ט. ועיין זכסר היסר על סנה דפוס דף י"ט ע"ד סוף סימן קס"א ופי' ר"י זכ כדוך
 עמי רבינו יעקב. אמנם נחום' סס הוא אסר סהסינו רימ אלווקים ככרייתא לוקמי כמתניסק.
 ועוד קסמי, וסמידן נחום' סס הוא אסר סהסינו רימ אלווקים ככרייתא לוקמי כמתניסק.
 ג) כ"ל נמקיס וססריס זלסריס ככיי ודפוס. כן מוכס מתסונז ר"מ וכן הוא זכ"ס סלנו.
 ג) חוספתא דחומות פ"ה. ד) זנסיס דף ע"ד ע"א:

סימן ע"ד א. א) כאלס סכאן סכר מלמ פייב, וכלוער סלן אפיטרופוס סינז לסלם סס אטי
 זעזע כמו גבי סנותות סומרין. אכן כל הדרכים מלכין עד לסרם סס קסי

ולשותפין דלא פלוג בשמור לי ואשמור לך(ג) דאין עליהן דין תשלומין. חס לך
דלימא הכי לחייב אפיסדופוס בגנבה ואכרה.

ב. (בענין נחערבו באה').

הרב ר' שמחה לא יפה שאל ואתה לא יפה השיבות לו, ומה שאמרת משנה
שלימה היא שקר, דבמשנת ע"ז(ה) ליתא גבי אשרה וכי מייתי לה בספדוס(ג)
כתובה סופרים טועים. גבי חבילי וזמורות ותלתן במסכת זרעים(ג) ליתא וכי מייתי לה
בביצה(ד) ובכמה דוכתי כתובה סופרים טועים. ועוד אדמוקי לה כברייתא רזבוס
לוקמיה כמתני' בע"ז ובזרעים ודברי הכל. ומאחרים באחרים(ה) הוה ליה למיתני. ועוד
קושיות הרבה. ומה שכתב שמעת שמוחקין, לא שמעת אלא ממני ומשמי תרדוש
הא מילתא מעליותא. ושמועת ביצה לא כיונת לא אתה ולא הוא. דספיקא אמרה
אתאן לספק טרסה או לספק י"ט, ונתערבה באלף אוודאי קאי דהא הכי תניא כברייתא
אין מסלפין אותה כלל וספקא אסור וכן אם נתערבה ודאה באלף כולן אסורות.
והא דקאמר תלמודא אי אמרת בשלמא ספק י"ט ספק חול ועליה דייט קאי נתערבה
ודאה הוי דבר שיש לו סתירין [אלא אי אמרת אמרסה קאי הוה דבר שאין לו
סתירין ולמה] לא יעלה דהכי עדיף טפי שרצה להזכיר עיקר הקושיא דאתיא מכח
הספיקא. וכן דרך התלמוד היכא דאתיא סירכא ממאי דאירי ביה. רב אשי אמר
לעולם ספק י"ט ספק חול הא דתני ספיקא אסור ודקא סרכת ספקא דרבנן הוא, כיון
שיש לו סתירין אפילו ספקא אסור וכ"ש ודאה. וספקי בצים כחרי נווני תגו להו
ספקא אסור, חרא ספקא דנוסא, וספקא אחריתא דעי' תערובות, אם נתערבה ביצה
וודאית אפילו באלף כולן אסורות. חדע דאוודאי קיימי סיפא דקתני נתערבה לשון
נקבה וספקא אסור לשון זכר. ואי אספקא קאי נתערב הוה ליה למיתני.

סימן ע"ה. תשובה אחרת.

(בענין סנעל חליצה).

לסנעל חליצה אני תפרהיו ורווקא עשיתיו כן פנתא ונילדא כראמרינן(ה) ננאי היא
לתיח לצאת במנעלים וכי ומפרש הגי מילי בפנתא אבל בנילדא לא שייט
שתי עורות הקשה והעבה שמתחתיו נקרא נילדא והדין(ג) נקרא פנתא ופוק חיי
סנעלים בכל יום. ואמרינן בתענית(ג) קיימי אפנתא שאין בהם העור העבה והקשה,
וניכר שקיבלו עליהם תענית. מאריכי מענית(ד) ... יתלו בציצית(ה) ... וימתו שנית(ו)
... וקשה כצינית(ז) ... ולא כמשחל בינית.

הננס. ולפי כמות עין נמשך על כמות הסולל מצינו לחמיקן לאפסידוסים זיל פליס. (ג) גיטין
סס. (ג) עיין ז"ב דף ע"ג ע"ב:

ב. (ה) ע"ז דף מ"ט ע"ב. (ז) ספסס דף כ"ז ע"ב. (ג) פללה פיג ע"ו. (ד) נילא דף
ג' ע"ב. (ה) דמצינלי לפון זכר הוא וכן ליתא נמשנה דעללה נחערבו נאמריס. ועיין
לעיל בפללה חוט ז' הפסס ז':

סימן ע"ה. (ה) נככות דף מ"ג ע"ב. (ז) נדשוק הדין והלוא' חיקן והדק. (ג) תענית
דף י"ב ע"ב. (ד) סוכים הללו הנפלים נפוק תענית קלסס סס למי דעתי כעו
התגלות על אשך קלר ר"ח את המענה שלו. ומאריכי מענית מורה על המכנים דכרים ומאריכי
תענית שלסס ללל נדך. (ה) יתלו נללים כן סול נכ"י ודוסס. והוא מלמן סולס קלל סילן

סימן ע"ו. תשובה אחרת.

מה עצמת ונעמתה) לי מאוד החבר ר' אליעזר, ולולי נפתי הארכתי במקצת שבחך בפניך, אך עסק תשובתך מנעני.

א. (בענין חרצנים של איסור שנתערבו).

על החרצנים של איסור שנתערבו ביין ואין שם קיתון של מים לא בתחילה ולא בסוף נראה לי (שהוא נסך ה) שהחרצן במיל בזני היתר שהם עינבי והבלוע בחרצן האיסור חמרא דיין נסך שמו, והאי שמא לחוד [והאי שמא לחוד] 3). ואע"פ שהאיסור כלוע כל מקום שהוא שם איסור עליו, והזנין והחרצין של היתר שם זנ וחרצן של היתר עליהם כראמרנן חמרא חרתא בעינבי 3). ועוד דלרברי הבל מותרין ואסילו האיסור בעין ואין זנין, רסמיכנא אמאי רססיקנא דמין במינא בששים חזן מבבל ויין נסך שנתנסך לעיר 7).

ב. (בענין נעורת שבין הסדקים או דינה כרווקי דכיתנא דארמאי).

גם שהוכיח אחי בכתבו אלי על גניית שדורכין בה, שאלת אם הנעורת שבין הסדקים כד"ן רווקי דארמאי דמיישנן 8). על זה אני משיב כי הנעורת הנתונה בין סרקי הגינית וכן נקב שנפתח בשערה או בוסת אין גיל איסור והרי הוא בשאר כלי. שברווקי דארמאי אסרינן דכיתנא מיישנן ונס קנקנים מוופסים מיישנן 3) שהכל עקרו כיתנא ונתנית יין ברווקי ועיקרו מחושה, אבל כלי ששתן אם נפל יין עליו אין

צנדרו. וכוננו שהמלכין צתסנתם הן חולין עלמס צדנרים חלוניים כמו גלילית שאין הנגר עלמו. וגיסי החכם ר' דוד קוישמלך כ"י כתב לך, כי לפי דעתו לדין להגיה יחלו צלילית צתקוס יחלו צלילית, למען יכסיס עם המרח מענית. אכן לפי דעתי אין לזכך להגיה הספדים צנזיל זה. כי דרך רבינו חס לטעת את המרחים ולהשוות את הראשון צשלישי והשני צרביעי. ועיין לעיל סימן כ"ב צתסנתו לרז' שמואל יודע ונכון דבר . . . לשכנו חדרשו . . . מלאו כליכס צר . . . ואוכל צקשו. ו) חלוי גיל מעונית כלומר מיתה מעונית. ז) וקשה כסלע וכוננו על מיתה היחזר קשה צנצרות דף מ' ע"א שהיא אסכרא, והיא עין חלוי הגרון הממניק ומדה כנגד מדה למרצה דברים. וכמשל צניית היא צסיקה עיי"ש:

סימן ע"ו. ח) צ"י ודפוס עלמו נעמת. ונראה שהויו של עלמו נמשך אל נעמת והפיצה ראשונה לא היחה כחונה צמילוחה: עלמו ונעמת ונתוך זה צתסרנז נעוה הסופרים.

ו"ל עלמת ונעמת. חס חזיו לא חוזר ולכן יש להסתפק חס הוא ר' אליעזר צן שמואל שהוא ר' אליעזר ומיין או ר' אליעזר צן שלמה הפייטן חלז מתוך דברי חזנה ומנה. אשר העריך ר"ת ציחר שחל חל שולו פה. נראה שהשולל הזה הוא ר' אליעזר צן שלמה. ועיין לעיל סימן כ"ח יט:

א. ח) התשובה הזאת נמלחה גם בצפר חמים דעים סימן ז'. וז"ל שם על החללניס של איסור שנתערבו ציין וחס יש קיתון של מים לצכוף נראה לי שם צטיל וכו'. ועפ"ז תיקן ראו"ס דפוס אחרי המלות: ואין שם קיתון של מים לא בתחלה ולא בסוף נראה לי שהוא נסך, והוסף עליהן: ואם יש שם קיתון של מים לבסוף נראה לי שהמלך צטיל וכו'. חננס צמחלת כבודו לא דק, כי צודלי שחל היה שני קיתון של מים איידי. לאל"כ למח לי למימד שהמלך צטיל צוגי היחזר תיפק ליה דצטיל צמים שהוא צודלי ומשלי"ת. וחס המלך צטל צוגי היחזר משוס דלזולנין צחר שמו, אי"כ למח יהיה כסך חס אין שם קיתון של מים לא צתחילה ולא צסוף. לכן נראה לי שהנוסחא צחמים דעים כמו הנוסחא בצפר היחזר היא נעוה. אך הטעוה צמחיקן מעוהה לא רלי זה כרלי זה. ורק מה חלז הטוה צענהן הוא הנכון. וחס חמק ומנוסחא שלנו בצפר היחזר הציעות שהוא נכך, שהן צחסנה, אז הכל יכל על מקומו צשלוס, ולדין לומר שהמלכניס של איסור נחערנו ציין צגח שהיו צו ג"כ חגיס וחללניס. צ) המלות צחסנר נחוספו ע"י ראו"ס וחמרות צ"י ודפוס. ג) ע"ז דף ס"ז ע"א. ד) עיין לעיל סימן ס"ח אות ח':

ב. ח) ע"ז דף ע"ה ע"ז ועיי"ש צחוסו דיה דכיתנא. צ) חס ע"א.

צריך הנעלה שלא מצינו שאסרו התלמוד, ומעשים בכל יום מטפחות ומפות נופל עליהן יין וזני מעמיד השלחן ולמהר מתייבשות וחוזר ונופל יין ואין אנו אוסרין. והלכה רופסת קח לך המנהג).

ג. (בענין אי חוששין לחרצנים של איסור שנשארו בחבית).

וחבית שאין מכניסו לקיום) ועירו ממנו יין והריחותו יפה אין חוששין לשאר חרצנים) רחצני וני התר מכטלין אותו יין איסור הבלוע בחרצני זוני האיסור אם ישנן, וכיש שמספיק לא נאסר. ועוד מין במינו כי האי בשעת הדחק מורינא (להיתראג). ועל הכלי נסך שפירק בו העיא הענבים והיין קודם משיכה הכל מותר (כרפרישיתד).

ד. (בענין יין היוצא דרך שוליים).

על היין היוצא דרך שוליים ונגע בו נוי בחוץ לשוליים מותר לדברי הכל. לדברי מותר דמפרישנא ניצוק אינו חיבור) ורבותינו נמי שרי ליה דניצוק דאזיל לאיבוד הוא, דמפרישי כולו ניצוקי מכלי אל כלי או לבור. ועוד לא מחזיקין דליהוי טופח ע"מ להפשיח ררלטא איכא שום עכבא כיון דמיהרק קצת דלא היה בעין ברואג). דאפילו עד ברוא דאיכא מאן דאסרג) ולא יותר (אפילו) [אלא ד] כשהכנס אצבעו אבל קילוח למרחוק שרי אם נגע לדברי הכל, וכיש יין שותת טיף טיף. ועירוב מקוואות בשופרת הנוד כחלל לברו, אבל במים די כפופח להפשיח וכאשכורן). והא דאכרינן לאפושי טיא ביבמות) לא שצריך לכך אלא הירואה אוסר לאפושי טיא הרדובה כביש.

ה. (בענין צירוף סל לחלה ולתרוסה).

על ששאלת אם צירוף דרבנן יספור מוקף ראורייתא). דבר זה תימה שצירוף סל דאורייתא וכן תנור לרי יהושוע או נושכות לרשבינג) דהכי נמירי לה. דאם כדברך דרבנן היכא) מסקע לה מחלה דאורייתא. ומה תיקן צירוף). ואפיה לא הוי מוקף אלא איז נוגעין כדאמרינן גבי חבית שצריך ששופרת שינע יין ביין בתוספתא. ומכסה) משגיזת שאם תרם שלא מן המוקף אפילו במקום שצריך מוקף

ג) גם המטונה הזאת הונחה נחמים דעים סימן ל"א :

ג. ח) שאם מכניסו לקיום נצלו הכי אסור עיין ע"ז דף ע"ד ע"ב. ג) כלומר אין חוששין שנשארו חלני אסור נחצית חף לאחר שהדמות. שאם אנו חוששין לזה. לניכין אנו גם לחוס ולומר שגם מחלני חגי היחר נשארו נחצית. ג) עיין במדכ"י ע"ז פ"ה. ד) עיין בתוס' ע"ז דף כ"ה ע"ב דיה אמר ריה. ועיין נחמים דעים סימן ל"ב :

ד. ח) עיין בתוס' ע"ז דף ע"ב ע"ב ד"ה אמר להו ועוד עיין בספר היסוד על ע"ז דפוס סימן תק"ב דף כ"ו ע"ב. ג) ע"ז דף כ"ט ע"ב. ג) ע"ז דף ס' ע"א. ד) כ"י ודפוס חיחא אפילו. ח) נגד התוס' ע"ז כ"ט ע"ב ד"ה ה"ג. ונחמים דעים סימן ל"ב שהניח ע"ז המטונה זאת חיחא אפילו ח"ה נמכיס עם התוס'. ח) עיין בתוס' גיטין דף ע"ז ע"א ד"ה הנלוך ותוס' יצמות דף ע"ו ע"א ד"ה עירוב. ו) יצמות ע"ז ע"ב :

ה. ח) עיין חלה פ"ב ע"ז ועיין ג"כ ע"ז. ועיין נדה דף ח' ע"א ופסחים דף ע"א ע"ב דסלכה כ"א. וכוונת יספור מוקף דאורייתא כלומר יספור מחאי דאמרינן אין תורמין סלל מן המוקף. ג) כ"ל נמקום ר"ב כ"י ודפוס. ועיין פסחים ע"ז. ג) היכא כ"ל נמקום אכתי כ"י ודפוס עפ"י תקון רל"ח. ד) כלומר ח"כ מה יועיל חקנה רבנן לנצק לולי סלכה גמירי לה. ועיין ג"כ פסחים פ' אנו עוצרין דפקא ליה מקרא נצלכס מלחם סלחן ועיין ג"כ

שיצא ידי חובתו. ולפי שאילתך דומה אהה שצירוף של בלא נניעה לא מסור אם מוקף דאורייתא, וזה אינו יכול להיות, שהרי מצינו מוקף אינו מעכב בדיעכרו).

ו. (בענין יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם).

ומה ששאלת יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם). הא מסלילי דיתמי נינהו כדאמרינן (במשכנתא באחרת דמסלקי דאין בית נובה לה דהוה מסלילי דיתמי. אין הנידון דומה לראיה דכי נבו קרקע בחוב אביהם אנלאי מלתא למסרע דהאי קרקע דאבוהון הוא, אבל משכנתא כי מורע מעות וסילקו אנלאי מילתא דלאו קרקע דאבוהון הוא. ועל אחרת דלא מסלקי אנו כושין הואיל וסופן להסתלק אלא שאתה מגלגל עלינו היכא דמסלקי . . .

ז. (בענין שליחות לנכרי).

ודאי אין שליחות לנכרי בין לקולא בין לחומרא). ותולה מעותיו בנוי (ה"ם כנון דאמר לישאל חבירו לך והכא לי מעות מן הגוי על משכונתו ותהיה שלוחי להביא ובחורתו אחר לו לך והחזיר קרן ורכית, אם ישראל עשה שליחותו והביא מן הגוי מהר דשלוחו של ישראל הוא ואין אחריות המשכון על השליח ושלוחו של אדם כמותו, אבל אם הביא לו ממעות עצמו ואמר לו של גוים הם, וודאי אסור ועיז נאמר ויראת מאלהיך דאין ידוע אלא לזה, כן תמצא מסורש משמי.

ח. (בענין ריחא מילתא).

על בשר בתנור עם הפת ססקתי דאסור). דהא ריחא מילתא היא, ודווקא בתנור שלהם (בנין חבית שלנו שהיו מדבקין פת בדופני התנור, אבל התנור שלנו מיקרי מורני, ותחת המחבת בתנור שלהם דמי.

ט. (בענין חלב קיבה).

כתבת אמרתי נכניה (מירשא בעלמא הוא, לא היו דברים מעולם, על חלב קיבה מירשתי כן והעמתי מהלכתא רשיליה כל הבשר) שרכינו שלמה מחקו. וניל דהא דאמרינן קיבה שבשלה בחלבה אסורה (היינו היכא דלא שיה במעי בחמה כרי קרישה והעמדה. והא דאמרינן בעיז) דמירשא הוא, היינו היכא דשהה במעיה כרי קרישה שאם ינקה מן המרפה ושהה במעיה כרי העמדה דהיינו כרי קרישה ובישלה בהיחא חלב מותרת, אבל אם לא שיה כרי קרישה ובישלה בהיחא

ס. (ה) נכנסה חיקון לחיים נמקום נ"מ נדפוס וגם כ"י. (ו) וכן דעת הסוג'ם הלכות מדומה פ"ג הי"י. ועיין בכסף משנה ס"ט, אבל אין כן דעת הסוג' נלא קמל דף קס"ו ע"ב ד"ס ס"י. ועל דבר דינא דאין חוקינן שלל מן המוקף אי סוי דלורייתא או דכנן עיין נמסנה למלך ע"ס:

ו. (א) כחצות דף ל"ב ע"א. (ב) ז"ב דף ס"א ע"ב ועיינן נמוס' ד"ס סלי עשכנחט:
ז. (א) ז"ב דף ע"א ע"ב ועיינן נמוס' ד"ס כנון. (ב) ז"ב דף ס"א ע"ב ועיינן נמוס' ד"ס עמולה:

ח. (א) עיין נמוס' פסקים דף ע"ו ע"ב ד"ס אפרס עסניאו ע"ס פסק ל"ח עסוק ככז ע"ד ע"י. (ב) ע"ל ענקוס עכילא עכ"י ועסוק עיין נמוס' ע"י דף ס"ו ע"ב ד"ס ע"ל ע"ל:

ט. (א) כן סוף עכ"י ועסוק, אבל ל"ל קינע נמקום גנינה. (ב) שולין דף קס"ו ע"ב ועלכחט וכו' ונקנת כמ"ס עינקס מן סמ"ס וכו' נקנת עמ"ס עינקס מן סמ"ס. ועיינן נמ"ס על נמ"סין ונמוס' ד"ס ס"י גרסינן. (ג) ע"ס דף ק"ס ע"ב. (ד) ע"ל דף כ"ט ע"ב.

חלב אסורה דההוא לא פירשא הוא אלא חלב נמור אותו עצמו שינקה. ועדיין עולם
מנהגו נוהג כשרוצין ליקח חלב קיבה מן סלאים, מניקין אותן ומשהין מצט לקרוש
ואח"כ שוחטין אותן. (תוצבי"ו)

י. (בדין גיעולי נכרים).

דין גיעולי נזים אינו יודע מה קשה. אני פרשתי כל רותחין מבליעין את הפלוט
שחוצה לו ומפליטין את הבלוע, ואין להגעיל כלים אלא בקדירה שאינה
בת יומא ואין להגעיל אלא במי היתר, ואם יש לו ספק יודעיני כל דעתו (כ"א)
ישר בעיני.

יא. (בענין ק"ץ אונס מספתה).

על ק"ץ דשיליהו אלו נערותא) שאתה אומר שדוחה אכ"י ק"ץ רבא חומרא כננר
קולא כן תרחה כל ק"ץ שבעולם לפי דבריך. לא דנת יפה שכך הוא פירושא
הדין רבא אמר ק"ץ ומה מסתה שלא עבר אלא על דעת אביה יכול לעכב אונס
שעבר על דעתה ועל דעת אביה אינו דין שאביה יכול לעכב, ואכ"י דחי הכי מה
למסתה שכן ריבה בהן הכתוב עיכובין שהוא יכול לעכב תאמר באונס שלא ריבה
בהן הכתוב עיכובין שהוא אינו יכול לעכב. ודילמא זו היא חומרא של אונס שאין
בו עיכובין כיכ וזו היא קולא של מסתה שריבה בו עיכובין כ"כ.

יב. (בענין אין אובסין בשבת).

ומה ששאלת שנינו בעושין ססין (לבידראותא) אובסין אותו מבסנים ובשיליהו שבת (ז)
אמרין אין אובסין את הגמל, זו אינה שאלה, דאובסין דססין היינו מענין
רשריג) ואובסין רשבת היינו [נותנין לה אכוס] בתוך [מעיה] כרמפרש לה ומתמה
עלה. (ז). צא וברוק.

סימן ע"ז.

(בענין אחר שקבל עליו בנידוי ובצווי כ"ד להזיק את בנו לגרש את אשתו).

רבי סלך) . . . שוטרי עיר וסלך . . . ופאלם קולש סולח . . . ופולש ססולח . . .
וחלבנה ולא שחלת (ז) . . . והרב (ג) ר' שמואל ותלמידו של אהרן לבי גירנ'ד)

ה) עיין בספר הישר על חולין דפוס דף ל"ט ע"ג סימן שפ"ו, ונספר המכריע למה"ר
ונטלמי סימן ל"ג שסניא דברי ר"ת וחולק עליו. (ו) עיין בספר הישר דפוס דף י"ד פ"א
סוף סימן ל"ט, שגם שם כתוב מ"י צ"י מ"ד, לפי דעת החכם ליחיק הידש ווייס צצית
חלמוד ס"ג ל"ד 164 הם ראשי תיבות חוסי יחמק בן יעקב מפי רבינו. ולפי השערתו היה זה
יחמק האיש בנו של ר"ת. אך השערה הזאת אין לה מקום כי לא מצינו שהיה לר"ת בן ושמו
יחמק. וחלילה היה ר' יחמק הלבן הלמירו של ר"ת שהיה בן יעקב. אך יסיה א"ך שיהיה מ"מ
נראה שהחשובה הזאת על דבר חלב קיבה לא היחס במוך התשובות שהשיב ר"ת אל הדבר ר'
אליעזר, כמו שהיו מונחות לפני המעתיק אלף שהכניסוה מתוספות יצ"י:

י. א) כלומר כי ישר צעניי ר"ת שהסולל יעשה את זה. וכלאים הגיה אולי במקום כי:
"א. א) כתובות דף ל"ט ע"ג. ועיין בחו"ט שם ד"ה מפתח וצטיעה מקוצנת שם:
י"ב. א) עירובין דף כ' ע"ג ועיין חו"ט שם ד"ה אובסין. (ב) שנת דף קכ"ה ע"ג ועיין בחו"ט
ד"ה אין אובסין. (ג) כלומר הלעטה. (ד) שם מלי אין אובסין אמר רב יהודה אין
עושין לה אכוס במוך מעיה ומחמה עלה מי איכא כי האי גוונא:

סימן ע"ז. א) ליטנא דקרא ירמיה ל"ט, י"ג. (ב) חלבנה ריחם רע פלגת ריחם עוב.
עיין כתיחת דף ו' פ"ג. (ג) כלאים מחק סויו ען והרצ, כי לפי דעתו

הרב ר' קרשבין . . . ואתה בן מלכה) רב לך . . . ומרום קנך) . . . ואם עקצך עקרב . . . אביך הרב . . . כי נפל ממנו רב . . . אלמא יערב . . . אך ברב חבושר וברב אבשרך . . . הרב ר' יוסף גדול בדבורך) אמנם מאוהבי יש ביניכם יורד לגור וסוף להשתקע. ואחלי פניכם שלא לנוור על בני עירי) כל זמן שהם מזומנים לדין גם אם יסרב. למעני תעשו להתיר החבר ר' יוסף וביתו לדבר ולישא וליתן עם מגורכם, כי לבעבורכם הייתי עושה כזאת וכזאת ויותר. על הוראותך אחי אשר כתבת נפלאותי, הלא אני ואתה דברנו רבות פעמים על האי המאים עליי. הלא פרשתי וריה הסכים כשהבעל רוצה, ורבנו שלמה בן פירש) מאים עלי ולא בעינא לא הוא ולא כתובות, והבעל רוצה נירושין במחילת בת אחת ולא בפחיתת תרפקיעין. ועל אשר כתבת נידוי על הנאי אפי' מעצמו צריך הפרה. איכ לרברך אין לך צבור שלא עמד בארור, שכן נדו על הנאי ולא הפרו לעצמן. אך אין הנידון דומה לפתרון כי זכר נא לימים ראשונים אשר היינו אני ואתה וכתבנו פי' כזה ברוב מקומות בחלמוד. וכן בזה(י): אמר רב יהודה אמר רב נידוי על הנאי אפי' מעצמו צריך הפרה, פי' כזה שנידה יהודה עצמו אם לא יציג את בנימין לפני אביו. ואע"פ שקיים התנאי נתגלגלו עצמותיו, דהא אריא ונגבי וצינים שחים אוהר יעקב אבינו, ויהודה קבל עליו נידוי אמאי דאוהר יעקב אבינו, והתנה דברים שאין סיפק בידו ובטל התנאי ועמד הנידוי. אע"פ שמעצמו נידה וסמך על הנס, אין סמיכתו עיקר לבטל הנידוי לכשנעשה לו גם. ועל זה יש לפרש שצריך הפרה שרוב בני אדם סומכין על מה שאין בידם ונודרים ומתנדבים וצריך הפרה וכפרה. - ומה שכתבת מי יודע שמא יגלגלו יוסף או ימות, זה אינו דשבעות ונדרי אונסין שרו כדתנן בהרי"א(ג). ואף אם מעצמו נשבע אדם ומתילד כי האי אונסא. אלא מעמא דאמאי דאוהר יעקב קבל יהודה כדפרישית. בן לדברייס(ג) צריך היתר כמו יהודה, ואיכ לא יקיים והוא לא יועיל לו ועוד מספק דינכם אחם נושבים שכתבתם שקבל ר' שוררוס בנורת חרם ובציווי ביד להוקיק את בנו יונתן לתת גם לבתו של ר' קרשבין, ועל זה [כתבתם] שאין סתירין לו אלא מדעתו של קרשבין. זה אינו שהרי הוא קבל מדעתו(ד), ואפי' קבל בשבעות הר סיני או בנורת חרם ובציווי ביד ר' אמר ור' אסי יכול להתיר לעצמו שזה אינו אלא מדעתו, אלא שקבלו בחומר ציווי ביד, אבל ציווי ביד אינו יכול להיות. שאלו כתבתם וציווינו לו בציווי ביד, או היתה הנורה תלויה בכס או בבעל דין להתיר, [וכל זה] אם היה הוא הבעל שבידו לגרש וגם שישנו

אנשי שם הנקראים פה הם הם שועמי העיב. אך אין לך לנחוק כי חולי הם מלכד השועמיים. והכד כי שמואל נראה שהיה אחיו של רבנו שקראו אחי חשונה הזאת ושהיה עמו ציחק צינים לחסונים. אך יש לנגוס בצד, יען שרבו שמואל בן נחליה היה גדול מחסיו. ד) לבי נירכין צבי לבינירין גדפוס. ופידשו לא נודע לי. ה) כליל נמקוס נמלך צבי ודפוס. וכפי הנראה קורא בן ליונתן בן עורכוס הליש שידהו חציו, על שלא רנה לנגש אח אשתו נת ר' קרשבין. שגם חלוי הרין אח מכתבו. ועיין ממלכי על גיטין שהוספות סיון סמו' שהניח שם חוקן החשונה צקילור. ו) כליל נמקוס קלך צבי ודפוס. ז) הכד ר' יוסף כל שסיינו ר' יוסף בן משה צטלה וחשונה לעיל סיון י"ד. ולפי הנראה העיר אשר ידובר ממנה צכאן היא טרויע נמקוס מושנו של רש"י וכשנ"ס וגם של ר' יוסף חיל. ועיין לעיל חשונה סיון פ"י שגם ר' עורכוס מזכר שם ושהיה מחושני טרויעס וגם צד חליס. ח) חולי ליל עיר. ט) כמותות דף ס"ג ע"צ ועי"ש נמוס' דיה חלל חמרה. י) שם ד"ה חלל. יא) מכות דף י"ח ע"ב. כ"ס' שלנו ליתא חפילו מעלמו ועיין נמהכשיל שם וצרי"ף שרק חלו מבלסין. ועיין נמוס' מכות שם דיה חפילו. יב) נדרים דף כ"ז ע"א ולהלן. יג) בן לדברייס כליל נמקוס כל לדברייס צ"כ. יד) כלומר מדעת מעלמו. טו) מכלן ועד

מאותן שכוסין להוציא. שכך אני מורה ובה שאין לנו לנרש על שאין כוסין, והגם הנעשה ע"י הרם או ציווי ביד קורא אני בו שלא כד"ן פסול ופוסל. אבל זה שאבי הבעל קבל עליו לכופף את בנו נידה לעצמו ויחיד לעצמו. ואם ביד ציוו עליו להזקיק לנרש מצדו בדבר משנה ויחזור. ואם היה נשאל לי הייתי מורה שלא יזקיק לנרש, שאסילו לבעל אינם יכולין לצוות כ"ש לאחר. ואם שומע זה עשה שלא כהוגן, אנו לא נאבד את אמנותנו. וזה הזקיקמו) אם קבל יחיד לעצמו ויאמר מותר לי מותר לי עשרים פעמים. אך מסני כבודכם אפי' לקרובי הייתי פורש אחרי אם אינכם אורבים אותו. ואתה הרב ר' יוסף (ח) מדוע אתה מיקל להוציא אשה מבעלה, הלא ידעת עונש ועשקו (גבר וכתובי') איש ונמר וע"י שוליא דנרי נתחתם נור דין. ואל תתלה בתוספות שימוש חילון רמעות. כי הכתוב על ועשקו הוא כד"ן (י) ור' עקיבא (ט) [לא אמר] אלא ירש. והאמת דיכול לנרש, אבל מוכח מרירד עליו רמעות ושנוי המשלח (ז) מודה ר' עקיבא ואורוציא אשה מבעלה ועל השם הגנבת בקדושה (ח), וא"כ זה גריס(כ). רבותינו (ג) מיטפלי בהו והוא הרב ר' קרישבי מתחילתו ידע. ואם אתם עורמין נירחשין בהערמת הללו קשה הוא כהערמת שוליא ויותר שהוא השיאה לו וזה לאחריים(ד). וצור ישראל ירים מכשול להתהלך במישרים. ושלום.

סימן ע"ה. שאל ר' אהרן בר יוסף(א) מרבנו יעקב.

(בענין ג' חדשים אחר מיתת היבם).

ביד מי כח ובורה לנרל ולחוק . . . לעשות(ג) ולא תדע . . . למלך ולא ממך . . . רבינו הגדול . . . רבינו הקדוש . . . רבינו יעקב . . . כי מבלעדיך לא ירים איש את ידיו ורגליו בכל הארץ. מלכים כך ימלכו. ולא יעשו גדולה או קמנה עד התגלע הפוד אליך, ע"כ שלחתי לשאוב מים מבדד בית לחם. לדעת מה משפט יבמה שמת יבם שלה ו' חדשים אחר מיתת הבעל אם אין(ג) צריכה להמתין ג' חדשים כמו אחר החליצה. אך במיתת היבם לא רצינו להורות כי אם על סוף. והודיעני אם יש חילוק בין חליצה למיתת היבם בדבר זה אם לא. כי לכך שכרתי את זה . . . ושלום רבנו יגדל כחשק אורן ביד יוסף קמן תלמידו.

אם אינכם אורבים אותו חסר דפוס. ובאמת הדבר פחוס, ולפי הנראה כוננו סוף סוף הדברים ע"ה לכבודם הייתי פורש מננו מאלו שאינם אורבים אותו. ולי"פ. (ח) לפי הנראה הדברים פותרים כחן מה שכתב רבינו לעיל שהרב ר' יוסף יצא טעה וסיחטנו לו ל"ה וליתן עם המעורים. איך עדיין לא פירש את דינו לפי ראות עין. (ח) גיטין דף ר"ח ע"א. (ח) כלומר בקרא לא חכר זינוג רמעות אלא עשק. (ט) גיטין דף ל"ה ע"א. (כ) עם ע"ה. וכוננו שזכר גם ר"ע שדה אפי"ס שאמר אפילו אם מלא אשה אחרת נאם סיעתם. (כא) ספרי פ' נשא ג"ז פ"ה. (כב) כלומר העונש על ועשקו לעיל. (כג) אולי ל"ה ודנתינו וכוננו שגם הם מתעסקים בזה טגורס העונש. הם וסרד ר' קרישנין, אשר מתחלתו ידע. שלא ילנה העני. (כד) שוק הדברים קשה קלה. ונראה שזכרנו רבנו ז"ה. כי עם ג"ז שוליא דנברי המעשים טעם כי יגדו חכמו, אלל כחן שופטים ולא לסם:

סימן ע"ה. (ח) הוצא נפטר החזמה סימן קל"ג בענין זה ונסימן קפ"ג בענין יין נכס. ועיין לוכן בפסדו נר געשיכטע וכו' ל"ד 80. (ז) כ"י והפוסל נפטר. והל"ה סגים למשל. ולי כאלה ש"ל נעשות כמו לקמן ולא יעשו גדולה או קמנה עד התגלע ספור אליך. (ג) כ"ל נמקום ט"ל כ"י והפוסל:

סימן ע"מ. וזה השיב לו.

הלא איש אתה וכמוך ירבו בישראל אהובי החבר ר' אהרן. גם כי בשעת טרוורין בא שולחך כי נתרעמו השמים על אדונם, ועבדיך רואה והעיר הומיה, גם ישבו שרים בי נדברוה) לא מנעתי את לבי מהשיב על תוכחותיך, ולכי רואה, כי גם אתה ידעת, אך להשוות ולהשית לבך לדעתי הוצאת מעותיך, וצדקה תחשב לך. אמנם משום הדבר בעיני ומורה אני ובא שצריכה להמתין שהרי קרובה לביאה יותר מארוסה, ואע"פ דאמרינן (3) ארוסתו ג"מ בה, יבמתו בזיו מינה, הי"מ לפני שלשים לאקומי נפשיה, אבל לענין נזרה ששא ישא אחותו וכו' (4) גבי יבמה קרובה לביאה טפי. ולא מצינו אלא המפורשות כגון חליצה (5) ומסמנת קטנה (6) דאין צריכות, דחליצתה ומיאונה מוכיחין שלא נתעברה וגם לא נדלה אלא ככל קטנות דעלמא. וארוסות ושומרת איבא לסינור דליכא הוכחה לכולי עלמא אלא למכירין. וקצת איכא למילף, אע"פ דלא צריך תלמודא, מטאי דקאמר היבמה לא תחלוין (7) [ובברייתא שם (8)] שחלצו לה אחים הא שומרת יבם צריכה, סדנא שחלצו. וא"ת משום מיתת הבעל נקטיה שהתלמוד מקשה ומאי שנא וכו' (9). האי חידוש נמי משתמע אי הוה תני שומרת יבם שמת יבמה בתוך ג' חדשים צריכה להמתין ג' חדשים ואם לאחר ג' חדשים אינה צריכה להמתין. ג' חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת מיתת היבם. אבל וודאי דווקא נקיט חליצה שהחליצה לאחר ג' כרוו הוא שלא נבעלה זה ג' חדשים, וכן שנוי בתוספתא (10) וכולן לא ינשאו ער שהיא להן וכו' היבמה שחלצו וכו', אבל שומרת יבם ששימא שצריכה ויש לך להונה כאלו נדלה בתוך הבית. ואין חילוק דתוקות לקרובות לארוסות ולנשואות. ואי אמר יבם בעלתי נאמן כרמוכח גבי הא דאמרינן דמוקי אנפשיה בתלתין יומין (11). ואני אמרהי בלבי, כי כן הוא בידך בסוף ובלבדך. ירב שובך כלב אוהבך החתום, ושלום:

סימן פ. תשובה לר' אפרים בן יצחק מרגנשבורק:

תשובה. עיירים טראים, אדם נבראים (א), ויהיו נקראים ראשים לאריים (3), למורי ר' אפרים, סוף אמוראים וראש סבוראים, אשריך שזכית ולא עברת על דעת חבירך, וגם אני אורך, וכן אברכך בחיי. החזרת עטרה ליושנה. ועירך בבראשונה. העיר שיאמרו, וישביה נמנו ונסרו, משמרת ה' שמרו, ומסרת בידינו מאבותנו.

סימן ע"מ. (א) המאורע, אשר רומע עליו רבנו ז"ל, לא נודע לנו. אך מצאה שלל עמוד הדעם נגד היהודים. (3) יצמות דף קי"ב ע"א. (ג) ס"ס דף תי"ב ע"א. עמ"ס דרנא על מה שצריכה להמתין ג' חדשים. (ד) ס"ס. (ה) ס"ס דף תי"ב ע"א. ועיין בתוס' ס"ס ד"ה לאחר שלשה (ו) עמ"ס ס"ס דף תי"א ע"א. (ז) תיקון רא"ש והצריחה ס"ס ע"ב. (ח) כלומר לבך נקט שחלצו להורות שהמתנה רק צריכה הבעל תליא ולא בתליא, שהחליצה אינה בטע. (ט) תוספתא יצמות פ"ו. (י) יצמות דף קי"ב ע"א:

סימן פ. (א) רומע על חיו"ב י"ב. וכונת רבנו ז"ל להורות את שמתו על שחר ר' אפרים מדעותיו המתנגדות לרבנו ושהוכיחו רבנו עליהן ודבר אחו קשות לעיל בסימן קי"ד וגם בסימנים הבאים אחריו עד סימן פ"ח. ועל זה אמר שאם עיירים פלחים נכלאים ומתקדשים להיות אלם אז יהיו נקראים ראשים לאריות. (3) כ"ל לדעתי צמקוס לאריים צ"ח לאחיל צדפוס, ורומע על מוסרת אנות פ"ד הוי זכב לאריות וכו'. וכונתו כן כי לאיס אשר אלם לו חלצנה יקראו ראש לאריים. ואמר אריים צמקוס אריות לעונת המרת, ולאריים

גדוליה גדולי הקדשג). שלום לעיר, שלום לכל בני העיר ובראש כלם שלום לרב ר' יצחק (ולחברנו ר' אפרים וליתר רבני העיר, מאדיר וער צעיר:

א. (בענין גדה אי מקרי ערוה).

מתוך דברך אחי ר' אפרים למרנו בארבעה אתה עוסק, ואם על ארבעה לא אשיבך, (על חמשו) אנו מפרשים, מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה (ז) לאסוקי גדה, אעינ רכתיב בה אל אשה בנרת רותה לא תקרב לגלות וכי אין התלמוד קורא ערוה אלא דלא תליא ביומי ושבילה, וכן אין דבר שבערוה סחות משנים אין חזקת גדה בכלל ולא ספירתה). תדע דכי יליף בפי האומר לחברות) מאחות אשה כמה מצינו מפרש מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וכי יליף מהיקשא דר' יונה אינו מזכיר ערוה דאין משיבין על ההיקש, ואהוה סריך אסילו גדה נמי, אבל על מה מצינו מפרש מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וכי ולא סריך מנדה כלל. ועוד הימא מיט יליף כמה מצינו לילף מהיקשא דר' יונה, אלא עיכ למעושי גדה דאם כן לכתוב לצרור גבי גדה דקילא דגבי לא חקח ראשה אל אחוהה ליבא למימר אייב יכתב לא יקח אצל גדה כדמקשה אני דחפסי בה קידושיי). ותמה אני למה שאלת על רבב יהודה, וכי רבב יהודה עדיפא סדרשא דריש מכילתין, ועוד סריך מהיקשא דר' יונה לרברדיך (א) ותיתי גדה, ושגנתו חסאת אנב ריהסא דדודנו כרת, אבל בעיכ במיוחדת שהיא ערוה לא נקט בכרי, וכל היקש דהאומר לחברו הייתי נותן באיני.

נמלא מלכיס א', י', כ'. (ג) כלומר שכן מסודת נידו שכל הגדולים נעיר דנגשורק הס גדולי הקדש, ובדפוס גדולים נמקום גדוליה נטעות. (ד) עיין בסיון הצא הערה ראשונה. (ה) רח"ס גורם ואם על ארבעה לא אשיבך אשיבך על חמש. (ו) על זה כתב רח"ס צנליון ח"ל: למה לומר על שאלתו צהא דחמש עשרה נשים, ולי נראה שכונת רבנו על חמש שאלות של ר"א, אשר עליהן משיב רבנו נחשונה זאת, ובארבעה היה ר"א עוסק ומעייין, אבל החמישית קראה ר"ת שאלת צה יומא כלומר שלא עסק בה כדי (עיין לקמן אות ה'). ועל זה אמר רבנו נמתק לטונו, בארבעה עסקת ואם לא אשיב פיך ריקם על ארבעה, גם על חמש לא אעשה זאת, כי אם גם על חמש אנו מפרשים. ורומז על עמוס ב', א' ועוד. (ז) יצמות דף ג' ע"ג, ושאלת ר"א לא נודע לנו מהו ורק מתוך חשונת ר"ת אליו נוכל לטער קלת חוכן שאלת ר' אפרים אצל לא צנידור גמור, ולכן סתומים לנו דברי ר"ת צמה מקומות כספר החתום, ולדעתי שאלת ר' אפרים היחה, לפי דברי רב יהודה צינמות דף ל' ע"א כל יצמה שאין אני קורא בה נשעת נפילה יצמה יבא עליה הרי היא כלשמה אח שיש לו בניס, כי לפי זה אם היחה נדה נשעת נפילה כלומר צמיחת צעלה מהי חסורה ליצם, ועל זה מתרן רבנו דנדה אימעטה שלא נקרא ערוה מה לחלי ציומי וטצילה, תדע דגם צקדושין לא סריך על מה מלינו מחמות אשה אפילו נדה נמי, אלמלא דנדה אימעטה משום שאינה מיוחדת שהיא ערוה, ובסוף מפרש דברי רב יהודה שסם מייירי צאיסור הדוסה יצום וכי, ועיין צמות' יצמות דף צ' ע"א ד"ה ולחות אשתו. (ח) כחצות דף ע"ב ע"א עיין חוסי גיסין דף צ' ע"ב ד"ה עד אחר. (ט) קידושין דף ס"ז ע"ג, י' כן הוא צכיי וגם צפוס, אמנס הדברים מן דבני לא חקח עד כלן קשים להצין, ולדעתי צ"ל: ו כן ג' ב' א' חקח דלשה אל אחותה א' כ' א' למימר אייב ליכתוב לא יקח אלל נדה כדמקשה אני א' ל' א' ע"כ דחפסי צה קידושין, וטעם כדמקשה אני כלומר לפני זה לענין לנדרו, וכונת רבנו לפי הגהתי לומר, כדרשה דיצמות לענין יצום כן דרשה דקידושין לענין קידושין חופסין, להוציא נדה ממה מלינו דלחות אשה שמייוחדת שהיא ערוה, כי כמו שיש להקשות גבי יצום ליכתוב ליצור גבי נדה דקילא כן יש להקשות גם כן גבי קידושין חופסין, אלל ע"כ צשיתקן למעוטי נדה קאחי, ולכן לא מקשה הש"ס צקדושין אמה מלינו אי הכי נדה נמי. (י) כלן אחר המלה לנדרין העמיד רח"ס הדברים: וכל היקש דהאומר לנצרו הייתי נותן כלן, והדברים נכתבים למטה צספר ושם מתק אחת. ועיין לקמן, ואני צער ולא ידע כונת ר"ת צזה לא ע"ס הגהת רח"ס ולא מצלתי בהגהתי, כי דברי ר"א אשר עליהם רומז ר"ת נאצרו ממנו, (יז) הצמות, וכל היקש דהאומר לנצרו הייתי נותן כלן" מתק רח"ס צספרו, ועיין הערה

בעל כרחך דלא תפשי בה קידושי ולא תלי ביומי וטבילה אם הייתי צריך, אך איני חושש להזכיר [ממור מגו] דברי ר' יהושע(ג). ועוד שאני מראה לך שלא דקדקת בריש סכילתין. ודרב יהודה הכי איתא כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה טחמת איסור הרוחה יבום הרי היא כאשת אה שיש לו בנים, שהוא איסור הרוחה יבום. תדע רבדינא הבא על יבמתו(ד). דכל עצמו טנדה, לא קאמר מיוחדת שהיא ערוה כרקאמר בהאומר לחברו אעיג דתלמודא קאמר לתרווייהו(טו). והא דמיתנין דרב יהודה בפי' בישט(ז) נבי קטן להקים לאחיו שם בישראל ופריך ואימא היג, דההוא קטן דומה לאיסור אחות אשה שיש לה היתר לאחר זמן ומשעה שנאסרה אין לה היתר, וכן(ח) קטן משעה שנולד אין לו היתר באשת אחיו אפילו ימות אחיו ישנו בצרת צרה ודומה לעריות כגון אחות אשה, אבל נדה יש לה היתר כל שעה שטובלה אם היה מת אחיות(י). ואינה דומה לשום ערוה דאין שום ערוה ליומא אם היתה נוספת לייבום לכו ביוסי(י):

ב. (בענין היוק שאינו טבר)

סימא את הטהור קשיא למטמא בשונג שפור דלא כרי' מאיר(א). דלרי"ט בין בשינג בין במידי חייב דקדקתני התם(ג). דקיל' הריא כרימ' התם דריינין דינא דרמי(ג). ודיחוייא דבכורות דעד כמה ליתא, דודאי תנן סהמא כרימ'. ודיחוייא דרב חסדא בזה בורר(ד) לפלוגי בין משלם סביתו לסחירין בין לזכות בין לחובה, אפילו קימא לן דלא קנסינן שונג אטו מיד כרי' יהודה, מיס' סירכא אינה מטשנה למשנה כדפרישית, ועוד אפילו לדברין אי לחוקיה(ה) דאיתותב קושיא ליכא(ו) אם עירבן מיד (הוא כי) מי ביקש מיד לסמוך על הוראתו לערבן, ואם לא עירבן וודאי טודע ליה דלאו בר

שלפני זאת. יג) התנות מן בעל כרחך עד כאן ממק' רח"ט נגד הגליון ח"ל: ועכ"כ דלא יליף חלל הן דלא תפשי בה קידושין ולא תליא ביומי וטבילה וגם איכא למימר דליף עריות שהולד ממנה, אך שלפני חושש להזכיר ממנה תמנה דנכי' כי יהושע(ל"ז) שלדברי ר"י אין ממנה מכל חייבי' (מחמת) כך נקח להגיה לפי הענין. עכ"ל. ולי נראה שאין לזכור להגיה ולמחוק. כי כונת רבנו גרש' שכתב פכרות יש שלא ללמוד נדה מאחות אשה לפטרה מינום אף שהיא ראויה בטעת נפילה ליבם וכולם היית' נוחן כאן כגון מה לאחות אשה דלא תפשי בה קידושין וגם לא תליא ביומי ועבילה. ועוד יש להזכיר מה לאחות אשה שהולד ממנה, אך זה אינו חושש להזכיר, דלרי"ט אף באחות אשה אין הולד ממנה. ועל זה מוסק רבנו אשר זה ועוד שאני מראה לך שלא דקדקת נר"ט מכילתין, בלישנא דמיוחדת שהיא ערוה. יד) יבמות דף ל"ז ע"א. טו) כלומר ביבמות וקידושין. טז) יבמות דף קי"ח ע"ב. ז) וכן הגהת רח"ט במקום ואין בכ"י ודפוס. יח) כלומר אם היה מה בעלה אחיו של יבם באותו זמן שהיא סוהרה. ועל כן אינה דומה נדה לשום ערוה. כי בכל עריות אין נחלה צמורה באותו יום דווקא אבל נדה היא לרי"ט דהיינו שחפול מיתת הנבעל דוקא באותו יום נחמה כתי' שחפול אינה ראויה בטעת נפילה. יט) ורח"ט הגיה שחפול נכו' ניום כלל צמקום לכו' ניום. ולין לרי"ט להגיה, כי הדברים ככתבן ככוננם לפי מירוש' העברה הקודמת:

ב. קושיא ר"ח הוגלה בחוס' גישין דף י"ג ע"א דיה שלא וסנהדרין דף ל"ג ע"ב ד"ה שטיבין. ודברי החוס' בשני מקומות שטייט קלה זה מזה אכן דברי החוס' בסנהדרין יוחר מתחלימים עם קושיא ר"ח כמו שהולעה מעיקרה לפני ר"ח. וכונת ר"ח בזה לומר שהסמיכה שהקשה ר"ח מתימא את הטעור להמטעל והמזמנע וכו' היא דוקא לרי' יהודה דלית ליה קנסו שונג אטו מיד, אבל לרי' מאיר ליכא ליפסוכי דלית לי קנסו שונג אטו מיד והסוף מתניתין דבכורות אחיא בללו הכי כריע דדלין דינא דגרמי וכמו שסני העיט' סס מעיקרא, ולדעת ר"ח המסקנא שס רק דמחויא בעלמא. צ) גישין דף י"ג ע"ב. ג) בכורות דף כ"ח ע"ב. ד) סנהדרין דף ל"ג ע"ב. ה) לחוקיה כליל במקום נחמה בכ"י ודפוס, וכן הגיה רח"ט. ו) קושיא ליכא כיה בכ"י ודפוס ק"ל. ז) אולי ל"ל חס נמקום חגי.

תשלומין הוא למאן דלית ליה דינא דגרמי, ואי לרי יוחנן דאמר מיד חייב שלא
יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא פהרותיו של חברו ואומר פסור אני הינ שלא יהא כל
אחד ואחד מיקל בריני של חברו ולא יהא חביבין) עליו ואומר פסור אני, שהרי לכך
נמשלך רשות מריש גלותא, ומאחר שהוא חייב מירחת ומעמיק לו יפה, אבל שונג
שסבור שהוא צמרדע הוא צב, כסבור שהוא חולין מהורין והן מטמין תרומה מהורה
והיא מטמא:

ג. (בענין למעוטי חליפין).

לדברך כשאמר למעוטי חופה) מיפ לא אמר למעוטי חופה וחליפין. אלא הגהו
דרמו מפי (לקניין) [לקידושין] קא נסיב, וסהות משורה פרושה לא שיין
אלא אצל קנין, אבל שמור וביאה כמו קידושין הן. — וחוקה דרך מתנה ושמור נמי
דרך מתנה, אבל סודר מדיסקרי חליפין ואי בעי פסיק ליה, לקניין כסף דומה יותר:

ד. (בענין שור מועד שהפקירו קדם שנגח).

שור שהפקירו ואחר כך נגח) הביאהו לביד וישלם לך דמנופו משלם, ואם זכה
בו אחר זכה דהוי כמו שהפקירו ניזק כיון שלא הלך לזכות בו. ואפילו מרוחק
מסתמא אפקריה כיון שהוא מרוחק, ואם עומד וצווח הסתפק עליו כמו שהייתי מספק
על נדה מלהתיבם אם הייתי רוצה.) שלא הבאת ראיה מניין דמתיבמת, ואם תאמר

ג. ח) דנרי דבנו נכלן פתומים מאלו, ועל זה כתב רמ"ם צביון פפרו ח"ל: "גדלה
שקוסית ר"ח היתה אהא דאמר גריש קידושין למעוטי חליפין דמקשה ולימא הינ וקטיא
ליה ל"א דהיל לאקטויי סתמקדש צחקה כיון דיליף קיסה קיסה מעדס וגם מלי פריך
צמטר מניל, דהא יש לומר דגמר משה. או אפשר דקוסית ר"ח הי' דלמה אמר למעוטי חליפין
היל למימד למעוטי חוקה. וע"ז השיב לו ר"ת דנריך וכו'. ויש כאלן ס"ס וכניל לדנריך
כשאמר למעוטי חופה מיפ לא אמר למעוטי חוקה וצלתה לא קטיא ללא נקס חופה וחליפין
אלא הסו וכו'. עיין במוס' קידושין דף ג' ד"ה ופשה ועיין לעיל סימן כ"ה. — סוד
מלמתי דלצ"ן דף ק"ג סכתא קטיא וכו'. ועיין בקונטרסי שהעמקתי ס"ס. עכ"ל. אכן מי
ישיב צנפשו עת להגיה כהגולן היל אשר נכחו הגדול הניס כיצ צמטר עד שהפירו מרונה על
העומד. ולי כדלה שני דברים נחמטו כלן. צדאשונה היתה קוסית ר"ח למה אמר בקידושין
עם צחילה למעוטי חופה ולא אמר מיד למעוטי גם חליפין דמעמיק עם אליצא דרז הונא. וע"ז
סיך דצמטת גם לליצנא קמא דלית ליה דרז הונא חופה קונה אימעט גיכ חליפין מקידושי
אשס אך לא נסיב השי"ם למעוטי רק הא דלמיה לקידושין שמיחדת ומחמתת עלמה לצעלס או
נער דרז עם שקינלה או צנפשה כמו צניאה וכן חופה דומת לזה, אצל חליפין שאינו טוה
פדוסס לא שיין אלא צקנין, ולכך לא נסיב ליה למעוטי, וכמו שלא נסיב למעוטי חוקה.
ואמר זה על למרן קוסיה שנייס למה דקאמר הש"ס הפס אימא הכי נמי, דלפי זה צלמח
למה לא תמקדש צחקה כמו בחליפין וגם למה לריך קדש דוילאה והיתה לרבות את הסטר
וע"ז סיך דחוקה ופטר כמו מחנה אצל בחליפין יש לומר שהוא בכלל קוסיה דכסף. ולדמתי
יש כאלן חקרון טסה אחת מצפנים וכמה תבות לאמר כמו קידושין הן וקודם חוקה. עדילגן
הסופר צמפז:

ד. ח) עיין צבא קמא דף י"ג ע"ב. (ז) כוכחו דנעומד וזווח שנודע טלא ספקירו
ריח צלמח יש לך לסתפק, אם אינו מייד לשלם הזוכה לניזק מעור הספקר כי מנא
לך דפסור צמור הנעמד סהפקירו קדם ענגת, ולאמר עד כמו שהיית מפסק על נדה ודומה זה
על קוסיה ר"ח לעיל אות א', שגם עם לא הציא ר"ח רחיס מנ"ל דדה מתיצמת כשהקשה
מדברי רז יסודס. כי מענינא דמתניתין ענקט פי' ולא יי' כלומר טלא מנה נדס עמחס איך
להוכיח דנקט מנינא מעוס לרת לרה, אכן עם לא היה רולה ר"ת להעמידו צמפק, כי צלמח
מוכח מעפסיס דף ע"ב ע"ב דדה נח יינרס הי'. ועיין במוס' פתוח דף ז' ע"א ד"ה
ואתוס:

ספיו ולא י"ו לפי שאינה בצרת צרה, ובהפקיר במועד קודם שננה מנא לך דפטור, ואם תמצא לומר פטור לא רמי לבורג), דבור תהלת עשייתו לנוק ואינו חוזר לתמותו, אבל שור אפילו הוא מועד אין תהלת עשייתו לנוק וחוזר לתמות אסר) בורה מן היישוב, ואם הוא ביישוב כל הקודם זכה בו ושוחטו ואם לא שחטה הייב:

ד. (בענין קידושי ביאה מטעם כסף).

ועל קושיא בת יומאה) אי אפשר דלא פגמה, הנאת ביאה לאשה שוה פרוטה ליתתה), צא ולמד משוק של זונות מי שזכר את מי והאומרת שב עמי בצוותא צריך בישיבת הצוותא שוה פרוטה ואם לאו אין באמירה כלום וצריך עדים שהיא [שוה] פרוטה:

סימן פ"א. שאל הרב ר' יצחק מרינשבורק מרבנו יעקב זצ"ל.

א. (בענין שור שלא נגמר דינו ונתערב בשורים אחרים).

רבי אלופי תאיר נרי כהא דאמרינן באלו הן הנשרפין), ריש לקיש אמר אדם כולי עלמא לא פליגי דפטורי אלא הכא בשור שלא נגמר דינו ונתערב בשורים אחרים שנגמר דינם עסקינן. רבנן סברי כמיתת הבעלים כך מיתת השור ואין נוסרין וכו', וקיל מיט דרבנן דפטורי בהו דאין נוסרין דינו של שור שלא בפניו, מיהו הנך אחריני נגמר דינם כבר והיאך יפטר, והא אמר'נן שור הנסקל שנתערב בשורים כשור'נן) אפילו הן ריבוא ימותו כולם, ואית התם מדרבנן, היינו משום דרובא כשרים ניהו והכא רובא אסורים אפי' מראורייתא ימותו כולם, ואית הואיל ולמיתת בעלים מקשינן ליה פטרינן להו, דבעלים בכו האי נוונא הוי פטורי משום דספק נפשות להקל, דאמרי' בפי' אחד דיני ממונות) אמר ר' אבהו עשרה דברים יש בין דיני ממונות לדיני נפשות וכולן אינן נוהגין בשור הנסקל חוץ מעשרים ושלושה, היינו משמע דלענין ושפמו והצילו לא מקשינן להו. — ואם היה ברשות הרבה) שלא לנרום

ג) ח"ל רח"ס גבליון: „נראה דקשיא לר"א אהא דנשמע דנ"ק סס בשור הפקר פטור אף היו לו צעליו והפקירו דמאי טעם אגור דחייב לת"ד דלף אס הפקיר צורו מייב. ועיין בנשני דנ"ק דף נו"ס עה דעת רש"י ז"ל. עכ"ל. (ד) אס צורח הנהגה רח"ס נמקום ונידח:

ה. א) כן מוכנה ר"ת לעיל בתשובתו סימן כ"ב אוח צי קושיא שכתב עליה השולח שהיא בסוגיא שלמדנו צור, ועיין לעיל בתחלת התשובה שלפנינו הערה ויר. (ב) ח"ל רח"ס גבליון: „נראה דקשיא לר"א צהא דמיייתי בקידושין דף ס"ג ע"א שז עמי צלותא וכו' אס יש צה שיפ דר"ק קידושי ביאה יועיל ונטעם כסף דיש בהנחת ביאה ש"פ. עיין בנשני"ן דף קל"ג ע"ב שדוקאס לו קושיא זו ותידן דביאה דצחולה דליטה הנאה אלא לעב פיסוק גלים, ול"ע דהא אמרינן סס [בתשובת דף ל"ט ע"ב] דתפוחה און לה לעב ודינא קושיא דף ל"ב ע"א אמרינן ונכרתו הנפשות וכו' הנאה אית להו לתרווייהו ופשיטא דלף דצחולה משתעי קחא. וז"ע עכ"ל:

סימן פ"א. מרינשבורק כן הוא נכ"י וצדפות מנשפורק. ואודות הרב ר' יצחק ציר מדכ"י שהיה ראש וזכר לני דינא רבא דק"ק רענגשצורג עיין לעיל סימן ס"ה אוח צ' הערה ז'. וכאן חותם עלמנו יצחק חלמידך, וזה ראיה לרש"ל שהזכירו צין חלמדי ר"ת. אכן מתשובות ר"ת אליו מראה שזך ממודך ענוה קחא ר' יצחק עלמנו חלמירו:

א. א) סנהדרין דף ע"ב ע"ג ועיינש בחוס' דיה בשור שהביא סס קושיא דני יצחק צ"ר מירכ"י וכן בחוס' זכמים דף ע"ב ע"ג דיה אפילו אחת. (ב) אחרי כ"ל דנמקום אחד נכ"י דפוס. (ג) זכמים דף ע"ב ע"ג ואם איתא כל הזכרים שנתערב בהם שור הנסקל. (ד) סנהדרין דף ל"ז ע"ב. (ה) כלומר אס ר"ת יתן לו נשות. (ו) סס דף פ' ע"א:

שנמר דינן אלא שנתערב בשורים אחרים, היה בא בטוב, שאחרים לא הרגו את הנפש וזה שהרג ונתערב עד שלא ננמר דינו, והואיל דאין נומרין דינו של שור אלא בפניו סמרינן ומכשרינן לכולהו, אבל אם היו נומרין שלא בפניו היינו נומרין דינו והיו אמירי כולהו כדין שור הנסקל שנתערב דאוסר בכל שהוא, וגם דמסקנא מוכיח בן במילתא^א) רובא דמתרין בחסורי מחסרא ומוקים בשור שנמר דינו שנתערב בשורים אחרים מעליי סוקלין אותו וכו'. מי הזקיקו לרובא להפך הסכרא דמעיקרא, ולפי גירסת הספרים מעיקרא משמע דאסילו אחר שפור ורובא חייבין מציל אחד על כולן, ובכאן מהפך ואסילו רובא פטורין ואחד מהן חייב האחד מחייב את כולן. גם מצאתי במסר אחד ישן שלא היה כתוב ברף שנמר דינן אבל מונה. ונראה שכתובה ישרה והגהה: משובשת:

ב. (בענין הנסקלין בנשרפין).

ואם ישר בעיני מורי (יהא) [יעיי] נמי בהיא שמעתא^א) הנסקלין בנשרפין ר' שמעון אוסר יסותו במקילה וכו'. אמאי לא נזיל בחר רובא דהא ברני נפשות נמי אולינן בחר רובא להחמיר בדאיתא כפי' רשחיתת חולין^ב). ואם יש להשיב חילוק בין היכי דהאי פטור שנתערב ברובא חייבין דלא נהרגו אותו שבוודאי פטור מחמת רובא, בין היכי דודאי עבר עכירה ואיכא (דוכתא) [רובא] דמהנייא לחיוביה ומיעושא מהניא ליה למוטרו דאולינן בחר רובא לחיוביה כגון ההורג את חברו ולא אמרין דלמא טרסה הרג, הבינני מורי נור ישרון. ההלכה זו לסדרנו ביום שנכתב זה הכתב. יצחק תלמידך:

סימן פ"ב. תשובה [על הנ"ל].

אל ירחק, הרב ר' יצחק, לעשות מחק, כי בשבועה הצעה של משנה כך היא ידועה מאי אחרים אילימא אחרים בכשרים פשיטא ותו כהא לימא ר' יהודה וכו'. והוה מצי למימר [אילימא אחרים בכשרים ליתני] נמי רוצח שנתערב באחרים פטור, דכיון דבשרים הם לא הוה ליה למימר כלם פטורים, אלא כיון דמפשוטה דמתניתין מצי למיטרך לא חשש למידק. ומתרין ר' אבהו למתניתין ברוצה שלא ננמר דינו שנתערב ברוצחין אחרים שנמר דינם, דאי בנמר שנתערב באחרים שלא ננמר דינן^א) האי נמי פשיטא ותו כהא וכו' ולישנא דכולן פטורין לא אתי שפיר. ריש לקיש אמר באדם כיע לא פליגי דפטורי, דוק מהכא מדקאמר באדם לא פליגי דפטורי מכלל דבכבי האי גזנא מיתרצא בשוורים, ועוד לפי טעות ספרך כמו שרבא אוסר בשורים מעליי כיש לריש לקיש שהוא קודם הוה ליה למימר מעליי, אלא בעיב רבא אמר מעליי לאמוקי מדרי אבהו ור"ל. וטעות גדולה כספרך וחסרון מכפנים שמה חסרון. והים דריש לקיש באדם כיע לא פליגי דפטורי אלא הכא בשורים דומיא דאדם שפירש ר' אבהו כגון בשור שלא ננמר דינו שנתערב בשורים אחרים שנמר דינם עסקינן וכו' הילכך כולן פטורין. דבשוורים מעליי ליכא לאוקמיה דהוה ליה למיתני רוצח שנתערב בשורים אחרים פטור ולישנא דכולן פטורין משמע דאניהו נמי בכלל חיובא איתנייהו. ודקשיא לך

ב. ח) כההדין ע"ט ע"ב נמתניתין ועיי"ט דף פ' ע"ב נמוס' ד"ס הנסקלין וחולין דף י"א ע"ב ד"ס לימוס חנמים דף ע"א ע"א ד"ס חפילו חמת. ג) חולין דף י"א ע"ב גבי חמיל מהרוב חת הנפש:

סימן פ"ב. ח) ננמר דינן כנ"ל במקום ננמן נכ"י ודפוס.

אותן שננמר דינן יאסרוהו כרתנן אפילו אחד בריבוא ימותו, התם דנתעברו חמאות [ושור הנסקל] בזכחים (ג) וגורו שמה ימשכו עשרה כהנים וסורד ומסיק משום קבוע למזבח (ג) אבל בעלמא ס"ל לריש לקיש דנכבשינהו דנינירין וכל דפריש מרובא פריש. והיה רשילה דעיד (ד) שור הנסקל [מיירין] שנסקל דלא קתני התם ושור שננמר דינו. ונראה לי דברי ר"ל מדברי רבא אי לא תניא כוותיה (ה). והתם מפרישנא בשור שהרג ומשום ובערת הרע דנבי ממנא דלא נקמול ולא כבשינן דנינירין (ו). אמר רבא היינו דקתני ואפילו אבא חלפתא ביניהם אלא אמר רבא היך שניים שחיו עומדין ויצא חיך מביניהם והרג כלם פטורין ואפילו אבא חלפתא ביניהם דלא תליץ ביה [שהרג] וקיבל האחד התראה כולן פטורין. ואפילו שלשים אנשים ועשרים תצים הרנו עשרים אנשים ואבא חלפתא וכיוצא ביניהם כולן פטורין. דרוצה נברא משפט, וכולן פטורין ואפילו אותן שיש לתלות בהן הואיל ולא ראינו מי זרק, אותו שאין לתלות בו פטורין. אבל בשורים איפכא שאותן שאין לתלות בהם אין פטורין אלא כולן נסקלין, כגון שור שננמר דינו שנתערב בשורים מעליי דרמו לאבא חלפתא כגברי אין פטורין אותו אלא סקלין אותו משום ובערת הרע מקרבך. וכיון דשני שפיר לישנא דכולן פטורין כגברי אעינ דלא ידע ברייתא (ז) איצטרך לאוקמי דומיא דאבא חלפתא בשורים, דאי שמיע ליה מתניתא הוה ליה למימר כדתניא (ח). ואם תמצי לומר דרבא שמיע ליה לריש לקיש לא שמיע ליה. וישר כהך ששבשת עיי ספר (ט) ויריס ראשך אכולה כרך. ושלוש. יעקב בר מאיר. ועלי (השנייה) מה אשיב, כי פירשת כחבר מקשיב, צור בין נידים אותך יושיב:

סימן פ"ג. [עוד בענין הנ"ל]:

לרב ר' יצחק שכחתי לכתוב בתשובתי אליו שבין לילה הוכתא אלי ובין לילה השיבותיה, ולא נזכרתי אם כתבתי זה דשור שננמר דינו שנתערב בשורים אחרים שננמר דינן לר"ל אליבא דרבנן כולן פטורין ואסורין בהנאה, אם שור הנסקל נאסר מחיים (ג), אפילו נייד דכל דפריש מרובא פריש, ורובא איסורי הנאה נינהו, אלא קסבר ר"ל לרבנן דלא אמרוהו לבי דינא להנניסם לכיפה ואחיכי לקוברן (ג) דטריחא מילתא כיון רלא צריך דכמיתת הבעלים כך מיתת השור. תדע דהא ר' יהודה גופא לית ליה למסקלינהו דלא ליתי לאחלוסי באדם רוצה כי האי גונא כדמרין באדם כיע לים דפטורי דלתקלה כי הך לא חיישינן, דאי לא תימא הכי [הא] כיפה טריחא מילתא אדרבה לערפינהו בקופיין ולקבריהו, צער בעלי היים למה ליה ולקלקל חצרו וכיפתו, אבל שור הנסקל שנתערב בחמאות וזכחים דאיכא למיגור ואיכא נמי מעילה

(ג) כליל צמקוס נתן. (ג) עיין זכחים דף ע"ג ע"ב. (ד) ע"ז דף ע"ד ע"א (ה) סנהדרין דף פ' ע"א דבייתא דפסח סעמייהו וכו'. (ו) הדברים כמובנים בכלל ומפורטים בתשובה הבאה. (ז) כלומר בבייתא דפסח סעמייהו. (ח) ולא הסתייג, דמשמע דחינו מהמשך דברי רבא. (ט) כלומר ולא מדעתו מנחלי השען על ספר. (י) כ"י וגם דפוס יש כאן פירוט. אבל צלמח שייכין הדברים הללו עוד להצטונה ס"ל צלמח, כי על השאלה השנייה של ריב"ס חין לו להשיב, כי תירוגו של ריב"ס נכון, וחולי היו כתובים בשולי המכתב אשר שחמס ר"ת את שמו, או שאין כאן מקומם אלא קודם הסתיימה וקודם, ושלוש. י"א) ועיין בתוס' חולין דף י"א ע"ב ד"ה ליחוש שהביאו בשם ר"ת חידוש אשר דצין מיתה למיתה לא חלנין בתר רוב:

סימן פ"ג. כ"י ודפוס נסמך אל מה שלפניו. ואני עשית לו סימן צפני עלמו, כי מתוך הדברים נראה שזה מכתב שני שהריץ לריב"ס אשר שכתב ושלח לו המכתב שלפניו. (ג) עיין צפנין הבא. (ג) לקובנן כן הניח רחמים צמקוס לקומם:

בשונג והיוד במעילה [במיתה] ימותו, אבל הכא ליכא וראי איסור הנאת שור הנסקל אלא ספק איסור הנאה דהא כמיתה בעלים כך מיתה השור, ומשום הכי לא חייש ר"ל לתקלה, אבל בשור שנמסר דינו שנתערב במעליי, הוא ניהא ליקיש מדרבא, ולדידך ניהא ליה איפכא, והתלמוד מוכיח בדברי, ואל תרחוק להעמיד בלא רגלים לכך, כי לא כתב מעליי בר"ל, ותעשה תירוץ ותחזוק הספרים, אל יעלה בלכך, כי אפי' אמר שום חכם להזיק ביד להרוג כל איסור הנאה וכי' ספק איסור הנאה הייתי תמיה, על ר' יהודה אליבא דר"ל אני תמיה [יותר] אלמלא דאית ליה ובערת הרע, ועוד כמה הנאות אסורות במעילה שמתורות בשור הנסקל [כגון] ד) רכב על נבי השור וכו' תבירו ורכב ומסוכה על ראש גדי ופלה וחלב מוקדשין על נבי מכתו, הלכך ימותו וכו' איסורי הנאת שור הנסקל ליכא איסורא אלא דרך הנאתו כדאמרינן בכל שעה(ה). ותמה על עצמך לדברך מדברי חכמים דניהא אילו אמרו כל הקודם להורגן וכו', אבל להזיק אדם או ב"ד אחר להורגן מאיזו] [טעם] יותר מבמזיקין כגון הארי והדוב ולריש ליקיש איסורי הנאה [נינהו] כיון דהמיתו ולתקלה הנאה לא חיישינן אלא שזוכה לשמים, ואי' אם נתערבו באחרים מעליי אם ברוב היתר הא נידי ושרי, ומטעם זה אני סתיר דרוסת הואב ברוב דמעשים [בכל יום] ואבים פורסים ונושא שה מן העדר ודורס והרועים מצילין, ואני סתירן מטעם דכל דפריש מרובא פריש, דבנמצא הלך אחר הרוב, ואעינן דבעלי חיים חשיבין, אבל לנבי קרשי מזבח משום נזרה כדפרישית. וכן רוב עופות דורסין תרנגולין ואוחזין וניזין וסתערבין, ותו לא מידי:

סימן פ"ד. עוד להנ"ל:

(בענין אם שור הנסקל אסור מחיים.)

באוי"בך תרדה, ואוהבך תחדה . . . ומטיבותיה(ה) דמר אמינא דשור הנסקל מחיים שרי בהנאה לניזה ועבודה, כדתניא(ג) סקל יסקל ממטעם שנאמר סקל יסקל איני יודע שנבלה אסורה באכילה, וכולא שמעתא מוכחא דמחיים שרי ונבי קרשים נמסר דינו שנתערב בזכאים ימותו דאין סבר לשור שנמסר דינו אפילו לרדיא שאין אדם יכול לזכות בו, וכי שחיש ליה אסור בהנאה, והכא שנתערב בקרשים אסורי בנייה ובעבודה, והא דאמרינן בקידושין בתיך שמעתתא(ג) מוכחא דמחיים שרי [דקאמר] ד) לא מצינו בעלי חיים שאסורין ופריך והרי מוקצה ונעבר וכו' והרי רובע ונרבע בעדים, אי דייקת שמעתא שפיר ופירכי טובא דאית לי בה הצמרץ לפרש לא מצינו בעלי חיים שאינן מוקצין למצוה עודה(ה) ואסורין מחיים לישחט שמחיים נאסרו לישחט ולאכל, דהא זה אשר לא תאכלו כתיב דמסכת לאסור משולחת דמטעם מאחר שנשתלחה חל עליה איסור אכילה ולא הנאה, ולא עדיפא מנשד ופרס

ד) מעילה דף י"ב ע"ב, עיין בתוס' סנהדרין דף פ' ע"א וזוהמים ומולין ע"ס. ה) פסחים דף כ"ד ע"ב. ו) מלאו כ"ל נקום מעניי נכיי ודפוס, וגם לר"ך לתוס' טעם טמא נכיי ודפוס. וכוונתו מלאו טעם מקוק כ"ן יותר אדם או צ"ד להורגן מגני מחיקין. ז) סנהדרין דף ט"ו ע"ב.

סימן פ"ד. נכיי וגם נדפוס נפד ר"ך עיי נקודות נלותה שזכה עמם שלפניו ונדפוס אין טוס פירוד ר"ך עיי נקודה אחת, לכן לפי הנלחם היא חטונה נפני עלמם לריבם וכן עשיחי לה סימן נפני עלמם. ח) מטיבותיה כן הוא דפוס וכ"ל נמקום ולמטיבותיה נכיי. ט) קידושין דף ל"ו ע"ב. ג) ע"ס דף י"ז ע"א וגומר ועיי"ש ע"ב בתוס' ר"ס הכי דנע. ד) נמקום דקאלמם ליתא נכיי וגם נדפוס; ונבי קרשים נגמל דינא. ונלתי ספק עפ"י טעם סופר צלו הדברים שנכתבו לפיל נמקומם לכ"ן. ה) עוד כן הוא נדפוס

דשרו בהנאה ולישחט ולאכול אסירי כי מסכת לברייתא. וסריך והרי מוקצה ונעבד דמחיים חל עליהם האיסור לישחט וליאכל להדיוט ואפי' דעבדינן כעין בשרו) אסור באכילה ובהנאה, והי' סריך ויהא אסור כנשר ופרס לכל הפחות באכילה. ומשני לא מצינו רוב ביה שאמורין, פי' שחל איסור מחיים ליאסר לכשישחטו. ואם כדברי כן הוא שור שלא ננמר דינו שנתערב בשוורים שננמר דינם כולן פטורין ומותרין בניזה ועבודה, אלא שלא יאכלו ולא יהנה בהן אם מתו או נשחטו שלא אסרתו תורה אלא או אחר סקילה או אסילו עבדינן כעין בשר. והא דאמרינן (ז) לאחר שננמר דינו ומכרו אינו מכור אסילו לרדיא [משום] דאסור לענות דינו ומצוה למקלו, וכי יכול לחרוש בו אסילו יום אחד, ואם עבר יומו לא נפטר בכך. ועוד דאין לו מכר דאין לו בעלים, ואין אדם יכול לזכות בו, והלוקח אין לו בו יותר משאר בני אדם, הילכך כי נתערב בזבחים ימותו דאין לננמר דינו מכר, וכן לכלם שנתערב בהם שהרי קבוע, ועוד דסמלי המוקדשין לאו לרדיא קיימי דאמורין בניזה ועבודה. ועוד שהרי אמורין לכשישחטו, מה שאין כן ברובע ונרבע ומוקצה ונעבד ואתנן ומחיר. אבל לא נמר דינו מכור לשחיטה אינו לרדיא דמצי לערוק לאנמא וכי שחיט ליה שרי באכילה, ואם לאסור מחיים תמצא ירך, הודיענו סודך, ונתת מהודך, וגם אני אודך:

סימן פ"ד. עוד להנ"ל.

(בענין בהן פסא שיאכל תרומה פסאה).

תשובה אענה על רב אני עבדו, אחרי ששחל על כבודו, כמותו ירכו מורי הוראות בישראל, הוא הרב ר' יצחק בר מרדכי. על שאלותיך השיבותיך ולכבודך הריצותם לוויטריא. והפוסם אני שולח לך עתה הפעם (ז). ועל השניות (ג) כן נראה בעיני אמר שמאל איד אלעזר מניין לכהן פסא שאכל תרומה פסאה שאינו במיתה דשיליה הנשרפין) איכא לאוקמיה בנשמת תרומה ואחי' נשמת הנוף וברא אסילו רבנן דסליני בניד הגשה) בנשמת בשר ואחר כך נשמת הנוף אדרי יוסי הנלילי ומחייבי משום דאית להו איסור כולל, ואיהו פטר דלית ליה כולל, הכא מודו משום דמיטע קרא כי יחלדהו פרט לזו שמחוללת היא):

סימן פ"ו תשובת ריב"ם על הנ"ל:

נפלאות בעינינו דמצי לשנויי דאמרינן בערובין (א) כגון בתרומה שלא הוכשרה או נילושה במי פירות או נילושה בפחות מכביצה ואיכא כזית ואסילו עיסה מגולגלת כיון דליכא כביצה חייב בהן פסא האוכלה שהרי מהורה וז"א. ואהאי שנוי

וחסר זכ"י. (ו) כלומר דשמיט ליה ועיין בקידושין דף כ"ז ע"ב. (ז) זיק מ"ה ע"א ועיי"ט נתוס' ל"ה מכור. ועי' עיין נתוס' סנהדרין ז'תוס' וחולין ע"ס:

סימן פ"ה. (א) הגהת ר"ח' נמקום לוטרי. (ב) חולי היא טופס הגט של ר"ת שהוצא צמחור ויטרי נפוסו. (ג) השניות כ"ל סכונתו מה סכנתה שנית. (ד) סנהדרין דף פ"ג ע"א. ועיי"ט נתוס' ע"ב דיה פ"ט. (ה) חולין דף ק"א ע"א ועיי"ט נתוס' ל"ה נשמת. (ו) וגם צדפוס אין כלן הפסק, אבל מחובר הוא עם הדגים הנאים, נפלאות נעיינו וכו' כאלו כאלו חמץ הדגים מדגלי ר"ת למעלה. ועי' לין ר"ח' נגלין: ע"כ תשובת ר"ת, זה הצי' הדג ל"י צר מדכי ל"ת על הכ"ל עד ועל אשר אדוני אומר. עכ"ל. והוא הנכון, ועי' זה עשיתי לדגים הנאים סימן פ"ה פני ע"מ:

סימן פ"ו. (א) עזובין דף ל"א ע"א. ועיין צמחמות פיה מ"א.

ליכא פירכא, אבל אשינוייה דמנא איכא פירכא טובא, חדא דטהורה קרי ליה במתניתא (ג) דקתני כהן שטא שאכל תרומה טהורה, ודייק תלמודא נמי טהורה אין שטאה לא. לדברי אדוני היה לו לדקדק ולפרושי שפי טהורה בשעת שוממת כהן אין, דהא כולה מתניתא לדבריך בטהורה בשעת שוממת כהן ואחיכ נשמת מיירי. דאי לא תימא הכי לא תמצא יד ורגל בבית המדרש שאם תפרש טהורה לנמרי ומילתא פסיקתא קתני איכ אתה צריך לתרועי דמוקימנא בלא הוכשרה או בלא תורת הכשר וכיון דהני מפרשת להוסיף פתרון לחלק בין הפרקים מה אתה צריך לפסוקי כשיחיו סתם משה רבנו עמהם (ג). ועוד לדברי ר' יוס' הגלילי האי קרא באי עביד ליה וכיון שאתה צריך לומר סתם התלמוד כחד הנא דמתניתין ולא כאיך תנא, ניהא לן למשבק זה הדרך וליקח דרך דאליבא דכולהו. דהא דר"י הגלילי משנה היא ולא פריך תלמודא הניחא לרבנן אלא לר"י הגלילי למה, ואעינ דאיכא לישנויי דחיקי. ועוד הא אמרינן בהערלד) בשעריך תאכלנו שטא וטהור אוכלין בקערה אחת. ודייקנן תאכלנו לזה ולא לאחר, ומהתם ילפינן איסורא בתרומה אבל לא לאו ולא מיתה (ה). ושטא וטהור בחרוטה בקערה אחת נישטא הגוף ואחיכ נישממת תרומה שהשטא שימאה. ונמצינו למדין דבין שטא בין טהור שאכל תרומה שטאה אפילו נשטא הגוף תחילה ליכא לא לאו ולא מיתה אלא איסורא בעלמא. ואיכא למירחי קצת. ואל יחוש אדוני להרבות בתירווצים הדוחקים לשון התלמוד וצריך תירוץ לתירוץ נישפרא לניסטרוא (ו) להא (ז) טהורה ושטאה ומחוללת. ושינויי דידי בכל מערבין:

סימן פ"ז:

(כענין מי שנגמר דינו לקלה שנידון לחמורה).

ועל (א) אשר אדוני אומר דקשיא ליה ואימא היג דיוצא ליהרג הוה כפרסה שהרג ולא היה לו לידון בחמורה אחר שנגמר דינו לקלה כדמוקי לה תלמודא בנגמר דינו לקלה (ג). ומתוך טעם זה קשיא ליה למר דידה ארדיה (ג) ומהיוצא (ד) ליהרג דנהנקין דקא פריך מיש בנו ומיש אחר ודרשינן במקיים שבועסך הא לאו

(ג) צותניתא דשמואל בנסהדרין ס.ס. (ג) כלומר שאין לריך לדש. דפשיטא שנכלל עמהם. וכמו כן אין לריך אתה לדש, כיון שגם לדבריך לריך אתה לתירונו. (ד) יצמות דף ע"ג ע"ב. (ה) המלות ומכאן עד אלא איסורא השמייעו גדפוס ונלתי ספק שיווי המלות ולא מיתה הטעה את המדפיס להשמייע המלות שצנייהם. (ו) לישנא דנמרא שבת דף ל"ז ע"א הנא גסטרא (גסטרא. ז) להא כל"ל צמקום דהא:

סימן פ"ז. (א) גם זה נסמך למה שנכתב למעלה בלי שום פירוד והפסק בין זכיי צין גדפוס. אבל הכוזה יראה שאין לו המשך עם למעלה, ודלויס כתב בגליון: זה השיב ר"ת להרז ר"י צר מדכדי, והוא על הא דאמרינן בנסהדרין דף פ"א אמר רבא הניע כנון שעבר עברה קלה וכו', וצמקו תשובה זו על ההיא דיצמות דף פ"א. ונחוס סס ונשנועות איתא הקושיא נשם הכי יתקן בן מלחי והוא אחיו של ר"ת. ולענין כפי משמעות כלן שאלה זו היא מר יתקן צר מדכדי הנזכר בתשובה שלפני זה. עכ"ל ועיין לעיל סימן פ"ה הערה ויר. ועל פיו עשיתי גם כן סימן חדש. ונראה שחסרה החלטה התשובה ונאצדה. (ג) קושיא השואל היא על רבא בנסהדרין דף פ"א ע"א דקאמר הניע כנון שעבר עברה קלה וכו' סדי"א כיון דנמר דינו לעברה קלה היא נברא קטיילא היא קמ"ל. וקשיא ליה דאמאי כידון צמקו דליהוי האי יולא להרג כערפא שהרג דאמר רבא לעיל דף ע"ח ע"א דפטור שלא צפני צ"ד משום דהוי ליה עדות שאי אתה יכול להזיעה. (ג) כלומר דרבא אדנבא ועוד מהיולא ליהרג דנהנקין דף פ"ה ע"א. (ד) ומהיולא כ"ל צמקום מהיולא זכיי ודפוס. (ה) ומשני מר

הכי הו' חייב. ומשני מר"ט) דשאני חבלתו סמיתו) והוא דבאו שניים בחד בשבא ונמר דינו דמכות וכי' תליא מעמא משום מעמא דפרסה דהוי ליה עדות שאי אתה יכול להויסה:)

על ראשון ראשון אשיבך. יוצא ליהרנ לא הוי כפרסה דפרסה מיתחכי סימניה והאי לא מיתחכי סימניה. ואפילו רבנן דפלוגי בנוסם בידי אדם ארד' יהודה בן בתירה ומרמי ליה לפרסה, נמר דינו מודו לנוסם בידי שמים, דהא לא איתעביד ביה מעשה. ועוד דסתמא כרי יהודה נמי בערכין) יוצא ליהרג דמקדיש ומעריך לכל דבריו כחי, אלא שלא ניתן לחזרת ביד, דהא דנין בו ביום ונמרין למחר ואם יחזירו צריך לנמד החמורה למחר ונמצאת מענה את דינו כדמסיק בערכין ט). ויש לומר דמשום הכי בעי חייא) מרבה בד נתן מנא הא מילתא דאמור רבנן מי שנתחייב שתי מיתות ביד גידון בחמורה וסמוך ליה אקרא דנראה דבו ביום דנין ונמרין ואימ"ל) למחר דהא גלי קרא הכא ולא שאר רברים כדאמרינן בערכין. נחזור על הראשונים, נראה בעיני דפירושא יב) הכי איתא. יוצא ליהרג הרי הוא כנוסם בידי שמים, והא דאמרינן במכות באו שניים ואמרו בחד בשבא נמר דינו של פלוני וכי' עד דבשעתא דקא מסהדי נברא בר קמלא הוא, ואילו (היו' ג) סמיתין אותו בכל מיתה שהם יכולין להמיתו [שלא יד) עיי' ביד מצוה עברי אבל לא מן המוכרח אי נמי טו) טעו וזה בכך. תרע דקאמר הי' גבי סמונא דבעידנא דקא מסהדי בר תשלומין הוא וזה שייך הכא עדות שאי אתה יכול להויסה אלא זה גורם לפרוע החוב בכל ענין וחבא עליו ברכה, אלא אינו מן המוכרח משום מרבר שקר תרחק, אי נמי טעו. ועוד תרע דנבי טעה מפרש מעמא בהדיא [משום דהוי ליה עדות שאי אתה יכול להויסה ובמכות אמר מעמא טו) דבעידנא דקא מסהדי נברא בר קמלא. וסברות שחלקת בין חבלה למיתה ומלקות לא הוצרכו סעתי, גם אינן נראות אפילו לדבריה, דאליבא) דרב ששת משנינן מקיים שבעמך ורב ששת דמוקי באין סברין [לא קיייל כוחתיה] ט), איכ משכנוי נפשך אדרב ששת למה, כי היכא דטעה בהא טעה בהא. ודע לך כמו דוב נוססין למיתה כך רוב נמר דינן למיתה ודינן שוה, אבל משום הומה ליכא. והא דקאמרינן בהגנזקין הי' אחר נמי ליחייב ומשני נברא קמילא הוא והוי הסקר ולא משום הומה, אלא כיון דרשע הוא הוי הסקר, וסברא הוא ואכתי לא קים לך [הא דמשני] יב) בעושה מעשה עמך. ותרע דאילו משום הומה לא הוה סריך תלמודא אחר נמי ליחייב כדמוכחא בסיפא כי שני בשעשה תשובה וסריך אי הכי אחר נמי ואי משום הומה אמו תשובה מנרעה להאי מעמא. והאי דרב ששת דביישו ישן וסת דגרים רבנו שלמה משום דקשיא ליה היכא דלא סת מתניתין היא) המבייש את הסומא ואת הערום ואת הישן חייב ובעיא היא בהחובל ביישו ישן ומתכל), ניל נבידת הספרים והאמר רב ששת ביישו ישן ואיוצא ליהרג קאי ולי' (ביישו) כג) ומת.

כ"ל וכן תיקן ר"ח) נמקום ומשגמר כתי' וגם דפוס. ו) והסירוף הזה אינו עולה רק לקושא הלחכונה מהתנזקין ועיי' בפ"ט פ"ה ע"ב ד"ה מירי דהוי. ז) מכות דף ע"ג א', ח) ערכין דף ו' ע"ב. ט) ע"ס דף ז' ע"א. י) נכונה דרין דף פ"א ע"א איתא אנהו לו אחוה דכ' יוסף נמקום חיי' יא) ואי כ"ל נמקום ולא כ"ל' וגם דפוס והס' ראשי תבות ולין ממתנין. יב) דפירושא כ"ל נמקום ופירושא. יג) היו כן הוסף ר"ח) ומסר כ"ל' דפוס. יד) שלא כן הוסף ר"ח). טו) אי נמי כן הגיה ר"ח) נמקום אך כתי' דפוס. טז) הגלות נהסגר הוסף ר"ח). ועוד כתב עלה בגליון: ועיין לקמן מ"ש דוק גליסנא. יז) דלגינא כ"ל נמקום אלינא. יח) כן הגיה ר"ח) ומסר כ"ל' דפוס. יט) הגהה ר"ח). כ) ז"ל דף פ"ו ע"ב וס' איתא המניי' את הערום המניי' את הסומא והמניי' את הישן. כא) ע"ס ועיי' צמוס' ד"ה זיישו ובסנהדרין דף פ"ה ע"א ד"ה והאמר. כב) זיישו כ"ל סלריך למחוק ועיין לקמן סרק

והיה רב ששט מקי לה בשאין מטהבין וכי בנו ואחר שוין, אי הכי אחר נמי לחייב, אחר נברא קמילא הוא והוי הפקר כיוון דרשע הוא, והוי ליה לפרובי אי הכי בנו נמי אלא דנפר ליה עד סיפא ופריך והאמר ר' ששט ביישו חייב, ביישו ליוצא ליהרנ חייב ואיכ לא הוי הפקר, ומשני כגון שהכהו הכאה שאין בה שוה פרוסה בין הכל כגון שהכהו ערום ולא דלינתו זיקא למאניה אלא ערום לנמרי אינ בענין אחר הרבה שאין בין הכל שוה פרוסה, ופריך והאמר ר' יוחנן הכאה שאין בה שוה פרוסה לוקה ומשני מאי פסור וכי עד אלא אחר היינו מעמא דפסור דאמר קרא ונשיא בעמך בעושה מעשה עמך, התינת קללה הכאה מגיל, מקשינן הכאה לקללה אי הכי בנו נמי בשעשה תשובה, אי הכי אחר נמי אמר רב מרי במקיים שבועמך אי הכי בנו נמי מירי דהוי לאור מיתה, ומיס אעינ דדריש רב ששט במקיים שבועמך היס לגבי הכאה וקללה דאיתקש, אבל לגבי בושת של יוצא ליהרנ כגון העביר סליתו ממנו רקק ונגע בו הרוק פרע ראש האשה דליכא בקללה והכאה אינ בבושת שעס הכאה מדרי רב ששט דחייב, דמעמא לאו משום הפקר הוא, וכספר ישן שאני לומר בו נרסינן והאמר רב ששט ביישו חייב ולא נרסינן לא ישן ולא מת, וכן הוא אמת, וכל הך שיטה אליכא דרב ששט דרשם להו לרבנן דנעשה שליח, וליתא אלא כדריב חסדא ובמטהבין בו כראמרי במסקנא מאי הוה עלה וכי, דזוק לישני נבי מרסהג) קמפרש דהוי לה עדות שאי אתה יכול להזימה ונבי אחר כד) קמפרש נברא קמילא הוא, מי והפקר הוא כיוון שהוא כר קמילא, וההוא דכאו שניים ואמרו לו בוד בשבא וכי נברא בר קמלא נברא בר תשלוטיןכה) ואינו אומר נברא קמילא, ובהנחניק לא אמר נברא בר קמלא הוא אלא נברא קמילא הוא, דהוי הפקר, ונחה זה התירוץ, אלא מגזירת הכתוב פסרינן ליה, לפיכך אינו מקשה מדאמר רב ששט ביישו חייב, דבושת לא איתקש בין שעשה תשובה בין שלא עשה תשובה, דסברא דנברא קמילא הוא ליתא דנדרחית אלא מגזירת הכתוב, ואחר פסור כשלא עשה תשובה משום עושה מעשה עמך, וכשעשה תשובה משום מקיים אהכאה וקללה דאיתקש ולא אבושת דלא איתקש, ובנו דלא עשה תשובה פסור משום עושה מעשה עמך וכשעשה תשובה חייב כדמפרש דלגבי בנו הוי במקיים:

ב. (בענין קונמות דכידו לפרות).

הדיא (דהאשה דכה) דקונמות דכידו לפרות והיא דשבעותג) תנינא דכבר זה הקדש וכי עד כבר זה עלי הקדש הוא מעל וחברו לא מעל לפיכך אין לו פרוין, דפרכת אהדרי ומשנית: קונמות לכל אדם כהקדש ליחיד לא הוה כהקדש יסה דנת, אבל אני אומר לפום ריהמא כולא היא דשבעות בקונמות ואין דעתו אלא לקונמות, תדע דתני כבר [זה עלי הקדש], וכמו הקדש דסיפא כהקדש דרישא נמי כהקדש, ורישא אליס למיתסס פרוינו וסיפא לא אליס, ובכאן [כר' מאירג) דאמר קרבן כקרבן הקרבן:

אחר זה נכס כמו שגאל כפסרים ציישו מיין ועכסיו נרים ציישו ישן מיין. כג) פסודין דף ע"ח ע"א. כד) טס דף פיה ע"א. כה) מכות דף ה' ע"א. ועיית נחום: ד"ס ודעדינא:

ג. ה) ימות דף פיה ע"א ועיית נחום: ד"ס ח' קסנר. ז) טעוה דף כ"ב ע"א ועינ ועיית נחום: ד"ס ומכנים, וכמי מקומה הללו הנילו נחום: סקוטיל נסס ר' יצחק בן רבנו מאיר ולפי הנלחם הוא טעות וכלל בן ר' מרדכי ועיין נחמילת הסיון סעסא ח' א). ג) נדריס דף י"ב ע"א דלא טעו ליה בין אימלל לכאימלל ובין קרבן לכקרנן. חס פירוז אחר ועיין נחוסטות טס:

סימן פ"ח. שאלה:

(בענין סוס של שני שתפין שהופקד ביד גוי חזק השאילו לאחר ברשות אחד סוסם ונגזל מיד השואל).
הגני ראובן צועק על שמעון, על סוס אחד שהיה ממושכן בדינו והפקיר אותו לערל
אחד לשמרו ובא לוי ואמר אל הערל שישאיל לו את הסוס ולא רצה עד
שאמר לו שמעון להשאיל לו. ועל כן אני צועק להחזיר לי משכנתי שהשאיל שלא
סדעתי ובלא רשותי. . . הגני שמעון משיב, כי ודאי הסוס הפקרנו ביד ערל אחד
ובא לוי ושאל הסוס מן הערל ובא אלי הערל שלא יקשה כעניני כל [כך] ה) טובת
הנאת לוי ולקח לוי את הסוס מידו ונגזל מסנו. ומה תלונת ראובן עלי. אם ירצה
יבא וישאל לסי שגזלו מידו, ואף אני אבא אל לוי לשאל את חלקי או אעמוד על
משמרתו ואראה איך יסול הרב. . . הגני ראובן משיב, על אמרתך שמעון שלא יקשה
בעניןך אם יעשה הגני טובת הנאה ללוי להשאיל לו את הסוס, לא כן כי הטובת
הנאה אינה על הגני אלא עליוך מאחר שהגני אינו רוצה להשאיל ללוי אם לא על
סך וברשותך. לכן אני שואלו מאתך שמשעת בו שהשאלת את הסוס שהיה ממושכן
בדינו לרכוב, ולוי לאו בעל דברים דידי הוא, שלא הלויית לו כלום. הגני ראובן
ושמעון באים לפני רבנו יעקב מאור הגולה להוציא דינו לאור ולהעמידנו על האמת
לסי ראות עינינו:

סימן פ"ט. תשובה:

(בענין המזיק שעבודו של חברו).

על הסוס שהיה ממושכן [ומופקד] ה) ביד הגני לרעת ראובן ושמעון, והגני השאילו
ללוי ע"י רשותו) שמעון, נראין הדברים ששמעון הוזק שיעבודו של ראובן
וקיימא לן (כרב) וכתב נחמך) וכרשבי"ג) דהמזיק שיעבודו של חברו חייב, ונס אם
היה רוצה ראובן היה חוזר על לוי ורצה מזה טובת רצה ובעל דברים דידיה
הוא. שאפילו בעלמא אם הכישה נתחייב בהו) וכן הלוקח של ישראל מיד גוי כאלו
לוקח מיד ישראל עצמו [אם לוקחו ישראל מיד גוי הנפקד] ז), וכן במציאה אם חייב
להחזיר אין חילוק בין של ישראל ביד גוי (אם לוקחו ישראל מיד גוי הנפקד) ט).
וכן [אתה] ט) מוצא במקום שחייב לשלם. דהכי אמרינן בהמפקד י) לימא דל אנת
ודל שבועתך ואנא משתעינא דינא בהרי שואל:

סימן צ. שאלה.

(בענין שבוטל צריכין שבוטע ואין הורשין צריכין שבוטע).

נחנו קצוצי סאה ה) וכי האלמנה הפקדה ק' דינרין לבנה הנשוי ועתה נאמר מתאם
בלא צוואה והניח חיים לכל ישראל והיו לו אשה ובנים, ואומרה אשתו שצוה

סימן פ"ח ה) כך הוספת לח"ס:

סימן פ"ט. ה) ומופקד כגל ומסר ככ"י ודפוס. ז) רשות כן הגיה לח"ס במקום
ענתת ככ"י ודפוס. ג) גיטין דף מ' ע"ג. ועיי"ש דף מ"א ע"א. ד) גיטין דף
ק"י ע"ג. ה) גיטין ע"ס. ו) גיטין דף ס"ח ע"א. ז) המלות בהסגר צאו ככ"י על ידי
טעות קופר שלל צמקונן צביטת הסמוכה, ושם גריכין למחך וכלן גריכין להיות. ונדפוס
נשתנו הדברים ככל וכל. ח) עיין הערה שלפני זאת. ט) חסם כ"ל לטוסף. י) לשלם
כג"ל במקום להחזיר ככ"י ודפוס. יא) גיטין דף ל"א ע"ג:

סימן צ. ה) כן קוראים לימשעאלים הסוכנים צמדנר ירמיה כ"ה, כ"ג, וי"ט, ל"ב, ולא
חזע נעם מכנים ענמם הפולאים נעם זס. וחולי נעמם שמקוקס סיו ממקוס

לשלם הקי דינרין לאמו ונשתלמו המעות עים אשתו לאמו האלמנה אחר מותו. ואנו היוצאים בהיחוס הלז לפי ענינת דעתנו דאין להפסיד האלמנה אם הבחור אף (א) אם לא תפסה מהיים. כי אמרו קרובי האשה [שתחוויר (ג)] אם הבחור ליורשים המעות כר' עקיבא (ד) שכולם צריכין שבועה ואין היורשים צריכין שבועה. ואין הנידון רומה לראייה. כי לשם שהיה שקרון ביד אחרים אין כח להוציאו מיד הנסקד מאחר שלא תפסו מהיים אבל עתה באום) לירה ובצוואתו. ועוד דקיייל בחזקת האלמנה קיימי מדתני לוי' על היתומים להביא ראייה, והאלמנה אשת הבחור נתתה ליר אם הבחור. גם כי צוה המת ומצוה לקיים דברי המת. ועי' יצוה לנו רבנו אחר מן הנעדים יורה צדק לנו:

סימן צ"א. תשובה:

על הדיינים ועל שכנרין נפלאות. מה ענין ראייות לכאן כיון שהורה שקי דינרין שקרון היו בידו וצוה לאשתו להחזיר מה לה לשקר. כי האי אתתא ראסקיד נכה מלונא רישטי' (א) ואשבחן ברכיהו דרבה בר בר חנה דאמרה הני כיפי רמרתא (ב) ונבי אתתא אצל בעלה שייך למיאר אי מהימנא (ג). אבל גבי בעל לא רמהימן ומיהימן וזאת נאמנת סנו דאי בעיא שקלה להו בלא ידעתם אי נמי אהררניהו אינ איהו [אהררניהו (ד)]. ותו לא מירי:

סימן צ"ב. תשובה:

(בענין איז מעידין אלא עד גי ימים).

גיל מירושא דהך משנה רהאשה (א) הבן וזכור אני שכך רתני לפני רבנו שמואל והתרני אשת אחיו של ר' שלמה ביר בנימין או אחיו של ר' יצחק ביר בנימין מקדשסארי (ב). אין מעידין אלא על פרוצף פנים עם החוטם, ארם שנהרנ ולא נשאר רק פרוצפו וחוטמו ופרחתו כרתניא בנמרא [מעידין (ג)] עליו; ואם חסר אחר משלשתן אין מעידין עליו. ואעי' שיש סימנין בנוס ובכליו אי ליכא פרוצף פנים וחוטם ופרחת. אין מעידין עד שתצא נפשו ואפילו ראוהו מנוייר וצלוב והחיה אוכלת בו אין מעידין עליו בפרוצף ופרחת החוטם ואפילו בהכרה נמורה. אין מעידין

ישוה המורה. (ב) אף כ"ל ניקוס בנך נכ"י ודפוס. ודל"ם מחק. בנך והגיה אף שלח ניקוס ח"ב ל"א. (ג) שחז"ר הוספת דל"ם וחסר נכ"י ודפוס. (ד) כתובות דף פ"ד ע"א. (ה) כמו כ"ל ונכ"י ודפוס שגור. (ו) כתובות דף ל"ו ע"ב:

סימן צ"א. (א) כתובות דף פ"ה ע"א. (ב) צ"ב דף ל"ב ע"א. (ג) על זה כתב דל"ם בבליון י"ל: ועיי'ש בתום' [דף ל"א ע"ב ד"ה קבל] ויל"ש שמלקיס דחסס שהיתה הונה לא היו לה מגו אבל צמנו אפילו בני צבל מהיונא וצדצדי ר"ח הכא לא משמע הכי עכ"ל. (ד) א"ה ד"כ ה"ו הוספת דל"ם וחסר נכ"י ודפוס. והכוונה דאי צע"א אהררניהו נחיי צע"א או אמרה שהצבל אהררניהו לאמו:

סימן צ"ב. (א) יבמות דף ק"ך ע"א ועיי'ש בתום' ד"ה אין מעידין שכתוב שם בקופה ותשובת ר"ח כתובה בקפר הישר. ועוד עיין בספונות מיימוני להלכות אישות וגיטותין סימן ע' שהיה חסונה ז"ל נקילור ועי' גם בל"ז ח"א קל"ד ע"א. (ב) קדם מלך בן הול נכ"י אצל צדוק ליחא קדשוילין וזל"ז שם ליחא קדשמיא. ולדעת ח"י נדל"סם בספרו Gallia judaica נה (55) הכון כמו שז"ל נכ"י קדשמיאן וליך נכ"י צמנו חסונה קדם מלך והוא Saint-Mards נמחן מרזיי' מקום מושנו של רשי, ונעיר Saint-Mards היו יושנים בה יסודים כדמוכס (R. E. J. XV, 248. ;) מעידין הוספת דל"ם וחסר נכ"י ודפוס. (ד) כשהיה

אלא עד שלשה ימים בהני סימנין דאמרינן. ובעל כרחך האי אין מעדין אלא עד ג' ימים לא קאי אארס ידוע [כשהיה] ד' חי וניכר למעדין דאפילו עד מאה [ימים מעדין] ה' כיון שיודעין שהו אותו שיצא נפשו, אבל באין ידוע [אין מעדין] ו' לאחר שלשה ע"י סימנין פרצוף ופדחתו וחוטם, וראשו מקום שיער ושפתו וצווארו וסנטרו ופיו ליתנהו ובקומתו ובקוביו וברגליו אינו ניכר. וחמה על עצמך היאך ניכר בתוך ג' ימים ע"י פרצוף פדחת וחוטם [אם לא ע"י סימנין] ז'. אבל בסביעת עין מעשים בכל יום אפילו לאחר שנים עשר חדש מת ניכר. והרב הקדוש ר' שמשון בשנהיד עליו בעל החלום לאחר חצי שנה היה ניכר כאלו הוא חי. אבל בפרצוף ופדחת וחוטם, כיון שאין בו סביעת עין כמו באיש שלם שכיון שאין סביעת עין רק בפדחת ובחוטם או בפרצוף ובחוטם או בפדחת ובפרצוף, אין זה סביעת עין. שמאבר סביעת עינו כיון שלא נשאר רק מעט. אבל בסביעת עין דראש כלו או סביעת עין דגופו עם ראשו מעדין עליו וכן בסביעת עין דראשו ורובו. הרע דקחני אע"פ שיש סימנין בגופו, אבל סביעת עין עדיף ומעדין עליו שהרי אדם חי אם נחתך חוטמו מעדין עליו בסביעת עינא אפילו יכחישם ויאמר לא זה הוא. והלשון מוכיח דקאמר אין מעדין אלא על פרצוף פנים כמו אין מעדין על השומא. שעל הפרצוף מעדין דומה לפרצוף פלוני ועל השומא מעדין שומא כך וכך היא. אבל אלו על הארס מברכת המשנה היה לתנא לשנות אין מעדין אלא איב ראו פרצוף פנים עם החוטם. ועוד אם נהרגט) ונהתך חוטמו לא יהיה לו עוד סביעת עין לא יעידו עליו לאלתרי. זאת לא תהיה. הלכך יש לפרש לישנא דמתניתין כדמוכתי) דעל סימן הפרצוף פנים מעיד ולא על סביעת עין שלו, שבסביעת עין שוה לאלתר ועשרה ימים ועשרים יום ויותר, והכי מתורץ לישנא דמתניתין. והדיא דאנכונהי) רבא לבתר חמשה יומי אפומא דשושביניה לא היה בו סביעת עינא אלא בסמני סביעת חוטמו ופדחתו ופרצופו, ואע"ג דלא היה ניכרין) דלבתריד) רנח נפשיה אכלהו כווריו) וסימני אי נמי תפח היה) מעיד עליו אבל לא היה לו סביעת עין אלא כמו מדמה

הוספה מלאים. ה' ימים נעדין מלאים. ו' אין נעדין מלאים. ז' אם לא ע"י סימנין מלאים. ח' ציננות שס. ט' נכ"י דפוס איחא נהרג לאלחר ורלא"ס מחק לאלחר, כי הוא נלתי ספק שלל נמקומו וז"ל נשיטה הסמוכה לא יעידו עליו לאלחר. ושם חסר נכ"י וגם נדפוס. י' עיין הערה הקודמת. יא) רלא"ס הגיה כדכתיבנא נמקום כדמוכח. יב) ינמות דף קכ"א ע"א. יג) כלומר נעדינת עין. יד) דלנחך כן הגיה רלא"ס נמקום לנחך. טו) עיין בחומי ינמות דף קט"ו ע"ב ד"ה וקאמרי סימנין. טז) ע"ז כחז רלא"ס גבלין עיין נצרות גינת ורדים חלק אה"ע [כלל ג'] סימן י"ח שהעתיק דמ נפשיה אכלהו כוורי וקומנא אינ תפח הים וכי כלשון קמחוב כלן ועיש שכתב פירוט הדברים ולדידי ג"ע אלל לעניד כ"ל אכלהו כוורי ובסימני הים מעיד עליו ואפשר שכל"ל אכלהו כוורי ובמים אינו תפח והים מעיד עליו כל"ל ומינה וסימני הוא ס"ס וז"ל במים ומינה אינ הוא מינה אינו ומתוקן כל הלשון ועיין במדכי זה עכ"ל. ובנרות גינת ורדים שם הכי איחא חז"ל ומלאחי לריח נספר הישר וכי. . . והסיח דלנכונה לנחך חמשה ימים אפומא דשושביניה (פי' דמנכ"י דמיוה לאלחר אכל אי אפמתי מיתפח תפח, וזה היקף מקנה ז' דקאמר דניכר נכ"ע אפילו לאחר זמן מרובה) לא היה בו סביעת עינא (פי' ט"ע גמור נשלימות כראוי) אלל נסימני נעדינת חוטמו ופדחתו ופרצופו ואע"ג דלא היה ניכר לנחך דמ נפשיה אכלהו כוורי וקומני אינ תפח הים מעיד עליו אכל לא היה לו ט"ע אלל כמו מדמה מילתא למילתא (פי' ולכ"י נצי דליחיוה לאלחר) ואע"פ ששושביניה הים וט"ע לא היה לא חשוד נכך (פי"ט שכיון שהים שופיניט של סטנטי דרדוק ולסוס הוא נעשות לו טובה ולקבנה, יש לחוש שננקל הכרה מועטת יאמר נדדמי ואיננו הוא אלל אחר והכי אשכחן

מילתא למילתא, ואע"פ ששושביניה היה ומביעת עין לא היה לא חשוד בכ"ה). וכן כתוב בהלכות גדולות (אחמירו"ת) רבנן גבי אשה עד ריהבי עדים סימני מרחתו וחוטמו ושאר סימנין שלו כך כתב רב יהודאי נאון ונראין הדברים י"ט). אבל בסביעת עינא נמוד שישינו רובו וראשו שלם מעידין עליו אפילו לאחר זמן מרובה, אבל כשסגפדו ופיו ושפתיו ושפתו וצווארו נשחת וגו' ושררתו נתחך ליכא מביעת עין כפרצוף סנים וסדרת חוטם אלא כמו סימנין בעלמא שמעיד שרומה לפרצוף סנים וסדרת חוטם של פלוני כמו סימן מובהק לדברי הכל דאורייתא אבל מביעת עינא ליכא. אבל אי איכא מביעת עינא לית דין ולית דיין דמעידין אפילו לאחר כמה שנים כ"ט). ופרצוף סנים [לחוד מהני מראורייתא] כ"ה) כדמסיק ב"י יש בכור לנחלה כ"ג). ואעיג דאיכא שינוי אחרניא ב"ג), מיהו תלמודא דשני הכי קושטא קאמר. והן דעתך לומר שאין כ"ד) אדם רואה אלא פרצוף סנים עם החוטם וכל השאר ליתא, דאין זה מביעת עין אלא סימנא בעלמא ומובהק שאומר זאת התחכה של פרצוף סנים עם החוטם נראת כחתיכה כ"ה) של פרצוף סנים עם החוטם של פלוני, אבל בענין אחר אינו יכול להעיד. אבל מביעת עינא היינו דקאמר ידענא ביה דהאי פלניא הוא אעיג דלא ידע בסימניה. ועל דא אנא סמיק, וכל המחסיר אינו אלא חוטא ואין כאן חשש איסור, ולא משום עיננא פירשתי כן אלא מפני שהיא אמיתה של תורה, וצור ישראל ישיבנו בקרוב וכו' ט) והיתה בריתו אתנו החיים השלום:

סימן צ"ג. כך השיב רבנו יעקב ליוני:

(בענין חבית שנקבה וסתמיה שמרים).

הכי פירושא חבית שנקבה וסתמיה שמרים הצילוה בעי רבא אנה חצייה מהו"ט), מי מהברי שמרים כשתי זמרות ממדרתה או לאו וכו'. דאי לא תימא הכי מאי

דמסדו ב"פיה סאוריתא מת בעלי זמלתיה סמוחן סדרותה ליתסא אורמת נדמי ונימ לא חשוד חכמים את סמוסין נכך שיעיד נדמי) וכ"כ צ"ג וכו' . . . ע"כ. ולע"ד נראה שלא הוקשה לר"ת מדליתעך לחזרה אלא משום דמניא ס"ס ר"ה ד"י יהודה בן זבא לקולא פליג מהך דרנא דתפ"א חליצא ד"י יהודה זבא. וע"ז הוקשה לרננו לפי דעתו דנטיע אפילו רננן ועודו להקל אפילו לאחר כמה ימים ואולי תמיר רנא נפ"ע וע"ז תיך טעם לא היה ט"ע אלא סימן וכן היה ידוע להם. עיין נדש"א ט"ס ס"ג הקשה על ר"ס. י"ז) ע"ז כתב דלח"ס זבלין ח"ל ר"ל דנקס פוטנדיה לא למימלא דכין פוטנדיה היה לכך היה לו זו ט"ע דלמנה לא היה לו ט"ע אלא לאשמועינן שלא היה רנא חשודו שאין ספינין נכרין לו היטב ואומר נדמי אלא תמיר אפועיה עכ"ל. ועיין בהערה הקודמת פירושו של גינת ורדים. י"ח) אהמירו כ"ל זמקוס אמרו כ"י דפוס וכן הוא נסלכות גדולות הלכות יגוס וסלינה דפוס ורש"ש דף ס' ע"א והולאת הילדעס היינעל ד' 289. י"ט) תעניות כך כתב רב יהודאי נאון ונראין הדברים לא נמלחו נה"ג הכ"ל. כ) שנים בן הוא כ"י וגם נדפוס ולח"ס הגיה ימים זמקומו. כ"ה) תעניות לחוד מהני מראורייתא בן הוסוף לח"ס וספרות כ"י דפוס. כ"ג) נכרות דף ע"ו ע"כ. ב"ג) ט"ס דף ע"א ע"א. כ"ד) ר"ל פ"ג שאם אין זמקוס שאין. כ"ה) כחתיכה פ"ג זמקוס תמיכס ונדפוס הניאו נעשות טיטה אסת כ"י עתי מעמיס וטעם אסת זמקוס טעניה לחזיה לה וסרנו סמנוכה סלא ללוקד. ט) בקרוב וכו' בן הוא זנינה ורדים ט"ס ובכ"י טלנו איתא נקידוז אמה ונדפוס נקרב אמה וע"ז הגיה לח"ס עמו זמקוס אמה:

סימן צ"ד. לויין בן הוא כ"י ונדפוס ליואלי ועיין בפרסו טל הסכס נלססם נלססם בפרסו Gallia jud. p. 250 ff. ופס ממלא עוד כמה פסחאות נכתיבם ט"ס העיד חלסם אסר היה Joigny sur-Yonne. ונלמי ספק ספואל הוא י' מנחם בן סרן בן גילו טל ר"ת אסר אליו סרין כ"כ מכתבים לעיל. ח) זיך דף ק"ס ע"א. ופירושו טל רננו ממלא

ענין השאלה לבאן ולמה הביא המשנה, בלא המשנה יש לשאול שאלתו (ג) כלי שנקב ואנף חציו מהו. אך עיקר שאלתו על המשנה בישראל ישמועות ישלמעלה (ה) אנף חציה. ואפרש (ד) לך מעין של מעלה שנלה אהת ונשארה אהת משתי שערות של נזיר, הני מסתימת שמרים המצלת [קבעי] (ה) אנף חציה שחצי הנקב נתן בו זמורה וחצי היה בשמרים מהו. פשיטא ליה כולו משמרים מצלת, מומרות מצלה; אך אם חצי שמרים וחצי אנף, דרך סתימה בכך ומצלת או אין דרך סתימה בכך ואינה מצלת כמו אחת בנילוח ואחת בנשירה, וענין תמהתי עליך שכתבת חצי טהרות) ופירשת בכונם משקה. והלא היא עצמה אותה משנה של זמורות; ובי שתי זמורות יכנסו בכונם משקה. נחזור לענין ראשון, לא משנתנו היא זו היו שנים עד שימרתו מן הצדדין ובין זמורה לתבתה הא לא מירה לא וכיש אנף חציה ושמרים חציה (לא קאי) (ח), ואי אנף חציה מהני לא מירה נמי. התם אם לא מירה לא קאי, אנף חציה במירי דקאי קאי. וכיון דקאי קמבעי ליה אם דרך בני אדם להיות בליהם מתוקנים שחצי נקב בסתימת שמרים וחציו באנף כמו בשתי זמורות סמורהות אם לא, דאורחא דעלמא דביבולי סתימת בשתי זמורות ומירוח, לא בשמרים ואנף. ובעינינו) נקב גדול שיעור שתי זמורות מירי, דהיא היא המשנה (י) שהביא מקמי בעי רבא. ומפני שמענין שתי שערות הדומה לשתי אנרות הביא שתי סתומות, והאי דלא קאמר אנף חציה ושמרים חציה (י), לפי שהאנף של חציה נתון בהבית טרם ינתנו בו הזתים ויתאספו השמרים ויתייבשו ואח"כ יצאו השמרים מן הזתים יתמו חציה השני, ולחנם ינעת יניעות גדולות לתלות שניונות ברבנו שלמה לפרש שיעורן בכונם משקה, כי יותר הוא ממלא אגרוף של בן בטיח, ותוכל להבטיח, ואשר דברים תסח מלא יחפורי) תמיהות הן כי אותן מנחות כחומות ושם נניחן להניחן שם ואין שם פותח טפה, וביטול עולמית, וזה יהיה משפט בירך שאם נקב במציא משקה ותיקן חציו יפה ומירח אויב) יש שם תקנה כהרס שחזר לפומאיתו ומציל, אבל בכל שאר המירות עדיין הוא לשאר דברים. תדע שבכחל אין צריך מירוח ובכלי צריך מירוח, אבל כלי תשמיש המיטלטלין צריך מירי דקאי ושלא ישאר בו כניסת שום טומאה, ולחנם הבאת משניות מאה, אך להגדיל תורה נמשך צמאה, וכן פירש בדברך וברבנו שלמה תלית מעות שכתבת שכתב רבנו שלמה שאם היה בו שיעור נקב ליטמא ופי' רבנו שלמה סתוהי) והבאת ראה חלילה לרבנו שלמה כי לא עלה על דעתו ולא תיתלי ביה בוקי סריקי והלא זמורות שנו כאן אלא ריש פירש שאם היה בה שיעור נקב שיעורין מקבלת טומאה שלא ניתין רובו או נקב

מנוול לקמן. (ג) שאלתו כן הגיה רל"זים נמקום שאלתך גדפוס וגם כ"י. (ג) כלומר כשאר שמועות שלמעלה מתך שמועה דאנף חציה ולולי ליל סהך דאנף. וכונתו על נעיל דרבה נזל שתי אנרות שנמשכת על כרייתח דתנא חונא ועל נעיל שנייה נלת אחת ונסרה אחת שנמשכת על משנה דמירי וכמו כן גם חציה נעילת העליתים נמשכת על המשנה שהניח רבא. (ד) ואפרש כן הגיה רל"זים נמקום אפרס גדפוס וגם כ"י. (ה) קבעי כ"ל וחמר כ"י ודפוס. (ו) מאלן נלאה שהכנס השולל מיוחמי פירש כמו שפירשו נחום' סס ד"ה דהרי אמרו דלא כרשיי דסודר דקאי על טומאת חלל חלל על חציה המוקפת למיד פחיל, ולהליל את הסתרות שנת. (ז) כדקאמר הטיסם סס ללו משנתנו היא. וא"כ אי אפשר לאוקמי בכונם משקה וכו' שתי זמורות וכו'. ועיין לקמן. (ח) לא קאי כן חוה כ"י ודפוס ורל"זים מתק לא קאי. (ט) ובעיני כן הגיה רל"זים נמקום דנע"כ גדפוס וגם כ"י. (י) המשנה כן הגיה רל"זים נמקום דמשנה גדפוס וגם כ"י. (יא) חציה הוספה מרל"זים ומכר כ"י ודפוס. (יב) צ"ג דף כ' ע"א ועיי"ש נחום' ד"ה סענו. (יג) אז כ"ל נמקום חס כ"י ודפוס. (יד) נלאה שנס כלן פירש השולל מיוחמי אלינא דרש"י כמו שפירש ר"י נחום' שנת

נרול מטהרהו). שניין שאין מטהרת בנקיבה צריכה סתימה שלא תבנם שומאה לאוירה, שבלי המקבל שומאה אינו הוצין בסני השומאה, ואל תאמר לריש היה לו לפרש בלשון אחר וזו היא דרך ההיצונוה, כי לשונו מתוקן יותר מלשון כל בני אדם, ולדברי רבנו שלמה נמי ליכא ששיטתא דמוכה (מהא דביב, רהתסן נח) בחלון מבטל שיעורא ואין צריך מירוח אבל סתימת חצי נקב כלי לא מבטל שיעורא ראכתי מיחסר תיקון, כסנדל שנפסקה אוון שנייה ופנים הרשות באו לכאן ואם נפסקו שנים ועדיין לא היה כלי אלא אם תיקן האחרתה). הרי לך שיש חילוק בין ימ) תיקון כלי למעוטי החלונות, ואפילו תינוק דרשית שנין לא יפשוט סתימת כלי מסיעוט פותח טפח דחלון יט). ותו לא מירי.

סימן צד.

(בענין דין חלונות).

פסק דין מגדולי פרישה). אין לראובן (3) חוקה לאורה כל למעלה מרי אמות, רהבי מוכח בפי חוקה הבתיב) אמר שמואל ולאורה כל שהוא הוי חוקה למטה (ד

דף ג'ו ע"א ד"ה ולענין לדעת רש"י צניד פחיל אינו נעמא נקב רק אם הוא דרך פתח (ט) כלומר שמתהר אוחה לפי שבעלה מחורה כלי, שאז לא תועיל סתימה, ועיין בפירוש ר"ת בתוס' ס"ט, ע"ז) הנלות בסכנר הן הוספה מראזים (יז) עיין כלים פכ"ו מ"ד, יח) ככ"י ידפוס ניין מעוטי תיקון וכלזים מהק מעוטי, יט) פותח טפח דחלון כן הגיה רלזים בתקופת טפחי כלים ככ"י ודפוס:

סימן צ"ד, ח) פסק דין הלזו וגדולי פריש נעשה על שאלת ראזין גדין חלונות, והשאלה נעמיה נוולחט נכפר ראזין נכופו דף ק"ב ע"ג המחלחל זחח שאלת דין חלונות אשר שאלתי לנרפת, והנקיזים שם נכס אשר שלח להם אח שאלחו הם רבנו יעקב בן רבני יחזיר והרב רבי אליהו ישעוני ורבני משלם ושעתו, אמנם השוגת הרב רבי אליהו ושעונו נכחיה שם קודם השאלה והחמומים על התשובה הן אליהו ב"ר יהודה ומשה ב"ר יחיאל, והראשון הוא הנקדח רי אליהו הפריש אי רי אליהו הרפתי וגם רי אליהו הזקן כאשר הוצא צמחה מקיונות וגם יזכר בתה פעמים לעיל ועיין מה שכתבנו אודותיו לעיל סימן מ"ז א"ה ה"ה הערה ז' ועיד עיין באור החיים סימן 381. והשני שעמו הוא הרב רי משה בן רי יחיאל בן הרב רי נתניה הגדול אשר הוצא במחזור ויזני לז' 247 ואשר עמד בפרץ לפני המלך כגד המלסיים עג כל ישראל ועיין מה שכתב עליו הרב לזוק קאהן R. E. J. III p. 8. והוא הרב רי משה מפריש נעהתק החכם ר' אברהם צעלנינער (פראנקעלב) ואלאטספריש 1864 לז' 221 צמחה מקיונות) ועוד עיין עליו בספר Gallia jud. שג החכם גרלחב לז' 513, והוא היה בן גילו וקרובו של ר"ת, ומשוגת רבנו משלם ושעונו הוצאה שם נכפר ראזין דף ק"ד ע"א, ועל התשובה הזאת חמומים מלגד משלם ב"ר נתן עוד טענה עמו והם יוסף ב"ר אליהו, נתן ב"ר משלם ומחזיר צבדי משה, וכפי הגרלה גם השלטה היו כמו רבני משלם הנחמס צלחשונה מחושני מלון, אמנם לא לפני רבני לרפת לזד הגיע ראזין אח שאלחו כי אם גם לפני גדולי אשכנז, וכן הוא במדרכי חזקת הצחים סימן חק"ו צפירוש ו"ל ס"ט: מעשה אירע שראובן ושמעון היו צתיים מקורבים זה אל זה ופתח ראובן חלון על גבו של שמעון ימים ושנים ועתה צא שמעון להגביה ביתו ולמחסו חלונות של ראובן ולהצינן יש לו אורה צתינו לזד אחר ושאל ראזין הדין לפני רבני לרפת ולפני רבני רינו"ס, ע"כ, ועיין נכפר ראזין דף ק"ב ע"ד שהציא לפני חשוגת רבנו משלם גם חשוגה שחתום עליה יחזק צבדי מדרכי יגע ומשה ב"ר יחאל, והחשוגה הזאת הוצאה גם כן שם במדרכי נכס רבני רענגנצורק, אכן הפסק דין מגדולי פריש אף שמתכים לדינא עם חשוגת רבי אליהו ב"ר יהודה לשונו משונה, אצל השינוי הזא אינו מורה על גופים מחולקים, כי משונה לשון פסק דין שכתבו הגדולים לעצמם מלשון אגרת נחשונה שהרילו אל השאלת ראזין, צ) כלאובן כן הגיה רלזים בתקופת לשמעון ככ"י ודפוס, ג) צ"ע דף ק"ב ע"א.

מדי אמות משמעה), דחשמיש בני אדם לחצר ודירתו קבועה ולאן) שביק לחבריה לפתוח הלון לא לאורה ולא לראייה אלא איכ יודע שאינו יכול למחות שזה מויקו כר שעה, ומדשחק וזה החיוק נ' שוים יש לו חוקה שמא במענת ירושה או במכירה או בנתינה החיוק וספי מני שנים לא מודהיר אינש בשטריה, רשמואל מפרש אמתניתין) חלון המצרי אין לו חוקה ומפרש עלה לאורה כלומר אבל לאורה יש לו חוקה ולמטה מדי אמות, דבין רבי ויראם) ובין ר' אילעי דאיפלני למעלה מדי ביכול למחות או לא, אבל למטה מדי מודים דיש לו חוקה וכדפרשיית נבי אורה הכי נמי נבי ראייהט). ולמעלה מדי מודו דאין לו חוקה [דלא הזה ליה]י) לאסוקי אדעתיה אם חברו פתח חלונותיו למעלה מדי עד מאה אמה במקום שאין העין שולטת לראות, ואינו מכונן אסיח) הכוונן פתוחין מצדדין של כותל חוצה לויצ) ולא חילקו חכמים דבריהם בשיעורים, אלא כללו של דבר כל מדי ולמעלה בין חמש בין שש ויותר אין לו חוקה לא לראייה ולא לאורה, שכלינ) למעלה אין לו חוקה, שאם תאמר דאמר שמואל אפי' למעלה מאי האי דקאמר ר' וירא למטה יש לו חוקה למעלה אין לו חוקה ואינו יכול למחות, למה אין צריך למחותד). צריך וצריך שמא היום ולמחר יסתום זה כל חלונותיו מכל צדדין וישעון על חלון זה מענת חקת אורה, ואם תאמר שיכחוב לו שאין לו חוקה, איכ צריך זה לשמור השמר מן העכברים ואי מייכס נגרוסו) לזה הספר גדול. מי יכריחו לכך משום מענה כוסין [על מרת סדוס]מ) להסידו [דהא זה]י) הוה ליה זה נהנה וזה חסר וכונן זו אין כוסין. והא דאמרינן) החלונות בין למסן בין מכנגד ר' אמות כנון שכנסטי) בתוך שלו צריך זה להרחיק כותלו משום היוק ראייה ולצדדין קתני ויילמטה קאי או שמא היה לו מענת אורה או במכירה או במתנה או שמא נפל להם בירושה ודירתם כמו שהיה דר אביהם, והיה מעשה נמי דההוא נברא דבנה אשיתאכ), למטה מדי [מייירי]כא). ומעשה נמיכ) באדם אחד שפתח חלונותיו לחצר השותפין ובא [מעשה] לפני ר' ישמעאל כנון למטה מדי וסכקו [לשמעון]ב) דעליו לסתום חלונותיו דהכי איל ר' הייא ינעת בני ופתחת דך ינע וסתום. ומה שסחר כד) שמעון על ראובן אם היה [צריך]כה) יש לו לבנות וחוקה של ראובן אינו חוקה למעלה. ואפילו לדבריו אין ראייתו ראה עד שיביא

ד) למטה כן הוא דפוס וכ"ל במקום למעלה ככ"י. ה) לפי חיקון רח"ס נספרו ל"ו והיינו למטה מדי אמות משום. אכל לדעתו אין צריך לתקן ולהניח אלא כונתו דבגמרא סם משמע דלמטה מדי אמות איירי שמואל וכמו שכתב לקמן. ו) ולא כ"ל במקום לא ככ"י ודפוס. ז) ז"צ דף נ"ח ע"ב. ח) רבי זירא כ"ל במקום רבין ככ"י ודפוס. ט) כלומר למטה מדי אמות מודו דיש לו חוקה בין החלון עשוי לאורה בין שעשוי רק לראיה ומעט עפ"ם לעיל משום דתמיש נבי אדם לתקן ודיתם קבוע בלמטה מדי אמות וכו'. י) העלות דהסגר הוסף רח"ס. יא) אם כ"ל במקום ואם. יב) כלומר שאינו מכוון ומקפיד לראות אם שאר החלונות מן הצדדין פתוחין או פתוחין ואם החלון הזה הוא לאורה או רק לראייה. יג) שכל כן הגיה רח"ס במקום א ז ל כל דפוס וגם ככ"י. יד) כונתו דשמואל דרבי זירא דאינו יכול למחות הוא משום דאין צריך למחות כיון דאין לו חוקה וע"ז הקשה ר"ת וצריך וכו'. טו) נגרום כ"ל במקום ונגרום. טז) העלות דסכקו הוסף רח"ס. יז) גייכ מהיכל. יח) ז"צ דף כ"ב ע"א. יט) שכנס כן הגיה רח"ס במקום שנכנס, וכאלה שכונת רח"ס זזה שדעת האיסיז לומר שכתובל עם החלון הוא כניס בתוך שלו באופן שחוצה לו הוא יותר מדי אמות אכל ומנפס בתוך שלו הוא למטה מדי אמות ועל זס קאמר ולצדדין קתני ולמטה קאי כלומר דהא דקתני בנתינתין בין ומלמטן איירי לנדו באופן שחוצה לו הוא למעלה מדי אמות ומנפס הוא למטה. ועיין בחפ"י ז"צ דף כ"ט ע"א ד"ה למטה שדעת רש"י שם דומה קלת לזה. כ) ז"צ דף ז' ע"א. כא) מייירי הוספת רח"ס. כב) ז"צ דף כ"ט ע"ב. כג) לשמעון כן הוא ככ"י ודפוס וצריך למחוק. כד) מוסב

עדי חזקה שהחזיק אביו או הוא בחיי אביו של שמעון ג' שנים ובשופר, דהכי אמרינן (ט) ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפי' הגדיל שהחזיק שלא כדן בעוד שקטן שמעון לא ידע במילי דאבוהו כלל ואין עליו למחות ואפילו הגיע לבן עשרים.

סימן צה.

דין זה בא לפני רבינו יעקב (א) ואין נראה בעיניו והשיב על דבריהם. הא דאמר שמואל לאורה אפי' כל שהוא בין למעלה מדי' בין למטה מדי' יש לו חזקה ואשר הביאו רביה מדרי' אילעי, היא המכריעתו לחובה, דקאמר למעלה מדי' אע"פ שאין לו חזקה יכול למחות משום דקאי אשרשישא, אבל במקום שיש לו חזקה כמו לאורה כיצ' מודו שיכול למחות דבכל מקום שיש חזקה יש מחאה, אבל במקום שאין בו חזקה בהדיא אפלטו, הלכך באורה שיש חזקה יש מחאה בין למעלה מדי' בין למטה מדי'. ומה שפירש רבנו שמואל (ג) דמילתא דרי' וירא ורי' אילעי אצורי קיימי שיבוש הוא, ואנב חורפיה לא עיין בה, חדא לא הוה ליה לרי' וירא למימר למטה מדי' יש לו חזקה ויכול למחות, [דכיון (ג) דיש חזקה פשיטא דיכול למחות ולא הוה ליה למיטר [אלא (ד) למעלה מדי' אין לו חזקה ואין יכול למחות, דלפי פירושו למטה מדי' דיש לו חזקה היינו מתניתין ואיכ' יכול למחות, ואפי' אי אמרת רהוה ליה לרי' וירא לאורויי משום סיפא הוה ליה למימר לא שנא אלא למטה מדי' אמות אין לו חזקה ואין יכול למחות, ועוד ארישא דמתניתין קאי [דקאמר מאי שנא סולם (ה) דלא פריש [ומאי שנא הלון דמפרש (ו) דהיינו הלון המצרי, וסליק מיניה דקאמר משום דקא בעי לאיפלוגי ר' יהודה ורבנן עליה דמצרי, ועלה קאי ר' וירא דאע"פ ששנינו שאין לו חזקה היינו למעלה מדי' [אבל למטה מדי' (ז) יש לו חזקה ויכול למחות, ופשיטא דיכול למחות, אבל משום סיפא נקטיה ורישא דמילתא איצטרך לאפוקי ממתניתין ולאשמעינן דלמעלה (ח) מדי' תנן, אבל צורי בין למעלה בין למטה יש לו חזקה, ואפי' לפירוש ר' שמואל ולאורה משמע בכל ענינים בין למעלה בין למטה מהפסיק ליה ההוא לאורה מכלל דצורי בשיעוריה והיה בלמעלה ולמטה דפסיקאט) ליה כיון דלא פריש, וההיא אפי' כל שהוא כל מקום שהוא כדתנן אילו אסורין ואוסרין בכל שהיו) והשהא מיפרשא שפיר מכנגדן ירחיק ד' אמות שלא יאפיל ומלמטה ד' אמות ישפיל שלא יעמוד ויראה, ואיכ' החלונות למעלה מדי' וכן למעלה וכן כנגדן, ועוד וכי תעלה על דעתך דלאורה למעלה מדי' שיצטרך לשמור שפרו לעורם, שוב ברקתי ומצאתי בתוספות שניתוספו לפני רבנו שמואל דהדר ביה ופרשו דאמצרי קאי, ועוד בהני תוס' תלמידי רבנו יצחק בר אשר הלוי (א).

על שאלת רצון אודות רחובן שהיה לו חלון נגד גגו של שמעון חס' חולה לזנות כנגדו, וחזלי ז"ל טועני צנקוס שסתרי (כה) לדין הוספת רחזים. (כו) נ"מ דף ל"ט ע"א :

סימן צ"ה. (א) עיין נרחבין סס שכתב טעמא שאלמו לריבנו יעקב בן רבנו מאיר, וחזקן התשובה הזאת הונח גם נמרדכי סס ונרחש צ"ט סס. (ב) רענ"ס נפירותו סס. (ג) רבין הוספה נרחזים. (ד) אלא נרחזים. (ה) הנלות זהסנר נרחזים. (ו) גם זה נרחזים. (ז) גם זה נרחזים. (ח) דלמעלה כ"ל צנקוס דלמטה כ"י ודפוס. (ט) דרשטיקא כן הגיה רחז"ס צנקוס דמטיק. (י) ע"ז דף ע"ד ע"א וכונתו דגם סס נאלו חזקין ככל שהן העטם ככל מקום שהן כלומר בין אם נחענז צחימר מרונה או מועט. (יא) רבינו יצחק צ"ל אשר הלוי הוא ריב"ז הזקן משפירא אשר הונח בתוס' נדה דף ל"ט ע"ב דיה אלמא

שנעשו בלחור כתב כן: אמר ר' זירא למטה מד' אמות יש לו הוקה ואע"פ שאין ראשו של אדם יכול ליכנס וכו', אלמא דאמצרי קאי, מכלל דצירי אפי' למעלה מד' יש לו הוקה ולאורה אפי' אינו צירי יש לו הוקה, וכן עיקר וכן הלכה ומה שאמרתם דוימינן דסתום כולוהו ושביק חדא, הא ליחא, וכולה מתני' בחצר קמירי בכותלים שבחצרות ורואה דרך חלונות למרחוק או נגוה או שוכין או כרמים שבהרים ובמקום שאין רגלין לבנות בית, ולאורה דשמואל מיירי בבתי, ועוד אפי' לפי דבריכם מהאי שעתא דסתים להו ושביק לההיא מהאי שעתא מינין חלה שנין, וחוקת נ' שנים בעינן וחוקה שיש עמה טענה בעינן, מדאמינן ולסתום לאלתר הו' חוקה-י, הא לפתוח כדפרישית ולאפוקי ממיד לאלתר ובלא טענה ותמיה אני מה זה עלה על רוחכם לחלק בין למעלה ולמטה, הלא פשוטה מילתיה דשמואל דהכי סירושא ולאורה אפי' כל שהוא הו' חוקה דכל שהוא לאורה (ההוא-י) כראשו של אדם לרבנן ומלבן לר' יהודה דהו' צירי לראייה ויש לו חוקה בין למעלה מד' בין למטה מד', דר' זירא ור' אילעי אמצרי קיימידי) ולדבריכם לא הנחתם בית לרועי של אברהם אבינו בית שיהי' בה חלונות לאורה, כי כל אחד יבנה ויאפיל, והחלונות סלמעלה ומלמטה ובכננון מוכיח דלמעלה מד' יש לו חוקה דלאו לצדדין קתני, והמרקק יתן לב כי חלון צורי הנוכח אצל סולם צורי(טו) הם חלונות וסולמות של בקעה ושדות כדאמרין בריש מבילתא(טז) ובהמוכר את הבית(י) האחין שהלקו אין להם דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמה המים זה על זה, כל אלו דברים בשדות ובקעה, ודינא תניינא דרבי חמאי(ק) לא לאורה אלא לראייה לשדות ולבקעה, דאספלידא (היינו-יט) אכסדרא דבוכה בהקומין רבתי(כ), וקא מאפלת עלאי דלעיל דההוא אשיחא(כא) יש ספרים דנסינן בההוא דלעיל וקא מאפלת ליה לביתא, וכן בהלכות גדולות של אספייא(כב), דההיא ודאי אביתא (קאי-כג) ולהכי אמר לעיל סתנא ובנינא, והכא לא אבר, ואינדרונא יש בו אורה כדאמרין אכסדרא בבית(כד) אינדרונא מעלייתא, וכל האומר אין אורה לאינדרונא שומא הוא, אבל אין בו אורה כמו באיספלידא שהוא אכסדרא.

סימן צ"ו.

(בענין פי תקרה יורד וסותם).

סוכה(א) מתניתין וכן חצר המוקפת אכסדרא, יש לכל הפחותה שבאכסדראות שתי דפנות מורח ומערב או צפון ודרום ולאפוקי מקלווישטרא של גלחיס(ב)

הסקפה לרשיי ורשיי הסינו, אכן נרש"ל סימן כ"ט איחא שנא לטעם לפני רשעים ושנ ליקומי והיה צומח אחד עם רבנו יענץ מוויורמסא ובימי נחיתו של רחצ"ן, עיין צליל החיים סימן 1074, ואיכ סותרים דברי ר"ת כאן את מה שהנזכר צידדכי צ"ב שם שכתב אחר תשובת רבנו משלם ושעמו שהציב שם, וכן הסי' רי"ג לרבנו יענץ וריח פליגי"ו ואלן מניח ר"ת עמנו אדכנא רחיה לרבניו, ואפטר שריצ"א לחד ותלמידיו לחוד, וז"ע, יצ' ניצ' דף ס' ע"א, יג) הוה הוספת רח"ס, יד) תמיהת רבנו קשה להדין, דהא על זה אנו דנין אם ר' זירא ור' אילעא אמלרי קיימי או אגורי, טו) צמתניתין דף י"ח ע"ב, טז) דף ז' ע"ב, יז) דף ס"ה ע"א, יח) ניצ' דף ז' ע"א הני צי תמי אהי דפנני בדיי הדדי מד ומטייה אספלידא ומד ומטייה תריצנא וכו', ועיי"ש צמות' דיה ח"ל שהציב פירושו של ר"ת שאספלידא היה יכול ללכות לשדותיו דרך התריצנא, יט) הוספת רח"ס, כ) תנחות דף ל' ע"ב, ועיין צמות' צ"ב שם דיה אספלידא שהוצג שם צלם ריי (כא) אישחא כן הגיה רח"ס צמקוס אורה צמקוס וכ"י ונליל, כב) עיין כספר צית האולר להחכם שדיל דף ל"ג ע"ב וסאי נישא לביתא איחא בה"ג שלנו דפוס ווארשא דף צ"ט ע"ב (כג) קאי הוספת רח"ס

(כד) צמנחות שם והתם איחא אכסדרא דצי רב כאינדרונא ועלייתא:

סימן צ"ו, א) סוכה דף י"ז ע"א, ב) גלחיס כן הגיה רח"ס צמקוס גלחיס צכ"י ודפוס.

שפירש ר' שלמה ג). וכן מוכיח בנירסא [בפרקן כל גנותך] של ספרים ישנים ושל פריה דגרמי הכי כי לית ליה בשלש אבל בארבע אית ליה). והכי שירושא כי לית ליה במקום שאין שם אלא שתי) מחיצות ושני פצימין וכן) שלש שלמות, אבל בארבע אית ליה אבל במקום שיש שם ארבע מחיצות נכון שלש מחיצות ושני פצימין אית ליה, ושאר השמעות שירשתי שם. מיס לכל הפתחה שבאכסדראות יש לה שתי מחיצות מרח ומערב ח) כמו שפירשתי, והיינו אכסדרא דמתניתין, וכחלי הבית מתחת רוח אחת, ואם הרחיק ר' אמות פסולה, פחות מר' אמות כשרה דאמרינן דופן עקומה. איתמר סינך עינ אכסדרא שיש לה פצימין כמו לחיים חרוצים וקורה עליהם מדופן לדופן דיה כשרה דעדיף מקנה מכאן וקנה על גביהן והוי לדיה כדופן ספח. אין לה פצימין אביי אמר כשרה אמרינן סי תקרה מן הקורה שמדופן לדופן [יורד וסותם] אע"ג דליכא פצימין. רבא אמר פסולה לא אמרינן סי תקרה ונריעה מקנה מכאן וקנה מכאן, כיון דליכא פצימין ליכא היכר קנה כדופן. א"ל רבא לאביי לדיך דאמרת סי תקרה, אפילו איסתתא לה דופן האמצעי בסוכה שיש לה נ' דפנות אמרת סי תקרה ההוציא יורדין וסותמין, והסכך הוי לדיך כמו הקורה). א"ל אביי בההיא מודינא לך דהוי ליה כמבוי פסולש שאין עליו קירוי, כמו כן לסכך אין תורת קורה עליו דאין סי תקרה להוציא, ואפילו שיש קורה והשוה קירוי הסוכה לקורה כשל אנב הסכך כדמשני לקמן). ואי הוה בעי אביי הוה מהדר ליה אין הכי נמי ולא הוה מצי פריך תו סמתניהן כדפריך לקמן ח). לימא אביי ורבא בפלוגתא רבב ושמואל קא מיפלגי דאמר רב באכסדרא בבקעה סי תקרה יורד וסותם, מרח אחת הגמרצת בטילואה למקום האסור אויב) ביתר מסשר אי סלקא שמעתא דרציך למעם [כראיתא] בריש עירובין ג) ומיירי ד) שאין לה פצימין לדופן הרביעי אלא קורה מדופן לדופן. [ושלש סו) דפנות אית לה חרא דלחומרא אית לך לאוקמינן) ועוד שירושא דנירסת פריה מוכחא הכי לפי מה שפירשתי. ושמואל אמר לא אמרינן סי תקרה יורד וסותם, אביי דרבי דפי תקרה יורד וסותם ורבא עיב לא קאמר רב אלא מחיצות דלאכסדרא עבדי, ברביעית אמרינן סי תקרה, אבל הנאת) דלאו לסוכה עבדי לא אמרינן סי תקרה בשלישית ולשון מחיצות אמעלייתא ית) קאי. תנן וכן חצר המוקפת אכסדרא כמו שפירשתי ואמאי אפילו הורחק ר' אמות תתכשר השלישית בפי תקרה, דבשלמא לדידי בדליכא פצימין אלא לדיך דאמרת בלא פצימין [נמי]. נימא סי תקרה יורד

ג) רשיי סס ליה וכן חלך. ד) ערוצין דף ז"ד ע"ג. ה) ורשיי גרים כי לית ליה זלדנע זלזל זשלש אית ליה. אכן הרי"ף זענל המאור גרסי כ"ח. ו) שתי הגהת רמב"ם זמקום זשלש. ז) וכן כ"ל זמקום וכ"ס זכ"י דפוס, וכלומר זשלש זמחיות ותו לל. ח) עיין זחוב' סוכה דף י"ח ע"ג ד"ה סינך זזס פייטו דלל כ"ח זללל זשתי דפנות זהלכתן זמין זגלל זנרח זדדוס או זנרח זלפון ועוד עיין זס זחוס' דיה זאכסדרא, אכן זלעת הרי"ף ללל זאכסדרא יש לה זשלש זמחיות. ועיין זגלל' עירובין דף ז"ג ע"ג. ט) והסכך הוי לדיך כמו הקורה כן הגיה רמב"ם זמקום והקורה הוי לדיך כמו הסכך זלפוס זכ"י. י) זס דף י"ט ע"א. יא) כ"ל דהכי פירושא דזניי הזו זמלי זלחד ליה זלנצל זלדין הכי זמני זגס אי זיפתתא ליה דופן זלמעני זכריה זי הזו זס קורה זשוס סי זתקרה יורד זסותם, זלזל זגוין זשין זלנו קורה או זשהיה זח קירוי זח לל זמרינן יורד זסותם, זח לל הוי זמלי זשים זלתיפק זח זמתניתין זללקמן זלל זליטריך ליה זלנצל זלנרס זלניצל זלזניי זכשהיה זח קירוי. יב) או זיתר כן הגיה רמב"ם זמקום זניחתי. יג) עירובין דף ז' ע"ג זכדלחתי זכ. ועיין זחוס' זס דף י"ד ע"א דיה זחתייה זלדין זלנצל זככ. יד) זעירי זשין זגהת זלזים זמקום זמלי זין. זו) זשלש זגהת זלזים זמקום זשלש. זח) זלומר כיון דלל זיפכשא זנילחל זכז זשמואל זכעה דפנות ז"כ אית לך זלוקמי זלומר זשלש. זי) זכל זגהת זלזים זמקום זכי. יח) זלומר זלשון זמחיות זשמע זלמחיות זמעלייתא

ותחכשר. כשהשוה את קירויו דנראת הקרה כאלו אינה והוי כמו הסך. בפומבדיתא מתני יש לה פצימין אביי אמר כשרה, סי' אמרינן לבוד הני פצימין לא דמו לפצימין דלעיל, דכמה ענייני פצימין וענייני אכסדראות היו בימיהם, אני פירשתי על סי'ט). ואלו הפצימין כמו שיני הומוה ואבן חרוצה(כ) כמו פצימי חלונות ובטלואה חסר תחתיה, וסובר אביי פצים של פרקים לא הוי פצים, ואעיג דבעי אביי בעירובין בפי עושין פסין לבראות(כא) אי אמרינן לבוד בקנים להיות דיומדין, נבי פצים דהנא פשיטא ליה.

בשלהי(כג) סירקא דסוכה ובשילהי כל ננות: סיכך עינ אכסדרא שיש לה פצים נראה לרי' לסי' השמועות שזה דרך אכסדראות ועשייתן. אכסדרא רומיתא ואכסדרא דבי רב דהקומין רבה(כד) שנקראת אספלידה וכן אינדורנא(כד). אלא שאכסדרא רומיתא ריבה בה פתחים וחלונות, ולשתייהן ארבע מחיצות. ואכסדרא סתם יש לה ג' דפנות ורוח אחת פרוצה בטלואה כדאמרינן(כה) עולם לאכסדרא דומה ורוח צפונת אינה מסובבת(כו) ואמרינן(כז) אכסדרא תבנית אולם, ויש אכסדרא פרוחה בשתי דפנות, ופחות משתי דפנות(כח) ליכא אכסדרא דנימא(כט) בה פי תקרה. והיינו דקאמר בפי' דסוכה אפילו איסתתא לה דופן האמצעי איל מודינא לך בהויא דהוי לה כמבוי מפולש, ועוד לפי השמועות נ"ל דלחד דופן או לתרתי דפנות(ל) אמרינן לרב פי תקרה יורד וסותם אפילו בלא פצימין ולשמואל לא אמרינן אי ליכא פצימין, והויא דשילהי כל ננות היס, מתניתין חצר שנפרצה משתי רוחותיה וכן ביח שנפרץ משתי רוחותיו וכן מבוי וכו' והני תלתא כן(לא) קיימי שמותיין לאותה שבת, במאי עסקינן אלימא בעשר וכו' אלא ביתר מעשר אפילו אינו מלואו אפילו מרוח אחת נמי. אמר רב לעולם בעשר או בפחות ולא במילואו ובקרבן וזית ומסקינן וכן בית בעשר ובקרבן וזית וקירויו באלכסון כעין הקרבן וזית, דבקרבן וזית דהיינו אלכסון לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אפילו לרב, ושמואל אמר אפילו ביותר מעשר חצר ובית דמתניתין ובעשר מודי שמואל לרב כדפרישית, אבל לא מוקים מתניתין הכי משום [דאלכסון(לב)] לא קתני כדאמרינן לקמן. ובית נוסיא תקשי דמיש מרזח אחת דאמרינן פי תקרה בשתי רוחות נמי נימא פי תקרה, דבשלמא חצר ליכא(לג) תקרה אבל בית איכא הקרה ובשתיים אמרינן פי תקרה היכא דאיכא שני פצימין או מקצת כותל מכאן ומכאן, ותו מי אית ליה לשמואל פי תקרה והא איתמר אכסדרא בבקעה וכו' הא ל"ק כי לית ליה בשלש אבל בארבע אית ליה, הינ בכל הפסדים ובפירושי ריח וכן עיקר, והיס וכו' לית ליה

קמי' ודלא כרשיי. יט) לדעמי יש כלן חסרון ונרדך להיות על פי השמועות. ועיין לקמן צמקון ובסוף הסימן. כ) שיני החומה ואנן חרולה כן הגיה רמזים דפוס. וכ"י שיני החמה אנן חרולה. כא) עירובין דף י"ט ע"ב. כב) כ"י כמו דפוס חין כלן הפסק, אנל ממוכר עם למעלה, ולי נראה שהחלמדי שהעתיק הדברים מפירושי ר"ת כלן פירושי ר"ת מלינדורס שונים ומינרס יחד מפני שהם מעניין אחד, וכאן נראה שהוא דיבור חדש, אף שהוא צלוח ענין, ולכן עשיית פירוד בין הדברים כ"י דפוס. כג) מנחות דף ל"ג ע"ב. ועי"ש צפוס, דיה אספלידי. כד) לא מנינו שאכסדרא נקראת אינדורנא, ובהקומין רבה שם לא נאמר אלא שאכסדרא דני רב כאינדורנא מעלייתא הוא, ואינדורנא הוא כמו אינדורנא שהוא חרובם של חדר. כה) צ"ב דף כ"ה ע"ב. כו) מוסבבת הגהה רמז"ס צמקוס מוסבבת. כז) מנחות דף כ"ה ע"ב. כח) דפנות הגהה רמז"ס צמקוס עמודות דפוס וכ"י. כט) דנימא הגהה רמז"ס צמקוס ונימא. ל) וז"ע דהא לדעת רצנו לית ליה לרב פי תקרה יורד וסותם בשתי דפנות בלא פלימין, ויש לומר דכונת רצנו לחד דופן לענין שנה ולתחמי דפנות לענין סוכה. לא) כן כ"ל צמקוס וכן. לב) דלכסון כן הגיה רמז"ס ומסר כ"י דפוס. לג) ליכא כ"ל צמקוס דליכא כ"י דפוס. לד) על זה כתב רמז"ס בגליון ח"ל: עיין

במקום שאין שם אלא שלש מחיצות כגון שתי מחיצות ושתי פצימין וכן שלש שלמות, אבל בארבע אית ליה אבל במקום שיש שם ארבע מחיצות כגון שלש מחיצות ושני פצימין אית ליה, ומהניתין יש קצת כותל מכאן וקצת כותל מכאן ופירצת כותל יותר מעשר באמצע. מימ קשיא כלומר הררא קושיא לדוכתא דאפילו בשתי רוחות נמי נימא סי תקרה ומשני כדאמרי כי רב כגון שנמרץ בקרן וזית וקירוי בארבעה, סי כגון שנמרץ בקרן וזית יותר מעשר ושתי רוחות דמתניתין היינו בקרן וזית, וקירוי בארבעה כלומר קירוי שלם לארבעת כותלי הבית שלא נמרץ הקירוי כלל, וקמיל שמואל דלא אמרינן סי תקרה אעינן שאינו אלכסון דבאלכסון ודאי מודי לרב כדפרישית לעיל, אבל להדיא דאינו הנג באלכסון מהו דתימא נימא סי תקרה דהוה ליי שזיר כותל מזרחי ושזיר כותל צפוני במקום שני פצימין קמיל דלא, אבל אם לא בקרן וזית אמרינן סי תקרה דשזיר שני צדדין היינו פצימין. שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני. אבל קרן וזית קתני דשתי רוחות קרן וזית משמע אבל פירצת נג אינה במשמע. רב לא אמר כשמואל דאיכ דהנג שלם היינו אנכסרה שאין לה פצימין ורב למעמיה דאמר בה דאמרינן סי תקרה יורד וסותם. דאיתמר אנכסרה בבקעה להכי נקט בבקעה דאי בחצר מוקפת אנכסרה שמיטא לדברי הבל שמוותרת ואי אפשר דלא לימא בבקעה (ג). וגי דפגת יש לה ורוח אחת אין לה דוסן ולא פצימין אלא פרוצה במילואה, דאי הוה לה פצימין האמרי לקמן יש לה פצימין דברי הכל כשרה בין לאביי בין לרבא, וכאין לה פצימין בעי לאוקמי פלוגתייהו כרב ושמואל, סכלל דביש לה פצימין רב ושמואל נמי מודו. ובסיק דסוכה אמרינן הלכתא כרבא וכלישנא קמא. רב אמר מותר למלטל בכולה דסי תקרה מרוח אחת אפילו בלא פצימין אמרינן ושמואל אמר אפילו מרוח אחת כיון דליכא פצימין לא אמרינן אבל בדי רוחות או בני כוליה) עלמא מודו דלא אמרינן, [כגון] בנוחטרא שהיא למעלה מן היסונו) אפילו שיש בה די אמות על די אמות לא אמרינן סי תקרה דצריך בני רוחות לכל הפחות, ונוחטרא גוסא לא דמיא להאי. דהא דאמרינן בהזורקו) דמוציא זיו כל שהוא וממלא דהתם ליכא רשות הרבים אצלה, אבל בבתים דפתחות לרהיר איכא למינור בנוחטראות דידהו . . . בעשר כולי עלמא לא פליגי בין רב בין שמואל באנכסרה שפרוצה ברוח אחת במלואה בעשר או בפחות דאמרינן סי תקרה בלא פצימין, כי פליגי ביתר מעשר. [איכא דאמרי ביתר מעשר] (ג) כיע לא פליגי דלא אמרינן סי תקרה. ולפי האי לישנא אית לן למיטר דפלוגתא דרב ושמואל דפליגי אמתניתין מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וקמיל דביתר מעשר שזיר מזרחי וצפוני לא הוה פצימין כדפרישית, והא דאמר רב יהודה (ג) קורה ארבעה סתיר בחורבא [כגון] (מ) שנפרצה במילואה מרוח אחת ונתן קורה די על שני הכתלים דאמרינן סי תקרה, וחורבא אורחא דמילתא נקט. רב

נלחש סס דף ג'נ ונחום' דעירובין דף כ"ה ונחום' דסוכה ד"ה אכסרה ו"ע עכ"ל. כונחו על מה דליתא סס דתתס אכסרה יש לה שלש ממיזות ולהכי נקט צנקה דלפטר דליכא אלא שתי ממיזות. חקן אס כן הדברים מה זה טכחז רבנו צמחון וגי דפגת יש לה. וחזלי דוח לחים על זה באמרו ו"ע. ולי נלחש טכונה רבנו לומר דגבי אכסרה נחזר לפטר טיש לה פלימין אכל צנקה צודאי חין לה פלימין. (לה) או בני כולי כ"ל צמקוס או צבולני כ"י ודפוס. ודאיזים הגיה צמקומו או כולי. ולי נלחש לקיים תנח או ולהגיה, צני כולי צמקוס, צבולני. וכונה רבנו דנ"ד או צני רוחות כולי עלמא מודו דלא אמרינן סי תקרה יורד וסותם ולחפוקי מדעת דסיי ז"ל, אכל צני רוחות אית ליה לנז סי תקרה בגון דליכא פלימין. (ו) עירובין דף ס"ז ע"ב ועיי"ט דף ס"ו ע"ב נחום' ד"ה נוחטרא. (ז) סנה דף ק"ע"ב ועיי"ט נחום' ד"ה עשה. (ח) העלות נהסגר הסיף רלחים ע"פ ליטנא דנמלא סס, ומקדח כ"י ודפוס. (ט) עירובין דף ס"ז ע"א. (י) כגון כן הסיף רלחים ומסר כ"י ודפוס.

נחמן אמר רבה בר אבא קודה ארבעה מתיר במים כלומר חצר שיש מים לפני החצר שנפרצה במלואה ונתן שם קודה ד' להתיר לרלות מן המים מותר דאמרינן סי תקרה אע"נ דעריבין (מ) סיא כדפרשינן בכיצד משתתפין, ומשום הכי נקט דמלקא דעתך אמנא אין מתיר במים הואיל ועריבין (נ) קמיל דשרי, דקל הוא שהקלו חכמים במים, כדפריש תלמודא בכיצד משתתפין להך לישנא דאמרת בעשר ובמלואה ליפ בעשר ובמלואה כדברי הכל. — לימא אביי ורבא במלונתא דרב ושמאל קא מסלני דאתמר סיך עינא אנסדרה שיש לה פצימין דיה כשרה, שתיים כהלכתן ושתי פצימין ואפילו רב ושמאל סודו כדפרישית. אין לה פצימין, פ"י יש לה שתיים כהלכתן ושלישית לא מסח ולא פצימין אפילו פחותין טפסת, אביי אמר כשרה זכוי, אליבא דשמאל כי ע לא סליני ולא פצימין לאוקמי אביי כוותיה, כי סליני אליבא דרב אביי כרב דמכשר ורבא ע"כ לא קא שרי רב רהני מחיצות של סי תקרה, שאתה עושה אותן מחיצות ע"י סי תקרה, לאנסדרה עבדי ומותר לענין שבת, אבל הכי רהני מחיצות של סי תקרה לא לסוכה עבדי לא. דכי נמרינן הלכתא לאנסדרא דעבדי לה (מ) אבל לא לסוכה כיון דלסוכה לא עבדי, דאין למדין קיו וכיש מה פצימו מהלכה. — ולפי דבנו שלמה כל השמועות דחוקות ועוד מה ענין אלכסון אצל שיפוע. וההיא דשילהי עושין ססין (מ) כנון שיש שלש מחיצות לקרפף וקירוי סאה סרוץ במלואו מרוח אחת, ומשני התם ולא אמרינן סי תקרה יורד וסותם משום דעבידא כי אדולא. פ"י ריח כמלונה בחבלים מרוחקים זה מזה דליכא סי תקרה, כמלונה במקשה (מ) תרגום כערסלא והיינו אדולא (מ). ורבנו שלמה פ"י אדולא שיפוע (מ), וליחא חרא דכי אדולא לא משמע הכי ועוד לדבריו הכא קרא ליה אלכסון והתם קרי ליה אדולא, והא דאמרינן בתחלת שבת (מ) דקירוי ע"י פחות מני מצרפין, התם הוו נסרים וקירוי טוב אבל חבלים חסורות שאין בהם אפי' חצי טפח לא אמרינן. ועוד פריח התם שמרוחקים החבלים יותר מני. וכמו שפירשתי כאן תפרשנה בסוכה דאיכא שתי מחיצות כהלכתן, והאי דאמר ליה רבא לאביי אפי' איפחתא ליה דופן האמצעי דליכא פצימין ואיכא שתיים כהלכתן, היה יכול להקשות אפי' איפחתא ליה דופן שלישי וליכא פצימין דבהאי שרי אביי. והאי דאותביה רבא לאביי מוכן חצר המוקפת אכסדרא מפי תקרה הפנימי, משום דאיכא לאנסדרא שתי מחיצות ולדבריו דאביי קסריך ולא קסיד למחיצות אכסדרא ע"י סי תקרה אי (מ) עבדי לה לסוכה. ולפי מה שפירשתי שתי מחיצות ופי תקרה למר כראית ליה ולמר כראית ליה דאודייתא, והאי דסליני רבנן אררי יהודה בשילהי כל ננות בעירובין (נ) בנשרים המסולשין משום דאתו דבים ומבטלי מחיצתא (נ). ופי' פצימין בעין מזוחת שלנו שהדלת תלוי באחת ונוקש באחת, ודרוץ מקום שהרלת נוקש עליו והאחרת חרוצה במקום שנתונן, גונש"נ (נ) בלע"ז. כי אין לנו אכסדרא שישתמשו בה בלילות שלא יתנו בה דלתות מסני הרוח והכלבים, לכך יש לה פצימין. וכן האיסקוסא הנקראת

(מ) דעריבין כן הגיה רח"ס נמקום דלריכי נכ"י דפוס. (מ) ועריבין כ"ל נמקום ולריכי נכ"י דפוס. (מ) לה כ"ל נמקום לא נכ"י. וכונחו דהמחילות עבדי לאכסדרה. ונדפוס לאכסדרה דעבדא וחסר לא. (מ) עירובין דף כ"ה ע"א. (מ) כמלונת נמקשה תרגום כן הגיה רח"ס נמקום כמלונת כהרגום נכ"י דפוס. וכן סוף נמוקי עירובין דף כ"ה ע"ב ד"ס סוף. ועל כמלונת נמקשה נישעיה ח' ח' איחא כהרגום טלנו כערכל מזוחת. (מ) כלומר דערסלא נלישנא דמרגום היינו לחלל נלישנא דנמלא. (מ) בעירובין ט"ז ד"ה וסוף. (מ) סנה דף ס' ע"א. (מ) ח' עבדי כ"ל נמקום איבעד נכ"י דפוס. (נ) עירובין דף ג"ה ע"א. (נ) מתימלא כ"ל נמקום אמתמלא נכ"י. ונדפוס איחא אמתמלא ונל"ה ג"ה הגיה המתימלא. (נ) Gond נלמן נרסם כמו מטיאלעגל נלמן אשכנז. (נ) ויש כן הגיה רח"ס

מפתן חרוצה שנוקש שם סוף הדלת. וישנן) אכסדרא בכקעה שאין לה פצימין ויש פצימין שהם חיווק לחקרה כדאמרינן בהקומץ רבה(ג) אינן חרוצין אלא כמו עמודין ועושין אותם כמותן אכסדראות שבחצרות או ברשות הרבים סגורה סביב. ושלחם שהיו מאכנים חרוצים כעין של עץ שפירשתי. ורוכ בניניהם מאכנים היו. ויש פצימין מאכנים שהרוצים ואינם כשל עץ. ששל עץ מחובר הכל אבל של אכנים יש מהם שאינן מחובר הכל. שנותן אבן אחת חרוצה בסוף(ה) כותל האחד וכניח מקום אבן אחת חלול ונותן אבן אחת ומניח א' חלל מלא אבן פצים. וכך עושה כל הפצימין מראש כותל האכסדרא עד הקרקע. ועל פצים כזה שאינו מחובר אלא הפסק בין פצים לפצים נחלקו אב"י ורבא עליה [אי אמרינן(ו) לבודד בפ"ק דסוכה. דאב"י אית ליה לבודד מאבן פצים לאבן פצים והוי כפצים שלם וכלחי שלם. ורבא אמר לא אמרינן לבודד לעשות כפצים שלם ולחי שלם. דפצים של פרקים ולחי של פרקים כעין שיני החומה לא הוי לבודד. ולפי פצימין הללו אתה מפרש לפי ענינן ההלכות(ז). וזה של לבודד פ"ח. ומוזות וסיפין ופצימין ענין אחד הם אלא שמוזות אינן ממלאין רוחב שערי אכנים וסיפין ממלאין רוחב שערי האכנים כמו שכתובת(ח) וימד את סף השער קנה אחר. [והקנה היה שש אמות. נמצא(ט) שש אמות עובי החומה. רבנו יעקב זצ"ל.

סימן צו.

(בענין הכנים שבלין וכו' למוללן במיליות).

ביצה. (פרק קמ"א) בנמרא דביש אומר אין מוליכין חלה וכו' (א"ל) איכ מצינו תרומה שוכאי בהרמחה. פוגיא זו נכוחה למבין פ"ח דגרים ולר' נמי משכחת לה בנזן שהכנים שבלין וכו'. ולא נרסינן ולר' יוסי ב"ר יהודה. אך פ"ר רש"י(ג) והתוס' ב' בחומץ על נתר ומעדה בנד ב"ש קרה(ד). שהם אומרים ר' יוסי ב"ר יהודה פוטר שאין תורת תרומה במיליות ולא בתחילתן כשהן(ה) שבולין ולא בסופן כשהן מלילות. וחלילה לכל יודעי דת ודין לומר כן מפני כמה דברים. האחד שכן(ו) פטורו של ר' יוסי בעין פטורו של המכנים שבולין לעשות מהן עיסה אוכל מהן עראי ופטור. אף ר' יוסי ב"ר יהודה פוטר אהכנים שבולין למללן ואוכל מהן עראי. אבל לאחר מלילה לדיה תורת טבל נמור עליהן ואינו יכול לאכול אף לר' יוסי ב"ר יהודה אף אכילת עראי והוה נרנו לתרומה. דהא ר' יוסי ב"ר יהודה פוטר אהכנים שבלין למללן במיליות קאין. אבל כי מללן וודאי חייב. ועוד אי ר' יוסי ב"ר יהודה לית ליה תרומה אמלילות כלל ולא בשבלין בתחלתן ולא במלילות בסופן. מאי האי דקאמר תלמודא הא רבי הא ר' יוסי ב"ר יהודה. לתרווייהו מצינו לאוקמי שפיר בין

צמקוס יש צכ"י ודפוס. (נד) מנחות דף ל"ג ע"ג. (נה) צמקוס כן הוא צכ"י. חז"ל צמקוס צמק. (נו) אי אמרינן כן הוסיף רש"י. (נז) כלומר אם תמצא הלכה צמקוס פלימין לדין אתה לפדש לפי ענין והוכן הדברים צמקוס פלימין ה"ל ידובר זה. ורש"י הגיה: ולפלימין הללו אתה מפרש לפי ענין ההלכות. (נח) יחזקאל מ'. ו'. (נט) המלות הצמקוס הוסיף רש"י וחסרות צמקוס וכ"י. והקנה היה שש אמות כמו שכתוב צמקוס צמקוס שש אמות כ"י:

סימן צ"ז. (א) צילה דף י"ב ע"ג ודף י"ג ע"א. ועי"ש צמקוס ד"ה הא רבי וגם צמקוס צמק. (ב) צמקוס צמק. (ג) שם ד"ה צמקוס צמק. (ד) משלי כ"ה. כ'. מעדה צמק צמק. (ה) קנה חומץ על נתר וצר צמקוס על ל"ב רב. (ו) כשהן כלי צמקוס צמקוס. (ז) שכן כן הגיה

מוללין (מלילות) בין המשנה דלא מצינו תרומה שזכאי בהרמתה, דלר' יוסי ביר יהודה נחא דלית ליה תרומה במלילות ולר' נמי כיוון דשבלין חייב הוה ליה לאפרושי וכל מילתא דאיפשר למיעבדא מעוים לא מצינן למיעבדא ביוש, והאי דקאמר מוללין אמורשין ואמתוקנין קאי ואמעושרין מעוים, ושבקה למתניהין דהיא דחקה ואוקמה אנפשיה, ואין זה דוחק כלל למתני במתוקנין. והתוס' שהעמיק לומר הא ר' הך ברייתא רתני בה מערב יושט) ודייקנין בעוים אין ביוש לא, שחתו הסניא ולא היו הרברים מעולם. דהא כבר תרצו לה והיה ראשי ביוש וכו' ודחיה, והדר אקשי ליה. סמתניהין ועלה קאי לא קשיא הא רבי וכו', ואתה מתרין תרצו על מה שלא הקשהו טענו חסין והורה לו בשעורין הוא, ואינו משיב כהלכה שהרי כבר אמרנו שאותן שתי הברייתות י) מתירות למלול ביוש. ומפני שטעו בפירושו של ר' יוסי ביר יהודה פוטר הביאן לכלל זה, ושיבת התלמוד באה כמים לקרב וכשמן לעצמי. וכן הוא הדבר על אופניו כתפוחי זהב במשכיות כספין. מוללין מלילות ביוש להיות רכות ומתקיימות סמוך לקלייתן באור וכשמצטננות מתקשות ומותר למלול ביוש, דאין הנמללות מערב יוש [שובות יד] כאותן הנמללות ביוש ומאחר שיותר למלול מותר להפריש תרומתן דומיא דמפרישין חלה מן העיסה ביוש, שהרי אי אפשר להיות שילושטו [את העיסה] מעוים שדעתו לאכול פת חטה, אף כאן דעתו לאכול מלילות רכות, והשתא מיד דאין נרנו לתרומה עד שימלול כמו שאר חסין שאין) נרנו בשבלין עד שימרח בכרי, ואיב דמוללין מלילות מצינו תרומה שזכאי בהרמתה וכו'. ליק הא רבי הא ר' יוסי ביר יהודה וכו' ומתניתין דקתני לא מצינו וכו' ואפי' במלילות ר' היא, דכיון דלר' בשבלין מצי להפריש תרומה דהוה נרנו, מאחמול מעוים בעוד שהוא בשבלין הוה ליה לאפרושי, אבל ביוש לא מצי מפריש לה ולא מצינו תרומה וכו', ומיהו ר' [שאני ליה בין י] מתוקנין מעוים לשאינן מתוקנין. וברית) ר' יוסי ביר יהודה היא דאמר אין נרנו למעשר כשהוא שבלין עד לאחר מלילות הנמללות ביוש שהן רכות ומתוקנות, נמצא שלא היה יכול להפריש תרומתן מעוים שהרי לא נמללו דומיא דעיסה וחלה שמפרישין אותה ביוש, ואליבא דר' יוסי ביר יהודה מצינו תרומה שזכאי בהרמתה, אבל אוכל מהן עראי מדרבנן, דאילו מראורייתא אפי' אכילת קבע שהרי לא הוקבעו למעשר עד שימרחו בכריט. ולמוללין) במלילות אהניס שבלין דרישא קאי, הניס שבלין למוללין במלילות ר' מחייב דהננסתן בשבלין זהו גורנן וחייב אף על אכילת עראי, ור' יוסי ביר יהודה פוטר, ולקמן בסוף פרק המביא כא) אשכחינן כי האי גוונא דקתני חצר לאוסקי מרתנן המעביר תאנים בחצרו לקצות בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי ופסורין ותני עלה ר' יעקב מחייב ור' יוסי ביר יהודה פוטר ואאכילת עראי קאי, [והכי נמי קאי] כ) על אכילת עראי, ד] בעוד שהן בשבלין עד לאחר מלילותן ליתנן בחיקו או על גבי נפה כרתנן במעשרות כ) המולל מלילות

לא"ס צמקוס שהן נדפוס וכי. ז) זה תימלא דרכ נר חקן סס. ח) כלומר האי דמוללין מלילות. ט) הך נדייתא דהמולל מלילות מערב טעה וכו' שממנה חותיב אצוי. י) כלומר לרבה. יא) כלומר גם נדייתא דאצוי מסכמת עם תימלא דרבה וקרי ליה נדייתא גם לתימלא דרבה. יב) רומה על חתלים קיט, י"ח ומצא כניס נקדנו וכשמן צענמותיו. יג) משני כיה י"א. יד) טוונת הסופה מלאים ומסר צכיי ודפוס. טו) טילות כ"ל צמקוס טעמה צכיי ודפוס. טז) טלין כן הניה לאזים צמקוס חין. יז) טלחי ליה צין כן הוספי לאזים. יח) צכיי כ"ל צמקוס וכו' צכ"י ודפוס וכלומר וצדייתא. יט) צכדי כ"ל צמקוס צכדי צכ"י וצמקוס וצכדי נדפוס. כ) ולמוללין כן הניה לאז"ס צמקוס למוללין נדפוס וכי. כא) צילה דף ג"ס פ"ב. כב) וחסני נמי קאי כן הניה לאז"ס ומסר צכ"י ודפוס. כג) צילה

של חטיף מנפח יד על יד ואוכל כד) ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב במעשר. בשלמא לדירי מתוקמא כה) כר' יוסי ביר יהודה רל"ו לא בעינן אלא הכנסת שבלין כיון רלמולין בעי, אלא לירדהו הא מני לא ר' רבמלילות אין פופר עראי הדכנסתן זהו נפר גורנן וכר' יוסי ביר יהודה נמי לא רליריה אין תורת תרומה במלילות, [אלא ודאי רל"ו יוסי ביר יהודה כשמללן חייב] כו) דוה גורנן כמו שאר חטים בכרי. והשתא פריך דלרבי נמי דמוקמית למתניתין דלא מצינו תרומה שזכאי בהרמתה אליביה משכחת לה כנון שהכנים וכו'. כיון ראמת רל"ו נמי אותן מלילות מוללין המתוקנין מעייס, [ואיכ' אם הכנים שבלין לעשות עיסה ונסלך] כ) שאי אפשר להפריש תרומתן מבעוד יום, מצי לאפרושי ביום, ואיכ' מצינו תרומה אפ"י לרבי שזכאי בהרמתה. אלא מאי תרומה וכו'. על זאת אין להשיב, וכל המשנה ממסבע זו אין כה) רוחי נחה הימנו. ת"ס.

וגם דלרבי התוספי, דלרברי ר' יוסי ביר יהודה לא מצינו תרומה שזכאי בהרמתה שהרי אין תורת תרומה במלילות כל עיקר, איכ' מאי ול"ו (מאיר) כט) נמי דמשמע כל שכן לר' יוסי ביר יהודה מצינו תרומה שזכאי בהרמתה. הא אמרת אליביה דלא מצינו תרומה לה). וכל הסוגיא שלמטה מוכחת כן דלר' יוסי ביר יהודה שייך תרומה לאחר מלילה ולא בשבלין [נבין] ז) תרי לישני ראב"י. ת"ס. והא דקתני לקמן בפירקין המולל מלילות של חטים מנפח יד על יד ואוכל ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב, אליבא דר' יוסי ביר יהודה היא ז). ת"ס.

סימן צ"ח.

(בענין ססה מסמאת חבילה ומטהרת חבילה).

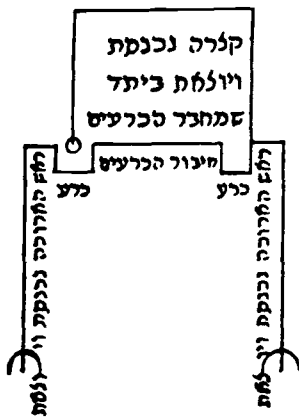
סובה. א) רוב מסות של עניים כך הן עשויות, [קצרה] ב) לקצה האחד כמו שפרש"י. וכן לקצה השני, ושתי ארוכות מן הקצה אל הקצה, האחד מזה והאחד מזה. ולא היו מסורגות רובן, אלא החבלים היו מסורגות בין היתדות כמו ששינונו סריני חלונות וחבלי המטה (שסירקן) ד) וכו' בהעור והרובב. ל"ו אליעזר מסמאת חבילה ומטהרת חבילה. ושתי חבילות יש במטתן, קצרה ושתי כרעיים מצד אחד וארוכה חבילה האחת, וכן השנית, (וחבית) [ומסות] ה) בשתי חבילות היה מצוי להם,

דף י"ג ע"ב וזענעטות פיד מיה כד) צ"ס צילה שם איחא על יד על יד ונמטנו נענעטות שם מיד ליד, אכל דרייף הגיבאח יד על יד. כה) כלומר קד מעטת דמעטות המולל מלילות וכו'. ועיין נכש"א. כו) הוספה מלח"ס. כז) הוספה מלח"ס. כח) זו אין כן הגים רחיים נמקוס דאין נדפוס וכ"י, כט) מליד כן הוא צ"כ' ודפוס ולרייך למחוק. ל) וי"ע דהא לפירוט כש"י וחוס' דיה חילו לא גרסינן ול"ו נמי חלל ה"ג ול"ו יוסי צ"כ' יהודה נמי. לא) כלומר צמלילות. לב) נבי הוספה מלח"ס. ג) חוכן סורגים הללו ככר נאמר למעלה. ועיין הערה כ"ה. ולפי הנלמה הדיבור הזה וגם הדיבור שלפניו אינו מ"ח אלא ניתוסף ע"י איש אחר או בגליון או אחר סיוס דברי ר"ח לעיל וחולי הוא כמו כוסמא אחריתא. וגם האומיות ת"ס כ"ל שאין רומחין על שם רבנו, כי רבנו יעקב זן מליד נעלמו מעולם לא היה מכנה עלמו צ"ס זה ולא מחס כך אח שמו. ואם אחרים כנו אותו צ"ס זה דרך הכבוד, הלל לא היו כותבים "חס" סחס צלא רבנו. לכך כ"ל שרייך למחוק הנקודות מעל ח"ס וז"ל חס צלא נקודות וכוונתו חס ושלם:

סימן צ"ח. א) סוכה דף ט"ז ע"א. ב) כן הוסף רחיים ומכר צ"כ' ודפוס. ג) ספירש"י כן הגים רחיים נמקוס ספירש"י נדפוס, וכ"י ספירש"י. ח"ל רש"י שם דף ט"ז צ"כ דיה קלרה, אחס אשר צדוהז המטה ל"ד מלשונות ומלגותיה. ד) שם צמולין דף קכ"ה ע"ב ליחא שפירקן, חולי ל"ל שמורגין כמו נכש"י שם שמורגין. ה) ומתח כן הוא

לסיכך מטמאת כל חבילה בפני עצמה ומטהרת חבילה, אעים שפעמים משתמשים בארוכה ושתי כרעיים ואין קצרה עמהם, ולא היצאו (א) לקצרה אפי' לכשינטל (הנחז) (סן ה) חבילה, והשתא מיהא שפיר טבלה כדאמרינן (ת) גבי טפה שננבזה לסמים חצייה שהיא שגורה, ולא בענין (ט) חבילה ננבזה, וקתני התם החזירוה הנבים מטמאת טכאן ולהבא דהא כבר מיהרה. אבל לרי אליעזר אינה מטמאת אברים רסמית גוראוי לאו עיקר טלאכה היא. וחכמים אומרים טפה מטמאת אברים ומטהרת אברים, דדרך טלאכתה בסמך אנודא (י) כרסרש תלמודא (יג), ומטהרת אברים כיון דדירכא (יג) למישלף קצתה (יד) אינלאי טילתא רחיצו קצרה במקום שנכנסה במקום חבור הכרעיים כזה כמו שצירתי (טו): וצריך היה לפרק המטה בשעת טבילה כדתנן התם כפי י"ח

צורה שנייה בכ"י.

צורה שנייה בדפוס.

כ"י דפוס ורל"ס מתק המלה ומצית והגיה אחריה ונשתי במקום כ"ת. וז"ל ט"ל ומטות במקום ומנית. (ו) רל"ס הגיה חייטי במקום חיילא. ואין לריך להגיה. כי כונת רבנו שהקצרה אינה מולגת ואפילו לכשינטל הקצרה אחר כך דאיכא לעמוד אינלאי מילתא למפרע כי כן דרכו למיסלף קצרה, זה לא אמרינן דהשתא מיהו שפיר טבלה. (ז) והנה חבילה כן טוף כ"י אצל דפוס והנה חבילה ורל"ס הגיה וסיינו במקום והנה. ולי כלהל שזריך לטגיה מן החבילה במקום והנה חבילה. (ח) כדאמרינן כן טוף כ"י דפוס ורל"ס מתק הכי ואיכ ז"ל דאמרינן במקום כדאמרינן. והנכון לדעתי כנו שכתוב בספרים כדאמרינן. וכונת רבנו להציא רליה ממתיחין דכלים פי י"ח מ"ס דגם טס אס סחזיזוה הגנבים ממעלה רק מכלאן ולהבא ולא אמרינן אינלאי מילתא למפרע. (ט) כלומר טלא גנבזה צאיפן שחלקי סחלי משתמשים להיות חבילה אחת כגון קצרה ושתי כרעיים וחלוצה כמ"כ לעיל. ורל"ס הגיה טלא כעין במקום ולא כענין. (י) כ"ל במקום גמלי כ"י דפוס וכן הגיה רל"ס. (יא) כ"י דפוס אגמול. (יב) כ"כ טס. (יג) דירכא כנו דרכא פ"ז מ"ח ע"ב. ואולי ז"ל דדירכיה או דאורחיה ועיין לקמן. (יד) קצתה כן הוא כ"י דפוס. ואולי ז"ל קצרה. (טו) כ"י וגם דפוס יס כאל שפי לרזח. אצל הלוצה הראשונה סן כ"י סן דפוס משתח כל כך חמונחה. עד טלי אפטר להנינה, ולכן השתמשים מכלאן וצירתי רק הלוצה האנייה כ"י וגם מסדפוס. ונראה לדעת רבנו שהמטה היחה מחוברת משתי חבילות. החבילה האחת היחה עומדת ומקצרה וכרעיש ומצור הכרעיש וגם הלוצה אחת

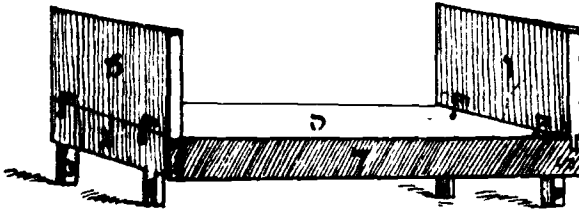
דכלים המסרק את המטה כדי להמכילה, והיינו דחני בברייתא (ה) כיצד כרעה שמירשה עם הקצרה ועם הארוכה הרי זה חבור נטמא זה נטמא זה והיה על זה היה על זה ואינו חוצץ דהכי אורחיה דברי ר' אליעזר וחכמי איתו חבור דאורחה לפרקן שלא בשעת מלאכתו נטמא זה לא נטמא זה הוה על זה לא הוה על זה והוצץ דאורחה למשלפה. וכרעה דברייתא כך הוא, שתי כרעיים סצר אחד והקצרה והארוכה עמה דהיינו חצי מטה חבילה אחת. והא דתנן בשמורין או בארוכות המטה (ה) מוכיח דדומיא דשמורין הוי אורחא להיות נשטמט הארוכה ושתי כרעיים בלא הקצרה, שאם הישאר הקצרה איך תהיה הארוכה משמשת, הלא ראשה של צד הקצרה נבה והאחד נמך. ומקורה שנשברה (שאיין) סומכין בארוכות המטה (ה) ומתקרה סוכתו בשמורין אתה למד דרך שתשמיש מפותיהן מסורקות. ורב האי פירש בקצרה ושתי כרעיים ובארוכה ושתי כרעיים סומכין בכוחל ויושבין עליהן בטובה ומוהיט) חבלים, והפוחה חבלים צריך לישב במקום נבה, ומשרי אשלי כמו דשדחיה דומה בת דומה (ג).

סימן צמ.

(בענין עסק במצוה פסור מן הכצוה).

סוכה (א): שלוחי מצוה שמורין מן הסוכה, והיה לכל מייע אלא תנא בסוכה קאי כדאמרינן תנא בפסח קאי גבי סת עבה בפסח (ג). מהימ דתיר בשבתך כביחך זרע לעוסק במצוה, דבשבתך כביחך אפי" שטמא דקרא משמע רשות הא דלכר מצוה פסור מקריאת שמע, והכי נמי פסור מכל מצות עשה שהומן נרמא (ג).

מחונרת עמה. וכן הסנייה נגד אחר. ולפי דעת רננו כל טלוחת כל המטה היתה כמו זאת:

(א) קורה נגד אחד נכנסת ויוולת ביתד שמחצר הכרעיים. (ג) שתי כרעיים. (ג) יחד המחצר הכרעיים. (ד) ארוכה המחונרת עם אותו יחד ונכנסת ויוולת ביתד השני. (ה) ארוכה שנייה המחונרת עם יחד שני ונכנסת ויוולת ביתד הרשון. (ו) הקורה נגד השני. (ז) היחד נגד שני המחצר את הכרעיים. (ח) שתי כרעיים נגד שני. כן היא צורת המטה לדעת רננו לפי ראות עיני. ועיין ברמזים פירוש המטניות כלים פי"ח מ"ה ועדצריו עם תלחה כי לפי דעתו וטובה צורת המטה נדעת רננו בכל וכל. כי לדעת הרמזים יש ארבעה נלזים בלדע זויות ונמוכס יתקעו הרגלים ועיניש.

(ט) חוספתא כלים בגא וניעאל סוף פי"ח הוצלה צחוכי סוכה דף ט"ז ע"א ד"ה מטה. אכן צחופתא עם לא נולח צ"ה הלשון שהניח רננו כלן. (י) סוכה דף ק"ו ע"א. (י"א) שנת דף ק"א ע"ב וטס תלחה טלריך למחוק טלחין נכ"י ודוס. (י"ב) נ"ל טל"ל וטוויין נמקוס וטווה. (כ) בגיטין דף ס"ט ע"ב. כוונתו דגם עם המלה לדחיה טעמה סחולתו. ועיניש ברש"י ד"ה חוטי דחוריתא:

סימן צ"ט. (א) סוכה דף כ"ה ע"א. (ג) סמחים דף ל"ז ע"א ועיניש צחוכי ד"ה תנא. ועוד עיין בפני יהושע סוכה טס. (ג) ראה זה דגד חדס טל"ל נללנו

והיינו מעמא דמתניתין. ובלכתך בדרך פרש לחתן דאינו קורא קיש, ומשום דלא רמי חתן לעוסק בשאר מצוות איצטריך קרא לחתן משום דטרור הוא, ומירדא לקיש (ד) מבטלה ליה, ואהני קחני מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור, דרבישא קרא נפקא העוסק במצוות לכל המצוות, ומסיפיה נפקא (לבר) מכוונה לבר מקיש. הילכך לא אמרו מכאן אמרו העוסק במצוה פטור מן המצוה. ואיך משום חיוב אלמנה נקט האי לישנא, הא ליתא רחיוב אלמנה לאו מררשא אלא מסיים מילתא מסברא דנמשיה, והיינו (ד) דקא משני נבי בתולה התם טריד בסירדא דמצוה, אבל עסיקת מצוה ליכא רלא מיפטר אלא מקיש. [ושריך והעוסק במצוה פטור מן המצוה] מהכא נפקא מהתם נפקא וכו' ומשני צריכא אבל הכא רמסא זמן קיש כשבא עסק מצוה לידו, ולא אכונס את הבתולה קאיו) אמר ר' אבא בר זבדא אמר רב חתן ושושבינו וכל בני חופה פטורין מן הסוכה כל שבעה כרמפרש טעמא לעיל משום דבעי למיחרי וכו' ש"ס מסוכה. בלחוד קאמר) וכל שבעה קאמר. חיר חתן ושושבינו וכל בני חופה, לא זו אף זו קאמר) פטורין מן התפלה ומן התפילין וחייבין בקיש. והכא לא מחני כל שבעה אלא לילה הראשון קאמר ופוסרת הד"ט) ברייתא מתפלה ערבית משום דבעי כוונה יתירה כדאמרין (בברכות) אבנהי דשמואל כי הוה אחי באורחא לא הוי מצלי תלמא יומי וכו'. ומן התפילין משום שכרות ולילה הראשון, וקסבר לילה ומן תפילין. וחייבין בקיש בין חתן בין שושבינו (וכן) חולין ומשמשיהן ולית ליה דמתניתין היה קורא בתורה (ב) דחתן פטור מקיש לילה הראשון וקסבר תנא דברייתא קיש פטור ראשון ורבר מועטין). משום ר' שילא אמרו התן פטור מקיש לילה הראשון וכל בני חופה חייבין, ומתניתין רהיה קורא דתני התן פטור מקיש לילה הראשון ר' שילא היא, ולא שושבינו שאין חייבין. ואסיפא דברייתא קאי ר' שילא ובתפלה ובתפילין לא איירי, דילמא בתפילין אית ליה לילה לאו זמן תפילין הוא ובתפלה מורה כאבנהי דשמואל כדפרישית לעיל. דתניא (ד) ר' חנניה בן עקביה אומר כותבי ספרים תפילין ומוזוזת וכו'. ומזכרי תכלת פטורין מן התפלה ומן התפילין ומכל מצוות האמורות בתורה לקיים רברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי [אומר] העוסק במצוה פטור מן המצוה, ואין הלכה כר' חנניה אלא כר' יוסי הגלילי רסתם לן תנא כוותיה, רמרקא חשיב ר' חנניה בן עקביה להגך מכלל ראנים

זפירוש נסוס קדמון לחלק בין מלות עשה שהז"ג ומלות עשה שהז"ג זענין עוסק במצוה פטור מן המצוה. ועיין לקמן בצרייתא דר' חנניה בן עקביה ועוד ברכות דף י"ז ע"ב בני שממו מוטל לפניו ש"ס איחל פטור מכל המצוות האמורות בתורה. ועיין בפני יהושע ברכות שם שהקשה סידך מנינו למילך כל מלות האמורות בתורה מהני תלת דילמא דוקא דמעשה"ג פטורות ועיי"ש. והוא לא רלא דברי רבנו כאן דס"ל דבאמת רק דמעשה"ג פטור. אמנם דר"ף לא גרים שם מכל המצוות האמורות בתורה. ועיין בתלמודי רבנו יונה שם ושם תיגלא שכתוב דכי היכי דפטור מן התפלה ומן התפילין הי"ג פטור משאר מצוות כגון לולב ושופר וכיוצא בהן. ואולי כונס ר"ז כזה להסכים עם דעת ר"ת דדוקא דשאר מצוות כגון לולב ושופר וכיוצא בהן שכן מצוות עשה שהזמן גרמא, פטור. (ד) לק"ש כן הוא בכ"י וגם בדפוס, ודל"ס הגיה מקיש. (ה) כל"ל דמקום וה"ל בכ"י ודפוס, וכוננו דגם משם מוכח דכונס את הבתולה לאו משום עוסק במצוה פטור חלל משום דטרוד ולא כרש"י שם ד"ה חלל. (ו) חלל על העוסק במצוה, להטוב לא מיפטר חלל משום עירדא ונקדנן פסח לא שייך טעמא דעירדא. (ז) גם מה ראייה דטעמא דחתן לאו משום עוסק במצוה. (ח) כלומר לא זו חתן חלל חף פוטנדין וכו' חופה. (ט) וטעמא דן כן הגיה רל"ס דמקום ופטורה הוי בכ"י ודפוס. (י) בברכות כן הוא בכ"י ודפוס ולא נמלא שם חלל בעירובין דף ס"ה ע"א. (יא) וכן כן הגיה רל"ס דמקום כגון. (יב) ברכות דף ע"ז ע"א. (יג) וכמו שפירש"י שם ד"ה ומיידין.

בכלל שאר עוסק במצוה מסוד מן המצוה. וראיה לדבר דאמרינן בס"ק דשבת (טו) חברים שהיו יושבין ועוסקין בתורה מססיקין לקיש ואין מססיקין לחסלה, ואע"פ שתלמוד כנגד הכל ועוסק במצוה מססיק לקיש, ועוד ראיה מדאמר ר"ת (פ) ל"ש אלא כנגד ריש בן יוחי וחבריו אבל אנו מססיקין בין לקיש בין לחסלה, אע"פ דח"ת כנגד כולם, כ"ש מוכרי תכלת וכותבי ספרים והתנאים דמססיקין לקיש ולחסלה, ועוד תניא (י) מבטלין ח"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה לחופה. ואע"פ דאיכא למימר ר' חנניה בן עקביה מני להו להנך משום דרבים צריכין להב וסחמרינן בהו כמו בהוצאת המת ובהכנסת כלה, כדאמרינן במקום שנהגו (ק) כ"ד"ט) תעניות התענו עליהם כדי שלא יתעשרו דאי מיעתרי ממנעי ולא כתבי ספרים ולא מזבגי, אפי' הבי לית הילכתא כדפרישית, אלא היכי דמי עוסק במצוה לא כמו שפ"י רבנו שלמה (כ) הולך ללמוד תורה ולהקביל מני רבו, ראי' כיש הנך דר' חנניה בן עקביה, אלא כרב חסדא וכרבה בר רב הונא כי הו [עיילי] בי ריש גלותא בשבתא רריגלא (כא) לדרוש דרשות לרבים להפריש עמי הארץ מכל רבר איסור ולדרוש בהלכות התנא. דבי ריש גלותא לא הוו רשמי כדאמרינן דריש גלותא דראין דינא דפרסאי (כג) ובימי רב חסדא הוה אותו ריש גלותא כרמוכה בהדיא שמעתתא דאזיל קמיה דרב נחמן (כד), ורב נחמן הוא דאמר לעיל (כה) לרבה בר רב הונא ולרב חסדא אהרריתו משמעתייכו (כו), כי איקלעי לבי ריש גלותא ואנניגהו בסוכה שנייה מוסלני. וכדאמרינן (כז) מכתפי ליה בשבתא דריגלא משילי להיני ומהיני לשילי. וכנן עבור שנה (כח) הולכי לדבר מצוה מסורין בין ביום בין בלילה כיון דלדרשא אזיל או למול אח בנו כל שעתא ושעתא קאי בעסק מצוה וזחייב ביום כבלילה ובלילה כביום, וכל שעתא עוסק במצוה הוה (כט).

סימן ק.

(בענין ארבע עשרה מעדות חייב ארם לאכול בסוכה).

סוכה. (ח) אמר בירא חזר בו ר' אליעזר, מו האחרונה (ז) שהקשינו עליה כסידור ר"ח ולא כפי ר' שלמה, [דמהך דמי שלא] (ג) אבל (ד) בליל י"ט הראשון סריך

(יד) סוכה דף כ"ו ע"א ושם איחא תניח. (טו) טנה דף י"א ע"א. (טז) טס. (יז) ענינה דף ג' ע"ב. (יח) פסחים דף ט"ז ע"ב. (יט) כ"ד כ"ל נמקום כ"ה נכ"י ודפוס. וכן הוה נפסחים טס. (כ) כן פירש רש"י נמתיתין סוכה דף כ"ה ע"א ד"ה שלומי מלוא. (כא) טס דף כ"ו ע"א. (כב) גם זה נגד רש"י שפירש טס ד"ה שלומי מלוא אכן שנאנו לשמוע הדקשה ולהקביל פני ראש גלוחא. (כג) ז"ק דף י"ח ע"ב. ומשם נראה שלל היו דברי ריש גלותא כשמעיס אלל העם. (כד) טס כדומר משם ראי' שאזרח ריש גלוחא חי זומנו של רב נחמן, ואיכ היה גם כן ז"מי רב חסדא, כי רב נחמן ורב חסדא ורבא צר רב הונא היו זומן אחד. (כה) סוכה דף י" ע"ב. (כו) ושם איחא אמר לנו הדור צנו דבנן משמעתייכו. (כז) ז"ל דף כ"ה ע"ב, יומא דף פ"ז ע"א כנהדרין דף ז' ע"ב. וכונה רבנו צוה להניח ראי' שכן הוה מנהג החכמים לילך לתקומות אחרים ולדרוש דרשות נכזים. (כח) וז"ע דמה ענין עטור טנה לשבתא דריגלא. וחולי נמשך להולכי לדבר מלוא לומר טנס ההולכים לעבר טנה ככללם. (כט) כונחו כי משעם זה פטורין אף צעעה מתיחס, ועיין צחוס' סוכה דף כ"ה ע"א ד"ה שלומי מלוא:

סימן ק. (ח) סוכה דף כ"ו ע"א. (ג) זה פירושו של רבנו שחזר צו מן האחרונה דמי שלל אכל ליל י"ט הראשון וכו', ולא כפירוש רש"י טס דיה חזר צו שחזר מן הראשונה ולסודות לדברי חכמים לומר שאין לדבר קנה. וזכרנו ש"ל טס הונחה דמת רבנו טס רש"י חה ע"ם וז"ל ר"ח או ר"ח. (ג) העלות צהסגר הוסף לח"ס. (ד) אכל כ"ל נמקום אלל

מי אית ליה לרי אליעזר הבי והוא י"ד סעודות בעי וקאמר כירא הרר ביה מהך, כי יפה הקשה התלמוד ומוקשית היא. ולהכי קתני מתניתין ר' אליעזר אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה ומשימא שאין תשלומין לייך ועוד אמר ר' אליעזר כי הוה אית ליה ברבנן (דלילה הראשון תוכה שיש לאותו לילה תשלומין לילי י"ם האחרון להשלמת אכילת חובת סוכה, ודלמא) סדרבנן וליבא כל תוסף דאין מתנוין לעבור. וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין, ונראה בעיני הלכה בהשלמה כר"ז) אליעזר אליבא דרבנן. ובתר הכי הדר ר' אליעזר מדברי חכמים ולית ליה לילה הראשון [חובה] ולא השלמתן אלא ברמסמע ליה תשבו כעין תדרו ובתדרו ליבא השלמה והשתא ניהא ועוד (ה), והשתא ניהא האי דעושין ססין (דמייתי הך התם, והשתא ניהא ליל י"ם הראשון), דבמילתיה דר' אליעזר, ומשנה צריכה היא, קמילת) השלמה למאן דאית ליה ברבנן דלילה הראשון [חובה]. וזה שיטת התלמוד דאמאי דפריך עליה אמר שאינה משנה או שחזר בו ולא אהרוא דפריך מינה, כיון דלא קאמר ביה הדר ביה מהר"א. משלים במאי, למאן דאית ליה השלמה דר' אליעזר לרבנן. [ומשני] במיני תרנימא, דהפסקת אכילה אינה חשובה. לא כאן ולא נבי שלש סעודות, ובלילה אין ררך להשהות ולאכול פעמים, דאפי' לר' חירקא (ד' דאית ליה ר' סעודות אין שתיים בלילה אפי' בתקופת סבת אלא אחת בלילה ואחת שחרית ואחת בצדדים (ט)).

סימן ק"א.

(שלש קשיות מ"י מנחם סיואני ותשובות ר"ת עליהן).

באגרת דרבי'א (כתוב דברי הרב אלטס עיקר ומרבנן) יהודה עתיד אתה לקבל את הדין. השיב ר' מנחם שלשה המה דברי רב יהודאי נאון נסלאו ממני: **[א.]** הצרכת הליצה במקום בת.

[ב.] תקנת נשואין לקפנה בחיי אביה אם הלך למדינת הים, והלא ספק אשת איש שסא קיבל בה אביה קידושין ואין בה משום ינהגו בה מנהג הסק"ג).

זכ"י דהפוס. (ה) כדנצן כג"ל צנקוס דדנצן זכ"י דהפוס. וכוננו אח זס אמר ר' אליעזר קודם שחזר מדברי חכמים ותוס ס"ל כומייס. (ו) דהילמח כן הגיס דלחיס צנקוס דילמח. (ז) כ"י כג"ל צנקוס דר' זכ"י דהפוס. (ח) דזזה נזס עסדר המנסס לחוסין הסלכה צסלעס אליעזר דחכמים. (ט) עירודין דף כ"ג ע"ל. וי"ל שזכנה רצנו זס על סל דליחח סס וסל ר' אליעזר דסוכס דלפסקוס רנן קתני ועוד יונשני סחס צמילתיה סול דלפסקוס וכו'. וכונה רצנו זס צמילתיה כלונד צמילתיה דר' אליעזר דלפסקוס סכמים מפני ע"ל אליעזר עשו לו סודס לחכמים כעסנה עסנה זו. וזס מיוצנה קוסיח סחוס' סס ד"ס חיליעל. (י) חולי כונה רצנו זס לחפוקי מדענה סחוס' סוכה סס ד"ס חר צו דס"ל דלפולס י"ד סעודות צכ"י ר"ל. ולפי י"ל קסס למה סוכיז ר"ל ליל י"ם סלפסון דדכרו. חלנ לפי עירודו סל רצנו כ"י קמ"ל כן סול זכ"י דהפוס ורל"ס הגיס וקמ"ל. ולין לר"ד להגיס כי חרצס סיינו סד חלס כונה רצנו לונד סמסדר סעסנה סל קמ"ל צמילתיה דר' אליעזר סספסין דכדרי סכמים סלפסוניס דין ססלמה חליעז דרננן. וסדכריס סללס סס סיועל מילחל דרצנו למה סכחז לפני זס סלפס פנעיים וססחל יחל וסוסן ספסס לרצנו וכנו ספירססי למעלה. (י"ב) כלונד צפירוס מסיחל דסריך מינע. (י"ג) כוננו זס לחפוקי מדענה ע"ל סס ד"ס צמיי חרציעל. (י"ד) סנה דף קי"ז ע"ג. (טו) ועיין לפ"ל צססנה רצנו לרצנו עסלס סיוען ע"ס חות ו'.

סימן ק"א. (ה) דרבי' (כלונד דרצנו) כג"ל לענ"ד צנקוס דרדי זכ"י דהפוס. וז"ל כי סעספיק כחז סדכריס סללס סיוען לרצנו על דכרי ר"ס צלכרו ל"י מנחס סלר סלכר מנענ, ועליוס נענעין קוסיח ר' מנחס על רז יודולי נלון. (כ) ועוד כג"ל לרעסי צנקוס מרז. (ג) זס רנן ר' מנחס לפסוד גס דכרי ססלפסות צסוס' קידושין דף ע"ס

[ג]. ועקירת ברכה אחרונה של כוס ברכת המזון. וכאלה רבות עמי.
ורבי השיבו: שרא ליה מריה לרי מנחם שלינלנ על רב יהודאי נאון שמוכיחם (ד)
הנאונים שלא היה כמותו.

[א]. על בת שאינה פוסרת חיו לא ידע ספר מי שהלה עליו, שלמעלה מאותו
מקום ח' דפין פירושו פירוש מבוארה) וכתב שהבת פוסרת וכן בשמך חליצה
וברא וברתא לא שביק, וכשהניע ח' דפין אחר [זה מאחר שהיה] (ו) מבואר [חור] (ז)
וקצרו ואני אנגיתן (ח) אין חסר כלום, דוק ותשכח, ואם תרצה אשנה לך.

[ב]. ועל הבת שהלך אביה למדינת הים. . . יישר כוחו ותנוה נפשו, כמה יפה
כיוון. ואתה לא כן כי לדברך הלך ראובן למדינת הים והניח בנות ומת תהינה
צדודות עד יום מותן, ולדברך הרבית ממורים שאני ואתה בקיאין בכמה שמתו
במדינת הים והניחו בנות קטנות ונישאו ויש מהן במשפחתנו ואם תאמר היה מצוה (ט)
ואם כרברך זה לא היה היתר. אבל דע לך כי יפה כיוונו הלכות גדולות (י) כי
בחוזה פנויות מחוקינן להו, ואמרינן נמי (יא) אמור לאדם שיקרש בתו עד שתגדל
(וכו) [ולא] (יב) שכיחא ובחוקת פנויות איתגהו, ואם תבין בשמועת נתקרשה לדעת אביה
מתובה [תראה] (יג) כדברי רב יהודאי.

[ג]. ועל ברכה אחרונה שלאחר כוס אחר המזון (י), וכי תעלה על דעתך שמשונע
היה שפסרה, וכן עשו כל תשובות הגאונים וגם רב עמרם, אך ידוע תרע, כי
יש בהלכות גדולות הרבה מתלמוד ירושלמי ומברייתות במקום שאינו סותר תלמוד
שלנו כי היא לפיכך שיעורו באלף (טו) וכי היא ראשית חמיו מותרת (טז) אבל אסורה
מפני מראית עין וכי היא דפרנס לי כיג ואני אפרנס לך כל ישראל (יז) ומובא איכא,
ואעסיכ יש דברים שלא נתיישבו לי, אבל בת ובת אני דורש כמותיה.

ע"ז ד"ה פציות טלכך חיקנו לקטנה כחא כישולין משום הפקר ולא נתן טעם לדבריו,
ועיקר חקר מן הספר. (ד) זכ"י ודפוס שמוכיחות ורלח"ס הגיה שכתבו. (ה) כחא שזומא
על צעל ה"ג שזו ככללו הלכות פסוקות של דב יהודאי ועיין צה"ג דפוס וולרשא דף כ"ה
ע"ד דליחא שם ומנא לן דכל דליחא ליה זרעא פטור מניצום ופילנו נח צה"ג ונת צה"ג וכו'.
ובצ"ג דף ס' ע"א הוצאה ב"כ הצרייחא ועם לא נאמר כן בפציות כמו כאן. (ו) קן לדין
להוספיק. (ז) הוספת רלח"ס. (ח) ואני אנגיתן כן הוא צכ"י אכן דפוס הוא מנוקד
אָנְגִיָתָן, ולא חלע להלמו. (ט) כלומר שחם קידש האז חת נחו ומת היה נעוה לפני עומה

שלא תינשא. וע"ז השיב ר"ת שלמעט זה אין כח להחזיר האיסור לדעת ר' מנחם. ודענו לא
נתן טעם לדבריו. ואולי כוננו חל חל שחל קידש סנוך למיחמו שלא היה יכול עוד לזנות
ועוד חל לנו חוספין שקידש האז ולא נודע לנו הי"י יש לחוש שזיה לפני עומה ולא נודע
לנו. ועיין צחוס' קידושין שם שהשיב ר"ת על ר"ת כי לשמח קידש לא מייסדין רק לשמח
יקדש. ועי"ש גם חסובת ר"ת על זה. (י) דברי היג הוצאו צחוס' שס. (יא) קידושין דף
מ"א ע"א. ועי"ש צחוס' ד"ה אסור. (יב) צכ"י ודפוס ליחא וכו' וי"ל ולא. (יג) הוספת
מלח"ס. (יד) כוננו על צרכת על הגמן שדעת צה"ג ורז עמדם שחין לדין לנכד. ועיין
צח"ס צרכות פ' ביצה מצרכין סימן כ"ז ונפור וצית יוסף ח"ס סימן ק"ל. (טו) כוננו על
יש מן החכמים שהוצא צח"ס גיד הכטה סימן ל"ג שכתבו דבריה צח"ס צחוס' וקמכו על
ירושלמי חזומות פ"ה הורה ר' יוסף צר זון צעכנחא חד לח"ס. ועיין לעיל סימן מ"ה
אות ו' הערה ט'. (טז) כן הוא צח"ס שלנו יצומח דף כ"א ע"א. חל צירושלמי ליחא חסורה
משום מלחית העין, ועיין צחוס' שם ד"ה ומשכ. (יז) דרך ארץ רבא ע"א וסובא צח"ס
יש להכות עניות דפוס וולרשא דף כ"א ע"ג. (יח) אולי רבא רבנו צח"ס שדעמו לחסור נח
וצח עד סוף כל העולם צ"י הפסק וכדעת הירושלמי מסובר אציהם אסור בכל עמי ישאל
וערם אסורם בכל אשמי ישאל חס לכמה פוסקים נגד הע"ס דינן יצומח דף כ"ב ע"א
שהוא צפסיקא דרצנן חס שזיות ד"י ח"ל יש לטן הפסק ועיין צח"ס שם :

סימן ק"ב. גם זה שאל

(ר' מנחם מיואני בענין לאפוקי סדרי אליעזר ומחלקותו).

הוקשיתי בהאי לאפוקי סדרי אליעזר ומחלקותו) אם כדברי המפרשים הוא, דהא ר' אליעזר ומחלקותו לא אמרו כלל בירושלים, ותלמודא רדייק מילתיה דר' שמעון הוה ליה לאקשווי אררב פסא האי אין היורשין משביעין, אין יכול להשביעה מיבעי ליה דלישתמע דאבעל קאי וליסלוג אדר' אליעזר ומחלקותו. ורישא ריש כאבא שאול שכל זמן שתובעת כתובתה תשבוע בכל ענינים ואפי' פטרה הבעל ממנו ומיורשין [וכמו שאמר אבא שאול אבל] ד) מה נעשה שהרי אמרו חכמים הבא וכו'. ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין יכולין להשביעה ולאפוקי מאותה שביעה הבאה) בחיי הבעל לר' אליעזר ורבנן. שאע"פ שהבעל יכול להשביעה בחייו על מלכה ועל עיסתה למר כראית ליה ולמר כראית ליה, היורשין אינן יכולין להשביעה בלא תביעת כתובתה. והפעם יגעם למוכחים.

ורבינו השיב: לדברך משנת בן תרל"ז) היה שונה כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת אינן יכולין להשביעה, אלו אמרו אחר שחקו עליו כי כל קושיות עליונות מיושבות. ועוד בכל שבועות) יורשים עדיפי מבעל ועוד לאפוקי משבועת ר' אליעזר ומחלקותו שהיא מחיים כל השומע ישחק לך. שאפילו היה כתוב בן בספר לא היה נכון, שכשאתר תינה כל זמן שתובעת אינה תובעת מאי איבא למיטר, היה לו לומר משום דיוורשין נינהו. ר' אליעזר ומחלקותו מה חוסאמי) שכשמת קורא שבועת בעל דמחיים. ועוד מי סני למיטר לאפוקי ממתנתין דהלכה מקבר בעלה ופטרה ולא נעשית אפיטרוסא [אין היורשין משביעין אותה אם נעשית אפיטרוסא] י) יש שהיורשין משביעין אותה. אלא ודאי רבותא קאמר יורשין וכיש הוא, ובסריח עיינתי וכן כתב דרב נחמן בתחילה השמועה. אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כאבא שאול בן אימא מרים ואין הלכה כר' אליעזר דתני משביעה לבתחילה על פלך ועל עיסה ולא כחכמים שחולקין אלא הלכתא כר' שמעון כדבעינן למיטר לקמן. ועוד כמה משניות שאומרות היכא דכתב לה פטור שבועה יורשין משביעין אותה. והאם ר' שמעון חולק מה חסא ר' אליעזר ומחלקותו דמיירי בבעל.

סימן ק"ב. א) כתובות דף פ"ח ע"ג. ועיין נחום: סס ד"ה לאפוקי. ב) רש"י ותוס' ורי"ף משפטים דל"ג דכ"ג פסא ר"ש חולק על ר"א ות"ק צמתיתין סס דף פ"ו ע"ג צני שמינה אשתו אפיטרוסא הרי זה משביעה כל זמן שירנה וכו'. ועיין נחום: סס שחירו על קושיותו דנקט יורשים חיירי דרישא. ג) כן תחיל פירושו של ר' מנחם. ד) העלות צמסגר הגיה דל"ח ומסרות נכ"י ודפוס. ה) הצלח כ"ל צמקוס נא צכ"י ודפוס. ו) לדעת ר"ת לא נא ריש אליצא דכ"ג פסא לחוק על ר"א ומחלקותו אלא להוסין על דציהס נא ולאפוקי משבועת הבעל שיכול להשביעה כל זמן שירנה ולר"א אפילו על פלכס ועל עיסתה. ופי' קאמר ר"ש שהיורשים אין יכולין להשביעה. ז) ח"ס שוטה וחסר לב עיין נכ"י חולין דף קל"ד ע"א ונערוך ערך בן ערל. ח) הלשון מנוגעס ו"ל אלו אשר אחר כי כל קושיות עליונות מיושבות צזה, שחקו עליו. ט) כ"ל צמקוס השבועה. י) אופחים כ"ל צמקוס חיסים נכ"י. ודפוס חסא. יא) כלומר שצמקוס לאפוקי משבועת ר"א ומחלקותו ה"ס לו לומר משבועת בעל דמחיים. יב) העלות צמסגר מסרות נכ"י ודפוס. ונחם שאמר דכ"ג ים שהיורשין משביעין כוננו שמשביעין רק על העתיד לבא ולא על מה שעבר, וכוננו דכ"ג צמסגרנו על ר' מנחם כמו שר"ב ששה לא קני לפיל לתימר דר' שמעון פליג על הך צמתיתין כמו כן גם אנו לא מונעני לתימר דר' שמעון פליג על ר' אליעזר ומחלקותו. יג) כתובות דף פ"ז ע"א. יד) כלומר לו יהא של שמעון רק לשבועת היורשין פליג לו יותר נכון ה"ס לסעמידו ועל אחרן עשיות שצומרות יורשין משביעין בכל מקום

ואע"פ (ו) דנבי יורשין ליכא נחש וכפיסה אפילו הני אין משיעין לר' שמעון. לולא אהבת אוהבך וחבת שלוחך קרובנו שביאנו החרשתי, כי דברים הללו צריכין ראיות ויוצאין מעורבין בעסקי יבמות ועירובין (ח) . . .

סימן קכג.

(עוד להג'ל בענין הביאו לפני פתיחן גדולין ושלמין).

ההיא דכינר מברכין ששאלה היג בספרים שלנו הביאו לפני פתיחן גדולים (שלמין א) וכן עיקר מדנקם הכא פתיחין ושלמין ולקמן נקם פרוסה ושלמה פרוסה משמע חצי משלם כדאמרינן מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס ב). ובני תורה אמרינן אחר שלא ימול פרס ג), אבל פתיחין גדולין משמע, והכי פירושו הביאו לפני פתיחין גדולים ושלמים קמנים אמר רב הונא מברך על הפתיחין ופומר את השלמין אם ירצה (היה איסכא דחשובד) ושלם כי הרדי ניהו, ולא כמו שפירש ר' שלמה זקנו ניע דחשוב עדיף (דשניהם חמים הם והוא מוקדם בסמוך ט). והא דקאמר רב הונא הכי לאפוקי מדרי יוחנן דאמר שלמה מצוה מן המוכחר ורב הונא לומר איסכא אמתא. הא לא רמיא [אלא ז] למאן דשרי לכתחילה ובר סלונתיה מחייב סמאח במסי שבת (ח) ופחתה חלמרא עלה. ועוד דהא רב הונא לא נקם האי לישנא ט). — והאי דאירי רב הונא מיקמיה דר' יוחנן לפי שגדול היה אפילו משמואל דקרי עליה ר' יוחנן לקדם חברנו שבבל כדאמרינן בשיליה חולין י). ובכמה דוכתי בעי מיניה שמואל מרב הונא מניין למתעסק בקדשים שהוא יב) וכו'. אבל פרוסה של חמים ושלמה של שעורים דברי הכל מברך על הפרוסה של חמים אפילו היא קמנה משום דאמרינן כל הקודם בסוסק הוא לברכה וחמה ושעורה כתב. והאי דלא קאמר הכא מצוה מן המוכחר, דהא חובה היא דאסמכתיה אקרא ארץ חמה ושעורה, אבל לגבי פתיחין ושלמין דתרווייהו חמה שייך לשון מצוה. ושמתין רבצל האי דירא שמים יוצא ידי שחיהין יג) אפרוסה של חמים ושלמה של שעורין קאי, ובלשון פרוסה קא נקיס ליה ולא בלשון פתיחה. ואותו מעשה שבא לידך בשלמה של חמין ופרוסה קמנה של חמין אלא שהחליקו פניה של פרוסה בכצים אותו שבירך על הפרוסה שתי פעיות מעה אפילו לרבנו שלמה שפמרש דחשוב עדיף וכיש לדברי רמפרישנא

מלחמיהו עד ר' אליעזר ומחלקומו ללא חייבי ציורקים כלל אלא צנעל. (טו) נראה שכלן חקר עיקר פירושו של ר"ת שסוף כפירוש רש"י ד"ט' אליעזר דרב ספסל גם צנעל מולק על ר"ת ומחלקומו. והא דנקס יורסקין לאסעעעין דאך נבי יורסקין אין משיעין אפי' לייכא נחש וכפיסה. (טז) חולי נמשך על לעיל סימן קכ; ולא גם סימן זס הים נעךך לר' מנחם מיוזלני:

סימן קכד. א) נראה דף ל"ט ע"ב. וגימטת רש"י עס הניאו לפני פתיחין ושלמין אע"פ מחלמדי ר"י עס נראה ע"ס ר"ת לא נרם גדולים אלא עפירט כן פתיחין חיינו גדולים, וכן נראה מעשמתו לעון רבנו לקמן. ב) טעמא דף ע"ב ע"א. ג) מנחם דף ע"ז ע"ב. ועס איחא פרום צמקוס פרס. ד) כלומר גדול. ה) המלות צמקוס סן צכי חרש, ולין כלן מקומן. ו) כן דעת רש"י עס ד"ס פתיחין סכתא אליעזר דר"ס ולס הפתיחין גדולים מן הסלונים לידך לכך עליהן. ז) אלא כ"ל וחקר נכ"י חרש. ח) סנה דף קל"ט ע"א מתקוף לה רב עטת מי איכא מידי דלרבנן חייב סעלח ולר' אליעזר טרי לבתחילת. ט) כלומר לפירות רש"י הים לו לרב הונא לומר דגדול עדיף ולא לומר ספסל חס יינח. י) מולין דף ג"ס ע"ב חמנים דף מ"ו ע"ב. וכדעוסם איחא מנחם צמקוס מולין. ואלו י"ל בעלמא פ' צ"ט עמ"ס צמקוס. יא) מולין דף י"ג ע"א ושייט צמקוס ד"ס עמ"ס מייס ושד פיינ צמקוס גימין דף י"א ע"ב ד"ס יתי. יב) נראה עס וללא כדשי עס

דכי הדדי נניתו דרב הונא ורב הלכה כרב והוי ליה רב הונא תלמיד לגבי רבי (ג). וקיימא לן בכולי תלמודא וכן ספק ר"ח דאין הלכה כתלמיד במקום הרב חוץ מאמוראי בתראי כנון רבא ורב אשי ורבינא וטר בר רב אשי דבתראי נניתו. ורב ורי יחנן הלכה כרי יחנן, והשתא במקום רב ליתא במקום רי יחנן מיבעיא. והכי אמרינן במי שהוציא אהרן נבי רי ישמעאל השתא במקום רי יהודה ליתא במקום רי יוסי מיבעיא. ועוד כאן שלא היתה הפרוטה גדולה אמילו למאן דמפרש חשוב עדיף לא מצינו שחילקו בין פת נקיה לסמירא וגושקרא והדראה אלא מו) כנון קמן וגדול. ואתו שהכנים פרוטה בתוך השלמה ובירך על הפרוטה היה פועה כמה פועות, כי על השלמה יש לבצוע:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם.

ד"ס יוגל דקאי על ממלקת רב סונא ורי יומן ועיין בתוס' ס"ס ד"ס מניח. יג) וז"ע הלך כתב רבנו לעיל כי רב סונא טלפנינו היה גדול משמואל וא"כ לינו נלחם סהים תלמידו של רב. אלא דלוי רב סונא סהיה תלמידו של רב הוא היינו מד עם רב סונא סהים יושב עם מייא בר רב קמיה דשמואל ערכין דף ט"ז ע"ב. ועיין במלך הדורות טלפנה נקלאים טעם סונא אחד גדול משמואל ואחד קטן והטלפני קטן מרי ימיס. יד) עירובין דף מ"ו ע"ב. טו) אלא קן סהיה לחז"ם במקום אהל:

תקונים והשמטות.

- צד 11 בהערה שורה שביעית מלמטה במקום מ"ז צ"ל ג"ח. ע"ו.
 צד 12 בהערה שורה שביעית מלמעלה. לא שנים כי אם ארבעה המה הנוכרים בתוך הספר בשם אליעזר מלבד הראב"ן, ויען אשר לכלם יכנו אותם בשם הרב מלבד האחד שהוא חתנו של רי שמשון הזקן. א"כ נראה כי הוא הוא השואל אשר השיב לו ר"ת במסין ה'.
- צד 25 סימן י"ד הערה ראשונה. מה שכתבתי אודות הרב מורה נגד האומר שתוא בן בנו של רשב"ם מצאתי אחר הדפוס שנאמרו הדברים כבר בטוב טעם ודעת ע"י החכם רי אברהם עמשטיין במ"ע מאנאמסשריפס פיר געשיכטע וכו' p. 474. 1897, ושמתתי שכונתי לדבריו.
- צד 89 שורה שניה למעלה מן הקו „ויברכך טובים“. מכאן הביא הרא"ש ראייה שמה שכתוב במשנה מגילה דף כ"ה ע"א וברוך טובים הרי זו דרך מינות אין קפידא אלא בתפלה לפני השם אבל לא באומר לחברו במלי ררשות. ועיין בפתח עינים להיר"א שם.
- צד 99 בשורה עשירית למעלה מהקו. במקום כבושים צ"ל בכבושים.
- צד 113 בהערה שורה ששית מלמעלה. במקום מ"ז צ"ל מ"ח.

מפתח השאלות והתשובות כפי סדר הסימנים.

צד	שאלה	אות	סימן
1	כדבר שוסר אי מוקצה הוא	—	א
2	בענין מוקצת כלים	א	ב
3	בענין שוסר אי מוקצה הוא	ב	—
5	בענין בסיס לדבר האסור	א	ג
7	בענין לתרום שלא מן המוקף	ב	—
8	בענין בסיס לדבר האסור	א	ד
11	בענין לתרום שלא מן המוקף	ב	—
12	בענין זרק כות תרומה לבית טמא	א	ה
13	בענין אוכלין אי מקבלין טומאה בכ"ש	ב	—
13	ענין אריסות וקבלנות לנכרי בשבת וי"ט וע' מלאכה לאכל	—	ו
15	ע' מחלוקת בשל מכברות	—	ז
17	ע' זמן תפלה	א	ח
19	בע' שבילת כלי עץ	ב	—
20	עמוד כרה"ר	ג	—
21	בע' מחט שנמצא בעובי כה"כ	—	ט
22	בע' הנ"ל	—	י
22	בע' קררה בת יוסא	—	יא
23	בע' הנ"ל	—	יב
23	ע' קפנה שנתקדשה ואכיה במדינת הים	—	יג
26	בע' נפ אדם דר חצי שנה בעיר זאת והלך לעיר אחרת	—	יד
26	ע' הנ"ל	—	טו
28	על ענין אחד במרוי"ש	—	טז
29	בע' ערער דבעל	—	יז
29	בע' בעל מהו שיעשה שליח לחרמת אשתו	—	יח
31	בע' הנ"ל	—	יט
32	בע' טומה שיש לה עדים במדינת הים	א	כ
33	קושיא על רש"י טומה דף ט' ע"א דיה אשיא לבני	ב	—
33	בע' הוציאוה שלא תטמא	ג	—
34	בע' דם נדות ירוק	ד	—
34	בע' בהמה במעי אשה	ה	—
35	קושיא בענין סגדל רתגן נבי כריתות	ו	—
36	בעובדא דרב טמא איקלע לחיאך	ז	—

מפתח המימנים

צד		אות	מיסן
36	בע' טומאה בפנים ככחויץ לענין נדה	ח	ב
36	בע' יש חופה לפסולות	א	בא
37	בע' סמוך מיעושא לפלגא	ב	—
37	בע' יש חופה לפסולות	א	כב
38	בע' סמוך מיעושא לפלגא	ב	—
38	בע' נישואין בתוך אבילות	—	כג
39	ע' מודרת	—	כד
42	בע' ענונה ונט של מומר	—	כה
45	בע' ענונה הניל ובענין כל שום וחניכה	—	כו
47	בע' כופר שלא בכונה	—	כז
49	ע' פי פרה שאכלה מתוך הרחבה	א	כח
49	ע' מנינא דנויקין	ב	—
49	ע' ארוכה שלבשה בנר קצרה	ג	—
49	בע' סי פרה	א	כט
49	בע' מנינא דנויקין	ב	—
50	בע' ארוכה שלבשה בנר של קצרה	ג	—
50	בע' דש באווזין	א	ל
51	בע' שביתת בהמתו	ב	—
51	בע' שתיקה כהוראה דמיא	—	לא
51	בע' דינא דבר מצרא לנבי בתים	—	לב
	בע' לוי שקבל מנה משמעון בשליחות ראובן ושמעון טוען שבטעות פרעו אם יוכל לוי להחזיר המעות לשמעון	א	לג
52	בע' הפך שבועה	ב	—
53	בע' שלישי נאמן לפסור משבועה	ג	—
54	בע' מלוה למחצית שכר אי דינא כארים ושותף	ד	—
54	בע' שטלוה פסול להעיר ללוה אף במלוה עימ	ה	—
54	בע' הוהוק כפרן לאותה שבועה	ו	—
	בע' אם פסק דמים לשליח והמותר יהיה שלו אם המשלח יכול לחזור אחר המשיכה	ז	—
55	לחזור אחר המשיכה		
55	ראובן טען לשמעון להשיב לו המעות שהפקיד לו למחצית שכר	א	לד
57	אי תפיסת עיסקא אי הוה כתפיסת עיזי	ב	—
58	בענין מי שקפיץ ונשבוע טרם נתחייב	ג	—
58	המחוייב שבועה ואמר נשבועתי בביד סלוני אי נאמן	ד	—
58	בע' מתנה ש"ח להיות פסור משבועה ואם הוא בלא עדים	ה	—
58	שבועת שותפין אי דאורייתא	ו	—
59	בענין גולמי כלי עץ טמאין	ז	—
59	קיום שטר מתוך שטר	—	לה
	טענות ראובן ושמעון אודות מרכבת הנשים שהורדנה אצל ראובן	—	לו
61	ושמעון שאלה ממנו		
65	בענין הניל	—	לז
68	בע' הניל	—	לח

100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

מפתח הסימנים

צד	אות	סימן
68	א	למ
69	ב	—
69	—	ט
71	—	מא
73	—	מב
73	א	מג
74	ב	—
75	א	מד
76	ב	—
78	ג	—
78	ד	—
79	א	מה
80	ב	—
81	ג	—
81	ד	—
82	ה	—
84	ו	—
85	א	מו
86	ב	—
87	ג	—
88	ד	—
90	א	מז
90	ב	—
91	ג	—
91	ד	—
91	ה	—
92	ו	—
92	ז	—
93	א	מח
96	ב	—
96	ג	—
97	ד	—
97	ה	—
99	ו	—
100	ז	—
100	ח	—
101	ט	—
101	י	—
101	יא	—
101	יב	—
103	—	מט

מפתח המימנים

צד		אות	סימן
126	בעי טבל דבר שילימ	ג	גו
127	בעי פועל מהו שיהבהב	ד	—
127	בעי קדרות בפסח ישברו	ה	—
128	בעי טבילה לחצאין	א	גז
131	בעי להוף בעיש ולטכול בשבת ישהרית	ב	—
131	בעי מטלשלי דיתמי אי משתעברי לכתובה ולביה	ג	—
131	בעי מקום הנחת תפילין של יד	א	נח
133	בעי גדה בימי לבונה	ב	—
133	בעי מנע יין ע"י כח נכרי וישראל ביחד	ג	—
133	בעי מקום הנחת תפילין של יד	א	נמ
134	בעי גדה בימי ליבונה	ב	—
135	בעי שומרת יבם שנתקדשה לאהר	—	ס
137	בעי חזקת הבתים אי בעי עדות נ' שנים רצופין יום ולילה	—	סא
139	בעי ערב שלא בשעת מתן מעות ושהקדים ופרע	---	סב
141	בעי כל מצות שהחזיקו בהן כותים	א	סג
141	בעי חמצן של עוברי עברה	ב	—
142	בעי או לרבות	ג	—
142	בעי ישלם מדעתו משמע	ד	—
142	בעי מיטב אין מדי אהריגא לא	ה	—
143	בעי תן כזבי	ו	—
141	בעי כלי זכוכית רבי נשברו יש להן תקנה	ז	—
144	כדיני ברירה	ח	—
144	בעי לצרכו ולצרכה באבידה	ט	—
145	בעי ברכות עובר לעשייתן	י	—
145	בעי שלש נמיות	יא	—
146	בעי אחת ארוכה ואחת קצרה	יב	—
146	בעי עד זומם	א	סד
147	בעי המסקיד אצל חברו בשטר	ב	—
147	בעי נסכא דר' אבא	ג	—
147	בעי וכולהו כי שרית בוד בנייהו	ד	—
148	בעי אשתו של יונה	ה	—
149	בעי אוב וירעוני וחוכר חבר	ו	—
149	בעי עד זומם	א	סה
150	המסקיד אצל חברו בשטר	ב	—
150	בעי נסכא דר' אבא	ג	—
151	בעי אשתו של יונה	ד	—
151	בעי חוכר חבר	ה	—
152	בעי עד זומם	א	סו
153	בעי המסקיד אצל חברו בשטר	ב	—
154	בעי נסכא דר' אבא	ג	—
154	בעי מין במינו בששים	א	סז

מפתח הסימנים

צד		אות	סימן
155	קשיא רשמואל אשמואל כמלאכה שאציל	ב	סז
155	קשיא דרב אשי אורב אשי בעי כלי זכוכית	ג	—
155	בעי הבדלה במיש שחל להיות בייש	ד	—
156	בעי הקיעה וסדר מלכיות וזכרונות ושזרות במוסף	ה	—
156	בעי גלתה סנהדרין וכו'	ו	—
157	בעי מין במינו בששים	א	סח
158	בעי מלאכה שאצילינ וקשיא רשמואל ארשמואל	ב	—
158	בעי כלי זכוכית	ג	—
158	בעי הבדלה במיש שחל להיות בייש	ד	—
159	בעי תקיעות על הסדר	ה	—
160	בעי גלתה סנהדרין וכו'	ו	—
160	בענין מן הצאן ולא מן המלגס ועי טיבעא מכריו	ז	—
	בעי הפוסק מעות לחתנו ואין יכול ליתן אם נכף את החתן	א	סט
161	לגרש הנערה המאורסה		
161	בעי שננה במאי	ב	—
162	בעי חמש מרות בכלי חרס	ג	—
162	בעי סעודה שלישית בסירות ואם אשה חייבת	ד	—
163	בעי בהמה שנמצאת מירושלים וכו'	ה	—
164	בעי מתנרב ארם נסכים	ו	—
164	בעי והיה בערלה בשחים	ז	—
165	בעי הפוסק מעות לחתנו וכו'	א	ע
165	בעי שננה במאי	ב	—
165	בעי חמש מרות בכלי חרס	ג	—
166	בעי שלש סעודות	ד	—
166	בעי בהמה שנמצאת וכו'	ה	—
166	בעי והיה לערלה	ו	—
167	בעי חזקה ביישוב	—	עא
167	בעי הניל	—	עב
168	בעי אם נתחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליח מעצמו	א	עג
169	בעי נתערכו באחרות	ב	—
169	בעי האפיטרופוס	א	ער
170	בעי נתערכו באחרות	ב	—
170	בעי מנעל חליצה	—	עה
171	בעי חרצנים של איסור שנתערכו	א	עו
171	בעי נעורת שבין הסרקיס אי דינה כרוקי דכיתנא דארמאי	ב	—
172	אי חוששין לחרצנים של איסור שנשארו בחבית	ג	—
172	בעי יין היצא דרך שוליים	ד	—
172	בעי צירוף סל לחלה ולתרומה	ה	—
173	בעי יתומים שנבו קרקע בחובה אביהם	ו	—
173	בעי שליחות לנכרי	ז	—
173	בעי ריחא מילתא	ח	—

מפתח הסימנים

צד	אות	סימן
173	ט	עו
174	י	—
174	יא	—
174	יב	—
	—	עו
174		את אשתו
174	—	עה
177	—	עט
178	א	ס
179	ב	—
180	ג	—
180	ד	—
181	ה	—
181	א	סא
182	ב	—
182	—	סב
183	—	סג
184	—	סד
185	—	סה
185	—	סו
186	א	סז
188	ב	—
	—	סח
189		סט
189	—	צ
190	—	צא
190	—	צב
192	—	צג
194	—	צד
196	—	צה
197	—	צו
202	—	צז
204	—	צח
205	—	צט
206	—	ק
209	—	קא
211	—	קב
212	—	קג